

VOCABULARIUM LINGUÆ ČUVAŠICÆ.

CSUVA S
SZÓJEGYZÉK

SZERKESZTETTE

PAASONEN H.

A FINNUGOR NYELVTUDOMÁNY TANÁRA A HELSINGFORSI
EGYETEMEN.

Ára 4 korona

BUDAPEST.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KIADÁSA.

1908.

AM. T. AKADÉMIA
FOITTKÁRI HIVATALA

Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből.

I. k. I. Telfy: Solon adótörvényéről. 20 f. — **II. Telfy:** Adalékok az attikai törvénykönyvhöz. 20 f. — **III. Tarkányi:** A legújabb magyar Szentírásról. 40 f. — **IV. Szász K.:** A Nibelungének keletkezéséről és gyanítható szerzőjéről. 20 f. — **V. Toldy F.:** Tudománybeli hátramaradásunk okai, s ezek tekintetéből Akadémiánk feladása. 20 f. — **VI. Vámbéry:** A keleti török nyelvről. 20 f. — **VII. Imre S.:** Geleji Katona István főleg mint nyelvész. 60 f. — **VIII. Bartalus:** A magyar egyházak szertartásos énekei a XVI. és XVII. században. Hangjegyekkel. 1 K 20 f. — **IX. Toldy:** Adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. 1 K 20 f. — **X. Brassai:** A magyar bővített mondat. 40 f. — **XI. Bartalus I.:** A felsőaustriai kolostoroknak Magyarországot illető kéziratai- és nyomtatványairól. 40 f. (1867—1869.)

II. k. I. Mátray G.: A Konstantinápolyból legújabban érkezett négy Corvin-codexről. 20 f. — **II. Szász K.:** A tragikai felfogásról. 40 f. — **III. Joannovics:** Adalékok a magyar szóalkotás kérdéséhez. 40 f. — **IV. Finály:** Adalékok a magyar rokonértelmű szók értelmezéséhez. 40 f. — **V. Telfy:** Solomos Dénes költeményei és a hétszigeti görög népnyelv. 40 f. — **VI. Zichy A.:** Q. Horatius satirái. 40 f. — **VII. Toldy:** Újabb adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. 80 f. — **VIII. Gr. Kuun G.:** A sémi magánhangzokról és megjelölésök módjairól. 40 f. — **IX. Szilády:** Magyar szófejtetések. 20 f. — **X. Szenássy S.:** A latin nyelv és dialektusai. 60 f. — **XI. Szilády Áron:** A defferekről. 40 f. — **XII. Szvorényi J.:** Emlékbeszéd Árvay Gergely felett. 20 f. (1869—1872.)

III. k. I. Brassai: Commentator commentatus, Tartózatok Horatius satiráinak magyaraióit után. 80 f. — **II. Szabo K.:** Apáczai Csérei János Barcsai Ákos fejedelemhez benyújtott terve a magyar hazában felállítandó első tudományos egyetem ügyében. 20 f. — **III. Szabo I.:** Emlékbeszéd Bitnitz Lajos felett. 20 f. — **IV. Vadnai:** Az első magyar társadalmi regény. 40 f. — **V. Finály:** Emlékbeszéd Engel József felett. 20 f. — **VI. Barna F.:** A finn költészetről, tekintettel a magyar ösköltészetre. 80 f. — **VII. Riedl Sz.:** Emlékbeszéd Schleicher Ágost, külső l. tag felett. 20 f. — **VIII. Dr. Goldziher I.:** A nemzetiségi kérdés az araboknál. 60 f. — **IX. Riedl Sz.:** Emlékbeszéd Grimm Jakab felett. 20 f. — **X. Gr. Kuun G.:** Adalékok Krím történetéhez. 40 f. — **XI. Riedl Sz.:** Van-e elfogadható alapja az ik-es igék külön ragozásának. 40 f. (1872—1873.)

IV. k. I. Brassai: Paraleipomena kai diorthoumena. A mit nem mondtak s a mit rosszul mondtak a commentatorok Virgilus Aeneise II-ik könyvéről különös tekintettel a magyarra. 80 f. — **II. Balinth G.:** Jelentése Oroszország- és Ázsiában tett utazásáról és nyelvészeti tanulmányairól. 40 f. — **III. Bartal A.:** A classica philologiának és az összehasonlító árja nyelvtudománynak művelése hazánkban. 80 f. — **IV. Barna F.:** A határozott és határozatlan mondatról. 40 f. — **V. Dr. Goldziher I.:** Jelentés a m. t. Akadémia könyvtára számára keletről hozott könyvekről, tekintettel a nyomdai viszonyokra keleten. 40 f. — **VI. Hunfalvy P.:** Jelentések: i. Az orientalistáknak Londonban tartott nemzetközi gyűléséről. — ii. Budenz J.: A németországi philologok és tanférniak 1874-ben Innsbruckban tartott gyűléséről. 30 f. — **VII. Fogarasi J.:** Az új szókról. 30 f. — **VIII. Toldy F.:** Az új magyar orthologia. 30 f. — **IX. Barna F.:** Az ik-es igékről. 30 f. — **X. Szarvas G.:** A nyelvújításról. 30 f. (1873—1875.) — **V. k. I. Barna F.:** Nyelvészkező hajlamok a magyar népnél. 50 f. — **II. Brassai S.:** A neo- és palaeologia ügyében. 60 f. — **III. Barna F.:** A hangsúlyról a magyar nyelvben. 60 f. — **IV. Ballagi M.:** Brassai és a nyelvújítás. 30 f. — **V. Szász K.:** Emlékbeszéd Kriza János l. t. felett. 50 f. — **VI. Bartalus I.:** Művészet és nemzetiség. 40 f. — **VII. Telfy I.:** Aeschylus. 1 K 60 f. — **VIII. Barna F.:** A mutató névmás hibás használata. 20 f. — **IX. Imre S.:** Nyelvtörténelmi tanulások a nyelvújításra nézve. 1 K 20 f. — **X. Arany L.:** Bérczy Károly emlékezete. (1875—1876.) — **VI. k. I. Mayr A.:** A lágy aspiraták kiejtéséről a zendben. 20 f. — **II. Balint G.:** A mandusk szertartásos könyve, 20 f. — **III. Dr. Barna I.:** A rómaiak satirájáról és satirairóikról. 40 f. — **IV. Dr. Goldziher I.:** A spanyolországi arabok helye az iszlám fejlődése történetében összehasonlítva a keleti arabokéval. 1 K. — **V. Szász K.:** Emlékbeszéd Jakab István l. t. fölött. 20 f. — **VI. Adalékok a m. t. Akadémia megalapítása történetéhez. i. Szilágyi I. ii. Vaszary K. iii. Révész I. l. K 20 f. — VII. Bartalus:** Emlékbeszéd Mátray Gábor l. t. felett. 20 f. — **VIII. Barna:** A mórvaik történelmi viszonyatairól. 40 f. — **IX. Telfy:** Eranos. 40 f. — **X. Joannovics:** Az ik-es igékről. 80 f. (1876.) — **VII. k. I. Barna F.:** Egy szavazat a nyelvújítás ügyében. 1 K. — **II. Budenz J.:** Podhorszky Lajos magyar-sínai nyelvhasználtása. 20 f. — **III. Zichy A.:** Lessing. 40 f. — **IV. Barna F.:** Kapcsolat a magyar és szuomi

VOCABULARIUM LINGUÆ ČUVAŠICÆ.

CSUVA S
SZÓJEGYZÉK

SZERKESZTETTE

PAASONEN H.

A FINNUGOR NYELVTUDOMÁNY TANÁRA A HELSINGFORSI
EGYETEMEN.

*A Nyelvtudományi Közlemények XXXVII. és XXXVIII. kötetének
melléklete.*

BUDAPEST.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KIADÁSA.

1908.

220201

Magyar Tudományos Akadémia
Könyvtára 843 /1958.....sz.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

ELŐSZÓ.

Négy-évi nyelvtudományi tanulmányutam alatt, melyet az 1898—1902. években a helsingforsi egyetem megbízásából különféle finnugor és török népekhez tettem, az 1900. év elején alkalmam volt három hónapig a csuvas nyelv anatri-dialektusát tanulmányozni a szamarai kormányzóság buguruszlani kerületének északnyugati részében Novoje Jakuskinóban és más szomszéd falvakban lakó csuvasoknál, hol egy odaváló, írni és olvasni tudó, kb. 25 éves paraszt szolgált nekem tolmácsul. *) Ezen idő nagy részét a csuvas folklóre gyűjtésével töltöttem, melyből kb. 10 ívnyi (még kiadatlan) anyagom van. E munka közben természetesen meggyarapodott a szógyűjteményem is, a melynek szerkesztésénél különben főképpen ZOLOTNICKIJ csuvas szótárát, a három első evangéliom csuvas fordítását, Razskazy iz Russkoj istorii na čuvašskom jazykě I. és a Peryonačalnjy učebnik russkago jazyka dlja čuvaš⁵ című könyvecskéket, valamint BÁLINT és OSTROUMOV kazáni tatár szótárait tartottam szem előtt. Másfél évvel később, 1901 szeptember havában megismerkedtem felületesen még a kazáni kormányzóság szpasszki kerületének déli részében lakó csuvasoknak szintén az anatri-dialektushoz tartozó nyelvével, egy ottani Jeräpkino nevű falubeli paraszttal két nap alatt áttanulmányozván ZOLOTNICKIJ csuvas szótárának lényeges részét. Ezen nyelvjárás a vokalizmusban részben eltér az előbbi-től. Főképpen az érdekes, hogy az *o*-t és az *ö*-t megőrizte; azonkívül, úgy látszik, az *ε* mellett *e*-je is van, a mely azonban oly keveset különbözik az *ε*-től, hogy én oly rövid idő alatt nem

*) Csuvas tanulmányaimról tüzetesebben szoltam egy finn nyelven írt cikkben SUS. Aik. XXI₆.

tudtam pontosan megkülömböztetni ezen hangokat, a miért is jobbnak találtam mind a kettőt ϵ -vel jelölni.

Ezen két nyelvjárásból készült szójegyzékembe fölvettem még azokat az első csuvas tolmácsom előtt ismeretlen szavakat és szóalakokat, melyeket a föntnevezett Ücebnyikban találtam.

Magától érthető, hogy jelen, oly rövid idő alatt készült szógyűjteményem nem tekinthető tökéletesnek. Mégis remélni bátorodom, hogy egyelőre, teljesebb csuvas szótár hiányában, némi hasznát vehetik a turkológusok, valamint a finnugor nyelvek kutatói is.

A csuvas nyelv hangjelölésében a Finnisch-ugrische Forschungen átírását követtem; mindamellett o -t és ϵ -t használtam nagyon rövid (redukált), zárt, hanyag ajakműködéssel képzett o - és ϵ -hangok jelölésére, a mely hangok a kazáni-tatárban is előfordulnak mint a köztörök u és \ddot{u} hangok megfelelői.*) Megjegyzem még, — minthogy AŠMARINNál a nyílt és a zárt u -hangok nincsenek megkülömböztetve — hogy az y a nyílt u -nak a jele, a mely az anatri-dialektusban rendesen a virjal-dialektus o -jának felel meg, és hogy az irodalmi források átírásában antiqua u -t használtam, minthogy nekem lehetetlen volt teljes biztossággal meghatározni, melyik hangról: a nyílt vagy a zárt u -ról van-e szó.

A csuvas jésítés és annak jelölése szorul még magyarázatra. A mindíg egyformán erősen palatalizált \acute{s} , \acute{z} , $\acute{t}\acute{s}$, $\acute{d}\acute{z}$ hangok mellett a többi mássalhangzóknál is némi jésítés vehető észre, mikor az ill. szótag sonansául valamely palatalis magánhangzó szolgál (kivéve az i -t). Ezen rendszeres jésítés — typographikus okokból — nincsen megjelölve. Azonban ha a jésített mássalhangzó olyan szótagban fordul elő, melynek sonansául valamely gutturalis magánhangzó szolgál, akkor a szokott ' jellel van ellátva. Ha ellenkezőleg néha — orosz eredetű szavakban — a mássalhangzónál palatalis magánhangzó után a jésítés hiányzik, arra szójegyzékemben az ill. szónál zárjel között figyelmeztettem. Vö. SUS. Aik. XIX., III—V. l.

Egyöntetűség kedvéért az előttem ismert tatár szavakat is

*) AŠMARIN magyarázata (Mater. dlja izsl. čuv. jazyka 8, 12. l.), hogy a csuvasban az ill. o -hang «rövid nyílt o », az ill. ϵ -hang «rövid nyílt ϵ » volna, nem helyes.

átírtam a FUF. jeleivel akkor is, midőn nyomtatott forrásokat idéztem, úgyszintén RADLOFF és KATANOV stb. újabb szótárírók adatait a többi török nyelvekből is; a *č*-t (o: *tš*) és *ž*-t (o: *dž*) mégis megtartottam. A BÁLINTNÁL előforduló *iu*-t, melynek hangértékével nem vagyok egészen tisztában, *əu*-val helyettesítettem.

Az alapszavaknál, a melyek alá származékaik be vannak sorozva, rendszeren idézve vannak kazáni-tatár, ill. miser megfelelők; ha pedig az ill. szó a tatárból nem ismeretes, valamely más török nyelvet idéztem, valamint különben sokszor akkor is, ha a tatárban szintén található. Így csak a csuvas nyelv török eredetű szókészletét akartam megállapítani, a későbbi tatár hatást külön el nem választva. A perzsa és az arab eredetű szavaknál — többnyire ZENKER szerint — idéztem a perzsa és az arab alakot; néha, különösen mikor az ill. szónak ilyen eredete már a korábbi csuvas vagy tatár szótárakban meg van jelölve, csak a per. (= perzsa) vagy ar. (= arab) megjelölést használtam. Az orosz eredetű szavaknál az orosz szó mellett a megfelelő kazáni-tatár alak is megvan, ha az ill. jövevénytő ebből a nyelvből is ismeretes. Hogy közvetlenül az oroszból vagy a tatár nyelv közvetítésével került-e a csuvasba, azt nem mindig könnyű eldönteni.

Tudvalevőleg a csuvasban néhány finnugor eredetű jövevénytő is található. Jóllehet, azt hiszem, némely új ilyen adatot is észrevettem, ezen etymológiákat itt mégis teljesen mellőztem, minthogy ez az idegen hatás még alaposabb és részletes kutatásra szorul. Egy pár olyan esetben, mikor az ill. szó a kazáni-tatárban is található, az idézett tatár szó előtt = jelt használtam.

Nagy hálával tartozom SZINNYEI JÓZSEF és GOMBOCZ ZOLTÁN tanár uraknak, a kik szívesek voltak a korrektúrájánál sok tekintetben segítségemre lenni.

Kangasala (Finnország) 1908 szeptember 14-én.

PAASONEN H.

Rövidítések.

altV. = V. VERBICKIJ, Slovarj altajskago i aladagskago narëcij türkskago jazyka. Kazan, 1884.

ASM. = N. I. AŠMARIN, Materialy dlja izslëdovanija čuvašskago jazyka. Kazan, 1898.

AsmBCs. = N. I. AŠMARIN, Bolgary i čuvaši. Kazan, 1902. (Különnyomat az «Izvēstija Obščestva archeol., istor. i etnogr. pri Kazanskom univers.» czímű folyóirat XVIII. kötetéből.)

baskK. = V. KATARINSKIJ, Baškirsko-russkij slovarj. Orenburg, 1899.

BUDAG. = L. BUDAGOV, Sravniteljnij slovarj turecko-tatarskich narëcij. St.-Petersbourg, 1869—71.

csagKun. = Šejx Sulejman Efendi's čagataj-osmanisches wörterbuch. Bearb. v. I. KÚNOS. Budapest, 1901.

csagVámb. = HERMANN VÁMBÉRY, Čagataische sprachstudien. Leipzig 1867.

GOMB. = GOMBOCZ ZOLTÁN, Csuvas szójegyzék. NyK. XXXVI.

GRÖNB. = VILH. GRÖNBECH, Forstudier til tyrkisk lydhistorie. Kjöbenhavn, 1902.

jak. = O. BÖHTLINGK, Über die sprache der jakuten; jakutisch-deutsches wörterbuch. St.-Petersburg, 1851.

kazB. = BÁLINT GÁBOR, Kazáni tatár nyelvtanulmányok. II. Kazáni tatár szótár. Budapest, 1876.

kazO. = N. OSTROUMOV, Tatarsko-russkij slovarj. Kazan, 1892.

kazSzp. = kazáni kormányzóság szpasszki kerületéhez tartozó Jurtkuli nevű tatár falvak nyelvjárása (saját följegyzéseim szerint).

kazV. = A. VOSKRESENSKIJ, Russko-tatarskij slovarj. Kazan, 1894.

kirgK. = Kirgizsko-russkij slovarj. Orenburg, 1897 (ill. Russko-kirgizskij slovarj. Orenburg, 1899).

MAGN. = V. MAGNICKIJ, Materialy k objasneniju staroj čuvašskoj věry. Kazan, 1881.

misBug. = szamarai kormányzóság buguljmai kerülete nyugati részében lakó miser-tatórok nyelvjárása (saját följegyzéseim szerint).

misN. = nižnij-novgorodi kormányzáság sergači kerületében lakó miser-tatórok nyelvjárása (saját följegyzéseim szerint).

oszmB.-M. = BARBIER DE MEYNARD, Dictionnaire turc-français, Paris, 1880—81.

R. (ill. RADL.) = W. RADLOFF, Versuch eines wörterbuches der türk-dialekte. St.-Pétersbourg, 1893.

RADL., Phon. = W. RADLOFF, Phonetik der nördlichen türk-sprachen. Leipzig, 1883.

Razsk. I. = Razskazy iz Russkoj istorii na čuvašskom jazykě. I. Kazan, 1882.

SZBOJEV = V. SBOJEV, Čuvaši. Moskva, 1865.

tobGig. = GIGANOV, Slovarj rossijsko-tatarskij. St.-Pétersbourg, 1804.

ur. = N. KATANOV, Opyt izslědovanija urānchajskago jazyka. Kazan, 1903.

Ucsebn. = Pervonačalnyj učebnik russkago jazyka dlja čuvaš. Izdanie pätoje Pravoslavnago Missionerskago Obščestva. Vypusk pervyj. Kazan, 1898.

ZENK. = TH. ZENKER, Dictionnaire turc-arabe-persan. Leipzig, 1866—76.

ZOL. = N. ZOLOTNICKIJ, Kornevoj čuvašsko-russkij slovarj. Kazan, 1875.

A többi rövidítést l. NyK. 35:244—247. és RADLOFF, Versuch eines wörterb. der türk-dialekte.

aj, Szp. id. alj | das untere, das unten befindliche; *šar ajnə a föld alá, šar ajən.ǫžə a föld alatt, šar ajən.ǫžən a föld alul; pirən ajra* alattunk.

ajal: *a.-jen* alsó rész, alul való rész v. oldal | der untere teil, das unterhalb befindliche; *χuzanən ajal-jən.ǫžən* Kazan városa alatti vidékről.

ajak, Szp. id. oldal | seite, vö. GOMB.; *ajakra* messze | in der ferne; *ajakran* messziről | aus der ferne; *ajakri* messze eső, távoli | entfernt.

ajak-pər.ǫži oldalborda | rippe.

ajəp, Szp. id. hiba, vetek | fehler, schuld [kazB. *ajəp*, *ajəb* < ar.].

ajəpla- vádolni | anklagen.

ajəplan- vétkesnek találtatni | für schuldig erklärt werden, *остаться виновнымъ*.

ajəplə hibás, vétkes | schuldig.

ajər, Szp. *əjər* ménlő | hengt [kazB. *ajər*].

ajər- tüzesen nyeríteni, sivitani | feurig wiehern, schrill aufschreien [onomat. vö. tel. kirgR. *aikər-* mit schrei hinausjagen, altV. id.].

ajləm mélyedés, völgy | niederung, thal; vö. *aj*.

ajdyr hátul nyitott teherkocsi | ein hinten offener fuhrwagen, *рыдванъ* (= *kytsər*).

ajdyr (*aj+tyrə*) szent Isten! | Herr Gott! [vö. kaz. etc. R. *ai* ausruf der verwunderung; (alt.) ruf beim treiben des viehes; (ad.) ausruf bei der erinnerung an das vergangene schöne].

ajvan, Szp. id. ostoba, oktalan | dumm, einfältig; *pirən a. kalləmə* ilt halljad a mi oktalan imáncat! [kazB. *kajban*, *χajban*, misBug., misN. *χajwan* haustier < ar. *hajwān* leben; belebtes wesen, (last)tier; dummer mensch, tölpel Zenk. 398.].

aya, l. *pəjaça* [kaz. etc. R. *aya* älterer bruder, onkel].

ayaχ igazgyöngy | echte perle, жемчугъ [kazB., kazR. *akək* carneol, kazO. serdalik; kazR. *ayak* serdalik < ar.].

ayal, *ayalsz*, Szp. *arał* hiába, ok nélkül, tréfából; ingyen |

vergebens, unnütz; umsonst; *a. kalaš-* fecsegni, hiába beszélni; *a. tsyl* természetes, közönséges kö | natürlicher, gewöhnlicher stein; *a. kyn* hétköznapi | werktag.

aγ̌lbat- hangosan, fennhangon nevetni | laut lachen; *aγ̌l-datsa kylať* hangosan nevet; [onomat. vö. kazO. *aγ̌alda-*].

aγ̌r, Szp. id. biztosan, bizonyosan | gewiss, sicher; *a. tən, p̌že p̌ďet p̌yl* bizonyosan a világ vége közeledik | gewiss nähert sich das ende der welt [kazB. *aǩřa* gewiss; kazR. *aγ̌r* doch, gewiss < ar.].

aγ̌r- bögni, morogni | brüllen, brummen [kaz. *aǩr-*].

aγ̌lat- nyögni | ächzen, стонать (Ucsebn. 132. охать) [onomat. vö. kaz. oszmR. *aγ̌* ausruf der unruhe, des leidens, der verwunderung].

ak, Szp. l. *ač*.

ak-, Szp. id. vetni | säen [kazR. *ik-* ackern, oszmR. *äk-säen*, pflanzen].

aga, Szp. id. eke | pflug, сабань [vö. *ak-*].

aga-kuš = *aga*.

aga-puš, Szp. *aga-puž* eke | pflug, плугъ.

aga-tyra, p̌ž ekeszarv | pflugsterz.

aga-uǰ negyedik hónap | der vierte monat.

agar : *a. ǰtti* (folkl.) erős termetű eb, pisze-, nem hegyesorrú, mint az orosz agár (борзая собака); nem nagyon sebes, de erősebb a farkasnál; ez a fajta most már nem létezik | hund von kräftigem körperbau, die schnauze stumpf, nicht spitzig, wie die des russischen windhundes; nicht besonders schnell im laufen, aber so stark, dass er den wolf bewältigen kann; *agar ǰttizembe tylatňa* (meséből) hajszták ötet agarakkal; *agar ǰt-ťm ašša pirať, ajkki viďer ž̌vel p̌yať*. — *šara šyna* (tal. mese) agaram gázol, oldalán keresztül néz a nap. — teherzán (hársfakéreg nélkül való szán) [barR. *iǧr* etc. vö. FUF. II, 113.].

ač, Szp. *ak* ime! | da, siehe da! вотъ! *ač, siře, χajar-zem, yǩsa parapp̌r* ime, nektek, gonosz szellemek, pénzt adunk; *ak tyřa* (Szp.) Isten bizony! eñ Bory! — Vö. GOMB. [vö. jak. *äǧi* wohlan! *äǧä* interj. der verwunderung].

ačš : *a. mačš* csodálatosan, szokatlanul, feltűnően, iszonyuan | wunderlich, aussergewöhnlich, schrecklich; *a.-m. χ̌tšr-lanňa* idomtalanná vált (pl. betegségtől); *a.-m. ǩlet, na, tšalnik p̌yl* nagy zajjal v. pompával jön, bizonyosan főnök (nagy úr); *a.-m. v̌řzašša* nagy lármával viszálykodnak; *a.-m. χ̌itře tymlanza kiľňa* szerfelett pompás ruházatban jött.

akka (folkl.) néne | ältere schwester; vö. *m̌n-akka*; *χ̌uñaga*; vö. GOMB. [vö. csag. szartR. *äǧäci* ältere schwester, jak. *äǧs* id.].

akǩš, Szp. id. hattyú | schwan [kaz. *ak-koš*].

al : *al-valli* vese | niere.

ál- szántani (сабанъ nevű ekével) | pflügen (mit dem сабанъ genannten pflug).

ala, Szp. id. (nagy) szita | (grosser) sieb [kaz. *iläk*].

ala-*éäldär* a Fiastyúk | die Plejaden.

alla- szitalni | sieben [kaz. *ilä*-, tel. küärR. *älä*].

alē, Szp. id. kéz | hand; vö. GOMB. [ujgR., csagR. *alik*, oszm. etc. R. *äl*].

alē-*γäjrī* fenkö | wetzstein.

alēk, Szp. id. ajtó | thür [kaz. *išäk*].

alēk-*ajä* küszöb | schwelle.

alēk-*padä* Szp. küszöb | schwelle.

alikkäm : a. *salamalik tav sire* a násznagy (*tuĵ-puś*) üdvözlő szavai | grussformel des oberleiters der hochzeit [kazO. (170. l.) *aläjküm*; as-*salämu* a. миръ вамъ! (grussformel), misN. *saläm* alikkäm id. < ar.].

alyas- pajkoskodni, csintalankodni | mutwillen treiben, ма- лить.

alga (elav.) az asszonyoknál melldísz, mely üveggyöngyökből, pénzdarabokból és rojtokból áll; csatokkal illesztik az *ilen* nevű kabátra | ein brustschmuck bei den verheirateten frauen, der aus glasperlen, geldstücken und fransen besteht; wird mit schnallen an den *ilen* genannten rock befestigt; vö. *γäl-γalgi*; vö. GOMB. [kaz. *vlka* ohrgehänge, oszmR. *halka* ring, *boĵun halkasä* halsschmuck < ar. *ḥalaka*, vulg. *halka* ring (insbesondere von metall), glied einer kette Zenk. 394.].

allē, Szp. id. ötven | fünfzig [kaz. *illä*].

albastē gonosz embernek, varázslónak, öngyilkosnak, pálinka-ivástól meghalt embernek szelleme, mely betegséget és rossz álmokat okoz | der geist eines bösen menschen, eines zaubers, eines selbstmörders, eines von übermässigem schnapstrinken verstorbenen u. dgl., welcher krankheit und böse träume bringt [kaz. *albastä*].

alza ujjatlan gyapjúkesztyű | wollener fausthandschuh, варежка [vö.? *alē* kéz].

alza-*tylä* ujjatlan bőrkesztyű | lederner fausthandschuh, рукавица.

alt-, Szp. id. ásni, vakarni | graben, scharren [vö. kazR. *iš*- rudern, tel. alt. kom. oszm. etc. R. *äš*- rudern; (csag. oszm. ad.) kratzen, scharren, graben].

aldär, Szp. id. gömbölyű, fából való merítő-edény | grosse runde kelle.

aldär-*éäldär* a Gönczöl szekere | der grosse Bär.

ama, Szp. id. nőstény; anya | weibchen (von tieren); mother; *jädä-amī* nőstény kutya | hündin; *ama-γur*, *γur-amī* nőstény lúd | weibliche gans; *igä amanän piläkšer a, ōza, purde pər jatlä*.—

ura-tšörnizem (tal. mese) mind a két anyának öt gyermeke van, valamennyien egynevűek. — a lábujjak körmei. [kkirgR. *emä* die alte].

amak: *tīdan a.* valamely betegség, (?) nyavalyatörés, görcs | (?) epilepsie, krampf (MAGN. 112. лихорадка; ZOL. гнетъ болѣзнь [krmR. *ämäk* arbeit, mühe, sorge, pflege; kazR., barR. *imgäk* schwierigkeit, sorge, not, mühe].

aman-, Szp. id. megütödni, eltörni | verletzt werden, abbrechen [kas. *imgän-*].

amin a pogányvallású imádságok végén használt szó | wird am ende der heidnischen gebete gebraucht; *ajvan källəmörē xuš kūrza xawēl il! amin, širlax!* [kaz. *amin* < ar.].

an: *an-pušši* (Ucsebn. 5.) плечо (váll | schulter) [kaz. *iy*, kazO., ASM. 136. *əjən*].

an, Szp. id. ne | nicht!

an-, Szp. id. leereszkedni, leszállni | sich hinunterlassen, absteigen [kaz. etc. R. *in-*, kazB., kazO. *iy-*].

anās: *xəvel-anās*, *xəvel-anāzə* nyugat | west.

ana, Szp. id. darab szántóföld | ackerbeet, загоны; vö. GOMB. [csagR. *anjiz* brachfeld, weites leeres feld, *anjiz* stoppelfeld, oszmR. *anjəz*, *anəz* stoppelfeld].

anasla-, Szp. id. ásítani | gähnen [ZOL. szerint kaz. *ināslä-(?)*].

anapalla lefelé, víz mentében | stromabwärts [vö. *an-*].

anatra lent, alul | unten, unterhalb; *anatrada Tajrykta*, *tura Majruk* lent lakik Tajruk, (fönt) a hegyen Majruk (népdalból) [vö. *an-*].

anatri lent levő, alul való | unten, unterhalb gelegen.

anəra-, l. *andra-*.

ani napa | schwiegermutter; vö. *ainə* [altR. *änäi* mütterchen, alte frau, frau überhaupt, szag. kojbr. *enäi* alte frau, gemahlin, frau].

ainə, Szp. id. anya | mutter; vö. *ani* [alt. tel. sor. lebR. *änä* mutter, kirg. szag. kcsR. *enä* id.].

ainəzə demin.

anda- lesni, rossz szándékkal várni | aufpassen, lauern; *vəl sana xənəmə andaza tərət* [kazR. *andə-* lauern, verfolgen, kazV. *andə-* гнзить].

andəx- éhinségben lenni, nyomorogni | vor hunger ver-schmachten, in äusserster not sein; *ku jədə andəxattä šüret* ezen kutya kiéheztetve ballag; *vəl andəxsa šitnə* ő nagy nyomorúságba jutott [kaz. *intək-*].

andərləx 1. nyak alatti szíj a zabolán | der zaumriemen, der unter dem halse des pferdes befestigt wird (= *jəven andərləxə*); 2. ezüstpénzzel diszitett álladzó az asszonyok és leányok fővegein | das mit silbermünzen gezierte band an der kopf-

bedeckung der frauen und der mädchen, das unter dem kinn befestigt wird (= *χυσpu anðarləχə, tuχja-anðarləχə*).

anzər, Szp. id. keskeny, szűk | schmal, eng [kaz. *nyssz*].

anzər lan- keskenyedni, szűkülni | schmal, eng werden.

anzər lat- keskenynyé tenni, szűkíteni | verengen.

anzərt, l. *ənzərt*.

andra-, Szp., Ucsebn. 131. *anðra-* megzavarodni, megdöb-benni | verworren werden, den kopf verlieren, обезумѣть; vö. GOMB. [kazR. *ayrai-* dummm, töricht werden, misBug. *ayðra-* den kopf verlieren].

andrat- megzavarni, megdöbbenteni | verwirren, verlegen machen; *mana erz, sərəm andratə* engem (fejemet) a pálinka, a széngáz megzavart; *vəl mana ijdə ijdə andratə* ő engem kérdéseivel zavarba hozott.

andratməš zavarba ejtő, zavaró | derjenige, der in verlegenheit bringt, verwirrt: *a., salətməš, kəlt tyrtməš, tülətməš*. — *šəm tapni* (tal. mese).

an.əžəž, Szp. id. csak | nur; vö. GOMB. [oszmR., adR., krmR. *anžak* gesondert, nur, allein].

an.əžək, Szp. id. kutya | hund; ZOL. 5. щенокъ, кутенокъ, сосунокъ (kutya-kölyök | junger hund) [oszmR. *anžək* ein junges (von tieren)].

anğardj, l. *avən*.

avəršša szegény, szegényke (szánakozólag) | der, die arme (= *məskən*); *a., tertlenze šürət, irləznə kyrajmašt*!

apla, Szp. úgy | so.

appa, Szp. id. néne; atyám v. anyám huga | ältere schwester; die jüngere schwester meines vaters od. meiner mutter; *pizək a. nənjeim* között a legöregebb | die älteste unter den schwestern, die älter sind als ich; *mən a. atyám v. anyám nənje* | die ältere schwester meines vaters od. meiner mutter [kaz. kirg. etc. R. *apa* ältere schwester, tante, krm. karR. *äpä* id., TaraR. *äbä* die jüngere schwester der mutter; die ältere schwester].

aptəra-, aptra-, Szp. id. zavarba jönni | in verlegenheit geraten, den kopf verlieren, одурѣть [kazB. *aptəra-, aptra-*].

aptəratas (inf.) Ucsebn. 131. одолѣть.

aptri Szp., *aptəri* Ucsebn. l. *avə*.

ar (folkl.) férfi; fiú | mann; knabe [kaz. *ir*].

aržin, Szp. *aržin* (*ar+šin*) férfi | mann; vö. GOMB.

ar-šurri nőnemű erdei manó (óriástermetű; nagy mellét vállain át dobja a hátára, hol két fiúgyermek szopja azokat); férfi módjára viselkedő nő | weiblicher waldgeist (von riesenhafter grösse; ihre grossen brüste wirft sie über die schultern auf den rücken hin, wo zwei knaben an denselben saugen); eine frau, die sich als ein mann benimmt.

aran, Szp. id.: aran-aran alig, nagy-nehezen | mit mühe;
a.-a. *ür̄et* nagy-nehezen jár [kaz. *aran*].

araslan, Ucebn. *ar̄s̄lan* oroszlány | löwe [kaz. *ar̄s̄lan*].

ar̄m, Szp. id. nō, asszony, feleség | weib, frau, gattin; vö. GOMB. [krm. oszmR. *har̄m* der harem; die frauen und töchter, die im harem wohnen; frau, gattin; arZenk. 386. *haram* eine geheiligte sache; ort, den zu betreten den profanen oder den nicht dazu gehörigen nicht gestattet ist; frauenzimmer; die frauen der familie; eine frau oder concubine; vö. ZOL. 137., ASM. 141.].

ar̄m : a. *udi*, Szp., Ucebn. 29. *er̄m* ür̄öm | vermut [kaz. *är̄m*].

argan- összebonyolódni, összekuszalódni | sich verwickeln, sich verstricken, *снyтаться*; *šip arcañ. p̄ža* a czérna összebonyolódott [vö. jak. *ir* sich verwickeln; csagR. *ärgän*- sich versammeln, sich anschliessen].

argat- összebonyolitani | verwickeln.

arḡ az ing alsó külön része; a kabát előrésze | das untere stück am hemde; das vorderstück des rockes; Ucebn. 21. *подоль* [kirk. telR. *irgā* der untere teil des jurtengitters (kirk.); türschwelle (tel.), kirkR. *ergā* der teil des jurtengitters bei der tür; (orenb. szót.) *erge* нижняя часть кибиточной р̄шетки].

arla- Szp., l. *av̄arla*-.

arlan, Szp. id. vakondok | maulwurf [kaz. *ärlän*].

arman, l. *av̄ar*-.

arba, Szp. id. polyva | spreu, мякина; vö. GOMB. [kaz. *ärbä*].

arbalāx polyvatartó | spreuhürde, мякинница.

arbus görög dinnye | wassermelone [or. *ap̄yaz̄*].

ar̄z̄ : kürz̄a-ar̄z̄ szomszédok | nachbarn [vö. köz-tör. *ar̄* jenseitig, die andere seite, kirk. kojb. szagR. *ar* gegenüber (kirk.); (kojb. szag.) jenseits].

ar. p̄ža, Szp. id. láda, szekrény (a fedele sarkakon fordul) | kasten (dessen deckel mit angeln versehen ist); vö. *ir̄za*; vö. GOMB. [kaz. *är̄žā*].

as emlékezet; ész | gedächtnis; verstand, vernunft [kazB. *is* gedächtnis, sinn, verstand].

az̄n- emlékezni, emlékünnepet ülni; imádkozni | sich erinnern; eine gedächtnisfeier halten; beten, flehen.

az̄nni a halottak emlékünnepe | gedächtnisfeier.

ass̄r esztelen, bolond | unvernünftig, thöricht.

astu- (as+tu-) vigyázni | acht geben, sich achten.

as- megromlani, kicsapongani, развратиться; örjöngeni, dühöngeni, бѣситься | verdorben werden, ausschweifend; rasend, toll sein; vö. *vāx̄ā. p̄ža vāx̄ā. p̄žab(ε)* *azať* ő hébe-korba dühöng; vö. ASM. 61. *as*- бѣсноваться; ZOL. 7. *aza*- съ ума сойти, бѣ-

ситься [kaz. kirk. etc. R. az- den weg verlieren, sich verirren; verführt, verdorben werden].

askên ledér, léha | liederlich, ausschweifend, развратный.

astar- elesábitani | verleiten, verführen, соблазнить.

az :

azainé nagyanya (az atya részéről) | grossmutter (väterlicherseits).

azatte nagyatya (az atya részéről) | grossvater (väterlicherseits); mên azatte dédapa | urgrossvater.

azamzô, a. sín varázsló, varázslónő | zauberer, zauberin
[? kazR. azančê gebetrufer, muezzin, azan der ruf zum gebet < ar.;
vö. ASM. BCs. 120.]

azamzax id.

azamat : a. kaberri szivárvány | regenbogen (= saramat-
kaberri).

azap, Szp. id. kín, gyötirelem | qual, pein [kaz. etc. R.
azap < ar.].

azab-erni nagyhét | charwoche.

azaplan- kínlódni, szenvedni | sich quälen, leiden.

azaplandar- kínozni | quälen.

azar-pizer : a.-p. šil kilet nagy szél dühöng | es weht ein
wütender wind; a.-p. aljazat túlságosan lármázik | er treibt
übermässig mutwillen; vö. ASM. 115. azar-pizer нечистая сила,
роза.

azat : éna a. xúnə púpos lett | er wurde buckelig.

azav agyar, szemfog | hauer, eckzahn [kazR. azū eckzahn,
hauer, backzahn; misBug. azaw backenzahn].

azörxa- eltalálni, kitalálni | erraten, einen schluss ziehen,
заключить, догадаться.

aslâ nagy; előkelő | gross; vornehm; šak pürtré kam a.?
ebben a házban ki a (fő)gazda? a. tibə a nagybőjt | die grossen
fasten [vö. GRÖNB. 68.].

asladi (aslâ + adi), Szp. id. mennydörgés | donner; a.
avədat mennydörög | es donnert.

aslâlas (inf.) Ucebn. 132. величать.

aslâlan- nagyobbodni | sich vergrössern, grösser werden.

aslâlat- nagyobbitani | vergrössern.

aslêk, Szp. id. szénapajta | heuschuppen [kazR. aslêk ge-
treide; a. kâlâtə scheune; csagR. aslik getreidespeicher].

aza, Szp. id. hím; atya | männchen (von tieren); vater;
a.-xur, xur-azi gunâr gänserich; a. avdat mennydörög | es donnert;
vö. ASM. 101. [tel. alt. csagR. ača älterer bruder, onkel; (alt.)
väterchen; (csag.) mutter, bejahrte frau, altV. ača отецъ (atya
vater), oszmR. äžü greis].

aza-tšyla mennykő | donnerkeil; vö. GOMB.

aślāk ingbélés (az ing felső részénél) | hemdfutter (am oberen teile des hemdes) [kaz. *aślāk*].

aš, Szp. id. hús | fleisch [kaz. *aš* nahrung, speise].

aš-gázolni (vizben) | waten; *vël śirma ȳrlā ašša kašrā* a folyót átgázolta [RADL. kel.-nyelvjár. *aš*- über etwas hinübersteigen, kazR. *aš*-hinaufsteigen, sich erheben].

ažak számár | esel [kaz. *išāk*].

ažāk, Szp. id. háncsból szövött lótakaró | von lindenbast gewebte pferdedecke, топнище (ZOL. порожа, vö. MAGN. 202).

ažalli, Ucebn. 21. *alāžalli* (*alā*+*žallā*) törülköző | handtuch [kaz. *sēlgō*].

aškal, *škal* (postpos. c. acc.-dat.) szerint, példánál fogva | gemäss, nach; *mana, sire škal vëlđa pāžāl, pžā* az én példamtól, a ti példátoktól ő is elromlott; *šavna-škal ȳmaȳa tuȳsa kajēn* az ő példájánál fogva te tökfilkó leszel; *šūpsāne škal ȳvāšl, pži tuvānnā* (köz.); vö. ASM. 210.

aškān-, Szp. id. pajkoskodni, csintalankodni | mutwillen treiben, шалить, пѣзвиться.

aštar-, Szp. id. lovakkal csépelni | mit pferden dreschen, «пишковать»; *avēn* v. *tīrē aštarat*.

at-belebonyolódni, megakadni | sich verwickeln, verstrickt werden.

attar-belebonyolítani | verwickeln.

ada, plur. *adā*, Szp. id. nosza, rajta, jerünk! | auf, wohlan, gehen wir! vö. GOMB. [kazR. *aida* ausruf der aufmunterung].

adaš drusza, névrokon | namensvetter [kazR. *adaš*].

adaš-eltévedni, vhová vetődni; félrebeszélni, bolondokat beszélni (betegségben) | irre gehen; irre reden, phantasiren (in einer krankheit); *EB āner vārmanda adašrēm* én tegnap eltévedtem az erdőben [kaz *adaš*-].

adā, Szp. id. csizma | stiefel; vö. GOMB. [kaz. *itāk*].

atpāri, Szp. *aptri*, Ucebn. 38. *aptāri* (*apā*+*pāra*) ár | pfriemen, шило.

Adāl, Szp. id. Volga folyó | der fluss Wolga; *Śyā A. Kama* folyó | der fluss Kama [kaz. *Idāl*].

adi ipa | schwiegervater; *ku manēn* a. ez az én ipam; *kil, adi!* gyere, ipam! — vö. *attē*; *asladi*.

atkā Szp.: *a.-kūrāk* bot. valamely növény | irgend eine pflanze (vö. ZOL. *attāk* папоротникъ).

atma merettyű (a halász partról húzza a vízben) | fischhamen, наметка.

atpāri, l. *adā*.

attē, Szp. id. atya | vater; vö. *adi*; vö. GOMB. [vö. kazR. *atū* väterchen (ein kinderwort)].

attēžā demin.

a. bža, Szp. id. gyermek; ifjú, fiatal ember | kind; bursch, jüngling; *a. bža-pə bža*, *a. bža-ptša* gyermekek | kinder; *a. bžan-a. bži* unoka | enkel, enkelin; vö. GOMB. (vö. mongG. *ači* le petit-fils, le neveu).

a. bžaš kedvencz, kedves | lieblich, liebechen; vö. ? *a. bža*.

a. bžašla- kedvelni, becézni, kényeztetni | hätscheln, verzärteln.

a. bžaldas timsó | alaun [kaz. *ačū-taš*, *äčə-taš*].

av-, Szp. id. hajlítani, meghajtani | biegen; vö. GOMB. [kaz. *aj-*; oszmR. *äi-*, tarR. *äg-*].

avən- hajlani | sich biegen, gebogen werden.

avən. bžək hajlékony | biegsam.

aval, Szp. id. hajdan, régen | vormalis; vö. GOMB. [kazB. *äüälə* < ar.].

avalzi hajdani | vormalig.

avalzillə hajdani, régi szokás szerint | auf ehemalige, alte weise.

avan, Szp. id. jó; jól | gut (adj. u. adv.); *avani*, *siri*? jól vagytok-e, egészségben vagytok-e? [? csag. oszmR. *abadan* bebaut, bevölkert; (oszm.) passend, comme il faut; gut, kirg. csag. OT. *abdan* stark, fest, kräftig, sehr, tarR. *obdan* schön, gut, trefflich; csagKún. *abadan* (*abdan*) schön, gut; bewohnt; stark, auffällig, angenehm < per., vö. HORN 4.].

avə ime! | da, siehe da! *вонъ!*

avunda (*avə+unda*) ime ott! amott! | siehe da! *вонъ тамъ!*

avən, Szp. id. póznákból épült emelvény a gabona szárítására | konisches gerüst von stangen zum trocknen des getreides; vö. GOMB. [or. *овуиъ*].

avgardj, Szp. id. (*avən+karpa*) bekerített pajtatér | der umhegte platz, wo sich die dreschtenne befindet, *гумно*.

avər nyél | schaft, stiel, heft, griff [szag. *kojkR. egir* höckerig, bucklig, krumm, ur. ör *кривой, изогнутый; кривизна, извилина*, krm. sor. etc. R. *ägri* gebogen, krumm, schiefl].

avər folyó v. tó fenekén levő gödör | tiefe stelle, grube in einem fluss od. see, *омыть* [vö. csag. etc. R. *ägir-* drehen, wenden, csagR. *ägrik* wasserwirbel; vö. *avərla-*].

avər-, Szp. id. örölni | mahlen; vö. GOMB. [kazO. *äüər-* drehen, wenden, alt. etc. R. *äbir-* id.; vö. *jarəm*].

avərt- öröltetni | mahlen.

arman, Szp. id. (< **avərman*) malom | mühle; *šiv-armanə* vízmalom | wassermühle; *šil-armanə* szélmalom | windmühle; *al-armanə* kézi őrlőkő | handmühle; vö. GOMB.

arman-tipagan molnár | müller.

avərla-, Szp. Ucebn. 132. *arla-* fonni | spinnen [kaz. *ərlä-*

id., barR. *irlä-*; vö. tar. kom. esag. oszm. etc. R. *ägir-* drehen, wenden (esag.); spinnen].

avërla-, Szp. id. megtölteni (a puskát) | laden (ein gewehr) [vö. ? jak. *it-* id.; vö. GRÖNB. 45.].

aväs- szórni (darát) | worfeln (graupen), вѣять крупу въ корытѣ; vö. GOMB. [tel. ujj. oszmR. *äs-* sichten, worfeln (getreide), szag. kojb. kirgR. *es-* worfeln].

avät-, Szp. id. kukorékolni; kakukkolni; mennydörögni | krähen; kuckuck schreien; donnern; *asladi aväpat* mennydörög | es donnert; jak. *ät-* sprechen, aussagen, berichten; *donnern*; krm. oszmR. *öt-* singen, zwitschern, schwatzen, einen ton von sich geben; *goros ötär* der hahn kräht; *gök ötär* es donnert].

avdan, Szp. id. kakas | hahn; vö. GOMB.

avlan-, Szp. id. házasodni | sich verheiraten, eine frau nehmen; vö. GOMB. [kaz. *ëjlän-*, misBug. *ülän-*, oszmR. *ävlän-*].

avlandar- házasítani | verheiraten.

avräs- meggörbülni, elferdülni (pl. deszka) | sich werfen, schief werden, *okorobitya* [vö. szag. kojbR. *egir* höckerig, buckelig, krumm, uneben, szag. kojb. kesR. *egär* krumm, gebogen, buckelig, krm. sor. etc. R. *ägri* gebogen, krumm, schief].

avdan, l. *avät-*.

avdö vésö-féle. vakaró vas, melylyel vályukat készítenek | eine art hohleisen zum aushöhlen der troge, тесла.

ε

εlek, Szp. id. rágalom, rágalmazás, pletyka, zuvatolás | verleumdung, klatscherei [kaz. *äläk*].

εlekle- rágalmazni, zuvatolni | verleumden.

εlelés rágalmazó | verleumder.

εle vagy | oder [or. *um*].

εlle vajjon, vagy talán | ob, oder vielleicht; *manžan jur-lajmastar?* ε. *kyrci sajrada aj tivendi?* [kaz. *ällä*].

εmel, Ucsebn. 103. *εmel*, *amal*, *amal* varázsszer (melylyel gyógyítanak vagy kárt tesznek) | zaubermittel (mit dem man heilt oder beschädigt); Ucsebn. 103. *лѣкарство*; vö. *mél* [kaz. *ämäl* < ar.].

εmelle- varázsszerrel gyógyítani vagy károsítani | durch ein zaubermittel heilen oder beschädigen; *väl vilnə pulattışə, ðna juməş εmellenə*.

εmelə varázsló, táltos | zauberer, zauberin; Ucsebn. 103. *лѣкарь*.

εBə, gen. *manən*, etc. én | ich.

εBı: ε-*kar* *őzək* bába | hebamme [kazO. *äbaj*].

εBir, gen. *pirən*, etc. mi | wir; vö. GOMB.

εppin igenis, jól van! nos! hát! tehát | jawohl, gut, nun!

also; *lajəχ tu!* «*əppin təvəp!*» jól csináld meg! «igenis, megcsinálom!» *əzar əppin kilərça!* jertek tehát! vö. GOMB.

ereχ, Szp. id., Ucsebn. 26. *ereχ*, *ereke* pálinka | brandtwein; vö. GOMB. [kaz. *arakə* < ar.].

ereχ-kürəwə bot. поманка.

erešmen pók | spinne; vö. GOMB. [vö. kaz. *ürməküč*, csag. oszmR. *örümžäk*, ur. *ärəmžäk*].

erešmen-karđi pókháló | spinnengewebe.

eram, l. *arəm* (-*udi*).

erne, Szp. id. hét | woche [kaz. *atna* < per.].

erne-kun péntek | freitag.

ezə, gen. *sanən*, etc. te | du.

ezir, gen. *sirən*, etc. ti | ihr; vö. GOMB.

esrel, *esrelə*, halál (személyesítve) | tod (personificirt); vö. GOMB. [kazO. *razrail* < ar.].

edem ember | mensch [kaz. *ädäm* < ar.].

ə

ələk Szp. id. hajdan, előbb | ehemals, früher; vö. GOMB. [kaz. *ələkə*].

ələki hajdani, előbbi | ehemalig.

əlgər, Ucsebn. 68. Плеяды (a Fiastyúk | die Plejaden) [sor. leb. szag. kojbR. *ülgär*].

əlgə minta, mustra (pl. a szabónál, czipésznél) | muster, modell, выкройка [kaz. *əlgə*].

əlgər- érni, elérni, ráérni; megérni | gelangen, zeit haben; reif werden [kaz. *əlgər*].

əm-, Szp. *əm*- szopni, emni | saugen; vö. GOMB. [kaz. *im*].

əmərt- szoptatni | säugen.

əmə, Szp. *əmər* életkor, élet | lebensalter, leben; vö. GOMB. [kaz. *rumər* < ar.].

əmət, Szp. *əmēt* remény | hoffnung [kaz. *əmēt* < per.].

əmətən- remélni | hoffen.

əmətsər mohó, sóvár | gierig, жадный.

ən- láng nélkül égni, perzselődni; megfagyni, a fagy által kárt szenvedni, elhervadni (növények) | ohne flamme brennen, gesengt werden; abfrieren, vor der kälte verwelken, von der kälte beschädigt werden [tel. tar. ujbR. *əŋ*- verwelken (tel.); (tar.) ausgehen (von farben); (ujg.) bleich werden, tob. kaz. TaraR. *üŋ*- ausbleichen, die farbe verlieren].

ənək, Szp. id.: ə. *šərzi* égés-szag, porzsölés-szag | brandgeruch.

ənt- perzselni, égetni | sengen.

əne, Szp. id. tehén | kuh; vö. GOMB. [tel. kirg. tob. ujbR. *inäk*, jak. *ynax*].

ənən- hinni | glauben; *an ənən əna, vəl sujat* ne higgy neki, ő hazudik; vö. GOMB. [kazO. *inan-*, csagR. *inan-*, oszmR. *ānan-*].

əner, Szp. id. tegnap | gestern; vö. GOMB. [kazB., kazO. *ənyər* dämmerung, altR. *inyir* abendröte, dämmerung, abend].

ənerxi tegnapi | gestrig.

əner- fölhangolni (hangszert) | stimmen (ein instrument).

ənəz, Szp. id. nyakszirt, tarkó | nacken [tob. kazR. *inyä* nacken, misBug. *inyä* der teil der brust, der zwischen der schulter und der brustwarze liegt].

əndə, Szp. id. már, most | schon, jetzt, nun; *kaj ə. menj már!* *γəvel an, pžə ə.* a nap már lenyugodott [kaz. *ində* id., csagKún. *imdi* jetzt].

an, pžə gyöngy | perle [kazV. *ənžə*, kazB. *ənžü*].

əretlə, *əretlə*: *ə. pəḏə-γusmanə* családi ünnep, melyet a tavaszi vetés befejezése után. valamint későn ősszel Miklós-nap előtt ételáldozatokkal ülnék | ein familienfest mit speiseopfern; wird nach beendigung der frühlingssaat und im spätherbst vor dem Nikolaus-tag gefeiert [vö. or. *γəḏə*].

ərette, l. *ürette*.

əraχ- fölriadni, megvadulni, megijedni | scheuen, kollerig werden, erschrecken [kaz. *ērək-*].

əraχter- megijeszteni | erschrecken (tr.), aufschrecken.

ər, pžə- szaporodni | sich vermehren [kaz. *ürčə-*].

ər, pžet- szaporítani | vermehren.

əzəklə- zokogni, zokogva sirni | schluchzen [onomat. vö. alt. tel. kirg. etc. R. *öksö-* id.].

əš, Szp. id. munka, dolog | arbeit, sache [kaz. *əš*].

əšlə- dolgozni, munkálkodni | arbeiten.

əš, tšən munkás, iparkodó | arbeitsam, emsig, betriebsam.

əš-, Szp. id. inni | trinken [kaz. *əč-*].

əškə ünnep, lakoma; a pogányvallású csuvasoknál egy három napig tartó ünnep, melyet a mezei munka befejezte után tartanak | fest, schmaus, gastmahl; *əškə-šigə əžəššə* lakomát tartanak (krm. oszm. kar. T. R. *ički*, csagR. *ičkü* trank; trinkelage].

əška-kyn престольный праздник.

əžer-, Ucebn. 23. *vəžer-* kibontani, megszabadítani, felgombolni | lösen, loslassen, aufknöpfen, aufhaken [vö. ? jak. *ösül* losbinden, lösen].

əšrən- kibontakozni, ki-, megszabadulni, el-, szét-, leválni | sich losreißen, sich lösen, aufgehen.

əške (vö. Asm. 239. *əš*, *əške*) hiszen | ja, ja doch, doch; *γksū nymmaj əške*; *əmma ilməstən?* hiszen sok pénz van nálad; miért nem vetted meg? [vö. kaz. *ič* < per.].

áskart, Ucsebn. 51. *šakart* nagy hosszúkás gabonaasztag | ein grosser langgestreckter getreideschober, *кладъ* [or. *скупѣ*].

áskartl- asztagba rakni | aufschobern.

ážen- kimerülni, el-, kifáradni, elalélni | überanstrengt werden, abgemattet werden [misBug. *ěšan-* abmagern (von tieren); vö. oszmR. *üşän-* faul, apatisch, nachlässig sein; vö. kazR. *üşän* faul].

ážender- terhelni, fárasztani, nyomasztani | abmatten, überanstrengen.

ážək, Szp. 1. *ážək*.

ážne (nagyobb) gyepföld, mező | (grösserer) grasplatz, rasenplatz, hochliegender grasboden, *поляна*; vö. *ušlaycā* [kaz. *ěšna* reutgrund].

ä

ájəχ, Szp. *ájə* álom | schlaf; *ájəəm kilət* álmos vagyok; vö. GOMB. [kaz. *joko*, oszmR. *ujuku*, tel. alt. kirgR. *uiku*].

ájəla- szunyókálni | schlummern.

ájər, Szp. 1. *ájər*.

ájje valamely gonosz szellem; ha a gyermek sokáig betegskedik és nem fejlődik, ezen szellem az oka | ein böser geist; vö. *a. pžana ä. jerno*; vö. GOMB. s. v. *ije* [kaz. *ajä*, *ijə*].

ájje-kyrək bot. valamely növény; virága olyan, mint a máké | irgend eine pflanze, deren blüte der des mohnes ähnelte.

ájji, Szp., Ucsebn. 100. *ijə* véső | meissel.

əlav, Szp. *lav* elfogat | vorgespann, pflichtgespann, das fahren od. transportieren mit mietpferden, *подвода*; *manəñ java-lazene tyrttarma əlava kəržetni?* elvállalod-e poggyászom szállítását (lóval)? *mana ynda ize kajma əlava kəržetni?* elvállalsz-e (lovakkal) engem oda szállítani? vö. GOMB. [kazB. *lau*, kazR. *əlau*, misBug. *əlaw*, kirgR. *ulan*].

əlavəə, *lavəəə* bérkocsis; fuvaros | kutscher eines pflichtgespannes od. der mietpferde; fuhrmann.

ələχ- emelkedni, fölhágni (pl. hegyre, második emeletre) | aufsteigen, hinaufklettern [? vö. kaz. *ələ*, tarR. *uluk* gross, erhaben; *su uluk kəldə* (tar.) das wasser ist gestiegen].

əman, Ucsebn. 88. id., Szp. *yman* földi giliszta, eső-féreg | regenwurm, *дождевой червяк*; vö. GOMB.

əməər csendes, meglehetősen meleg és borult (időről mondtá) | still, ziemlich warm und bewölkt (vom wetter); *əanvalək ä. tərət* [alt. tel. szag. kojb. küärR. *amər* ruhe, frieden, das ausruhen, erholung, ur. *amər* спокойный, миръ, покой].

əməərt, Szp. *omərt*: *ä. kajək*, Szp. *ə.-k.* sas | adler (vö. ASM. BCs. 64, 65. *amərt-kajək* id.).

əmārt- túltenni vkin, felülmúlni vkit | übertreffen, es jmdm zuvor tun; *əmārtmalla tšybār* fussatok versenyt! [oszmZenk. 137. *əyret*- vorangehen, einem anderen zuvorkommen, überholen, einen anderen hinter sich lassen].

əmma miért? | warum?

əmra, Szp. *omor* (?) szügy | Brust (von tieren) (vö. Zol. *umra*, бедро лошади) [kaz. TaraR. *umrau* die Brust (von tieren)].

əmzan- irigyelni | beneiden.

ən emlékezet; ész | gedächtnis; verstand, verständnis [kaz. adR. *ay* auffassungskraft, scharfsinn, verständnis; (ad.) erinnerung].

ənla-, *ənlan*- megérteni | verstehen, einsehen.

ənlandar- magyarázni | erklären.

ənlā kinek jó emlékező tehetsége van; eszes, képes | mit gutem gedächtnis begabt; verständig, fähig.

ənzār: *ə. puza ik*- elalél | in ohnmacht fallen.

ənzārtran váratlanul | unerwartet, нечаянно.

ən- sikerülni | geraten, gelingen, gedeihen; *manən əs ənza pīrat* az én munkám sikerül [kaz. TaraR. *ay*-].

əndar- sikeressé tenni | machen dass etwas gelingt, glück bringen.

ənzārt, *anzārt* olyan betegség, mely abból ered, hogy az ember veszekedők v. pörlekedők közelébe jutott; tünetei főfájás és hányás | eine solche krankheit, die daher stammt, dass man in die nähe von streitenden od. hadernden geraten ist; vö. MAGN. 142.

əndəy- esküdni | schwören [vö. kaz. *ant*, *and* eid, schwur].

əygajlā illő, alkalmas | passend, tauglich [vö. kazB. *ayaj*, *əyaj* id.].

əram, *yram*, Szp. *yram* uteza | gasse, strasse [kaz. *uram*].

əratlan-, *əratlan*- megörülni | froh werden [vö. or. *paðs* froh].

əratne rokonság | verwandtschaft [or. *podnā*].

ərskal szerencse | glück [kaz *rəskal* < ar.].

ərskallā szerencsés | glücklich.

ərza lisztharmat, kő, melytől a gabona rozsdásodik | mehlthau, brand im getreide [or. *pja*; vö. misN. *ərza* id.].

əru nemzetség, rokonság | verwandtschaft, geschlecht, родъ; *pər pajne çyrəndaš-əruba əsməšime par!* [kazB., kazO. *rū*, kirgR. *urū*].

əs, Szp. *os* ész; tanács | verstand; rat (vö. Razsk. I, 141.); *əs par*- tanácsolni | rat geben, raten [kom. uig. oszmR. *us*].

əslā eszes | verständig, klug.

əssār esztelen | unverständlich.

əs-, Szp. *os*- meríteni; lefejteti, tölteti (italt a hordóból) | schöpfen; abzapfen, abziehen [kazB. *sos*- kitálalni az üstből,

fazékból kiönteni az ételt | ausschöpfen (speisen); altV. *sus-schöpfen*, ausschöpfen (черпать; вычерпывать, выливать ковшом)].

āskā, ūžā hosszúkás lapát (merő-kanál), melylyel gabonát v. lisztet merítenek | mehlschaufel, kleine schaufel um korn od. mehl aus- und einzuschütten, лоток (kazB. *soskâč*, misBug. *soskoč*).

āza vetélő | weberschiffchen [kazB. *susa*, *sosa*].

āzan, Szp. *ozan* nyírfajd | birkhuhn, birkhahn; *χir-ā*. császármadár | haselhuhn [kaz. tobR. *usan*].

āzat-, Szp. *ozat-* kísérni, elkísérni | begleiten [kazB. *ozat-*].

āsla malátalé, sörmust | bierwürze [or. *сусло*; vö. kazV. *sosla*].

āsta, Szp. *osta* mester, művész | meister, künstler [kazB. *osta* < per.].

āsta-platnik asztalos | tischler, столяр [or. -плотникъ].

āšta hol? | wo?

āš, Szp. *oš* bél, belső | das innere; *tymdir āžā* ruhabéllés | kleidfutter; vö. GOMB. [kaz. *āč*].

āžā, Szp. *ožo* meleg | warm; *āžāraχ* meglehetősen meleg | ziemlich warm; vö. GOMB. [kaz. *assā*, oszmR. *āssā*, csagKún. *isir*, ujgR. *izik*, tel. altR. *üzü*].

āžak, Ucsebn. 121. *āžāχ*, Szp. *āžak* sekély; zátony, sekély hely | untief; untiefe; *ā. šar* zátony | untiefe.

āšti azon kész ételek, melyeket hazulról hoznak a mezőre az ott ingyen dolgozó szomszédnép megvendégelésére | die esswaren, welche man fertig bereitet aufs feld bringt zur verpflegung der nachbaren, welche ohne weiteren lohn hilfsarbeit verrichten [kazO. *āštāj*, misBug. *šti* горохъ вареный, дов. густой, misN. *āsti* капуста].

āpār pézsmás patkány, | bisamratte, bisamspitzmaus, выхухоль.

āv-, l. u-.

āvā, Szp. id. tapló | zunder.

āvālāχ: *ā. kāmva* fagomba, melyből a taplót készítik | feuerschwamm.

āvās, Szp. id. nyárfa | espe; vö. GOMB. [kazB. *usak*, tobR. *ausak*, szag. kojb. kcsR. *os* espe, pappel].

āvās-kāmvi valamely gomba | irgend ein pilz, (Ucsebn. 86.)

ПОДОСИНОВИКЪ.

āvās-kārās valamely gomba | irgend ein pilz, (Ucsebn. 86.)

ПОДГРУЗДОКЪ.

āvās, Szp. id. viasz | wachs; (vö. *vus*) [kazB. *bal-āuāz*].

āvās: *ā. jāvāžā* valamely cserje; hasonlít a *kāp, tsančā* nevű cserjéhez, bogvyói mégis másfelék, hasonlók a foltos áfonyához,

nem ehetoék | irgend ein strauch mit beeren, die den moos-beeren ähneln.

i

iə, Szp. l. *əjji*.

igəl, Szp. id. makk | eichel; *tšərəs-*, *χirə-igelli* fenyő-toboz | kiefer-, fichtenzapfen; vö. GOMB. [kaz. *äkälə*, *äkälä*].

igər.əžə lepény | eine art pfannkuchen, блинъ; vö. GOMB. [= misN. *igərä* eine art nudeln (v. anderer form als *salma*)].

ikken úgy látszik | es scheint, кажется; *vəl tšənaz tšivər i*. ő, úgy látszik, igazán szép [kaz. *ikän*].

ikkə, *ik*, *igə* két, kettő | zwei [kaz. *ikə*].

ikkəməs második | der zweite.

ikşəl- kevesbedni | sich vermindern, abnehmen, убавляться; *šiv iksəl.əžə* a víz apadt [oszm. krmR. *äksil-* id.].

ikşət- kevesbiteni | vermindern, verringern [kom. oszmR. *äksit-* id.].

iksü Uceseñ. 103. l. *jəksü*.

il-, Szp. id. venni, kapni | nehmen, bekommen; vö. GOMB. [kaz. *al-*].

ilem ékesség, szépség | schönheit; vö. GOMB. [kazR., kazSzp. *iläm*].

ilemlət- ékesíteni, szépíteni | schmücken, verschönern.

ilemlə ékes, szép | schön, schmuck; demin. *ilemləške*.

ileñ- hozzászokni | sich an etwas gewöhnen, приивадиться [kaz. *əjälän-*, misBug. *ijälän-*].

ilərt- csábítani, csalogatni | anlocken, заманить.

iltlēgen, l. *itlē*.

im orvosság | arznei; *i.izə kilbəm* hoztam orvosságot [kaz. *im*].

im-jum gyógyító varázsigék | zauberformeln, mit welchen man krankheiten heilt; *im-jum kala-* varázsolni | zaubern.

imlē- gyógyítani | heilen.

im-sam mindenféle orvosság | allerlei heilmittel, arzneien.

iməs azt mondják, hírlik | sagt man, wie verlautet, буд-тобы [kaz. *iməs*].

inze, Szp. id. messze; messzire | ferne, weit (wo? wohin?);

inžetrə messze | weit (wo?); *inžetrən* messziről | aus der ferne; vö. GOMB.

inžetri távoli | entfernt.

iŋge, Szp. *iŋge* ány, bátyám neje; nagybátyám neje; (megszólításban) nálamnál öregebb asszony | die frau meines älteren bruders, schwägerin; die frau meines oheims; (als anrede-wort) eine verheiratete frau, die älter ist als ich; vö. GOMB. [kazB. *jŋge*, kazO. *žŋgä*].

ijgežo demin.

ijge: *i.-arām* özvegy-asszony | witwe (= *tālāχ-arām*); *i.-a. ilegen*, *jeple amri irdet-ši* (népdalból) a ki egy özvegy-asszonyt nőül vesz, hogy múlik az élete? [= az előbbi].

ijgek, Szp. id. nyomorúság, szerencsétlenség | elend, not, unglück [kaz. barR. *imgäk*].

ir, Szp. id. reggel; korán reggel | morgens; früh am morgen [oszm. csagR. *är* am frühen morgen; vö. kaz. tob. barR. *irtä* morgens, früh; der morgen].

ireχ korán reggel | früh am morgen.

irχi reggeli | morgen-; *i. tām* reggeli fagy.

ir-ane reggel | am morgen.

irχanexi = *irχi*.

irdereχ korán | früh.

irak, Szp. id. kény, akarat, szabadság; tágas, téres | wille, freier wille, freiheit; geräumig; *irage tyxnä* szabad lett; *i. pürt* tágas, nagy szoba; *irak!* szabad! [kaz. *iräk*].

iraklax szabadság | freiheit.

iraksar kénytelen | gezwungen, gegen seinen willen;

i. kynda purnat ő itten kényszerítve él.

iräl, Szp. *iräl-* olvadni | schmelzen, aufthauen; *ynän kuža* *irälze süret* az ő szeméből csurog a víz [vö. kaz. *arä-* id.].

irälder- olvasztani | schmelzen (tr.).

iräl,özäk: *ynän kuža i.* az ő szeméből csurog a víz | seine augen triefen.

irzar mocskos, szennyes, undorító | schmutzig, unflätig, ekelhaft (Uesebn. 124. презрѣнный) [vö. kazR. *är* schande, scham <ar; *ärsaz* schamlos, unverschämt, unordentlich (in der kleidung), unhöflich, *ärsizlik* (o: *ärszäläk*) unverschämtheit, unhöflichkeit, u n s a u b e r k e i t].

irzarlen- bepiszkolódni, beszennyesedni | schmutzig werden, besudelt, befleckt werden.

irzarlender- bepiszkítani, beszennyesíteni, megfertőztetni | beschmutzen, besudeln, verunreinigen.

irt-, Szp. id. mellette elmenni v. elhaladni; elmúlni (időről mondva) | vorübergehen, vorbeiziehen; vergehen (v. der zeit); vö. GOMB. [tel. alt. krmR. *ärt-*].

irtter- caus.: *εbir āna šina virāüne tyrrī irtterze padāri* a helyett, a mit ittunk és ettünk, adjon isten annál többet! | anstatt dessen, was wir getrunken und gegessen haben, gebe gott noch mehr!

irdan- szeszélyeskedni, csintalankodni | tückisch sein, mutwillen treiben.

irdänder- kényeztetni | verzärteln.

ismarza (vö. ASM. VII, 237. *ismaza*) legalább; még csak |

wenigstens, doch, (nicht) einmal; *ica iwāš ijtrāmba i. pər iwāšta pamara én kət maroknyit kərtem*, ő még csak egyetlen egyet sem adott; *i. pər iwāšta puzan par* adj legalább egy maroknyit! [kaz. *ičmasa*].

isvəs mész | kalk [or. *узвечь*].

iš- ledönteni, lerontani, lebontani, szétbontani | auseinandernehmen, niederreißen [kazR. *iš-*].

izol- összeomlani, összedőlni, lezuhanni | nieder-, einstürzen.

iš-, Szp. id. úszni | schwimmen; *kimbε i.* csónakázni | mit kahn fahren; *kəsmεnbε i.* (kormánylapáttal) evezni | (einen kahn) wicken, mit einem ruder am hinterteile fortbewegen; vö. GOMB. [kaz. *iš-*, oszm. alt. csagR. *āš-* rudern].

idər- fejés előtt a tőgybimbókat huzogatni | die milch hervorlocken (durch ziehen an den zitzen vor dem eigentlichen melken) [vö. altV. (467. l.) *ij-*: *ijip berip jat* спускаеть (корова молоко); *ijip perbej jat* не спускаеть (корова молоко)].

itlε-, Szp. id. hallgatni, szót fogadni | horechen, anhören; gehorchen [vö. kazR. *išət-*, kazB., kazO. *əšət-*].

itlεgen szófogadó, engedelmes | gehorsam.

i

ijt-, Szp. id. kérdezni, kérni | fragen, bitten [kazB. *ajt-* aus-sagen, aussprechen, alt., kirg. etc. R. *ait-* sagen, sprechen, jak. *yjyt* fragen].

ixəla-, Szp. id. (onomat.) csuklani | schlucken haben, hicken.

izra (vad) foghagyma | (wild wachsender) knöblauch, дикий чеснокъ.

ilɣan-, Szp. id. megátkozni | verfluchen [vö. tel. altR. *alka-* segnen, kojb. etc. R. *alɣa-* id., jak. *alɣā* id.].

ilttən, Szp. id. arany | gold [kaz. *alttən*].

inatlan- szeretettel bánti, czirógatni, kedvelni | lieb-kosen; *vəzəm savānza inatlanza purnāšə* ők nagyon kedves és gyöngéd viszonyban élnek, egymást nagyon kedvelik; *ənε pərušne inatlat* a tehén kedveli, dédelgeti (pl. nyalogatva) a borjút; vö. ASM. BCs. 122.

ira horony, fánc | falz, пазъ (vö. kazV. *ər-* пазить, *əršau* пазъ, kazO. *ərma-* долбить пазъ, *ərmau* пазъ въ столбѣ, tel. barR. *ər-* in fugen arbeiten).

iran, Szp. id. holnap | morgen; *irandan tεbər kün* holnap után | übermorgen [vö. ? *ir*].

iranyi holnapi | morgig.

iraš, Szp. id. rozs | roggen [kas. *arəš*, or. *рожь*].

iraš-aməžə rozsüszög, anyarozs | mutterkorn.

iras-petri (Ucsebn. 65.) нискарь (Gobio fluviatilis).

irat-, Szp. id. fájni | schmerzen, weh tun; *manân* pus *ira-dat* fejem fáj [kazB. *auđrt-*, kazR. *aurt-*].

iratni fájdalom | schmerz.

irâ, Szp. id. jó | gut; vö. Asm. BCs. 122. [kaz. etc. R. *arû* rein, gut; (alt.) heilig].

irlôx, Ucsebn. 113. *irâlôx* jóság | gute.

irlôxlâ jóságos | gütig.

irzan-, Szp. id. sovány | mager [vö. kazR. *arâk* mager].

irzanlan- soványodni | mager werden, abmagern.

irzanlanbar soványítani | abmagern lassen, mager machen.

irza, Szp. id. hársfakéregből összevarrt kerek vagy négyszögletes kosár | korb aus lindenrinde; vö. *ar.ôza* [kaz. *äržä*].

it, *ida:* *ida:* *ykša* *pulmazan* *pär* *šarâs* *jurattšâ* ha pénz nincs, egy gyűrű is jó lenne | falls es kein geld giebt, so wäre auch ein ring gut; *çura* *tšagâs* *vâzet* *sülellê*; *it* *süle* *kajittšên* *kurza* *julâr!* *šagâ* *tâvanân* *Savaperân* *jubi* *irtse* *pirat*; *ida:* *ir-pettšên* *kurza* *julâr!* fekete fecske fölfelé repül; nézzétek egyfolytában addig, míg a magasban el nem tűnik! ezen Sz. rokonunk emlékünnepe múlik; nézzétek egyfolytában addig, míg el nem múlik! | eine schwarze schwalbe fliegt hinauf; betrachtet sie fortwährend, bis sie in der höhe verschwindet! die gedächtnisfeier dieses unseren verwandten S.'s ist im vergehen; betrachtet sie fortwährend, bis sie vergeht (vö. ZOL. 12. *ida:* очень, весьма: *i.* *kirlâ* *bulmazan* еслибъ не было очень нужно).

idakla-, Szp. id., Ucsebn. 155. *ibala-* ölelni | umarmen.

idam öl | schooss, беремя.

idâ páratlan szám | ungerade zahl, нечетъ; *it* *tâgel?* páros-e vagy páratlan? vö. GOMB. [vö. ? *itti*].

itla, Szp. id. sok, nagyon | viel, sehr; *i.* *nymmaj* túlságosan | zuviel, allzuviel, überflüssig; vö. GOMB. [*it-*: vö. ? kazB. *aktâk* letetz, übrig geblieben, überbleibsel; ? telR. *adak* der letzte, schlechteste, geringste, der nach der wahl zurückgelassene].

itlari: *i.-kyn* kedd | dienstag.

itlašši túlság, több mint kell | übermass.

itti, Szp. id. más | anderer [vö. *itla* (jelentésre nézve vö. mordE. *lija*, mordM. *ilê* anderer, mordE. *lijadoms*, mordM. *ilâ-dâms* übrig bleiben)].

ivâl, Szp. id. fiú | sohn; vö. GOMB. s. v. *švâl*; [kaz. *ul*, oszm. *ujgR.* *oꝝul*].

ivân-, Szp. id. el-, kifáradni | ermüden; vö. GOMB. [? alt. telR. *jain-* sich sehnen, streben, sich bemühen, alt. leb. telR. *jaina-* sich abmühen, sich bemühen, sich sehnen; másképen GRÖNB. 77.].

ivâs, Szp. *ivâz*, Ucsebn. 5. *ivâs*, *uzâ* marok, maroknyi | die

hohle hand, handvoll, *рогетъ*; *vâl ilnâ pâr ivâza sâânâ* ô vett egy maroknyi lisztet; *vö. GOMB. [kazB. uâc, uc, kazR. üc].*

ivâsla- marokba fogni | mit der hohlen hand nehmen.

ivâs-tubânâ tenyér | handfläche.

ivât-, Szp. id. vetni, dobni | werfen, schleudern [kaz. at-].

j

jaz oldal, fél | seite; *jâdâ jazânne an pir, vâl sîrda* ne menj közel a kutyához, harap [kaz. *jak*].

jazân megközelítőleg. körülbelül | ungefähr; «*sanân ykšu nymmajî?*» — «*manîs jazân pyr*» «mennyi pénz van nálad?» — körülbelül egy rubelem van' [kazR. *jakân* nah].

jajtâ Ucebn. 56. *сочна* (*Pinus sylvestris*).

jaga sima | glatt; *jap-jaga* egészen sima | ganz glatt.

jaga-kâmba Ucebn. 86. *сырѣжка* (gomba-féle | art pilz).

jagal- (el)simulni | glatt werden.

jagat- simítani | glätten.

jagalt: *j. sik-* föléle ugrani | hinaufspringen; *jagalt-jagalt siks pirat* ugrándozik | er läuft hüpfend, macht sprünge.

jagalttin: *laža j. (-j.) siks pirat* a ló vágtat | das pferd galoppiert; *j. siks tarmaskân sîr(â) kujañ tšoppi mar ebir* (lakodalmi énekből).

jaklaga: *j. sîn* gavalér, uracs, piperkőcz | kavalier, gigerl (ZOL. *jaklaga* sima, гладкий, скользящий) [vö. ? altV. *jalaça* роленастый (о деревѣ), гладкий (безъ сучьев)].

jaklaška Szp. sima | glatt; vö. *jaklaga*.

jal, Szp. id. falu | dorf; vö. GOMB. [kazR. *il* dorfeinwohnerschaft, gemeinde, dorf; oszmR. *âl* gegend, gebiet, alt. tel. lebR. *âl* das eigene volk, das eigene geschlecht; ? kaz. etc. R. *aul*, sor. szag. kojBR. *âl*, küärR. *arâl* dorf].

jalzâ demin.

jal-pürden valamely szellem; mozog a faluban és a melyik házba bemegy, oda magával betegséget hoz | ein geist, der sich im dorfe bewegt und in dasjenige haus, wohin er einkehrt, krankheit mitbringt.

jalan, jalanaz, Szp. id. egyre, folyvást, mindig | immer, fortwährend [kaz. *jalan*].

jalav lobogó (a minek az arató-ünnepeknél közönséges fejkendő (*syurban*) használtatik) | flagge (als solche dient an den erntefesten (russ. *помочь*) ein gewöhnliches kopftuch [*syurban*]); vö. *jâlâ* [csagR. *jalau* flagge; vö. ? kazR., kazO. *jalau* die bindenbänder an der kleidung].

jalt = *jagalt*.

jalpâra-, *jalbra-*, Szp. id. fényleni, csillogni | glänzen, flimmern [vö. kazB. *jaltâr-*].

jalbârma hosszúkás, szegletes üveggyöngy | eine längliche kantige glasperle.

jam gödör | grube [or. *яма*].

jamâzâk, *jamzâk*, Szp. id. postakocsis | postknecht, postbauer; vö. GOMB. [or. *ямукаръ*; vö. kazV. *žämšâk*].

jamzâk-sûlâ postaút | poststrasse, почтовая дорога.

janaz áll | kinn [kazR., kazO. *ajâk*, misBug. *ijâk*, kom. csagR. *ajâk*, oszmR. *änük*].

janaz-ajâ Szp. áll | kinn.

janaz-sêmmi állkapocs, állcsont | kinnlade, kinnbacken.

janaz, Szp. id. ajtófélfâ | türpfosten; *alêk-janaçi* id. [kaz. barR. *janyak* id.].

janavar csak imádságokban használt szó; tolmácsom véleménye szerint 'szegény, szegényke = *mâskân'*, a lóról mondva | wird nur in den gebetsformeln von dem pferde gebraucht; nach der meinung meines dolmetschers gleichbedeutend mit *mâskân*, also 'das arme (pferd)': *janavarne vâj-çâvatne par* adjál erőt a szegénykének (a szegény lónak)! | gieb dem armen (pferde) kräfte! [perZenk. *žānawār*, *žānwer* tier (im allgemeinen), insbesondere wildes, schädliches oder hässliches tier, schwein, eber; vö. Horn 413. sz.; ASM. XXII. kaz. *janauar*].

janâd, Szp. id. kész | fertig, bereit; vö. GOMB.

janâdla- készíteni | bereiten, fertig machen.

janâra-, *janbra-*, Ucsebn. 135. (inf.) *janâras* csengeni, pengeni, hangzani, visszahangzani | schallen, klingen, hell lauten, wiederhallen; Ucsebn. 135. звенѣть; *kâvacal kâškârat*, *širan jan-dârat*. — *tšan sassi* (tal. mese) a kacsâ kvâkog, a part visszhangzik. — a harangozás; vö. GOMB. [kazB. *janâr-*, misBug. *jan-râra-* schallen].

jançâr: *j. ujar* egészen derült idő | ganz helles wetter.

jap, l. *jaga* [oszmR. *jâp* (*jap*) eine silbe, die vor auf *jâ* (*ja*) anlautenden adjektiven gesetzt wird um die bedeutung zu verstärken].

jabala, Szp. id. holmi, tárgy, áru | ding, sache, gegenstand, waare.

jabâlbâk, Szp. id. szélmalom (gyerekjátékszer) | kleine windmühle der kinder [vö. oszm. *jâp* mit sprüngen entlang laufen, *jâpâlâk* springend, schnell laufend].

jabâr, l. *jâbâr-jabâr*.

japšar adakozó | freigebig.

jar egyenes, egyenesen, egyenes-vonalú, egyenes-vonalban | gerade, geradlinig, in gerader linie; *j. šavâ* egyenes szegély; *pâr j. šurâlza kajnâ* a jég egyenes vonalban megrepedt; *j. šir* rajzolja egyenesen, egyenes vonalat!

jar-, Szp. id. küldeni, eresztteni | schicken, senden, ab-, loslassen; *zallap* j. mesét mondani; vö. Гомб. [sor. kojb. kes. szagr. *as-*, ujrR. *ät-*, jak. *ýt*].

jara: *j.-kynän*, *j.-kyna* egész nap | den ganzen tag; *jara-kynän tärššane* *εβα virtsada kanman* egész nap nem pihentem; *vürözämbε bolgarzem jara-kyna vörššax irtterne* az oroszok és a bolgárok egész nap verekedtek (Razsk. I, 19.).

jaraba, Szp. id. bojt, rojt; az asszonyok és a leányok fővegein (*χυσpu, tuzja*), homlokon és halántékon függő ékszerek neve, melyek üveggyöngyökből és ezüstpénzből állanak | quaste, troddel, büschel; der name der an den kopfzeugen der frauen und der mädchen (*χυσpu, tuzja*), auf die stirne und die schläfen herabhängenden zieraten, die aus glasperlen und silbermünzen bestehen; vö. *šerεεε*.

jaräm: *j. jšši* tekerőkerék, motolla | zwirnmühle, garnwinde (= kazB. *äüarnä*, or. *воробы*, finn *kerinpuut*); *j.-jšši taba* tekerőkerék lába | fussgestell der zwirnmühle [vö. ? kazO. *äüar-* wend, drehen, alt. telR. *äbir-* id.; vö. *avär-*].

jarän- hintázni, himbálódzni | sich schaukeln, качаться; *kykkuk jaränza aväpat* a kakuk himbálódzva kakukkol.

jarän, pžäk Ucebn 67., качель (hintá | schaukel).

jarlök nyugtatvány | quittance [misN. *jarlök* schein, zettelchen, or. *арлык* id., alt. etc. R. *jarlök* verkündigung, befehl, oszmR. *jarlō* ein kaiserliches dekret].

jarma járom, iga | joeh [or. *армо*].

jarminke vásár | markt [or. dial. *арманка*].

jazar, Szp. id. ledér, könnyelmű, kicsapongó | ausschweifend, licherlich [vö. ? kaz. kom. oszmR. *jaz-* vom geraden wege abweichen, sündigen, fehler begehen].

jazar-kyrōga, -*kyrk* zsurló (fü) | schachtelhalm (Equisetum).

jazar-šēni «испанская муха»; vö. MAGN. 155.

jasmök, Szp. id. lenese | linse [kaz. *jasmök*].

jaška, Szp. id. leves | suppe; *kybōsta-jaški* káposztaleves | kohlsuppe; vö. Гомб.

jaštaga, Szp. id. szálás, magas és egyenes | schlank, hoch und gerade.

jat, Szp. id. név; férfinép | name; einwohner männlichen geschlechts, «seele», дума; vö. Гомб. [kaz. *at*].

jatla-, Szp. id. szidni | schelten, schimpfen, бранить.

jatlas- egymást szidni | einander schelten.

jatsār névtelen | namenlos; *j. pyrne* gyűrűs ujj | ringfinger, безымянный палець.

jav-, Szp. id. fonni, összesodorni | flechten, вить; vö. Гомб.

javgalan- kanyarogni, tekerődzni, kigyózní | sich schlängeln, sich ringeln.

javâš- hozzákapaszkodni, hozzáragadni | sich anhalten, sich mit jmdm abgeben, sich mit jmdm. einlassen; *vâl mana javâšra* ő hozzám ragaszkodott; *Trayvinbe Natalji javâšša pyrnašša* Trofim és Natalija nagyon jó viszonyban élnek; vö. *šyâš-* [kaz. *jabâš-*].

javâštar- hozzáragasztani | verbinden.

je vagy; vajjon | oder; *je* — *je* vagy — vagy | entweder — oder [kaz. *jâ* id. per. *jâ* oder (Zenk. 945.)].

je no (hát) | nun (also), nun denn; *je, kajari ando?* no hát indulunk-e? *je, pasmal turâ* (az imádságok elején) [kaz. *jâ* nun, *jâgaz* auf! oszmZenk. *ja, je* partikel zur einföhrung einer frage: nun; vö. arZenk. *jâ* im arab. gewöhnliche partikel des vokativs, im pers. u. türk. nur vor dem namen gottes oder als heilig verehrter personen].

Jejâk az Ural folyó; az Uralyszk város | der fluss Ural; die stadt Uralsk; *Jejâk xulli* Uralyszk [kazB. *Jajâk*].

jejü árvíz, víz-ár; sekély és széles hely folyóban | überschwemmung, hochwasser; seichte und breite stelle in einem fluss; *širma j. kajnâ* a folyó kiáradt [misBug. *jäji* seichte und breite stelle in einem fluss; vö. altR. *jajâk* wasserfläche, überschwemmung; kazB. *jäi-* ausbreiten].

jel: *jel-tum xajara* a szélről származó betegség | eine krankheit, die vom winde herrührt [? kaz. *jil* wind; vö. *šil*].

jem: *j. ježâl* egészen zöld | ganz grün [kazO. *žâm žâšâl* id., oszmZenk. *jem* verstärkungspartikel vor adjektiven: *j. ješâl* ganz grün].

jen. Szp. id. oldal, irány | seite, richtung; vö. Gomb. [kaz. alt. oszmR. *jan* seite].

jeune: *aptâranâ j. niman kala polmezor suješterdam* zavaromban nem tudván mit mondjak, hazudtam | in der verlegenheit nicht wissend was ich sagen sollte, log ich; vö. Razsk. I, 43; vö. ? *jen*.

jen.žžâk övről függő diszített zacskó a nőknél | vom gürtel herabhängender beutel bei den frauen [kazB. *jančâk*, misBug. *jänčâk*].

jeple, Szp. id. hogyan? miképen? | wie?

jeplesker milyen? miféle? | was für ein? какой?

jer- csatlakozni vkihez, egyesülni vkivel, szövetekezni, hozzáfogni | sich gesellen, sich vereinigen; *man lažana jyt laža jer.žžâ* az én lovamhoz egy idegen ló csatlakozott; *vâl šyga jer.žžâ* ő egészen szegény lett; *uzal jernizem* Máté IV, 24., бѣсноваты.

jerrine lassan | langsam.

jerške szerető; ágyas | liebhaber, geliebte; konkubine (nem régen Novoje Jakuskino faluban még előfordult, hogy egy férj törvényes felesége mellett a házban egy másikat, idegent is tartott, kit azelőtti férje elkergetett) [vö. kaz. krm. ad. oszmR. *jar* geliebte <per.].

jert- hozni (embert vagy állatot), vezetni | herbeiführen, привести; vö. Máté XII, 45.

jés- vinni, elvinni | wegführen.

ježer- zöldülni | grün werden, aufgrünen [kazB *jášär-*].

ježal zöld | grün; *jem-j.* egészen zöld | ganz grün [kazB. *jášəl*].

jetrε Ucebn. 92. дробь (sörét | schrot) [kazR. *jädrä* < or. ядро].

jεv.ǰže (leány)kérő, násznagy | heiratsvermittler, -vermittlerin, brautwerber, -werberin [kazR. *jaučə* heiratsvermittler, kazO. *šaučə* сватуны, сватунья].

jεvərłə hasonló | ähnlich, gleich, похожий, подобный; *vəl aššə j.* ő hasonló az atyjához; vö. Máté XI, 16.

jεvərłəx = *jεvərłə*; *vəl šin san j.* azon ember hasonló reád.

jəgeε, Szp. id. orsó | spindel [tarR. *jig* tel. alt. leb. kking., oszmR. *ik*].

jəgeε-yüre patkány | ratte.

jəgeεv nagy reszelő | grosse feile, подпилок [kazB. *igäü*, csagKün. *ikak*].

jəgəldε- ingerelni | reizen, necken.

jəgər, Szp. id. páros | paar, четъ; *j. təgeł?* páros vagy páratlan? *j.-a.ǰža* iker | zwilling; *j.-māǰər* két összenőtt mogyoró | zwei zusammengewachsene haselnüsse; *j.-ivāš* összemarok | gäspe [kaz. *igəz*].

jəkreš ikrek | zwillinge; *jəkrežən xəraγxi*, *jəkrešrən pəri vilnə* egyik iker meghalt.

jəgət (folkl.) legény | junger mann, jüngling, bursch, молодецъ; vö. Gomb. [misBug. *jəgət*, kazO. *šəgət*].

jəksək, Szp. id. ördög vigyen! vigyen el az íz! ezer mennykő! (fölkialtás, mikor valami kellemetlen dolog, kár történik) | potz tausend! hol's der teufel! (vö. Zol. *jəksək* гадъ, гадина) [vö. ? altV. *jəksin-* гнушаться, презрывать, *jek* мерзость; бѣсъ, вредъ, altR. *jəksən-* vor etwas absehen haben; beim anblick einer sache zusammenschauern, zurückfahren, bärR. *jiksən-* erschrecken (intr.)].

jəksü, Ucebn. 103. *iksü* csuklás | schlucken, hick; *əna j. tɪnət* ő csuklik [vö. alt. telR. *əksə-* den schlucken haben].

jəksüle- csuklani | schlucken haben, hicken.

jəlmε szilfa | ulme [kazR. *əlmä* < or. *ильма*].

jəlvən.ǰžək: *ynən kužə j.* az ő szeme vörösnek látszik és csurog | seine augen sind errötet und triefen.

jəlvər, Szp. id. hótalp | schneeschlittschuh [vö. alt. leb. küärR. *jəl-* glitschen, gleiten, ausgleiten (auf schlüpfrigem boden), auf dem eise fahren, sich umbertreiben; altV. *jəl-* ползти, двигаться, *катиться на лыжахъ*; Zol. 15. «tat. *jildərγa*»].

jaldar-püskənə a hótalp szíjja | der fussriemen am schneeschlittschuh.

jəm, Szp. id. vászonnadrág | leinene hosen.

jəner, Szp. id. nyereg | sattel; vö. GOMB. [kaz. *əjár*, oszmR. *ājār*, tarR. *ägār*, jak. *yyyr*; vö. telR. *ijirgä* 'satteldecke'].

jənerlə- megnyergelni (a lovat) | satteln.

jəner.ðžək hampárna | kummetpolster; vö. GOMB. s. v. *jənər* [kazB. *əyərčək*, id. komR. *jəyəržək* packesattel].

jənə, Szp. id. hüvely, tok | scheide; *žəš-jənni* kardhüvely; *šəžə-jənni* bicska-hüvely [kaz. *kən*].

jəŋgə Szp. l. *inçə*.

jəp, Szp. id. tű | nadel; vö. GOMB.

jəp-kuš tűfok | nadelöhr.

jəplə: *j. žylə* csipkebokor | hagedorn, dornbusch, шиповник; vö. Máté XXVII, 29.

jəp-vərri szitakötő | wasserjungfer, libelle, стрекоза; vö. kazV. *əjnā burā* стрекоза.

jəvə, Szp. id. nedves | nass; Ucsebn. 71. ненастье; *jəp jəvə* átázott | ganz nass, durchnässt; vö. GOMB. [vö. kazB. *jəüəš*, kazO. *žəüəš*, misBug. *jüwəš* nass; kazO. *žəp-žəüəš* ganz nass; telR. *dibik*, lebR. *jibiṛ*, alt. barR. *jibü* nass; kazB. *jəb-* feucht werden].

jəvən- nedvesedni | nass werden.

jəvət- nedvesíteni | nässen.

jəpžü permeteg | staubregen; *j. šəvat* permetezik [vö. ? jak. *kybaḡ* staubkörnchen; staubregen, staubschnee].

jəpkən: *j. žyra* egészen fekete, koromfekete | ganz schwarz, kohlschwarz; *j. žyra laža* (holló)fekete ló | rappe, вороная лошадь.

jəpsə szarufa, kantárfa, ászokgerenda | die dachsparren, стропила [? tarR. (III, 627. l.) *jäpsi* die stelle, wo zwei hölzer zusammengefügt sind, fuge].

jəpsə háló-kötő tű | netznadel.

jəpsə anya-méh sejtje | die zelle der bienenkönigin, маточникъ.

jər, Szp. id. nyom; csík, sáv | spur; streif, rand; vö. GOMB. [kaz. *əz*].

jərlə- nyomozni | die spur verfolgen, слѣдить.

jərlə csikos | streifig.

jər (az imákban | in den gebeten) lélek (használják a rokonértelmű *tšyn* szóval együtt) | seele (als parallelwort von *tšyn* 'seele' gebraucht); *əj, tyrə, taza jərəmbə, taza tšynəmbə* . . . *azənadəp* ó isten, tiszta lélekkel, tiszta szívvel . . . imádkozom.

jər: *šyrt-jər* a ház udvarral és mindennel együtt, a mi hozzá tartozik | haus und hof [oszmZenk. *jüre* die umgebung, nächste umgebung eines ortes, *evij jüresi* hof um das haus].

jər-, Szp. id. sirni (hang nélkül) | (lautlos) weinen [? jak. *yṭā*, *yṭybyn* weinen; vö. csuv. *jərx* = jak. *ytyk*].

jərü sirás | das weinen.

jər- vigyorogni, (fogát) vicsoritani | grinsen, flennen; *sálna an jər* ne vicsorítsd a fogaidat! [vö. ?? szagR. *əzai*- lächeln; ?? kkirgR. *ərjai*- die zähne fletschen, jak. *yrjai* hervortreten (von den knochen bei abgemagertem körper); klaffen, sich öffnen (v. einer wunde)].

jərx, Szp. id. egy gonosz szellem | ein böser geist, vö. ZOL. 150. [szag. kojb. kcsR. *əzək* gott geweiht, zum opfer geweiht; opfer; alt. etc. R. *əjək* zum opfer auserwählt, ujr. *ədək* das von gott geschickte verhängnis; (von gott) gesendet, gesegnet; ó-török *ədər* opfer (Radl. 296.), jak. *ytyk* geachtet, verehrt; heilig].

jərlőz pereszlen | spindelscheibe, spindelrolle (am ende der spindel).

jərən-, Szp. id. utálni, undorodni | sich ekeln; *an jərən yndan* ne undorodjál tőle! [kazB. *jirən-*].

jərgz, Szp. id. sor; rend; faépületnek egyes gerendasorai | reihe; ordnung; die einzelnen balkenreihen eines hölzernen gebäudes. balkenwerk, balkenlage: рядъ; порядокъ; вѣнецъ, брѣнчатый срубъ [kaz. *nirgä*; kirgR. *irgä* der untere teil des jurten-gitters; kar. L. *järgä*, altR. *järgä* die reihe].

jərgz szokás, szertartás | gebrauch, zeremonie; *šin viləne pīdarnə* j. temetési szertartás | begräbniszeremonien; vö. az előbbt.

jərgzə, Ucsebn. 124. *jərgzə* eszes, okos | klug, verständig, толковый.

jərgz- sürgölődni, sürgölődve és hanyagúl viselkedni | sich voreilig und nachlässig benehmen.

jərgən hanyag v. ok nélkül elhamarkodó, sürgölődő (személy) | voreilig, ein voreiliger mensch.

jəs, Szp. id. sárgaréz | messing [kazB. *jiz*].

jəzəm: j. *širli*, Ucsebn. 31. *jəzəm-š*. aprószőlő, mazsola | korinthen, урюмъ [kazB. *jəzəm*].

jəzəm, Szp. id. szérű | tenne, dreschtenne, токъ молотильный [kaz. *idən* diele].

jəzəm-ujəzə, -*ujəz* kilenczedik hónap | der neunte monat.

jəzəs, Szp. id. a madár mellsontja | das brustbein der vögel, душка [kazR. *jädäč*].

jədən, Szp. id. len | lein; vö. GOMB. [kazB. *jīten*].

jədər, Szp. id. mángorló-fa | mangel- od. rollholz, скалка.

jəven, Szp. id. zabola (szíjból) | zaum (von riemen), узда; vö. GOMB. [kazB. *jəgän*].

jəx mag | samen, sperma; *irtne kas manən jəx karə* nekem múlt éjjel magömlésem volt | ich hatte in der gestrigen nacht

eine pollution (vö. Zol. 120. родъ; Razsk. I, 1. id.) [altR. uk geschlecht, familie, herkunft].

jāṣār-, Máté XXII, 3. *jāṣār-* (meg)hívni, szólítani | rufen, einladen; *āna tuja jāṣār* hívd meg őt a lakodalomra; *jātta jāṣarat* ő hívja a kutyát; vö. GOMB. *jārār-*.

jāla, Szp. id. szokás, szertartás | gewohnheit, sitte, zere-monie [misBug. *jola*, kazO. *žola*].

jālazār állhatatlan | unbeständig.

jālā, Szp. id. hurok; az öltöny összeakasztója | schlinge; schleife (an der kleidung zum zusammenschließen); vö. GOMB.; vö. ? *jalav* [kazR. *jalau* die bindebänder (an der kleidung)].

jālla-, Ucebn. 23. застегнуть.

jālāṣ- megunni | überdrüssig werden; *εβα jālāṣrām širma* meguntam az írást; *εβα jālāṣrām pīlvan* meguntam a mézet [misBug. *jālāk-* id., bar. tobR. *jālāk-* faul sein, überdrüssig sein].

jālāṣtar- megunatni | überdrüssig machen.

jālān- esdekelni | flehen, bitten [kazB. *jālān-*].

jālt, *jāldaṣ*: *j. āśše jadām* egyszerre kiittam | ich trank in einem schluck aus; *jāvdā āš-tadāknē j. šātsa ja.ūā* a kutya fölfalta a húsdarabot | der hund schluckte in sich, verschlang auf einmal das fleischstück; *šīzām jālt-jālt šīzet* fényesen villámlik | der blitz leuchtet.

jāldārdat- fényleni | glänzen, schimmern, leuchten, бли-тать; vö. GOMB. [kazB. *jāltār-*].

jā : *jām-jām zyra* koromfekete | kohlschwarz.

jāmāk, Szp. id. húg | jüngere schwester; vö. GOMB.

jāmāksā demin.

jāmra fűzfa | weide, ветля.

jāmran ürge | ziesel, zieselmaus, сусликъ [kazR. *jōmrān* zieselmaus, csagR. *jumran* maulwurf, telR. *jāmran*, *juburan* ein kleines steppentierchen (das in der erde lebt), Spermaphyllus, lebR. *jābāran* id., csagKún. *jūmren* maus, ratte, misBug., misN. *šomoran* сусликъ].

jānāš tévedés, hiba | fehler, irrtum, ошибка [kazB. *jaṇāš*].

jānāš-, Ucebn. 135. *jūnāš-* tévedni | sich irren [kazB. *jaṇāš-*].

jānāš- nyöszöröggni, nyöggni, halkan jajgatni | wimmern, leise jammern od. wehklagen, Ucebn. 135. стонать, визжать.

jāvan-, Szp. id. lecsendesedni, lecsillapodni, vigasztalódni | besänftigt, beschwichtigt werden, sich trösten [kazB. *jāuan-*, misBug. *jōban-*].

jāvat-, Szp. id. lecsendesíteni, vigasztalni; csalogatni | be-sänftigen, beschwichtigen, trösten; locken [kazB. *jāuat-*, *juat-*, misBug. *jōbat-*].

jābālda- hizelegni, farkat csóválni | fuchsschwänzen, sich

einschmeicheln; *jêdê jêbêldadat* *çûribê* a kutya hizelegve csóválja a farkát.

jêbêl, pîžêk csúszó-mászó, hízeglő | fuchsschwänzer.

jêbêr-jabêr: *j.-j. kârê karê šêdêkne šêži* elillant, elosont a lyukba az egér | es entschlüpfte in das loch die maus; *j.-j. çê-barza karê* hirtelen fölmászott | kletterte flugs hinauf: Asm. 115. поспѣшно [vö. oszmR. *jâpâr* laufen, fliegen, wie der wind sich fortbewegen].

jêbêrdat- tipegni, könnyedén lépkedni vagy futni | trippeln.

jêpšêk permeteg | staubregen; *j. šêvat* (az eső) permetez [kazB. *jêpšêk*].

jêran, Szp. id. határbarázda két község földjei között; (vetermény)ágy | grenzfurche od. -linie zwischen den ackerfeldern zweier dorfgemeinden; gartenbeet, гряда; *ana-jêranê* határbarázda a szántóföld táblái között | grenzfurche zwischen den ackerfeldchen od. ackerbeeten, заронная межа; vö. GOMB. [kazB. *êzan* grenzfurche].

jêrana kengyel | steigbügel (kazB. *êžangê*).

jêžêldat- rosszul, lappangva, gyenge lánggal füstölve égni (pl. nedves fa) | schlecht, verdeckt brennen, rauchen.

jêžêrlan:- *vyt jêžêrlanza têrat* a tűz rosszul, füstölve ég | das feuer brennt schlecht, rauchend; *šanvalêk jêžêrlanza têrat* mondják, mikor nem láthatni messzire (köd vagy hózivatar miatt) | wird gesagt, wenn man nicht weit sehen kann (vor nebel oder schneegestöber); vö. Máté XII, 20.

jêžêldat- hemzsegni, nyüzsögni; tekerözni, kigyózni | wimmeln (z. b. die ameisen in dem ameisenhaufen); sich schlängeln.

jêškên iszap, sár | schlamm, илъ [baskK. *jüşkên* накипь самовара (ansatz in der theemaschine), tobR. *jüşkûn* schimmel].

jêt-, Szp. id. emelni | heben (Ucsebn. 135. поднимать, 89. таскать; ZOL. 15. нести, тащить); *jêtsa pîr*- hordani | tragen; *manêñ arêñ çîrêñ jêtrê* az én feleségem teherbe esett | meine frau ist schwanger geworden [vö. ? kazR. *et*- schieben, stossen, fortschieben].

jêdê-, Szp., Ucsebn. 46. *jîdê* eb, kutya | hund; vö. GOMB. *jîdê* [kaz. *et*].

jêdê-pulli, *jêt-pulli* békafi | froschwurm, головастики.

jîdê-pîrži, Ucsebn. 29. березка.

jêva-, Szp. id. (madár)fészek | (vogel)nest; vö. GOMB. [kazB. *êja*, *uja*].

jêva kis, kovásztalan, búzalisztból készített sütemény | ein kleiner kuchen von ungesäuertem weizenmehlteig [? csagR., kel.-törZenk. *java* in fett gebackenes brod; — ? vö. csagR. *juvalak* kugelrund; kugel, kügelchen, ball, oszmZenk. *juvalak* überh. rundes ding, ball, knaul u. s. w., *juwala*- drehen, wälzen].

jāvala-, Szp. id. hengeríteni | wälzen, rollen; vö. Máté XII, 1. [oszmZenk. *juvala-* drehen, wälzen, csagR. *juvala-* id.].

jāvalan- henteregni | sich wälzen, sich rollen.

jāvan-, Szp. id. (fel)dölni, felborulni, felfordulni (pl. szán, csónak) | umfallen, umwerfen (intr.) (z. b. ein schlitten, ein kahn) [oszmZenk. *juvan-* sich drehen, sich wälzen].

jāvanbar- feldönteni | umwerfen.

jāvaš, Szp. id. szelid, szende | sanft, sanftmütig, смирный, Ucsebn. 71. *jābāš*, [kazB. *jāuaš* тихо, misBug. *jōbaš*].

jāvašlan- lecsillapodni, lecsendesülni | sich besänftigen, умириться.

jāvašlāž szelidség | sanftmütigkeit.

jāvā, Ucsebn. 117. *густой, растый* (sűrű | dicht, dick) [vö. ? tobR. *jāji* dicht].

jāvār, Szp., Ucsebn. 117. *jivār* nehéz; viselős, terhes | schwer; schwanger; *ynān arāmā j. šin* az ő felesége terhes; vö. GOMB. [kazB. *auār*].

jāvās Szp., Ucsebn. *jivās* fa | baum; vö. GOMB. [kaz. *aṛač*, ujgR. *jārač*].

jīsna, Szp. id. néném férje, sógor | mann der älteren schwester, schwager [kazB. *jiznā*].

jīsnažā demin.

jīš, Szp. id.: *kil-jīš*, *kil-jīžā* család, háznép | familie, hausvolk; *jal-jīš* falusi nép, az egész falu | die dorfbewohner, die dorfschaft; vö. ZOL. 123. [? kaz. *iš* gefährte].

jīžān- birtokba venni, magáévá tenni, elsajátítani | in besitz nehmen, sich zueignen, присвоить, усвоить, признать за свое.

jīšlā számos | zahlreich; *ku jalba vīlāž j.* ezen faluban sok barom van, nagy a nyáj; *vāzem j. šemjela purnāšā* családjuk nagy.

jīšlālan- szaporodni | sich vermehren.

jīšši: *χaklā-j.* drága | teuer, kostsam; *jün-j.* olcsó | billig.

jīvā Szp. l. *jāvā*.

jivār Szp. l. *jāvār*.

jivās Szp. l. *jāvās*.

ju: *ju kaj-* hirtelen, egyszerre megindulni, elmenni | plötz-lich, auf einmal aufbrechen, weggehen; *ju kil-* hirtelen megérkezni | plötzlich ankommen.

jūž- folyani | fließen, strömen [kaz. *ak-*].

jūžan vérző kelés | blutendes geschwür, отекъ.

jūžām erösen, sebesen folyó, sebes, rohamos (folyam) | reissend, stark strömend.

jūžtar- önteni | giessen (Ucsebn. 136. лить, 53. насыпать).

juca hózivatar | schneegestöber; *j. χῶλατ* a szél sepri a havat | es stöbert [or. *σνῶσα*].

jul-, Szp. id. maradni | bleiben; vö. GOMB. [kaz. *kal*-].

julaški utolsó | der letzte.

julan, Szp. id.; *j.-ut* hátas ló, paripa | reitpferd; *j. utpa šüret* lovagol | er reitet [altV. *jalan* животное, на котором ъздать верхомъ, reittier, *jalya* bar-reiten].

julxav, Szp. *julrav* röst, lusta, tunya | faul, träge; *julyava jalan* ujav lusta embernek mindig ünnep van [kazB. *jalkau*].

julpaš, Szp. id. társ | gefährte, kamerad [kazB. *julpaš* reise-gefährte].

jum: *im-j.* gyógyító varázsigék | heilende zauberformeln; *im-j. kala-* varázsolni, gyógyító varázsigéket mondani | zaubern, heilende zauberformeln hersagen [tel. alt. leb. sor. szag. *kojbR. kam* der schaman].

jumās, Szp. *jumāža* varázsló | zauberer.

jumaz, Szp. id. rejtvény, találós mese | rätsel; *j. jar-* rejtvényt föladni | ein rätsel aufgeben; Ucsebn. 109. mese | märchen, сказка; *tupmalli, vältmalli j.* találós mese | rätsel, загадка [kazR. *jomāk*, tobR. *jumak* märchen, altVerb. *amak* id.].

juman, Szp. id. tölgyfa | eiche [kaz. *imän*].

jyn, Szp. id. vér | blut [kaz. *kan*].

jyn-kyn szerda | mitwoch.

jynlō véres | blutig.

jyn-sylō, jyn-timar ér | ader.

jyna- fenyegetni | drohen [kaz. kom. barR. *janā-* drohen etc., komR. *jana-* drohen].

jynažar, Szp. id. egy sorban, egymás mellett | in einer reihe, neben einander, рядомъ [kazR. *jānāšā* nebenbei; vö. kazB. *jānāš* benachbart, telR. *janaš* dicht, neben jemand befindlich].

jyva, Szp. id. oszlop | säule; *j. tu-* halotti emlékünnepet tartani 40 nappal a haláleset után; akkor a sir dombjára oszlopot állítanak | am 40. tage nach dem todesfall die gedächtnisfeier des verstorbenen halten; dann wird auf dem grabe eine säule errichtet [kirk. sor. küär. szag. *kojbR. obā*, barR. *oba* haufen, hügel, grabhügel, kurgan; (szag.) kurganstein, alt. telR. *obo* haufen, schoben, kurgan].

jybalan-: *χῶελ jybalannē* vaknap látszik | man sieht die nebensonne.

jyba-palli emberi alakot ábrázoló durván faragott deszkácska (férfinak tölgyfából, nőnek hársfából készítik), melyet a temetėskor a sirdombon felállítanak; a föld feletti része körülb. egy rőfnyi | ein brettchen, etwas an menschengestalt erinnernd, einer mannsperson aus eichenholz, einer frau aus lindenholz geschnitzt, das beim leichenbegāngnis in den grabhügel ge-

steckt wird; der sichtbare teil desselben ist ungef. eine arschine.

jyba-tuni azon emlékünnap, melyet *jyba-ujəχə* nevű hónapban a hét ugyanazon napján tartanak, a melyen a halál bekövetkezett | diejenige gedächtnisfeier, welche in dem *jyba-ujəχə* genannten monat an demselben wochentag, an dem der todesfall eintraf, gehalten wird.

jyba-ujəχə, -*ujəχ* tizedik hónap | der zehnte monat.

jybaχ másodfű ló | ein einjähriges füllén. *стригунъ*; vö. MAGN. 233. [alt. tel. *jabaχa* ein zweijähriges füllén, oszmZenk. *japak*, *jabag*, *japag* noch saugendes füllén].

jybə ág, elágazás | arm, zweig (= finn *haara*); *śəl-jyppi* váló út, kereszt-út | seitenweg, scheideweg; *senək juppizem* szénahányó villa ágai | die zacken der heugabel [kazR. *jāp* das gespaltensein, die gabel, oszmZenk. *jaba* grosse gabel].

jybələ, *jyplə*, Szp. *jyplə* ágas, elágazó | verzweigt; vö.

GOMB. *joplə*.

jyr, Szp. id. hó | schnee; *j. śəvat* havazik | es schneit [kaz. *kar*].

jyrlə havas | schneeig; *j. śəmər* hóesés | das schneien, schneefall.

jyr: *j-var* különösen olyan eledel, melyet böjti napon nem szabad enni: hús, hal, vaj, tojás, tej, azonkívül méz is | solche speisen, die an einem fasttage verboten sind: fleisch, fisch, butter, eier, milch, ausserdem honig; vö. Razsk. I, 4. [? ujgR. *jor* brei, grützbrei].

jyr-varlə böjtben nem ehető, скоромный.

jyr-, Szp. id. forró fazékban kását (*mimər*, *tingələ*) keverni | brei in einem kochenden topf umrühren; ZOL. мѣсить, квасить [telR. *jūra*- kneten, komR. *jūr*- id., tar. tub. leb. oszmR. *jyjur*- id., csakKún. *jorur*- kneten, mischen, oszmZenk. *jogur*- id.].

jyra-, Szp. id. tetszeni, alkalmasnak, jónak, használhatónak lenni | gefallen, taugen, нравиться, годиться; vö. GOMB. [kazR. *jura-*].

jyrə, *jyrəχa* jó! jól van! — gut! ладно!

jyrat, Szp. id. szeretni, kedvelni | lieben, gerne haben [kazR. *jarat-*].

jyrəχlə jóravaló | tauglich; *vattizem kalani*: *virənlə*; *patša kalani*: *jyrəχlə*; vö. *jyra-*.

jyrə, Szp. id. dal, ének | lied [kazR. *jər*].

jyrla- dalolni, énekelni | singen.

jyri, Szp. *juri* szándékosan; hiába, ok nélkül, tréfából | geflissentlich, absichtlich; vergebens, zum spass; *j. kildəm* szándékosan, csak a végett jöttem; *j. tumastəp* hiába azt nem teszem; *j. kalamastəp*, *tšən kalavəp* nem tréfából, (hanem) ko-

molyan mondom [kazB. *jurāi* absichtlich, zum spass; misBug. *juri* id.].

jurlā Ucebn. 17. (szegény | arm) бѣдный [kazR. *jarlā*].

jurt-, Szp. id. ügetni, baktatni, ügetve futni | traben [kazR. *jurt-*].

jyrttar- ügetve hajtani | im trabe fahren, traben lassen.

jus, Szp. id. hölgymenyét | hermelin, горностаи; *šāzi-jyza* menyét | schneewiesel, ласка [kaz. *as*].

juzan-: *juzanza šūret* ő diszesen öltözködik, ékes ruhában jár | er zieht sich stattlich an (vö. GOMB. *juzav*) [tar. csagR. *jasan-*, alt. lebR. *jazan-* sich schmücken, sich ausputzen].

juzavlā diszes | geputzt, нарядный (vö. ASM. 48. *juzalāx* < **juzavlāx* уборъ) [vö. kaz. etc. R. *jas-* machen; (csag.) putzen, zieren, *jasau* bearbeitung; vö. *juzan-*].

jysm kovásztalan búzalisztésztából sütött, vajjal be kent vékony kis (áldozó)lepény, melyből az *eretlā pāpā-jysmanā* nevű családi ünnepre 11 dbot készítenek | ein von ungesäuertem weizenmehlteig gebackener, mit butter bestrichener dünner kleiner pfannkuchen (zum opfern); von solchen wird 11 stück zu dem *eretlā pāpā-jysmanā* genannten familienfest bereitet.

jysta тыжикъ (= finn *pirpa*).

jyska kémény-záró | klappe im schornstein (um dadurch die wärme zusammenzuhalten) [or. *вьюшка*].

jyt, Szp. id. idegen | fremd, ein fremder [kaz. *jat*].

jüle: (*tydar*) *j. šūret* (a tatár) öv nélkül járkál | (der tatre) geht ohne gürtel; *vāl pilākne j. janā*.

jün, Szp. id. olesó | billig; vö. GOMB. [= misBug., misN. *jün* id.].

jüneš- jómódba jutni, meggazdagodni | wohlhabend oder begütert werden; *vāl ələk šyk pyrānnā, žalā pārpak jünešrā*.

jüple- érteni, belátni | verstehen, einsehen (= *ənla-*); *vāl kalanāna jüplemenpā* ő a mondottat meg nem értette [kazB. *jüblā-* überdenken, durchdenken (récapituler), kazO. *žüplā-* обдумать, обсудить].

jürək gombolyító | garnwinde [or. *вьюрокъ*].

jüş-, Szp. id. savanyodni; erjedni | sauer werden; gähren [kaz. *äčə-*].

jüzot- savanyítani | einsäuern.

jüza, Szp. savanyú, csipős | sauer, beissend, кислый, горький; Ucebn. 26. квасъ; vö. GOMB. [kaz. *äčə*, kazR. *äči*, misBug. *äčə*].

jüds- vénségtől botorrá, butává válni, szellemileg elgyengülni | geistig altersschwach werden, изъ ума выжить [kazB. *jädä-* bedrängt, ängstlich werden; verblüfft werden].

X

-*xa* encl.: *macêrzan macêrzan* *tsârân-xa* akárhogy sír is, hát majd csak abbanhagyja | *mag er weinen wie immer, so wird er schon damit aufhören.*

çaj, l. *çajbiren*.

çajar, Szp. id. gonosz, rossz; gonosz szellem, ki az embereket összeharagítja és porolteti (*«šinna šilenderengen vêrtargan»*) | das böse; ein böser geist, der die menschen zürnen und streiten macht; *ej irê ç.*, *çajarândan çêdarândan ezê sizla* (imából) ó, te jó gonosz-szellem, védj (te bennünket) minden rossztól! *acê, sire, çajarzem, ykša parappâr* (imából) ime, nektek, gonosz szellemek, pénzt adunk; vö. GOMB. [misBug. *çajar, çajâr* < ar.].

çajar-širlî bot. valamely bogyó, mely a *çajar*-szellemtől eredt betegség ellen használtatik | eine beere, womit man die krankheit, die von dem *çajar* genannten geiste herrührt, heilt, ZOL. 92. *гонобобель*.

çajman (elav.) nagy, bőrből készített pénzzacsó | ein grosser geldbeutel von leder; vö. MAGN. 59. «*карманъ*».

çajmanlat-pénzzacsót megtölteni | den geldbeutel füllen; *çajmanlatsa nyl tîma par!* (imából).

çajbiren egy gonosz szellem | ein böser geist; vö. MAGN. 64. *çaj pürân* определяющий, завѣщающий, дарующий жизнь.

çaj,ôzê, Szp. id. olló | schere; vö. GOMB. [kazB. *kajêd*].

çak, Szp. id. ár; dij, fizetés | preis; lohn; *ku mên çaga têral?* ez mibe kerül? [kaz. *kak*, misBug. *çak* < ar.].

çaklê drága | teuer.

çaklêlan-megdrágulni | teurer werden.

çaklêlat-megdrágítani | teurer machen.

çak betoldás (ruhában) | keil, einschiebsel (in einem kleide), *КЛИНЪ ВЪ ОДЕЖДѢ*.

çal, Szp. *çal* erő, lehetőség | kraft, möglichkeit; vö. GOMB. *çalzâr* [kazO. *âl*, kazB. *çal, çâl, âl*, misBug. *çal* < ar.].

çalê, *çal*, Szp. *çal* most | jetzt [kazB., kazO., misBug. *âlê*, kirgR. *âli* < per.].

çalçi mostani | jetzig.

çalêç, Szp. id. nép | volk [kaz. *kalêk* < ar.].

çallan-csodálni, csodálkozni | sich wundern [oszmR. *çal-lân*-heftig erregt, zornig, wütend sein; in extase geraten, vö. krm. od. oszmR. *hal* erregtheit, unruhe, ein schlechter zustand < ar.].

çallap, Szp. id., Ucebn. 109. *çalap* mese | märchen, fabel; *ç. jar*-mesét mondani; vö. ZOL. *болтовня, рассказы, выдумки*; Ucebn. 109. *рѣчь* (beszéd | rede): *šin çalavê sêmayse,ôzên pûlat* *рѣчь челоуѣка состоитъ изъ словъ* (az ember beszéde szavak-

ból áll) [arZenk. *kylāf* nichtübereinstimmung, widerspruch; lüge; falsches; fehler; vö. oszmR. *ylāf* lüge; a jelentésváltozásra nézve vö. csagR. *arbay* lüge; märchen, fabel].

ɣallapšə (jó) mesemondó | (ein guter) märchenerzähler.

ɣəlbərɒt- (onomat.) csacsogni, nagyon gyorsan beszélni | plappern, sehr schnell reden.

ɣam, Szp. id. magam | ich selbst; *ɣu*, Szp. *ɣu* magad | du selbst; *ɣəj*, Szp. *ɣoj* ő maga | er selbst; *ɣamər*, Szp. id. magunk | wir selbst; *ɣəvər* magatok | ihr selbst; *ɣəjzəm* maguk | sie selbst; vö. GOMB.

ɣamlat- lassan v. vontatva ugatni | langsam bellen; onomat. vö. oszmR. *havla-* bellen.

ɣaŋgərma csengő a lovon | schelle, klingel, schlittenschelle; vö. GOMB. *koŋgər* id. [onomat. vö. kazB. *kəŋrau*, misBug. *kəŋgərɒw* id.].

ɣəbəl: *ɣ. il-* elfogadni (az istenekről mondva) | empfangen, annehmen (von den göttern) [kazR. *kəbəl* das empfangen, der empfang; *k. al-* annehmen, empfangen < ar.].

ɣapɣa, Szp. id. kapu | das tor; vö. GOMB. [kaz. *kapka*].

ɣapsən- rávágódni | begierde (nach etwas) haben, gelüsten (nach etwas); *šin jabalana an ɣapsən* idegen tulajdonra ne vágyódjál! *šin jabalinə ɣapsənassi* Mark. VII, 22. завистливое око.

ɣar: *ɣarɒr* minden, mindenki | jeder, ein jeder; *ɣargam* (*ɣar+kam*) minden, mindenki | jeder, ein jeder [kazB. *är* jeder < per.; kazB. *är-bər*, kazSzp. *ɣär-bər*, misBug. *ɣär-bər*, *är-bər* ein jeder].

ɣaram: *ɣ. pət-* veszendőbe menni, füstbe menni | verloren gehen, zunichte werden; *ɣ.-əs* hiába való munka | vergebliche, unnütze arbeit (mikor a temetőről visszajőnek, kérdezik az otthoniak: *əšta karər?* 'hol jártatok?', mire a hazatérők válaszolják: *ɣaram-əs* *karəmər* 'hiábavaló munkában jártunk'; az otthoniak arra azt mondják: *əžər ɣarama kajpər* 'legyen hiába a munkátok!') [kazR. *äräm* zu gut, zu schade; vergeudung; kazB. *äräm* haszontalanság, semmiség | nichtsnützig, umsonst; *ä. bulmak* zunichte werden < ar.].

ɣərəlɒt- Szp. horthyogni | schnarchen [onomat. vö. kazR. *ɣərəlɒt-* id., misN. *ɣərɒlɒt-* id., csagK. *ɣurulɒt-* id.; oszmR. *ɣərəlɒt-* ein fortgesetztes geräusch].

ɣarəs egyszerre, egyúttal | auf einmal, zugleich; *ɣ. kəškə-rəšə* (valamennyien) egyszerre kiabálnak; *salbaksəm ɣ. ɣəpəšə* a katonák (valamennyien) egyszerre lépnek.

ɣargam, l. *ɣar*.

ɣarlat-, *ɣarlattar-* onomat. morogni; horthyogni | murren; schnarchen.

ɣarɒr, l. *ɣar*.

zarzər, Szp. id. buzgó, szorgalmas, iparkodó | emsig, strebsam, старательный; (vö. Zol. своевправный, обидчивый, выпльчивый) [kazR. *är* schande, scham < ar.; *ärsəz* schamlos, unverschämt; *ä. kəšə* ein mensch, der, ohne sich zu schämen, jede grobe arbeit übernimmt].

zarža, Szp. id.: *kuš-zarži* szemöldök, a szemüreg fölső széle | augenbraue, der obere rand der augenhöhle; *kuš-zarži-təgə* szemöldök (a szőr) | augenbraue (die haare).

zastar tehetség, képesség | fähigkeit [vö. kazO. *kaštär-lə*, misBug. *žaštär-lə* бережливый, аккуратный < ar.].

zastarlə tehetséges | fähig; vö. Razsk. I, 29.

zastarzər tehetetlen, képtelen | unfähig.

zašmāk közönséges kendő (*syurban*), czukorsüveg alakjában összevarrva, melyet a menyecske fejére, *çyšpu* nevű fővegére, illesztenek akkor, midőn férje házába megérkezik | ein gewöhnliches tuch (*syurban*), in der form eines zuckerhutes zusammen-genäht, welches über das *çyšpu* genannte kopfzeug an den kopf der jungen frau gesetzt wird, wenn sie in ihrem neuen heim angelangt ist.

zaška- lihegni, zihálni | keuchen; onomat. vö. oszm. *hašla-* id. Zenk. 408.

zat lám! | sieh! sieh doch!

zadər, Szp. id. kész | fertig, bereit [kazR. *äzir*, kazB. *äzər*, kazər, misBug. *äzər*, *çazər*, kazSzp. *çazər*, misN. *ädər*, *çazər* < ar.].

zadərle- készíteni | bereiten, fertig machen.

zavas, Szp. id. öröm, kedv | freude, lust; *εβə ynda ç. ka-jəp* én oda örömmel, szívesen megyek | ich gehe mit freude, gerne hin [oszmR. *häväs* wunsch, lust, leidenschaft < ar.].

zavas-çi-bar örömhír | freudenbotschaft.

zavaslan- megörülni froh werden; *εβə kilə tavêrênzan a, bžazem çavaslan, bžəš* az én hazajöttemkor a gyerekek megörültek.

zavžalan- lelkesülni, fölhevülni, buzgóvá lenni | eifrig werden, begeistert werden [vö. kazR. *kauça* lärm, schreien, kel.-tör. *çauça* geschrei, beunruhigung].

zavžak, Szp. id. gyenge; félénk | schwach; furchtsam, schüchtern [csagKún. *gavšak* weich, sanft, leer; oszmR. *gävšäk* weich, mürbe, locker, schlaff].

zavžak-tšərelə félénk, gyáva | schüchtern.

zavžaklan- meggyengülni | schwach werden.

žəl, Szp. id. tél | winter; vö. GOMB. [kaz. *kəš*].

žəlle télen | im winter.

žələç, Szp. id. lószőr (a farkból); húr | pferdehaar (von dem schweife); saite [vö. kaz. *kəl*].

žəlxem szikra | funke [vö. ? oszmR. *kəžəlžəm* funke; rotglühende asche, *kəvəlžəm* funke].

χαν, Szp. id. baj, kín | leiden, qual; vö. GOMB. [kaz., uigR. *kājān* qual, strafe, prügel].

χανε-, Szp. id. megverni, ostarozni | prügeln, geisseln; vö. GOMB. [kaz. *kājna*-, misBug. *kina*-].

χανδάρ (folkl.) ismeretlen szó; nyilván valamilyen színt jelent | ein unbekanntes wort; bezeichnet offenbar eine farbe: *sarrāne pa.β̄zin . . . χ̄amārrāne pa.β̄zin, simāssāne pa.β̄zin χ̄andārne pa.β̄zin*.

χαρ, l. *χάρλα* [kaz. *kāp*].

χ̄abardε- örülni | sich freuen [tobR. *kābarta*- sich bewegen].

χ̄abardū öröm | freude.

χαρ, Szp. id. leány | mädchen, tochter; vö. GOMB. [kaz. *kāz*].

χαρ-arām nőszemély, nember | frauenzimmer.

χαρ-ḡādagannī így nevezik a *pyza-kattsi* nevű menyasszonyt kíséző két v. három legény (vőfély) közül az egyiket, a ki rendesen a menyasszony bátyja v. nénjének férje | einer von den zwei od. drei *pyza-kattsi* genannten begleitern der braut (brautführern); zu jenem wird gewöhnlich der ältere bruder der braut oder der mann ihrer älteren schwester gewählt.

χαρ-šummi nyoszolyó-leány (6—8) | brautjungfer.

χαρ-šārī «leány-sör», estély-fele, melyet előbb a karácsony és a háromkirályoknapja között tartottak | «das mädchenbier», art abendzirkel; solche wurden früher zwischen weihnachten und dem dreikönigsfeste gehalten; vö. ZOL. 227.

χαρ-, Szp. id. megtüzesedni, izzóvá lenni (pl. a vas) | glühend werden [kaz. *kāz*-].

χαρτ-, Szp. id. izzóvá tenni, izzítani | glühend machen, *калить*; *manān kēgār χ̄ardet* gyomorégésem van | ich habe sod-brennen.

χαρū izzó | glühend.

χαρελ- pirúlni | rot werden, erröten [vö. *χαρ*-, *χάρλα*].

χαρεν keselyű | geier, *коршунъ* [vö. sorR. *kāza* mäusegeier, *мышеловъ*].

χαρεν torna | meerrettig [or. *χρηκω*].

χαρεν-εrni nagybőjt első hete (akkor a kvászbá [or. *квасъ*] tormát vegyítenek) | die erste woche der grossen fasten (damals wird in das halbbier meerrettig gemischt).

χαρεs, Szp. id. kereszt | kreuz; vö. GOMB. (or. *κρεσμα*).

χαρεslə keresztapa | taufpate.

χαρεslen = *χαρελ*-.

χαρά, Szp. id. szél (margo) | rand; *širma-χαρri* folyópart | fluss-ufer; *sədel-χαρri* asztalszél | tischkante, vö. ASM. 225. [vö. kazB. *kārāḡ* seite, rand; RADL.: kaz. kom. kar. T. L. *kārāi* rand; *su kārāḡ* (kaz.) das ufer eines flusses; sorR. *kārār* rand, ufer; vö. köz-tör. *kār* ecke, kante; (kaz.) *ēstā. l kārā* tischkante; (a keleti

nyelvjárásokban) das hohe ufer, bergrücken; — másképen GRÖNB. 31, 94.].

χῶρχ, Szp. id. negyven | vierzig; vö. GOMB. [kaz. *kārāk*].

χῶρχεν- megsajnálni | bemitleiden, жалѣть [kaz. *kārgan-*].

χῶρχи valamely ragadozó madár, ölyv: fogdos egereket; mikor egy helyen lebegve vijjog, az esőt jelent; azt mondják akkor, hogy «vizet kér» (*χῶρχи шив иждат*) | eine habicht- (oder falcken-) art, «вертопрахъ» [kazR. *kārçai* sperber, Falco nisus, kirg. telR. *kārçai* eine kleine habichtsart, csagR. (ZENKER) *kārçā* der sperber, ein raubvogel; oszmR. *kārçai* eine habichtart, szagR. *kārçajak* Falco apivorus].

χῶρχү savanykás, megsavanyodott (tej, tészta) | sauer, mit saurem beigeschmack (milch, teig) [kazR. *kärkü* jähzornig; scharf gesalzen, gewürzt, sauer, bitter].

χῶρχүлен- megsavanyodni | sauer werden, beigeschmack bekommen.

χῶρχүлендер- caus.

χῶрла: *пуш-χ.* fejfel lefelé, fölfordítva, hanyatt-homlok | mit dem kopf unterwärts, kopfüber; *пуш-χ. үккә* leesett hanyatt-homlok, fejfel előre; *пуш-χ. сәсәнза тәрәт* fölfordítva függ, fejfel lefelé.

χῶрла, Szp. id. piros, vörös; vöröshajú | rot; rothaarig; *χῶр-χῶрла* tűz- v. lángvörös, igen piros | feuerrot, ganz rot; vö. GOMB. [kaz. *kāzāl* rot; *kāp-kāzāl* ganz rot].

χῶрлаχән kanyaró | masern, корь [vö. kaz. oszmR. *kāz-amāk* id., kirgR. *kāzālša* id.].

χῶрла-кус bot. «сорожка».

χῶрләлен- pirulni | rot werden.

χῶрләлет- megpirítani | röten, rot machen.

χῶрлуді (*χῶрла + удā*) bot. festőbuzér | färberröte, малена.

χῶрт: *χ.-surt* házi nemtők, házi manók (házaspár) | die hausgeister (mann und frau): «*arlā arāmlā*; *aržinnī tylba kil pāxat*, *arāma pūrtre purnat*» házaspár, a férfi kint felügyel a házra, az asszony bent a házban a kályha közelében tartózkodik; vö. MAGN. 49. «яга баба, кикимора», MAGN. 68. «женское божество»; ZOL. 93. кикимора; яга баба».

χῶс: *кус χ.* hunyorítani (jeladásképpen) | jemandem zublinzeln, mit den augen zwinkern [kaz. kirg. alt. tel. etc. R. *kōs*- zusammendrücken, zudrücken; *kōs kōstō* (tel.) er drückte die augen zu, machte ein zeichen mit den augen].

χῶзон-, Szp. id. megakadni (pl. egér a lyukba); nyomulni, hatolni, tolakodni | stecken bleiben; sich drängen, sich andrängen; *yn patne χῶзонε χῶзонε pinō* Mark. III, 10.

χῶска пѣза, Uceseñ. 101. *χῶскаś* fogó, csipesz | zange [kaz. *kāskāc*].

χαστερ-, Szp. id. nyomni, szorítani | drücken, pressen,
жаты, сжимать.

χασεπ, Szp. id. számolás, számtan; tisztelet, becsülés | rechnungskunst, aritmetik; achtung [kaz. kirgR. *isäp* das zählen, kazB. *isäb* zahl, rechnung; absicht; rat < ar.].

χασεпле-, Szp. id., Ucebn. 152. *χιζεпле*- számolni; tisztelni | rechnen; achten, schätzen.

χασεпле becsült | geachtet.

χασək, Szp. id. szűk, szoros | eng, knapp; *χ. kuš* félig behunyt szem; vö. *χəs*- [kazR. *kəsək* (eng zusammen)gedrückt, kazO. *ызкүү* (eng)].

χασən-, l. *χəs*-.

χασər, Szp. id. meddő, nem fejős; nem szülő, terméketlen | gelt, nicht trüchtigt, яловой; unfruchtbar (von der frau) [kaz. kirg. oszmR. *kəsər* unfruchtbar (oszm.); gelt (kaz. kirg.)].

χасərлe- szorítani, szorongatni | drängen, bedrängen, drücken; vö. Máté V, 11. [vö. *χəs*-].

χəs, Szp. id. kard; takácsborda | schwert, säbel; weberkamm; vö. GOMB. [kaz. misBug. *kələc* säbel (kazV., misBug. takácsborda (бердо) is)].

χəs-pulə Ucebn. 65. язь (ön | kühlung).

χəs-timri vasbádóg (melyből kanalakat készítenek) | eisenblech (woraus löffel gemacht werden).

χəvel, Szp. *χəvel* nap | sonne; vö. GOMB. [kazR. *kojāš*].

χəvel-urı vaknap (?) | nebensonne (?); vö. *χəvel-jubi*.

χəvel-jubi vaknap | nebensonne (aufwärts).

χəvel-sarəməs, Ucebn. 55. *χəvel sarərənəže* napraforgó | sonnenblume, подсолнечникъ.

χəvə Ucebn. l. *χü*.

χəj, Szp. *χəj*, l. *χam*.

χəj-, Szp. id. merni, merészeln | wagen [kaz. *kəj*-].

χəjulə, Szp. id. merész | dreist.

χəjuləχ merészség | dreistigkeit.

χəjəχ, Szp. id. sás | riedgras, оока; vö. GOMB. [kaz. kirgR. *kəjak* eine pflanze, die lange blätter hat, das riedgras, scheidegras (Alymus)].

χəjakkən oldalán; oldalára | auf der seite, seitlängs; auf die seite; *vəl virdat χ*. ő oldalán fekszik [vö. leb. oszm. csagR. *kəi* ufer, rand, alt. tel. szag. oszmR. *kəjən* auf der seite; (oszm.) am ufer, tel. koj. etc. R. *kəin* schief, schräg; *k. čattə* (szag.) er lag auf der seite; vö. *χəju*].

χəjar, Szp. id. ugorka | gurke; *mən-χəjar* Ucebn. 54. тыква (tök | kürbis); vö. GOMB. [kaz. *kəjar* < ar.].

χəjə, Szp. id. (világító) szilánk | kienspan, лучина; *šip-χəjji*

brettchen zwischen den aufschlagsfäden [kel.-tör. *kyjak* hobel; span Zenk. 730. (Vámb.), *kyjyk* splitter].

χājłāχ szilántuskó | das holz, der klotz, wovon kienspäne abgespaltet werden.

χāj-tšikkī, *χā-šžikkī* villaalakú vas, melybe a világító szilánkokat bedugják | ein gabelförmiges eisen, worin die leuchtenden kienspäne eingesteckt werden.

χājār, Szp. id. homok | sand [szoj. oszm. krmR. *kair* feiner sand, der sand am boden der flüsse, sandbank, oszm Zenk. *kayr* feiner sand, triebssand; sandbank; jak. *χajyr tās* kiesel].

χājxi azon, az említett | derjenige, der genannte.

χājma, Szp. id. tejsűrű, tejföl | sahne, rahm, schmant, сливки, сметана [kaz. *kajmak*].

χājmalu: *χ-i-gerttši* tejsűrűből, tojásból és lisztből készített kis palacsinta; halotti tornál eszik; egy serpenyőbe öt darab befér | art kleiner pfannkuchen; vö. Магн. 159, 169.

χājmatlāχ, Szp. id.: Fiatal házások szoktak fogadni — akár a saját falujukból, akár idegen faluból — «helyettes apóst» és «h. anyóst» (a férjnek, ill. «helyettes apát» és «h. anyát» (a nőnek). Előre megállapítván a dolgot, az illetőkhöz indulnak, ajándékokat (ingeket stb., valamint pálinkát és sört) vivén. Emekzek gyermekeiket küldik a saját rokonaikhoz meghívni ezekkel a szavakkal: *abar pīrən pava*, *pīrən pava uba-puš kilbā!* (jertek hozzánk, hozzánk medvefej jött!). A fiatal házások a háziurat és háziasszonyt padra ültetik, a magukkal hozott sörrel telt ivóedényből kínálják és ajándékaikat karjukra helyezik, maguk leterdelnek előttük. Mielőtt haza indulnak, borjút, bárányt és ludat vagy tyúkot kapnak ajándékol. Ettől fogva a fiatal férj az öreg embert *χājmatlāχ-χunəm* (*χājmatlāχ*-apósomnak), az öreg asszonyt *χājmatlāχ-ani* (*χ*-anyósomnak), neje pedig őket *χājmatlāχ-atte* (*χ*-apámnak), ill. *χājmatlāχ-añne* (*χ*-anyámnak) szólítja; amazok viszont a férjet *kerü* (vőnek), a nőt *χərəm* (leányom) szólítják | Es ist sitte, dass junge ehleute einen «stellvertretenden schwiegervater» und eine «stellvertretende schwiegermutter» (für den mann), bezw. einen «stellvertr. vater» und eine «stellvertr. mutter» (für die frau) mit besonderen zeremonien verschaffen, welche sie dann *χājmatlāχ-χunəm* (*χājmatlāχ*-swiegervater) und *χājmatlāχ-ani* (*χ*-swiegermutter), bezw. *χājmatlāχ-atte* (*χ*-vater) und *χājmatlāχ-añne* (*χ*-mutter) anreden und von welchen sie wiederum *kerü* (schwiegersonn), bezw. *χərəm* (meine tochter) angeredet werden [kazO. *kājamatlāk* сваха, провозжатая невесты, посаженная мать; vö. Zol. 140.; vö. krm. uig. oszm. adR. *kājamāt* die auferstehung der todtten am tage des jüngsten gerichtes < ar. *kyjāmet* Zenk. 726. auferstehung; das jüngste gericht].

χᾱjra, Szp. id. fenkő, köszörűkő | schleifstein, wetzstein; *alḁ-χᾱjri* kézifenkő | handwetzstein; *šavra-χᾱjra* kerek köszörűkő | runder schleifstein mit kurbel [kaz. *kajrak*].

χᾱjra-, Szp. id. köszörülni | schleifen, wetzen [kaz. *kajra-*].
χᾱjzem, l. *χam*.

χᾱju női ing vállára varrt piros szalag | ein rotes band, das dem frauenhemd an den schultern angenäht wird [? *kojb.* szagR. *kəjəg* rand, ufer, verbräunung; vö. kirg. barR. *kəjək* ein in kleide eingesetzter keil; vö. *χᾱjakkən*].

χᾱla világos barna, fakó (ló, kacsa) | hellbraun, «саврасый», «похожий на верблюда» (v. pferden und enten) [kazB. *kola*].

χᾱlas, Szp. id. öl | klafter, faden; *alḁ-χᾱlaḁ* természetes öl | eine klafter mit ausgestreckten armen gemessen, маховая сажень; vö. GOMB. [kazR. *kolât*].

χᾱlat valamely ragadozó madár, egerésző kánya (?) | ein raubvogel, mäusefalk (?); vö. ZOL. *кулада* мышеловъ — птица [barR. *kuladā* geier; sorR. *kēladā* habicht (mäusegeier)].

χᾱlāp, Szp. *χolop* zsinórból v. szíjból való fogantyú (pl. az ajtón, a csöbrön [= hordószíj]); vonókötel (a szánkón) | handgriff v. schnur od. riemen, henkel (z. b. an der tür oder an einem zuber zum tragen); zugseil (an einem schlittchen) [krm. oszmR. *kulp* griff, handhabe, henkel (eines gefässes), kirg. tarR. *kulup* das schloss (einer tür) < ar.(-oszm.) Zenk. *kūlāb* haken, türangel].

χᾱlxa, Szp. *χolra* fül | ohr; vö. GOMB. [kazR. *kolāk*, jak. *kulgāx*].

χᾱlxałci (*χᾱlxa* + *alca*) függő | ohrgehänge [vö. *alca*].

χᾱlxažār süket | taub.

χᾱlxa-synatti fülcimpa | ohrläppchen, ohrzipfel.

χᾱlbdā porhanyó, puha | locker, mürbe, weich; *p. šar* porhanyó föld.

χᾱlbdālan- porhanyulni | locker, mürbe werden.

χᾱlbdalat- porhanyítani | mürbe machen, lockern.

χᾱl, bžāk, Szp. id. kalász-szálka | granne, ось [kaz. *kālčāk*].

χᾱma, Szp. *χoma* deszka; polcz | brett; wandbrett, wandgestell; vö. GOMB. [? kazR. *kuna* das brett, auf dem man teig mangelt, küchenbrett].

χᾱmaš, Szp. id. piros pamut-kelme | rotes baumwollenzeug [kazR. *komâc*, ar. *qumâš*].

χᾱmāl, Szp. *χomāl* növény gabona szára, gabonaszár | der wachsende halm; *virnā* χ. tarló | stoppel; vö. GOMB. [kaz. *kamāl*].

χᾱmār tehén színéről mondják | von der farbe der kuh: «какъ чалая лошадь»; vö. MAGN. 151. χ. (*kuš*) дымчатый 197. карий (масляний), ZOL. 98. карий, сѣрый [kazR., kazO., kazV.

koŋŋor hochblond, русый, misBug. *kunŋar* kékes, kékbejátszó | bläulich, kirg. *esagR.* *koŋur* gelbbraun; dunkelfarbig, braun, schwarzgrau].

ŋamār: *unən* *ŋurt* *χ.* *pur* neki sok méhe és méze van | er hat viel bienen und honig; vö. MAGN. 51. [kaz. TaraR. *kunāz* káfer, maikáfer, kirgR. *koŋuz* káfer, Kar. T. (RADLOFF) *komuz* káfer, wurm, telR. *koŋas* káfer].

ŋamārā: *vəl* *ŋurtā* *ŋamārā* id.

ŋamās, Szp. *ŋomās* nád | schilfrohr, schilf; vö. GOMB. [kaz. alt. etc. R. *kamās*].

ŋamāt, Szp. *ŋomāt* lóiga | kummet; vö. GOMB. [or. *xomymz*; vö. kaz. barR. *kamāt* < or.].

ŋāmla, Szp. *ŋomla* komló | hopfen [kaz. *kolmāk*, bar. szagR. *kumnak*].

ŋāmla-širlī málma | himbeere; vö. GOMB.

ŋāmla-širlī-ŋāvāšši málnabokor | himbeerstrauch.

ŋāmla-csikózni, vemhezni | füllen werfen; vö. GOMB. *ŋomla*, vö. *ŋān* [kazR. *kolonnā*- (*kolon*+*la*-) füllen werfen, *kolon* das füllen (im ersten jahre)].

ŋāmbā, Szp. *ŋombā* hólyag; húgyhólyag; begy | blase; urin-blase; kropf; *pulā-ŋāmbi* halhólyag | fischblase; vö. *pazeŋz*.

ŋānzar-levegőbe csapni, vágni (csak megijesztés végett, úgy hogy a csapás nem talál) | in die luft schlagen od. hauen.

ŋān (folk.) csikó | das füllen, fohlen; *šānā šul irtsen ut ŋiś-šan* *ŋānne* *ŋertse* *par!* — vö. *ŋāmla*- [kaz. *kolon* id.; vö. misBug. *kon* ein fehlgeborenes füllen].

ŋāna, Szp. *ŋona* vendég | gast; *ŋānana* *kajar* menjünk látogatóba v. vendégségbe; *ŋāna-vārle* vendégek | gäste [kaz. *kunak*].

ŋānāχ-megszokni, hozzászokni | sich an etwas gewöhnen; vö. GOMB. *ŋonāχ*- [kaz. *künək*-; vö. kazR. *kanāk*- sich an jemand hängen, auf etwas sehr versessen sein; kirgR. *kanāk*- an etwas gewöhnt sein, etwas lieben, oszmR. *kanāk*- dressirt sein (von hunden und jagdvögeln)].

ŋāndāla, Szp. id., Ucebn. 89. *ŋāncāla* poloska | wanze; vö. GOMB. [kaz. *kandala*].

ŋāndāla-kyrāga bot.

ŋāndāla-patši egy kis keményröpű rovar | irgend ein káfer.

ŋāndār 1. mikor házaló tatár az utezán kiabál, nyúlbröket akarván venni stb., ha nincs mit eladni, tréfából azt mondják neki: *ŋāndār-tir* *pur* ,van *χ*-bör' | wenn ein schachernder tatár auf der gasse schreit und man nichts ihm zu verkaufen hat, wird aus spass geantwortet: *χ-tir* *pur* ,es giebt *χ*-felle'; 2. szegély (szalag) ing és bunda alján | besatz (band) am schoos des hemdes oder des pelzes. Ucebn. 21. *теcма*; vö. GOMB. [kaz. *kondez*, misBug. *kandās* bieber].

χᾱndār-amak valami hasfájás-féle | art bauchweh, «брюхо
пѣжеть».

χᾱn.ḅžār kidülledő (szemről mondva) | ausstehend, glotzend
(v. den augen) [csagKün. *kāncār* schieläugig].

χᾱn.ḅžār-kušlā szemeit kidüllesztő vagy kidüllesztve for-
gató | glotzüngig.

χop Szp. l. *χup*.

χḅbar-, Szp. *χḅbar-* fölemelkedni, fölszállni; dagadni, fel-
hólyagzani | sich erheben, emporsteigen, ersteigen; anschwellen,
blasen bekommen; *təḍəm χḅbarat* a füst fölszáll; *vəl χḅbarnā tu
sinē* ő fölmászott a hegyre; vö. GOMB. [kaz. krmR. *kabar*].

χḅbartma : *šəmarḁa-χḅbartmi* lepény, mely tojásból és tej-
ből kevés sóval készül | ein kuchen, der aus eiern und milch
mit zusatz von salz in einer pfanne gebraten wird [kazR.
kabartma ein pfannkuchen aus gesäuertem teig].

χḅbar.ḅžā Szp. börkéreg | schwiele.

χḅbardu vegyített rozs- és árpa- vagy buzalisztból sütött
kovásztalan kenyér | aus gemischtem roggen- und gersten-
oder weizenmehl gebackenes ungesäuertes brod; vö. ZOL. 99.,
MAGN. 46.

χḅbāt- elszakítani, leszakítani; lekoppasztani, lehámozni | ab-
od. losreissen; abnehmen, abschälen, abrinden [vö. kaz. tobR.
kup- sich loslösen, abspringen (vom angeleimten), *kubar-* erheben
(von einer stelle), abnehmen, abreissen, kazB. *kuptar-* abschälen].

χḅp.ṭšək, Szp. id. kis csíptető, szőrcsíptető | kleine zange [vö.
kaz. tel. alt. kirg. etc. R. *kap-* fassen, packen, ergreifen, kaz.
tel. szag. belt. kes. oszmR. *kapčək* beutel, futteral].

χḅr : *χ. suran* szaggatás | gliederreissen; vö. *χḅr-suranlā*
Máté IV, 24. *разслабленный*; vö. *χḅrək* [kaz. *koro* trocken, alt.
etc. R. *kuru* id., tobR. *k. šəḡlau* das reissen in den gliedern].

χḅr- száradni | trocknen, dürr werden [kaz. *korē*].

χḅrt- szárítani | trocknen.

χḅra-, Szp. *χora-* félni | sich fürchten [kaz. *kurək-*, *kurk-*].

χḅrat- megfélemlíteni, ijeszteni | in furcht setzen, er-
schrecken.

χḅravžā, *χḅravžay* félenk | furchtsam.

χḅružā iszonyú, veszedelmes | schrecklich, gefährlich; vö.
Máté VII, 27.

χḅray, Szp. *χoray* páros tárgyak egyike, fél- | einer von paar-
gegenständen; *χ. yra* félláb | der eine fuss, ein fuss; *jakrežən
χḅrayxi vilnā* az ikrek egyike meghalt | eines von den zwillings-
kindern starb.

χḅray-šəmarḁalā féltökű | einhode.

χḅrək száraz, kiszáradt | trocken, vertrocknet, vö. GOMB.;
vö. *χḅr* [csagR. *kuruy*, ujjR. *kuruk*; vö. kaz. *koro*].

χôrâm, Szp. *χorâm* korom | russ; vö. GOMB. [kaz. *korom*].
χôrlat- morogni (kutyá) | murren (v. hunde) [onomat. vö.
 alt. leb. tel. szag. kojb. tar. kûrR. *kârla-* schnarchen, krächzen;
 (tob.) heiser sein, röcheln].

χôrman, *kôrman* oldalas szekér, kasos szekér, szénás- vagy
 szalmásszekér | art korbwagen, heuwagen [per. *harmen*, *hîrmen*
 ernte; getreidehaufen; tenne; scheuer; dreschwagen, dresch-
 maschine (ein karren mit zackigen rädern) ZENK. 406. > oszmR.
χôrman tenne, krmR. *χarman* tenne].

χôrmanlat-: *χôrmanlatsa kalvê tyrttarza kilet* kévével
 tolerakott szekérral hajt ide | er fährt einen mit garben be-
 ladenen wagen her.

χôrban valamely szellem (mely elszáritja az ember tagjait) |
 ein geist (der die glieder des menschen vertrocknet); «*χ.*, an
tibet, an *χart*!» — vö. MAGN. 91. *χурбанъ* ‚Богъ жертвы‘, ZOL. 99.
 ‚жертва‘ [kazR. *korbân*, *kormân* offer < ar.].

χôrbbâk szemször | augenwimper; *kuš-χôrbbâkki*, Ucsebn. *kuš-χôrbaχχî* id. [kazR. *karpâk*].

χôrbu karima (a kalapon) | krempe, rand (am hute), око-
 лышъ; vö. GOMB. [kazR. *kôrpû* der untere rand des hutes oder
 der mütze].

χôrt- szidni | schelten; vö. Máté V, 11. [vö. sorR. *kârta-*
 beleidigen, necken].

χôr,ôžâk, Szp. id. lóvakaró | striegel (zum reinigen der
 pferde); vö. *χîr-* [vö. kaz. alt. etc. R. *kâr-* kratzen, abkratzen,
 abschaben, kazR. *kârçâc* striegel (zum reinigen der pferde)].

χôr,ôžâkla- megvakarni (lovat) | striegeln (ein pferd).

χôs-, Szp. *χos-* hányni, okádni | brechen, ausbrechen [kazR.
kos-].

χôžâk okádék | das ausgespieene.

χôs: *χ.* tu- sziszegni | zischen [onomat. vö. oszmR. *kôs*:
k.-k. gülmäk kichern].

χôsla- id.

χôššan, Szp. *χôžan*, Ucsebn. 17. *χôžan* mikor? | wann? *ki-*
râk χôššanba akármikor, mindig | wann immer, immer; vö.
 GOMB. *χôžan* [kaz. *kajčan*, *kačan*].

χôžâ, *χôš*, Szp. *χôžâ* melyik? | welcher? *χôš tsyχne*, *χ.* *vâ-*
χâtra néha | bisweilen; vö. GOMB. [kaz. *kajšâ* welcher?]

χôda, Szp. *χoda* leánykérő; «koma» | brautwerber; «ge-
 vatter», сватъ [kazR. *kodâ*].

χôdar (imákban) előfordul a *χajar* (gonosz, rossz) szóval
 együtt: *ej, irâ χajar, χajarândan χôdarândan ežâ sizla* ó, te jó
 gonosz-szellem, védj te (bennünket) minden rossztól! | wird mit
χajar („böses“) zusammen gebraucht [kazB. *katâr* gefahr, ujgR.
kadar id., krmR. *χadar* id., oszmR. *χatar* id. < ar.].

χḗvar- megmenteni | retten, erretten [ur. *kadar* *наси, степери*; vö. kazR. *kotkâr-* befreien, losmachen, *kotol-* sich retten].

χḗvâl-, Szp. *χḗvâl-* megmenekedni | gerettet werden, *избавиться*; vö. GOMB. [kaz. *kotol-*].

χḗvâr- szidni | schelten.

χḗtlan- veszödni, (hiába) fáradni | sich abplagen, (vergebens od. unnütz) sich bemühen; *εζο pajan*; *mən χḗtlanvân?* te gazdag vagy; mért fáradtál (hiába)? *ḗssâr χḗtlanassi* Márk, VII, 22. безумство; vö. Asm. 289. заниматься чѣмъ либо; vö. Razsk. I, 23, 24. [oszmR. *kutlan-* nahrungsmittel erwerben, sich ernähren].

χḗtlâ szerencsés | glücklich: *pajran χ. pylbâr* legyen szerencsés az ünnep! [kazB. *kotlâ* gesegnet, glücklich; *kot* glückseligkeit].

χḗtlâ rendes, tisztességes, tiszta, csinos | sauber, ordentlich, anständig, nett; *χḗtlârax šole* varrj rendesen! [vö. ?? csagKün. *kutal-* sich schmücken, sich mit kleidern schmücken].

χḗtsâr rendetlen, kelletlen, tisztátlan; *χ. širnâ* tisztátlanul írt, firkált.

χḗv-, *χu-* űzni, hajtani, kergetni | treiben, verfolgen; *χuza kâlar-* kihajtani | hinaustreiben, *выгнать*; [kazR. *kû-*].

χḗvaia-, Szp. id. = *χḗv-*.

χubar- caus. hajtatni | treiben od. jagen lassen.

χḗva, Szp. id. fűzfa | weide, ива (Ucsebn. 56.), шальникъ (Zol. 92.); vö. *šüžə* [ur. *kāk* ива, oszmR. *kavak* pappel].

χḗvan- (folkl.) örülni | sich freuen [kazR. *kuan-*].

χḗvar-, Szp. id. (hátra)hagyni | (zurück)lassen, *оставить*; vö. GOMB.; vö. *χur-*, *χiv-*² [l. *χiv-*²].

χḗvat erő, hatalom | kraft, macht; vö. GOMB. [kaz. kom. barR. *kuat* < ar.].

χḗvatlan- = *χḗvatlâlan-*.

χḗvatlâ erős | stark.

χḗvatlâlan- erősödni | stark werden.

χḗvatlâlat- erősíteni | stark machen.

χḗvatsâr erötelen | kraftlos.

χḗvatsârlan- elgyengülni | von kräften kommen, schwach werden.

χḗvattir szállás, kvártély | quartier; vö. GOMB. [or. *καρμυα*, dial. *καμυα*].

χḗvâl, Szp. id. odvas; odu, odvasság | hohl; höhlung (eines baumes) [kazO. *kâuâš*].

χḗvâllâ odvas (melynek több odva van) | mit vielen höhlungen.

χḗvâr, l. *χam*.

χir, Szp. id. mező, mezőség, pusztaság, föld | feld, steppe, поле, степь [kaz. *kār*].

χir-āzan császármadár | haselhuhn.

χir-ka-pāgaci Scolopax gallinago | heerschnepfe (Zol. 93. caïra).

χir-tšōyxi fekete barkály | schwarzspecht.

χir-fölhúzni, emelni (emelő-rúddal) | aufwinden, (mit hebebaum) heben [oszmR. *kāvār*-drehen, zusammendrehen, aufwickeln, umbiegen etc. (Zenk. 730. zusammendrehen, rollen, biegen, verdrehen etc.)].

χirān-meghajlani, meggörbülni | sich biegen, sich schief biegen, sich krümmen.

χirgelen-testét ide-oda nyujtani, fészkelődni | sich winden, den körper hin und her drehen.

χire: *χ. χirās* *tyrdāš*-erőpróbát végezni úgy, hogy ketten egymással szemben a földön vagy a padlón ülve, két kézzel húznak egy fabotot maguk felé | eine kraftmessung üben so, dass zwei personen, indem sie einander gegenüber auf der erde oder der diele sitzen, mit beiden händen an einem stecken ziehen [vö. *χirās*].

χirle- (onomat.) lármázni | lärmen, toben; *šārttan tšāmat*, *šarā χirlt*. — *pir-tartni* (tal. mese) a csuka lemerül, a hadsereg lármázik. — szövés [vö. alt. etc. R. *kārla*-schnarchen stb.; vö. *χārlat*].

χirās, Szp. id. elébe, ellen | entgegen, gegen; Ucsebn. 125. упрямый (fejes | hartnäckig); *χ. pul*-találkozni | sich begegnen; *χ. tār*-ellenezni | sich widersetzen [kaz. *karāšā*, *karšā*].

χirās-vārānni azon (láz)betegség, melybe az ember néha beleesik, ha szél ellen jár | eine (fieber)krankheit, die bisweilen denjenigen angreift, der gegen den wind geht.

χirās-tönkre menni | in verfall geraten, verfallen.

χirlü 1. az ívalakú gyapjúverőnek a húrja | die sehne an dem bogenförmigen wollschläger; 2. стужень у саней [vö. kazR. *karās* sehne, bogensehne, alt. etc. R. *kiriš*, altR. *kārās*].

χirlü-šāpkā-pāzi négyélű rovásos bot, melylyel a gyapjúverőnek a húrját verik | ein vierkantiger stab, womit die sehne des wollschlägers geschlagen wird.

χizəplə, l. *χəzəplə*-.

χitre, Szp. id. csinos, tisztességes, tiszta | nett, sauber, reinlich [?? kkingR. *kutra* trefflich, прекрасный; ? or. *xumprū* schlau, geschickt].

χitrelen-csinosodni stb. | nett werden u. s. w.

χivze hengerfa a szövőszékben | der brustbaum, zeugbaum am webestuhle (woran die kette od. der aufzug befestigt ist), пришива, пришивца.

χivze-tšavzi = *tāratma*.

χilla-, Szp. id. coire, futuere [? tel. leb. kojb. szag. tobR. kalē- springen, aufspringen etc.].

χillaš- párosodni | sich paaren.

χip- hirtelen szájába venni, kapni valami után | schnappen, mit dem munde, mit den zähnen ergreifen; *pulē vālvana χipra* a hal kapkodott a horog után; *jala vyt χipra* a falu meggyuladt; vö. *kap*; *χōp, tšāk* [kazR. *kap-*, kazB. *kab-*].

χiptar- caus.; *vynik juplā tšēn pūžēva χiptarēvār šyndā-ravār* (meséböl) tizenkét-águ bőrostorral alaposan megvertük.

χibala-, Szp. id. tapogatni, megtapintani | mit den händen tasten, befühlen, *шунать* [kazR. *kabala-* id.; etwas so heftig tun, dass hände und füsse in starke bewegung kommen].

χibalan- nagyon sietni | sich beeilen [kazR. *kabalan-*].

χibar hír, tudósítás | nachricht, botschaft [kazB. *χabār* < ar.].

χibašla- tapogatózni, vaktában keresni | tappen, herumtappen, durchstöbern [vö. *χibala-*].

χir-, Szp. id. vakarni, kaparni (ab)schaben, kratzen; Ucsebn. 153. *скоблить, грести лопатою*; Zol. 100. *скоблить; стричь, брить*; *tirēslāk χ.* trágýát lapáttal kivakarni | ausmisten; vö. *χār, pžāk* [kazR. *kār-* (ab)kratzen, abschaben].

χirē, Szp. *χir* fenyő | tanne, kiefer, *сосна* [vö. ? kaz., kirg. tel. leb. etc. R. *karayai* tanne; (kaz.) lärchenbaum, jak. *χaryja* tanne; ur. *kadē* *сосна*].

χirē kēmvi Ucsebn. 86. *рыжикъ* (gombaféle | reisker, brätling).

χirlāχ fenyőerdő | tannenwald.

χirēm, Szp. id. has, gyomor | bauch, magen; *yra-χirēma* lábikra | wade; vö. GOMB. [kaz. *karēm*].

χirēmlāχ, Ucsebn. 43. *подпурга*.

χirēm-salāχ, Ucsebn. 43. *χirēm-sarlāχ* bauchgurt (der pferde), *подпурга*.

χizani (**χizē + ana*) a szemérem feletti rész | Venus-hügel, die bäuchige stelle unterhalb des bauches [vö. kaz. krm. oszm. R. *kasāk* zusammengezogen, fest zugebunden; jeder körperteil, wo die haut falten bildet, hauptsächlich der unterleib mit den schamteilen, der Venusberg, die weichen, oszmZenk. *kasāk* schambein, hodensack, überh. die ganze schamgegend].

χisma fanēdv | baumsaft [vö. ? oszm. *kazmāk* eine art gesäuerter milch].

χisna, Szp. id. kinestár | schatzkammer [kaz. komR. *kazna*, ujgR. *kazāna* < ar.].

χiš, Szp. id. mög, hátulsó rész | das hinten befindliche, hintere seite, hinterteil, *задъ*; *pürt χišne* a ház mögé | hinter

das haus; *pürt* *χίζον, ὀζε* a ház mögött | hinter dem hause; *pürt* *χίζον, ὀζεν* a ház mögül [krm. oszm. adR. *kāc* der hinterteil].

χίς-, Szp. id. vakarni, kaparni | kratzen, jucken (tr.) [kaz. krm. tob. kom. oszmR. *kašd-* abreiben, kratzen, striegeln; jucken, kratzen].

χίζалан- vakaródzni | sich kratzen.

χίτ- megkeményedni, megmerevedni, megfagyni, megdermedni | hart werden, erstarren, zufrieden; Ucsebn. 153. *скупиться, отвердѣть* [kaz. *kat-*].

χίτкан szikár, sovány | hager, mager, тошii [tel. csagR. *katkan* mager, hager; hart, gefroren, erstarrt (von flüssigkeiten)].

χίῶδ-, Szp. id. kemény, merev; szilárd; fösvény, fukar | hart, starr; fest; geizig; *šāgār χίtti* kenyérhøj | brodkruste [kaz. *katā*].

χίτ χυρα száraz tavalyi fű | dürres vorjähriges gras (ZOL. 100. *чернобыльник*).

χίτlāχ, Ucsebn. 113. *χίῶlāχ* fösვნысэг | geiz, скупость.

χίῶ⁻¹ önteni; levetni (ruhát), lehúzni (csizmát), letenni (kalapot) | giessen; ablegen (kleid, but), ausziehen (stiefel); vö. ZOL. *скидаты одеждy*, Ucsebn. 153. *скинуть*; *tšan, šārā χ.* harangot, gyűrűt önteni [kazB. *køj-* giessen, schütten, abschütten, fallen lassen, alt. kirk. etc. R. *kui* (metall) giessen; giessen, eingiessen, einschütten, szag. *køjB*R. *kus-* ausgiessen, austreuen, jak. *kut* giessen, streuen; begiessen].

χίῶñ- levetközni | sich abkleiden.

χίῶ⁻²: *kāβer (kašma) χ.* hidat építeni | eine brücke schlagen, anlegen; *jār χ.* nyomot hagyni | eine spur hinterlassen; vö. ASM. 365. *χίῶ-, χυ-* класть (tenni *vhovā*, rakni | legen), ZOL. 99. *χίῶ-* накладывать, *kibār χ.*, мостъ мостить vö. GOMB.; vö. *χыр⁻¹*, *χāvar-* [kazB. *kuj-* legen, stellen, setzen, alt. *køjB*. ad. etc. R. *koi-* hinstellen, hinlegen; lassen, verlassen stb., *ujgR. kot-* hinlegen, hinstellen; bei seite legen, verlassen, zurück-, hinterlassen, überlassen; vö. krm. oszm. csagR. *ko-* stellen, hinstellen, hinlegen; lassen, verlassen; vö. GRÖNB. 74, 92].

χίῶχ polyva, korpa | spreu, kleie [kaz. *kibāk*].

χραñ, tsūs franczia | ein franzose [or. *француз*].

χresn-aññe keresztanya | taufpatin [or. *крестная (мать)*].

χresn-atte keresztapa | taufpate [or. *крестный (отец)*].

χυ, Szp. *χυ*, l. *χam*.

χυ-, l. *χāv-*.

χυjār fa külső kérge | die äussere rinde eines baumes; *χурāñ-χυjiri* nyírfa belső kérge | die innere rinde der birke, vö. GOMB. [kaz. *kajārā, kajrā*].

χυjārla- kérget legyalulni (a *sava* nevű gyaluval) | die rinde abhobeln (mit dem *sava* genannten hobel).

zujĉ, Szp. *zujĉ* bánat, bú, szomorúság, gond | kummer, sorge, gram [kaz. *kajĉ*].

zujĉlĉ szomorú, bánatos | traurig, betrübt; *ĉ. sín, ĉivar*.
zujĉr- szomorkodni, búslakodni | sich betrüben, trauern [kaz. *kajĉr-*].

zuĉas (inf.), Uesebn. 153. испаряться (elgözőlőgni, elpárologni | verdampfen, ausdünsten); vö. Zol. *zoĉ* убывать, уыхать [sor. szagR. *kok-* abnehmen (vom wasser)].

zuĉa pozdorja | schabe, кострика [vö. ? altR. *kok* schinnen (auf dem Kopf), grind, schorf, kruste, altV. *kok* струпъ, парпъ; пепель, прахъ, altV. *kak, kakaš* скорлупа (наыйцъ); ? alt. etc. R. *kak* trocken, hart].

zuĉ, Szp. *zurĉ* valamely eheto növény (szára fanyar) | eine essbare pflanze (der stengel hat einen herben geschmack), «шкирда»; *majra-zuĉi* «дикая рѣдька (на загоуѣ и на поймахъ)»; Zol. *zoĉ* «куга, кука (тырба), дикуша» [kazR. *kalĉ* eine essbare pflanze, *kukĉ* свергубецъ; vö. kazO.].

zuĉ-kapsi bot. = *zuĉ*.

zul, Szp. id. kar; első láb (állatoknál) | arm; vorderfuss [kaz. *kul*].

zul-aj(ə), Szp. *zul-zušši*, hónalj | achselhöhle.

*zul-labatk*i lapoczká-esont | schulterblatt.

zul-pušši váll | schulter.

zula, Szp. id. város | stadt [kaz. *kala* < ar.].

zulĉ hosszú sarjadék, vessző, suhogó | langes reis, rute, gerte [kazR. *kolĉ* stange].

zulĉm, Szp., Uesebn. *zulĉn* vastag, sűrű | dick, dicht; vö. Gomb. [kaz. *kalĉn*].

zulĉm, Szp. id. menyasszonyi díj | das kaufgeld für die braut, brautpreis, *ĉer-zulĉm* id. [kaz. szag. kojB. *kalĉm*].

zullen lassan | langsam, still (adv.); Uesebn. 120. медленный; *zullen zullenesz* lassanként | allmählich.

zulďarma pďš, Szp. *zulďarmaš* a csuvas női ing vállain levő hímzett vagy rávarrott minta | ein brodirtes oder angenähtes muster an den schultern des tschuwaschischen frauenhemdes [adR. *kolturmaš* aufgeschnittene ärmel des oberen rockes, die offen herabhängen oder über den schultern umgeschlagen sind; (ZENKER) kragen, einschnitt, ärmel, csagR. *kolturmaš* kragen, csagKún. *kolturmaš* kleideinschnitt, saum].

zulďar pďš, Szp. id. csévész gép, gep, melylyel csévét vetnek, czérnát a csévére felgombolyítanak | werkzeug zum spulen, скальница [kazR. *kaldřea* скальница | garnspule].

zum hullám | woge [altR., altV. *kom* id., oszmZ. *kum* bewegte welle oder brandung des meeres].

χumzan-, Szp. *χomzan-* hullámozni; inogni | wogen; schweien, sich hin und her bewegen.

χun fejedelem | fürst, khan; csak két találós mesében fordul elő, a csuvasok maguk sem értik a szót | das wort kommt nur in zwei rätseln vor, ist den tschuwaschen selbst dunkel: *χun χara χura kyšma šin, pže larat.* — *jədem-juβi* || *χun χarin sarzippi šitmešt.* — *sylə* [kaz. kirg. kojb. etc. R. *kan*, tel. leb. alt. *kān*].

χun: *χunəm* apósom | mein schwiegervater, *χunü* apósođ | dein schw. | *χunə* apósa | sein schw.; vö. GOMB. [kaz. *kajn*: *k-ana* schwiegermutter, *k-ata* schwiegervater; vö. kojb. etc. R. *kazən* die verwandten des mannes und der frau, szoj. ujgR. *kadən* schwiegervater].

χunəga feleség nénye | die ältere schwester der frau [vö. *akka*].

χunəməm, *χunəmü*, *χunəməs* v. *χunəməža* anyósom stb. | meine u. s. w. schwiegermutter; vö. GOMB. [vö. *ama*].

χunəzū, *χunəšša* (Ucsebn. 10. *χunəšša*) apósođ, apósa | dein, sein schwiegervater [vö. *aža*].

χun, pže gam sógor, nőm bátyja | schwager, der ältere bruder meiner frau (*χun, pže gu* sógorod, *χun, pže gəš* sógora); vö. GOMB.

χunar lámpás | laterne [or. *фонарь*].

χunar, Szp. id. sarj(adék), hajtás | schössling, junger baum, побѣгъ, отростокъ; vö. GOMB.

χunpələ (elav.; csak imákban | nur in den gebeten) öröm (?) | freude (?) «= *χəvərpəme*»: *χylana pirzan χ. par*!

χup, Szp. *χop*: *χ. χura* koromfekete, egészen fekete | kohlschwarz, ganz schwarz [Radl. *kap* (alle dialekte), eine verstärkungsilbe, die vor mit *ka* anlautende adjektiva gesetzt wird: *kap kara* ganz schwarz].

χup: *tyra-χ.* gereben (melyhez fonásnál a len- vagy kender-csomó erősítve van | spindelkamm, der holzkamm, an welchem der flachs- oder hanfknochen beim spinnen befestigt ist [kazR. *kaba*].

χup: *kyrəs-χup'*, Szp. id. hársfakéreg külső rétege, mely a háncs lehántása után megmarad; alkalmas a házfedésre | die äussere schicht der lindenrinde, die übrig bleibt, nachdem der bast abgezogen ist; wird zum dachdecken gebraucht [l. *χyBə²*].

χup-kəpsi bot. шкирда.

χup-səpka hársfakéregből készített bölcső | wiege aus lindenrinde.

χup-, Szp. id. becsukni, bezárni | einsperren, einschliessen [krm. oszmR. *kapa-* zuschliessen, zustopfen, belagern; (krm.) einschliessen, csagR. *kaba-* umfassen, einschliessen, zustopfen, belagern].

χυβᾶν- becsukódni | sich einschliessen.

χυptar- becsukatni | einschliessen lassen.

χυβαχ¹, Szp. id. koresma | kneipe, wirtshaus; vö. GOMB. [or. *кабакъ*; vö. kaz. *kabak*].

χυβαχῶς kocsmázó, iszákos | kneiper, trunkenbold.

χυβαχ² fiatal bogács | junge distel. *μονυχъ*; *šujttan χυβαχχⁱ* páfrány | farnkraut [kaz. csag. oszmR. *kabak* kürbis; vö. *dün kabak boldu*, *bügün bojun uzattō* (oszm.) gestern klammerte er sich wie ein kürbis (an uns), heute hält er den kopf gerade (közm.)].

χυβαχ³: *kuš-χυβαχχⁱ* szemháj | augenlid; vö. *χυβᾶ¹* [kaz. kirg. alt. etc. R. *kabak* deckel; *küs kabaxō* augenlid].

χυβᾶ¹ fedél, fedő | deckel; *ar.ḡza χυppi* ládafedél | kisten-deckel; *tšürz.ḡzε χυppi* ablaktábla | fensterladen; vö. *χυβαχ³* [kaz. etc. R. *kabak* deckel].

χυβᾶ² kéreg, héj | rinde, kruste, schale; schorf (auf einer wunde); *jārēs-χυppi* fakéreg; *χurēn-χυppi* nyírfa külső kérge (a belső kéreg neve: *χurēn-χujrī*); *šarēk-χυppi* répa héja; *šamarḡa-χυppi* tojás héja; *mājēr-χυppi* mogyoró héja; *pulā-χυppi* halpik-kely | fischschuppen; vö. GOMB. *χop* [kaz. krm. tob. kirg. tel. kom. oszmR. *kabāk* rinde, schale; (oszm.) schorf].

χυβᾶl.ḡza fedél, fedő | deckel [vö. krm. oszmR. *kapa-* zu-schliessen, zudecken, kaz. etc. *kabak* deckel].

χυβᾶr szorultság, sanyarúság | drangsal; *χᾶn χ.* an par, *χ. šacār an par!* (imákban) [vö. telR. *kabār* = zusammennehmen, zusammenpressen, zusammenbringen].

χυβᾶrla- szorongatni, szorítani (vhová) | bedrängen, zaro-
нять, сѣснить.

χυβᾶrlan-: *χυβᾶrlanza vil-* megfulladni | ersticken (intr.);
χυβᾶrlanza veler- megfullasztani | ersticken (tr.).

χυpla- fedéllel ellátni, befedni, elfedni | zudecken, verdecken, deckeln; vö. *kapla-* [kaz. tob. oszmR. *kapla-* zudecken, bedecken, verdecken; (kaz.) das licht versperren, beschatten].

χυplan- 1. *vūt χυplanza sün.ḡza* a tűz elaludt | das feuer erlosch; 2. megromlani (tojásról mondva), megzápulni | ver-
dorben, stinkend werden (v. eiern); vö. Razsk. I, 51.

χυplu kenyérealakú húspástétom | fleischpiroge in der form
eines gew. brodes, *курникъ*.

χyr, Szp. id. lúd, liba | gans; vö. GOMB. [kaz. *kaz*].

χyr két rőf (*tšige*) | zwei ellen (*tšige*) (ZOL. 95. аршинъ)
[bar. alt. kom. ujj. etc.R. *karē* arm (ujg.); oberarm (bar. tel. alt.);
elle (längenmass); altV. *karē* часть передней ноги у скота
отъ голени до копыта; локоть (мѣра)].

χyr szégyen, gyalázat | schande [kazR. *kur* niedrig, ver-
achtet; tadel; *k. itmāk* beschämen < per.].

çurla-, Szp. id. gyalázni, szégyeníteni, gáncsolni | be-schämen, tadeln, хулить, хаять [kaz. *kurla-*, misBug. *çurla-*].
çurla-lâ: *ç. çurla-ss* búskomoran (?) énekelnek | sie singen melancholisch (?).

çur⁻¹, Szp. id. helyezni, rakni, vhová tenni, állítani | legen, stellen, setzen, класть, положить; *jat ç.* nevet adni; vö. *çavar*, *çiv*⁻² [l. *çiv*⁻²].

çur⁻² habarófával keverni, habarni lisztet dagasztó teknőben, tésztát keverni, dagasztani | das mehl mit dem quirl in dem backtrog umrühren, den teig kneten (*tšysta ç.*).

çura, Szp. id. fekete | schwarz [kaz. *kara*].

çural- feketedni | schwarz werden.

çurat- feketíteni | schwärzen.

çura-pulâ czompó | schleie, лишь (vö. kaz. *kara balâk* id.).

çura-şirla szeder | (schwarze) brombeere, ежевика (Ucsebn.

31. черника = fekete áfonya | blaubeere).

çura-şirla-avri szederbokor | brombeerstrauch.

çura-tylâ tatárka, pohánka | buchweizen.

çuray rabló | räuber; *vârândan çurayândan şixla* örizzél meg a tolvajoktól és a rablóktól! [kazR. *karak*].

çural, Szp. id.: *ç. târ*- ört állani | wache stehen; vö. GOMB. [kazB. *karaul*, *karaul* wache, k. *tôr*- wache stehen].

çuralzâ ör; testör | wächter, wache; leibwache.

çuralbâ épület | gebäude [kazB. *koraldâ*].

çurama, Szp. id. szilfa | ulme, вязъ; *şyna-çurami* a két szántalpat összetartó keresztfák | querholz am schlitten (von ulmenholz) [kaz. *karama*].

çuran, Szp. id. üst, kazán | kessel [kaz. *kazan*].

çuran-kykli pástétom-féle | art pastete, пельмень.

çuranlâ: *ç. şava* «черепаха».

çurân, Szp. id. nyírfa | birke [kaz. *kajân*, sor. leb. szag. kojb. kesR. *kazây*, szojR. *kadây*, jak. *çatyŋ*].

çurân-kâmvi gomba-féle | birkenschwamm, березовикъ.

çurân-lâç nyírfaerdő | birkenwald.

çurân-şirli Ucsebn. 31. земляника (eper | erdbeere).

çurân-şivâ nyírlé, virics | birkensaft, birkenwasser.

çurândaş, Szp. id. rokon, atyafi anverwandter, anverwandte [kazB. kazO. *karândâş*, kazSzp., misBug. *çarândâş* id., kirm. szag. kojb. etc. R. *karândâş* bruder].

çurlâçan ribiszke | johannisbeere; *çura ç.* Ribes nigrum, *çurlâ ç.* Ribes rubrum [kaz. *karlâçan*].

çurlâçan-jêvâşsi ribiszkebokor | johannisbeerenstrauch.

çurza: *uçran-çurzi* köpülőfa | butterstössel; *tylâ-çurzi* törő (a tilónál) | hanfbrecher, stössel.

çurzâ, Szp. id., Ucsebn. 92. *çurâş* aczél; erő (az italban,

melytől részeg lesz az ivó) | stahl; stärke (des bieres u. s. w.); *kəreğərɛm aslā*, *χyřžər pizək* (népdalból); *χyřžərɛmɛs χyra*, *χyřžər pizək*, *ylbā-yrālā χyrdān aj pīl pək* (id.) [kaz. *koróc*].

χyrt, Szp. id. féreg, kukacz, nyű; méh | wurm, made; biene [kaz. *kort*].

χyrdami (*χyrt* + *ama*) anyaméh | mutterbiene.

χyrt-kyrêgə = *pīl-kyrêgə*.

χyrt-kušši porcellánkagyló (disz) | porzellanschnecke,

ужовка.

χyrtlan- megkukaczosodni, megférgesedni | wurmig werden, würmer bekommen.

χyrt-pīlaxə fejszita (védőszer a méhészeknél) | kopfbedeckung (bei den bienenzüchtern), сѣтка отъ пчель.

χyřžêgə, Szp. id. ölyv | habicht, ястребъ; vö. GOMB. [kaz. *karčəγa*].

χyzaχ nőtlen, legényember; meddő, nem szülő; kozák | unverheiratet, junggeselle; gelt, unfruchtbar; kosak; *χ. laza* Ucebn. 45. *мерень* (herélt ló | wallach [kaz. etc. R. *kazak*].

χuzan, Szp. id. Kazán városa | (die stadt) Kasan [kaz. *Kazan*].

χuskan-, Szp. id. megmozdulni, mocczanni, mozogni; nyugtalanná lenni, megdöbbsenni | sich bewegen; unruhig od. bestürzt werden, шевелиться; тревожиться, тамашиться; vö. Máté XXI, 10. [vö. kazB. *kuzγa-l* sich bewegen].

χuskat-, Szp. id. megmozdítani | bewegen, in bewegung setzen [kazB. *kuzγat-*].

χuš-, Szp. *χuš-* (el)törni, elszakítani | brechen, abbrechen (tr.); vö. GOMB.

χuzəl- eltörni, elszakadni | brechen, abbrechen (intr.).

χuš-, Szp. *χuš-* hársfahéj-czipőt fonni | bastschuhe flechten.

χuža, Szp. *χuža* gazda | wirt; vö. GOMB. [kazO. *koža*, *kuža*, misBug. *kuža* id. < per.].

χuža: *kajək-χ.* vadállatok, ragadozó állatok | raubtiere, raubzeug; *vərərən χyraχran*, *kajêgəndən χuzəndən* *ezə siyla* (imából) őrizz meg tolvajoktól, rablóktól és mindenféle ragadozó állatoktól!

χyš: *χ. kurza χabəl il* (imákban) fogadd kegyesen! | nimm gütig an! [misBug. *χuš*; krm. oszmR. *χoš* gut, schön, angesehen; *χoš gormāk* für gut finden, gut aufnehmen < per. *hōš* schön, gut, angenehm Zenk. 415.].

χyš-, Szp. id. parancsolni, vkit vmivel megbízni; hozzátenni | befehlen, auftragen; zulegen, hinzutun [kaz. *kuš-*].

χyžamat melléknév; vezetéknév, családnév | zuname; familienname, geschlechtsname; vö. Razsk. I, 35. [kazR. *kuša-mat* zuname (*kuš-am* + *at*)].

χyžək padlódeszka toldaléka | der ansatz, das verlänge-

rungsstück des bodenbrettes, der diele [vö. oszm. csagR. *koşuk* vereint, zusammengetan].

xyžā pőznákból vagy galyból épített, szalmával, szénával vagy náddal, kákával fedett kunyhó halászkónál, csőszöknel stb. | eine aus stangen oder reisig errichtete, mit stroh, heu oder schilf bedeckte hütte bei fischern, feldhütern u. a. [kazR. *kuş* zelt, hütte. csagR. *koş* eine menge in der steppe stehende jurten, das lager, heer, kkingR. *koş* eine nur zeitweise bewohnte jurte, ein kleines filzzelt, in dem die ackerknechte wohnen, baskR. *koş* hütte, laubhütte].

xyžā, Szp. id. köz, távolság | zwischenraum, abstand, entfernung, промежутокъ, разстояние; *xył-xyšši* hónalj | achselhöhle; *igā širma xyšši* sziget folyóban | insel in einem fluss; *igā tu xyššān. pže* két hegy között | zwischen zwei bergen; *pirān xyžāra* közöttünk | unter uns; vö. ASM. 224. [kel.-tör. *kooš* zwischenraum, kluft, schlund Zenk. 723.].

xyška, Szp. id. hókás (melynek fején a homloktól az orrig fehér csik van) | blässig. mit einem weissen strich an der stirn; *šaldār-γ.* csillagos (lóról) | mit einem weissen fleck an der stirn [kazB. *kaška* blässe, stern (auf der stirn eines pferdes), kaz. bar. sor. kom. csagR. *kaška* kahlköpfig (bar.); die kahle stelle (platte) auf dem kopfe; die blässe auf der stirne der pferde].

xyšpu asszonyok fejrevalója | das kopfzeug der verheirateten frauen; vö. ZOL. 236. [baskR. *kašmau* der kopfschmuck der baschkirischen frauen, der mit perlen und münzen geschmückt ist. — A szamarai kormányzóság északkeleti részében lakó erzmordvinoknál a szóban forgó csuvas fejrevaló neve *kašpav*].

xyt, Szp. id. papiros | papier; vö. GOMB. [kaz. kirg. tel. sor. uigR. *kat* schrift, handschrift; (sor.) papier < ar.].

xyt-šālān papírsárkány | papierdrache.

xyt, Szp. *xyt* réteg, sor; emelet; oldal; -szor, -szer | schichte, reihe; stockwerk; seite; -mal; vö. Razsk. I. 34.; *šmma ynān xytnē kāmestān* ? miért nem tartottál vele, miért nem fogtad pártját? *sismen xytran* észrevétlenül, egészen váratlanul | unbemerkt, ganz unvermutet, jählings; vö. GOMB. [kaz. etc. R. *kat*].

xyt-, Szp. id. fűteni; áztatni | heizen; einweichen; *vydā γ.* *kāmaga γ.* kályhát fűteni | den ofen heizen; *myū. pže γ.* fürdőszobát fűteni | die badestube heizen; *kandār γ.* *kyrās γ.* kendert, hársfakérgét áztatni | hanf, lindenrinde einweichen; vö. GOMB.

xyda : *kyn γ.* naphosszatt | den ganzen tag; *šar γ.* az éjjelen át | die ganze nacht [kaz. *kata* : *kön kata*, *tēn kata* id. vö. ASM. 223.].

xydar-, l. *xyv*-.

xydaš, Szp. id. zacskó; becző, tok | beutel, kleiner sack;

schote, hülse; *ykša-χydašši* pénzzacskó | geldbeutel; *pārza-χydašši* borsó bezője | erbsenschote.

χydašlā: *χ. pārδš* spanischer pfeffer, *стручковый перец*.
χyδār pászma, zseréb | strähne, *мотушка*.

χyδār-jāvēšši, *-jīšši* motolla | haspel, weife, *мотовило*.
χyδār- motollálni | haspeln, weifen; *χyδār-χyδārni* motollálás | das haspeln [vö. ? ? kaz. telR. *kat-* drehen, zusammen-drehen (bindfaden), altV. *kat-* сучить (*нитку*); слагать одно сь другимъ, jak. *χat-* zwirnen].

χyδāš, Szp. id. kevert, vegyített; elegyesen | gemischt [kaz. *katāš*].

χytsēn- keveredni, összekeveredni; ömleni (a folyóról); elhálni; szaporodni; áradni (a vízről) | sich mischen, sich vermengen; sich ergießen, fallen (v. fluss); fleischlich beiwohnen; sich vermehren; steigen (v. wasser); *pārza šine tylā χytsēn. pžā* a borsóba buza keveredett; *Syk Adēla χytsēnat* a Szok folyó a Volgába ömlik; *piran semje, vilēχ χytsēn. pžā* családunk, barmunk szaporodott; *šiv širmara χytsēn. pžā* a folyóban áradt a víz.

χyδāš-, Szp. id. vegyülni, (bele)keveredni, belekerülni | sich mischen, sich einmischen; *piran syrāχsem šāne kürza syrāχa χyδāšrā* a mi birkáink közé belekerült a szomszéd birkája [kaz. *katāš*-].

χyδāštar- vegyíteni; hozzátenni | mischen; hinzulegen; vö. Máté XXVII, 34.

χutlam ráncz, redő | runzel, falte [kaz. krm. oszmR. *katlama* das zusammenfalten, die falte (oszm.)].

χutlamlā ránczos | runzelig.

χutlan- meggörbülni, horgadni, elferdülni | sich krümmen, krumm werden, sich verdrehen; *unēn yri χutlanza tārāt ō* löcs-lábú | er ist krummbeinig; *χutlanmalla pēgā* zsebkés | taschenod. einlegemesser; vö. *χut* [krm. oszmR. *katlan-* aus schichten bestehen, zusammengefaltet, gefaltet sein; sich zusammenfalten, zusammenkauern].

χutlan. pžāk görbe, meggörbült | krumm.

χutlat- meggörbíteni | krümmen [vö. *χutlan-*].

χutlāχ keskeny keresztuteza, mellékuteza | enge quergasse, *перузокъ* (= *tāgārlāk*) [vö. ? *χut*].

χū, Szp. id., Ucebn. *χəvā*, *χūm* (ruha)kebel | busen (am kleide), *пазыха* [vö. kazR. *kujēn*, sorR. *kojēn*, oszmR. *kojun*; RADLOFF II, 527. *koidā* alakra is utal].

χūkkū sip (a *pir-kepsi* nevű növény szárából készítik) | rohrpfeife.

χūm Ucebn., I. *χū*.

χūme szálfakerítés | zaun von balken, *заборъ* [kazB. *kojma*].

züre, Szp. id. fark | schwanz, schweif; vö. GOMB. [kazB. *kojräk*, *kojrok*, misBug. *kojerok*, *kurik*, szoJR. *kuduruk*, sor. szagR. *kuzruk*, jak. *kuturuk*].

züdä, Szp. id. széltől védett hely | ein vor dem winde geschützter platz; ASM. 126. «защита» (schutz).

zütläz = *züdä*.

k

kaj, Szp. id. mög | das hinten befindliche; Ucsebn. 106. задъ; vö. GOMB. *kajran* [csagR. *kät* der hintere teil, hinten; vö. uJR. *kädin* hinter, später, nach, küär. sorR. *käzin* hinten befindlich; hinterteil; nachher, szag. *kojb*. kesR. *kezin* hinten befindlich; der hintere teil; nach, hinten, kirgR. *kein* hinten, hinterher, nachher, csagR. *käjin* hinterher, nach, alt. etc. R. *kän* hinterteil; nach; nachher, barR. *käirä* zurück, komR. *käiri* id.; vö. ur. *kädä* задняя сторона < mong. *gädü*].

kajalla (Szp. *kajälla*), *kalla*, *kallaz*, *kalla*, *kallaz* vissza, visszafelé; megint | zurück, rückwärts; wieder, wiederum, noch; *kallaz* *kildä* visszajött; *kajalla*, *kalla* *pöx*- visszafelé nézni, vö. GOMB. *kalléz*.

kallä: *kallä* *mallä* előre-hátra, oda-vissza, ide-oda, tétova | nach hinten und vorn, hin und zurück, hin und her; k.-m. *kalaš*- oda-vissza beszélni; k.-m. *šüre*- oda-vissza járkálni; vö. GOMB. *kajla*-majla.

kaj-, Szp. id. (el)menni | (weg)gehen, fahren; *šavä* *kajal* a varrás felfejtődik | die naht trennt sich auf; vö. GOMB.

kajas: k.-*šära* a söröshordó fenekén levő savanyú maradéksör | der saure bierrest am boden des fasses; k.-*äsla* a malátalé v. sörmust maradéka, mely már nem sör, csak félsör készítésére használható | der rest der bierwürze, der nicht mehr zum bierbrauen, sondern nur zum brauen von halbbier taugt.

kajäk, Szp. id. vad, fogni való állat; vad madár | wildpret, wildes tier; wilder vogel; *väzen*-k. vad madár | wilder vogel; k.-*zur* vadlúd | wilde gans; k.-*kävacal* vad récze | wilde ente; *yla*-k. tarka harkály | buntspecht; *zura* k. fekete rigó | schwarze drossel; vö. GOMB. [kaz. *kajäk*].

kajäk-*zur*-*šylä* tejút | milchstrasse.

kajäk-*puš* Ucsebn. 29. клеверъ (lóhere | klee).

kajäk-*stan* madárkalitka | käfig (für vogel).

kaju sarjú, új termés lekaszált réten v. learatott szántóföldön | grummet, der neue gras- od. stroh wuchs auf einer gemähten wiese od. auf einem abgeernteten acker.

kajulä: *tirä* k. *šätnä* a vetés egyenlőtlenül kelt ki (az egyik

szalmaszál hosszabb, másik rövidebb) | die saat ist ungleich aufgegangen (contr. *kər*).

kajyra (? *kaj* + *yra*) *cziczkanie* | spitzmaus, землерой.

kaxal rest, lusta | faul, лѣнивый [*perZenk. kähil* faul, müssig, nachlässig, matt, langsam, komR. *kaxal* langsam].

kagaj Ucsesn. 24., vö. MAGN. 175. *мясо* (*hús* | fleisch).

kagala- kodácsolni (a tyúk) | gackeln, gackern (das huhn) [onomat., vö. csagR., kel.-tör. Zenk. *kakala-* id.].

kagālat- (onomat.) gágogni (a liba) | schnattern (die gans) [vö. kazR. *kakālda-*].

kacār- böfögni | rülpsen, aufstossen (aus dem magen) [kazO. *këkrä-*, kazSzp. *kikrä-*, misBug. *kik'ri-* id., tar. kom. csagR. *käkir-*].

kakka (gyermekszó | kinderwort) *kaka*, *sár* | dreck, kot [vö. oszmR. *kaka* schmutz, dreck].

kaklat- = *kagālat-*.

kala-, Szp. id. beszélni, mondani; játszani | sprechen, sagen; spielen (ein instrument); vö. GOMB. [mongK. *kele-* parler; burjC. *kele-*, *zele-* sagen; kalmJ. *kele-* sprechen, sagen, mitteilen].

kalaš- beszélgetni | sprechen, sich unterhalten.

kalek, Szp. id. falapátka, melylyel lágy tojást és mézet esznek | eine kleine schaufel von holz, mit dem man man weiche eier und honig isst; *kvas-k.* lapát-féle, melylyel a tészta habarják | eine holzschaufel, womit man den teig umrührt; kaz. sor. tob. kirg. barR. *kalak* umrührlöffel; eine kleine schaufel].

kalām : *k.-kyñä*, *k.-kyñi*, Szp. id. a nagyheti szerda | der mittwoch in der charwoche (Szp. húsvét nap | der osterntag).

kalāp kapta, kaptafa | leisten, колодка [kaz. alt. oszm. etc. R. *kalāp* < ar.].

kalŋa, *kalŋax*, *kalla*, *kallaŋ*; *kalŋ* l. *kaj*.

kalmāk kalmuk | ein kalmuke [kazR. *kalmāk*].

kalmāk-šār. pžžgə valamely rovar | irgend ein insekt, «күзнец».

kalbak gyereksapka, -fökötő | kindermütze, -haube [kaz. *kalpak*].

kalba, Szp. id. gyík | eidechse [kaz. *kältä*].

kal. pža csira | keim; vö. GOMB. [misBug. *kälsä* új termés learatott szántóföldön | der neue strobwuchs an einem abgeernteten acker, погонъ; vö. ? oszmR. *kölčä* unkraut, tollkraut, csagKún. *külče* stoppelfeld].

kal. pžalan- csirázni | keimen.

kal. pžalandār- csiráztatni | keimen lassen.

kam ki? kicsoda? | wer? vö. GOMB. [kaz. *kəm*].

kan-, Szp. id. pihenni | ruhen, отдыхать [vö. ? kirgR. *kenä-* zufrieden sein, gesättigt sein, sich wohl befinden; a jelentésre nézve vö. ném. zufrieden : «die bedeutung von zu-

frieden ist urspr. ‚in frieden, in ruhe, schutz‘» (KLUGE, Etym. Wörterb.).

kanas, Szp. id. megegyezés, megállapodás, egyezmény, alku | übereinkunft, vertrag [kaz. *kiñäs rat*].

kanasla- megegyezni, megállapodni vmiben, egyezményt kötni | übereinkommen, eine übereinkunft treffen.

kanäsləx, *kanäsləx*, Ucsebn. 114. *kanäsləx* nyugalom, béke | ruhe, frieden, покой, миръ [vö. *kan-*].

kanäsləxri a megboldogult, a halott | der verstorbene, покойникъ.

kanässər nyugtalan | unruhig; *k.-šin* nyugtalan ember [vö. *kan-*].

kanässərləx Ucsebn. 114. безпокойство (nyugtalanság | unruhe).

kanla nyugodt, nyugalmas, gondtalan | ruhig, sorgenfrei, sorglos; *k. pyrnat* gondtalanul él; *k. əjəx* nyugodt álom [vö. *kan-*].

kanləx nyugalom | ruhe, покой; *əna k. syk kašta irdə* neki nincsen nyugalma se nappal se éjjel [vö. *kan-*].

kanləylə nyugodt, nyugalmas | ruhig.

kanzar kényelmetlen, bajos | unbequem, beschwerlich; *ku syl k., ɣabana jəvəššəm šaklanəššə* ezen út kényelmetlen, a kosiba beleakadnak a fák; *ku sədəl šin, pže širma k., sikkelenet* ezen asztalon bajos írni, (mert) inog; *vərmanə šüreme k., jyr tarən* az erdőben bajos járnai, (mert) a hó mélyen fekszik [vö. *kan-*].

kanzərlə- háborgatni, terhelni, akadályozni, gátolni | stören, beschweren, hindern; *pirə tuj tuma an kanzərlər* ne gátoljatok bennünket esküvőnk megtartásában!

kanzərlən-: *kanzərlənze šitnə* ő nehéz helyzetbe jutott | er geriet ins drangsai, in eine schwere lage.

kandər, Szp. id. kender (magvas k.) | weiblicher hanf [kaz. *kindər*].

kandra zsinór, zsinég; a hárszipó zsinórja | schnur; bast-schuhschnur; *šəbada-kandri* hárszipó zsinórja | bastschuhschnur; *jəm-kandri* a nadrág fűzőzsinórja | das schnürband der hosen; *tšassi-kandri* óralánc | uhrkette [kaz. *kindərä*].

kap: *jəvə šəcəra kap xiprə* a kutya hirtelen szájába kapta a kenyeret | der hund nahm hastig. schnappte das brod ins maul; vö. ? *xip-* [vö. ? kazB. *kab-* in den mund stecken, einnehmen; ? szagR. *kep k. kenättin* ganz plötzlic].

kaban: *k.-sišna* (mesékben | in den märchen) vaddisznó | wildschwein [kaz. *kaban(-duŋʔəzə)*].

kaban, Szp. id. nagy (gabona-)asztag, kazal; (széna-)boglya (kerek, kúposhegyű) | grosser (getreide- od. heu-)schober (rund mit konischer spitze), конна; стогъ; vö. GOMB. [kaz. *kibän*].

kaḅâr: *k. pyḡsa il, ḏḏa* mohón mindent magához ragadott | er raffte auf einmal alles an sich [vö. *kap*].

kaḅârḱka: *k. eḏem* kérkedő | prahler, prahlhans; vö. Asm. BCs. 122. *kaḅâr* id. [vö. ar. *kābir* gross, vornehm Zenk. 731].

kaḅârdat- dicsekedni, kérkedni | prahlen, sich rühmen; *la-ziḅe kaḅârdadat* dicsekedik lovával; *an kaḅârdat šyk-jabala šin-ḏḏen* ne dicsekedjél avval, a mi nincsen nálad! [vö. *kaḅârḱka*; vö. kazR. *kēpēr* stolz, *kēpêrlān*- stolz sein, stolz werden, kazB. *kēpêrlān*- sich brüsten, hochmütig sein].

kapkân, Szp. *kapkan* rókavas stb. fogóvas | fuchseisen und andere dergleichen fangeisen; vö. GOMB. [kazR. *kapkân*, kazV. *kapkân* (s. v. *kanḱanā*), kazB. *kapkan*, kaz. szag. *kojb. kes. csagR. kapkan* (or. *kanḱanā*)].

kapla így | so, auf diese weise.

kapla- beárnyékolni | das licht versperren, beschatten; *an kaplaza tār mana* ne árnyékolj be engem! vö. *ḡapla*- [kaz. *tob. oszmR. kapla*].

kaplan- rakódni, beleakadni *vmibe* | stecken bleiben, auf etwas stossen; *pâr-katkizem kēḅere pîrza kaplannā* a jégdarabok összetorlódtak a hidra; *ḡâzâk pîra kîze kaplān, ḏḏa* az okádék megszorult, megakadt a torokban [barR. *kāplān*- an etwas hängen bleiben].

kapša, Szp. id. a női szeméremtest | das weibliche glied; vö. *pāṣe*.

kaptâr, l. *kāptâr*.

kaptârma *крючекъ* (kampó | haken) Ucese. 32.; *kaptafa* | leisten [kazR. *kaptârma*].

kar-, Szp. id. kiteríteni, terjesztetni, szétteríteni, kifeszíteni, kitárni, kitátani | ausbreiten, ausspannen, aussperren; *teḏel k. hâlôt* széjjeltergetni (szárítás céljából); *tšûre, ḏḏe k.* ablakot befüggönyözni; *šāvarna an kar* ne tátsd ki a szájadat! [kazR. *kir*-ausspannen, ausbreiten].

karâm több, lószőrből készült törből álló vadászszerszám, melylyel nyírfajdokat párzáskor fogdosnak | ein aus mehreren pferdehaarschlingen bestehendes jagdgerät, womit man die birkhühner zur zeit der balze fängt.

karân- nyújtózkodni | sich recken, sich strecken.

karândâk ablak (kerettel együtt) | fenster (samt rahmen); *k. kuḏa* ablaktábla, -üveg | fensterscheibe, -glas [kaz. *tobR.*, *misBug. karândâk* die magenhaut, die statt der fensterscheiben gebraucht wird].

karcâ, ḏḏa kettős v. villaalakú ágacska, melyre kisebb vadak bőrét szárítás végett ráfeszítik | ein gabelförmiges holz, auf welches die häute kleinerer walddiere zum trocknen ausgespannt werden.

karu feszes | straff, stramm; *tilχεΒανε τίτ karurax* tartsd a gyeplőt jó feszesen!

karappāl sas | (gold- od. königs-)adler, беркутъ [vö. kumR. *karap* der reiher, altV. беркутъ; Nizsnij-Novgorodban levő régi kéziratosszótár szerint tat. *karap* оперъ (sas | adler)].

karas kárász | karausche [or. *караць*].

karas mézlép | honigscheibe, wabe [kaz. *käräz*].

karaslā: k. *pil* lépes mész | wabenhonig.

karā vájó-eszköz, véső-féle (éle lefelé szélesedő; kalapács-csal verik a nyél végét) | ein meisselartiges werkzeug zum aus-höhlen mit breitem ende; wird mit einem hammer in das holz hineingeschlagen (vö. Zol. *kara* (o: *karā*). *karāk* пазникъ = fűge-hobel) [vö. ? komR. *kärki* axt, beil, kkirgR. *kerki* hacke, csagKún. *kerki* grosse axt].

karāk, Szp. id. fajd | auerhahn [kel.-tör. (P. de C., Zenk. 745.) *kerek* eine art wachtel, csagKún. *kerek* vogelname].

karāk öreg ember, aggastyán | greis; *χərəχ šarāk pər karāk*, *utmāl šylχi pər kar pžžk* [csagKún. *karāk* alt, greis; vö. tel. kkirg. etc. R. *karē* alt (an jahren)].

karāš, Szp. id. haris | wachtelkönig, schnarrwachtel, дeпpачъ.

karlaŋcā torok | schlund, глотка [? onomat. vö. oszmR. *χərtlak* kehlkopf].

karlav az eke (сабанъ) tisztító eszköze | werkzeug zum rei-nigen des pfluges (сабанъ) [az ufai kormányzóságban, a birszki kerületben lakó cseremiszeknél *karlav*; ottani cseremisztol-mácsom szerint az ufai tatárok is használják].

karlāk korlát, karfa (hidon vagy meredek parton vezető út mellett) | geländer (an einer brücke oder an einem steilen ufer) [vö. ? *kar*-].

karmak szöggel v. kampóval ellátott rúd, melylyel pl. az áztatott kendert húzzák a partra | eine stange, am ende mit einem nagel oder haken versehen, womit man z. b. den einge-weichten hanf ans ufer zieht [kazR. *karmak* haken].

karmani Ucešn. 66. гармоника (harmónika, hangszer | ein musikinstrument) [\leq or.].

karmaš- vmi után nyúlni | sich nach etwas ausstrecken [tel. tar. kkirg. csagR. *karmaš*- sich packen, sich gegenseitig fassen; vö. kaz. tar. kom. kirg. tel. altR. *karma*- packen, ergreifen, fassen; (tel. kom.) tasten, tappen, kaz. kom. krmR. *karmala*- umhergreifen, umhertasten].

*kart*¹ kártya | spielkarte; *kartla vjla*- kártyázni | karten spielen [or. *карма*].

*kart*² Szp. id. (szándékosan csinált) rovátka; ráncz | kerbe, einschnitt; runzel, falte [kazR. *kirt* ein dreieckiger ausschnitt; vö. misBug. *karta* runzel, falte; vö. *karda*¹].

kartlan- ránczolódni, ránczosodni, gyűrődni | sich runzeln, sich falten.

kart-papakki rovásos bot (az adóbeszedőnél és pásztornál) | kerbholz, kerbstock (bei dem steuererheber und dem hirtén), бира.

kart-, Szp. id. beróni, berovátkolni | einkerben [kaz. *kirt-*].

kart, *kardaz*: *k. sik-* rángatódva felszökni (megijedve) | zuckend aufspringen (bei heftigem erschrecken).

kartlaška fok, két rovás közötti szakasz | (treppen)stufe, abschnitt zwischen zwei kerben (ZOL. морщины на лбу [ránczok a homlokon | runzeln an der stirne]) [vö. *kart*², *kart-*].

*karda*¹ czél, bevágott jegy (czéllövésre) | ziel, eingehauenes merkezeichen; *kajêk-çur kilet kardibe* a vadludak ékalakú seregben érkeznek [kaz. tobR. *kirtak* hieb, einschnitt, alt. oszm. etc. R. *kärtik* einschnitt, kerb; vö. *kart*²].

*karda*², Szp. id. félszer | viehhürde; vö. ГОМБ. [kazR. *kirtä* stange, querstück, grenze, umzäunung].

karda kâmbi Ucebn. 86. опенокъ (gomba-féle | eierschwamm).

karbalan-: *ujêç, çavel* karbalannâ a holdnak, napnak udvara van | der mond, die sonne hat einen hof.

kardaş (*karda* + *âş*, *âş* < *âza*, vö. ASM. 114.) udvar | hof, дворъ (vö. Máté XXVI, 58; *kardiş* Máté XXVI, 3.).

kardaş-pâtî házi áldozóünnep a barom javára | ein häusliches opferfest für das gedeihen des viehs.

karttus kalap | mütze [or. *kaptyusz*].

kar, bžâk, Szp. id. öreg asszony | altes weib [kaz. *karčâk*].

karu, l. *kar-*.

kas-, Szp. id. metszeni, vágni, szelni, ácsolni | schneiden, hauen, zimmern, пѣзать, рубить; *kassa şyr-* meghasítani, szétvágni | aufschneiden, aufspalten; vö. ГОМБ. [kaz. *kis-*].

kasnâ-salma metélt | art nudeln, ланша.

kazê az uteza egyik oldalán levő ház sor; a falunak bizonyos része, külön negyede, szere; barázda | die hausreihe an der einen seite der dorfstrasse, порядокъ; ein gewisser, absonderter teil des dorfes, quartier, dorfviertel; furche; *aga-kassi, şuçâ-kassi* barázda | furche; *kazê kazê pâlet kilet* tömege sen jönnek a felhők; *k.-k. şil vâret* a szél áramszerűen fúj [vö. *kas-*; vö. ASM. 125.].

kazêk, Szp. id. el- v. lemetszett darab | ein abgeschnittenes stück, отпѣзокъ, ломоть; vö. *kas-*; vö. *kazek* [kaz. *kisêk*].

kaska, Szp. id. (levágott fa-)tőke, tuskó | (hau)klotz, чубанъ; vö. *kas-* [kaz. *kiskâ*].

kaska-pugan zsámoly, tuskó, melyen ülnek | schemel, klotz zum sitzen.

kasmāk nagy kivájt kád, melyben gabonát, lisztet stb. tartanak és mely sörfőzésnél szintén használtatik | eine grosse ausgehöhlte wanne, in der man getreide, mehl u. dgl. aufbewahrt und die auch beim bierbrauen gebraucht wird; vö. MAGN. 154. [kaz. *kismāk*].

kaś, Szp. id. est | abend; *kašta* este | am abend; vö. GOMB. [kaz. *kič*].

kašyne este | am abend.

kaś-, Szp. id. átkelni, átszállni | (hin)übergehen, (hin)überfahren, übersetzen (über etwas) [kaz. *kič-*].

kažar- átszállítani; elengedni, megbocsátani | (hin)überführen; verzeihen.

kašma póznákból készített gyaloghíd, átjáró | aus stangen od. rollhölzern gemachte kleine brücke.

kažalāk a táblának (*ana*, *загонъ*) azon része, a melyet az aratók sorban keresztben haladva egy járatra lekaszálnak | derjenige teil des ackerbeetes, welchen die ernter, indem sie dasselbe in einer reihe quer überschreiten, auf einmal abmähen; vö. *kaś-*.

kažan ismeretlen szó; csak a következő találómesében fordul elő | ein unbekanntes wort, wird nur im nachfolgenden rätsel gebraucht: *tüp tybanžâr tybanžâr, tylđi vâgâr kažanzâr*. — *süs tünî*; tolmácsom tudomása szerint ezen szó a *kažani* kormányság *Te-tyusi* nevű kerületében 'hátat' jelent; vö. MAGN. 119. „спина; женскій половой органъ” (hát; a női szemérem | rücken; weibliches glied) [? csagKún. *kačan* kleine knochen am rücken].

kažâk, Szp. id. kanál | löffel [kaz. *kašâk*].

kaškâr, Szp. id. farkas | wolf [kirgR. *kaškâr*, kkirgR. *karš-kâr*, barR. *karškur*].

kašla- (vö. ASM. 101. *kššla-*) zúgni | sausen; *vârman kašlat* az erdő zúg [onomat. vö. kazO. *gëzlä- шумѣть*].

kašlidâ (bot.) gabonában növő növény, melynek magvai a búkköny magvaihoz hasonlítanak | eine im getreide wachsende pflanze, deren samen denen der wicke ähnlich sind.

kašni minden | jeder [or. *каждыйъ*, dial. *каждный*].

kašta, Szp. id. keresztgerenda, harántgerenda | querbalken, *перекладина*; *matša-kašti* tetőgerenda | der tragbalken zur haltung der decke eines zimmers, *матица*; *kaβer-kašti* ászokgerenda | unterlagsbalken, bodenbalken [kaz. tümR. *kištä*].

kaštâr, l. *kâštâr*.

kaštârdat-, l. *kâštârdat-*.

kat-, Szp. id. letörni (egy darabot), kettétörni | abbrechen (ein stück), entzweibrechen [kazO. *kit-* id. *отломить кусочекъ*, kazV. *kit-* *отламывать*].

kañâk darab, eltört darab, cserép; csorba | (abgebrochenes)

stück, scherbe, кусокъ, обломокъ; scharte: *k-purdā* törött fejsze, melyből egy darab hiányzik [kazB. *kitək* scharte; *čül-māk kitəgə* scherbe].

kadam: *k-pir* vékony vászon | feine leinwand, тонкий ленный холст [kazR. *kitän*, tel. altR. *kädän*, krm. kom. oszmR. *kätän* < ar.].

kadārgas: *k-jêrâssi* valamely tüskés bokor, melynek bogyói a berkenyefa bogyóhoz hasonlitanak | irgend ein strauch, dessen beeren denen der eberesche ähneln, «парина»; *k. širli* annak bogyói | seine beeren.

kalka: *yla-katka* tarka harkály | buntspecht.

katka kis kád, csöbör | kleine kufe, zuber [or. *kadka*].

katti (gyermekszó | kinderswort) fog | zahn.

ka.pža szaka, horog visszája v. visszhorga | widerhaken; *avdan-ka.pži* a kakas sarkantyúja | sporn des hahnes; *tagan-ka.pži* sark a lópatkón | stollen am hufeisen [oszmR. (Meyer 48.) *kanža* haken, oszmZenk. *kanža*, *kanže* haken, widerhaken].

ka.pža pyrne, Szp. id. kecske | ziege; *k. tagi* kecskebak | ziegenbock; vö. GOMB. [vö. kazR. *käžä* ziege, kaz. tobR. *käzä* reh, kazB. *käzä* ziege; *käžä*: *kār käžsə* gemse, kazO., misN. *käzä*, misBug. *käžä* ziege, krm. oszm. csagR. *käçi* ziege, khin. tör. *käcki* id.].

ka.pžaga, Szp. id. kecske | ziege; *k. tagi* kecskebak | ziegenbock; vö. GOMB. [vö. kazR. *käžä* ziege, kaz. tobR. *käzä* reh, kazB. *käzä* ziege; *käžä*: *kār käžsə* gemse, kazO., misN. *käzä*, misBug. *käžä* ziege, krm. oszm. csagR. *käçi* ziege, khin. tör. *käcki* id.].

ka.pžaga: *jêpê k.*, *jêt-k.* kutyák | hunde; vö. MAGN. 53. [kaz. tob. *kančək* hündin, oszmR. *kanžək* id.].

ka.pžarpattar- csikorgatni (fogát) | (mit den zähnen) knirschen; *šälna an ka.pžarpattar* ne csikorgasd fogadat! vö. Mark. IX, 18. [onomat. vö. oszmR. *gəžərdat*- rascheln, knirschen; *tiš-lärini-dä g—a* er knirscht mit den zähnen; vö. oszmR. *gažərda*- die zähne fletschen].

kattšä, Szp. id. völegény | bräutigam.

kavän tök | kürbis, тыква [kazB. *kauän* zuckermelone, kaz. kirg. komR. *kaun* melone; (kirg.) arbuse, wassermelone].

kavle- rágsálni; kérödzni | fortwährend kauen; wiederkauen; vö. GOMB. [oszmR. *gävälä*- kauen; vö. *gäv*- wiederkauen; mit dem gaumen kauen, mit mühe essen (v. alten leuten gesagt); *gäv* das wiederkauen; vö. csag kel. tör. R. *käüsä*- wiederkauen = oszm. *gävšä*- id., oszm. *gäviš*- id. (*gäv*+*š*)].

kevenε egy szellem («*tyrē ymāh.pži*, *ymān tēvanə*» «isten elött levő, vele rokon») | ein geist, «der sich vor gott aufhält und mit ihm verwandt ist»: vö. ZOL. 33., MAGN. 64.

kerven jó, kitünő | gut, ausgezeichnet; *k. šin*, *laža*.

kəgərt, l. *kügərt*.

kəgər.pžən valamely vízi növény | irgend eine wasserpflanze, «лопушокъ»; ASM. 367. водяной лопухъ (vizi lapu); vö. GOMB.

kəl, Szp. *kəl* hamu | asche; vö. GOMB. [kaz. *kəl*].

kəle sark; *ura-kəli* lábsark; *adā-kəli* csizmasark | ferse; absatz (am stiefel od. schuh).

kələ- kérni | bitten; vö. GOMB. [kaz. *kələ-*].

kəlen, őže üveg; üvegpalcz | glas; glasflasche, стекло; бутылка [or. *стлянуца* glasgefäß].

kəlen, őže-kyrga pohár | trinkglas, стаканъ.

kələr- a zserébet fehérítés végett lúgban áztatni | im laugenwasser die strähne einweichen, um sie zu bleichen, «золить».

kələtke egy bálványkép (a *hajbiren* és *türcalli* nevű szellemeket ábrázolja; fából, emberalakú) | ein hölzernes götzenbild (stellt die *hajbiren* und *türcalli* genannten geister dar; ist von menschlicher gestalt); vö. Razsk. I, 6.

kələ ima; istentisztelet; áldozat; az áldozóhelynek szel-leme | gebet; gottesdienst; opfer; der geist des opferplatzes; *k. tu-* imádni | beten; vö. MAGN. 64.; vö. GOMB. *kələ-* [vö. kazR. *kələ-* wollen; bitten; beten; *kələu* gebet, gottesdienst].

kəl-tym-hajara az áldozóhely szellemétől (*kələ*) eredő be-tegség, mely arra az emberre ragad, ki olyankor került a szellem lakhelyére, midőn az ottan akár egyedül, akár többed magával játszik | eine von dem geiste des opferplatzes herrüh-rende krankheit, welche denjenigen menschen angreift, der an den wohnplatz des geistes zu solcher zeit geraten ist, als dieser da entweder allein oder mit anderen geistern spielte.

kələmza koldús | bettler [vö. *kələ*].

kəlt parányi, kevéske | ein wenig, ein klein wenig; *k. parza* adjál kevésket! *k. an, őzaχ* *ükmerəm* majdnem elestem | ich wäre bald od. beinahe gefallen.

kələde, Szp. *kələde* kéve | garbe; vö. GOMB. [kaz. *kəltä*].

kələrdet- mennydörögni; pulykakakas hangjáról is mond-ják | donnern; wird auch von der stimme des truthahnes ge-braucht; *asłapi* *kələrdedet* mennydörög [vö. kazR. *kəltərə-* donnern, kazO. *kəltərə-*, *kəltərə-* id., tarR. *güldür* donner].

kəməl, Szp. *kəməl* ezüst | silber; *tšar(ə)-kəməl* kéneső | queck-silber; vö. GOMB. [kaz. *kəməš*].

kəmərdet- (onomat.) dübörögni | dröhnen, Ucsebn. 72. грем-ТЬ; *kəvər* *kəmərdedet* a híd dübörög (mikor áthajtanak).

kəmərdetter- caus.: *asłapi* *kəmərdetteret* mennydörög | es donnert.

kənege könyv | buch; vö. GOMB. [or. *книга*].

kən, őzele fölkötött gyapjúgomoly, melyet fonnak | der knocken wolle, welchen man spinnt; vö. ASM. 27. прялка; MAGN. 256. палка, утвержденная въ донць, замѣняющая русскій прядиль-ный гребень [= kazR. *küçälä* die (gesponnene) wolle].

kən, őzele-jəvəšši azon deszka, melyen a fonó ül, a hozzá-

tartozó bottal (melyre a gyapjúgomolyt kötik) együtt | das brett, auf dem die mit einer spinde l spinnende frau sitzt, samt dem dazu gehörigen stock, an den der knochen angebunden wird, донце; vö. GOMB.

kən, p̄zle-ky, p̄zə azon deszka, melyen a fonó ül | das brett, auf dem die mit einer spinde l spinnende frau sitzt.

kəBε, Szp. id. ing | hemd; vö. GOMB.; vö. ? kipe [? kazR. kēbä, kom. tob. TaraR. küb panzer, csagKún. köpe panzerartiger anzug].

kəBεr. Szp. id. híd | brücke [kaz. küpər].

kəBərle- szorongani, egymáshoz szorulni | sich zusammen- od. aneinanderdrängen; syrāx-kəpəvə kəBərle-ze t̄rat a bárány-nyáj összeszorongva áll; vö. Razsk. I, 34.

kəpε némely növény ehethő szára (Heracleum stb.) | der essbare stengel einiger pflanzen (Heracleum-arten u. a.); majra- kəpsi (bot.) «дикая р̄дька»; pir-kəpsi (bot.) «матфелка»; vö. GOMB. [kazR. kēpšā, stengel, strunk, pilzstengel; eine essbare sommer- pflanze, küpšā stamm, stengel].

kəpšək kerékagy | nabe am rade, ступица [kazR. kēpčä, k rad, k. bükənə radnabe, kazV. kēpčäk ступица].

kər, Szp. kər ősz | herbst; kər-kyūne ősszel | im herbst; vö. GOMB. [kaz. kēz].

kər: t̄rā k. s̄ātnā a vetés egyenlően, egyformán kelt ki | die saat ist gleichmässig aufgegangen (contr. kajulā).

kər-, Szp. id. bemenni, bejönni | hineingehen, hereinkom- men; vö. GOMB. [kaz. kər-].

kər: kər-kər, kərgər (onomat.) a zúgó-búgó hang utánzása (pl. vízesés, az erdőben fuvó szél, erősen égő tűz stb. zúgásá- ról) | ein schallwort, das dem brausen (z. b. eines wasserfalles) od. dem sausen (z. b. des windes im walde) nachahmt [vö. kazO. gərāldä- шумѣть, oszmZenk. görüldä- lärmen, poltern, krachen].

kərle- zúgni, búgni | brausen, sausen; kərleze s̄ynat zúgva ég.

kərege ünnepi asztal, ünnepi alkalommal dúsan terített asz- tal festlicher tisch, reichlich beladener tisch an einem gast- mal; vö. Mark. XII, 39.; pi, p̄zəgər juxat, kərege t̄ulat hordótok folyik, ünnepi asztaltok telik; kərege x̄yss̄ine larər üljetek az ünnepi asztalhoz! [krm. csagR. kōrāgā ein gefäss, aus dem man den wein nimmt; eine bank, auf die man während des mahles die langhalsigen weinkrüge stellt; (krm.) schale; vö. ZENK. 770].

kərege-tep̄gelli szék | stuhl.

kəren sötétbarna | schwarzbraun, dunkelbraun, темнорусый, бурый [kazR. kērā, n braun (von pferden), бурый, саврасый,

misBug. *kērān* dunkelbraun (eine dunklere schattirung als diejenige, die durch *jirān* ausgedrückt wird)].

kāreβeŋge gereben | hechel [or. *ερεβενκα*].

kāreβeŋkke, Ucsebn. 80. *kāreβeŋge* font | pfund, *фунтъ* [or. *ερεβενка* ehemaliges gewicht, welches einem jetzigen pfunde gleichkam; vö. kazB. *grāuānkā*, kazV. *grābānka* *фунтъ*].

kāreže lapát | schaufel [vö. kazB. *kērā_ok* schaufel, *kērā_o-* schaufeln].

kāreš-, Szp. id. birkózni | ringen [kaz. *kērāš-*].

kāret, *kāreβeχ* nyiltan (?) | offen, öffentlich (?) ; *k. kyra tār-ga. p̄zax vārā lažana izε karā* egész nyiltan, szemeim előtt vitte el a lovat a tolvaj; vö. Razsk. I, 8.: *vārā-χyrazεmbe lāplānnō, jūt χalāχεsmbe kāreβeχ p̄smōrlama tšārānnō*.

kārā zsinór; nyüst | schnur; weberschaft [altV. *küzüg* *ничанки* (nyüst | weberschaft)].

kārək, Szp. *kērək* bunda | pelz; vö. GOMB. [krm. oszm. csagR. *kürk* pelz, pelzbekleidung].

kārəstlet- durranni (a puska) | knallen (die flinte).

kārəš- bérért elszegődni | sich vermieten, sich verdingen; *vāl man pada tarža kārəšrā* ő munkásul szegődött hozzám [kazO. *kārəš-* id. (наниматься) < *kār-* eintreten].

kārigaš gázló, átkelő | furt («= *kašša sūrεgen šər*»).

kārle- zajt csapni, lármázni, zúgni | lärmen, sausen, brausen; vö. GOMB. *körlä-* [onomat. vö. kazO. *garəldä-* *шумѣтъ*].

kārbe dara | gries, graupe [or. *κρυνα*].

kārže Ucsebn. 65. *пескаръ* (fenékjáró küllő | gründling, schlammbeisser, *Gobio fluviatilis*) [vö. ? kaz. *kār*, alt. *kir* schmutz].

kärt, Szp. *kört* hófuvatag (nagy, a falnál) | schneewehe (gross, an der wand), *εγροβъ*; vö. *san* [kazR. *kört*].

kärt: *k.-jötti* párzás idején a szuka egy vagy több hím-kutyával együtt | in der paarungszeit die hündin samt dem hunde od. den hunden.

kärtleš- körülszaladgálni, koslatni | läufisch sein.

kärü, Szp. id. vö; sógor, hugom férje | schwiegersohn; schwager, der mann meiner jüngeren schwester (vö. *jisna*); vö. GOMB. [kazR. *kājāü*, orkh. *ujgR. küdägü*, *kojbK. küzö*, *küzä*, sor. szag. *kojb. kesR. küzä*, jak. *kütüö*].

kärü-kattši vőlegény | bräutigam.

kärü-symmi = *pyza-kattši* (a vőlegény felén | auf der seite des bräutigams).

kāzem, I. ku.

kāzen, Szp. id. sömör (börbetegség); var, pörk | schwinde, flechte (hautkrankheit); schorf (an einer wunde) [misBug. *kēžān* flechte, *воща*; vö. kazR. *kēžā_n*, kazB. *kēžān* krampf].

kazək: *tadāk-k.* eltört darab (pl. egy boté) | ein abgebrochenes stück (z. b. von einem stock); vö. *kazək* [kaz. *kisək*].

kaskε, Szp. id. rövid | kurz [kaz. *kaska*].

kaskel- rövidülni | kürzer werden, sich verkürzen.

kasket- rövidíteni | verkürzen.

kaskə: Ucebn. 36. *kuš-kəski* tükör | spiegel; vö. *kuškski* [kaz. *kəzgə*].

kasle egy húros hangszer (körülbelül 14-húrú) | ein saiten-instrument (mit ungef. 14 saiten) [or. *звчан*].

kasmen (kormány)lapát (steuer)ruder [kürR. *kürsmän* ruder].

kəsre, Szp. *kəsre* kancza | stute; vö. GOMB. [oszm. kirgR. *kəsra*k, lebR. *kuzarak*; vö. csagKún. *kəsra*ž].

kəs azonnal, rögtön | sogleich, auf der stelle; *kəɣa pərdak*, *vəl k.* *kilet* várj egy kicsit, ő rögtön jön!

kəzen-. Szp. id. nyeríteni | wiehern [vö. kaz. *kəšnā-*].

kəzo, Ucebn. 102. *чечотка* (rüh | krätze) [kazO. *kəčə*, vö. kazR. *kəčü*, misBug. *kəčü*].

kəzan kicsi; fiatal, kiskorú | klein; jung [vö. kaz. *kəčə* klein, oszmR. *kiči* id., tel. tar. csagR. *kičik* id., tel. altR. *kičinäk* id., TubaR. *kičinäs* sehr klein, ujrR. *kižik* klein].

kəšnəni-kün, Ucebn. 78. *kəšnəni kün* csütörtök | don-
nerstag.

kəzan-kəru vőfély, ki a lakodalomban a hivatlan vendé-
geket sörrel kínálja és tőlük a gyűrűket átveszi, a melyeket a
vőlegénynek ajándékuł hoztak | ein gefährte des bräutigams,
der an der hochzeit die ungeladenen gäste mit bier bewirtet
und von ihnen ringe empfängt, die zum geschenk für den
bräutigam bestimmt sind.

kəžənle- lefokoztatni, lefokozva lenni | degradiert werden.

kəžənle- lefokozni | degradieren.

kəžər (*ku+šər*) jövő éjjel | in der nächsten nacht (vö. ZOL.
«*küzür*» *вчера вечеромъ, въ прошлую ночь*).

kəšse, Szp. id. nemez | filz [vö. oszm. adR. *kičä*, oszm.
csagR. *käčä* id., csagKún. *gič* filz, *keče* id.].

kəšse-tšəɣa nemez-esizma | filzstiefel.

kəžək: *kajək-k.* vad (négy lábúak és madarak együtt véve) |
wildpret, wilde tiere (vierfüssler und vögel zusammengenommen);
kyrajman kajəkan kəžəken! (imából).

kəštək háromszögletes pálha az ingnél a hónalj alatt | achsel-
zwickel am hemde, *ластовина* [misBug. *kəštək*, misN. *kištək*
id. < per. *hište*k achselzwickel Zenk. 408.].

kət-, Szp. *kət-* várni; legeltetni | warten; hüten (vieh); vö.
GOMB. [kaz. *kət-*].

kədü, Szp. *kədü* nyáj | herde, стадо; vö. GOMB.

kədüzə pásztor | hirt.

kədes, Szp. *kədes*, Ucebn. 100. *kədəza* szöglet, zug | ecke.
kədəsla -szögletes | -eckig: *viš-k.* háromszögletes | drei-
 eckig.

kətməl Ucebn. 31. брусника (vörös áfonya | preisselbeere)
 [= bask. *kürtmäli* id., vö. MUNKÁCSI, ÁKE. 425.].

kəvü, Szp. id. moly | motte [kaz. *kējä*, misBug. *küwä*].

kəvendə zúzó, sulyok (mely ruhamosásnál használtatik) |
 stampfer, stössel (der bei der beuche gebraucht wird); *пестъ*,
 vö. *kizip*; *kartlā k.* válljárom, vízholdó görbe rúd | schulterjoch
 (zum wassertragen), *коромысло*; vö. GOMB. [kazB. *kējäntä*,
 misBug. *küwäntä*; vö. ? *kiv*].

kəvendə(lə)-*šəlbār* kaszás-csillag | der Orion.

kəvə dallam | melodie; *jyrə kəvvi kalat* egy dal dallamát
 játszsza [kaz. *kěj*, misBug. *kü*].

kəvəs- féltékenynek lenni | eifersüchtig sein; *man arəm*
kəvəzet *man šin, pžen* feleségem féltékeny reám; *kəvəsi* Ucebn.
 114. зависть (irigység | neid) [vö. GRÖNB. 98.].

kəgan fül (edényeken) | henkel, der bogenförmige handgriff
 an gefässen (zum tragen) [kazB. *kügän* schliesshaken, kazR.
 türangel].

kəgar- megkötni, hozzákötni | anbinden, привязать; vö.
 Máté XXI, 2. [vö. ? alt. tel. kirg. csagR. *kök* naht; (csag.) nagel,
 csagR. *köklä*- annageln, annähen, anheften].

kəgär, Szp. *kəgər* mell | Brust; vö. GOMB. [vö. kaz. *kükräk*,
 kirg. *kökräk*; vö. ujj. alt. kojB. *kögüs*, oszm. *göküz*, *göjüz*;
 vö. GRÖNB. 34.].

kəgär-γərtni gyomorégés | sodbrennen.

kəgärłəγ vászonból készített, diszitett női mellrevaló, a
 melyet az ing alatt hordanak | Brustlatz von leinwand, ge-
 zierte, am halse unter dem hemde von den frauen getragen.

kəgärzər tüdőbajos, tüdővésztes | lungenkrank, lungen-
 schwindsüchtig; Ucebn. 103. чихотка (tüdővész | lungen-
 schwindsucht).

kəkla- gyökerestül kitépni | mit der wurzel ausreissen, ent-
 wurzeln [csagR. *köklä*- das getreide auf dem halme (на корню)
 verkaufen und das geld verwenden; vö. krm. ujj. oszm. adR.
kök wurzel].

kəksəm, Szp. *kəksəm* mosdókancsó | art waschkrug [or. *күс-
 уунз*, dial. *күкуунз*].

kəlam, *kədam*; *kəlambit*, *kədambit* (*k.+pit*) fehér- és kék-
 csikos szövet, melyet párnahuzatnak használnak | gewebe mit
 weissen und blauen streifen, das zum polsterüberzug gebraucht
 wird [= misBug *kəlambit* irgend ein gewebe: *aršən jarəm k.*
 (in einem liede) anderthalb ellen *k.*].

kəlar- kivinni, kivenni, kihúzni | hinausführen, herausneh-

men, herausziehen; *sarə šarək kəlarəp* a sárga répát kiásom a földből.

kəlgan (bot.) pusztai fű | federartiges pfriemengras in der steppe, *кавыль, ковыль* [misBug. *kəlyan* id., vö. alt. telR. *kəlyan* die acheln (der ähre), alt. tel. lebR. *kəlyə* die aus der erde gesprossenen getreidepflanzen bis zur ährenbildung].

kəlpərma, p̄žə, Ucebn. 66. *kəlpərmaš* (onomat.) búgócsiga, búgatyú | brummkreisel, волчекъ.

kəlpərdat- (onomat.) turbékolni | girren.

kəмага, Szp. *kəмага* kályha | ofen [tel. alt. lebR. *kəmägä*, kkirR. *kemägä* feuerloch, eine grube, in der wie in einem ofen feuer angemacht wird; ofen, sorR. *kübägä* ofen, lebR. *köbögö* ofen].

kəмага-šəvəgə kemenczefalban levő kis fülke | nische, blende in der ofenwand, печурка.

kəмага-ymə parázsgödör (kemence előtt) | fläche vor dem ofenloche, feuerherd, местокъ.

kəməllə jószívű, kedves | gutherzig, lieb, милый, ласковый; *əžə-k.* id. [kaz. *küŋəl-lə*, misBug. *kəŋəl-lə*].

kəməlləx Ucebn. 113. *miłosť, щедрость, благодать, доброта* [vö. kazR. *küŋəl* herz, das herzliche gefühl, gute].

kəmər, p̄žək, l. *kimər, p̄žək*.

kəməlžax = *kəməllə*.

kəməs kumisz, kanczatej | kumis, gegorene stutenmilch [kaz. *kəməz*].

kəmgan felfüggeszthető kétszájú mosdókanna | eine aufzuhängende waschkanne mit zwei tüllen, рукомойникъ [kazR. *kəmyān*].

kəmba, Szp. *kəmba* gomba | schwamm, pilz; vö. Gomb. [kazB. *gəmbä*, kazV. *gəmbä*, грибъ, kazR. *gümbä*, RADL. Phon. 124. *gəmbä*].

kəmrək, Szp. *kəmrək* (elaludt) szén | (schwarze) kohle [vö. kaz. *künər*].

kən, l. *kəvak*.

-kəna (folk.) csak | nur; *jyʷat-kəna pəlatte jyʷat pəlat*; *irdəst-kəna əmərdə irdəst əmər* a felhő csak jár, jár a felhő; az élet csak halad, halad az élet; vö. Razsk. I, 18. [kaz. *-kəna*].

kəndar kinyújtani | ausstrecken; *alləne kəndarza tərət* a karját kinyújtva tartja; vö. *kündar* [l. *kün-*].

kəndər: k. *anəžə* Ucebn. 68. югъ, полдень (dél | süden); vö. *kün* [kazR. *kəndəz* am tage, tar. kirg. *esagR. kündüz* id.; die tageszeit, tel. *ujgR. kündüs* die tageszeit, oszmR. *gündüz* die tageszeit].

kəndərļa dél(szak) | süden; *əšta(lla) kəndərļa (jənə)?* hol van dél? *kaj kəndərlianalla v. kəndərļa jənəlle* menj délfelé!

kəvək, Szp. *kəvək* hab | schaum; vö. Gomb. [kaz. *kübək*].

kāvākla- habossá válni | schaumig werden, zu schäumen anfangen.

kāvāš Ucebn. 116. пыхлый, поздристый, пористый (porhanyó, likacsos | mürbe, locker, porös); vö. *kāpšak*.

kāpšak porhanyó | mürbe, locker; vö. *kāvāš* [kazR. *kēpšä*_g*k*, *küpsäk*].

kāpšanak = *kāpšangā*.

kāpšangā, Szp. *kopšangā* valamely fekete fedeles szárnyú rovar, bogár | irgend ein schwarzer käfer; Ucebn. 89. мокрица (pincze-ászka | kellerassel, Oniscus scaber); vö. *kāvak-tarakkan*; *χyrt-k.* mindenféle féreg és bogár | allerlei würmer und käfer.

kāptaga mondják alacsony, ágas-bogas fáról, melynek ágai lefelé függnek | mit vielen hängenden ästen (vom baume); *k. χyran* hängebirke.

kāptār: *k.-kāptār űkrā* hirtelen lerogyott, leroskadt (pl. öreg, gyenge ember) | fiel plötzlich, unversehens um, sank zusammen (z. b. ein alter schwacher mensch).

kāptšangā egy kis vörösbogyós fa | ein kleiner baum mit roten beeren, «крупшатникъ».

kārakla-, Ucebn. 63. *kārakla-*, *kāraklat-* (onomat.) károgni (varjú) | krächzen.

kāranglat- (onomat.) károgni (holló) | schreien (von der stimme des raben).

kārāš özgomba, rizike | pfifferling [or. *ερυζδη*; vö. kazO. *gөрөздü*].

kārcās kirgíz | der kirgise [kazV. *kārγāz*].

kārkka, Szp. *korkka* pulyka | truthuhn; *k.-āzi* hím pulyka | truthahn; *k.-amī* nöstény pulyka | truthenne; *χir-kārkkī* tűzok | trappe, драхва; vö. GOMB. [kazB., kazV. *kurka*, misBug. *kürkü*].

kārla, űžāš az első hónap | der erste monat; *kāžan k.* bizonyos években, melyekben 13 hónap van, a második hónap | in gewissen jahren, die 13 monate enthalten, der zweite monat; vö. ZOL. 198. [kazR. *kārlāč* die beiden kältesten monate des jahres, kumdR. *kārlāš*].

kārman, l. *χārman*.

kārttāš-pylāš, Ucebn. 65. *kārttāš*, *kārāš* sérincz | kaulbarsch, Perca cernua [misBug. *kārttāš* id., vö. kaz. *jārttāš*, *žārttāš* id.].

kār, űžangā rüh | krätze, чечотка [kazR. *kōrcāṅā* schinnen, grind, aussatz, krätze, kazO. *kōrcāṅṅā* мелуди (нечистота на тѣлѣ), чечотка, струпья].

kāziya, Ucebn. 63. *kāzāja*, Szp. *kāsja* czinege | meise, kohlmeise, синица; vö. GOMB. s. v. *kāziya* [onomat. (?); vö. telR. *kučujak* ein kleiner vogel, sperling, altV. *kučājak*, *kučājak* id.].

kāsja, Ucebn. 20. *kāsje* zseb | tasche; vö. GOMB. *kāziya* [vö. kazR. *kāsā* tasche, kleidertasche, *kisa* der lederne beutel

der schneider, in den sie das plätteisen, die scheere u. dgl. legen, kirk. oszmR. *kisä* ledertasche; (oszm.) geldbeutel, krm. oszmR. *käsä* beutel, tasche < per.].

kāzal (*ku*+*šul*), Szp. id. az idén, ez évben | heuer.

kāzalyi idei | heurig.

kāzāl abroncs | (fass)reif, обрүчь; *tirā kāzāl* gabonarakás | kornhaufen, ворохъ [= kazO. *kēsēl* куча (зерень)].

kāškar hársfakéregből összevarrt henger, melyet a balkarra húznak s azután a motolláról feltekerik, felhúzzák rá a pászmát | garnwinde, zwirnwinde, eine von lindenrinde zusammen genähte rolle, in welche man den linken arm hineinsteckt und auf welche man dann die strähne von der haspel aufwindet; vö. MAGN. 202. व्युष्का इत् लुब्का, употребляется для навивки пряжи.

kāškar-udī sóska | sauerampfer, шавель.

kāškar-, Szp. id. kiáltani; kuruttyolni, brekegni | schreien; quacken [kaz. *kāškar-*].

kāšla-, Szp. id. rágni, rágódni, rágesálni | beissen, kauen, nagen, грызть.

kāšman, Szp. *košman* retek | rettig; *jüžā k.* id.; *tutlā k.* брюква; *χərā k.* Ucebn. 54. свекла.

kāšt: *k. pārda* *parza* adj egy keveskét | gieb ein wenig; *εBā k. | rēda* *ānlarām* én egy kicsit, valamit értettem | ich verstand ein wenig, etwas; vö. Máté XXVI, 39. *k. ajakkara* *kajza* отомедъ немного; Mark. XIV, 35.

kāštār a susogást utánzó szó.

kāštārdat- susogni, recsegni (pl. szalma, mikor rajta járnak) | rascheln, leise prasseln.

kāštārdattar- caus.

kāḍakla-, *kāḍaklat-* (onomat.) kodácsolni (ha a tyúk kotlik vagy ha megijedt) | gackern (das huhn während des brütens und wenn es erschrickt) [kaz. *kātakla-*].

kāḍam, *kāḍambit* = *kālam*, *kālambit*.

kāḍart-, Szp. id. mutatni | zeigen [vö. kaz. *kür-* sehen; kaz. *kür-sāt-* zeigen].

kāḍāk, Szp. id. csiklandás | kitzel, шекотка [kaz. *kātāk*].

kāḍākla- csiklandozni | kitzeln.

kāḍāklā csiklandós | kitzelig.

kāḍārga gombolyag | die schlinge am verfitzten zwirn.

kāḍārcalan- gombolyodni | sich winden, sich in schlingen legen.

kāḍārma, *ḍāz* hársfakéreg-tekeres | rolle von lindenrinde (= *pužāt-kāškar*); *vīlagan k.* búgócsiga, búgattyú | kreisel кубарь.

kāḍiklet- (onomat.) kodácsolni | gackern (= *kāḍaklat-*).

kātkā, Szp. *kotkā* hangya | ameise; vö. GOMB.

kātkā-jāvi hangyaboly | ameisenhaufen.

kātra, Szp. *ketra* (göndör) hajfűrt; göndör | locke; kraus; vö. GOMB. [or. кудря locke; кудрявый kraus; vö. kazO. *gēdrā*, kazV. *gēdērā* кудри, кудрявый, misBug. *kēdrā* id.].

kā, pžāk kutya | hund [kazR., kazB., kazO. *kēcēk* ein junger hund, misBug. *kēcēk*, kazSzp. *košok* id., tel., oszmR. *küçük*, telR. *kucuk*].

kā, pžāk: k. *tyrt-* mutatóujjal titkon magához hivogatni | mit dem zeigefinger zu sich locken; ? = az előbbi.

kā, pžāgā; Szp., Ucesebn. 57. *kā, pžāk* farügy | kätzchen, knospe (an bäumen), почка [tobR. *küçük* blattknospe].

kā, pžāgā: k. *žva* верба (eine weidenart).

kā, pžāgā-prašnica virágvasárnap | palmsontag. Вербное воскресенье.

kā, pžūnε (? *ku*+*tšyž-nε*) ebben az időben, ekkor | zu dieser zeit.

kā, pžūnε: jelen | jetzig.

kāvajpā gyújtószer (száraz ágak stb.) | zündstoff, mittel zum anzünden (dürre äste u. dgl.) [vö. ? kaz. *kěj-* brennen].

kāvak, Szp. id. kék, égszínkék, kékes; szürke, ősz | blau, himmelblau, bläulich, taubenfarbig; grau, синій, голубой, сизій; сѣдой, сѣрый; k. *šjn* ősz(hajú) ember | graukopf; k. *laža* szürke ló | schimmel; *kān-k.* egészen kék | ganz blau; vö. GOMB. [kaz. *kük*].

kāvacar- megkékülgni stb.; rozsdásodni (gabona) | blau u. s. w. werden; rosten (vom wachsenden getreide).

kāvak-župpi hirtelen fényjelenség éjjel (személyesítve) | eine plötzliche lichterscheinung in der nacht (personificirt); «*tān, pžēdēnε švatsa tšragan tūrā*»; vö. MAGN. 63., ZOL. 33.

kāvak-tarakkan pince-ászka | kellerassel (Oniscus scaber), могица; vö. *kāpšaygā*.

kāvak-tšijε = *kügen*.

kāvacal, Szp. id. kacsá | ente; vö. GOMB. [vö. jak. *kōjōn* enterich, kkirgR. *kōgōl* enterich].

kāvacartšjn, *kāvacar, pžān*, Szp., Ucesebn. 50. *kāvacar, pžān* galamb | taube; vö. GOMB. [kazR. *kügärčēn*].

kāvaklat- Ucesebn. 91. (onomat.) квакать.

kātaβα, Szp. id. köldök | nabel; vö. GOMB. [vö. oszmR. *gōbāk*, krmR. *gōbāk*, adR. *gūbāk*].

kāvar, Szp. id. eleven szén | glühende kohle [oszmR. *kōr* glühende kohle, kohlenglut, funke, oszmR. *kor* glühende kohle; vö. szag. *kojbR. kōs* glühende kohle; (kojb.) strahl, csagR. *koz* glühende kohlen, alt. tel. leb. sorR. *kos* glühende kohle].

kigen, Szp. id. hunyor | niesswurz, чемерица, Helleborus.

kigēnek bojtorján | klette, Carduus, «розарка» (kisebb mint a *kyržaygā*) [kaz. *tigünäk*].

kicirik, *avdan-kicirikki* kakastaraj | hahnenkamm [kazB. *kikiriki*, misBug. *kikarik*, kazV. *kikrək*].

kil ház | haus.

kil-šyrt, l. *šyrt*.

kiləš, *kil-jış*, *kil-jışə* család, háznép | familie, hausvolk.

kil-çyr, dzo a vad méh | waldbiene, дикая пчела.

kil-kardi a ház udvarostul a hozzá tartozó épületekkel együtt | haus und hof mit allen dazu gehörigen gebäuden, hausplatz.

kil-puś házigazda | hauswirt.

kil-, Szp. id. jönni | ankommen, придти, приехать; vö. Гомб. [kaz. *kil-*].

kiləš- megegyezni, kibékülni | übereinkommen, sich aus-söhnen; vö. Гомб. *kiləzet* [kaz. *kiləš-* id.].

kiləster- kibékíteni | aussöhnen.

kilə, Szp. id. nagy famozsár, zúzóteknő | stampftrog, grosser mörser, ступа; vö. *kizip* [kazR. *kilə*, tobR. *kilü*].

kilə-šip, i a mellékfonalak maradékresze, mely a szövés befejezése után levágatik | der übrig bleibende rest der weber-kette.

kimə, Szp. id. csónak | kahn; *pižək k.* hajó | schiff; *vytlək-k.* Ucebn. 95. пароходъ (gőzhajó | dampfer) [kaz. *kimä*].

kim-vy, dzaççi vasedény, melyben a fáklyavilág mellett való szigonyos halászatnál a tűz ég | der feuerbehälter am kahne beim fischstechen bei fackellicht.

kimər, dže-k, Szp. id., *kāmər, džək* porczogó | knorpel [kaz. *kimərčäk*].

kin, Szp. id. meny; öcsém neje, menyecske | schwieger-tochter; die frau meines jüngeren bruders; vö. Гомб. [kaz. barR. *kilən*].

kinəmɛj (folkl.) (*kin+ama*) öreg asszony (megszólítás-ban) | altes weib (in der anrede); vö. ASM. 141., 362. жена старшаго брата моего отца; ЗоL. 34. старушка, посторон-ная бабушка, жена старшаго дяди; vö. Гомб.

kinən- Ucebn. 137. наслаждаться (élvezni, élvezetet ta-lálni | sich vergnügen); vö. Гомб. [kaz. *kinən-*, *kilən-*].

kibik, Szp. *kibək*: *tirə-kibikki* polyva (a míg a szemmel együtt van) | kleie (bevor sie von dem korne abgesondert ist) [kaz. *kibäk*].

kipe felső ing; pólya (elhasznált ingből való) | oberes hemd; kinderwickel (von einem abgetragenen hemd u. dgl.); vö. ? *kəvɛ*.

kirək, Szp. *kirak*: *k. kamda akár ki* | wer immer, ein jeder, всякій; *k. çəšan-da*, Ucebn. 17. *k. çəzan ta* mindig | immer, всегда; vö. Гомб. [kaz. *kiräk*].

kirela jóra való, jó, készséges, engedelkeny | brav, tauglich, gut, gehorsam, bereitwillig [vö. kazR. *kiräklä* nötig, notwendig].

kirezər semmirekellő, rossz, gonosz, nyakas | untauglich, taugenichts, schlecht, böse, hartnäckig [vö. *kirela*].

kiremet 1. gonosz szellem | ein böser geist; 2. = *kiremet-ləx*; vö. GOMB. [kazR. *kirämät* die heilkraft; das glückbringende; ein geist, den die tschuwaschen und die getauften tataren verehren < ar.].

kiremetləx azon hely, hol a *kiremet* nevű szellem tartózik | jener platz, wo der geist *kiremet* sich aufhält.

kirak szenny (az emberi testen) | unreinlichkeit (am menschlichen körper) [vö. tar. krm. kom. alt. kirg. etc. R. *kir* schmutz, unreinlichkeit, kazR. *kər* id., jak. *kir* schmutz; schmutziger schweiss].

kirkke: *tabak-kirkki*, Szp. id. burnótszelencze (nyírfakéregből) | schnupftabaksdose (von birkenrinde), табакерка.

kirlä szükséges, kell | nötig, von nöten; *mana ykša k.* nekem pénz kell | ich brauche geld; vö. GOMB. [vö. kaz. *kiräklä* nötig; vö. *kirela*].

kirbət Ucsebn. 52. *кузовъ* (hárshéjből készült kosár | korb aus lindenrinde).

kirba, bəzə téglá | ziegel [or. *купучъ*; vö. kaz. *kirbäč*].

kizip zúzó (melylyel darát és lent zúznak) | stampfer, stössel (mit dem man graupen und lein stösst), vö. *kəvende* [kazO. *kilə-sabə* id. (толкачъ, пестикъ), kazV. *kilə-sap* пестъ, misBug. *kisap* id.].

kisten bunkós bot (vasfejű) || knüttel, keule (mit eisernem ende) [kaz. csagR. *kistän*, or. *кусмень* < per.].

kisten koporsó | sarg (= *tybäk*) [vö. ? jak. *kistiä* verbergen, verstecken, *kistän* sich verstecken; versteckt werden, ujgR. *kislä-*, oszmR. *kizlä-*, *gizlä-* verbergen, ad. komR. *kizlän-* sich verbergen, oszmR. *gizli* verborgen, versteckt].

kižər murrepa | mohrrübe, морковь [kaz. *kišər*, csagV. *käšir* < per.].

Kittaj-žir Khina | China [or. *Kumaŭ*].

ki, bəzə = *кичига у телеги* [or.].

ki, bəzəm szemérem, szégyen; *mana ynən ymən, bəzə k. pyl, bəzə* elszégyeltem magamat előtte; *k. tu-* megszégyeníteni, zavarba ejteni | beschämen, verwirren, in verlegenheit bringen, сконфузить; vö. Ucsebn. 113. «сyкyк», Zol. 35. «конфузно, неприятно, странно»; vö. GEMB.

ki, bəzəmlən- szégyenleni (magát) | sich schämen (= *naməslan-*).

ki, bəzəmləndər- megszégyeníteni | beschämen, zu schanden machen, срамить.

kiv- szennyes ruhát v. fehérneműt két sulyokkal (*kəvəndə*) sulykolni, zúzni | mit zwei stösseln (*kəvəndə*) die wäsche stossen, beuchen; *kəvə-jəm kivət*; vö. *kəvəndə*.

kivə, Szp. id. ócska | alt (von leblosen dingen); vö. *vadā*; — vö. GOMB.

kivəzən, Szp. id. kölcsön | auf borg; *взаемъ*; *vəl pa. pəzə mana k. šər manit* ő nekem száz rúbelt adott kölcsön.

klet, Ucebn. 41. *kəlet* tárház, szer-, éléskamra | speicher, vorratshaus [or. *клетъ*].

krəplə, Ucebn. 52. *kərpələ* gereblye | rechnen, harke [or. *срабу*].

kša hessegetés, kiáltás, melylyel házi madarakat riasztanak v. kergetnek | ausruf, womit man die zahmen vögel verscheucht.

ku, Szp. *ky*, plur. *kəzəm*, ezen, ez | dieser; vö. *kəzal*.

kynba, Szp. id. itten, itt | hier.

kynban, Szp. id. innen | von hier.

kuj: *k.-syrəx* különfajú birka | ein schaf von besonderer rasse, «ординская овца» [kazR. *kui* das kirgisische schaf].

kujan nyúl | hase, *Lepus timidus* [kaz. *kujan*].

kujan-, Ucebn. 137. *kulan-* aggodni, búsulni | bekümmert sein, trauern [kazR. *kəjə.län-* verzagen, kazO. *kəjə.län-* опечалиться, скорбѣть].

kuk: *k.-xuranə* kis kerekded sütemény; közepén mélyedés, melyben dara, vaj és ólomdarab van; hársfakéregkosárákában tartják *jərx* nevű szellem babaformájú ábrájával együtt | ein rundes gebäck von der grösse der handfläche mit einem grübchen in der mitte, wo graupe, butter und ein stück blei sich befindet; wird in einem körbchen aus lindenrinde samt der puppe des *jərx* genannten geistes aufbewahrt.

kygamaj egy csótány nagyságú rovar, sárga, fekete foltokkal (nem fedeles szárnyú rovar) | ein insekt von der grösse des kakerlaks, die farbe gelb mit schwarzen flecken, «букарка»; vö. Ucebn. 88. *божья коровка* (goldkäfer).

kygəl pástétom-fele | art piroge [vö. *kygər*, *kyklək*; vö. ASM. 298.].

kygər, Szp. id. görbe, ferde; hajlat, görbület, kanyarulat | krumm, schief; biegun, krümmung; *k. jəvəš* görbe fa; *šyl-kykrə* út görbülete [vö. kazB. *kəkəra* krumm, gebogen, tobR. *kəkir* ofenhaken].

kygərkkə sütemény-fele | ein backwerk.

kygər-kyt bögöly (kisebb mint a *pəvan*) | bremse (kleiner als *pəvan*), оводъ.

kygər-məgər kanyargós | mit vielen krümmungen.

kygər-məj Ucebn. 62. цапля (kócsag | reiher).

kygärt- görbíteni, hajlítani | krumm od. schief machen, krümmen, *кривить*.

kykrəl- görbülni, kanyarogni | krumm werden, sich krümmen.

kykka, Szp. id. anyám öcsese, anyai nagybátya, ki az anyánál fiatalabb | onkel mütterlicherseits, der jünger ist als die mutter; *pis k.* anyai nagybátya, ki öregebb az anyánál | onkel mütterlicherseits, der älter ist als die mutter.

kykkažə demin.

kyg-amaj anyai nagyanya | grossmutter mütterlicherseits (*manən kygamaj, sanən kygamu, ynən kygaməžə*); vö. GOMB. *kogami*.

kyg-ažej anyai nagyatya | grossvater mütterlicherseits (*manən kygažej, sanən kygažu, ynən kygaššə*); vö. GOMB. *kogaži*.

kykkuk, Szp. id. kakuk | der kuckuck; vö. GOMB. [vö. kaz. *kükə*].

kukkukla- Ucebn. 63. *куковать* (kakukkolni | kuckuck schreien).

kyklek görbe | krumm; *pə, pžək pittšən pyrnj kyklek*. — *šəšlə* (tal. mese) [vö. *kygəl, kygər*].

kyklen- görbülni; leguggolni | krumm werden, sich krümmen; sich kauern, sich niederhocken.

kyklen, pžək guggon ülő | gebückt, sich niederhockend.

kyklet- görbíteni; lehajtani | krümmen; herunterbiegen.

kykša, Szp. id. kopasz(fejú); kopaszság | kahlköpfig, kahlkopf; glatze; *k.-pušlə* kopaszfejú | kahlköpfig.

kyl-, Szp. id. nevetni | lachen; vö. GOMB. *kuł-* [kaz. *köl-*].

kylə nevetés | das lachen.

kylak pöröly, nagy kalapács (a kovácsnál) | schlägel, grosser hammer (vom schmiede gebraucht) [or. *кылак*].

kulak malátaleves | art malzsuppe [or. *кылаца*].

kulan-, l. *kujlan-*.

kylanaj adó | steuer, abgabe [vö. alt. tel. leb. sor. adR. *kalan* id.].

kulat- (onomat.) turbékolni (a galamb) | girren (von der taube).

kylada disznónak villaalakú nyakbavetője | gabelholz am halse des schweines [or. *колода*].

kyladala- nyakbavetővel ellátni (disznót) | mit gabelholz versehen.

kyla, pžə buzakenyér | weissbrod; vö. GOMB. [or. *калач*; vö. kaz. *kalač*].

kyllen, l. *kyn*.

kylukka (Szep.) házi galamb | die zahme taube.

kum koma | gevatter [or. *кым*].

kym- die kette aufziehen, den aufzug od. zettel anlegen, das gewebe anscheren, aufscheren, *снoвать* [vö. ? csag. kel. törR. *çaml-* abwickeln, aufwickeln].

kumçā, p̄žā Ucsebn. 38. *снoвалки* (schermaschine, -mühle).

kuma komaasszony | gevatlerin [or. *кyма*].

kumāt Ucsebn. 52. *лyкoшкo* = *kyndā*.

kymkka göröngy | klumpen, scholle [or. *кoмoккa*].

kymmi (accus. *kymmāns*) mellékfonal | aufzuggarn, kettenfaden; *k. šippi* id. [vö. *kym-*].

kyn, Szp. id. nap | tag; vö. GOMB.; vö. *kānpār, kānpārla* [kaz. *kēn*].

kyllēn naponként | täglich (adv.); vö. GOMB.

kyllēnyi naponkénti | täglich (adj.).

kyn- kiegyenesedni (pl. a hámiga) | sich ausbiegen, gerade werden (z. b. der kummethbogen), *разгибаться* [jak. *kōn-* gerade werden; sich gerade machen; redlich werden; vö. jak. *kōnō* gerade; redlich, telR. *kōnū* gerade, *k. jol* der gerade weg, ó-tör., uig. csagR. *kōni* gerade, richtig, gerecht, uigR. *kōnit-* gerade machen, *kōnül-* gerade werden].

kyndar- kiegyenesíteni, kigörbíteni | ausbiegen, gerade machen, *разгибать*; vö. *kāndar-*.

kynd könnyen hasítható | spaltbar, leicht zu spalten, «которое легко колится»; *pajan əs kynd pi, p̄žā* ma könnyen folyt a munka; vö. ZOL. *konə* смирный, sanft = *jəvaš* [vö. ?? kaz. *kūn-* mit etwas einverstanden sein, sich zu etwas zuneigen].

kynda, kyndan, l. *ku*.

kyndā, Ucsebn. 52. *kumāt* hárshéjból készített kosár | korb von lindenrinde, *лyкoшкo* [tobR. *kumta* schächtelchen, kkirg. oszmR. *kundak* wiege, kojb. lebR. *komda* kasten (leb.); sarg, grab (kojb.), altV. *komda, komdā* kasten, sarg, baskK. *kumta* sarg, länglicher kasten].

kuñ, p̄žā szár | schaft; *adə-kuñ, p̄žā* csizmaszár | stiefelschaft; *tšəlyə-kuñ, p̄žā* harisnyaszár | strumpfschaft [kaz. *kunəč*].

kuñ, p̄žā, kuñ, p̄žak = finn kangasletti; = (?) az előbbi.

kuñ, p̄žakla-, kuñ, p̄žala- = finn letittää (kangasta), *tehdä kangasletti*.

kyngāra teknő, válú | trog, колода, корыто (ZOL. лoтoкь).

kyba, Szp. id. nagy rakás, halom; szénaboglya, petrencze (egy kocsiba kettő elfér) | haufen, heuhaufen; vö. GOMB. [kazR. *kübä* soviel heu man auf einmal mit der heugabel aufheben kann, kazB. *kübä* kleiner heuhaufen].

kybala- összerakni, halmozni | häufen, anhäufen.

kybar, p̄žā ló véknya, ágyéka | die lende des pferdes; hinterbacke [vö. kaz. krm. oszm. csagR. *kabar-* sich erheben, emporsteigen; anschwellen, dicht werden, blasen bilden, oszmZenk.

kabar blase, geschwulst, oszmR. *kabarêk* geschwollen; geschwulst, *kabaržêk* geschwulst, blase, jak. *žabyry* adv. mit einer wölbung. *ž. ystan* sich wölben, schwellen, eine blase bekommen].

kybâs, Szp. id. hegedű | geige, violine, скрипка; *žut-k.* harmonika, гармоника; vö. GOMB. [kazR., kazO. *kubâz*, kazB. *koboz*].

kybâs-kalaganni hegedűs | violinspieler, geiger.

kybâsta, *kyb̂sta*, Szp. id. káposzta | kohl [or. *kanycma*].

kybâsta-žêvi beet od. kasten mit erde, in welchen die kohlsprossen versetzt sind.

kupsa kereskedő | kaufmann [or. *kyneuz*].

kyr-, Szp. id. látni | sehen; vö. GOMB. [kaz. *kür-*].

kyra néze, -hoz képest, -ért, miatt | in hinsicht, gemäss, wegen; *šüpsêne k. žybêl, žži* (közmondás) a milyen a teknő, olyan (legyen) a fedele! [kaz. *kürä*].

kyrânâs- Ucebn. 137. повидаться.

kyrak, Szp. id. pápista varjú | saatkrähe, грачъ, Corvus frugilegus; *yla k.* varjú | Krähe; *žyra k.* = *kyrak* [vö. kaz. etc. R. *karya* Krähe].

kyrak-šêvar csiptető, kis fogó | kleine zange.

kyrêk, Szp. id. fű | gras, трава.

kyrêm takarmány | futter [or. *кормъ*].

kyrêmlêž mindenféle takarmány-növény | allerlei gewächse, woraus futter wird.

kyrêš, Szp. id. (nagy) hársfa fôlsô (ágas) részének kérge, annak külsô rétege (a belsô rétege = *myň, žžala*) | die rinde von dem (ästigen) oberteil einer (alten) linde, die obere schicht (nachdem die innere schicht *myň, žžala* abgeschält worden ist), ZOL. 37. мочалникъ [kazR. *kurêš* lindenbast, лыко].

kyriê hosszúkás teknő | länglicher (wasch)trog [or. *кормто*].

kyrga, Szp. id. nyeles (merô)edény, ivôedény | (schöpf-) fässchen, -kelle, trinkgeschirr, ковшикъ (vö. ZOL. 213.); vö. GOMB. [csagR. *kürgä* eine art gefäss, von dem man den wein nimmt, csagKün. *kürkü* wasserschlauch, telR. *kürgü* ein grosses birkenrindengefäss zum aufbewahren der gerste, szag. *kojbR. kürkü* die kürbisflasche, der schlauch; kazR. *korya* schöpfkelle < csuv.].

kyrlaŋcê nuss Schlaube.

kyrna kohó, tûzhely (a kovácsnál) | esse, schmelzofen [or. *горна*].

kyrbun púpos | buckelig [or. *горбунъ*].

kyržançê, Szp. *kyržanak* bojtortán | klette, репейникъ; [vö. ASM. 104.].

kurt szarvasmarhacsorda | herde hornvieh [or. *гупмъ*].

kys-, Szp. id. fogogni; kaczerkodni | sich drehen; kokettiren; *yraa kyzat* a kerék forog; *vêl arêm šinba kyzat* az az

asszony kaczerkodik idegenekkel; vö. ZOL. *kos*- бѣжать; [vö. ?
kaz. *kuzyal*- sich regen, *kuzyat*- bewegen; vö. ASM. 102.].

kustar- görgetni | wälzen, катать; *lažava* v. *lažana* k.
sebesen hajtani | schnell fahren.

kuzar nagy kés, melylyel szilánkokat hasítanak | ein grosses
messer, womit man kienspäne aus holz splittert [or. *кочаръ*].

kuzar-pylä ön | kühling, язь.

kysla kocsi v. szán bakja | kutschenbock [or. *козлы*].

kuš, Szp. *kuš* szem | auge; *pit-kuš* arcz | gesicht, antlitz;
vö. GOMB. [kaz. *küz*].

kužəytar- szemmel megverni, megigézni | durch einen blick
behexen (einem eine krankheit oder ein anderes unglück zu-
ziehen), сглазить.

kuš-χüri a szem külső szöglete | die äussere ecke des
auges.

kuš-kyrla-vilani szembekötödsi | blindekuh.

kuškski, Ucsesn. 36. *kuš-kaski* (*kuš*+*kaskə*) tükör | spiegel
(kaz. *kəzgə*).

kušlā, vö. *kydan*.

kušləχ szemüveg | brille.

kuš-səmzi a szem belső szöglete | die innere ecke des
auges.

kuš-šurri a szem fehére | das weisse im auge.

kuš-, Szp. *kuš*- költözni, hurezolkodni | übersiedeln, um-
ziehen [kaz. *küč*].

kužar- áthelyezni, áttenni | anderswohin versetzen.

kyš- száradni | trocknen.

kyžərga- száradni | trocknen (intrans.).

kyštār- szárítani | trocknen (trans.).

kyžak, Szp. id. *maeska* | katze; vö. GOMB. [vö. or. *кочка*].

kyžak-kajəgə egér | maus.

kyžil hánecstarisznya | ranzen von lindenbast [or. *кочель*].

kyšma nagy nemezdarab | grosser filz [or. *кочма*].

kyštan nagytekintélyű, uralomvágyó paraszt, kolompos |
ein angesehener, herrschsüchtiger bauer, der die erste rolle in
der gemeinde spielen will, rädelsführer, schreihals, капитанъ
[kazR. *koštan*, misBug. *kuštan*].

kyt alfel, segg | after, der hintere; *jəvəš ky. pžə* fatő | das
wurzeloende eines baumes; *χyran ky. pžə* az üst feneke (kivülről) |
der boden des kessels (die äussere seite); *pys kyvəš. pžə* a kút-
nál [kaz. *küt*].

kyvəš hátra, hátrafelé | rücklings, nach hinten zu; *k. ydat*
hátrafelé lép; *əš k. pžə* a dolog rosszul ment; vö. MAGN.
160. *кочднлə* ничтожный.

kytləχ lószerszám | pferdeggeschirr, плеч.

kytsēr hátulról nyitott teherkocsi | ein hinten offener fuhrwagen (= *ajdyr*).

kuda kiáltás, melylyel lovakat és szarvasmarhát kergetnek | ausruf, womit man pferde und hornvieh treibt.

kydan: *kušlāgydan* (bot.) «жаберъ» (a gabona között terem; sok kék virágja van; szára üres).

kydana végbél | mastdarm; vö. *kyt* [kazR. *kütän* unterleib, dickdarm].

kydān makacs, konok, önféjű | eigensinnig, hartnäckig, widerspenstig, упрямый; vö. MAGN. 262. [vö. ? *kyt*, *kydān*].

kydānlan- nyakaskodni, makacskodni kezdeni | eigensinnig, widerspenstig werden.

kutnik az ajtó mellett levő lócza a kályhával szemben levő falnál | die (wandfeste) bank an der türseite derjenigen wand, die dem ofen gegenüber steht [or. *кутникъ*].

ku, dān káposztatorzsa | der strunk im kohlkopfe [or. *кочанъ*; vö. kazR. *kočān*, misBug. *kužan*].

kušlēnēs útról hozott ajándékok, vásárfia | die gaben bei der ankunft [or. *зостунецъ*].

kūgen «дорновникъ» nevű cserjének ehető gyümölcse | die essbare frucht eines strauches namens «дорновникъ». [? oszm-Zenk. köken erdbeerstaupe].

kūgen-jāvāssī (bot.) «дорновникъ».

kūgert, *kāgert*; Szp., Ucsebn. 97. *kūgert* kén | schwefel [kaz. *kükert*, misBug. *kūgert*].

kül-, Szp. id. befogni (lovat) | an-, vorspannen [szag. *kojbR*. *köl-*, jak. *kölüi-* (vö. GOMB. NyK. XXXV, 259.)].

külen *ūžak* pocseta, pocsolya | pfütze, lache, лужа; [vö. ? *külə*, *kül*].

külə, Szp. *kül* tó | der see; vö. GOMB. [kaz. *kül*].

külām: *irxi k.* a napkelte és a dél között középén lévő idő | die zeit in der mitte zwischen dem sonnenaufgang und dem mittag; *kašxi-k.* a délután közepe | die zeit in der mitte zwischen dem mittag und dem sonnenuntergang; vö. ASM. 197. *kaš külām* вечеромъ.

kūmē, Szp. id. boríték, ernyő (kocsin v. szánon) | dach am verdeckten wagen od. schlitten [kaz. *kějmä*, misBug. *kūmä* кибитка].

kün- feldőlni, felborulni (pl. szán, csónak) | umfallen, umwerfen (z. b. ein schlitten, ein kahn), свалиться.

kündēr- feldönteni | umstossen, umwerfen.

kūvān- földagadni (az ember v. az állat) | anschwellen (ein mensch od. ein tier); *kūpnā* földagadt [kazR. *kūvān-*].

kūpšek duzzadt, gömbölyded (pl. jól táplált kis gyermek) | aufgedunsen, (rund und) voll [kazR. *kūpšāk* weich, welk, mürbe, locker (von der erde); vö. *kūp-* anschwellen].

küptärm palacsinta-féle | art pfannkuchen, лепешка; [misN. *küptärmä* лепешка; vö. oszmR. *küptürmä* convex, erhaben, выпуклый; vö. kaz. *küp-* anschwellen].

küp,tsē-, Szp. id. meg-, földagadni (nedvességtől) | auf-, anschwellen (durch feuchtigkeit), разбухнуть; *pärza küp,tsēra* a borsó megdagadt (a vizben) [vö. kazR. *küp-* anschwellen].

küp,tsäk nachgeburt [kazO. *küpcäk* маленькая подушка (kis párna | kleiner kissen); vö. mordM. *idén-todu* 'nachgeburt', tulajdonképpen 'der kissen des Kindes']].

kür-, Szp. id. hozni | bringen, приносить, привозить; *tyrra pärne k.* istennek áldozni | einem gotte opfern; vö. GOMB. [tar. ujrR. *kigür-* hineinbringen, hineingehen lassen, csagKún. *kivür-* hineinführen, einlassen, oszmR. *gívir-* eintreten lassen, hinein-führen, hineintreten].

kürt- bevezetni, beeresztteni | hinein- od. hereinführen, hereinlassen; *tәне k.* keresztelni | taufen; vö. GOMB.

küren- megátkozni (?) | verfluchen (?) «= *ilyan*»; *šar šinε pužāba an šap, šar sana kürēnə* ne verd ostorral a földet, a föld megátkoz téged!

kürenđer- sérteni, keseríteni | beleidigen, erbittern, обижать, оскорбить; *azāna aānenε an kürēnđer* ne sértsd, ne keserítsd a szüleidet! *šinna an kürēnđer* Mark. X, 19. не обижай; vö. Razsk. I, 42.

kürneklə deli, deli termetű | stattlich, von stattlichem wuchse od. aussehen, wohlgestaltet [vö. ? kaz. *kür-* sehen, *kürən-* sich zeigen].

kürneksər igénytelen alakú v. külsejű | von anspruchslosem aussehen.

kürža, Szp. id. szomszéd | nachbar [kaz. *kürša*, *kürəša* id., alt. tel. lebR. *körüş* ein mensch, mit dem man sich oft sieht, bekannter, freund; — kaz. *kür-*, alt. *kör-* sehen].

küzek Uceseñ. 92. рыцарь (emelőrud | hebebaum) [kazR. *küsäk* stock, prügel, stange].

l

lajəχ jó | gut; vö. GOMB. [oszm., krm. kazR. *lajəχ* passend, angemessen < ar. *lāik* würdig, geeignet, tauglich Zenk. 790.].

laχan mosóhordó | waschkübel, waschbecken [or. лохань, лахань; vö. kazR. *laχan*].

lacə, l. *lācə*.

lacəm¹, Szp. id. kis hordó | kleines fass, zuber [or. ларунь; vö. kaz. *laχun* id.].

lacəm² gödröcske, mélyedés (uton) | ausgefahrenes loch, grube, vertiefung (auf einem wege), ухабъ.

langaška = *lacēm*² ухабъ.

lap-lap helyenként | stellenweise, hie und da; *ku šəzo lap-lap* *tydāznā* ezen kés helyenként megrosdásodott.

lap, Szp. id. sík, sík hely, róna | Ebene, flache stelle; *lap-šər* id.; *lap-lap-ura* lúd-talp | plattfuss [vö. baskK. *lapak*, лизкий].

laptak lapos, tertyedt; lapos fele, lapja vminek | platt, flach; die flache seite (z. b. eines säbels); Ucebn. 97. *l. tšul*, плитнякъ.

lap, tšən-, Szp. id. lapulni | platt od. flach werden.

lap, tšət- lapítani | plätten, abplätten.

labatka fenődeszka, köröskörül kátrányozott nyeles deszka-darabka, melyen kaszát fennek; mosósulyok | wetz Brett, ein ringsherum mit teer bestrichenen, mit griff versehenen brettchen, an dem man die sense wetzt, смолянка; waschbläuel [or. лопатка].

labərkkka sár, pizok; semmirekellő | schmutz (auf den wegen), kot, schlamm; taugenichts [vö. kazR. *labəra* unsauber in der kleidung, *labərak* id., *labərda-* im wasser plätschern].

labərkkalan- bepizkolódni, besározódni | schmutzig, kotig werden.

labərkkalandar- besározni | kotig machen, besudeln.

labərdat- pocskolni, pocskolódni, lubiczkolni; csacsogni, fecsegni | plätschern, бултыхаться; schwatzen, klatschen [kazB. *labərda-* plätschern, misBug. *labərda-* plätschern; schwatzen].

labəstat- csattanni, koppanni | mit geräusch zuschlagen, klappen, klatschen; *čur šynattiβ* *labəstadat* a lúd szárnyaival csapkod [vö. kazB. *lap*: *l. itmäk* klappen, *lapəlda-* id.].

lapka: *l.-jyr* havas eső | schneeregen; *l.-j. šəvat* havas eső esik.

lapka izzasztópad a fürdőházban | schwitzbank im badehaus [or. лаека; vö. kazO., kazR. *läükä* полокъ (въ банѣ)].

lapra: *l.-pil, pžək* sár, csatak | schmutz, schlamm; Ucebn. 94. *lapra* id. (грязь).

lapraga = *lapra*(-*pil, pžək*).

lapsər, *l. lapsər lapsər*.

lar-, Szp. id. ülni (vhol, vhová) | sitzen, sich setzen; vö. GOMB. [soj. ujrR. *olur-*, jak. *olor-* sitzen, sich setzen, kom. krm. kumd. ujrR. *oltur-* sitzen, sich setzen, kaz. *utər-* id.].

larkəs, *lar, pžək* Ucebn. 44. козлы (hintó, szán v. kocsi bakja | kutschbock).

lart- (le)ültetni | setzen, niedersitzen lassen.

lartlat- (onomat.) gágogni (réeze) | schnattern (ente).

laš, Szp. id. az udvar közepén levő épület, a hol sört főznek, nyáron ételt készítenek és alusznak is | ein gebäude inmitten des hofes, in welchem man bier braut und welches im sommer auch als küche und schlafzimmer gebraucht wird; *timər-*

lašši, Ucebn. 101. *timarža lašši*, kovácsműhely | schmiede [vö. or. лачуга].

laš: l. *šyr*- egy ütessel v. csapással kettéhasítani | mit einem hieb entzweispalten.

laža, Szp. id. ló | pferd; *kastarnā l.* herélt ló | wallach; Ucebn. 45. *χυζαχ l.* id.; vö. GOMB. [kaz. *alaša*].

laža-kurāgā lóhere | klee.

la.pžaga láp, ingovány, posvány | schlamm. moor, тина [onomat. vö. kazR. *lačkālda*- schlampfern (im schmutze)].

la.pžārka = *lapraga*; vö. az előbbit.

lav Szp. l. *šlav*.

lavāze, l. *šlavža*.

lavkka bolt | kaufladen, bude [or. *лавка*; vö. kazR. *lapka*].

læk- beleakadni | stecken od. hängen bleiben, in etwas geraten [kaz. *əlæk*-, *læk*-].

lækter- találni | treffen; *lækterdām kardana* czélba találtam | ich traf das ziel.

lentte szalag | band [or. *лента*].

længes kis veder | eimerchen, ведерко [kazO., kazV. *läng-γāz*, kazSzp. *längäs* id. (ведерко), kazR. *längəz*, misBug. *əläng-gäc* id.].

lērē, Szp. id. ott | dort (vö. *lēžā*).

lērēn, Szp. id. onnan | von dort (vö. *lēžā*).

lēs-, Szp. id. (el)vinni; elkisézni | wegführen, fortbringen; begleiten [vö. kazB. *ilt*-, *it*- tragen, wohin bringen, kaz. tob. barR. *ilt*- fortbringen, kom. ujgR. *ält*- id., jak. *ilt*- führen, tragen; vö. GRÖNB. 89.].

lēs-ter- caus.; vö. Razsk. I, 26.

lēžā, Szp. *lēs* (plur. *lēsšēm*) azon, az; más | jener; ander; тотъ, другой; *lēs tən.pžēs* másvilág, túlvilág | das jenseits; «*sanān yvāšku pyrnadi?*» «*manān yvāška lēs tən.pžēnē karā*» «férjed él-e?» «férjem (már) a másvilágra ment»; vö. *lērē*, *lērēn*.

lōgā, Szp. id. korpa (fejen); alja, seprő, üledék | die feinen schuppen an der kopfhaut; bodensatz.

lōp langyos | lau, lauwarm.

lōplen- langyosodni | lau werden.

lōbāš, Szp. id., Ucebn. 88. *lōbāš*, *lōbā* lepke, pillangó | schmetterling.

lōpkē, Szp. id. fejtető | scheitel [= kazR. *lūpkā* id.].

lōrāldet- nyöszörögni | wimmern, winseln.

lājmaca nyálka, nyák | schleim; vö. ASM. 86. *lujlaga* id. слизь (vö. kaz. *lajla* id.) [vö. ? kel.-tör. *laj* schmutz, Zenk. 790.].

lājmacalan- nyálkásodni | schleimig werden.

lājmacalā nyálkás | schleimig.

lōga- rázni; keverni (tésztát, kását a fazékban) | schüt-

teln, rütteln; umrühren (den teig, die grütze während des kochens).

lāga- vaczogtatni | schlackern, klappern machen; = az előbbi.

lāgan- = *lāgā-lagā tu-*; l. *lāgā*.

lāgā: l. *lagā tu-* vaczogni, csörömpölni, kelepelni | schlackern, klappern.

lāva: *śāṇḍalāk* l. *śārāṇ, pūṣa* teljes szélesend lett | das wetter wurde ganz still; *śil śārāṇṇāḍa*, *śāṇḍalāk* l. *pulnā* Mark. IV, 39. вѣтеръ утихъ и сдѣлалась великая тишина; vö. *lāpkā*.

lāvam lapály, mélység, mélyedés | niedering.

lābā gúzból vagy hársfakéregből fonott ritka kosárféle, melyből a bárányok szénát esznek (kötelen függ, a bárányok a szénát a nyílásain át húzzák ki) | von reis oder lindenrinde geflochtener, undichter korb, der mit heu gefüllt wird zum füttern der lämmer [kazO. *lābā* кошель сплетенный изъ лыка (korb aus lindenbast), kazV. *olobo*, вяхирь (кошель для сѣна)].

lāpkā csendes; szelid | still, ruhig; sanftmütig; *pajan* l. *kyn* ma van csendes nap; l. *śin* szelid ember, vö. Máté XI, 29. кроткій; vö. *lāva*.

lāplan- lecsendesedni, lecsillapodni | sich legen (vom winde), sich beruhigen, sich beschwichtigen; vö. *lāpkā*.

lāplanḍār- lecsendesíteni, lecsillapítani | stillen, beruhigen, beschwichtigen.

lāpsār-lapsār bozontos; rongyos | struppig; zerlumpt: *kāmag(a)* *ymān, pūṣe* l.-l. *uba taślat*. — *māḷe* (tal. mese) a kályha előtt bozontos medve tánczol. — a kályhasöprű.

lāp, śārāṇ- leguggolni | niederhocken, niederkauern, присѣдаться.

lārga: l. *śin* zsörtölődő ember | brummbär, ворчунъ.

lārga-, Szp. id. morogni | murren.

lārgamāś = *lārga-śin*.

lārlat- (onomat.) kuruttyolni (béka) | quaken (der frosch).

lās bojtos, sűrű, dúslombú | buschig, dicht, dicht belaubt.

lāstārḍat- rezegni, rezketni | zittern, sich schütteln; *jāḇś-śūlḷizem lāstārḍatsa tāraśśa* a fának levelei rezegnek (a széltől); *laṣa lāstārḍatsa śillen, pūṣa* a ló megrázkódott.

lā, pūṣa: l. *ḡyp* hunyorítani | blinzeln.

lym feszítővas | brechstange [or. *ломъ*].

lybas felszer | schoppen, сапай (= or. *лабазъ*; kazR. *lapas*).

lybaśka, Szp. id. hasadék, völgyecske; pocsolya, kátyu | kluft, schlucht; pfütze, lache; оврагъ; лужа.

lytra alacsony | niedrig.

lyḍārḡa- összenyomni, -gyúrni, -zúzni | zerdrücken, zusammendrücken, knittern, knüllen, quetschen (vö. Zol. *lodārḡa-* беспокоить, раззорять).

lűpper, Ucebn. 120. *lűber* esetlen, űgyetlen | schwerfällig, ungelenk, Ucebn. вѣдый.

lű, pűrge- (össze)gyűrni | (zer)knittern, (zer)knűllen, мѣть.
lű, pűrge-n- (össze)gyűrűdni | (zer)knittert werden.

m

maj irány | richtung, (Ucebn. 107.) направление; vő. Máté XXVII, 24.; *χουελες maj* a nap irányában | von osten nach westen; *šiva maj* vizmentében, lefelé | stromab, stromabwärts [kazR. *šnʔai* id.].

majbű -nemű, -féle | -artig; *šavēn m.* olyanféle | derartig.
majak, Szp. id. útmutató (fa) | wegzeichnen, вѣха [kaz. *majak*].

majra, Szp. id. orosz nő | russin; *măksű-majri* mordvin nő | mordwinische frau; *tydar-majri* tatár nő | tatarische frau; vő. GOMB. [kazO. *marʒa*, baskK. *marja* russin < or. *Марія*].

majra-kəpsi (bot.) свербигузь (vő. Ucebn. 29.).

macār, l. *kygār-macār*.

macār-, *macāra-*, *makra-*, Szp. *macār-* sírni; mekegni, bégetni (birka) | weinen; blöken [onomat. vő. kazB., kazO. *măkəldə*-mekegni, kazV. *măkərdə*- id. (блєять), altV. *maara*- id.].

macəš, l. *acəš-macəš*.

mal, Szp. id. elő, előrés | das vordere, vorderteil.

malaš a jövő | zukunft.

malvan előbb | vorher, прежде.

malaʒaj csűcskéekkel ellátott téli sapka | winterműtze mit zipfeln od. -deckeln [kazB., kazO. *malaʒaj* id.; or. *малажаи* id.].

Maləm-χuza az összes szentek fűnöke a paradicsomban | das oberhaupt aller heiligen im paradies (»*švetaja tyxűn šinzenə pəʒagan χuza*«); vő. MAGN. 68., ASM. BCs. 20., 21.

matək, Szp. id. pehely, pihe; finom szűr; pamut, gyapot | flaum; feines haar, flaumhaar; baumwolle [kaz. *matək*].

man, l. *εβə*.

man-, Szp. id. elfelejteni | vergessen; vő. GOMB.

managan feledékeny | vergesslich.

manax barát, szerzetes; apácsa | műnch; nonne [or. *монах*].

maŋca, Szp. id. takony | rotz [kaz. *maŋka*].

maŋgalə taknyos | rotzig.

manə Ucebn. 88. дождевой червяк (fűldi giliszta | regenwurm).

mar, Szp. id. nem | nicht (= kaz. *təgəl*); vő. ASM. 238. [tel. alt. tar. küär. csagR. *ăməs* partic. fut. negat. des verbi defect. *ă-*; also eigentlich nicht seiend (= er ist nicht)].

maraba varsa | kleine fischreuse [or. *мєпєдə* etc.].

marəməš Ucebn. 87., l. *narəməš*.

mazar, Szp. id. temető | friedhof, gottesacker [kirgK. *mazar* id. < ar. *mezār* (ort, den andächtige besuchen;) grab, grabmal, Zenk. 839.].

mazar-puža temetőnek a főnöke (a legelső ott eltemetett halott) | das oberhaupt des friedhofes (derjenige tote, der dort zuerst begraben wurde).

mazar-šdōdā sír | grab.

madyr, (folk.) *mattyur* szép | schön; vö. GOMB. [kazB. *matur*, *matār*].

maľruške: *m.-kyrāgā* bot. душица [or.; vö. or. *материнка* душица, *Origanum vulgare* (DAL)].

mattik kapa | hacke [or. *мотыка*].

mattša (gyermekszó | kinderwort) tojás | ei.

mattša, Szp. id. felső padolat (mely a szobát a házhéjtól elválasztja) | das innere dach, die decke eines zimmers, *потолокъ* [or. *матуща* grosser balken im dache; vö. kazO., kazV. *matča* матица, перекладина].

mattša-kašti azon gerincz (egy v. kettő), melyen a felső padolat fekszik, mestergerenda | der balken (ein od. zwei), auf dem das innere dach ruht, матица.

mavāklat- nyávogni, nyivákolni | miauen [onomat. vö. baskK. *maula*- id. (мяукать), oszm. *mawla*- id., Zenk. 803.; kazO. *mā-jaula*- id.].

mē, Szp. id. nesze! | da hast du! da, nimm es! hier, nimm! на, возьми! *mē il*! id. [kirg. *mā*, altV. *ma*].

mexel: *tyrrēn mexelā šitsessən xājex šēmārne paraxa* [ar. *maħall* ort, stelle, der (einer sache od. person) zukommende platz, rechte stelle; rechte zeit, Zenk. 825.].

mēl ügyesség | gewandtheit, geschicklichkeit, «ловкость»; *mēl pyrdā vājā saħal*; *šamrāgan puštarnē ās šitmezēn sarā šu pek irālmē m. kirlē*; vö. *emēl* [kaz. barR. *ämäl* list, schlaueit, verstand, sinnesart (kaz.); geschicklichkeit (bar.) < ar.].

mēlzor illetlenül, helytelenül, ügyetlenül | unpassend, ungeschickt (adv.), «неладно».

mēlgē kemenczeseprű | ofenquast, ofenwisch, *помело*.

mēmme (gyermekszó | kinderwort) enni, étel | essen, das essen; *m. ijdat* kér enni; *m. par* adjál enni!

mer. pūžen, Szp. id. nagy, gömbölyű, piros korál, puha mint a gummi | eine grosse, runde, rote koralle, weich wie gummi; *kārkkā-m.* álltarēj pulykánál | bartlappen bei dem truthahn [kaz. *misBug*, *māržün* perle < ar.-per. *meržān* kleine perle; koralle, Zenk. 835.].

mezerle hátan, hátra | auf dem rücken, auf den rücken, rücklings, *навзничъ*; vö. ASM. 237.

mēslet: *vāl xājex kilāxa xāj mēsle. pūžavē ō* majd magától

jön a maga idejében (mikor jónak látja) | er wird schon von sich selbst kommen, aus eigenem antrieb (wenn er es für gut findet); *tyrā xājēx šmār paraxa mēslē pāz šitsessən* isten magától ad esőt saját akarata szerint | gott wird selbst regen geben nach seinem eigenen gutbefinden; MAGN. 262. власть, воля, vö. MAGN. 28., 107. [ar. *müsellat* der, dem die macht gegeben ist, machthaber; herr, vorgesetzter; oszm. *m. kylmak* einem die macht verleihen, *m. olmak* die macht haben, Zenk. 847.].

məgər-, Szp. *mögër*- bögni (szarvasmarha) | brüllen (rindvieh); vö. GOMB. [kaz. *mögër*-].

məlgə, l. *milgə*.

məlgə, Szp. *məlgə*, Mark. VI, 49. *məlgə* árnyék; kísértet schatten; schattenbild, gespenst; vö. GOMB.

*mən*¹, Szp. id. mi? | was? vö. GOMB; *ep xam lažana šyni-mənəbēx sytrēm* én lovamat számostul mindenesül eladtam; vö. ASM. 204.

mənle milyen, minő | was für ein; *kirək m.* minden | jeder, Máté XII, 25. всякій.

mən-pyr mindössze | insgesamt; *mən-pyr xaləxxa* az egész néppel (együtt) | mit dem gesammten volk.

mən-tšuylə mennyi | wieviel.

*mən*² fogva; -ig | von — an, von — her; bis, bis zu, bis an; *vəl m. pəpžəkren tširlə* ő kis korától fogva beteg; *mən a pžaranvax* gyermekkortól fogva (Mark. IX, 21.); *m. tybittšēnēx* addig, míg meg nem talál; vö. ASM. 162.

məskər micsoda? | was? что такое? vö. *mən*¹.

məžən miért? | warum? vö. *mən*¹ [-šən = kaz. *ččēn* wegen].

məskən, Szp. id. szegény(ke), nyomorult (szánakozólag) | der, die arme (bedauernd) [kaz. *məskən* < ar. *miskīn*, *meskīn* arm, niedrig, elend, Zenk. 847.].

məžəlkə, *məžəlpī* lassú, rest | saumselig, träge, мѣлкатный.

məj, Szp. id. nyak | hals; vö. GOMB. [jak. *moi*; vö. jak. *mojun*, kaz. *mujən*].

məjgə pžə lószörből készített hurok, melylyel madarakat és peléket (цудлики) fogdosnak | schlinge aus pferdehaar zum fangen von vögeln und zieseln.

məjlə: *m. tšülmek* köcsög-féle edény | art kruke, кувшинъ. *məjan* laboda, burján, libatopp | gänsefuss, melde, лебеда. *məjəx* bajusz | schnurrbart [kaz. *məjək*].

məjəx, Szp. *mire*, Ucsebn. 52. *mizə* zsák | sack [or. *məxə*].

məjər, Szp. id. mogyoró | haselnuss; vö. GOMB.

məjraga, Szp. *mijraga* szarv | horn [vö. kaz. *mögöz*, jak. *muos*].

məjragə szarvakkal bíró | gehörnt.

mək, Szp. *mək mōh* | moos [or. *moxə*; vö. kaz. *mük*].

mākla- mohával bedugdosni | mit moos ausfüllen, zustopfen.
māklan- (be)mohosodni | sich bemoosen.

māga, Szp. *myga*, Ucebn. 116. *muga* tompa | stumpf; vö. Гомб. *muga* [tobBud. *mug* stumpf; vö. altV. *moko*- притупиться (stumpf werden), kirgK. *moka*- id., *mokalʒan* тупой (stumpf), *moku* stumpfes beil, messer].

māgan- tompulni | stumpf werden.

māgat- tompítani | stumpf machen.

māgāl gumó, dudorodás, kinöves, bütyök (pl. újjon, fában) | beule, auswuchs; knöchel (z. b. an den fingern); knorren (am baume); *tšarguśsi* *mākli* térdkalács | kniescheibe; *karlaygā* *mākli*, *pír* *mākli* ádám-esutka | adams-apfel.

māgān māk | mohn; vö. Гомб.

māgārdat- morogni | brummen, (Ucebn. 138.) ворчать, бормотать [onomat. vö. kazB. *mēgēr*- brummen (rindvieh)].

mākla szarvatlan | ungehörnt, hornlos [vö. kirgK. *mokul* id. (безрогий, комолый); vö. csuv. *māga*].

mākšā, Szp. *mokšā* mordvin | ein mordwine [= kaz. *mukšā*].

mālt-*mālt*: *ynān* *tydi* m.-m. *siget* ajka rángatódzik | es zuckt um seine lippen.

mān, l. *man*.

māndār erős, testes, vastag, kövér | feist, fett, beleibt; тучный, жирный; vö. Гомб.

māndār-kāmba масляникъ (valamely gomba | eine art pilz).

māndārlan- hízni | fett, dick werden.

mārāldat-, Szp. id. mormolni, mormogni; dorombolni (macska) | murmeln; schnurren (von der katze); бормотать; мурлыкать [onomat. vö. kazO. *mārālda*- мурлыкать (о кошкѣ), *mārkalda*- бормотать].

mārjε Ucebn. 33. тpyбa (kémény, cső | rauchfang); vö. Гомб. [kazB. *mørja*, baskK. *mərjā*].

māskal золотникъ ($\frac{1}{96}$ orosz font (ФУНТЪ) | der 96. teil des russ. pfundes) [kaz. *māskal* < ar. *miskāl* Zenk. 817.].

māžār, Szp. *mōžār* pár | paar.

māškāl, Szp. id. gúny, nevetség | spott, насмѣшка [kaz. *māškāl* < ar.].

māškālla- gúnyolni | spotten, verspotten.

māškālpāk: m.-šiv moslék | spülicht.

mā, pāz: m. *чуп*- hunyorítani | blinzeln.

mīlgā, *mālgε*, Ucebn. *mīlek* fürdősprű (egy csomó gally, melylyel a gőzfürdőben testüket veregetik); kályhasöprű | badequast, badebesen, вѣнникъ; ofenquast, помело [vö. misBug. *mīn-nak* id.].

mīlgāłx söprűnek való vesszők | besenreis, besenruten, stoff zu besen oder badequasten.

milluj kedves | lieber, liebe [or. милый].

mimε, Szp. *mimme* kaláka (= a szomszédok, ismerősek aratási munka idején kisegítik a gazdát, a ki azután jutalmul megvendégeli őket) | eine hilfsarbeit zu der erntezeit, zu welcher die nachbaren und bekannten sich versammeln und welcher dann ein von dem hauswirt gegebenes gastmahl folgt, помочь; vö. GOMB. [kazR. *ēmā*].

mimə, Szp. id., Ucsebn. 6. *mimε* velő; agyvelő | mark; Gehirn; *puš-mimmi* agyvelő | gehirn; *šar miməne kajašša!* (átok | verwünschung) nyeljen el a föld! *чтобъ тебѣ провалиться сквозъ землю!* vö. ASM. 313.

mimər lisztből és vajból készített kása | von mehl und butter bereitete grütze.

mimmim (onomat.) nádsíp | rohrpfeife.

mindər, Szp. id. párna | kopfkissen [kazB., kazO. *mindər*, kazV. *mindär* id. (подушка)].

mindər-pi-pžə vánkös-cziha | kissenüberzug.

mizε mennyi, hány | wieviel; vö. *mən*.

miziži (*mā* + *šižə*) üveggyöngyből és ezüstpénzből álló női nyakláncz | ein von glasperlen und silbermünzen bestehendes halsband = kazO. *mužaka* < *mujən* + *žaka*.

miziži-žuralži a *miziži* nevű nyakéknek hátulsó, a hátton függő része | der hintere teil des *miziži* genannten halschmuckes.

miskara bolondság, bolondozás, tréfa, furcsaság | spass, posßen, drolligkeit; *m. kyrdəm* valami furesát láttam; *šüt-miskara tu-* bolondozni [kazB., kazO. *māškārə* beschimpft, *m. itmāk* beschimpfen, *misBug. māšyar* id. < ar. *māšara* kurzweil, gespött, gelächter, Zenk. 846.].

mužmər, Szp. id. tegnapi mámor, rosszullét részegség után; rosszullét túlságos evés után | katzenjammer; unwohlsein nach vielem essen; vö. GOMB. [misBug. *mažmər* id., kazV. *makmər*, ПОХМѢЛЬ < ar. *mahmūr* berauscht, Zenk. 829.].

mužta-, Szp. id. dicsérni, magasztalni | loben, rühmen, preisen; vö. GOMB. [kaz. *makta-*].

mužtañ-pžək dicsekvő | prahler.

mužtav híresség, dicsőség | ruf, ruhm.

muğa Szp., l. *məga*.

myklaška fa-golyó, -labda | holz-kugel, -ball; *təba-pžə-myklaški* cséphadarónak előrésze | der vorderteil des dreschflegels; vö. ? *məgəl*; vö. ASM. 112.

myl, Szp. id. vagyon, jószág | vermögen, eigentum, hab und gut [kaz. *mal* < ar. *māl* id., Zenk. 801.].

myllə vagyonos | begüterte, vermögend.

myladuk kalapács | hammer (or. *молоток*).

mulca, pžā Ucebn. 59. заяцъ (nyúl | hase); vö. GOMB.
mulla mollah, tatár (mohammedán) pap | tatarischer (mu-
 hammedanischer) priester [kaz. *mulla* < ar.].

myn, mēn; vö. GOMB. *myn* [? jak. *māyā* gross, ausgedehnt].
mēn-akka néni, atyám vagy anyám nénje | tante, die
 ältere schwester meines vaters oder meiner mutter.

mēn-azaltē dédapa | urgrossvater.

mēn-kārū, Szp. id. egy vőfély | einer von den brautführern.

mēn-kāmēllē büszke | stolz.

mēn-kāmēllēχ Ucebn. 113. жестоко́сть, гордо́сть (szigor,
 büszkeség | hárte, stolz).

myn-kyn, Szp. id., *mēn-kym* húsvét-táji ünnep (mely Novoje
 Jakuskino faluban a pogány csuvasoknál a húsvét előtti szerdán
 kezdődik és egy hétig tart); húsvét | ein fest um die osternzeit
 (die bei den heidnischen tschuwaschen in Novoje Jakuskino am
 mittwoch vor ostern beginnt und eine ganze woche gefeiert wird);
 ostern.

myń, pžā, Szp. id. fürdőszoba, gőzfürdő | badestube, dampf-
 bad; vö. GOMB. [kazB. *munca*, kazSzp. *muńša*, misBug. *muńca*].

myń, pžā-tšyła a fürdőház kőkemenczéje | der steinerne
 feuerherd in der badestube.

myń, pžāla megáztatott háncs | erweichter lindenbast [or.
 мочало].

myr: энс-*myrə* marhavész | viehseuche, чума, моръ; *myr*
pəvdərzə kajaššə! (átok | verwünschung) [or. моръ; vö. kazO. *mur*].

myrdak, Szp. id. törékeny, porhanyó (pl. fa, czérna, szíj) |
 zerbrechlich, brüchig, spröde, хрупкий (vö. ZOL. 44. *mordāk*
 дряблый [elhervadt | verwelkt, vertrocknet]) [vö. kazO., misBug.
murtaĵ- одряблѣть, повянуть (elhervadni | verwelken), baskK.
murtaĵ- id., *murt* дряблый, хрупкий].

mydalan-, *mydalaš-* forgolódni, sürgölődni | um etwas od.
 um jmdn geschäftig sein od. tun, возиться [kazB., kazO. *mā-*
tülän-, misBug. *matalan-* um etwas beschäftigt sein, быть за-
 нятым].

mydavkka kis rosszul örlő vízmalom | kleine schlecht mah-
 lende wassermühle.

my, pžēj, *mytšū* v. *my, pžējū*, *mytšəzə* nagybátyám, nagy-
 bátyád, nagybátyja | der ältere bruder meines, deines, seines
 vaters, старший дядя по отцу; vö. GOMB. (*myn* + ? *pittšē*; vö.
 ASM. 138., ZOL. 135.).

n

najan lusta, rest | faul [kazR. *najan* sich verstellend, schlau, frech, faulpelz].

nacas (szidószó | scheltwort) lusta, lusta ember | faul, faulpelz [kazR. *nākās* unbehülflich].

namās, Szp. id. szégyen | schande [kaz. kirg. barR. *namās* id. <per.].

namāslan- megszégyenülni | zu schanden werden, beschämt werden.

namāslanḍār- megszégyeníteni | beschämen.

namāslō szemérmes | schamhaft.

namāslōχ szeméremtest | scham, schamgegend.

namāssār szemérmetlen | schamlos, frech.

nar: *nar pək χərłə tšərələ* nagyon pirospozsgás emberről mondják | wird von einem sehr rotwangigen menschen gesagt.

narat (csak találós mesében) *Pinus sylvestris*, *сосна* [kazR. *narat*].

narcēmāš arzenikum | arsenik; vö. Ucebn. 87. *margēmāš* *pək ядовитый* (mérges | giftig); vö. GOMB. *margēmāš* [kazR. *nar* küműs sublimat].

nažlkkē tragacs, hordágy | tragbahre [or. *носилки*].

nastryk gyalu | hobel [or. *настрьгъ*].

na.ḍžar, Szp. id. rossz, hitvány, gyenge | schlecht, schwächlich [kazR. *načar* <per.].

na.ḍžarlan- gyengülni, soványodni | schwach, mager werden, abmagern (intr.).

na.ḍžarlat- gyengíteni, soványítani | abmagern (tr.).

nennne (gyermekszó | kinderwort): *n. tu-* aludni | schlafen [vö. oszm. *nini* wiegenlied, einlullen der kinder, *n. čal-* in den schlaf lullen].

nezəp: *n. kuš* mohó, sovár szem, olyan szem, mely minden után vágyódik | begieriges auge [? kazB. *nāpəs* böse begierde, leidenschaft < ar. *nəfs* seele; die inneren leidenschaften und begierden, das fleisch (im biblischen sinne); laster].

nevat gyalom, nagy húzóháló | grosses zugnetz [or. *неводъ*].

nəgat: *ynən šēla nəgat šinə* mondják, ha valakinek fogai megsárgultak | wird gesagt, wenn jemand's zähne gelb geworden sind.

nəjga- zümmögni, dongani | summen, *жужжать*.

nəgē: *n. tērat* szilárdan, rendületlenül áll | steht fest, unerschütterlich [kazR. *nək* hart, fest].

nəyta, Szp. *nəyta* zabola (kötélből készített) | zaum (von strick) [kaz. *nukta* halfter].

nəṛā, Szp. *nəṛə* ganajtúró, trágyabogár | mistkäfer, *жукъ*;

pizâk nârâ valamely nagy sárga, trágyában élő bogár; *šiv-nârri* fekete vízibogár, Ucebn. 88. водяной жукъ [= baskK. *nor* черви у пчель].

nigâs, Szp. id. alap | grundlage, fundament [kaz. *nigaz*].

niš «собачья старость», valamely gyermekbetegség, (?) görvély, skrofula | eine kinderkrankheit, (?) skrofeln; vö. MAGN. 262. *niš* ужаление, уязвление, жало; дѣтская хилость (болѣзнь) = szúrás, fulánk; gyöngeség, nyápiczság a gyermekben | das stechen, stachel; schwächlichkeit bei kindern (eine krankheit); MAGN. 140. ача *нишэ* собачья старость или дѣтское худосочие [per. *niš* spitziges ding; spitze, dorn, stachel (der insekten, u. s. w.), Zenk. 924.].

nišle- görvélyből kigyógyítani | von den skrofeln heilen.

nišle görvélyes | skrofulös.

nyxaj a Szamarai kormányzóság buguruszlani kerületében a csuvasok odajövedele előtt lakott nép | ein volk, das in dem kreis Buguruslan, gouv. Samara vor der ankunft der tschuwaschen wohnte; *nyxaj vilâne živni* emlékünnap, melyet még nem régen Novoje Jakuskino faluban marhavesz vagy más nagy szerencsétlenség esetén a hajdan ott lakott *nyxaj* nevű nép tiszteletére tartottak | eine gedächtnis- oder totenfeier, die noch unlängst in dem dorf N. Jakuskino zur zeit einer viehseuche oder einer anderen schweren heimsuchung für das ehemalige volk *nyxaj* gehalten wurde [krmR. *nojai* Nogaier (in der Krym und im Kaukasus)].

nyxajkka rövid ostor, korbács, lovagostor | kurze peitsche, reitpeitsche; vö. az előbbi [or. *нагайка*].

nyxât cserje, a melynek gyümölcse a mogyoróhoz hasonlít | ein gesträuch mit haselnussähnlichen fruchten, «бобовникъ» [misBug. *nyxât* id., kazR., kazO. *nyxât* das wahrsagen («aus dem arab.» RADL.), per.-oszm. *noyūd* kichererbse, Zenk. 908.].

nyxât-mâjri a gyümölcse | dessen frucht.

nyxrat hosszúkás, pénzforma, megezüstözött vagy ezüst-tartalmu kis czifraságok a nők és leányok fejrevalóin és karperecein | die münzenähnlichen, aber länglichen, versilberten oder silberhaltigen kleinen zieraten an den kopfzeugen und armbändern der frauen und der mädchen; vö. MAGN. 69. [vö. per. *nukra* überh. alles weisse und glänzende, Zenk. 917.].

nymmaj, Szp. id., Ucebn. *nymaj* sok | viel.

nymmajlan szaporodni | sich vermehren; vö. GOMB.

nyrâs második hónap | der zweite monat [kaz. csag. kirgR. *naurus* der erste tag des neuen jahres (im märz), kazO. *naurâs* márczius | märz < per. *nevrüz* tag der frühlings-tag- und nachtleiche, Zenk. 921.].

nüxrep, Ucebn. 41. id., Szp. *nüxrep* földalatti éléskamra,

(élés)verem (pincze helyett) | vorratsgrube, keller, поребъ (=kaz. baz) [misBug. *nāurāp*; vö. karataj-mord. *nūgārāp* (SUS. Aik. XXI, 1, 45. l.) < ar. *mīhrāb* nische in der wand der moschee, welche die richtung nach Mekka hat, von der der imam das gebet hält (ZENKER); *cœnaculus*; *asylum*; *locus, quo separatus est rex ab hominibus et præcipuus in domo locus, etc.* (FREYTAG)].

nünü nyálka, nyák | schleim (= *lājmagā*).

nünülen- nyálkásodni | schleimig werden.

nünülē nyálkás | schleimig.

nürē nedves, nyirkos | feucht.

nürēl- nedvesedni | feucht werden.

nürēt- nedvesiteni | feuchten.

P

pajārga, Szp. *parga* csomó, nyaláb, tines | büschel, bündel, *ключекъ*; *ṽnān šūzā pajārgan pajārgan tērat*.

pajran ünnep | feiertag; csak a húsvét előtti szerdáról (*mān-kun*) használtatik; ezen napon egymást így üdvözlík: *pajran ṽtllā pylbār!* legyen szerencsés az ünnep! a mire ezt kell válasszolni: *ēs kalanā pēk pylbār!* legyen úgy, a mint te mondottad! [kazB. *bājram* < ar.].

pajžār; Szp., Ucsebn. 17. *pažār* imént, nemrég | vor kurzem, soeben, unlängst, да́внѣ [vö. kazB. *baja*, altV. *paja*, *pāja* id.].

pajva haszon, előny | nutzen, vorteil [kazB. *pajda* < ar.].

pajvalē hasznos | nützlich.

pajday, Szp. id. elég | genug; *vāl pajdayranba kilmen* ő sokkalig nem jött | er kam lange nicht; vö. Razsk. I, 10.; vö. Gomb. [kazB. *bajtak*].

pažazār: *p. šin* «olyan szerencsétlen ember, a kivel mindenki rosszul bánik, a ki azonban türelemmel, nem ellenkezve tűri a sorsát» | «ein unglücklicher mensch, gegen den sich alle schlecht benehmen, der aber ohne widerstand sein schicksal trägt»; vö. *paṽa* Máté XII, 12.: *šin surāṽran mān tšūṽlē paṽa*, сколькоже лучше человекъ овцы [vö. kaz. *bājā* preis, wert, lohn, altV. *paa* id. < per. *beṽā* id. Zenk. 229.; vö. Horn 242. sz.].

paṽtšā, Szp. id. kert | garten, огородъ [kaz. *bakča* < per.].

paga hártya (mely a *pīržel* nevű torokbetegséget okozza) | häuten (das die ursache einer *pīržel* genannten halskrankheit ist); *p. pīržel pylnā pylindē*, *pylā-ṽāmbi pīržel pylindē*, *ṽrlā pīržel pylnā pylindē*, *tadēldār*, *tūrlēndār!* (ráolvasásból).

pagarda, Szp. *pagardā* zúza | der magen der vögel (vö. Zol. *pagar* leber); vö. *pāver* [vö. kazB. *baṽār*, *bauār* leber, oszmBud. *baṽār* id., *baṽārsak* eingeweide, magen, kirgBud. *baur* leber, bauch,

oszm. *bagyr* herz, die oberen eingeweide, auch die eingeweide überhaupt Zenk. 202.]

pacāl'pžak, Szp. id. kis csontocska a boka táján | ein knöchlein an der fusswurzel; *p.-šəmmi* bokacsont | fussknöchel, knöchelbein; *p.-šippi* bokacsukló | fussgelenk [kirgK. *bakalsak*, маленькие козоники въ копытъ, послѣдніе суставы въ пальцахъ].

pacār csáklya | feuerhaken [or. *šagorš*; vö. kazB. *bağur*].
pakkus rend (kaszálnál) | schwaden [or. *nokocš*].

pakša, Ucsebn. 59. *vakša* mokus | eichhorn [= or. *sekuua*].

pala, *pele* és | und; *χir yrlā kaž²rēm yrba pala tyl̄ pēχ maskēn* áthajtottam a mezőn az árpa és a búza megtekintése végett | ich fuhr über das feld, um die gerste und den weizen zu beschauen; *atē pele ainenēn pilləχ* az atyának és az anyának áldása | der segen des vaters und der mutter; *kardj pele kardjē kēvacar.pžēn* seregesen röpülő galambok | scharenweise fliegende tauben [kazB. *bälä(n)* mit, mit zusammen; *minəm b. ul* ich und er].

palan, Szp. id. a *Viburnum opulus* bogyója | masholderbeere, калина [kazB. *balan*].

palan-jēvššī *Viburnum opulus* | masholder.

palār- látszani | sichtbar sein, sich zeigen; *aran aran palār- rat* aligha látszik, csillámlik; *šyrēm-puš palār- rat* hajnalodik [oszm. *belür*- zum vorschein, zur erscheinung kommen, sich kund geben Zenk. 209., oszm. B.-M. *bälir*- être connu, se montrer; devenir clair, évident; *bilir*- apparaître, se manifester; vö. esuv. *pāl*-].

palla-, Szp. id. ismerni, megismerni | kennen, erkennen; vö. *pāl*- [kaz. *bäl*-].

pallaš- ismerős lenni | bekannt sein; *väl nymmaj šinba pallažat* ő sok emberrel ismerős [kaz. *bälš*-].

pallš, Szp. id. jegy, jel | zeichen, merkmal [kazB. *bilgə*].

pallālš, Ucsebn. 118. *pallš* jegyes, jelzett | bezeichnet, gemerkt.

pan: *p.-ylmi*, Szp. id. alma | apfel [altV. *man* городьба, едѣланная чрезъ дорогу, гдѣ ходять дикія козы (kerítés | zaun)].

pan-ylmi-jēvššī *almafa* | apfelbaum.

papka a fűneműeknél a rügy, melyből a szár kifejlődik | bei graspflanzen die knospe, aus welcher der stengel sich entwickelt (Ucsebn. 57. почка) [kaz. *bábák*].

par-, Szp. id. adni, ajándékozni | geben, schenken; *sēmaχ p.* megigérni | versprechen; vö. GOMB. [kaz. *bir*-].

parēm, Szp. id. adósság | schuld, долгъ.

parēn- megadni magát, alávetni magát | sich ergeben, sich unterwerfen.

paru adó | steuer, abgabe (ZOL. милостыня).

paramat nagy horog | grosser angelhaken (vö. *välba*).

paraŋgâ, Szp. id. valamely vad növény, melynek gyökereit a gyermekek eszik | ein wildes wurzelgewächs mit essbaren fruchten; «морковецъ» (Ucsebn. 54. burgonya | kartoffel) [kaz. *bărănga* kartoffel].

parappan dob | trommel [or. *барабанъ*].

parađar jó | gutes: *śindan vadamazassên*, *turêran ħêramazassên* p. *kyrajmên*, *tešša vattizem* (közmondás) ha az emberek előtt nem szégyenled magadat és nem félsz az istentől, nem fogsz jót látni (nem lesz jó a sorsod).

parađarsêr (*śin*) mihaszna, haszontalan | untauglich, taugenichts.

parġyat bársony | samt | [or. *бархатъ*].

parga, l. *pajêrga*.

parca erős, vastag (pl. ember, kötél) | stark, dick [oszm. B.-M. *berk* fort, solide; dur; difficile, oszmZenk. *berk*, *perk* stark, fest, steif, sehr, fast, csagKün. *birk* hart, streng, stark].

paŋne, Szp. id. ajándék; hozomány | geschenk; mitgift; vö. GOMB. [vö. *par*].

paŋne-küregen áldozó, áldozathozó | opferer.

parttas, Ucsebn. 65. *parvas* halnem | art fisch, ГОЛОВЬ (ZOL. язь) [kazB. *bärtäs* quappe, kazO. *сорожка*, misBug. *bärtäc* ГОЛОВЬ].

pas, Szp. id. dér, zúzmara | reif [misBug. *bäs* id., изморозь, ZOL. szerint *tat. bäs*].

pazar, Szp. id. piac, vásár | markt; vö. GOMB. [kaz. *bazar*, or. *базаръ* < per.].

pazarlêx vásártér | marktplatz.

pasmana (gabona- v. liszt-)mérték = 4 *pêdavkka* (пудовикъ) | ein getreidemass; vö. ZOL., Szp. *patman*.

pažalu, Szp. id. lepény | fladen, лепешка; vö. GOMB.

pat, Szp. id.: *patne* -hoz, -hez | zu; *vârman patne* az erdő közelébe | zum walde; *man patma* hozzám | zu mir; *yn patne* hozzá | zu ihm; *man pavêmrâ* nálam | bei mir; *man pavêmrân* tólem | von mir; l. ASM. 215.; vö. GOMB.; vö. *pit* [kaz. *bit* wange].

papak, Szp. id. bot, pálcza | stock, палка [= or. *надбег* id.; DAL szerint az északi és keleti Oroszországbán].

padijer: p. *pyšmak* (folkl.) alacsony, nyílt papucs | ein niedriger, offener pantoffel.

patjen vödör | brunneneimer [kazB. *badjan* grosse hölzerne schale < per.].

patman Szp. = *pasmana* [kaz. *batman*, oszm. B.-M. *batman* mesure de capacité, qui vaut environ six ocques].

patrak, Szp. id. törékeny, porhanyó | brüchig, spröde, ломкий, хрупкий (= *myrdak*).

patrak valamely üreges szárú növény | irgend eine pflanze mit hohlem stengel, «конопечикъ»; vö. az előbbi szót.

patša, Szp. id. császár, uralkodó | kaiser, regent [kaz. *patša* < per.].

pattâr, Szp. id. erős, szilárd | stark, kräftig, fest [kazB. *batâr* tapfer, held].

pattârla- (húsvétkor) tojásokkal úgy játszani, hogy az egyik játészó a kezében levő tojást a másikhoz üti, melyet a játészótársa kezében tart; a kié eltörik, az veszt | (um die osternzeit) mit eiern so spielen, dass ich ein ei gegen ein anderes, das mein spielkamerade in der hand hält, stosse; wessen ei zerbricht, der verliert.

püttârlâx erő | kraft [Ucsebn. 112. *храбрость*].

pavuša talp | sohle, schuhsohle; *ura-pavuzi* lábtal | fusssohle [or. *нобоуеа*].

pavyska jármű | fuhrwagen od. -schlitten [or. *новоэна*].

pəzil, *pil*: *p. tu* áldd meg! | segne! [kazB. *baçal* glücklich, selig < ar. *bəhil* Zenk. 178.].

pille- áldani | segnen.

pilləx áldás | segen.

pek -ként, mint | als, wie, gleich, ähnlich; vö. Asm. 209. [tel. etc. R. *kāp* mass, modell, leisten, schema < mong. *kāb*].

pəgə zsebkés | einlegemesser [kaz. *pākə*].

pəle, l. *pala*.

per- dobni; löni | werfen; schiessen; Ucsebn. 139. ударить (verni | schlagen), кидать (dobni | werfen); *vəl tšylba jətta pərvə* követ dobott a kutyára [kazB. *bār-* schlagen].

pəreget bőség | fülle, reichlichkeit, überfluss [kaz. *bārəkāt* < ar. *bereket*, Zenk. 190.].

pəšne jégtörő eszköz | eishacke [or. *неуны*].

pək -: *laža p.* békós ló kantárszóját a szügy és a has alatt hátsó lábaihoz kötni, úgy hogy a ló nyaka meggörbül | den halfterriemen eines an den füßen gefesselten pferdes die brust und den bauch entlang an den hinterfüßen befestigen, so dass der hals gebogen ist [kaz. *bək-* biegen, krümmen].

pəgarlək görbe(hátú) | mit gebogenem rücken: *pi. pžikkəs* *p.*, *pəvəm* *χire* *pəvəret*. — *šyrla* (tal. mese) kicsiny, görbehátú, az egész (szántó)földet elvégzi. — sarló.

pəkrəl meggörbülni, görbedni | gebückt werden, sich biegen; *pəkrəlze* sürət görbülten jár.

pəkrəl. pžək = *pəgarlək*.

pəkrəs görbehátú | mit gebogenem rücken: *p. sisna* *pəvəm* *χire* *səvərat*. — *aga-kuš* (tal. mese) görbehátú disznó föltúrja az egész földet — az eke.

pəge: *p.-šəxran*, *p.-šəxranə* szalonka | schnepfe, бекасъ (= Zol. *tübə-šəxran*).

pəge. pžə ívalakú fogantyú, melyen a böcső függ | der

bogenförmige griff der wiege, an dem sie aufgehängt wird;
šəpka-pəgɛ.ɖʒi id.; vö. pək- [kazB. bəgälʒä ring an der egge].

pəgə hám-iga, ló-iga | krummholz (am kummet), дуга; vö. GOMB. pəgə [vö. kaz. bək- biegen].

Pəgəlmə Бугульма város | die stadt Buguljma.

pəl-, Szp. id. tudni, megtudni; rátaaláni | wissen, erfahren; erraten; vö. palla-, palər- [kaz. bəl-].

pəldərməš kiváncsi | fragselig, neugierig.

pəldər.ɖʒə = pəldərməš.

pəl- bajba jutni | in not od. verlegenheit geraten, замаяться.

pəldər- bajba juttatni | in verlegenheit setzen; əvə ɣulana tɪrə sytna kajza ɣama ɣam pəldərvəm, ɣnda tɪrə pɪt jün pyl.ɖʒə.

pəlat, Szp. pələt felhő | wolke; kəvak p. a kék ég [kaz. bəlot].

pəlmən főzött pastétom-féle | art kleiner pasteten, die gekocht werden [or. пельмень].

pəldər, Szp. id. a mult évben, tavaly | im vorigen jahr; vö.

GOMB. [kaz. bəltər, oszm. büldür Zenk. 225.].

pəldərɣi mult évi | vorjährig.

pər, perī, pərrə egy | ein; vö. GOMB. [kaz. bər].

pərrəɣšəɣ əsak egy | nur ein.

pərrəməš əlső | der erste.

pərrəššəɣ egyszer | einmal.

pərgun (pər + kun) minap | vor einigen tagen, намени.

pərlə együtt | zusammen; ɣnba p. vele együtt | mit ihm zusammen [kaz. bələ id., oszm. B.-M. birlä aussitôt, de concert, ensemble].

pər-, Szp. pər- ránczolni | runzeln, falten; vö. GOMB. [kazO. bər-].

pəran- ránczosodni | runzelig werden, falten bekommen.

pərgəlen- = pəran-, iter.

pərgələndər = pər-, iter.

pərmə, Szp. pərmə a kabát (ránczba szedett) hátrésze, az övtájtól lefelé | das (gefaltete) rückenstück des rockes, von den hüften abwärts [kaz. bərmä falte, runzel].

pərmək (orosz) mézeskalács | art pfefferkuchen [or. пряник].

pərenə faragatlan szálfa, gerenda | langholz, balken; vö.

GOMB. [or. бревно; vö. kazB. büränä].

pəraɣ-, Szp. pəraɣ- fecskendezni | spritzen, bespritzen; əna šivba pəraɣ! [kazO. bərk-].

pərgə-, Szp. pərgə- borítani, betakarni | decken, zudecken [kaz. bərkä-].

pərgən- betakaródzni | sich bedecken, sich zudecken [kazB. bərkän-].

pərgən.ɖʒək a menyasszonyok fejtakarója, fátyol | schleier, tuch, kopfbedeckung der braut [kaz. bərkänək].

pərləʒen, Szp. *pərləʒen* kövi szeder | steinbeere, *костяника*; *p. kūrācə* annak szára | ihr stengel [kazB. *bərləgān*].

pərmə (Novoje Jakuskino faluból) garatfiók, garateregető | mühltrichter; *kəʒək-pərm*i vesszőből v. hársfakéregből font kosárka (a falon), melyben kanalakat tartanak | ein von ruten od. lindenrinde geflochtenes körbchen (an der wand) zum aufbewahren von löffeln; vö. *pərmə*.

pərmə (Dva Klyuesa faluból), Ucebn. 52. id. kosárka | körbchen: *ʒurama pərm*i *ʒəj jənelleʒ pərmət* (közmondás); — Ucebn. 52. *кузовъ*; Máté XV, 37. *корзина*; vö. *pərmə*; vö. *ГОМБ*.

pərzətke fejes gyapjúkesztyű | wollener fausthandschuh; *pər-nəlo p.* újjas keztyű | handschuh [or. *непрямка* handschuh].

pər.őʒə. Szp. *pər.őʒə* (vö. ASM. BCs. 40. *pər.őʒək*, *pər.őʒək*) magszem, gabonaszem | korn, körnchen, зерно; *yləm pər.őʒi* egy szalmaszál | ein strohhalm [csagKún. *bürcek* kugel, rolle; haar, locke, altV. *pürəcük*, *pürəcük* почка (древесная); vö. kazB. *börtök* krümchen, körnchen].

pər.őʒəʃ gabonaszemek, gabona | die getreidekörnchen, das getreide; *ej, tyrə, kərmə pər.őʒəʃpə ʒuranlā pādāba azānadāp* ó isten, darával, gabonával és a fazékban lévő kásával tisztellek.

pəʒəʒə madárbegy (kívülről) | kropf (von der aussenseite); vö. *ГОМБ*. *pəʒəʒə* [kazO. *bütäkə* птичий желудок, vö. ASM. 101.; jak. *bötörö* vogelmagen, csagKún. *petike* magen, darm].

pəsməl: *jə, pəsməl, tyrə!* így kezdődnek az imák | ausruf im anfang der gebete; = áldd meg! | segne! [kazO. *bismillā* < ar. *bismillāh* im namen Gottes, Zenk. 198.].

pəste a női szeméremtest (szüzi állapotában) | die weibliche scham (in ihrem jungfräulichen zustand); vö. *kapša*.

pəʒər-, l. *piš*-.

pəʒə, Szp. *pəʒə* czomb, nadrág szára | schenkel; hosenbein; vö. *ГОМБ*. *pəʒə* [oszm. *baʒak* schenkel, bein, die inwendige dicke am schenkel, Zenk. 158., oszm. B.-M. *baʒak* jambe, cuisse, intérieur de la cuisse; *patte de derrière* chez les animaux; másképen ASM. 101., GRÖNB. 67., 73.: = kaz. *bət* schenkel].

pəškən- (ASM. 12. *pəškən*-) hajlani | sich biegen, нагибаться; vö. Mark. I, 7.; vö. *ГОМБ*.

pət-, Szp. *pət*- végződni, elfogyni, elveszni | endigen, ausgehen, verloren gehen; vö. *ГОМБ*. [kaz. *bət*-].

pəder- bevégezni, végezni, fogasztani, megsemmisíteni | beendigen, verbrauchen, vernichten.

pəderni Ucebn. 105. *издержка, трата* (kiadás, költség | ausgabe, aufwand, kosten).

pədə, Szp. *pədə* terhes, viselős | schwanger, trüchtig; vö. *ГОМБ*. *pədə* [vö. GRÖNB. 73.].

pəwəlen- megterhesedni | schwanger, trüchtig werden.
pəwəm, Szp. *pəwəm* egész | ganz; vö. GOMB. [kaz. *bətən*].
pəwəmbə, *pəwəmbəx* mind, egészen | alles, ganz, все; совсѣмъ.
pəwər-, Szp. *pəwər* pödörni, sodorni | drehen, сучить; vö.
 GOMB. [kaz. *bətər-*].

pəwərgə hegyes nyílalakú peczek, a mely a végén tollak-
 kal van felszerelve; rovátkos bottal (*pəwərgə-avri*, *p.-jaraganni*)
 dobják föl, leesvén föláll | ein spitziger, pfeilartiger knebel
 mit federn am hinteren ende (spielzeug).

pətrəl- összesodródni | sich zusammendrehen, свиваться.
pətnək Ucebn. 29., Máté XXIII, 23.; Szp. *pətnək* ménta
 (növény) | münze (pflanze), мята; vö. GOMB. [kaz. *bötnək*].

pə, pəzəx Ucebn. 100. уголь (szöglet | ecke); vö. GOMB. *pəzək*
 [oszm. Zenk. *bućak*, vö. kazB. *poćmak* id.].

pə, pəzəkkə, *pə, pəzikkə*; demin. *pə, pəzəkkəs*, *pə, pəzikkəs*, Szp.
pə, pəzəkšə kicsiny, kis | klein; *pə, pəzəkkən* lassanként | allmählich;
 vö. GOMB. [csagKún. *bitćaka* klein, kleines kind; vö. ur. *pəčə*
 маленький, малыш; мелочь; *pičə* id.; mongK. *bičəzan*, burjC.
besegey, *bişikay*, *bišəzan*].

pə, pəzəklət- kisebbíteni | kleiner machen.

pəttšən, Szp. *pəttšən* egyedül | allein; *εβα p. purnadər* én
 egyedül élek; *milluj xəməd savni aza kilət pəttšəndə aj vīrtnə*
tšəx (dalból); vö. GOMB. *pəttšənəx*; vö. ASM. 183.; vö. *pərrə* [vö.
 kazO. *bərčən-nä-* обдумать каждое слово].

pəvə, Szp. *pəvə* malomgát, malomrekesz; malomtó | mülh-
 wehr, mülhdamm; mülhteich, плотина; прудъ [kazB., kazO.
bəjä, misBug. *bu]*.

pəvə-, Szp. *pəvə-* gátat kötni | dämmen, прудить, строить
 плотину [kazB. *bəjä-*, misBug. *buwə-*].

pəvə- festeni, színezní (pl. czérnát) | färben [kaz. *buja-*].

pəvər, Szp. *püvər* máj | leber; vö. GOMB.; vö. *pagarda*
 [kazB. *bauər*, misBug. *bawər*].

pəvət, Ucebn. 43. *pəvən* hámiga alá való | kummetunter-
 lage, kummetkissen, подхомутникъ, хомутина, подкладка хо-
 мута [kazB. *bəjät*, misBug. *büwät*].

pəjəzə (birt. ragokkal -*ažam*, -*ažu*, -*ažəžə*) férjem bátyja,
 általában férjem férfitrókóna, a ki nálánál idősebb | der ältere
 bruder meines ehemannes, überhaupt jeder männliche verwandte
 meines mannes, der älter ist als er; vö. GOMB. [kazO. *bəj-ažə*
 старший деверь].

pəjav, Szp. *pəjav* kötél | strick, seil, веревка; *xəmət-pəjavə*
 a hámiga gúzsza, vonósíj | kummetriemen, гужъ; vö. GOMB.
 [vö. ? kaz. *bāj* verband, предметъ (веревка, ремень), которымъ
 что либо связано; ? *bau* strick; *kəmət bauə* kummetriemen;
 ASM. (84.) szerint = kaz. *bəžau* békó | fessel].

pâx, Szp. *pox* fos, szar | scheisse, dreck, kot; *χάλα-pâx* fül-zsir | ohrenschmalz [kazO. *buk*].

pâx-, Szp. id. nézni; örködni, ápolni, gondozni | betrachten; überwachen, warten, pflegen; vö. GOMB. [kaz. oszm. *bak*-].

pâxên- hódolni, engedelmes, alázatos lenni | huldigen, unterwürfig, demütig sein; vö. Máté XI, 30. [baskK. *bağên-*, покоряться, поклоняться].

pâxândar- meghódítani | unterwerfen, подчинить.

pâxâr, Szp. *poxâr* vörösréz | kupfer; vö. GOMB. *pâxâr* [kaz. *bakâr* < per. *bahyr* kupfer, kupfermünze, Zenk. 179.].

pâcâ dugó; csap | stöpsel, propfen; zapfen; *pi. pûçacê-pâkki* a hordó csapja; vö. MAGN. 210. [kazB. *bêkê* stöpsel, propf, altV. *pök* запоръ; пробка].

pâlan, Szp. *polan* szarvas | elenntier; Ucebn. 59. олень (iramsszarvas | renntier) [kazO. *bolan* олень, kazB. «hirsch»].

pâlyan- felindulni, felpezsdülni, felzavarodni, felzendülni | aufgerührt werden, in wallung geraten, erregt werden, aufgewiegelt werden, auflauf machen; *šiv pâlyanzu tîrat* (tavaszszal); *manên âš pâlyanat*; *çalâx pâlyannê*; vö. Máté IX, 23. [kazB. *bolyan*-].

pâlyan. pûâk zavaros, zavarosan | trüb, мутный.

pâlyat- caus. [kazB. *boljat*-].

pâlvâr Razsk. I, 23. előszoba | vorhaus.

pâlvârca ostornyél végén levő szíj- vagy zsinórhurok, melybe a kezét beleillesztik | riemen- oder schnurschlinge am peitschenende [csagKún. *bildurga* kette am peitschenstock, kirkK. *büldürgö* петля, которой нагайка надъвается на рыку; vö. tat. *möldërmä* id. (ufai kormányzóság, birszki ter., az ottani cseremisiz tolmácsom tudósítása szerint); az ottani cseremisizeknél *möldërya*, *pâldërma* id.].

pâlvâzav a menyasszonytól a vőlegény részére készített vagy vett ajándékok, melyeket a vőlegény atyja és öcsese vagy huga már a lakodalom előtt elhoznak, egyúttal a lakodalom napjában megegyezve: öv, gyűrű, egy pár kesztyű és kendő (*kârü-tytri*) | die von der braut für den bräutigam gefertigten oder gekauften geschenke, welche schon vor der hochzeit von dem vater und dem jüngeren bruder (od. der jüngeren schwester) des bräutigams abgeholt werden, wobei zugleich der tag der hochzeit endgültig festgesetzt wird; sie bestehen aus einem gürtel, handschuhen, einem ring und einem tuch (*kârü-tytri* genannt); vö. GOMB. *pâlvâzav*, *pânvâzal* договоръ о днѣ свадьбы [altV. *molčak* срокъ (termin), kojbK. *molžak* id., csagBud. *bolčau* id., ur. *polžā*, *polžar* срокъ; vö. mongK. *bolzu-* déterminer un jour].

pânvâx- penészedni | schimmeln, schimmelig werden.

pânvâxtar- caus.

pânvâž pont | punkt, точка.

pār jég; jégeső | eis; hagel; *p. s̄vat* jég esik; *pār pār. ūža* pār jégstem; Szp. *pur* jég | eis; *pār* jégeső | hagel; vö. GOMB. [kaz. *bōz* eis; hagel].

pār- fordítani; csavarni; fúrni | wenden, drehen; winden; bohren; *lažēna pār* fordítsd félre a lovadat! [kaz. *bōr*-].

pārēn fordulni | sich wenden; vö. Máté V, 42.

pārgala- iter. forgatni | drehen.

pārgalan- forogni, gyakran fordulni | sich (herum)drehen, sich hin und her wenden.

pārgalanbar- caus.

pārgā. ūžā fadarab, melylyel a szekéren vagy szánon levő terhet megfeszítik | ein dicker knüttel od. stock, womit man die fuder an einem fuhrwagen oder schlitten spannt; *vyttizem* *χājzemeχ* *tijenze varenā šecālren šaklanza š χānza pārēnza tēnā*.

pāra furó | bohrer, буравъ; *at pārī*, Szp. *aptri*, Ucsebn. 38. *aptāri* (*adā+p.*) ár | pfriemen; *viš-vāšlā pārā* kerékagyfuró | windel-bohrer, коловоротъ; Ucsebn. 100. *šavra pārā* id.; vö. GOMB. [vö. kirgK. *burγu* bohrer (навертышь, буравъ); — vö. kazB. *bōrau* bohrer < or. *ōypaōz*].

pāraχ-, Szp. *praχ*- hagyni, elhagyni | lassen, weglassen, ver-lassen; *χirēm p.* idétlent szülni, elvetelni | abortiren [oszm. *brak*-, *byrak*- Zenk. 185.; vö. altV. *pārka*- бросать, метать].

pāraχtar- caus. (Ucsebn. 139. отучить).

pārāga törköly, üledék | treber (= *salut-pōtti*).

pārās vastag deszka, gerenda, mely a kályhától az ajtó elle-nében levő falhoz nyulik | ein dickes brett od. balken zwischen dem ofen und der der tür entgegengesetzten wand [or. *ōpyeč*].

Pārāslan Бугурусланъ város | die stadt Buguruslan.

pārāš, Szp. *porāš* bors | pfeffer; vö. GOMB. [kaz. *bōrōč*].

pārī, Szp. *porī* tönköly | spelt, полба (Triticum spelta) [kazB. *bōraj*].

pārgāt (valósz. *pār* jég + *kyt* segg) szánkó-féle; elhasznált szita- vagy hársfakéregből készített kosár, melynek fenekét trá-gyával bekenik és aztán vízzel leöntik, a mi által a fagyban jégkéreg képződik rajta | art schlittehen von eis.

pārkkān idestova, mindenütt, keresztül-kasul | hin und her, überall, kreuz und quer; *pār χura a. ūža kyripene p. šavārnat*. — *pārza šini* (tal. mese) egy fekete (barna) fücska a vályút ides-tova forgatja. — a bolha csipése; *šāzi p. tšyusa šūret* az egér idestova szaladgál; *ēnā šālōge p. šīrarām, tyymarām* a sapkám mindenütt kerestem, (de) meg nem találtam [vö. ? *pār*-].

pārza, Szp. *porza* borsó | erbse; *šījezen p.* id.; *mimā tšā-pārzi*, Ucsebn. 55. *nimāš-pārzi* bab | bohne; vö. GOMB. [kazB. *bōrčak*, *būrčak*].

pârza, Szp. *pořza* bolha | floh; *şirdagan* p. id. [kaz. *běrcā*].
pârak kevéske | ein wenig; *par mana* p. *yksa* adjál nekem egy kis pénzt! *kâst* p. *parza* adjál egy keveskét! *εΒδ* *kâst* p. *ân-larâm* egy kicsit, valamit értettem.

pâr.şîrdagan barázda-billegető | bachstelze, *трясогызка* (Motacilla) [vö. ? *pâr*].

pâru, Szp. *poru* borjú | kalb; vö. GOMB. [kazB. *bozau*, oszm. *buzagy* Zenk. 218.].

pârula- megborjazni | kalben.

pâs gőz, pára (pl. fürdőszobáé, forró vizé, izzadó lóé) | dampf (von siedendem wasser, von einem schwitzenden pferde, in der badestube) [baskK. *büs* id. (паръ), csagVámb. *bus* nebel, oszmZenk. *pus* nebel, trübes wetter].

pâs-, Szp. *pus*- rontani, varázsszal rontani | verderben, durch zauberkünste verderben; vö. *pus*-.; vö. GOMB. *pus*- [kaz. *boz*-.].

pâzâk romlott, hibás, beteg | beschädigt, krank; p. *kuş*, *yra*, *alô* [kasB. *bozâk*, *bozok* romlott | schlecht].

pâzâk- el-, megromlani | verderben (intr.).

pâstaş rontás | das verderben.

pâzar-, Szp. *pözar*- fingani | farzen.

pâzara: p.-küt sokat fingó | wer viel farzt.

pâzara, Szp. *pâsara* (â zöngétlen) görény | iltis, *хопекъ* (Mustela putorius); vö. ZOL. *psara* сурокъ.

pâzarlâx fing | farz.

pâş: aş-pâş hús, húsételek | fleisch, fleischspeisen.

pâzal, Szp. *pşal* puska | flinte, gewehr [or. *пушаль*].

pâzaban, Szp. *pužaban* furó, melylyel lyukat égetnek | bohrer, womit man löcher brennt.

pâzâ/pat- súgni, susogni | flüstern [onomat. vö. kazB. *pâş-kâlda*- id., baskK. *mâşâlda*- *сопты*, *копашиться*].

pâzârçan- gyötrődni, aggódni | sich ängstigen; *truk man-ran* *parêma* *ijda* *puşlarâş*, *niştan* *tupsa* *parajmarâm*, *pâzârçana* *juşbêm*; vö. Máté XX, 13. *εΒδ* *sana* *pâzârçanmallâ* *tumastâp* я не обижая тебя; vö. Márk XIV, 33. [csagKún. *boşurçan*- jemanden ängstigen; vö. csagKún. *boşar* unruhe, angst, bestürzt, *boşuk*- ängstigen, betrübt sein, kazB. *boş*- sich ängstigen].

pât *púd* (orosz súlymérték) | pud (russisches gewichtsmass) [or. *пудъ*].

pâda, Szp. *pöda* szeg | nagel, pflock, *гвоздь*; Ucsebn. 41. *коль* (karó | pfahl); vö. GOMB. *podâ* [? kazB. *bötak* baumast; ? altV. *pozur*, *posâx* *гвоздь*, *poju* id.].

pâdala- fel-, rászegezni | auf-, annageln.

pâdârkka lisztmérték, *четверикъ*; vö. GOMB. [or. *пудовка*].

pâdâ, Szp. *pödâ* kása | grütze, каша; vö. GOMB. *podo* [kaz. *butka*, altV. *potka*, *potko*, *potkâ*].

pâtpâlbâklet- pitypalattyolni (fürj) | schlagen (wachtel) [onomat. vö. kazB. *bâtbâlda-*, misBug. *pâtpâlda-*].

pâtran-, Szp. *putran-* összezavarodni | zusammengerührt, getrübt werden [vö. ? kel.-törZenk. *butra-* sich zerstreuen, zerstieben, sich entfalten, sich auflösen, csagKún. *botra-* betrübt, zerstreut sein, *botrak* zerstreut, betrübt].

pâtran, pâžâk zavaros | trüb.

pâtrat- Szp. *putrat-* (össze)zavarni, keverni; felzavarni; felkavarni; csacsogni | zusammenrühren, umrühren, trüben; schwatzen, plappern; Usebn. 139. мѣсать, мутить; *laža p.* lónak elegytakarmányt készíteni | mengfutter für pferde zubereiten.

pâtratma elegytakarmány, abrak | mengfutter (speise für pferde), мѣсиво.

pâ, pâza: *a, pâza-pâ, pâza*, *a, pâza-ptša*, Szp. id. gyermekek | kinder [vö. per. *beče*, *beče* junges (von tier und menschen); vö. HORN, 184. sz.].

pâ, pâžâ petty, felt | tüpfel, sprenkel, flecken [kaz. *börçök* id.].

pâ, pâžâ nyomasztó, tikkasztó, rekkenő | drückend, schwül, dumpfig; *pajan p.* *kyn* ma nyomasztó a levegő; *pürt p.* a szobában nyomasztó levegő van; *p. tattam* koromsötét | stockfinster [? altV. *mânčâk* затхлый, *mâžâk* id.].

pâ, pâžâž- megfulni, megfuladni | ersticken (intr.); *an žypla a, pâžâna*, *pâ, pâžâžat* ne fedd be a gyermeket, megfulad!

pâ, pâžâžtar- fulasztani | ersticken (trans.).

pâ, pâžâgâ fűrész | säge, пила [kazB. *pâčkâ*].

pâ, pâžâr, Szp. *po, pâžâr* fogoly; császármadár | rebhuhn; haselhuhn [kazB. *božor* Tetrao bonasia].

pâ, pâžâra kis láncz (pl. keresztláncz) | kleine kette (z. b. diejenige halskette, an der man das kreuz trägt); vö. Гомб. *pâžâžara*, *pâžâra* [vö. ? kazB. *čâlbâr*, *čâlbâr* id.].

pâttšânlík méhes kert | bienenhof, garten [or. *челыникъ*].

pâvan, Szp. *po van* bögyöly (nagyobb mint *kygâr-kyt*) | bremse, слѣпень [altV. (pótlék) *pökön* комаръ (szunyog | mücke)].

pâvân-, l. *pu-*.

pijele- a pólyaszalaggal körülkötözni | mit dem wickelbände umbinden (vö. Lúk. II. 7. спеленить) [kaz. *bilä-* einwickeln, einwinden (ein kind)].

pijeležen: *a, pâza pijeleženni* gyerek pólyaszalaga | wickelband eines Kindes.

pižambar a vadállatok, farkasok (és medvék) uralkodója (*tisker kajâksen žuži*) | der beherrscher der raubtiere, der wölfe (und der bären); vö. ZOL 202., SZBOJEV 104., MAGN. 29, 48, 53, 62, 84, 88.; *p. jâtti* farkas | wolf [kazB. *pižambâr*, *pâgâmbâr*, misBug. *pižambâr* prophet < per. *pejgâmbër*, Zenk. 237.].

piɛ úrnő | *dame*; *irə ɯlɯt pɛk ivələ pɯr, irə piɛ pɛk ɣərə pɯr* fiad van — jó úrhoz hasonló, leányod van — jó úrnőhöz hasonló; vö. GOMB. [tobGig. *bikā* хозяйка, csagKún. *bike* (*bika*) ehrenhaftes mädchen, adelfräulein, lediges mädchen, csagVámb. *bike, bige, bije* frau, dame; tat. (jeniszjei kormányzóság, minuszinszki kerület) *bikā abəstaj!* madame! l. ASM. 131.].

piɛn- iparkodni, fáradni, erőlködni | sich anstrengen, sich bemühen; *piɛnɛ əslərəm, pujaɟmarəm* erőlködve, erőnek erejével dolgoztam, de nem gazdagodtam meg; *piɛnɛrɛɣ əslɛzən ɣəšsanda kyla bəzə šiɟən* (közmondás); vö. Razsk. I, 50: *Kijɛri ɣaləɣ taba tɛɛər ɣut piɛnɛ ɣəvalaza ɟarasəən pɯlnə vɛzɛnɛ* a kijeji nép még másodszor erőnek erejével ki akarta úzni őket.

pil, pille-, pilləɣ, l. *pɛɣil*.

pilɛ- (onomat.) dongani, surrogni (pl. méh, légy) | summen, schwirren (z. b. bienen, fliegen).

pilɛš, Szp. id. piros berkenye, madárberkenye | vogelbeere, рябина; vö. GOMB. [kazO. *miləš*, misBug., baskK. *mäləš* id. (kazB. *miləš* vogelbeerbaum); vö. altV. *pele* рябина].

piləš-jəvəšsi vörös berkenyefa | vogelbeerbaum, eberesche, Sorbus aucuparia.

pilək, Szp. id. övtáj, lágyék, derék | mitte des leibes, die weichen; vö. GOMB. [vö. kaz. *bil*, altV. *pel*].

pillək, Szp. id. öt | fünf; vö. GOMB. [vö. kaz. *biš*].

pīn, Szp. id. ezer | tausend; vö. GOMB. [kaz. *məŋ*].

pir-, l. *ɛBir*.

pir, Szp. id. kendervászon hanfleinwand, холст конопляный; vö. GOMB. [kazB. *büz* eine art baumwollenzeug, altV. *pös* даба (материя); полотно; китайка, ur. *pös* бязь; vö. ? ar. *bezz* gewebter stoff (im allgemeinen); leinwand, ZENK. 195.

pir-stai (orosz) szövőszék | (russischer) webstuhl.

pir-virəna eredeti csuvas «szövőszék» | altmodische einrichtung zum weben.

pir gutaütés, szélhűdés | schlag, apoplexie; *əna pir šapnə* őt guta ütötte [? baskK. *bire* бѣръ].

pirəsti «angyal», védőszellem | «engel», schutzgeist; minden embernek van *pirəsti*-je; a halotté az emlékünnepekre jár, «nem maga a halott» (tehát *pirəsti* tulajdonképpen = lélek, kísértet); más magyarázat szerint az embernek két *pirəsti*-je van, egyik a jobb vállán, az isten küldöttje, ki az embert jóra vezeti; másik a bal vállán, az ördög (*šujtan*) küldöttje, ki őt rosszra vezeti [kaz. *päristä*, misBug. *firəsti* < per.].

pirgi miatt, -ért | wegen, halber, изъ-за; *Ivan p. manada ɣənɛrəš* János miatt engem is megverték; *mən pirgi?* miért | warum? vö. ASM. 216.: относительно, по причинѣ.

pirlə: *ɯrlə-pirlə*, l. *ɯrlə* [kazB. *birlə*].

pirvaj (nem lágyított *r*-rel) eleinte | anfangs, erst, сначала, сперва [or. *сперва*, *первый*].

pizer, l. *azar-pizer*.

pizer pirosító, kenőcs, melylyel a nők pirosítják az arcukat vagy feketítik a szemöldökeiket (készen veszik a boltban) | schminke, farbstoff, womit die frauen sich die wangen rot oder die brauen schwarz färben [csagKún. *bezek* schmuck, zierde; vö. kazB. *bizä*- zieren, weissen (mit kalk), kazO. мазать, красить].

pismen kézi mérleg, gyorsmérleg | schnellwage [or. *безменъ*].

piš-, Szp. id. érne; főni, sülni | reifen, reif werden; kochen, backen, braten (intr.); *pišna* érett | reif [kaz. *pəš-*].

pəzer- főzni; sütni | kochen; braten, backen.

pižen, Szp. id. valamely tüskés növény | ein dorngewächs, татарникъ (ZOL. пиповникъ); *tanlā p.* egy más fajta | eine andere art [kazO. *bilcān* растеніе дурманъ, дуропьянъ, бѣлена; az ufai cseremiszeknél *pelcān* «осотъ» (= distel; DAL szerint растенья разн. видовъ, даже родовъ: Carduus, Cirsium, Sonchus, все сорныя, колючія растенья)].

piža szivós, erős és hajlékony (pl. fa, czérna) | zäh, biegsam, spannkraftig. Ucebn. 116., MAGN. 138. гибкій [kazB. *pəša* elastisch; vö. altV. *pəšāγ* гибкій].

piziçi, Szp. id., Ucebn. 21. *piziçi* (? *pü*+*šixā*) öv | gürtel, gurt, кушакъ, поясъ.

piški kovászból készített lepény | ein kuchen von sauer-teig, лепенка.

*pit*¹ arc; huzat, tok, cziha | gesicht, antlitz; überzug, zieche; *mindes-pi, bža* párnahéj, párnacziha | kissenüberzug; *ya-pi, bža* a lábfej felső része | fussrücken, rist; vö. *pat* [kazB. *bit* wange, csagKún. *bet* gesicht, das äussere, altV. *pet* наружность, лицо, лицевая сторона].

pit-kuš arc | gesicht.

pitlax huzat-, czihaszövet | zeug, woraus man überzüge, ziehen verfertigt; vö. *χyrt-pitlax*.

pit-šəmarba a pofa legkiállóbb része | das am meisten hervorstehende an der wange.

pit-šəmarba-šəmmi pofacsont | backenknochen, скула.

pittšan: *p-jāna* (szövet) jobb oldala | die rechte seite (eines gewebes).

*pit*², *piḃa*, Szp. *pit* igen, nagyon | sehr; *p. pižək* igen nagy; *p. railannā* nagyon megörült; vö. GOMB. [kaz. *bik*].

piḃa sűrű (pl. szövet) | dicht, fest (z. b. ein gewebe), плотный [kaz. *bik*].

piḃər-, Szp. zárni, bezárni | zuschliessen, versperren.

piḃərcə, bža: *alək-piḃərcətti* ajtókilincs; tolózár | türklinke; türriegel.

pitlax kályhatolóka; kályhaajtó | ofenklappe, ofenschieber; ofentür.

pi.őžev: *p. pājavā* a lógós húzókötele | das zugseil des beipferdes, des beigespannten pferdes (*pājav* kötél | seil, пристяжка [az ufai tatároknál ottani cseremisiz tolmácsom szerint *mičau*-at lógós | beigespanntes pferd]).

pi.őževle- lógóst befogni | ein pferd beispannen.

pi.őževri, *p. laža* lógós | beigespanntes pferd, пристяжная лошадь.

pi.őžet pecsét | siegel [or. *nečamь*].

pi.őžage, *pitške*, Szp. *pitške* hordó | fass, fässchen; vö. GOMB. [kazB. *mičkā*, *pičkā* < or. *бочка*].

pittše, Szp. id. bátya; atyám öcsce | älterer bruder; der jüngere bruder meines vaters: *manēn pittše* az én bátyám, *sanēn pittšu* a te bátyád, *unēn pittšeža* az ő bátyja; *pis-p.*, *pizək-p.* ha két bátyám van, az öregebbik; atyám bátyja; *pə.őžək-p.*, *kəžən-p.* ha két bátyám van, a fiatalabbik; vö. GOMB. [altV. *piče* ältere schwester; stiefmutter etc., kirgK. *baj-biše* die älteste frau; vö. ZOL. 132., ASM. 138.]

pittšeža demin.

pittšan, l. *pit*¹.

pi.őžü szuszlik | zisel, цуслик (valószínűleg hangutánzó szó).

pijvā Szp. l. *pivā*.

pił, Szp. id. méz | honig [kaz. *bal*].

piłak émelýtön édes (pl. fagyott burgonya, sületlen kenyér) | ekelhaft süss, fade; vö. MAGN. 64. *piłak paragan* раздающий сладости какъ медъ.

pił-čuróžə méh | honigbiene [kaz. *bal-kört*].

pił-kurəgə lóhere | klee.

pillə: *p. sāra* méhsör | met.

pił.őžək, Szp. id. pizok, sár (sűrű) | schmutz, kot [kaz. *bal-čək* ton, lehm].

pił.őžəklan- bepizskolódni, besárosodni | schmutzig, kotig werden.

pił.őžəklat- bepizskítani, besározni | beschmutzen.

pił.őžəklə pizkos, sáros | schmutzig, kotig.

pir-, Szp. id. menni, jönni | gehen, kommen, fahren [kaz. *bar*-].

pir, Szp. id. torok | kehle, schlund [kaz. *buřaz*, oszm. *bo-řaz* id.].

piram nagyevő, falánk | gefrässig; *p. ədem*, *laža*.

piržəl (*pir*+*šəl*) torokbaj (mely gátolja a nyelést) | halskrankheit; vö. *paga*.

piržə, Szp. id. bél | darm.

pizək, Szp. id. nagy | gross [kaz. *bajək* hoch, altV. *pözük*

hoch, oszm. *büyük* gross, ausgedehnt. wichtig, vornehm, Zenk. 241., ur. *pädak* высокий, большой; ? altV. *puḍa* большой (nagy | gross); vö. GRÖNB. 67. (66, 68.).

pizəklan- nagyobbodni | grösser werden.

pivan- elrejtőzni | sich verstecken; *pivanmalla vilani* (külön csuvas) bújóska, bújósdi | ein (besonderes tschuwaschisches) versteckspiel.

pivar-, Szp. id. elrejtteni; eltemetni | verstecken; vergraben.

pivā, Szp. *pivā* tetű | laus; vö. GOMB. *pivā* [kaz. *bət*, kirgK. *bit*].

platnik ács | zimmermann [or. *плотникъ*].

plis plüs | plüsch, plüschsammet [or. *плюшъ*].

praluk drót | draht [or. *проволока*].

pri.čžak eskü | eid [or. *присяга*].

pu, *sər-pāvə* pára (mely tavaszszal a hóolvadás után a földből emelkedik) | dunst, dampf (der im frühling. nachdem der schnee geschmolzen ist, aus der erde emporsteigt); vö. MAGN. 84. [kaz. *bu* dampf].

pu-, Szp. id. (präter. *pāvram*, Szp. *povram*) megfojtani | erwürgen [kaz. *bu-*].

pāvān-, Szp. *povān-* megfojtani magát | sich erwürgen.

puj-, Szp. id. gazdagodni | reich werden [kaz. *bajā-*].

pujan, Szp. id. gazdag | reich [vö. kaz. *baj* id.].

pujanlan- gazdagodni | reich werden.

pujanlanpar- gazdagítani | reich machen.

pujanlāγ gazdagság | reichthum.

puγ- gyűjteni, összegyűjteni | sammeln, versammeln, собирать, копить.

puγu a község gyülekezete | gemeindeversammlung, сходъ; vö. MÁTE XXVI. 4.

puγan, Szp. id. fatuskó (melyen ülnek) | klotz (zum sitzen); Usebn. 36. стулъ (szék | stuhl); vö. GOMB. [= kazB. *bükān* klotz, holzblock].

puγanə, Szp. id. báb | puppe, kukla; vö. GOMB. [kaz. *baγana* säule, pfahl, pfosten].

puκku kalarábé-féle | art kohlrübe, букла.

puκlak tompahegyű | stumpf an der spitze; vö. ZOL. *poklak* рука съ отмороженными пальцами; vö. MAGN. 13.

puκlaklan- megtompulni (a hegyén) | stumpf werden (an der spitze).

puκlak-vəšlə = *puκlak*.

pukra, Szp. id. konkoly | lóch, куколь; vö. GOMB. [kazB. *bakāra*, *bakra*].

pukreškə a hámiga bőrhuzata | der lederne überzug des kummet [or. *покрышка*].

pul-, Szp. id. lenni | werden, sein; vö. GOMB. [kaz. *bul-*].
pul' bizonyára, csak | gewiss, wohl, wahrscheinlich, чай,
 чать, должно быть; *kilet p.* bizonyára eljön; *pirε kajma*
vāχēt šitrε p.

pulās-, Szp. id. segíteni | helfen.

pulāzu segítség | hilfe.

pulbar- Űcsebn. 61. мочь (képes lenni, bírni | vermögen);

ZOL. смочь, совладѣть.

pul: *tīrε-pulε*: *kāzalxi šul t.-p.* *pulε* ez idén jó aratás lesz |
 heuer wird es eine gute ernte geben; vö. ZOL. *pol* обильный,
 полный (bő | reichlich); *tīr-bol* обилие хлѣба (bőség gabonában |
 reichtum an korn) [oszm. *bol* weit, breit, geräumig, reichlich,
 viel, im überfluss, Zenk. 224].

pul' puskagolyó | flintenkugel [or. *nyula*].

pula miatt, végett | wegen, для, изъ-за; *avrēna p.* *pyrt-*
tāne šiva janē (közmondás) a nyelv miatt a fejszét vízbe dobta;
āmma kilbən ? — «*χallaba p. kilbəm*» ,miért jöttél? — «mesék
 végett (meséket hallgatni) jöttem»; vö. Asm. 216.

pulεk azon ételmaradékok, melyeket a lakodalmon a szer-
 tartásmesterek (*tuj-puε* és *mān-karū*) táskáiba dugnak és a lako-
 dalom utáni napon a fiatal férj otthonában az udvar közepén
 kiterített bõrre kiraknak és aztán megesznek | diejenigen speise-
 reste, welche an der hochzeit in die ranzen des *tuj-puε* und des
mān-karū hineingesteckt werden und am folgenden tag in dem
 neuen heime auf ein in der mitte des hofes ausgebreitetes leder
 ausgeschüttelt und dann verzehrt werden [kazB. *bülāk* geschenk].

pulεyga, *vudε-pulεygi* fahasáb | holzscheit [or. *нолжно*].

pulε, Szp. id. hal | fisch; vö. GOMB. [kaz. *balεk*].

pulāzε halász | fischer.

pulεε дробь (sörét | schrot) [or. *nyulka* kleine kugel].

pulbār, Szp. id. a feleség huga vagy öcse | die jüngere
 schwester oder der jüngere bruder der frau [kaz. *baldεz*].

pulbāran, Szp. *pulbran* medvetalp | bärenklaue, борщев-
 никъ, Acanthus; vö. GOMB. [kaz. *baltārān*].

pup pap | priester [or. *nonε*; vö. kaz. *pup*].

pup-tavraε papság | priesterschaft.

puplε- beszélni | sprechen, reden [? oszm. *pepele-* stottern,
 stammeln, *pepe* stotterer, Zenk. 229].

pur, *purε*, Szp. *pur* kréta | kreide [kaz. *bur*: *ak bur* id.].

pur: *mān-pur* mindössze | insgesamt; *mān-pur* *χalēχpa* az
 egész néppel (együtt) | mit dem gesamten volk, mit all dem
 volke; vö. GOMB. *porε* [kazB. *barε*].

purεε, *purεε* (*pur+te*) valamennyi, minden | alle, alles;

tšir- *legen p.* *vilmεšt* nem minden beteg hal meg; vö. GOMB.
porε va [kaz. *barda*].

pur Szp. l. *pār*.

pur-, Szp. id. lenni, létezni | sein, vorhanden sein [kaz. *bar-*].

purān- élni | leben.

purānās élet | leben.

pura, Szp. id. gerendázat, épületváz | balkenwerk, gebälk, die vier aus behauenen balken zusammengefügte wände, *срубъ* [kaz. *bura*].

pura-, Szp. id. épületvázat, kalitkázatot csinálni | balkenwände aufkatzen, die balken zu den vier wänden behauen und zusammenfügen, *срубить*; *pura p.*, *kāṣṭ p.* [kaz. *pura-*].

purak nyírfakeregből készített fafenekű és -födélű bödön | ein länglichrundes gefäss von birkenrinde mit hölzernem boden und deckel [or. *ḍypanā*].

puran: *puṛṣk-puran* bárányok | lammern [kaz. *bārān* lamm].

puranla- megbárányozni | lammen, lammern werfen.

purās borz | dachs.

purcā hársfakeregből készített kosár, melyből a vető a gabonát szórja | korb aus lindenrinde für das saatkorn, *Усебн. 52. лукошко* [? *baskK. márke коробка для крыта*].

purā, Szp. id. szürkés, sárgásszürke | gräulich, gelbgrau, «чалый» [kaz. *burlā*].

purne, Szp. *pürne*, *Ucsebn. purne*, *pürne* ujj | finger [kaz. *barmak*].

purneske gyüszű | fingerhut.

purvā, l. *pur*.

purvā, Szp. id. fejsze | axt.

purvā kāli a fejsze-él elülső szöglete | die vordere ecke der axtschneide.

purvā-sāmzi a fejsze-él hátsó szöglete | die hintere ecke der axtschneide.

purzān, Szp. id. selyem | seide.

purtygka harisnyát helyettesítő kapezaruha | fuss- od. beinbinde [or. *nopmuka*].

puryn komp, hidas | fähre [or. *napomā*].

pus, Szp. id. kopeka | kopeke, копѣйка.

pus-, Szp. id. nyomni; rálépni, tapodni | drücken; treten; *sāmarda p.* kotolni | brüten; vö. *Гомб. [kaz. bas-]*.

puzar- szoritani | drücken; *ynān xujχāne* *puzar* vigasztald őt bánatában!

puzān- ványoltatni (szöveetről mondva) | gewalkt werden (vom zeug).

puskātš *Ucsebn. 44. стремя* (kengyel | steigbügel) [kaz. *baskāc* treppe, leiter].

puslāx, Szp. id. kötörúd, nyomórúd | heubäum, *гнеть*.

pysma lépcső, létra | *treppe, leiter*; vö. GOMB. [kazB. *basma* steg (für fussgänger)].

pus-, Szp. id. (állatot) leölni, levágni | *schlachten*; vö. *pās-*; vö. GOMB. [kazB. *böz-* brechen, verderben, altV. *pus-* id. ((рубить, разрѣзывать, разобратъ на части; *pažēn* p. убитъ, рѣшить, отрубить голову)].

pyza hímkender | *der männliche hanf, посконь* [kaz. *basu*].

pyza-kattsi a völegényt kísérő legények a lakodalmon (4); a mennyasszonyt kísérő legények (2 v. 3) | *begleiter des bräutigams an der hochzeit* (4); *begleiter der braut* (2 od. 3); vö.

χερ-ῥάδαγαννι.

pyzō kūt | *brunnen* [kazB. *baz* grube, graben].

pyzāχ- elromlani, megavasodni (vaj), megzápulni (tojás) | *verderben* (intr.), *ranzig* werden (v. der butter) [vö. csagKún.

pas rost, rostig. oszm. *pas* rost, grüspan, schmutz, der sich an eine sache ansetzt, *pas-* rostig werden, verrosten, Zenk. 163.].

pysma karton és más olyanféle készen vett szövet, melyből inget és alsónadrágot készítenek | *kattun und anderes derartiges fertig gekauftes zeug zu hemden und unterhosen* [kazO. *basma* набойчатый холстъ, пестрядь].

pysmārla- vkin erőszakot elkövetni | *jmdm gewalt antun*; *notzüchtigen*, vö. Razsk. I, 8. [vö. *pys-*].

pustav, Szp. id. posztó | *feineres tuch* (zur kleidung), тонкое сукно; vö. GOMB. [vö. kazB. *postau*, *pustau*, kazO. *pustau* < or. *поставъ*].

pyzu mező | *feld, ackerland* [kaz. *basu*].

puš, Szp. id. fej; főnök; kezdet | *kopf, haupt; oberhaupt; anfang*; *puš šap-* (tisztelete jeléül) letérdelni | *niederknien* (zum zeichen der ehrfurcht), Ucsebn. 140. *поклоняться*; vö. GOMB. [kaz. *baš*].

puželāk fejalávaló | *kopfunterlage, изголовье*.

pušla- kezdeni | *anfangen, beginnen* [kaz. *bašla-*].

pušlamāžə Ucsebn. 107. начало (kezdet | anfang).

puš-pyrne hüvelyk (ujj) | *daumen*.

puš-šəmmi koponya | *schädel*.

puš-tyri fésű | *kamm*.

puš-tytri fejkendő | *kopftuch*.

puš- bemártani, belemeríteni | *eintauchen, eintunken, макнуть*; *šəgārna tēvar šine puš* mártásd a kenyeret sóba; vö. Márk XIV, 20.

puštar- gyűjteni | *sammeln*.

puštarən- összegyűlni | *sich versammeln*.

puštarulə, Ucsebn. 125. *puštarullə* takarékos | *sparsam*,

бережливый.

pušne 'ivül, kivéve | *ausser, ohne*; *unzār p. ittizem pyrdə*

šiva kajnā valamennyien, őt kivéve, belefűltak a vízbe; *manran* v. *manzār* p. *ezā ništava an kaj* nélkülém sehová se menj el! [vö. kaz. *baška* id.].

puṣaṣ, l. *pu. ṣaṣ*.

puṣana, Szp. id. sógor (feleségem nővérének férje) | schwager (mann der frauenschwester), *свoкѣ* [oszm. *baṣanak* schwager (bruder des mannes); vö. kaz. *baṣa*, altV. *paja* id.].

puṣan gyenge, kiserejű | schwach, kraftlos.

puṣā, Szp. id. ostor | peitsche, *кнyтѣ*.

puṣā, Szp. id. üres; szabad, foglalkozás nélkül való; laza | leer; frei, ohne arbeit, unbeschäftigt; lose; *piziṣi* p. *šixrām* az övet lazán kötöttem meg [kaz. *buš*].

puṣat- kiüríteni | entleeren.

puṣ(ā)-ujāṣ a harmadik hónap (mikor a hó puhulni és olvadni kezd) | der dritte monat.

puṣāt, Szp. id. fiatal hársfa kérge. tkp. belső rétege, melyből háneczipőt csinálnak, hánec | die rinde eines jungen lindenbaumes, deren innere schicht, wovon bastschuhe verfertigt werden, bast, *лѣкѣ*; vö. *sūs-puṣā. ṣā*.

puṣṣiṣi, *puṣṣiṣi* (*puṣāt + jivāṣ*) lehántott fiatal hársfa | abgeschälter junger lindenbaum, *лyтoмѣ*.

puṣṣiṣi (*puṣāt + ṣā. ṣā*) = *puṣṣiṣi*; vö. ASM. 114.

puṣāt-ṣuppi a fiatal hársfa kérgének külső rétege, melyből kosarakat készítenek | die äussere schicht von der rinde eines jungen lindenbaumes, wovon man körbe verfertigt.

puṣāt-kāṣkarā hársfakéreg-tekeres | rolle von lindenrinde.

puṣkārt baskir | baschkire [misBug. *baṣkārt* id., csagKún. *baṣkārt* name eines türkischen stammes].

puṣmak czipő, papucs | schuh, pantoffel [kaz. *baṣmak*].

puṣ-, Szp. id. elmerülni, elsüllyedni, beesni, besüppedni | sinken, versinken, einsinken [kaz. *bat-*].

puṣar- caus.

puṣarvā zurboló, turbokló | plumpstock, fischerstange (die fische in's netz zu treiben), *бoтѣ*.

puṣaṣ süppedékes hely (mocsárban) | stelle (im morast), wo man einsinkt; *manān laṣam puṣaṣa puṣrā*.

puṣek, Szp. *puṣek* bárány (nőstény) | lamm (weibliches) [kirgK. *bojṣak* баранъ молодой].

puṣene, Szp. *puṣene* fürj | wachtel; vö. GOMB. [kazO. *bü-dänä*, altV. *pöṣine*, *pöṣüne*, *pöṣünö*].

puṣene-kurāga valamely növény | irgend eine pflanze.

pu. ṣaṣ, *puṣaṣ*, Szp. *puṣaṣ* kalász | ähre; *ṣāmla-pu. ṣaṣṣi* hopfenhaupt, *хмѣлевая шишка*; vö. GOMB.; vö. *puṣ* [kaz. *baṣak*].

puṣṣiṣi, l. *puṣāt*.

pü, Szp. id. (*pəvə-*) termet | wuchs, statur; vö. *pižixi* [kaz. *buj*].

pü-si test, derék | körper, rumpf.

pük- beszegni | säumen, einsäumen, подрубать [kaz. *bék-*].

pügəm szegély, beszegés | saum, randsaum, рубец.

pükle- = pük-.

pükle (egy közmondásban) egyenesen | gerade, прямо.

pül-, Szp. id. elrekeszteni, elkeríteni | abteilen, abzäunen, загородить; *lažana pül* álld útját a lónak! | versperre dem pferde den weg! *an pül man sēmaža* ne szakítsd félbe az én beszédemet! | unterbrich nicht meine rede! [kazB. *bül-*, *běl-* abscheiden, zerteilen].

püləx¹: *kəvə-püləxə* azon vászondarab, melyből az ing mell- és hátrésze készül | das stück leinwand, woraus der vorder- und rückenteil des hemdes gemacht wird [kazB. *bülək* teil, kapitel, abschnitt].

püləx² «rosszakaratú szellem, a ki visszatarthatja ama jószágot, a mit az isten (*tyrə*) ad» | «ein böswilliger geist, welcher das vom gott gegebene gute zurückhalten kann»; *tyrə šyrza*, p. *pürze šak mēžər vitre pürde kajza kəvər*; vö. ZOL. 55. MAGN. 29, 47, 62, 84, 87, 113., SZBOJEV 103.

püləx-aməžə a püləx nevű szellemnek az anyja | die mutter des püləx genannten geistes.

püləšə = püləx².

püləm, Szp. id. a szobának elrekesztett része (melyben a tűzhely van) | abteilung des wohnzimmers (in welcher sich der ofen befindet); Usebn. 35. *komnata* [kazB. *büləm* abschnitt].

pülmə hambár | mehl- od. kornkasten, kornbehältnis (in dem speicher), *сучькь* [kazB. *bülmä* scheidewand, abteilung, zimmer].

pür, Szp. id., ASM. 49. *pəvər* geny, evesség | eiter; *kuš-pür* csipa | augenschleim, augenbutter; vö. GOMB.

pürleŋ- genyedni | eiteren.

pürle genyes | eiterig.

pür- meghatározni; adományozni | bestimmen; verleihen; *tšyn pürden tyrə* a lelket adományozó isten | der die seele verleihende gott; *tyrə šyrza*, püləx *pürze šak mēžər vitre pürde kajza kəvər* [kaz. *bojər* befehlen; *alla bojorsa* если богъ велить, altV. *pujur-* опредѣлить, рѣшить дѣло; повелѣть (о начальникъ); назначить].

püre vese | niere (= *al-valli*) [kazB. *bějräk*, oszm. *bübrek* niere, Zenk. 175., *bögrek* id. Zenk. 223., ur. *püräk* id. почка].

püremežə tojásos tejjel megkent kovászos lepény | kuchen aus sauer Teig, der mit eingemischter milch beschmiert wird, ватрушка [kazB. *pirämäč*].

pürne Szp. l. *pyrne*.

pürt, Szp. id. lakóház, -szoba | wohnhaus, -stube; vö. GOMB.

pürt-tübi padlás | bodenraum.

pürt-yma előszoba | vorderhaus.

püzar, Szp. id. sérvés | bruch; Ucsesn. 103. грыжа; *p. makrat* a gyomor korog [kaz. *büsar*].

püske (csepiével töltött, vászonnal bevont) labda | spielball;
püskelle vilani labdajáték | ballspiel.

püsken: *jaldâr-püskena* a hótalp lábszija | der riemen am schneeschlittschuh, welcher den fuss festhält; *šbada-püskena* a bocskor két oldalán alkalmazott félköralakú fülecské, melyeken a bocskorkötő zsinórokat átfűzik | die halbkreisförmigen öhre an den seiten des bastschuhes, durch welche man die bastschuh-sehnüre zieht.

püstar széles piros kartonszalag, mely a női ingen a mell-től a vállon keresztül a hátra nyúlik | breites band von rotem kattan, das an dem frauenhemd von der brust über die schulter an den rücken sich streckt.

r

rak rák | krebs [or. *panz*].

rastav: *r.-ujêz*, *r.-ujêz* 12-ik hónap | der zwölfte monat [or. *poždectmo* weihnachten].

raštša berek, liget | hain [or. *poua*].

ri-pžak emelörúd | hebebaum [or. *pyuaez*].

ruzak nyúl | grauer hase, *Lepus europæus* [or. *pycaez*].

s

saja, Szp. id. kár | schaden, verlust; *mana s. pyl-pžs, laža vil-pžs* károm esett, a ló megdöglött; *s. jar-* veszíteni | verlieren; *s. kaj-* elveszni | verloren gehen; vö. Máté IX, 17. [kirgK. *zaja* id., misBug. *zaja* hiába | vergebens, зря < ar. *zai*, *zaiet* untergang, verlorengehen, *zaja* verloren werden, untergehen, *zai*, *zaij*, plur. *zija* verloren, in verlust geraten, Zenk. 587., 583.].

sajra, Szp. id. ritka, gyér; *ritkán* | undicht, selten; selten (adv.); *s. vârman* gyér erdő | ein wald von dünnem bestand; *vël piræn pava s. kilet* ő *ritkán* jön hozzánk | er kommt selten zu uns; vö. GOMB. [kazB. *sajëräk, sejëräk*].

sajal, Szp. id. kevés | wenig; vö. GOMB. *sagal*.

sajallan- elégtelenné válni | unzureichend werden, становиться недостаточнымъ.

sajallat- kevesbíteni | vermindern.

sacā, Szp. *sak* a falhoz erősített pad, lóca | wandfeste bank [kazB. *sāka*, *sika*, oszm. *seki* der erhöhte platz zum sitzen; bühne, Zenk. 514.].

sac-aḡa a pad alja | raum unter der bank, поднары.

sacāl fehér (a ló lábáról mondva) | weiss (von den füßen eines pferdes); *vāl laza yri* s. azon ló fehér lábú [Zol. szerint tat. «ценне»].

sacāl-uralā fehér lábú (ló) | mit weisser fessel versehen (v. pferde).

sacālva fok, lépcsőfok; fok, padmaly a folyó partján a magas vízállás után | stufe, treppenstufe; stufe, vorsprung am flussufer nach dem hochwasser; обрывъ [vö. kazB. *sikaltā-lā* holperig, kazO. *sikaltā-lā* бугристый, ухабистый, misBug. *sigalcā-lā* id.].

sacār, *sakkār*, Szp. id. nyolcz | acht; *sacār-vynnā* nyolczvan | achtzig; v. ö. GOMB. [kaz. *sigaz*].

saklat zálog | pfand, unterpfand [or. *zakladz*].

sala: s. *kajācā* Ucebn. 50., ASM. 128. воровей (veréb | spatze); vö. Zol. *sala* село (falu | dorf) [kazR. *sala* dorf < or. *celo*].

salam, Szp. id. üdvözlét | gruss; *vāl s. ja-pāz sirān papa* ö üdvözlétet küldött nektek; s. *par-* üdvözölni [kazB. *sālām*, kazO. *sālām*, kazR. *salam*, *sālām* < ar. *selām* heil, friede; begrüßung, Zenk. 515.].

salamalik: s. *tav sirē*! legyetek üdvözölve! | seid gegrüßt! (grussformel); *alikkām* s. (meséből) id.

sajḡaz egyenes, szálas fa | gerader, hochstämmiger baum.

sajḡaxlāz egyenes, szálas fákból álló erdő | ein wald von geraden, hochstämmigen bäumen; *sül(ə) tu šin-pāz sajḡaxlāz*, *sajḡaz lajāz kəletlāz* (népdalból).

salan-, Szp. id. szétmenni, szétbomlani, eltörni | sich zerstreuen, auseinandergehen, zerfallen, zerbrechen, in stücke gehen.

salan-pāzēk törött, szakadt, rendetlen | zerbrochen, verfallen, (Ucebn. 125) *неправильный*.

salat-, Szp. id. szétszedni, szétszórni, szétbontani, eltörni (trans.) | zerstreuen, zerbrechen (trans.), раскидать, расточить.

salat, Szp. id. maláta | malz [or. *colodz*].

salḡu mogorva, zsémbes | mürrisch, störrisch.

salḡulan- mogorvává lenni | mürrisch werden.

salḡulat- mogorvává tenni | mürrisch machen.

salma metélt vagy szaggatott tészta | nudeln, gezupfter teig [kaz. *salma*].

salma-jaški metélt-leves | nudelsuppe.

salma-šürbi id.

salma-tširā valamely betegség (a lábikrákon kelevények támadnak) | irgend eine krankheit (bei der beulen an den waden entstehen).

salt-, Szp. id. eloldani, föloldani | losbinden, aufbinden, abbinden, losmachen, lösen, развязать, разуть [vö. ? kazB. *čiš-* id.].

salvân- kioldódani, levetkezni | sich losbinden, sich lösen, sich ausziehen.

saldak, Szp. id. katona | soldat [or. *солдамъ*].

samana, *saman*, Szp. *saman* idő, kor | zeit; *kā, p̄zunezi samanra purēnma jēvēr* manapság nehéz élni [kaz. *zamana*, *zaman* < ar. *zemān*, *zemāne* zeit, zeitalter, Zenk. 481.].

Samar Camapa város | die stadt Samara.

samār, Szp. id. (mérsékelt) kövér, húsos | (mässig) fett, dick, feist; vö. GOMB. [kaz. *simaz*].

samārāl- Ucebn. 141. разжирѣть = *samārlan-*.

samārlan- hízni | fett werden.

samārlat- hízlalni | fett machen.

san hófuvatag (pl. az úton, kisebb mint a *kært*) | schneewehe (kleinere, vgl. *kært*); *jyr-san* id.

san-, l. *εzə*.

sandal: *sāyman sandalā* gálícz-féle (zubzony-szővetet festenek vele) | art vitriol (womit der kittelstoff gefärbt wird), «капжный купоросъ» [kaz. oszmR. *sandal* sandelholz; *sandalja bujadē* er färbte mit sandelholz < per. *sendel* sandelholz, Zenk. 521., ar. *sandal*, *sandel* id. Zenk. 574.].

sandal Szp. l. *syndal*.

sap l. *sarē*.

sap-, Szp. id. hinteni, szétszórni, öntözni | streuen, sprengen, (be)giessen [kazB. *sib-*].

savân- szétszóródni, szétmorzsolódni | sich zerstreuen, sich zerbröckeln, разсыпаться.

savân, p̄žāk morzsalékos | bröcklig, разсыпчатый.

sava: *savāt-sava* edények, mindenféle edény v. tartó | allerlei gefässe, gefäss und geschirr [kazB. *savāt-sava* id., kazR. *saut-sava* küchengeschirr, altV. *saba* большой туесъ (буракъ), употребляемый при весеннемъ, родовомъ жертвоприношении коня].

sabak, Szp. id., Ucebn. 31. *savaga* (növény-, bogyó-)fűrt | traube (von beeren), büschel, кисть (ZOL. «стебель, вѣтвь») [kazB. *sabak* kolben, traube, kirgK. *sabak* стебель растенія, соломина; вѣтвь, на которой висятъ плоды, altV. *sabak* id.].

saban: s. *sik-* fellábon ugrálni (bizonyos játékban, a ki veszt) | auf einem fuss hüpfen (in einem spiel, wer verliert).

sapla-, Szp. id. foltozni | flicken [vö. ? csuv. *sip*, *sipłē-*].

saplatar- foltoztatni | flicken lassen.

saplāk folt | fleck (zum flicken) [vö. *sapla-*; *sipłēž*].

sar, *sarē*: *sar-χurt* Ucebn. 88. трутень (hereméh | drohne);

sarē-χyrt (Novoje Jakuskino) poszméh | wilde biene, hummel, *дикая пчела* [= ? csuv. *sarē* gelb; vö. ? oszmR. *sarē-ža* wilde biene].

sar-, Szp. id. elterjeszteni, kiteríteni, szélesíteni | (aus-) breiten, breiter machen, erweitern, *стлать, расширить*; *virān s. ágyazni* | das lager bereiten, betten [oszm. krmR. *sār-* ausbreiten, ausspannen; *šamašār s.* die wäsche ausbreiten].

sarāl- kiterjedni, szétterjedni | sich ausbreiten, sich erweitern; *šiv sarāl'pža* a víz megáradt | der fluss ist ausgetreten.

sarām cséplésre szétterített kévesor a szérűn | zum dreschen geordnete garbenreihe auf der tenne, *посадъ*.

sarlaga széles | breit [vö. *sar-*].

sarlacāš szélesség | breite.

sarlāχ: *χirām-sarlāχa* heveder | bauchgurt der pferde, *подпруга* [vö. *sar-*].

saramat: *s.-kəβərri* szivárvány | regenbogen (= *azamat-kəβərri*) [kazB. *salauat küpərə*, vö. kaz. komR. *salamat* gesund, gesundheit < ar. *selāmet* das ganz- und unversehrtsein; integrität, freisein von übel, sicherheit].

sarana valamely növény; gyökere sárga, fenyőtoboz-alakú, ehető; virágjai szépek, halaványpirosak | eine pflanze mit hellroten blumen, deren gelbe wurzel, die einem tannenzapfen ähnelt, essbar ist, *луковица* [kazO. *sarana* лилия (liliom | lilie)].

sarē, Szp. id. sárga | gelb, *желтый, русый*; *sap-sarē* egészen sárga | ganz gelb; vö. GOMB. [kaz. *sarē*].

sarāl- = *sarēχ-*.

sarēχ- megsárgulni | gelb werden.

sarē-χarlē pirossárga | rotgelb, *желтокрасный*.

sarē-šu топленое масло.

sarē-tšir sárgaság | gelbsucht.

sarē az övről hátul lelógó himzett és rojtos női dísz | ein hinten vom gürtel herabhängender, brodirter weberschmuck mit franzen.

sarē-χūri annak rojtjai | dessen franzen.

sarzippi (*sarē*+*šipē*) annak öve | dessen gürtel.

sarēplē Усебн. 73. вредный (káros | schädlich).

sas l. *sazē*.

sazan ponty-féle | art karpfen [oszm. kirgR. *sazan* id.; or. *сазанъ*].

sazarpēk, Szp. id. hirtelen | plötzlich.

sazē, *sas*, Szp. id. hang | stimme; *sas kēlar-* siratni (a halottat) | (einen verstorbenen) beweinen [oszm. krm. adR. *sās* stimme, ton, geräusch, lärm].

sas-pallē betű | buchstabe.

sat (be nem kerített) kert | (nicht eingezäunter) garten; vö. GOMB. [or. *caðē*].

sat-pax^{tsi} bekerített kert | eingezäunter garten.

sav-, Szp. id. szeretni | lieben; vö. GOMB. [kazB. *sěj-*, misBug. *sü-*].

savān- megörülni | froh werden [kazB. *sějēn-*, *sējēn-*, misBug. *süwān-*].

savānās öröm | freude [kazB. *sējēnōš*, *sējēnēc*, misBug. *süwānēc*].

sava, Szp. id. vakaró-eszköz, gyalu-féle | schabeisen, schabhobel, скобель; Ucebn. 100. настругъ [vö. ? oszmZenk. *syga-* streicheln].

savala- скоблить.

savāk Ucebn. 37. лотокъ, совокъ (kis liszt- v. gabonalapátka | kleine schaufel um korn od. mehl aus- und einzuschütten) [or. *соровкъ*].

savāl, Szp. id. ék | keil, клинь; vö. GOMB. [? kmd. lebR. *səγās* id., altV. *səγās* id. (клинь), *čüis* колышокъ, гвоздь деревяный; vö. GRÖNB. 49.].

savāt edény, tartó | gefäss [kazB. *sauāt*, kaz. csag. tobR. *saut*].

səγet óra | stunde; vö. GOMB. *səγet* [kazB. *saγat*, *sägāt*, kazR. *säγāt* < ar.].

səγmet: *χαῖαρ-σəγμεῖ* *ῥῶ*, *σίλ-σəγμεῖ* *ῥῶ*, *ιγῆεκ-σəγμεῖ* *ῥῶ* *bi-* zonyos szellemek | irgendwelche geister; vö. MAGN. 91. *земметъ* трудъ, забота; боль, вредъ [< ar. *zahmet* das gedränge eines dichten haufens; mühsal, beschwerde, betrübniß, schmerz, krankheit u. s. w. Zenk. 478., vö. ar. *sakāmet* Zenk. 512. misBug. *šəγmāt*].

səγre: *manān səγre χῶprə* (= *manān tsəre χῶprə*) nagyon megijedtem, ijedtségtől szívdobogást kaptam | ich erschrak heftig; *vāl manān səγrene χῶbartrə* ő engem nagyon megijesztett [per. *zehre* gallenblase, galle, zorn, mut, Zenk. 485.].

səγrlən- megijedni | erschrecken (intr.); vö. Márk X, 32.

səγrləndər- (meg)ijeszteni | erschrecken (trans.).

sələp a ki hibásan ejt valamely hangot | einer, der irgend einen laut fehlerhaft artikulirt; Asm. 66. косноязычный.

səmmən szerint, -hoz képest | gemäss; vö. Asm. 218. *šemən*, *šem* сообразно съ по (отъ *šəmə* способъ, мотивъ, напѣвъ); vö. GOMB. *šem*.

sənək, Szp. id. nagy villa, szénahányó villa | grosse gabel, heugabel, вилы; vö. GOMB. [kazB. *sänäk*].

səndəre, Szp. *səndre* függő ágy | hängebett, hängepritsche zum schlafen, an der decke, полати [kazB. *sündärä*, misBug. *sändärä*].

səγgər: *ježal-s. galicz* | vitriol, купоросъ [kazB. *zəγär*, kazO. *zəγär* himmelblau < per.].

sereŋ -onként | postpos. der beziehung auf jeden einzelnen, jeden; vö. ASM. 217. *sereŋ, sajran, säjrän* [vö. kazB. *sajän* id.].

sereBε fogóeszköz galambok és selyemfarkú locskák számára, mely több, lószörből készített, deszkácskára vagy botocs-kára erősített hurokból áll | art fanggerät für tauben und seiden-schwänze (ein brettehen oder stöckchen mit mehreren schlingen von pferdehaar), силки.

serDe, Szp. id. bot. baktopp | geissfuss (Aegopodium), *снить* [kazB. *särdä*, misBug. *zärdä*].

sak- bödni, döfni | (mit den hörnern) stossen, *бодать* [misBug. *sak-* coire cum femina].

səGεGεn döfös | stössig.

sakmε-sava Ucsebn. 100. рубанокъ (gyalu-féle | schlicht-hobel).

səGε varsa (fűzfából) | kleine (weidene) fischreuse [kazO. *sēkā* нерета, веренька, верши, kazR. *sēkē* id.; vö. altV. *sügen* рыболовная морда, сплетенная изъ таловыхъ прутьевъ].

səGε, tajték, nyúlós nyálka | geifer [kazB. *səlägäj*].

səla, Szp. *sələ* zab | hafer; vö. GOMB. *śālō* [kaz. *səlo*].

səlay, Szp. *sələk* piócza | blutegel [kazB. *səjlək*, *sələk*].

səlgəš hókása, vizes hó | schneebrei, schneeschlamm [ZOL. szerint (76. l.) tat. *səltəš*].

səlda lúg | lauge [kazB. *səltə*].

səldaε- lúgozni | laugen.

səldaε lúgos | laugig.

səltε- hirtelen kézmozdulatot tenni, csapni | die hand hastig bewegen, mit der hand ausholen, махнуть рукою [kazB., kazO. *səltä*].

səm sötét | dunkel; *kəžər səm-təttəm* ezen éjjel egészen sötét, koromsötét van; *səm-sykkār* egészen vak | ganz blind; *səm vārman* sötét erdő; vö. Razsk. I, 39.; Máté XXVII, 45.; vö. GOMB. *söm*.

sər⁻¹ kenni, dörgölni | schmieren, einreiben; vö. GOMB. *sər*, *sör*- [kazB. *sēr*- treiben, kirgK. *sür*- гнать (табунъ); скоблить кожу, когда ее обдѣлываютъ; vö. kazB. *sört*- schmieren, reiben, kirgK. *sürt*- вытирать, тереть; vö. csuv. *sərdən*-; vö. GRÖNB. 34.].

sərgəpžə hegedűvonó | violínbogen.

sər⁻², Szp. *sēr*- szűrni | filtriren, seihen; *pylə* s. húzóhálóval halászni | mit dem zugnetz fischen; vö. GOMB. *sör*- [kazB. *süz*-, *söz*-].

səreGεn szűrő | seiher, filter; *sət-səreGεnni* tejszűrő | milch-seiher.

səreGε kerítőháló, vonóháló (két ember a vízben haladva czipeli) | zugnetz, бредень [kazO. *süräkä* черпакъ съ сѣткою для ловли рыбы, наметка, misBug. *söräkä* id.; vö. csuv. *sər*⁻²].

sərən egy húsvét előtti ünnep | ein fest, das vor ostern ge-
feiert wird [= kazO. *sərän*, kazR. *sərä_on*].

sərəm, Szp. *sərēm* széngőz | kohlendunst [kazO. *sərēm*].

sərł-, Szp. *sərł-* (onomat.) surrogni, dongani (pl. légy,
méh) | summen, schwirren (z. b. die fliege, die biene), жуужать.

sərdən- vmihez könnyen hozzáérni, vmit érinteni, hor-
zsolni | an etwas streifen, nur obenhin etwas berühren, an etwas
vorbeistreichen (Asm. VII. *sərdən* < tat. = *sərən* споткнись); *yra*
kədəsse sərdən, pəzo a koci könnyedén érintette a szögletet; *əna*
kəšt sərdənədə jərəmašt, makrat őt érinteni se lehet, (mindjárt)
sír, vö. Máté VIII. 3.; vö. *sər⁻¹* [kazO. *sərtən-* спотыкаться;
misBug. *sərtən-* = csuv. *sərdən-*].

sət, Szp. *sət* tej | milch; vö. GOMB. [kaz. *sət*].

sədəl asztal | tisch; vö. GOMB. [or. *стол*; vö. kazB. *ěstäl*].

sədəl-sitti asztalkendő | tischsuch.

səder- vonszolni, hurezolni, czipelni | schleppen, волочить
[vö. ? kazB. *ěstěra-* id.]

sətrən- schleppen (intr.).

sətkən, Szp. *səpēkkən* fanedv | baumsaft, сокъ; *pylā-sətkənə*
haltej | milch der fische.

səvek meneteles | langsam abschüssig, geneigt, полорій.

səvəral- friss izét veszteni (ital), megtörni | seinen frischen
geschmack verlieren, abgestanden werden (v. getränk); vö. ZOL.
75. раскисаться, проквашиться, свернуться, осбдать, отсыреть.

səvəralder- caus.

səj vendéglátás, lakoma | gastmahl, schmaus (= *tšis*); s.
kür- megvendégetetni | bewirtet, traktirt werden; *əbə xənana kaj-*
zan səj kürdəm [kazB. *səj*].

səjla- megvendégetni | bewirten, traktiren.

səx: *səx səx* keresztet vetni | ein kreuz schlagen, пере-
креститься; vö. GOMB.

səx- szúrni, csípni (pl. kigyó, darázs); csipkedni (madár),
csőrrel vagdalni | beissen, stechen (z. b. die schlange, die wesp);
picken, hacken (mit dem schnabel) [kel.-tör. *sok-* einstossen,
stechen, beissen, Zenk. 527. (vö. oszmR. *sok-* hineinlegen, hinein-
stecken, durchbohren), ur. *suk* пихай, засовывай, вкладывай,
втыкай (vö. jak. *uk-* legen, stecken, einpacken)].

səxə komor, mord, mogorva | mürrisch, barsch, unfreund-
lich; s. *šul* nehéz szán-út (nagyon hideg időben, mikor a hó
száraz és a szántalp csikorog) | schwere schlittenbahn (während
strenger kälte, wenn der schnee trocken ist und beim fahren
ein knarrendes geräusch sich hören lässt) = finn kiteä keli
[oszm. krmR. *səkhə* das bedrängen; gedrängt, eng; streng, ernst,
die strenge; heftig (vom winde) (vö. oszm. krmR. *səkh* dicht ge-
drängt, dicht zusammengelegt, kompakt, oft, oszmZenk. dicht

gedrängt, gepresst, gedrungen, derb, häufig, reichlich), oszmZenk. *syky* dicht, fest etc.; derb, stark, hart, streng].

sāxō Ucsebn. 60. жадный (mohó, sovár | gierig, begierig, habsüchtig) [ujg. kel.-törR. *sok* habsüchtig, gierig; (kel.-tör.) neidisch, csagKún. *sok* geizig; böser blick].

sāxān-, Szp. *sīrān* csurogni, folyni; beszivódni | ausfliessen, triefen, lecken, leck sein; sich einsaugen; *ku vitre sāxānat*; *ku vitrezen šiv sāxānat* [kazB. *sāxān-*].

sāxman, *sākman*, Szp. *soyman* testhez álló hosszú posztó-kabát | langer, dem leibe anschliessender rock [kazB. *čikmān* kaftan aus tuch, tobGig. *sūkmān* сермага, *čikmān* сукно, кафтанъ; vö. ? csagKún. *sokman* grosse reisetiefel, oszm. *sokman* eine art pantoffel oder überschuh, Zenk. 578.].

sālan elefánt | elefant [or. *слоно*].

sāmaz, Szp. id. szó; hír, mende-monda | wort; gerede, gerücht; *χaldāχ* *χusšān* *őže* s. *šūret* híre jár a nép között; *vattizem kalanā* s. közmondás | sprichwort, sentenz; s. *par-* szavát adni, megigérni | sein wort geben, versprechen; vö. GOMB.

sāmazla- beszélni | sprechen.

sāmala Ucsebn. 1. *smala*.

sāmza, Szp. *səmza* orr; állati orr (pl. kutyáé, macskáé, disznóé); madár-orr, csőr | nase; schnauze, maul, rüssel; schnabel; *sāmzaba* kalas- orrán keresztül beszélni, orrhagon beszélni | durch die nase sprechen; vö. GOMB. *somza* [ASM. 101.].

sāmza-šija orresont | oberteil der nase, переносе.

sāmza-šāpōksēm orrlukak | nasenlöcher.

sān, Szp. id. arcz, arczulat, szin | gesicht, antlitz, aussehen; *sān-sābat* id.; *ynān* *sān-sāba* *őže* (*sānā-sāba* *őže*) *χitā* neki szép arcza van [kaz. etc. R. *sān*].

sānzār csunya, rút | hässlich, безобразный.

sāna- megvizsgálni, megpróbálni | prüfen, untersuchen, versuchen [kaz. *sāna-*].

sānā, Szp. *sonō* kopja; fullánk | spiess; stachel (der insekten, z. b. der biene) [kazB. *sōyē*, jak. *ūyū*].

sān *őžār*, Szp. id. láncz, bilincs | kette, fesseln, цѣль; vö. GOMB. [per. *zenžir*, *zinžir* kette, Zenk. 482.].

sān *őžārta-* bilincsekbe verni, meglánczolni | in fesseln schlagen, anketten.

sābat 1. *sān* [kazO. *sāpat* лицо, статность, видъ, misBug. *sifat* id. < ar. *sifet*, *syfat* die äussere form, Zenk. 570.].

sābār *őžāklan-* kotlás következtében elromlani (tojásról mondva) | zufolge des brütens verdorben werden (von eiern) [vö. kazO. *šābārčak* испортившееся яйцо, болтунъ (romlott tojás | verdorbenes ei), *čābārčak* гнилой, тухлый (megromlott, záp | faul), č. *šoměrka* болтунъ, гнилое яйцо].

s̄b̄ar. p̄ž̄āklā: s. *s̄marda* kotlás következtében elromlott tojás | zufolge des brütens verdorbenes ei [vö. az előbbi].

s̄p̄ka bölcse (hársfakéregből) | wiege (aus lindenrinde) [or. *зыбка*].

s̄psa, Szp. *sopsa* darázs | wespe, oca [kazV. *s̄ps̄ä* id. oca, kazO. шерстень, oca, kazB. brutbiene, drohne; misBug. *s̄ops̄a*].

s̄ar, Szp. id. festék | farbe (stoff, mit welchem man färbt), краска [kirgK. *s̄ar* сурикъ, киноваръ, краска, altV. *s̄ar* краска, misBug. *s̄ar* id.].

s̄ar-s̄st̄i festő | färber, maler.

s̄arla- festeni | färben, malen.

s̄ra, Szp. id. *s̄or* | bier [kaz. *s̄ra*].

s̄ra-t̄s̄ma = *t̄s̄m*.

s̄ran, Szp. *soran* nem cserzett bőr | ungegerbtes leder, сыромятная кожа [kazO. *soran* id., kazV. (s. v. кожа) *s̄orom* необдѣланная кожа].

s̄ran t̄s̄äl̄a csizma-féle | art stiefel.

s̄r̄ä fakőszürke, halaványbarna (teveszínű, de valamivel sötétebb; lóról és macskáról mondják) | fahlgrau (wie die farbe eines kameels, aber etwas dunkler, «zwischen сивый und саврасый»); wird von der farbe eines pferdes oder einer katze gebraucht); ZOL. 63. с̄рый, голубой [kazB. *s̄or* grau (farbe des wolfs), kazO. *s̄or* с̄рый, misBug. *s̄or* «саврасый»].

s̄r̄ä-χurt, Szp. *sor-χurt* himmél | männliche biene, трутень.

s̄r̄än- elszivárogni, kicsurogni | durchsickern, ausfließen, lecken; *kyrga šm. p̄ž̄n šiv s̄r̄änat* [vö. kaz. kirgK. *sark-* (kaz.) tropfenweise abfließen, durchsickern; (kirg.) bis zum letzten tropfen ausgegossen werden; kirgR. *soruk-* abfließen (vom wasser, von einem nassen gegenstande)].

s̄r̄ävat valamely gyermekbetegség (vízhólyagocskák a testen) | eine kinderkrankheit (wässerige bläschen an dem körper) [vö. ? kazB. *s̄rkau* krank; krankheit, kazO., misBug. *s̄r̄äw* болѣзнь, хворь].

s̄r̄ävat-kyr̄ḡa a szántóföldön termő növény, melylyel a *s̄r̄ävat* nevű betegséget gyógyítják (fazékban forralják s aztán azzal a vízzel borogatják a beteg gyermek testét) | eine auf den ackerfeldern wachsende pflanze, mit deren extrakt man die *s̄r̄ävat* genannte krankheit durch umschläge heilt.

s̄r̄ca bizonyos dísz | ein zierat = *alga* [kazB. *s̄r̄ca* ohrgehänge, *s̄r̄ca-bau* halsgehänge von silbermünzen].

s̄arla- = *s̄arl̄e*.

s̄rnaj, Szp. *sornaj* duda | dudelsack, sackpfeife, l. MAGN. 200. [kirgK. *s̄rnaj* гармоника (киргизы видятъ ее у татаръ); misär tolmácsom szerint az orenburgi tatároknál *sornaj* гармоника (?); oszm. *zürna*, *zorna* hobo, Zenk. 479. < per. *sürnā*,

sürnāj festpfeife, festschalmei, klarinette, schallhorn, hoboë, Zenk. 507.].

sārnaj-χurt «nagy méh, melyet külön méhkasban tartanak» | «eine grosse biene, die in einem besonderen bienenstock gehalten wird.»

sārt, Szp. id. hegy, domb | berg, hügel, холмъ, гора = *tu*; Zol. 65. хребетъ горный [kazB. *sārt* rücken, rückgrat, berg-rücken, kazO. *sārt* хребетъ, спина, бугоръ].

sāzar, Szp. id. nyest | marder [kazB. *sosar*, komR. *sauser*; csagKún. *sūsar* zobel, eichkätzchen, oszm. *sansar* fouine B.-M. 102., oszm. *saṣsar*, vulg. *samsar* hausmarder, Zenk. 513., *sansar* marder, Zenk. 521.].

sāzāl korpa | kleie, отруби.

sāskā Ucebn. 65. бредни (vonóháló | zugnetz) [altV. *suska* мѣшокъ изъ чистой сѣтки на развилкѣ для ловли мулъковъ, tobGig. *cyzgy* сакъ].

sāpār: *s. tu*- rabolni | rauben, ограбить; vö. Razsk. I, 50.

sāpārlan- id.

sāpār- dörgölöni, dörzsölöni, simogatni | reiben, schaben, streichen, streicheln [altV. *sāpār* id. скоблить, скрести].

sātrāl = *sārdān*-; *manān* ұрава көзессе *sātrāl*, ұза.

sāvaj czölöp, karó | pfahl (zum einrammen) [kazO. *subaj* < or. *свая*].

sāvap lelki üdv | seelenheil, спасение души; *šūlāḡa sāvava pālmešt* nincsen szégyenérzete | er hat kein schamgefühl; vö. GOMB. *sāvan* [kazB. *sauab*, misBug. *sāwap* < ar. *sewāb* (*sewap*) vergeltung der guten werke, Zenk. 337.].

sāvā 1. $\frac{1}{12}$ pászma (= 10 fonál) | $\frac{1}{12}$ fitze (= 10 fäden); 2. versszak | strophe [? tel. alt. krmR. *saba* teil, kmdR. *sabā* id.].

sāvār mormota | murmeltier, сурокъ; vö. Zol. 64. сусликъ [kirgK. *suur* сурокъ].

sāvār, Szp. id. szórni | wannen, worfeln (getreide) [kazB. *sāuār*-. *sauār*-, kazR. *saur*-.].

sāvās kullancs | zecke, baumlaus, клещъ; vö. GOMB.

sāvāslan darázs-féle | ein insekt, das der wespe ähnelt; «nagy, a méhhez hasonlít, fészketőlgyfák odvába rakja, mézet gyűjt»; vö. Zol. 28. *vuslan* шершень.

*si*¹: *pū-si* test | körper, leib; *pāvān, ūžen sijan, ūžen, ütla tirla ḡuṣṣān, ūžen, tšāri varrān, ūžen tyxtār tylalla!* (ráolvasásból); vö. MAGN. 151. туювище.

*si*², Szp. *si* évgyűrű (fán) | jahresring (an einem baum), волокно дерева, (Ucebn. 107.) слой.

sik-, Szp. id. ugrani, szökni; ráragadni (betegség) | springen; anstecken (eine krankheit); *tšāre siget a szív dobog* | das herz klopft; *sikkibe tšup*- vágtatni (ló) | galoppiren; *sikkibe tšuytar*-

vágtatni | in vollem galopp fahren; vö. GOMB. [oszm. csagR. sák-
hüpfen; vö. kaz. *sikər- id.*].

sikkelen- rázódni, rázkódni | sich hin und her bewegen,
sich schütteln.

sikter- lendíteni, lóditani, ugratni, ugrasztani | in bewe-
gung setzen, aufspringen machen, (Ucsebn. 142.) сдвинуть,
качать (ребенка).

siktarme bölesörúd | wiegenstange = kazO. *sírtmä* шестъ
на которомъ подвѣшена дѣтская люлька. очипъ.

sillē-, Szp. id. rázni, lebegtetni, ingatni | schütteln, rütteln,
(Ucsebn. 142.) трясти, качать (дерево), встряхивать (одежду)
[vö. kazB. *salka-, salak-*; vö. GRÖNB. 33.].

sim a sör v. mézsör (legjobb) felső, sűrű része | der obere,
dicke (beste) teil vom bier od. met; vö. ASM. BCs. 66, 67.

simas zöld | grün [?? per. *zebz* grün, frisch, schön, lebens-
kräftig, Zenk. 496.].

siŋgər: iŋgək-siŋgər mindenféle kár, szerencsétlenség | allerlei
unglück, verlust; vö. ASM. 115. *iŋgək siŋgək* различные несча-
стия; vö. MAGN. 63.

sip: im pylvār, sip pylvār (ráolvasásból) legyen gyógyulás,
legyen javulás! | es werde heilung, es werde besserung! [alt.
tel. lebR. *sāp* zugabe, beigabe, kirgR. *sep* zugabe, zuwachs].

siple- kijavitani, újítani | ausbessern, renoviren; vö. *sapla-*
sipletter- caus.

sipləx gyógyulás, javulás | heilung, besserung; *jē, pəsməl*
tyrā! tyrāran irləx, ədəmrən sipləx! (ráolvasásból).

sir-, l. ezir.

sir- elvenni, levenni, eltávolítani, elhárítani | wegnehmen,
abnehmen, entfernen; *vys šin, bžen sēnalāk sir* vedd le a takarót
a teherről! *əbā ynān kərəkne sirdəm* levettem róla a bundát;
əbā āna sirdəm levettem róla a takarót; *əj, tyrā, siḡla, manran*
yzala tazēle sir ó isten, oltalmaz, háríts el tőlem minden ros-
szat! *tāllezə pīran iŋgəgə siŋgərə sirze jār* hárítsd el az engemet
fenyegető szerencsétlenséget! — vö. Luk. I. 25.; MAGN. 58.
[tel. oszmR. *sājər-* abreißen, abschälen, abziehen (die rinde, die
haut, die kleidung); (oszm.) abkratzen, abschälen; (oszm.) *pā-*
caḡā s. das messer herausnehmen, *pārdāji* s. den vorhang fort-
ziehen, *jār jūzūdān topraḡā* s. von der erdoberfläche den staub
forttreiben (vom winde); vö. csagVámb. *sājir-* abziehen, abschaben,
abschinden, wegnehmen].

sirvən- loccsanni, freccsenni | mit plätscherndem geräusch
gespritzt werden, (Ucsebn. 142.) брызгать, плескаться; *mana pīl-*
bžāk sirvən, bžā. [kel. tör. (R.) *sārpin-* in einer welle sich fort-
bewegen; vö. oszm. csagR. *sārp-* bespritzen, spritzen].

sirbat- locsolni, loccsantani, freccsenteni | sprengen, be-

sprengen mit plätscherndem geräusch; vö. az előbbi [misBug. *sirpət-*].

sis-, Szp. id. érezni | empfinden, spüren [kazB. *siz-*].

sizəmləz Ucebn. 111. чувство (érzet | empfindung).

sizü érzet | empfindung.

sivə, Szp. id. hideg; hideglelés | kalt, kälte; das kalte fieber, лихорадка; *s. tipət əna* ő hideglelésben szenved; vö. Гомб. [kazB. *səuək*, misBug. *suvək*].

sivə-jənə észak | norden; *kaj sivə-jənəllə* menj észak felé!

sivələ hideglelés | das kalte fieber.

sivən- lehűlni, meghűlni | kalt werden, sich abkühlen.

sivə-pəz hóhehely | schneeflocke.

sivat- lehűteni | kalt machen, abkühlen.

sivə-tšir Ucebn. 102. лихорадка (hideglelés | das kalte fieber).

si¹ Szp. 1. *si²*.

si²: *si pul* isten veled! | lebe wohl! прощай! *si-pul tē-* elbúcsúzni | lebewohl sagen, abschied nehmen; vö. *sivə* [kazB. *sau* gesund, *sau bul* lebe wohl!].

sijan, Szp. id. kár, veszteség | schaden, verlust [kazB. *zəjan* < per. *zījān*, *zījāne* id. Zenk. 485.].

sijanlə, Ucebn. 89. *si-jənələ* káros | schädlich.

sizə óvatosan | vorsichtig (adv.) [kazB. *sak* vorsicht; vorsichtig].

sizlə- óvni, védeni, őrizni | bewahren, hüten, bewachen.

sizlə óvatos | vorsichtig.

sirən- Szp. 1. *səxən-*.

siləm Szp. 1. *sivlēm*.

sivlēm, Szp. id. jobb (dexter) | recht; *s. alə* a jobb kéz | die rechte hand.

sip-, Szp. id. összekötni (pl. elszakadt zsinórt), hozzákötni, hozzávarrni, hozzáilleszteni, megtoldani | zusammenbinden, anbinden, zu etwas binden, annähen, anstücken [kaz. etc. R. *sap-* ansetzen; *baš sapkan itək* ein stiefel mit einer kappe; *sənəruk sabar ol* (ujg.) er setzt das zerbrochene zusammen].

sivə, Szp. id. csukló, íz | gelenk, суставъ, коѣнцо; *vut-sippi* Ucebn. 57. полѣно, плаха (fahasáb | holzscheit); vö. *sar-zippi*; vö. *sip-* [vö. ? csagR. *sapak* stiel, stengel, kaz. kirg. tobR. *sabak* knopföse, die öse am ohrringe].

sip-, Szp. id. hörpenteni, hörpölni, kanállal enni | schlürfen, mit löffel essen, ѣѣѣѣѣ [oszmR. *sáp-* einschlürfen, einsaugen, trinken, schlürfend trinken; vö. csagKún. *sipkar-* schlürfend trinken].

siptar- kanállal etetni | mit löffel füttern.

sir: *sir-kəmbi* gomba-faj | art pilz, bofist (= finn ma a n m u n a).

sir-, Szp. id. a lábravalót a hársfakéregből készített czipőt és a lábkötőt) felkötni | die fussbekleidung (bastschuhe und beinbinden) anlegen, обувать [oszm. krm. kazR. *sar-* (oszm. krm.) umgeben, umhüllen, umschlingen, umwinden; (kaz.) aufwickeln (garn); *ajayê sardê* er umwickelte den fuss, ur. *sarê* завертывай, обматывай, обвивай].

sirêš jászol | krippe, ясли.

sis-, Szp. id. szarni | scheissen.

sisna, Szp. id. disznó | schwein; *sisna-azi* kan-disznó | eber; *sisna-suri* malacz | ferkel.

sivê, Szp. id. egészséges | gesund; vö. *si*² [kazB. *sau*; vö. GRÖNB. 94.].

(*sival-* felgyógyulni | gesund werden, genesen.

sivlê egészség | gesundheit.

sivlêlê egészséges | gesund.

sivêl- beszáradni (állott tojás) | abnehmen, eintrocknen (von abgestandenen eiern) [alt. tel. leb. szag. kojb. sorR. *sôl-* austrocknen, verdunsten, abnehmen, verschwinden, oszm. krm. kirk. k. kirk. ujj: sorR. *sol-* austrocknen, abnehmen, oszm. *suyla-* in die erde eingesaugt werden, jak. *uol* abnehmen (von flüssigkeiten); vö. GRÖNB. 43.].

sivla-, Szp. id. lélegzeni | atmen; vö. GOMB. [kazB. *sulê-*, misBug. *sula-*].

sivlêš lehellet | atem; Ucebn. 71. воздухъ (levegő | luft); vö. GOMB.

sivlêm harmat | thau; *sivlêm-siv* Szp. id.; vö. GOMB.

skyp kapocsvas | klammer (or. *скоба*).

smala, Ucebn. 44. *sâmala* katrány | theer [or. *смола*].

stan guzsaly, rokka | spinnrocken [or. *станъ*; kaz. *stan*].

stapan: *s.-puš* bot. «татарникъ», «татарская голова».

starasta falu véne | dorfältester od. -schulze, bauerältester [or. *староста*; kazO. *starasta*].

stinâ fal | wand [or. *стѣна*; kazB. *stinâ*].

strapil szarufa | dachsparren [or. *стропило, стропила*].

*su*¹ (inf. *sêvas*), Szp. id. fejni | melken [kazB. *sau*].

*su*² (inf. *sêvas*), Szp. id. számálni, számítani; becsben tartani, megbecsülni | zählen, rechnen; schätzen, ehren (считать по порядку; почитать); *vêl mana suma sêvat* ô becsül engem; *pire suma sunêžên sîrêde tyrê suma sudêr* azért hogy bennünket megbecsültetek, benneteket is becsüljön az úristen! [ujgR. *sa-* sprechen, aufzählen, zählen, oszm. csag. ad. krmR. *sai-* zählen, betrachten, halten; (oszm.) erzählen].

suĵ- hazudni | lügen [vö. *suĵa*].

suĵêšê hazug | lügner.

suĵêšter- hazudni | lügen.

suja, Szp. id. hazugság | lüge [tel. kmdR. *sajak* zerstörung, verleumdung; vö. alt. tel. etc. R. *saja-* zerbrechen, zerstören; csagR. *sajır* das delirium, das phantasiren, csagKún. *sajêr* leeres gerede].

suǵǵǵ: *ǵuǵǵǵ-suǵǵǵ* mindenféle búbanat | allerlei sorgen, kummer und gram; vö. Asm. 115.

suǵla- (ki)választani | (aus)wählen [kazB. *sajla-*].

suǵa, Szp. *suǵa*; vö. GOMB. [or. *coxa*; kaz. *suka*]:

suǵa-kaleǵǵ pflugstürze, полица.

suǵala- szántani | pflügen.

suǵa-puǵǵ eke | pflug, coxa.

suǵa-timari ekevas | pflugschar, сошникъ.

suǵa, *pylê-suǵi* kopoltyú | kieme [kirgR. *saǵak* der winkel zwischen hals und kinn, das obere ende des halmes, wo die ähre beginnt, kirgR. *saǵa* der fuss eines berges; die mündung eines flusses; die stelle, wo die klinge oder die lanzenspitze am schafte befestigt ist, csagKún. *sakaǵ* doppelkinn, kom. (Codex Cuman.) *saǵak* mentum].

suǵal, Szp. *suǵal* szakál | bart; vö. GOMB. [kaz. *sakal*].

suǵan, Szp. *suǵan* vöröshagyma | zwiebel, лукъ [kazB. *soǵan*, *suǵan*].

suǵêr, Szp. *suǵêr* szurok | pech, harz [kaz. *saǵêz*, tel. altR. *saǵêz*].

suǵkêr, Szp. *sokkêr* vak | blind [kaz. *sukêr*].

suǵmak ösvény | (fuss-)pfad; *kujan-suǵmaǵǵ* a nyulak lábnyomai a hóban | die fustapfen der hasen im schnee [kaz. *sukmak*].

syl- megbabonázni, megrontani | behexen, durch zauberei verderben; *tuǵatmǵǵ êna sylnê*.

sylu megbabonázás, megrontás | behexung; *tyrê-sylu* az isten megrontása (személyesítve); *tyrê-syl-amêǵǵ* annak az anyja.

syla keresztfa az ajtón, az asztalon stb., mely a deszkákat összetartja, megerősíti | das querholz z. b. an der tür, am tisch (an der unteren seite), welches die bretter befestigt; *alêk-syli*, *sêdzel-syli*.

syla, Szp. id. lép; lóbetegség (or. селезень) | milz; eine pferdekrankheit (russ. селезень).

sylazaj, Szp. *sylaraj* bál; balog | link; linkhändig [kirgR. *solakai* linkhand, komR. *solajai* id.; vö. kaz. *sul* link].

sylań,ǵǵa: *têvar-sylań,ǵǵi* (nagy, madáralakú vagy négy-szögű) sôtartó | grosse salzbüchse (viereckig oder in der form eines vogels) [or. *солонуха* salzfass].

sylê, (folk.) *syl*, Szp. *sylê* tutaj, szál | floss [kaz. *sal*].

sylê len- vagy kender-kéve | flachs- od. hanfbündel (= finn roivas).

sylê, Szp. id. karperecz | armband.

sylm: *s. tu-* (= *su-*²) számlálni, számítani | zählen, rechnen; *s. tuzan viššer manit tivnə jada* megszámálván, mindenkinek három rubel jutott.

sylən- tántorogni | mit unsicheren schritten gehen, taumeln; *šyna sylənat* a szán felre csúszik, siklik | der schlitten gleitet, rutscht nach der seite; vö. Razsk. I, 36. *vəjran s. vybitysja iz sily* [kazB. *salən*- sich neigen, herabhängen, (kazO.) нагнутьсѧ, повалиться, ложиться (о предметах)].

syləŋcə útszéli lejtő (téli úton) | gefälle (auf der schlittenbahn), раскатъ (= kaz. *saləu*) [kazO. *saləŋkə* herabhängender teil eines kleides].

sylxən hűvös | kühl, прохладный [kaz. *salkən*].

sylxənlan- hűvösödni | kühl werden.

sylla- Szp. id. lengetni, himbálni, hintázni | schwingen, schwenken, schaukeln [oszmR. *salla*- in horizontaler schwebe halten; wiegen, schaukeln; vö. csagKún. *salənmak* sich nach allen seiten verneigen, csagKún. *saləŋžak* schaukel, wiege, oszm. *salynžak* schaukel, schwinge, Zenk. 563.].

syllan- (oda s vissza) lengeni, billegni, ingani | sich hin und her schwingen, in pendelartiger bewegung sein, (Ucsebn. 142.) качаться.

syllandar- caus.

sum rubel (papirosrubel) | rubel (papier-rubel) ассигнационный рубль; vö. Asm. 187. [kazB. *sum* id., kirgK. *som* кусокъ, брусъ (жельза), листовое желѣзо; рубль, alt. tel. etc. R. *som* stück, barren etc.].

syn- kívánni, akarni | wünschen, gönnen, wollen; *vəl mana yzal synat* ő nekem rosszat akar; Zol. 62. *son*- желать, думать, имѣть расположение; *χajar-sunassi* Márk VII, 22. злоба [kazB. *sana*- zählen, rechnen, halten für etwas, oszm. krm. kirgR. *san*- id.].

synaržə vadász | jäger [kirgR. *sonaršə* ein jäger, der nach frisch gefallenem schnee auf die hasen- und fuchsjagd geht; vö. kirgR. *sonar* frisch gefallener schnee, tobGig. *sunar* звѣринный промыселъ (jagd)].

synas, Szp. id. nátha | schnupfen; *ynən s. pur náthája van*.

synasla- tüsszögni | niesen.

syndal, Szp. *sandal* ülő | amboss [kaz. kirgR. *sandal* < per.].

syndəŋ láda; skatulya, tartó | kiste, kasten; schrein, schachtel; vö. Gomb. [kaz. *sandək* < ar.: ar.-oszm. *sunduk*, gewöhnl. sanduk kiste, schrein, Zenk. 574.].

syn pžəga szigony (egykampós) | fischgabel, fischeisen (mit einem haken); vö. *ššən pžəgə* [csagR. *sančiy* kleine lanze, csagKún. *sančəŋ* kleine hellebarde, *sanžəŋə* eisenhaken, pfeil der wachtsoldaten; vö. ó-tör. csagR. *sanč*- stechen; kazB. *čənəčkə* stachel; gabel (essgabel), vö. kazB. *čənəč*- stechen].

sybān, Szp. *sybān* szappan | seife [kaz. *sabān*].

syne vályú alakú abrakos tarisznya | futtersack der pferde (in der form eines troges; wird an beiden enden an die enden der femerstangen mit schnüren befestigt, so dass das angespannte pferd daraus den hafer fressen kann) [or. *зобня*].

sur-, Szp. id. köpni | spucken.

sur, pžək nyál | speichel.

surā-, Szp. id. szagatni, fájni | reissen (v. impers.), schmerzen, einen dumpfen schmerz fühlen, ломить, нять; *ynān allī* *surat* kezében szagatást érez [vö. kaz. *sāzla*- id., altV. *sās* ломота, боль въ костяхъ, *sāsta*- нять; ломить (о костяхъ)].

suran, Szp. id. seb | wunde; vö. ZOL. 62. *soran* болячка, короста, убитокъ; MAGN. 149.

suranlat- Ucsebn. 142. раниť (megsebesíteni | verwunden).

suran-tšir köszvény | gliederreissen, rheumatismus, ломота.

suran-virānā sebhely, hegedés | narbe.

synri szagatás | das reissen in den gliedern, ломота; *vāl* azaplanat *synri*be köszvényben szenved.

syrat nagy, hosszúkás (100—200 kévéből álló) kéverakás | ein grosser, länglicher garbenhaufen (von 100—200 garben) [kazB. *zurat*; or. *зародъ, зородъ, зарадъ, озородъ* (DAL. szerint eszaki és keleti Oroszországban)].

syraž, Szp. id. juh | schaf [kaz. *sarāk*].

syraž-yri-titni «juhlábfogdosás» | «das fussfangen der schafe»: Šzilveszter-estén a legények s a leányok a juh-akolba mennek, a hol sötétben a juhok lábait fogdossák; aztán meggyújtják a lámpást; a milyen juhok fogott valaki, olyan lesz a jövődő felesége, ill. férje (ha sötét, akkor barna, ha fehér, akkor szöke stb.); ha pedig kecskét fogott valaki, annak felesége, ill. férje kóborló lesz | am Sylvester-abend gehen die jüngerlinge und die mädchen in den schafstall, wo sie die schafe in der finsternis an den füssen fangen; dann wird ein leuchter angezündet; wenn mein schaf schwarz ist, bekomme ich eine brünette frau, resp. einen brünetten mann, wenn weiss, bekomme ich eine blonde frau, resp. einen blonden mann u. s. w.; wenn ich aber eine ziege gefangen habe, wird meine frau eine herumbummlerin, resp. mein mann ein herumbummler sein; vö. ZOL. 20.

syrbān, Szp. id. hosszú, keskeny, fehér, mind a két végén himzett fejkendő, melyet az áll alól a fej tetejére kötnek fel, úgyhogy két vége a nyakszirtre lóg; megerősítésére a homlokra a fejet egy más, közönséges fehér kendővel (*puš-tytri*) kötik körül | ein langes, schmales, weisses, an beiden enden brodirtes kopftuch, welches um das kinn hinauf auf den kopf gebunden wird, so dass die enden an dem genick herabhängen; zu dessen

befestigung wird dann ein anderes, gewöhnliches, weisses tuch (*puš-tytri*) an der stirn um den kopf gebunden.

syurban-šakki, *syurban* nevű fejkendőről a mellre fűggő bördarab, mely üveggyöngyökkel, pénzekkel és (felső részén) egy háromszögletes fémdarabbal: *šes-teŋgə* (réz- vagy hamis-ezüstből, «польское серебро») van diszítve | ein von dem *syurban* genannten kopftuch an der brust herabhängendes lederstück, das mit glasperlen, münzen und am oberen teil mit einem dreieckigen metallstückchen (*šes-teŋgə*) geziert ist.

syurban-χəmi pflugstürze, *отвалъ*.

surt l. *χart*.

sut törvényszék | gericht [or. *cydž*].

syt, Szp. id. eladni | verkaufen; *sydān il-* megvenni | kaufen [kaz. *sat*].

sydā eladó áru | die zu verkaufende waare; *sydas syt-tāma* *χaklā latsa par!*

sydana: s.-*šəmmi* farsik csont | steissbein.

sydān kocsonya | gallerte [or. *сmyдeнь*].

sytiski paraszt-rendőr a faluban | dorfpolizist [or. *comekii*].

suduk egy sügér-faj (*Perca lucioperca*) | sander [or. *cydaxkz*].

sü- (inf. *saves*), Szp. id. nyüzni, lehüzni (bört) | schinden, abhäuten; vö. Márk XIV. 52. [kaz. *suŋ*].

sün-, Szp. id. kialudni | auslöschen, verlöschen (intr.); vö. GOMB. [kaz. *sün*].

sünder- oltani, kioltani | löschen, auslöschen.

süre, Szp. id. borona | egge; vö. GOMB. [oszm. *sürgü* id., Zenk. 524.].

süre- boronálni | eggen [oszm. *sür-* id., Zenk. 524.].

süretke das gerät zum aufziehen der kette, *снoвалки* (finn *loipuut*).

süretke-pāvi die sprossen, welche beim weben die kettenfäden oberhalb der litzen kreuzweise halten (= finn *tiuh*ta).

süs egy guzsaly len vagy kender | zum spinnen bereiter knochen flachs oder hanf, *кудель*; *lāskān, pžāk-süs* azon len vagy kender maradéka, mely a kefélés alatt földre esik vagy a kefén marad, miután tekercset csináltak belőle | das überbleibsel von flachs oder hanf, das bei dem bürsten herabfällt oder an der bürste haftet, nachdem man daraus einen knochen gemacht hat [= kazB. *süs* feineres flachs-, hanfwerg, kazO. *süs* *кудель* (181. l., s. v. *sāla-*), kazV. (116. l.) *süs* *кудель* (вычесанный ленъ въ мочкѣ для пряжи)].

süs-pyžā, pžā (vö. *pyžāt*) kőcz, csepű | hede, werg, *пакля*.

süsmen Ucebn. 43. *хомуть* (*hāmiga* | *kummet*).

süsmen-pājavā ibid. *гужи* (a *hāmiga* børszija, *vonósziŋ* | *kummetriemen*).

süt- felfejteni, felgombolyítani (pl. gombolyagot, kötelet, hajfonadékok) | aufwickeln, auseinanderwickeln, распутать, размотать [kaz. *süt-*].

südəl- = *sütrel-*.

sütrel- felfesleni | sich auflösen, sich auftrennen.

sütre- = *süt-*.

ś

śak-, Szp. id. akasztani, függeszteni | hängen, aufhängen [vö. *śagal*].

śagān- függni | hängen.

śaklan- fennakadni, ráakadni | hängen bleiben.

śaklat- bekapesolni | anhaken, zuhafteln, задрѣть.

śaklatma kapocs | haftel.

śaktar- caus. akasztatni | (auf)hängen lassen.

śacā, *śak* ez, emez | dieser; vö. GOMB. [vö. PEDERSEN, Zeitschr. d. Morgenl. Ges. 57, 548. 1.].

śam: *im-śam* orvosságok | arzneien; vö. ASM. 115.

śamca, Szp. id. homlok | stirn; vö. GOMB.

śamlamas szőrös | haarig, мохнатый.

śamrāk, Szp. id. fiatal | jung; vö. *śap* [? oszmR. *čämrāk* aufgeschürzt, für flinke bewegungen bereit; kurz (vom gewande); flink, schnell].

śan, Szp. id. test | körper, leib; *śaramas śanzem śine an kize kər ne jōjj* be meztelen emberek közé! *śan śyratsa śaramas śūredes tumāždūtšā* megteremtven a testet, ne hagyd meztelenül járni!

śan-śyrām test | körper; *man śan-śyrāma śaban tuxrə* testemen kelés támadt.

śandalāk, Szp. id. idő(járás) | wetter; Ucebn. 67. міръ, свѣтъ; *pajan tatrēlə*, *ujar ś.* ma ködös, derült az idő.

śanē, Szp. id. (öltöny)ujj | ärmel [kazB. *jiŋ*].

śap: *ś.śūdā* egészen világos | ganz hell; *ś. śavraga* egészen kerek | ganz rund; *ś. śamrāk* egészen, nagyon fiatal | ganz jung, blutjung; vö. GOMB. *śap-śara* [oszmR. *čāp* die bedeutung der adjektiva verstärkende vorsilbe; *čāp čāvra* rund herum].

śap-, Szp. id. ütni; leölni, leszúrni (a disznót) | schlagen, einen hieb geben; schlachten, tot stechen (ein schwein); *avān ś.* csépelni | dreschen; *timər ś.* kovácsolni | schmieden; *aža śabaššə* a mennykő üsse meg! | möchte der blitz ihn treffen! vö. ASM. 313.; vö. GOMB.; vö. *śyp*. [kazB. *čab-*].

śavān- valamibe ütközni | sich an etwas stossen, уба-риться, ушибиться.

šabôš- verekedni | sich schlagen, sich raufen.

šap-jîšši, Ucsebn. 52. *šap-jivêšši* cséphadaró | dreschflegel;
vö. kazB. *čubaγač* id.

šapkê ōžš ütöeszköz | werkzeug zum schlagen.

šabaγ, šabaγ-ta mégis | doch, dennoch; Ucsebn. 69. но;
ak *šêmlêγ, šabaγ-ta paras pylať pirên!*

šabê, Szp. id. kis gally, rózse | kleiner ast, reisig [vö. telR.
čabā junges gebüsch, *čabaγa* id.].

šapla úgy | so, такъ [vö. *šagê*].

šapluskêr olyan | solcher, такой.

šappa, l. *šaramas*.

šar hadsereg | (kriegs)heer, heerschar; *utlê š.* lovasság | kavallerie [oszmR. *čäri* heer, armee, truppen; csag. tarR. *čärik*, alt. telR. *čärü* id., kazR. *čirü* heer; schar].

šar-γalêγ = *šar*.

šara, Szp. id. kopasz, meztelen | kahl, unbehaart, nackt;
š. jêdê kopasz kutya; *š. syrêγ* nyirott bárány; vö. GOMB. *šap-šara* [kazO., misBug. *šärä* id., голый, безъ перести].

šaramas meztelen | nackt; *šappa š.* egészen meztelen | splitternackt; vö. GOMB.

šaramaslan- meztelenné lenni | nackt werden, sich entblößen, обнажиться.

šarat- meztelenné tenni | nackt machen, entblößen, Ucsebn. 143. оградить, оголить.

šara-γralê mezítlábas | barfüssig (adj.).

šara-γran mezítláb | barfüssig (adv.).

šaran, Szp. füves rét | eine mit gras bewachsene wiese;
vö. *šerem*; vö. GOMB. [kazB. *čiräm* rasen, grasfeld].

šaranlêγ fű nélküli rét (melyen még nincsen fű vagy már le van kaszálva) | graslose wiese.

šarêk, Szp. id. répa | rübe.

šartilat- (onomat.) kiabálni (a haris) | schreien (von dem wachtelkönig).

šaban, Szp. id. fonott kerítés | geflochtener zaun, плетень [kaz. *čitän*, alt. telR. *čedän*].

šadêrdat- recsegni (pl. rossz szék, gyenge jég), pattogni (pl. égő fa) | krachen, knistern, prasseln [onomat. vö. kazB. *ša-têrda-* poltern, rasseln; oszm. *čatêrda-* brechen, knirschen].

šadêrdattar- caus.

šatma, Szp. id. serpenyő | bratpfanne, сковорода.

šatma-avri сковородникъ.

šatma-timêri id.

šava, Szp. kasza | sense; vö. GOMB.

šavê, *šav* az, amaz | jener [vö. *šagê*].

šavêr-, Szp. id. fordítani, forgatni; göngyölni; esztergá-

lyozni | drehen, rollen; wickeln; drehkeln; vö. GOMB. [oszmR. *čävir*- drehen, umdrehen, umwickeln etc., ujrR. *čäbir*- id.].

šavārān- fordulni, keringeni; göngyölödni | sich drehen, sich rollen; sich wickeln.

šavārānēš: *š. kaj*- kerülőt csinálni | einen umweg machen.

šavāt- vezetni | leiten, führen; vö. Máté XV, 14. [krmR. *tā*- bei der hand führen. oszmR. *jäd*- am zügel, am leitstrick u. drgl. führen, oszm. csagR. *jädü*- am stricke führen; vö. kazB. *jitüklä*- führen, leiten].

šavraga kerek | rund; vö. *šavār*-; vö. *šap* [vö. oszm. csagR. *čävrä* kreis, umkreis; oszmR. *čävirik* wirbelwind; gedreht, gewunden etc.].

šavra-žäja nagy kerek köszörűkő, forgattyúval | runder schleifstein mit kurbel [vö. *šavraga*].

šavra-šil, Szp. id. forgósziel | wirbelwind, вихорь; vö. GOMB. [vö. *šavraga*].

šavrijke = *šavraga*.

šegäl, Szp. *šakla*, Ucebn. 33. *šekla* kampó | baken, крюкъ; vö. *šak*- [krmR. *čägäl* der haken am rocke, csagR. *čängäl* haken, oszmR. *čängäl* id.].

šegälle: *š. viłani* bizonyos játék | ein gewisses spiel.

šelnay (Szeperkino falu), l. *šinlik*.

šemje család | familie [or. *семья*].

šemze, Szp. id. puha | weich; vö. GOMB. [kazB. *jemošak*, szagR. *jimžäk*, krm., ó-törR. *jēmšak* id.].

šemžel- megpuhulni | weich werden.

šemžet- megpuhítani | weich machen.

šerem gyp, parlag | rasen, grasfeld, заливъ; vö. Máté XIV, 19.; vö. *šaran* [kazR. *čirām* niedriges gras, rasen].

šerem-kāmbi csiperke-gomba | champignon.

šerzi, Szp. id. veréb | spatze, sperling; *šara-š.* denevér | fledermaus; vö. GOMB. [oszm. *serce* sperling, Zenk. 504.].

šerdeske Ucebn. 44. schlusnagel am vorderwagen [or. *сердечникъ*].

šertlaška Ucebn. 44. = *šerdeske*.

šeš: *š. teŋga* háromszegletű, ezüsthöz hasonló érczeverék-ből való veret azon a börszalagon, a mely a férjes asszonyok fejkendőjére van erősítve s onnan a mellükre lóg | ein dreieckiger beschlag (*teŋga*) aus irgend einer silberähnlichen metallmischung («изъ польскаго сецебра») an dem ledernen streif, *šurban-šakki* genannt, der an dem kopftuch der verheirateten frauen (*šurban*) befestigt ist und über die brust herabhängt [l. PAASONEN, Die finn.-ugr. s-laute I. 93.; ?? oszmR. *saž* das eisenblech (zum backen), oszmZenk. (558. l.) *saž* schmiedeisen,

stabeisen; pfanne oder tiegel von geschmiedetem eisen od. starkem eisenblech].

šezən, Szp. id. müveletlen, ugar (a földről mondva) | un-
bebaut; *š. žir*, *š. var*; vö. ZOL. 102. *чечень чистый, ровный*.

šeske virág | blüte; vö. *tšē, džek* [kaz. alt. etc. R. *ččäk* id.;
pocken].

šakle-, Szp. *šökle-* emelni, fölemelni | heben, aufheben;
šakleze pīras hordani | tragen [kazB. *jöklä-* aufladen, aufbürden,
kom. oszm. csagR. *jüklä-* belasten, beladen; vö. ó-tör., ujjg. alt.
etc. R. *jük* last].

šaklem, Szp. *šökle*m teher | Bürde, last; vö. Máté XXIII. 4.

šäl-, Szp. *šölä-* varrni | nähen [kazB. *jějlä-*, kazO. *žějlä-*,
misBug. *jülä-*].

šälēn, Szp. *šölän* kigyó | Schlange; *žura š.* sikló, vipera
natter; *žurān-pušlā š.* vízi sikló | ringelnatter; *tuj-š.* kuszma
blindschleiche; *tšābar š.* «ѣрый змѣй» [kazB. *jālan*].

šalok, Szp. id. sipka | mütze; vö. GOMB. [csagR. *jäläk*
eine art mütze, die von fürsten getragen wird; vö. ASM. 107].

šamel, Szp. id. embernél valamivel magasabb rozsasztag a
szántóföldön, melyet másfél szekértereh kévéből raknak | ein ro-
genhaufen auf dem felde, der aus anderthalb fuhren voll gar-
ben besteht, *копна*; vö. GOMB. [kazR. *čümälä* heu-, grashaufen].

šamar-, Szp. id. eltörni (trans.) | zerschlagen, zerbrechen;
vö. GOMB. *šömör-* [kazB. *jimar-* niederreißen, zerstören, alt. telR.
jämir- niederwerfen, zerschmettern, zerstören].

šamrel, Ucebn. 92. *šamren* nyíl | pfeil; vö. ASM. 106.

šamrak törött | zerbrochen, entzwei.

šamral- eltörni (intr.) | zerbrechen (intr.).

šamrat, Szp. *šēmört*, Ucebn. 31. *šamrat* a Prunus padus bo-
gyója | die beere von Prunus padus, *черемуха*; vö. GOMB. [kazB.
šomort, *šomer*, telR. *dāmārāt*, sorR. *nābārt*].

šamrat-jācāšši Prunus padus.

šan-, Szp. id. legyőzni | besiegen, überwältigen [kazB. *jīŋ-*].

šandār = *šan-*.

šano, Szp. id. új | neu; *vər s.* újdonat új | ganz neu, nagel-
neu; *š. šul* újév | neujahr; *šanaren* újra | aufs neue, wiederum;
vö. GOMB. [kazB., kaz. barR. *jaŋa*, misBug., alt. etc. R. *jaŋā*].

šanel- megújulni | sich erneuern; *šar šanelze* *jēžer, džā.*

šanet- megújítani | erneuern.

Šabər Szibéria | Sibirien [kazV. *Šabər*; or. *Сибурия*].

šaprē, Szp. id. alja, seprő, elesztő | bodensatz, hefe [kazB.
čüprā].

šar,¹ Szp. *šər* száz | hundert; vö. GOMB. [kazB. *jöz*].

šar-žut százrétű (gyomor) | blätter- oder faltenmagen, der
dritte magen bei den wiederkäuern; vö. MAGN. 246.

šar-ura Ucebn. 89. мокрица.

šar,² Szp. *šör* éj, éjszaka | nacht; *šarle* éjjel | in der nacht; *šarga* múlt éjjel | in der vergangenen nacht; *šarəbə(χ)* éjjelen át | die ganze nacht; vö. GOMB.

šar,³ Szp. id. föld | erde; vö. GOMB. [kazB. *jir*].

šar-jiža «a földnek uralkodója v. gazdája, kinek szülei vannak és családja: *šar-singəra*, *šar-seχme.ǫža* stb.» (*šarə pāχsa tārəgan šar χuži*; *ynən ašša amāžə pur*) | «der beherrscher der erde».

šar-kujan земляной заяц.

šar-pəvə «minden föld, mely a világon van» (*tən.ǫžəri pəvəm šar*); megszemélyesítve imádják | «all die erde, die es in der welt giebt»; wird personifiziert angebetet.

šar-šiv ország | land, reich; vö. Razsk. I. 8.

šər-, Szp. *šör*- rothadni | verfaulen, morsch werden; vö. GOMB. *šör*- [kazB. *čər*-, tar. csagR. *cūri*-].

šərək rothadt | verfault, morsch [kazB. *čərək*].

šərt- rothasztani | faulen machen.

šərtme ugar, ugarföld | brachfeld, brachland, наръ [misBug. *čərtmä*].

šərtmelle-vilani bizonyos játék | ein gewisses spiel.

šərtm-ujəχ a hatodik hónap | der sechste monat.

šərə, Ucebn. 38. *šura*, *šərə* cső, csév | spule, weberspule [= kazB. *šūra*].

šərə, Szp. *šөрə* gyűrű | ring, кольцо; *kusla š.* перетень; vö. GOMB. [kazB. *jözök*, *jözək*].

šarga, *šarle*, l. *šar*.²

šəža, Szp. id. kés | messer; vö. GOMB.

šət- elviselni, elnyűni (ruhát, lábbelit) | abtragen (ein kleid, einen schuh u. s. w.), износить [kazB. *jərt*- zerreißen; zerfetzen, aufpflügen, alt. kom. oszm. etc. R. *jərt*- zerreißen; die bekleidung, hülle abreissen, aufreißen].

šədək: *š.* *karak* kopott bunda | abgetragener pelz; *š.* *šə-bada* elvetett, kopott hársfakéreg-czipő | abgetragener bastschuh; *š.* *šyrək* rongy | fetzen [oszmR. *jərtək* zerrissen, aufgerissen, geöffnet].

šədəl-, Szp. id. elkopni | sich abschaben, abgetragen werden, износиться; *manən adə šədəl.ǫžə* csizmám elkopott.

šəves (infin.), Ucebn. 50. пронаць (= *šuxalas*); vö. ASM. VII. *šət* заблудись (= *adaš*, kaz. *adaš*) [? jak. *süt* verloren gehen, aufhören, erlöschen].

šəvedittel tanu | zeuge [or. *свидетель*].

šəvə varrás, varrat | naht, шовъ; vö. GOMB. [kazB. *jěj*, misBug. *jü*, bar. alt. leb. telR. *jik* id., oszmR. *jiv* id.].

šəvəža, Szp. id. szabó | schneider; vö. GOMB.

šâga, Szp. id. hárs | linde; vö. GOMB. [kazB. *jükä*].

šâgân- térdet hajtani (a fiatal házaspár, mikor a lakodalom után először jönnek látogatóba az asszony szüleihez, a házi mánók (*çart-surt*) tiszteletére; térdet hajt a fiatal asszony is a tűzhely előtt, mikor a lakodalom utáni napon reggel először hord be vizet a szobába | das knie beugen [ó-tör. csagR. *jükün*-sich verneigen, gebeugt vor einem höherstehenden stehen, verehren, vö. jak. *sügüi* sich auf die knie stellen, ujb., csag. oszm. kom. alt. telR. *ëök*- das knie beugen; eine kniebeugung (als ehrenbezeugung) machen].

šâgâr, Szp. id. kenyér | brod; vö. GOMB. [? oszmR. *ëökäri* die körner der bucharischen hirse].

šâgâr-sâmzi brodkante.

šâl forrás, kútfo | quelle, родникъ; Ucebn. 41. колодець (kút | brunn) | Ucebn. 94. *šâl-kuš* родникъ [kojb. kesR. *jul* bach, bergflüsschen, szagR. *çul* fluss].

šâl- Ucebn. 143. спасать (megmenteni | retten) [kazR. *jol*-befreien von etwas, erlösen].

šâl- kitépni, kihúzni (pl. füvet, lent) | ausrupfen, auszupfen (z. b. gras, flachs); vö. GOMB. *šol* [alt. kom. etc. R. *jul*- ausreissen, fortnehmen; vö. kazR. *jolk*- id., kking. krm. kom. *julk*- id.].

šâlbâr, Szp. id. csillag | stern (minden embernek van csillaga; a legfényesebbek a gazdag embereké; ha az ember meghal, csillaga lehull az égről; ha valaki hulló csillagot lát, akkor, ha élni akar, ezt mondja: *šit šâlbâr, šit šâlbâr, manân šâlbâr tübene!*); vö. GOMB. [kazR., misBug. *joldoz*].

šâlbâr-ükni hulló csillag | sternschnuppe.

šâm, Szp. *šom* gyapjú, szőr | wolle, haar; vö. GOMB. [kazR. *jôn* die haare, wolle, vliess, flaum].

šâmlâ szőrös, bozontos, gubanczos | haarig, dicht mit haaren bewachsen, zottig, мохнатый.

šâmaz, Szp. id. nagy darabokra metélt v. szaggatott tészta | nudeln, gezupfter teig; ZOL. 74. салма накрошенная; ZOL. 369. круглыя ячменныя лепешки пускаемыя въ похлебку; vö. MAGN. 76. [vö. kazR. *çumar* eine suppe mit klössen; az alakot illetőleg vö. oszmR. *çokmak* ~ *çokmar* keule].

šâmaz-jaški s.-leves | suppe davon.

šâmarva, Szp. id. tojás; here | ei; hode; vö. GOMB. [oszmR. *jumurta*; vö. kazR. *jemorkâ*, bar. kom. csagR. *jumurtka*].

šâml, Szp. id. szükség, ügy | bedürfnis, angelegenheit, sache; *mân šâmlba kibên?* vö. GOMB. [kazB. *jemoš*].

šâml, Szp. id. könnyű | leicht [kazB. *jîgel*, misBug. *žîngel*].

šâmr, Szp. *šomor*, Ucebn. 71. *šumâr* eső | regen; *š. šâvat* esik | es regnet [kazB. *jaçâr*, misBug. *jaçâr*].

šāmār-γylli (bot.) valamely növény, melyet a *šāmār-ü, őzük* nevű áldozásnál használnak.

šāmār, Szp. *šomor* ököl | faust; vö. *tšāmār* [kazR. *šomoro*, *šomro* rund, kugelförmig; vö. kazR. *šomrok* faust].

šāmγa, Szp. *šāmra* gombolyag | knäuel [kazB. *šomγak*, *šumγak*].

šāmγala-gombolyítani | auf einen knäuel winden, knäueln.

šānāγ, Szp. *šonoz* liszt | mehl; vö. GOMB. [vö. kazB. *on*].

šābala, Szp. id. merőedény | (schöpf)kelle, trinkgeschirr, *ковшикъ, половникъ* [altV. *šabala*, *šabala* ложка].

šāban kelevény | geschwür, *чирей* [misBug. *šāban* id., oszmR. *šāban* pickel, geschwür].

šābada, Szp. id. hársfakéreg-bocskor | bastschuh; vö. GOMB. [kazB. *šabata* ? < per.].

šābada-kandri bocskor-zsinór | bastschuhschnur.

šābada-türdāš a bocskor talpa | sohle des bastschuhes.

šār-, Szp. *šor*-dagasztani, gyúrni (tésztát, agyagot) | kneten (teig, thon) [komR. *jūr-*, tar. tub. lebR. *juzur* kneten].

šāra lakat | schloss (zum schliessen) [kazR. *jozāk*].

šārašši, Szp. id. lakat | schloss.

šār(a)-ušši kulcs | schlüssel.

šārala-bezárni, belakatozni; békóba verni (lovat) | mit einem schlosse verschliessen; einen mit schloss versehenen spannstreck anlegen.

šāra, Szp. id. sűrű (pl. erdő, leves) | dicht (z. b. v. walde), dick (z. b. v. einer suppe) [? tel. altR. *šarak* dick, fest; ASMARIN szerint (Asm. 84.) = kaz. *kujā* dickflüssig, dick, dicht].

šāral-megsűrűsödni | dicht od. dick werden.

šārat-megsűríteni | verdichten, verdicken.

šārγa, Szp. *šārrav* poroszka-ló | passgänger; *ku ut šārγa* [kaz. tobR. *jurγa* passgang].

šārγala-poroszkálni | in passgang traben od. gehen.

šārda (gomb, kolomp) füle | henkel (an einem knopf, an einer glocke); *jap-šārdi* tű foka | nadelöhr; vö. Máté XIX, 24.

šārttan, Ucebn. 64. *šārdan* csuka | hecht; vö. GOMB. [kazB. *šūrtan* id., oszmR. *šortan* aal, alt. etc. R. *šorton* hecht].

šāt-, Szp. *šot*-nyelni, elnyelni | schlucken, verschlucken, verschlingen [kazB. *jot-*].

šādar, *šīdar*, Ucebn. 22. *šīdar*: *mindēr-šādar*, *tūžek-šādar* vánkösök és párnák, ágynemű | bettzeug; *ynān mindēr-šādar nym-maj* sok ágyneműje van; Ucebn. 22. *подушка* (párna | kopfkissen) [vö. jak. *sytytyk* id.; vö. GRÖNB. 95.].

šādā, Szp. *šot* falánk | gefräßig [kazR. *jot* gierig herunter-schluckend].

šāv-ārni, l. *šu*.³

šāv-ujāγ, l. *šu*.¹

sēvar, Szp. id. száj | mund; vö. GOMB. [kazR. *auz*, misBug. *awšs*].

sēvarlāx zablā | gebiss am zaume.

sēvarzla- zabolāzni | zäumen, den zaum anlegen.

sēvar-mattši szájpaddās | gaumen.

ši föle vminek. felület, felszin | das obere, oberfläche; *tu šine* a hegyre | auf den berg hinauf; *tu šin, ōže* a hegyen | oben auf dem berge; *tu šin, ōžen* a hegyről | von dem berge herab, hinab, etc. vö. ASM. 218.; *ut-ši* kaszáláskor | die zeit der heuernte.

šijaldi felső | oberer; *š. kabe* felső ing | das obere hemd.

šijen, ōže: *manēn arāmēn š. pur* nóm terhes | meine frau ist schwanger.

ši-puš külső, külszin | das äussere (z. b. eines menschen); vö. Razsk. I, 40.

ši-vitti gyermektakaró | kinderdecke.

ši-, Szp. id. enni | essen, fressen; vö. GOMB. [alt. telR. *ji-*, oszmR. *jā-*].

šime étel, étek | speise.

šimās étel | speise; *jāvās-šimās* fa gyümölcse | obst, frucht [kazB. *jimās* frucht, obst, szagR. *čimās* speise, das essen; frucht].

šin, ōžak selejtes széna, takarmány-hulladék | die überbleibsel vom viehfutter (heu, stroh u. s. w.), обѣдки.

šil, Szp. id. szél | wind [kazB. *jil*].

šilā harag | zorn.

šilen- haragudni | zürnen.

šilā, Szp. id. tőgy | euter [vö. kazB. *jilēn* id., tar. kom. csagR. *jālin* id.].

šilā 1. die fitze (im garnsträhn), finn. *kaar-to*; 2. das kreuzen der kettenfäden, finn. *tiuhta*us; *χυvār-šilli* = *šilā* 1.; *χυvār-šilli šippi* fitzengarn, finn. *kaartorihma*; *kyū, ōžak-šilli* = *šilā* 2.; *šilā-šippi* finn. *tiuhtarihma* [alt. telR. *jälä* strick, schlinge u. s. w.].

šilām gyalom | zugnetz, неводъ; vö. Máté XIII, 47. [misBug. *jālām* id., bar. tob. tümR. *jālām* ein grosses netz].

šilām, Szp. id. enyv | leim [kazB. *jilām*, tar. alt. etc. R. *jālim*].

šilāmlē- enyvezni | leimen.

šilye, Szp. *šilge* sörény | mähne; vö. GOMB. [vö. kazB. *jālā*, küärR. *jälāk*].

šilnik, Razsk. I, 23. *šilnāh*, l. *šinlik*.

šinok ünnep a pogányvallású csuvasoknál, mely előbb a pünkösöd előtti szerdán kezdődött és egy hétig tartott, jelenleg pedig azoknál is pünkösðvasárnapján kezdődik; a keresztény csuvasoknál is pünkösðdnek a neve | eine feier bei den heidnischen tschuwaschen, die früher am mitwoch vor den pfingsten begann und eine woche lang dauerte, jetzt aber auch bei ihnen

an dem pfingstsonntag beginnt; bei den getauften tsehuwaschen werden so die pfingsten genannt [= kazO. *simək, simik* семиць, четверг предъ Троиц. днемъ < or. *семикъ*].

sinlik, ślnik, (Szeperkino falu) *śelnəx*, Razsk. I, 23. *ślnək* előszoba, pitvar | vorhaus [or. *стѣнникъ* холодная горенка противъ избы, черезъ сѣни, etc. Дал].

sinze, Szp. id. vékony (pl. szeg, czérna) | dünn, fein [vö. tobR. *jipickä* dünn, alt. tel. lebR. *čičkă* dünn, schmal (= *jänčkă*)].

sinzet- vékonyítani | dünn, fein machen.

sinze pünkösdtáji ünnep, mely 1—3 hétig tart és mely alatt mezei munkát végezni nem szabad; hozzá tartozik az *ű. őžük* nevű áldozás is | ein fest um die pfingsten, welches 1—3 wochen lang mit allerlei spielen samt einem *ű. őžük* genannten opfer gefeiert wird; die ganze zeit ruht die feldarbeit.

sin. őžək, l. śi-.

śip, Szp. id. fonál, czérna; (vékony) zsinórka | faden, zwirn; feine schnur [kazB. *jəb*, alt. tel. etc. R. *jip*].

śip-śəlen pferdehaar- od. wasserfadenwurm.

śirək, Szp. id. égerfa | erle [kazB. *jirək*].

śiram, Szp. id. húsz | zwanzig; vö. GOMB. [kazB. *jigərmə*].

śirəp szilárd, erős | fest, stark, hart, (Ucsebn. 98.) твердый, (Ucsebn. 116.) жесткий; *ś. jəvəš, ś. laža, ś. starik* [kazO. *śirəb* id. (крѣпкій, твердый)].

śirəplen- megszilárdulni | fest werden.

śis-, Szp. id. villámlani | leuchten (v. d. blitz), сверкать.

śižəm, Szp. id. villám | blitz; *tibə ś. villogás, száraz villám* | wetterleuchten; vö. *śužəm* [kazB. *jəšən*, tobR. *jašən*].

śit-, Szp. id. eljutni, elérni, utolérni; kijutni, elégnek lenni | gelangen, erreichen, einholen; hinreichen, genug sein; *śidet, śida* elég! | genug! — vö. GOMB. [kazB. *jit-*].

śidəlek ein zustand, wo man genug hat, ДОВОЛЬСТВО.

śidələklə elegendő | hinreichend, достаточный; *ś. pa. őžə* eléggé adott | er gab hinlänglich, zur genüge.

śider- = *śit-*.

śidən- felnőni, fölserdülni | heranwachsen, возрастать; *vəl śidənnə śin, avlandarma śidənnə*.

śidəndər- caus. felnevelni | aufziehen, возвращать; *vəl a. őžizene űsterze śidəndəret*.

śitle-, l. *śivdəle-*.

śit-tyni, l. *śivdə*.

śittə, śi. őžə, śitš hét | sieben [kaz. *jidə*].

śi. őžə-śəlpār, śitš-śəlpār, śit-śəlpār gönczölszekér | der grosse bär, der himmelswagen (sternbild); — mikor egyszer két férfi két lovon három kutyával vadászni ment, az uton megfagytak és lovastul, kutyástul gönczölszekérré váltak.

sitmal hetven | siebzig [kaz. *jitməs*].

sivda, Szp. id. hajfonadék (egyforma a leányoknál és az asszonyoknál is) | haarflechte; vö. GOMB. *sivat*.

sivdälē-, *sittlē*-, Ucsebn. 144. *sivatlē*- befonni (haját) flechten (das haar).

sit tyni hajfonatszsinór | schnur, werauf das haar geflochten wird; *sit-tyni tümi* diszitő gombok a leányok hajfonadékán | metallene knöpfe als zierat an der haarflechte der mädchen.

siv.őža, Szp. id. éles; él | scharf; schneide; vö. GOMB. *sitsə* [ujgR. *jidik*, *jidi*, komR. *jiti* scharf, barR. *jidäü* id., jak. *syty* id.].

siv.őžalen- élesse lenni | scharf werden.

siv.őžälēt- élesíteni | schärfen.

siv.őžələ: *igə-š.* kételű | zweischneidig.

sivtšəs él | schneide, оцрpie.

šix-, Szp., id. Ucsebn. 145. *šixas* (inf.) kötni | binden, вязать.

šylan- magát vkivel összeadni | sich mit einem abgeben od. einlassen, *связываться*; *žēvāndan pujan šinba an šylan!*

šylanbar- összekuszálni, összebonyolítani (pl. czérnát) verwickeln, запутать.

šixə batyu | bündel; vö. GOMB. *širə*.

šiləy, Szp. id. bűn | sünde.

šiləylə bűnös | sündig.

šin, Szp. id. ember | mensch; vö. GOMB. [kom. alt. bar. ujgR. *jan* seele].

šibəs- hozzáragadni, hozzákapaszkodni | anhaften, anleben, sich anhalten; vö. Máté XIX, 5.; vö. *javəs*- [kazB. *jabəs*].

šibəstar- hozzáragasztani | anheften u. s. w.

šir: *χərle šir* valamely szellem, melyet imádnak, «isten előtt van, rokona neki» | irgend ein geist, der angebetet wird, «befindet sich vor gott (*tyrə*), ist mit ihm verwandt» (vö. MAGN. 88. *хирлє сьыр* Св. Николай); vö. ZOL. 67. *šir* крутой берегъ (meredek part | steiles ufer); *Хирлє сьыр* Красный яръ; vö. GOMB. [kazB. *jar* ufer, kaz. csag. oszmR. *jar* steiler abhang, untiefe, schlucht].

šir-, Szp. id. rajzolni, írni | zeichnen, schreiben; vö. GOMB. [kazB. *jaz*].

širu levél | brief.

širan part | ufer; vö. ASM. 106. [? tar. ad. alt. etc. R. *jar*-zerspalten, zerteilen, auseinanderbringen].

širla, Szp. id. bogyó | beere; gartenerdbeere, клубника [kazB. *jiläk* beere, alt. tel. kmdR. *jiläk* der erdbeere ähnliche beeren].

širlu kiperéselt és aztán megszáritott bogyókásából készített papirosvékonyágú nyaláncság | ein von ausgepresstem und gedörtem beerenmuss bereitetes naschwerk, dünn wie papier.

širlay- irgalmazni, könyörölni sich erbarmen [kazB. *jarlāka*].
širma, Szp. id. kis folyócska, patak | flüsschen, bach, Ucebn.
 93., ZOL. 67. овпагъ; vö. ASM. 106. [l. *širan*].

širma-čarri vízpart | der rand des wassers, wasserlinie.

širma-pirə folyó torkolata | flussmündung, устье.

širma-pužə, *š.-puš*, *š.-pušlaməžə* folyónak felső folyása,
 forrásvidéke | der obere lauf, die quellen eines flusses.

širma-šambi Ucebn. 65. голецъ (halfaj | gründel).

širt-, Szp. id. harapni | beissen [kazB. *jərt-* zerreißen; zer-
 fetzen, aufpflügen, kazÖ. *žərt-*, разрывать, *тепебуть зубами*,
 разтерзать, alt. leb. küär. kom. ujrR. *jərt-* zerreißen, in stücke
 zerreißen].

širtma : *š.* *jəm* nyitott gyermeknadrág | geschlitzte kinder-
 hosen; ? vö. GOMB. *šitma* posztónadrág [vö. oszmR. *jərtmaž*
 der schlitz im kleide, im ärmel].

šipar, l. *šəpar*.

šivəž, Szp. id. közel | nahe; *šivəžra* id., *šivəžara*(*χ*) kil gyere
 közelebb! | komme näher! *šivəžri* közeli | nah, in der nähe be-
 findlich [ó-tör., ujrR. *jačuk* nah, ujr. csagR. *javuk* id., bar. kom.
 csagR. *jauk* id.].

šivəžar- közeledni | sich nähern.

šivər-, Szp. id. aludni; elszibbadni; megaludni | schlafen;
 einschlafen (von gliedern); gerinnen, stocken; vö. GOMB. [? kazR.
čaira- vor müdigkeit matt werden, misBug. *žājər-* id.; másképp-
 pen GRÖNB. 77.].

*šu*¹ Ucebn. 77. лѣто (nyár | sommer) [kazB. *jāj*, *jaj* id.].

šula, Szp. id. nyáron; nyár | im sommer; sommer.

šəv-ujəž az ötödik hónap | der fünfte monat.

šu,² l. *ukšu* [kazB. *jājə* bogen, krm. csag. oszmR. *jai* id.,
 alt. kom. ujr. etc. R. *ja* id.].

šu,³ Szp. id. vaj, zsír, (kender)olaj | butter, fett, hanföl; vö.
 GOMB. [oszmR. *jač*, ujrR. *jak*, alt. telR. *jū* fett, öl].

šəv-ərni farsang(hét) | fasching(swoche), масляница; vö.

MAGN. 101.

šugan zsírréteg (az állatoknál) | fettlager (bei tieren).

šu-kəBəgə vajnak ama része, mely az olvasztásnál a fel-
 színre száll | jener teil der butter, der beim schmelzen an die
 oberfläche emporsteigt.

šula- kenni, zsírozni | schmieren.

šu-šabaganni (= *kandər-vərri-šabaganni*) eszköz, melylyel
 a kendermagból az olajat kipréselik | werkzeug, womit das öl
 aus den hanfsamen gepresst wird.

šu-təBə vajnak ama része, mely az olvasztásnál a fenékre
 lerakódik | jener teil der butter, der beim schmelzen auf den
 boden sinkt.

śu-tysań a lópata alsó lágy része, nyírja | der untere weiche teil an dem hufe.

śu-, infin. *śōvas*, Szp. id. mosni | waschen [kazB. *jāu-* (o: *jū-*), misBug. *ju-*, tar. kom. etc. R. *ju-*].

śu-, infin. *śōvas*, Szp. id. esni | fallen, regnen; *śāmār śāvat* esik | es regnet [kazB. *jau-*].

śujān haresa | wels [misBug. *jājān* id., oszmR. *jājān balāṛā* eine lachsart, kirgK. *žajān* comъ (wels), csagR. *čajin* hecht; vö. kazR. *jajāk* der schleiß].

śuxa, Szp. *śura* gallér | kragen [kazB. *jaka*].

śuxalla- gallérral ellátni | mit kragen versehen.

śuxal-, Szp. *śural-* elveszni | verloren gehen, umkommen [kazB. *juṛal*].

śuxat-, Szp. *śurat-* elveszteni | verlieren, umkommen lassen [kazB. *juṛalt-*].

śuxār-, Szp. *śūrār-* sivítani, süvölteni | wimmern, schreien [kazB. *čakār-*].

śuyrām, Szp. id. verszt | werst, берста; vö. GOMB. [kazB. *čakārām*].

śuk, Szp. id. nincs, nem | es giebt nicht; nein [kazB. *juk*].

śuk-śin szegény ember | ein armer mensch.

śul,¹ Szp. id. út | weg; vö. *śūs-śul* [kazB. *jul*].

śul-si id.

śul,² Szp. id. év | jahr; *pār śulban kilāp* egy év mulva jö-vök; vö. GOMB. [? kaz. alt. etc. R. *jaś* das lebensjahr, kaz. oszmR. *jāś* id.; ? köz tör. *jāl* jahr].

śullen évente, évenként | jedes jahr.

śullā-ḡar vén leány | alte jungfer.

śulbalāḡ (*śul* + *talāḡ*) egy egész év, egy évnvi idő | ein ganzes jahr.

śul: *kuś-śulā*, *kuś-śul* könny | träne [kazB. *jāś* id., ó-tör. ujj. alt. etc. *jaś*].

śul-, Szp. id. kaszálni | mähen [kaz. krm. oszm. kkirgR. *čal-* packen, fassen, hinwerfen, abhauen, abmähen, aus-reissen].

śula, l. *śu*.¹

śula-, Szp. *śula-* nyalni | leckni [kazB. *jala-*].

śulāḡ- hozzáragadni, belekapaszkodni, csatlakozni | sich anhalten, sich gesellen; *śāvān tśūḡ albastā kilze śulāḡtār Ilēmene!* (ráolvasásból) [kaz. bar. ujjR. *jalya-* anfügen, ansetzen, oszmR. (Zenk.) *jalka-* anknüpfen, anbinden].

śulāḡ négyszögletű himzett vászondarab, melyet három-szögletes alakban összehajtva, régen a völegény zubbonyára (*ḡalat*) (hátsó a nyakrészre) felvarrtak | ein viereckiges, mit stickereien geziertes leinwandstück, welches in ein dreieck

zusammengelegt oben am rückenteil von dem mantel (*χalat*) des bräutigams vormals angenäht wurde [kazB. *jaulāk* tuch].

šylām, Szp. id. láng | flamme [alt. küär. kom. etc. R. *jalān*; vö. kazB. *jalkān*].

šylcā, (Adeläkovó faluban) *šylāk*, Szp. *šylcā* ritka seprű (melyet pl. a szórás alkalmával használnak) | undichter besen (der z. b. beim werfeln gebraucht wird), метелка, которою метают колосья и пр. [vö. oszmR. *čal-* mischen, umrühren, aufrühren; *tozu čalmak* kehren, auskehren; kazB. *čal;ā* sense].

šulzā, Szp. id. levél (falevél stb.) | blatt; vö. GOMB.

šulu, Szp. id. aczél, melylyel kicsiholnak | feuerstahl, орниво = *tšakma* [vö. ujj. oszmR. *čal-* mit einem schwunge schlagen, schleudern, (oszm.) schwingen, oszmR. *čalān* feuerstahl; funke, oszm., krm. kazR. *čalān* geschlagen werden; vö. csuv. *šul*].

šum, Szp. id. gyom | unkraut [tel. kmdR. *joy* rasen, rasenstück, alt. tel. barR. *jōŋ* pflugfurche, der beim pflügen aufgeworfene rasen].

šymla- gyomlálni | jäten.

šum, Szp. id.: *šymne* mellé, -hoz | neben, zu, an (die seite); *šymra* mellett, közelében, nál | neben, bei, an (der seite); *šymran* mellől, -tól | von der seite her, von — her; *ština šymān, pžē pār šin tārāt* a falnál áll valaki | an der wand steht ein mensch; vö. ASM. 219.; vö. GOMB. [kaz. alt. etc. R. *jan* seite].

šumār Ucebn. 71. l. *šēmār*.

šyn-, Szp. id. égni | brennen (intr.) [kazB. *jan-*].

šyndar- égetni | brennen (trans.).

šyn- faragni (fejszével, késsel) | behauen, schnitzeln [kazB. *jōn-*, misBug. *jun-*].

šyna, Szp. id. szán | schlitten; *pə, pžək (pə, pžəkkə) šyna* száánkó | kleines schlittchen, schleife, салазки [kazB. *čana*].

šunaška Ucebn. 67. салазки.

šynat, Szp. id. szárny; úszószárny | flügel; flosse [kazB. *kanat*].

šynatlā szárnyas | beflügelt.

šyp-, Szp. id. pofon ütni | ohrfeigen; *alā š.* kezeit összeesapni, tapsolni | die hände zusammenschlagen, in die hände klatschen; vö. Márk XIV, 65.; vö. *šap-* [kaz. etc. R. *čap-* schwenken, mit einem schwunge schlagen].

šubaž Ucebn. 64. лещь (dévérkeszeg | brassen, Cyprinus brama) [kaz. alt. tel. lebR. *čabak* ein kleiner fisch; (kaz.) kleine fische, die plötze, kazO. *čabak* мелкая рыба, плотва].

šybārta- czirógatni | lieblosen [vö. ? telR. *jabār-* anrühren, beleidigen].

šypkām (egyenletes) fűrt | (gleichmässige) traube, büschel; vö. *javaba*.

šupkâmlan-: *pilēš šupkâmlanza târat (larat)* a berkenyefa bogyói fürtben vannak die beeren der eberesche bilden trauben.

šur: *š.-kynnē* tavasz; tavaszszal | frühling; im frühling; Ucebn. 77. *šur* becha (tavasz | frühling) [kazB. *jaz*].

šur-tirri tavaszi vetés | frühlingssaát.

šur-, Szp. id. hasitani | spalten, *колотъ* [kazB. *jar-*].

šurâk rés, hasadék, repedés | spalte, ritze [kazB. *jarâk*].

šurâl- hasadni, repedni | sich spalten, bersten, reissen.

šurma: *šurmaran* mitten entzwei.

šuran, Szp. id. gyalog | zu fuss [oszm. csagR. *jajan* zu fuss; fussgänger; vö. kazR. *jajau*, *jājāu* id., ó törR. *jadaγ* id., ujgR. *jadak* zu fuss].

šuran-šin gyalogos | fussgänger.

šuraš-, Szp. id. megbékülni; eljegyezni | sich versöhnen; verloben, *сговорить невесту*; *šurašnâ* *χar* menyasszony | braut [kazB. *järâš-*, altR. *jarâš-*].

šurat-, Szp. id. szülni; teremteni | gebären; erschaffen [kazB. *jarat-*].

šurâ, *šur*, Szp. *šur* fél | halb, hälfte; *š. šâgâr* fél kenyér, kenyérnek a fele | ein halbes brod, die hälfte eines brodes; *š. šul* fél év | ein halbes jahr; *šurâ pât*, Ucebn. *šur pât* fél pud | ein halbes liespfund; *pât šurâ* másfél pud | anderthalb liespfund; *ama-šurri* mostoha anya | stiefmutter; *aža-šurri* mostoha apa | stiefvater; *ivâl-šurri* mostoha fiú | stiefsohn; *χar-šurri* mostoha leány | stieftochter; vö. GOMB. *šor* [kom. oszmR. *jarâ* hälfte; halb; vö. kaz. alt. etc. R. *jarâm* id.].

šur-šar-jenâ Ucebn. 68. *сѣверъ, полночь* (észak | norden).

šuri (3. szem.-raggal), Szp. id. kölyök, fiók (állaté) | junges von tieren; *jâvâ-*, *kaškâr-*, *upa-*, *kyžak-*, *šisna-*, *χyrt-šuri* stb., vö. ASM. 117. [oszmR. *jauru* die jungen der tiere (hauptsächlich der vögel), csagR. *jauri* die jungen der tiere].

šurla- kölykezni, fiadzani | junge werfen.

šurâm, Szp. id. hát | rücken [kaz. tob. TaraR. *jaurân* schulterblatt, misBug. *jawârnâ* schulter, csagR. *jaγrin* schulterblatt, alt. leb. tel. kumd. R. *jarân* schulterblatt, schulter].

šurâm-šâmmi hátgerincz | rückgrat.

šurâm két hánccsal összekötött kender- v. lenköteg (*ivâš*) | zwei bündel flachs od. hanf mit bast zusammengebunden.

šurâm-kardi = finn kilikka (l. HEIKEL, Kalevalan sanasto 33.).

šurχaχ hártya (pl. a tojáson) | häutehen, membrane [vö. kaz. *jarâ* перепонка, Budag. II, 327.; vö. kaz. *jar-kanat* fledermaus, tel. alt. komR. *jarū* gegérbtcs leder].

šurla, Szp. id. sarló | sichel; vö. GOMB. [vö. ANDERSON, Wandl. 150.].

şurl-ujâş, *ş.-ujâş* a nyolezadik hónap | der achte monat.
şurt, Szp. id. a háztelek az összes épületekkel | der hof mit
 allen dazu gehörigen gebäuden, haus und hof; *kil-şurt* id.
 [kazR. jört].

şurt-şija háztető | hausdach.

şurda, Szp. id. gyertya | kerze [altV. *jarta* рыболовный лучъ
 (fischleuchte); vö. altV. *jartma*, *jartaş* id., *jart-* лучить рыбу,
 alt. tel. kmdR. *jartma* fischleuchte, alt. tel. leb. küär. komR.
jarât- erleuchten, leuchten, altV. *jarât-*, *jart-* id., освѣщать, jak.
şyrdyk hell, leuchtend; licht].

şurda-lardagaiini, Ucebn. 36. *şurda-lartmalli* gyertya-
 tartó | leuchter, подсвѣчникъ.

şut- világítani | leuchten, erhellen, Ucebn. 144. свѣтить,
 зажечь; Asm. 6., 16. засвѣчать [vö. *şudâ*].

şudâ, Szp. id. világos; világosság | hell; helligkeit, licht;
şovel şudi, Ucebn. 69. *şovel şutti* napsugár | sonnenstrahl; vö.
şap; vö. GOMB. [kazB. *jaktâ* licht, hell; lichtschein, csagR. *jaktu*,
jaşdu helligkeit, hell].

şudâ-şyrt szentjánosbogár | leuchtwurm, johanniswürm-
 chen, свѣтлякъ.

şudâla- : *tyl şudâlat* pitymallik, virrad | es tagt.

şudâlan- fényessé lenni (pl. a teafőző) | glänzend werden
 (z. b. die theemaschine).

şudâldar- világítani | jmdm leuchten.

şut-şamga kopaszhomlokú | glatzig am vorderkopf.

şut-tan, şîş «a fényes világ», megszemélyesítve imádják |
 «die helle welt», wird personifiziert angebetet.

şüşe vékony (pl. deszka, papir) | dünn, von geringer dicke;
 vö. *şinşe*; vö. GOMB. *şüre* [kazB. *juka* vékony, alt. *juka* id.].

şüşel- vékonyodni | dünn werden.

şüşet- vékonyítani | dünn machen.

şüşe-şar a lábszárak belső oldala | die inneren seiten der
 schenkel.

şüşe-timor vashádóg | eisenblech.

şüşe pulâ Ucebn. 65. сорожка (halfaj | ein fisch); vö. ZOL.
 75. стерлядь (?) [kazV. *şegâ balâk*, *şökâ balâk* стерлядь, TaraR.
şükâ balâk id. der sterlet].

şül, Szp. id.: *şülden* fönt | in der höhe; *şülden* fölülről | von
 der höhe; *şülêlle* fölfelé | aufwärts, hinauf, etc.

şüla, Szp. id. magas | hoch.

şüllâş magasság | höhe.

şülâk ein von der wand des speichers nach aussen sich
 erstreckendes schutzdach, навѣсъ, = mord. *nupal*; vö. SUS. Aik.
 IV, 97. l.

şüvâ, Szp. id. szemét | kehricht, соръ [kazB. *şüb*].

šüpsé nagy kivájt, fedéllel ellátott bocska v. kád, melyben fehérneműt tartanak (hajdan vaját is) | grosse ausgehöhlte, mit deckel versehene kufe zum aufbewahren von wäsche und (vormals) auch von butter, Ucebn. 37. кадка; MAGN. 222. кадушка съ крышкой и запоромъ; *ujran-šüpsi* köpülő | butterfass (zum buttern); vö. GOMB. [tel. alt. krm. kazR. *capčak* eimer (tel.); fass (alt.); zuber (krm. kaz.)].

šüre-, Szp. id. járni, utazni | gehen, wandern, reisen; vö. GOMB. [kazB. *jërë-, jër-*].

šüren, Szp. id. sárga (ló) | fuchsfarben (vom pferde), рыжий, ZOL. 77. буланый; vö. GOMB. [kazO. *širän*, misBug. *širän* рыжий, altR. *järän* fuchsfarben, rot (ein rotes pferd mit roter mähne und schwanz)].

šürläzen galandféreg, bélgilisztá | bandwurm, spulwurm, глиста; vö. ASM. 94. *šëräl-pžan* id. (глиста).

šüs, Szp. id. haj, hajsál | ein haar (capillus); *šüssém* haj das haar; *ynän* *šyra šüssém* ó fekete hajú; vö. GOMB. [kazR. *cäc*, ó-tör. ujj. oszmR. *sač*].

šüs-šül hajválaszték | haarscheitel; = kaz. *cäc jülö*; vö. *šül*.¹

šüze rojtok | fransen; *šyräjäxta tyvärda puržän šüze* (népdalból) [oszm. csagR. *sačak* fransen; quaste].

šüze, Szp. id. füzfa («erdőben nő, nagyobb mint a folyóparton nővé *šäva*») | weide («wächst im walde, ist grösser als die *šäva* genannte weidenart, die an den flussufern wächst») [? oszmR. *söjüt*, ujj. kirgR. *šögüt*, csagR. *sögüt*, jak. *üöt* weide, vö. MUNKÁCSI NYK. XXI, 127., GRÖNB. 67.].

š

šak: *šäm-šak* csontok | knöchel; (*šajar*) *tyxtär šämmän-pžän šakkän-pžän*! (ráolvasásból).

šacō varsa | reuse [or. *očanč*; vö. misBug. *šak*].

šacäl-pža lécz | latte, leiste.

šacār (csak az imákban a *šubār* szó mellett) | nur in den gebeten in verbindung mit *šubār* baj, szorultság | not; *šan šubār an par*, *šubār šacār an par*! *širlax*!

šakka-, Szp. id. kopogni, kopogtatni; fricskázni | klopfen, anklopfen; einen nasenstüber geben [onomat. vö. kazO. *šak* стукъ, kazB. *šakšida*- klopfen, anklopfen, klappern].

šakla kopasz | glatzig, kahl- od. glatzköpfig.

šaklalan megkopaszodni | kahlköpfig werden, die haare verlieren.

šakla puš kopasz | der kahl- od. glatzkopf.

šaklat- (onomat.) dörömbölni | pochen, poltern, стучаться [vö. *šakka-*].

šakluttar- caus.

šal bunda bőrszegélye | besatz, verbrämung am pelze = *šyrğa* [misBug. *šal* id., altV. *šal* твердая зеленая кожа, употребляемая для украшения обуви, сѣдель, сумъ, alt. etc. R. *šal* id.].

šal, Szp. id. belseje vminek | das innere, vö. *šš*; vö. GOMB. [vö. kaz. *šc*; vö. ASM. 355, 108].

šalaŋcā ölyvfajta («éles hangon (*bij bij*) esőt kér») | eine falken- od. habichtart, (?) lerchenfalk; *šalaŋcā tšarza šâl kâlarnā, ūla-kyrak irā-jatlā pūlnā* (közmondás) [vö. lebR. *čilāy*: kara č. reiher; csagR. *čalaj* mausegeier, коршунъ, (Vámb.) *čaluŋai* id.].

šalavar nadrág | hosen [or. *шаравары*; vö. kazB. *čalbar* weite hosen].

šalbar bő (ruhadarabról mondva) | weit (v. kleidern) [kazB. *čalbar* weite hosen].

šalbarlan- meg-, kitágulni | weit werden, sich ausdehnen.

šalbarlat- kitágítani | weiter machen, ausdehnen.

šalza, Szp. id. rúd | stange, stecken, колъ; vö. GOMB.

šalt egészen | ganz; *manu kyzan šalt talanze karāš mikor engem megláttak, egészen elcsodálkoztak* | als sie mich erblickten, wurden sie ganz erstaunt; vö. ZOL. *šalt, šat* вдругъ, все, всё, сполна; vö. *tšált* [vö. kazR. *čalt* sehr].

šaldārdat- kalimpálni, csörögni, vaczogni | klappen, klimpern [onomat. vö. kazB. *šaltōra-* klappen, klingen].

šaldārdat- caus.

šamba Ucebn. 65. налимъ [kazR. *šumba* налимъ (schlei), kazO. *šumba* id., misBug. *šamba* id.].

šambāldat- (onomat.) loesogni | schwappern, plätschern; vö. *tšambārdat-*.

šan- elhervadni; vásni, elvásni (fogról mondva, midőn az ember savanyút eszik) | verwelken; stumpf werden (die zähne von säuren); *šyrlāḡan nymmaj an ši, šālā šanā!* [kazB. *siy-verwelken*].

šan-, Szp. id. hinni, megbízni vkiben | glauben, sich verlassen; vö. GOMB. [kazB. *ššan-*].

šan, pžāk remény | hoffnung.

šan, pžāklā megbízható | zuverlässig.

šandal gyertyatartó | leuchter [kazB. *šāndāl*, kazV. *ššāmdāl* id. (подсвѣчникъ) < per.].

šaŋcā: tip *šaŋcā* rözse | reisis, хворостъ; vö. ASM. XII. *šaŋcā* хворостъ.

šaŋcārma (onomat.) a nyakdísz hátsó részéről (*mižixi-ḡuralzi*) lelógó ékszer, melyben rézből vert ábrák vannak | eine zierat hinten am halsschmuck [vö. *šaŋcārdat-*; vö. ZOL. 101. *tšāŋcār-tšāŋcār* звукоподражание: звукъ мѣди].

šaŋcārdat-, Ucebn. 111. *šāŋcārdat-* csengeni, pengeni |

klingen, звенѣть; vö. *šangārma* [onomat. vö. kazB. *šəŋgārda-* klingen (irdenes gefäss), kazO. *šəŋgār-šəŋgār* звонъ колокольчика, *šəŋgārda-* звенѣть (о маленькомъ колокольчикѣ)].

šankkux mézeskalács-féle | art pfefferkuchen; = *prēmāk* [vö. or. dial. *шаньга* родъ ватрушки, засушенная лепешка, etc. DAL].

šankra Ucebn. 66. (onomat.) = *šəŋgārav*.

šap: *šap-šyrā* egészen fehér, hófehér | ganz weiss, schneeweiss; *šap-šar* id. [vö. *šap*].

šava, Szp. id. béka | frosch; vö. GOMB. [or. *жаба* kröte].

šava-pyržānā grünes auf dem wasser, водяная зелень.

šavēldat- (onomat.) csacsogni, fecsegni | plappern, schwatzen [kazO. *šapēlda-* болтать, зря говорить].

šar parázs | glühende kohlen; vö. *šār* [or. *жаръ*].

šar: *šap šar* egészen fehér | ganz weiss; *šap-šar* *кәвә* hófehér ing | schneeweisses hemd.

šarak keserű (izről; pl. a víz némely forrásban) | bitter (vom geschmack) [? oszm.-per. *šorak* salzboden; salzig, Zenk. 552].

šaraš a női ingen keskeny himzés, a *šyldārma* *őžā* című himzés mellett | eine schmale stickerei an dem frauenhemd, Ucebn. 21. тесьма.

šarā fagolyó | holzball [or. *шаръ*].

šarikl- sütni | braten [or. *жарить*].

šarla- beszélni | sprechen, reden, говорить = *kala-*; *ni-kamada an šarla typni šin, őžen* ne beszélj senkinek a leletről! | sprich niemandem von dem funde! — vö. ZOL. 107. *šarla-*

шумѣть, говорить громко, вслухъ [altV. *šarla-* журчатъ; *шипѣть* (масло на сковородѣ); vö. alt. *šar* шумъ (рѣки); oszmR. *čarla-* (onomat.) zirpen, schwatzen, csagKún. *čarla-* schreien].

šaržan farakás | holzhaufen, holzstoss.

šartlat- (onomat.) csattanni (pl. orator), pattogni | knallen [kaB. *šartla-*].

šartlattar- caus.

šāškā, Szp. id. норка (nyérecz | nörz, *Mustela lutreola*); *šyrajaxta šāškāda aj jār-jaga, kərək šərrəne tijmada aj ilemlā* (népdalból) [= kazO. *čāškā* водяной звѣрокъ (ein wassertier), kazR. *čāškā* ein wassertierchen, misBug. *šāškā* норка].

šāškā kettéhasított czövek, koczka-féle játékszer; kerek pālczát feldarabolnak, s azután a darabokat széthasítják; két játékban (*šāškāla-vīlani* és *šəgəllə-vīlani*) használják | entzwei gespaltetes pflöckchen, in zwei spielen (*šāškāla-vīlani* und *šəgəllə-vīlani*) als würfel gebraucht [or. *шаушка*].

šadārmak kereplő | klapper, schnarre [onomat. vö. *šadārdat-*].

šadārdat-, Ucebn. 154. *šadārdat-* (onomat.) recsegni, ropogni | krachen, knistern, Ucebn. трещать [kazB. *šatārda-* poltern, rasseln, *šātārda-* id.].

šadārhattar- caus. recsegtetni | krachen machen.

šatra, Szp. id. valamely bőrbetegség, (?) himlő; ragvás | eine hautkrankheit, (?) blattern, Ucebn. 102. оспа (himlő | blattern); blatternarbig [kazB. *šadra*].

šadun valamely gonosz szellem | ein böser geist; vö. MAGN. 264. *шадун* темная сила, злой духъ, бѣсъ, vö. MAGN. 146. [or. *шамунъ* böser geist (DAL: нечистый, злой духъ, чортъ, пайтанъ)].

šavla-, Szp. id. zúgni (pl. erdő, vízesés); zajongni | sausen, brausen, lärmern [kazB. *šaula-*].

šexer: *šexerde virđan* valamely szellem, «saját otthonában meghalt ember, ki a paradicsomba jutott és szentté vált (*kilde vilze raja kajnē švetoj*)» | ein geist, «ein heiliger im paradies, der das erdenleben in seinem eigenen heim beendigte»; vö. ZOL. 107. *шезеръ* губернский городъ (gouvernementsstadt) [kazB., kazO. *šägär* stadt, misBug. *šägar* < per.].

šel sajnálat | mitleid [or. *жалъ*; vö. kazO. *šäl*].

šelle- sajnálni | bemitleiden; vö. GOMB.

šenger: *šāvikam šengeram, šiva jadām, pytmarā*. — *šu* (tal. mese | rätsel); *ježal šenger* l. *šenger* rézgálicz | kupfervitriol [vö. *šenger*].

šerεbe 1. = *jaraba*; 2. bojt, rojt | troddel.

šerεbelεn- = *jarabalan-*.

šerbet mézzel vegyített víz | honigwasser, *сыта* [ar. *šerbet* ein trinken; so viel als man auf einmal schlürft; wein; im türk. gebr.: trank, dosis, arznei, sirup, «scherbet», d. i. in primitiven kaffeehäusern, warmes zuckerwasser, in besseren irgend ein eingesüsster trank mit einer vorschmeckenden würze, ZENK. 541, kazV. *širbät сыта*].

šetnik kád (pl. melyben uborkát és káposztát sóznak be) | kufe, zuber (z. b. zum einsalzen von gurken und kraut), Ucebn. 37. кадка.

ševle villogás, száraz villám | wetterleuchten = *tibə šizəm* [kazB. *šäülä* schattenbild; heiligenschein, kazO. *запево*, misBug. *šäwlä* reflex: schattenbild].

šəgə, Szp. *šəgə* szű | holzwurm; Ucebn. 88. *дровосѣкъ*; ZOL. 110. *хлѣбный червь*.

šəgal, pžε- kihántani | (nüsse und die früchte der sonnenblume) ausschlauben, *лущить, выщелкивать*.

šəgal, pžεn- ausfallen (von der schlaube), *лущиться*.

šəl: *tyra-šəl* (*tyražəl*) очищенная кудель; *šyna-šəl* a szánkosártartó | schlittenständer; vö. *pīžəl*.

šələpke kalap | hut [or. *шляпка*].

šəlgeme mellesat (női disz) | brustspange (der frauen); vö. GOMB.

šəlber: *š.-əne*, *š.-χən*, *š.-syrdχ* az a tehén, csikó, bárány,

melyet a meny az apósától ajándéku kap | die kuh, das füllen das schaf, welche die junge frau von ihrem schwiegervater zum geschenk bekommt.

šan postp. 1. *šan*.

šan, pžē, šan, pžēn: *εΒθ ik kyn šan, pžē tin šāgār šīram* majd-nem két nap telt bele, míg kenyeret ehettem | erst nachdem beinahe zwei tage vergangen waren, ass ich brod; *vis šul šan, pžēn kilap* nem telik bele három év, jönni fogok | bevor drei jahre vergehen, werde ich kommen; vö. ASM. 226. *šan, pžē, šan, pžēn* dial. = *šžan, pžē, šžan, pžēn* (*šs* belseje vminek | inneres) [vö. kaz. *šč*].

šabən, Szp. id. szemölcs | warze.

šaška, Szp. id. mogoróbokor | hasel, haselstrauch; vö. GOMB.

šašla Szp. *šššla* bocskorvarró ár | art pfriem zum flechten der bastschube, *кочедыкъ* [kazB. *šššlō, ččšlō*].

šava hig | dünn, flüssig [kazB. *šajāk*, alt. etc. R. *sujuk*, csagR. *süjūk*].

šavel. *higulni, vizenyössé lenni* | dünn, flüssig werden, дѣлаться жидкимъ.

šavet. *higítani* | dünn, flüssig machen.

šavar hegyes | spitzig, *остроконечный*; vö. *šiv, pžā*; vö. GOMB. [altV. *sūr, sūri* id. (конусъ, конусообразный, остроконечный), oszm. *sivri* spitz, zugespitzt, ZENK. 525.].

šavar-pyřne mutatoujj | zeigefinger.

šavar-vāšlā hegyes | scharfgespitzt, spitzig.

šavart. *hegyezni* | zuspitzen, spitzig machen.

šajārlan, Ucebn. 94. *šīrlan* padmaly, bevágás meredek folyóparton a tavaszi árviz után | einschnitt, furche an einem flussufer nach dem hochwasser im frühling, *обрывъ*.

šajār. *sípolni, fütüylni* | pfeifen [altV. *šajār* id., vö. kazB. *šajār* id.].

šajārtmalli Ucebn. 66. *свистокъ* (fütüylő | pfeife).

šajli, pžā (üres növényszárból készített) sip, fütüylő | pfeife (aus einem hohlen stengel), *дудка* [vö. *šajār*].

šajran 1. szarvból készített burnót- v. puskaportartó | pulverhorn, horn, wo schnupftabak aufbewahrt wird; 2. = *šaj, tša* vö. *pəge-šajran*.

šaj, tša vaszara, him állat nemző szervének hüvelye | die scheide des geburtsgliedes eines männlichen tieres (z. b. eines hengstes, stieres, hundes).

šāk húgy, vizelet | urin [vö. kazB. *šajdak, sidak* id.; jak. *ik* id.].

šāklan. *összehugyozni magát* | sich benässen.

šāl. Szp. id. fog; csorba (pl. a fejszén) | zahm; scharte [kaz. *tāš*].

šālla. *fogakat ráspolyozni* | zähne einfeilen (in eine säge), зубрить.

šellan- kicsorbulni | schartig werden.

šellandar- csorbitani | schartig machen.

šellā fogas; *csorbás* | gezahnt; schartig.

šellā-pārza (bot.) szögletes borsó, клинчатый горохъ.

šēl-syranā fogfájás | Zahnschmerzen.

šēl-tyñi iny | zahnfleisch.

šēl-ušši hiba a szövetben | fehler in einem gewebe, wobei ein faden in der anschere fehlt, finn piitämä.

šēl-, Szp. id. törülni, söpörni | abwischen, fegen, вытереть, мести; vö. GOMB. [kazB. *šēl-* abwischen, reiben], oszm. etc. R. *sil-* id.].

šēla Ucsebn. 64. fogas süllő | sander, судакъ.

šēla: *š.-pir* gyér vászon | eine art undichte leinwand.

šēlan valamely tükés növény | ein dorngewächs; ASM. XII. ПИПОВНИКЪ, ZOL. 109. терновникъ, хвощъ [? khivai tat. *čalyan* tükés bokor BUDAG. 1: 462].

šēllām, *šēllu*, *šēllā* öcsém, öcséd, öcscse | mein, dein, sein jüngerer bruder; vö. GOMB. [kazO., misBug. *šəŋəl* jüngere schwester].

šēlli (3. szem.-ragú alak | mit poss.-suff. der 3. pers.) l. *aləzəlli*.

šēldārma (onomat.) = finn kangaslokki.

šēldārma-igerttši = finn kangaslokin kehärä (pyörä).

šēldārma-kandri = finn niisinuora.

šēltti (3. szem.-raggal | mit poss.-suffix der 3. pers. sing.) üvegyöngyökből és ezüstpénzdarabokból álló nyakdísznek (*yksalā-mižixi*, *manitla-mižixi*) a nyakszirtre lógó vége; a nők s a völegény hordják | das hintere endstück an einem halsschmuck von glasperlen und geldstücken (*yksalā mižixi*, *manitla mižixi*), der von den frauen und dem bräutigam getragen wird.

šēmat: *š.-kyn*, Szp. id. szombat | sonabend.

šēmā, Szp. *šemo*, Ucsebn. 7. *šēmā*, *šēnā* csont; tollszár | kochen, bein; federkiel [ó-törR. *šəŋük* (*süyük*?) kochen, oszm. *sümük* id., kazB. *səjäk*, misBug. *süwäk*].

šēmäləx csoda (?) | wunder (?); *ak š. šəbaŋta paras pylat pi-rən!* [vö. ar. *šum* üble vorbedeutung, unseliger einfluss, unheil; *šumluk* unglückvorbedeutung, unheil, unglück, ZENK. 553].

šēn, Szp. id. fagyott | gefroren, мерзлый; ZOL. 109. заморозъ [kazR. *tuy* der frost, gefroren, alt. etc. R. *tuy* gefroren].

šēn-, Szp. id. fagyni | frieren, gefrieren, мерзнуть; vö. GOMB. [kazB. *tuy-*, *təŋ-* id.].

šēnda- fagyasztani | gefrieren lassen: *mana siva šēndať fázom* | ich friere; *šēndagan tsír* Ucsebn. 102. лихорадка (hidegtelelés | das kalte fieber).

šēn, *šēn* postp. -ért, miatt | wegen, um — willen; vö. ASM. 226. [kaz. *ēcēn*].

šēna, Szp. id. légy | fliege [oszm. R. *sinäk*, csagR. *siyäk*.
šēna-kāmbi Ucebn. 86. мухоморъ (fliegenschwamm, Agaricus muscarius).

šēnalāk ponyva, durva vásson, melyet szekérre vagy szánra teritenek és melyre gabonát öntenek | art plache, grobe leinwand, welche auf den fuhrwagen oder -schlitten ausgebreitet wird, um darauf getreide zu schütten, пологъ.

šēnar- vkire lesni | lauern, aufpassen, den günstigen augenblick abwarten, поровать; *vāl sana xənemē šēnarza tārāt ō les arra*, hogy megverhessen téged; vö. ZOL. 109. отнять, присвоить [? kazB. *šəyar-* verheimlichen, (kazO.) утаить, скрыть].

šēnār, Szp. id. in | sehne [kazB. *šəyar*].

šēnār-tyrtni görcs | krampf; *vāl azaplanat šēnār-tyrtni* be.

šēnās- beleférti, elférni | platz haben, raum finden. hinein-gehen, hinein können; vö. GOMB. [kazB. *šəjās-* id.; vö. kazB. *šəj-* id. altV. *šəy-* id., sor. szag. kojb. ujgR. *šəy-* hineinpassen, hineindringen].

šēngar-, Szp. id.: *maŋga š.* orrát fűjni | sich schnäuzen, сморкаться [? kazB. *šəyar-* einsaugen, sich schnäuzen; ? tel. kkirgR. *čəŋār-* schnauben, wimmern, сморкаться, визжать, szagR. *šəŋār-* schnauben, сморкаться, фыркать; vö. komR. *siŋ-* schnauben; tel. lebR. *čəŋār* nasenschleim].

šēngārav, Szp. id. (onomat.) kocs-i. v. szánrúdhöz v. hámgához kötött nagyobb harang | die grosse glocke, schelle, welche an der stange der gabeldeichsel od. am kummetbogen befestigt wird, finn aisakello; *pə, ōžək š.* = finn porokello, tiuku; *sykkār š.* = finn kulkunen (= *χəŋčərma*); vö. *šəŋkra*; vö. GOMB. [vö. kazO. *šəŋčər-šəŋčər* звонъ колокольника, kazO., kazB. *šəŋčərda-* klingen, oszmR. *čəŋčərak* kleine glocke].

šēngārdat- l. *šəŋčərdat-*.

šēngār, ōžə, Szp. id. seregély | staar; vö. GOMB. [kazB. *šə-čərčək*, *šəjərčək*, Asm. 94. *čəjəršək*].

šəva, Szp. id. sors (kocзка) | loos [vö. kazB., kazO. *šəbaŋa*, misBug. *šəbaŋa*, id.].

šəvə (Szeperkino falu) rúd, pózna | stange, жердь [oszm. krmR. *sopa* grosser stock, stange].

šəvār, Szp. id. duda | sackpfeife, dudelsack [vö. kazB. *šəbəzŋə* pfeife].

šəvāržə dudás | dudelsackpfeifer.

šəvār, Szp. id. seprű | besen, метла [vö. kaz. *šəbərəkə* badebesen, вѣнникъ].

šəvār-šəvār az eső zuhogását utánzó szó | onomat. vom prasseln des regens; *š.-š. šəmār šəvat*.

šəvārdat- zuhogni, zuhogva esni (az eső) | prasseln (v. regen); *šəmār šəvārdatat*.

šāpkan valamely növény | eine pflanze, *рыжикъ* (*Camelina sativa*?) [kazB. *šāpkān* goldbrätling, *Agaricus deliciosus*, kazV. *šāpkān* *рыжикъ* (съмянное растеніе); vö. NyK. XXXII : 268, 269. l.].

šāppōn Szp. id.: *š. tār-* hallgatni | schweigen; *š. kalaš-* hallkan beszélni | leise sprechen; *š. sūr-* halkan lépni | sachte, unhörbar schreiten.

šāp, tšāk fülemile | nachtigall; vö. ZOL. 110. [kazB. *čāpčāk* spatz, sperling].

šār: csak *šar* (parázs) szó mellett fordul elő | parallelwort zu *šar* (= жаръ): *irē* *čart-syrdām*, *vytran* *kāvaran*, *šardan* *šār-dan ezo* *siyla*!

šār-, Szp. id. hugyozni | sein wasser lassen, pissen; vö. GOMB. [kazO. *šaj-*, oszm. *sij-*].

šāran- olvadni, elolvadni (a tűzön) | schmelzen (vom feuer).

šārat- olvasztani | schmelzen (trans.), *плавить*.

šārāč, Szp. id. forró (a napról); forróság | heiss (v. der sonne); hitze; *pajan* *š. kyn*.

šārga, Szp. id. serke | nisse; vö. GOMB. [kazB. *šarkā* nisse; kornblüte].

šārgalan- virágzani (gabona) | blühen (korn).

šārgal, pžā csörgő récze | krickente, *чирокъ*, *Anas crecca*.

šārāč, Szp. id. szálka, szilánk; halszálka, halcsont | splitter, sprosse; fischgräte; Ucsebn. 35. *сничка* (gyufa) | zündhölzchen); *kūgart-š. gyufa* | zündhölzchen [kazB. *šārpā*].

šārbāklā: *š. pulē* szálkás hal | grätiger fisch.

šārza, Szp. id. gömbölyű üveggyöngy | runde glasperle, *бусъ*; *kūš-šārzi* szemfény | augenstern; vö. GOMB. [oszm. *syrcā* glas, ZENK. 504, oszmR. *šārca*, csagR. *sircā* id.].

šāržā Szp. id. szag | geruch; vö. GOMB. *šārš* [vö. kazO. *sērsč-* *быть затхлымъ, издавать запахъ отъ гнилости*].

šāršla- szagolni, szaglászni | riechen (trans.).

šāršlan- szaglani, bűzleni | riechen, geruch von sich geben.

šāršlā, Ucsebn. 118. *šāržāllā* rosszszagú, bűdös | übelriechend, stinkend; *irē* *š. jószagú, illatos* | wohlriechend.

šāršlālan- megbűdösödni | stinkend werden.

šāržān- nedvességtől összedagadni (faedény) | von der feuchtigkeit anschwellen, durch liegen im wasser fester werden (ein hölzernes gefäß). (Ucsebn. 154.) *замокнуть*.

šārt csoroszlya, hosszú vas (ekén) | pflugmesser, *пѣзецъ у плуга* (*aga-puš*); vö. ZOL. 222. [kaz. *šārt*].

šārt-savāla «прогонистый клинь у плуга».

šārt serte; len- v. kenderkefe | schweinsborste, щетина; flachs- od. hanfbürste [tat. *širt* serte, BUDAG. 1 : 680.].

šārtla- kefélni (lent v. kendert) | (flachs od. hanf) bürsten.

šart-šart (onomat.): *š.-š. tu-* csattogni, pattogni (pl. az égő fa) | knallen, prasseln (z. b. von brennendem holz).

šartšartlattar- pattogtatni stb. | knallen (mit einer peitsche) u. s. w.

šarttan (nagy hússal v. zsírral töltött) kolbász | (grosse, mit fleisch od. fett gefüllte) wurst.

šar, pžžak, Szp. id. sáska, tücsök | heuschrecke, grille; *pürt-šar, pžžca*, *pürt-šar, pžžak* házi tücsök | heimchen; *ujri šar, pžžak* Ucsebn. 88. crpekoza [onomat. vö. csagKün. *žeržerek* heimchen].

šar, pžžak fingersträhnenchen.

šartšay makranczos, makacs, nyakas | widerspenstig, störrig, halsstarrig, starrköpfig, unbändig.

šartšaylan- makacscsá lenni | störrig werden.

šžži, Szp. id. egér | maus; vö. GOMB. [vö. GOMB. Tör. jöv. szav. 35. l.]

šat-, Szp. id. fakadni, kitörni, pukkadni; kihajtani, kicsírázni | bersten, platzen, aufspringen; aufkeimen, aufsprossen; *mžžay*, *šaban šatra*; *kuža šattār!*; *žvžš*, *iras šatra*; vö. GOMB.

šedar- átszúrni, áttörni, átfúrni; kivájni | durchstossen, durchstechen, durchbohren; aushöhlen, проколоть; выдолбить.

šadək, Szp. id. lyuk; gödör | loch; grube.

šadardat- l. *šadardat-*.

šavar- l. *šiv*.

šavás pléh | blech, жесьть; *šurā šus* Szp. id.; vö. ZOL. *šoš* бѣлая мѣдь, жесьть [vö. PAASONEN, Die finn.-ugr. s-laute I, 93.].

šik fütüülést utánzó szó | pff! — *š. šayar-* fütüülni | pfeifen; *šezen žire tuxrāmda šik šayardām* (népdalból) [vö. csagR. *siklik* das pfeifen. *šayla* id.].

šiklən- félni fürchten [kazB. *šiklən-* zweifeln; *šik* zweifel < per.].

šit arasz, negyed rőf (arsin) | spanne, ein viertel arschin, четверть.

šitle- мѣрить четвертями.

šira- Szp. id. keresni | suchen [kazR. *sorā-* fragen, bitten].

širlan l. *šajrlan*.

šiš-, Szp. id. dagadni | schwellen, aufschwellen [kazB. *čəš-*, *šəš-*, *šiš-*, jak. *is-*].

šišni Ucsebn. 102. опухоль, нарывъ.

šizən- megdagadni | schwellen, anschwellen.

šizə kelés, kelevény, fekély | geschwulst, опухоль, нарывъ [kazB. *šəš*, *šiš*].

šizə-tšira vízkór | wassersucht, водянка (= *šivlə-tšir*).

šiv, Szp. id. víz | wasser; Ucsebn. 94. pčka (folyó | fluss); vö. GOMB. [kazB. *su*].

šiv-amžžə a víz anyja | mutter des wassers.

šiv-aššə a víz atyja | vater des wassers, wassergeist.

šiv-pira Ucsebn. 94. устье (torkolat | mündung).

šiv-suzan valamely vízi növény | ein Wassergewächs.

šiv-tum xajara «vízi szellem, mely néha a vízben játszik; a ki akkor a folyóban mosakodik vagy abból vizet merít, megbetegszik» | «ein Wassergeist, der bisweilen im fluss spielt; wer sich zu jener zeit in dem fluss wäscht oder wasser daraus schöpft, erkrankt.»

šiv-tšir Ucebn. 103. водянка (vízkór | wassersucht); vö. *šizā-tšira*.

šavar- itatni; öntözni | tränken; begiessen [kazB. *šavar-* begiessen].

šivzi (? *šiv*+) halfaj, «синтюшка» | irgend ein fisch.

skal l. *aškal* [ar. *šikāl* ähnlichkeit, übereinstimmung, ZENK. 547.].

škap szekrény | schrank [or. *укафз, уканз*].

šu- (infin. *šavas*), Szp. id. mászni, csúszni | kriechen, gleiten, glitschen; *šalen šavat* a kígyó csúszik [kazO. (*šau- o: sū-*) катиться, кататься (на льду, на горѣ) (csúszni, csúszkálni | gleiten, glitschen, rutschen), misBug. *šuwā-* id.].

šudar- czipelni, hurczolni; tolni; ellopni (finomabb kifejezés) | schleppen; schieben; entwenden [kazB. *šūdār-* (o: *šūdār-*) gleiten lassen].

šuj: *mana šuj xivdarat* gyomorégésem van | ich habe sod-brennen; Ucebn. 90. *šuj* улитка (csiga | schnecke).

šujttan, Szp. id. gonosz szellem, ördög | ein böser geist, teufel [kazB. *šajtan* < ar. *šejtān* satan, teufel, dämon, ZENK. 556.].

šujttan-xubaxxi páfrány | farnkraut.

šuxā, Szp. *šux* pajkos, pajzán, csintalan | mutwillig, ausgelassen [kazO. *šuk* воринка, плутишка].

šuyan- pajkossá lenni | mutwillig werden.

šuxāš, Szp. *šurāš* gondolat; gond | gedanke; *šuxāš*, *мысль*; *забота* [kazB. *šarāš* *sorge*, kummer].

šuxāšla- gondolni | denken.

šulap kapu teteje, kapu fölötti háromszögletű deszka | dreieckiges dachbrett auf der pforte; vö. GOMB. *šulap*, *šolop* застрѣха [or. *желобъ*].

šuldāra, Szp. *šuldra* nagy (pl. bogyó, fa, erdő, borsó); durva (pl. haj, gyapjú) | gross (z. b. beere, baum, wald, erbse); grob (z. b. wolle, haar) [vö. ? tobR. *siltir* spärlich, fein (v. schnee)].

šuldāra- összeszáradni, összeszáradás folytán eresztékei-nél kissé szétválni (az edény) | (vom trockensein) undicht, leck, spack werden (v. gefässen).

šubār fehér, térdig érő vászonkabát, melyet régente a férfiak és nők nyáron viseltek | ein weisser, langer rock von leinwand, den früher männer und frauen zur sommerzeit trugen.

šur, Szp. id. mocsár | morast, sumpf [kazB. *saz*].

šur-kurāš (bot.) zsálya | salvei, шалфей.

šurlāx = *šur*.

šurlāylā mocsaras | sumpfig.

šur-širli Ucebn. 31. hamvas áfonya, КЛЮБКА.

šurut, *šurudi* (bot.) taraczkúza (fehérgyökertű növény) | queckengras, пырей [misBug. *sarut*].

šurutlā taraczkúbzás | mit queckengras bewachsen; *š. ana*.

šurat- hámozni | (ab)schälen [vö. kaz. alt. etc. R. *sūr*-, csagR. *su-ur*- herausziehen].

šura Ucebn. 38. цѣвка = *šara*.

šur- fehéredni; elhalványodni | weiss werden; erbleichen; *pəðəm sənə šurza kara*.

šurə, Szp. id. fehér | weiss; *tšəlt š.* egészen fehér, hófehér | ganz weiss, schneeweiss; vö. ? *šar* [kaz. etc. R. *sarə* gelb, bleich; vö. csuv. *sarə*].

šurə-kəmba gombafaj | art weisslicher pfefferschwamm, бѣлянка.

šurgyt (*šurə*+*kut*) parti fecske (Hirundo riparia) | uferschwalbe.

šurəm-puš, Szp. id. virradat, hajnal | tagesanbruch, morgen-dämmerung [vö. kumR. *jarə*- leuchten, hell sein, ujgR. *jaru*- hell sein, glänzen, scheinen, alt. etc. R. *jar*- hell sein, leuchten].

šurəm-puš səlḏərə hajnali csillag | morgenstern, Venus.

šurga bunda börszegélye | besatz, borte od. verbrämung eines pelzes = *šal* [vö. sorR. *šar-yan* litze, besatz].

šus l. *šəvəš*.

šuzəm világos csik a látóhatáron; visszfény (nagy tűzé) | der lichtstreifen am horizonte; reflex, widerschein (z. b. von einer feuersbrunst) [vö. *šizəm*].

šyt számolás, számla | zählung, rechnung [or. *счетъ*; vö. kazB., kazO. *šot* rechenbrett].

šytla- számlálni | rechnen.

šü- (inf. *šəves*) duzzadni | schwellen, bauschen.

šükke kis csuka | kleiner hecht [? or. *uymka* hecht].

šürege hegyes | spitzig [vö. ? *šəvər*].

šürbe, Szp. id. leves | suppe; *pulə-šürbi* halászlé | fischsuppe [kaz. *šurpa*, *šulpa*, oszm. krmR. *čorba* suppe, brühe; per. *šorba* suppe, ZENK. 552.].

šüt tréfa | spass, scherz, шутка [vö. ? or. *uymka* spass, *uymmuco* im scherze].

šüttlen- tréfálni | scherzen, spassen.

šü.ḏə kúpalakú póznaállvány, melyre a kévéket (különösen köleskévéket) száradni rakják | konisches gerüst von stangen, auf das man die garben (bes. hirsengarben) zum trocknen im winde ladet [kazR. *čäšə* ein dach aus stangen (zum trocknen von heu, erbsen etc.), misBug. *šäčə* id.].

t

-ta¹, -te (-da, -de) és, is, de | und, auch, aber; vö. Asm. 243—245. [kaz. -ta, -tä, -da, -dä].

ta², te: ta — ta (ismeretlen)-e — vagy | (unbekannt) ob — oder; ta-kam (tagam) valaki | irgend wer, jemand; ta-mən valami | irgend was, etwas; taṣan valamikor | irgend einmal, irgend wann; taṣanaṣ rég, régen | lange (her), vorzeiten, etc. vö. Asm. 207. 248. [alt. etc. R. tā ein ausruf des zweifels; tā — tā entweder — oder].

tajan- támaszkodni | sich anlehnen, sich aufstützen, опираться, прислониться [kaz. tajan-, oszmR. dajan- id.].

tajan, őžək azon háziállatok (ló, tehén, egy pár bárány), melyeket az új otthonába megérkező menyecske apósától aján-dékul kap | diejenigen haustiere, welche die junge frau bei der ankunft zum neuen heim von ihrem schwiegervater zum geschenk bekommt (ein pferd, eine kuh, ein paar schafe); vö. MAGN. 204. 263. [kazR. tajancək gestützt, zuverlässig; wird die junge frau zum hause des mannes gebracht, so führt man ein schaf oder eine kuh zu ihrem wagen; sie muss dann aussteigen und das tier mit einem tuche zudecken, dann gehört es ihr und wird tajancək genannt].

tajšl-, Szp. id. félre hajlani | sich beugen, sich auf die seite neigen [kazR. tajšl-].

tajšlbar- caus.

tajgalan- himbálódzni, ismételve félre hajolni | sich schaukeln, sich hin und her schwingen [kazR. taiyala- manchmal, öfters ausgleiten; vö. kaz. alt. etc. R. tai- ausgleiten].

tajlək félre hajlott, ferde | auf die seite geneigt, schräg; t. көберөnden siyla! [vö. tajšl-].

tajšlklə Ucsebn. 121. наклонный.

tajdar- Ucsebn. 145. взвѣшивать.

taga- Szp. id. kos | widder, bock; vö. GOMB. [kazB., oszm. alt. etc. R. tākā, ujb. kom. sor. lebR. tągā].

tagan, Szp. taran patkó | hufeisen; vö. GOMB. [vö. kaz. daṣa, csag. telR. taka, alt. tel. koj. etc. R. takka, csagVámb. takau hufeisen].

taganla- megpatkolni | beschlagen (das pferd).

taganlattar- caus.

tagan állvány (a mire vmit ráakasztanak); akasztófa | ständer, böcke, zum aufhängen (z. b. der schaukel, eines kessels auf dem felde); galgen; Ucsebn. 33. стропила; tagana šak- fölakasztani | aufhängen, erhenken [kazR. taṣan ständer, böcke zum aufhängen; schaukel].

taganca Ucsebn. 67. = tagantšī.

taganttši hinta (állványnyal) | grössere schaukel (mit böcken).

tagana, Szp. id. teknő | (rundlicher) trog (zum aufbewahren von mehl u. dgl.), корыто [kazR., misBug. *tigänä* trog, komR. *tägänä* grosse schale, kirgR. *tegänä* grosser holznapf].

tagan-, Szp. id. megbotlani; megzavarodni (pl. a számoló) | stolpern; verwirrt werden (z. b. beim zählen) [ZOL. szerint tat. *täkən-*, ujrR. *tägin-* in berührung kommen, umgang haben; vö. ötör. csag. etc. R. *täg-* treffen, berühren, ujrR. *täk-* berühren, wohin gelangen].

tagār síma, göröngynélküli | glatt, eben; *t. šyl* [kaz. kmd. kirg. kkirg. telR. *takār*].

takmak, Szp. id. bőrtarisznnya | lederner ranzen, кожаная сумка; Máté IX, 17. мѣхъ [ZOL. szerint tat. *täkmäk*].

talak Ucebn. 7. селезенка (lép | milz) [kaz. *talak*].

tamaša csoda; teremtette! | wunder; potztausend! *t., laža šiva kajja pažža* teringettét, a ló elsüllyedt a folyóba! [kaz. csag. kom. kar. T. (RADL.) *tamaša* schauspiel, öffentliches vergnügen, volksmenge, gedränge; (kar. T.) wunder, kazB. *tamaša* spass, misBug. wunder, что нибудь удивительное, чудо < ar.].

tamäk, Szp. id. pokol | hölle [kaz. kom. ujrR. *tamuk*, ujrR. *tamu*, kirgR. *tamäk*, alt. etc. R. *tamē*].

tan, Szp. id. egyenlő | gleich; *tappa-tan* egészen egyenlő | ganz gleich; vö. Asm. 163. [kaz. *tiñ*].

tanlaš- egyezővé, szabályossá lenni | gleich werden, symmetrisch werden; *eläk pujan purnattšə žalə pirənbə tanlašə*; vö. Máté X. 25.

tanlaštar- caus. egyformává tenni; összehasonlítani | gleich machen; vergleichen; vö. Márk IV, 30.

tandōš kortárs, egykorú | altersgenosse, von gleichem alter, повесникъ.

tanapa, Szp. id. vadászhaló | jägergarn [or. *тенета*].

tanlandar- teketóriázni, ürügyekkel v. kifogásokkal állani elő, szabadkozni | umstände machen, vorwände od. umschweife gebrauchen. [vö. ? *tan*].

tanlō teketóriázó | umstände machend; *t. šin*.

tanlā: *t. pižen* (bot.) valamely tüskés növény | irgend ein dorngewächs; vö. *pižen*; vö. ZOL. 79. *тана пизень* мордвинникъ — *растение*.

tap- Szp. id. rügni, rálépni; lüktetni, verni | mit dem fusse stossen, treten; schlagen, pochen; *šəm t.* gyapjút verni (az *yksu* nevű szerszámmal) | wolle schlagen od. krämpeln; *šəm-tapni* gyapjúverő | wollschläger (werkzeug); *tšəre tabat* dobog a szív | das herz klopft [kazB. *tib-*, oszm. alt. etc. R. *tāp-*].

tabalan- rüg-kapálni | mit händen und füssen herum-schlagen, strampeln.

tabēldat- fiekzkándozni, rángatódzni (pl. haldokló) | zap-
peln, herumzappeln, zucken (z. b. ein sterbender).

tabēn- nekirohanni | losfahren, anfallen, нападать.

tapkala- iter. rugdalni, tapodni | öfter mit dem fusse
stossen, treten etc.

tap- folyni (vérről) | fließen (vom blute); *jyn-tapni* vérzés |
das bluten.

tabak (finomabb kifejezés) fasz | männliches glied, ruthe
(ein feinerer ausdruck) [? or.].

tabê, Szp. id. csapda | falle, ловушка [kazO. *tābā*, kazR.
tābi, misBug. *tūpā*].

tabêrdat- dübörögni, dörögni, rengen, dobogni (tompábban,
mint *tabêrdet*) | dröhnen, tosen (von einem dumpferem schalle
als *tabêrdet*); *yribe tabêrdadat* lábával dobog [vö. oszmR. *ta-
pârda-* springen, mit den füßen stampfen, trampeln].

tabêrdattar- caus.: *an tabêrdattar urêna!*

tapxêr -szor, -szer | -mal; *vis t., vis tapxêrttšen* háromszor |
dreimal; vö. GOMB. *tapkên-tapkên* [kazR. *tapkêr*].

tapka káposztavas | kohlstampfe, kohlmesser [or. *тѣпка*].

tappa: *t. tan* egészen egyenlő | ganz gleich [vö. csagR.
tāp: *t.-tāy* ganz glatt].

tapran-, Szp. id. mocezanni, mozogni | sich rühren; *tap-
rañ.pže macêrma* sírva fakadt [kazB. *tibrân-*].

taprat- mozgatni | bewegen, in bewegung setzen, сдвинуть;
šik šêjêrdâm, jêttônê tapratrâm встревожилъ [kaz. *tibrât-*].

tapta-, Szp. id. tapodni, tiporni | treten, niedertreten, топ-
тать [kaz. *tapta-*].

tar, Szp. id. puskapor | schiesspulver [kaz. kkirgR. *darê* < per.].

tar, Szp. id. veríték | schweiss [kaz. *tir*].

tarla- Ucebn. 146. потѣть | izzadni | schwitzen).

tar-tširâ láz | hitziges fieber, горячка.

tar-, Szp. id. menekülni | entfliehen [ótörR. *tāz-*, sorR.
tās-, szag. kojb. kesR. *tes-* id.].

taraj: *t. tytri* (folkl.) jó, finom kendő | ein gutes, feines
tuch; *jêlme-pêge.pže jês-sêpka i taraj-tytri šî-vitti* (nepdalból);
vö. cser. *taraj* roter baumwollenstoff [csag. tar. kkirgR. *daraj* ein
schwerer seidenstoff; (kkirg.) weiberhemd].

tarakkan csótány | kakerlak [or. *мапаканъ*].

taran, Szp. id. -ig | bis; *šyrê tšârâvra sarê xêr, tšavzi t.
jês-sylâ* (nepdalból); *ku taran.ttšen* Razsk. I. 23. eddig | bis jetzt;
vö. ASM. 220. vö. *târi* [vö. kazR. *târi* bis, bis nach, ujgR. *tegrü*
bis, bis zu, etc.].

taraza kútgém | brunnenschwengel; Ucebn. 80., ZOL. 80.
вѣсы (mérleg | wage) [kirgR. *tarazê*, komR. *tarazu*, Tara, barR.
taras wage, telR. *târâzi*, oszmR. *târazê* id. < per.].

taraza-juvi kútoszlop | brunnenständer.

taraza-šerdi kútoszor | brunnenstange.

taraza-vitri kútödör | brunneneimer.

taravat adakozó | freigebig [or. *моросам* (мў)].

tarāḡ- gyötördni | sich abplagen, verdross od. ärger haben, замаяться; Ucebn. 146. сердиться, досадовать; *vəl a, p̄zi-zen, p̄zen tarāḡra* sok baja volt a gyerekeivel [misBug. *darāk*-id.; vö. oszm. krmR. *darḡān*-erregt, unruhig; ärgerlich, zornig, oszmR. *darḡānlan*- eine leidenschaft oder zorn fühlen].

tarāḡtar- gyötörni | abplagen, замаить.

tarān, Szp. mély | tief [kaz. *tirān*].

tarānnāš mélység | tiefe.

tarilkke, Ucebn. 37. *turilkke* tál | teller [or. *тапелька*].

taryasla- könyörögni, kérve kérti | flehen, inständig bitten; *taryaslaza iḡtrāmda pamarā* bár kérve kértem, ő nem adott.

taryāššān kérlek! légy szíves! | sei so gut! bitte! пожа-луйста; t. *par*!

tarzā Szp. id. szolga, béres | diener, lohnarbeiter; *tarzā tīt-*fogadni, fölfogadni.

tarzā-tarzā szolgák, szolgaszemélyzet, cselédek | dienst-leute, dienerschaft; vö. Asm. 115.

taza, Szp. id. tiszta | rein, sauber [kaz. kirg. etc. R. *taza* < per.].

tazat- tisztítani | reinigen.

tašla-, Szp. id. táncolni | tanzen [vö. szagR. *tašla-* lärmen, klappern, *tašlak* lärm, geklapper, getrampel].

tāt-, Szp. id. tépni, kitépni, kiszedni, széttépni, el-, ketté-törni rufen, reissen, aufreissen, auspfücken, zerreißen, (entzwei-, ab-) brechen; *kassa t.* elvágni, szétvágni | ab-, entzweiheuen, ab-, entzweischneiden; *širtsa t.* le-, elharapni | ab-, zerbeissen; vö. GOMB. [kazB. *tāt-* zupfen, zerrupfen, tar. csag. barR. *tīt-* zer-rupfen, zerreißen, in stücke zerreißen].

taḡāk leszakadt darab | abgerissenes stück, кусо́къ, от-рыво́къ.

taḡāl- leszakadni, | abreissen, sich losreißen.

tada (? *ta*¹+*ta*¹) még | noch, еще, также; vö. Asm. 246.

tadatlat- (onomat.) gāgogni (lúd) | gackeln (die gans).

ta, p̄žāga tapadás (nedvességtől, pl. hó, föld); téstás, ra-gadós (kenyér); vastag (pl. deszka) | nass und klebrig (z. b. der schnee, die erde); teigig, nicht ausgebacken; dick (z. b. das brett) [kazR. *tačka* ein wasserstreifen im brode oder anderen ge-bäcken; *tačka* ikmāk id.; vö. leBR. *tačka-* kneten].

tav köszönet; üdvözet | dank; gruss; t. *tu āna* mondj neki köszönetet! | danke ihm!; *tav sirē, ḡāna-vārle* üdv nektek, ven-dégeim! | seid gegrüsst, meine gäste!; vö. GOMB. [kazR. *tau* dank, oszmR. *dau* das auf's wohl trinken].

tavssije (csak lakodalomkor és más ünnepélyes alkalommal használják) üdv neked! | sei gegrüsst! *t.*, *χert syrt* üdv neked, házimanó!

tar Razsk. I. 47. czivakodás | zank [kaz. kirg. komR. *dau streit*, process < ar.].

tavlaš-, Szp. id. vitatkozni, perelni | sich zanken, streiten, mit einander im processe liegen [vö. kazR. *daula-* id.].

tavêr- feltérni, felszegni (pl. az újjat, a nadrág szarát); megfordítani; viszont adni, bosszút állni | aufschlagen, aufrollen, in die höhe heben od. streifen (z. b. die ärmel); umkehren, die kehrseite nach aussen wenden; rächen; vö. GOMB. [kirg. oszmR. *dävir-* drehen, wenden, umkehren, zurückkehren].

tavêrên- megfordulni, visszafordulni (az úton), visszatérni, visszajönni | umkehren, zurückkehren, zurückkommen od. -gehen; *kyn tavêrênat* a napok hosszabbodnak (a téli æquinoctium után) | die tage nehmen zu, werden länger (nach der tag- und nachtgleiche im winter); *ujêχ tavêrênat* a hold fogyóban van | der mond nimmt ab.

tavlêk, Szp. id. egész nap (éj-nap, 24 órai idő) | tag und nacht zusammen, (die zeit von) 24 stunden, *сутки* [kaz. kürR. *täülêk*, kirgR. *täülük*].

tavra körben, körül | rundherum, im kreise; vö. ASM. 220; vö. GOMB. [csagR. *tägrä*].

tavraš: *laža-tavraš* lószerszám | pferdegeschirr, *pyp-tav-raš* papság | priesterschaft; *tyr-tavraš* az összes istenek | sämtliche götter.

-*tē* l. -*ta*¹.

tē l. *ta*².

tē-, Szp. id. mondani | sagen; vö. GOMB. [kazR. *dī-*, oszm. krm. etc. R. *dā-*, ó-tör. *ujg.* alt. etc. R. *tā-*].

tek, Szp. id. csak, csak már, csakúgy | nur, nur so; *t. an ijt* csak már ne kérj! *больше ужъ не проси! t. an kil* csak tovább már ne jöjj; *vêl t. makrat* ő csakúgy sír, egyre sír; *šavêndan kajran vara yndan tek ijtma ni-kamda χêjajman* послѣ того никто уже не смѣлъ спрашивать Его, Máté XII, 34. [kazR. *tik* oszm. etc. R. *tük*].

tēGerlêk, Szp. id. bibicz | kiebitz, пигалица [kazB. *täkärlêk*, tobR. *tägärlêk*].

telej szerencse | glück; vö. GOMB. [kazB. *taliça*, misBug. *täläj*, tarR. *talai* < ar.].

telejle szerencsés | glücklich; vö. Razsk. I, 17.

tēn talán, tán, meg lehet | vielleicht, *можетъ быть*; *pajan kilmeras pazardan, tēn iran kilas*; vö. ASM. 242, 243.

tēngel, Szp. id. szabadon álló pad | (nicht wandfeste) bank; vö. *sagê*; vö. GOMB.

teŋgə rubel; diszül használt bárcza | rubel; münzenähnliche spielmarke (als zierat gebraucht); vö. GOMB. [kaz. csagR. *təŋkə*, kirgR. *teŋgä* geld, rubel].

tebe kiáltás, melylyel a kutyát elkergetik | fort! (ausruf, womit man den hund wegagt).

tebar, *tepri* (*te + par*) más, másik | anderer, der andere; vö. ASM. 209.

teri -ig. -nyi; *sav t. nymmaj parza ja dži?* annyi adott ő? | gab er so viel? *mən t. pyrəndən əzə ynda?* meddig voltál ott? | wie lange warst du da? vö. ASM. 220; vö. *taran* [kazR. *tāri* bis, bis nach, kojb. (ASM. 220.) *tārä*].

tert szükség, hiány | not, mangel, *нужда* [kazB. *därt* schmerz, kummer < per.].

terten- szükséget v. hiányt szenvedni | in not sein, mangel leiden; *vəzem vara širma žərrən, džə iəvəš-šiməzəzəm šər-širlizəm šizə tertlenzə purənnə*.

teDel, Szp. *Del*, Ucebn. 65. *teDele* háló | netz; vö. GOMB.

teDel-kandri hálókötél | netzstrick.

teDel-tšül hálónehezék, süllyesztőkő | stein am fischernetze.

tette játékszer | spielzeug; vö. MAGN. 193. *tetti joldār, kakki kajdār* доброе останься, а худое уйди! MAGN. 264. сладость, добро, причастье.

tevet lakodalmi női ruhadarab | ein kleidungsstück der frauen an der hochzeit; vö. ZOL. 241, 242.

tevəš, Ucebn. 44. *tevəš, tevəš* húzósíj (a szekéren) | zugriemen (am wagen), *тяжъ*.

tək, Szp. *tək* szőr; takaró v. pelyhes toll; toll | die haare am körper; feder; vö. GOMB. [kazR. *tək* wolle, die haare am körper, die federn der vögel an den füssen, uig. alt. etc. R. *tük*].

təklə szőrös | haarig.

təgəl-tyra, Ucebn. 88. *təklə-tyra* poszméh | hummel, *шмель* [kazR. *təklə tura* id.].

təgəl-tyda halfaj | eine art fisch, *ментюкъ* = *tšəmārkkī*.

təgəl páros szám | gerade zahl, *четъ*; vö. *idə* [kazR. *təgä* ganz, in allem, vollständig, uig. csagR. *tügäl* ganz, ganz und gar, alle, vollkommen, unschuldig, kirgR. *tügöl* ganz und gar, vollständig, ganz unversehrt, wohlherhalten, richtig der zahl nach].

təgə, Szp. *təgə* támaszték | stütze, strebe, *подпорка*.

təgəle- megtámasztani | stützen (durch anbringen von streben).

təgən- tönkre jutni | in verfall geraten, *vəl* (*yənən pyrənəzə*) *təgənə šitrə* ő (v. az ő gazdasága) tönkre jutott; *təgənnə vyləx* *təkne šinə tet* (közmondás) [oszmR. *tükən-* zu ende gehen].

təgər távcső | fernrohr, fernglas («какъ у землѣровъ»);

vö. GOMB. *tərər* зеркало, tükör [vö. kkirgR. *tögürök* rund; kreis, rad, krmR. *tögäräk* rund].

təkmə, *təkmək* sövény (fölälló karókból v. rudakból) | zaun von aufrecht stehenden pfählen od. stangen; vö. *tšikmək* [kazR. *təkmä* pallisadenzaun, komR. *tikmä* pfahl].

təksəm sötétes, homályos, tompa | dunkel, dunkelfarbig, matt; vö. GOMB.

təksəm-χərle sötétvörös | dunkelrot.

təl, Szp. *təl* hely; értelem | stelle, platz; sinn; *kašijəχ* *tələgən* *tələ šyk* az éjjeli álomnak nincsen értelme | der nächtliche traum hat keinen sinn; *εβə əna təl pələdəm* én találkoztam vele | ich traf mit ihm zusammen [kazR. *təš* ort, zeit, begegnung].

təlzər értelmetlen, képtelen | unverständlich, unsinnig.

tələš; ASM. 222, Máté XXVI, 31. *tələš* miatt | wegen; *ynən* *tələžəβə* *manada χənərəš* ő miatta engem is megverték | seinetwegen prügelten sie auch mich; *εzir* *pyrzərda* *man tələžəmren* *ylalanər* *βεβ* *вы соблазнитесь о мнѣ*, Máté XXVI, 31.; *tən* *tələžən* *pžən* относительно *вѣры*, о *вѣрт*, ASM. 222.

tələš- *czelőzni* | zielen, цѣлится.

təlt átellenben | grade gegenüber; *pirən* *təltre* *purnat* szemben lakik velünk; *vəzəm* *tələn* *pžə* szemben velük.

tələk, Szp. *tələk* álom | traum; vö. GOMB. *tələk* [vö. kaz. *təš* id.].

tələn- *álmodni* | träumen.

tələn-, Szp. *tələn*- *csodálni*, *csodálkozni* | sich wundern.

tələn, *tələnəχ* magától | von selbst, aus eigenem antrieb; *εβər* *əška-šigə* *tunə* *tšyχ* *vəl* *pirən* *papa* *χəj* *tələnəχ* *kildə*; vö. MAGN. 148. *тѣлнѣнь* *самѣ* *собою*; vö. Razsk. I, 51.

təm 1. bokor | busch; *jəvəš-təmə*; *kyrək-təmə*; *χyrləyan-təmə*; 2. öt kévéből álló gabonarakás | getreidelaufen von fünf garben, пятокъ.

təm: *t. χyra* egészen fekete, koromfekete | ganz schwarz od. dunkel, kohlschwarz [kazR. *dēm* ganz, vollständig; *dēm* *karayə* ganz dunkel, oszmR. *düm*: *düm* *düz* *sija* ganz schwarz].

təmə domb, halom | hügel, anhöhe, *бугоръ*; vö. MAGN. 150. *тѣмѣ* *вырын* *яга* *болдыр* *пустъ* *будеть* *гладко* *на* *томъ* *мѣстѣ*, *гдѣ* *была* *шишка* (*болѣзнь*)! [kazR. *tünäk* hügelchen; vö. alt. etc. R. *töy* hügel, szag. kojR. *tönjäk* erde- u. grashügelchen im sumpfe, kirk. kkirg. tarR. *döy* hügel].

təmələ dombos | hügelig.

təməske gyepes dombocska, hopores | erdhügelchen, kleiner rasenhügel, *кочка*; vö. GOMB.

tən, Szp. *id.* vallás, hit | religion, glauben [kaz. *dən*, misBug. *din* < ar.].

tənə füstnyílás | rauchloch, obenbefindliche öffnung, durch

die der rauch geht [kazR. *tönlök*, *tönnök*, misBug. *tëndök*, tarR. *tügnik*].

tanal tengely | achse, ось; vö. GOMB. [oszmR. *dingil* rad-achse].

tän, ðže, Szp. *tën, ðže* világ | welt; *suttän, ðže* id. [kazR. *dönjā* < ar.].

tap, Szp. *tëp* fenék, alj; *tö* | boden, grund; stammende; *təbə-jərəbə* alaposan | gründlich, vö. Luk. I, 4; *şyrda təbə* gyertyavég | kerzenstumpf; *təp pyl- tönkrejutni* | zu grunde gehen; *ələk pujan pyrnattša, çala təp pyl, ðže*; vö. Máté XII, 25; vö. GOMB. [kazB. *tëb*, kazR. *tëp*, ujj. ó-tör. etc. R. *tüp*].

təbəl, Szp. *tübəl* a szoba hátsó része | der hintere teil der wohnstube; vö. Zol. 88. *часть избы занимаемая женщинами* [vö. ujj., ó-tör. etc. R. *tüp* grund, boden, kazR. *tëp* id.].

təplə gondos, óvatos, vigyázatos | sorgfältig, umsichtig, vorsichtig; *t. tər- cseperatya*, Máté IX, 17 [kazR. *tëplə* gründlich, wohlbegründet, einen boden habend].

təp-səgaj, Ucsesn. *təp-sagaj* a padló alatti hely | raum unter dem fussboden, unter der diele, подполье.

təp: *t. təttəm* egészen sötét | ganz dunkel [csag. kirg. tel. ujjR. *tüp* vorsilbe zur verstärkung der bedeutung von adjektiven auf *tü*].

təbəsk bóbíta, búb (madaré) | federbusch (der vögel) [kirgR. *tüpök* puschel, quaste].

təbərət- l. təbərət-.

təprən- morzsolódni, töredezni | sich (zer)krümeln, sich bröckeln.

təprən, ðžək, Szp. *tëpren, ðžək* morzsa | krume; vö. GOMB. *təprət-* (szét)morzsolni | (zer)krümeln, (zer)bröckeln.

təp, tše- alaposan kikérdezni, tudakolni | gründlich ausforschen, befragen; vö. Razsk. I, 41. [vö. ? *təp*].

tərek támasz (függélyes) | (senkrechte) stütze [kazB. *tərək*, csag. komR. *tiräk*].

tərekle-, tärele- támasztani | stützen.

tərekle erős, szilárd, szívós | fest, stark, zähe; pl. *t. jə-vəš, pir, təla, varen, šip*.

təren szántóvas (az *aga-puš* [сабанъ] nevű ekén) | pflug-schar (an dem *aga-puš* [сабанъ] genannten pfluge); = *syza-timri* id. a *syza-puš* nevű ekén [kaz. *tərən*].

təren, ðže zsindey (vékony, keskeny deszka) | dachschindel [or. *драница*; vö. kazR. *drāncā*].

tərə, Szp. *tərə* hímzés | stickerei [kazR. *tör*, alt. tel. kirg. csagR. *tür*].

tərle- himezni | ausnähen, sticken.

tərəs igaz, igazság; igazságos, becsületes | wahrheit; wahrhaft, redlich; *t. kala!*; *t. šin*; *ku xallap t.*; vö. Máté XII, 25. [kazB. *dörös* < *per*.]

tərəsle- helyesbiteni, pontosan megvizsgálni, átnézni | berichtigen, die richtigkeit beim zählen bestätigen, *повѣрять, сосчитать*.

tərge: *pyžāt-tərgi* hánccsomó, mely egy pár cipőre elég | ein zusammengelegtes bündel lindenbast, soviel als man zu einem paar schuhe braucht [kazR. *törgä*, *k* rolle, eingerolltes paquet, telR. *türäk* etwas aufgerolltes, rolle, knäuel].

tərja kiáltás, melylyel birkákat kergetnek | ausruf, womit man die schafe treibt.

tərle- lármázni | lärmen [onomat., vö. kazB. *dörlä-* brummen (vom feuer)].

tərle különféle, -féle | verschieden, -lei; *pə.őžikkə pi.őžə-geñən iğə-t. səri pyr.* — *šəmarDa* (tal. mese) kis bocskának két-féle söre van. — *tojás* [kazR. *törlö*].

tərleχ: *šav-tərleχ (an xəra)* (ne félj) úgy! | (fürchte dich nicht) so!; vö. Razsk. I, 51.

tərme fogház | gefängnis [or. *тюрьма*].

tərt-, Szp. *tərt-* taszítani; szöni | stossen; weben [kazB. *tərt-* stossen].

tərdən- (meg)éríteni | rühren, anrühren.

tərdək fasz (kis fiúé) | das glied (bei einem kleinen knaben); vö. *tšəgə* [vö. ? *tərt-*].

təs, Szp. *təs* szín, alak | farbe, form, gestalt; Ucsesn. 72. *цвѣтъ*, ASM. VII. *видъ, лицо*; vö. GOMB. [kazB. *təs*].

təslə -szintű, -alakú | -farbig, -förmig.

təssərleñ- fakulni, színét hagyni | verschiessen, die farbe verlieren.

təzel csak *yzal* (rossz, gonosz) szóval együtt használják | parallelwort zu *yzal* (böses); *yzaldən təzldən sızla* őrizz meg minden rossztól!

təš, Szp. *təš* mag, szem | (frucht)kern, samenkorn, vö. GOMB. [kaz. *təš*].

təžər- (le)taposni | niedertreten; *lažazem tırra təžərnə a* lovak letaposták a gabonát [kazR. *təšər-* herabbringen, herablassen, umwerfen; vö. *təš-* fallen, herabsinken].

təžərtter- caus. *потравить*.

tədam, Szp. *tədēm* füst | rauch; vö. GOMB. [kaz. *tötən*, oszm. etc. R. *tütün*].

tədēmle- Szp. = *tədər-*.

tədər- füstölni | räuchern; *pyr lədynba tədərest* [oszmR. *tüttür-* rauch hervorbringen; vö. *tüt-* rauchen, dampfen].

tətre, Szp. id. köd | nebel.

tatrēla ködös | nebelig.

təttəm, Szp. *təttəm* sötét, sötétség | finster, dunkel, finsternis; vö. GOMB.

təttəmlə- Ucssebn. 147. темнить.

təttəmlən- elsötétülni | dunkel werden, sich verfinstern; *χəvel-*, *ujəχ-təttəmlənni* nap-, holdfogyatkozás | sonnen-, mondesfinsternis.

təvə, Szp. id. *teve* | kamel [kazB. *döjä*, misBug. *däwä*].

təvək: *vak-təvək* apróság, apró árú, lim-lom | kramwaaren, kleinkram, kleinigkeiten; *vak-təvəkpə sydə təvat*; *vak-təvək tavar sydagan* kiskereskedő, szatócs | krämer; *vak-təvək knəssem* kisfejedelmek | kleinfürsten, Razsk. I, 47. [kürR. *tüjak*: *uak tüjak* kleinigkeiten, kazR. *tějək* kleingestossen, fein zerteilt; krümel].

təvə göres, bog | knoten, үзель; vö. GOMB. *törv*; vö. *tülä* [jak. *tümük* verknüpfung, vereinigung; vö. kaz. *tějən*, misBug. *tüwən* knoten].

təvələ- Ucssebn. 147. завязывать узель; vö. *tüle-*.

təvə höpörsenés | hitzbläschen; vö. az előbbi szót.

təχ- köszörülni (pl. a malomkövet) | schleifen (z. b. den mühlstein).

təχa csat; csatos övszíj | schnalle, spange; mit schnalle versehener gürtelriemen [oszm. csagR. *toka* schnalle, krm. kom. bar. kirgR. *toja* id.].

təχa-jəppi csat tüje | schnallenzunge, -dorn.

təχəm (távoli) rokon | (entfernt) verwandt; *vəl sana* (*sanən*) t. ő veled rokon [kazR. *tokom* samen, geschlecht, nachkommenschaft, kirgR. *tukum* samen; art, familie, geschlecht, barR. *turum* nachkommenschaft, verwandtschaft, sippe].

təχən-, Szp. *tārən-* felöltözni, öltözködni | sich anziehen, sich ankleiden; *vəl kərək təχənat*.

təχəndar- felöltöztetni | ankleiden, anziehen.

təχər, *təχər* kilencz | neun; *təχər-vynnə* kilenczven | neunzig [kaz. *tuyáz*].

təχlan, Szp. *toχlan* ón; ólom | zinn; blei; *šyrə t. ón* | zinn; *χyrə t. ólom* | blei; vö. GOMB.

təχlə, pžə, Szp. *toχlə, pžə* a nő és férj nővérei és más női rokonai egymás irányában | schwestern und andere weibliche verwandten der frau und des mannes gegenseitig; vö. GOMB.

təχran (Sungut falu) = *tšəmšə*; vö. MAGN. 93. *tuyran* дятель.

təχta- megállani, megszünni | stehen bleiben, aufhören; vö. GOMB. [kazB. *tokta-*, *tukta-*].

təχtat- caus. megállítani | aufhalten, zum stehen bringen; *irtə piran tülədə təχtatsa par!*

tək-, Szp. *tək-* el-, kiönteni | giessen, ausschütten; vö. GOMB. *tək-* [kaz. *tük-*, oszmR. *dök-*].

tācān- kifolyani, ömleni; kihullani | ausfliessen, rinnen; ausgehen (v. d. haaren).

tāgak a mi kifolyt, kiömlött | ausgeflossenes, ausgeronnenes, ausgossenes.

tācārīlāk keskeny mellékutca | schmale nebengasse, переулок = *χutlāχ* [vö. kazR. *tākārāk*].

tāla, Szp. id. posztó | tuch, сукно [kaz. *tula*].

tāla-tālāya posztóharisnya | strumpf von tuch.

tāla-varri kaceza | fussfetzen od. -binden, портянки.

tālā, Szp. id. nyűg | spannstriek, spannkette, fussfesseln (für pferde), нуты [vö. kazR. *tāšau*].

tālla-, Szp. id. nyűgözni (a lovat) | den spannstriek anlegen.

tālāχ, Szp. *tolōχ* árva; (Szp.) özvegy ember | waise; (Szp.) wittwer; vö. GOMB. [vö. kazR. *tol* wittwe, ó-tör. oszm. alt. etc. R. *tul* wittwe, verwittwet, jak. *tulajaχ* waise].

tālāχ-arām özvegy | wittwe.

tālāχ-a-pāza árva | waise.

tālāχ-tyrat árvák | waisen; vö. ASM. 115.

tālām üstök, fürt (gyapjú, haj) | schopf, zotte, büschel (haar od. wolle); *ynān sūza tālāmān tālāmān tārat*. [kazR. *tālām* haarflechte, kirk. bar. komR. *tulum* id.; (kirk.) die haarbüschel über den schlafen].

tālāp bunda | schafpelz; vö. GOMB. *tolap* [or. *mylynz*; vö. kazR. *tolop*].

tālāār- l. *tylāār-*,

tām, Szp. *tōm* agyag | lehm, ton.

tām, Szp. *tōm* (éjjeli) fagy | frost [kazR. *tuy*].

tāmalan- bozontossá, gubanczossá, borzassá válni (a haj) | zottig, zersaust, struppig werden.

tāmalandar- caus.

tāman hózivatar, förgeteg | schneegestöber, буранъ [kazR. *tōmān*, köz-tör. *tuman* nebel].

tāman-kajāk Emberiza nivalis, havasi sármány | schneeammer.

tāmana, Szp. *tomana* bagoly; oktondi | eule; dummkopf [kazR. *tomana* dummkopf].

tāmra l. *tymra*.

tān-tān erős | stark, fest, крепкий; *t.-t. śip* erős czérna, *t.-t. śiχ* kösd szorosan! [tobR. *din* fest, solide].

!! *tānla-rá*, meghallgatni | aufmerksam zuhören; *sp kalamānē χipā tānla* hallgass jól rá, a mit én mondok! [kazB. *tāyna*].

!! *tānlav* halánték | schläfe.

tāngārdat- (onomat.) döngeni, dörögni | einen dumpfen ton von sich geben; *uraba tāngārdat'sa pirat* [kazR. *dēngārda-* id.].

təŋgərdattar- caus. döngetni, dörgetni | einen dumpfen ton verursachen.

-*tāBa* l. *yladāBa*.

tāBa (Szeperkino faluban) folyó v. tó fenekén levő gödör | untiefe, tiefe stelle, grube in einem fluss od. see, омыт = *avər* [misBug. *tuba* id.; vö. ?? kazR. *tuɣaj* id., csag. tobR. *toɣaj* wiese, niederung, die mit wald bewachsen ist, barR. *toɣaj* die flusswindungen].

tāBala- körmeivel, karmaival megfogni | mit den krallen, od. klauen packen; *kāškār syrāɣa tāBalarə*; *ɣəren tšāɣɣa tāBala* *jātsa kara* [lebR. *tubala-* jmden erwürgen, tel. sor. kirgR. *tumala-* zusammendrücken, erwürgen].

tāBa, pžā cséphadaró | dreschflegel [kazB. *tāpāč* id., kazR. *tāpāč* der schlegel des dreschflegels].

tāBa pžā-myklaški annak hadarója | dessen schlegel.

tāBa pžā-vylli annak nyele | dessen stiel.

tāBāɣa: *alāk tāBāɣi* Ucebn. 33. ajtósark | türangel [vö. *tyBāɣa*].

tāBər, pžā, Szp. *tāBər tšā* leszedett, forralt aludttej | abgesahnte, gekochte, geronnene milch; vö. GOMB. [vö. ? kirgR. *topur* volks- haufe, menge, *topurla-* sich sammeln (v. einer volksmenge)].

tāBər, pžālan- megaludni (tejről) | gerinnen.

tāpra, Szp. *tepra* por, föld | staub, erde; vö. GOMB. *tepra* [kaz. *tuprak*].

tāpras a felső padolaton levő töltelékföld | die füllerde, das füllsel von erde auf dem oberen boden.

tāpsa ajtósark | türangel [kaz. *tupsa*].

tār-, Szp. *tər-* állani, megállani; élni, lakni | stehen, aufstehen; sich befinden, wohnen; vö. GOMB. [kaz. *tər-*].

tārat- caus.; *šərt t.* szörét felborzolni (pl. kutya, macska) | seine haare sträuben (v. hunde u. a.).

tāratma a szövésszék bizonyos része (talapzat) | fussgestell am webstuhl.

tāran-, Szp. *tran-* jóllakni | satt werden, sich sättigen [kaz. *tujən-* id.; vö. szag. kojb. etc. R. *tos-* id., ujrR. *tot-*, ó-törR. *tod-* id.].

tārap sörét | schrot [or. *θροός*].

tārā, Szp. id.: *jāvās tārrī* fa csúcsa | baumgipfel; *tu tārrī* hegycsúcs | berggipfel; vö. Asm. 221. [oszmR. *duruk* gipfel, haufen].

tārālā: *šəvər-t.* hegyes, ékalakú | zugespitzt, keilförmig; *šiv, pžā-t.* hegyes | mit scharfer spitze.

tārā meglehetősen átlátszó, tiszta | ungetrübt und deswegen einigermaßen durchsichtig. klar; *t. šiv, šəmarḍa* [oszmR. *duru* flüssigkeit, aus der die trübung sich gesetzt hat, abgestan-

den, klar, durchsichtig, oszmR. *doru* filtrirtes, durchsichtiges wasser].

tārāl- tisztulni | sich klären, abgestanden werden.

tārāχ, Szp. *toroχ* hosszában, mentében | entlang, вдоль, по; vö. ASM. 221; vö. GOMB.

tārāχla hosszúkás | länglich; vö. *tāvatkāl*.

tārāχ-sak a tűzhely átellenében az oldalfalnál levő hosszú pad, mely a *kutnik* nevű paddal összefügg | die lange bank an der seitenwand dem herd gegenüber.

tārāχ két sövénykaró között levő sövényrész | der zwischenraum zwischen zwei pfählern eines zaunes [kazR. *torok* id., csagR. *turuk* stange].

tārālāχ egészség | gesundheit; *āzes-šivān, džen t. par!* [kazB. *tāralak* lebendigkeit, leben].

tārān- nekimenni, nekirohanni, beleütközni, ráakadni | losfahren, an den leib gehen, anrennen, aufstossen; *laža χūmenē pirza tārān, dža; parāχut āžāk šāre tārānnā; kaskār manān šije tārān, dža.*

tārās nyírfahéjból készült hengeralakú födeles edény (tej s más folyadék hordására) | cylinderförmiges gefäss aus birkenrinde [= kazB., kazR. *tārās*].

tārās- igyekezni, iparkodni | sich bemühen, sich befeleissigen, *постараться* [kaz. *tārās-*].

tāriklet- (onomat.) kiabálni (a daru) | rufen (v. dem kranich).

tārgāš hulladék, szemét, söpredék, piszok | unflat, unrat, kehricht; Ucsebn. 94. *пыль* (por | staub).

tārna, Szp. id. daru | kranich; vö. GOMB. *törne* [kazB. *torna*, köztör. Radl. *turna*].

tārnaška női főveg (*χušpu, tyχja*) csúcsa | die oberste spitze an dem kopfputz der frauen und der mädchen.

tārri, Ucsebn. 63. *tāri*, Szp. *tori* pacsirta | lereche [kazB. *turyaj*].

tārrilak (onomat.): *t. te-* = *tāriklet-*.

tāržā fejszefok, késfok | der rücken einer axt od. eines messers; vö. Szp. *pyrt-tāršši* késfok.

tās- l. *tās-*.

tāšman ellenség; boszorkánymester | feind; böser zauberer [kazB. *došman* feind < per.].

tādāš, tādāzay egyre, folytonosan | immerfort, unablässig; vö. Razsk. I, 23.

tāvan, Szp. id. testvér; rokon | geschwister; verwandter; *per t. testvér* | geschwister; vö. GOMB. [kazB. *tuvan*].

tāvar, Szp. id. só | salz; vö. GOMB. [kaz. *töz*].

tāvar-kyrgi kis kerek sótartó | kleine runde salzbüchse; vö. *sulañ, dža.*

tāvarla- sózni | salzen.

tāvarlā sós | salzig.

tāvar-, Szp. id. kifogni | ausspannen, losspannen [kazB. *tu-
yar-*, *tuar-*, misBug. *tuwar-*].

tāvadā, *tāvattā* négy | vier; vö. GOMB. [kaz. *dürt*].

tāvatkāl négyzet(es) | quadrat(isch); *āram-tāvatkālā* azon hely, a hol két uteza keresztezi egymást | der platz, wo zwei strassen sich kreutzen; *tārāyla-t.*, *tārāla-t.* derékszög(ü) | rechteck(ig).

tāvāl, Szp. id. szélvész, vihar | sturmwind, sturm [kazB. *dauāl*, misBug. *dawāl*].

tāvān- lélegzetből kifogni, lihegni | ausser atem sein, schwer atmen, задыхаться [kazR. *tōn-* verstopft sein, alt. kirg. etc. R. *tun-* verschlossen sein, verstopft sein].

tāvār, Szp. id. szoros, szűk | eng; vö. GOMB. [kaz. *tāzaz*].

tāvārla- szorongatni | drängen, тѣснить, Märk V, 24.

tāvārlan- szorossá, szűkké válni | eng werden.

tāvārlat- szűkíteni; szorítani | enger machen; drücken, pressen.

tije-, Szp. id. megrakni, (terhet) föl- v. berakni | (auf ein fuhrwerk) laden, aufladen; *šyna šine rydā tijeme xadārlena* [kazR. *tajā-*, kirgR. *tijä-*].

tixa, Szp. *tira*, Ucebn. 45. *tixa* csikó | füllen; vö. GOMB. *tira* [kazB. *taj*].

tigəs egyenletes, sima | eben, glatt, Ucebn. 122. плоский; t. *šar*, *uraj* [kazB. *tigəz* gleich].

tigəsle- egyenliteni, simítani | ebnen, glatt machen.

tigət nyírkátrány | birkenteer (or. *bezomā*).

tigi: t.-t.-t.-t. így hívják a ludakat | so ruft man die gänse.

tilā, Szp. id. róka | fuchs; vö. GOMB. [kaz. *télkē*].

tilγεBε, *tilGεBε*, Szp. *tilGεBε* gyeplő | lenkseil [kazB. *dil-
bagā*, *dilbügä*, *tilbügä*].

tilmār- könyörögni | flehen, anflehen, inständig bitten; *tilmārze* *ijtrām*, *pamarā* [kazR. *tilmār-*].

tilb³ren (bot.) Hyoscyamus niger, бѣлена («magvai mérge-
sek, a ki megeszi, megbolondul» | «die samen sind giftig; wer
von ihnen isst, wird toll») [vö. kazR. *dilbā* verdreht, dumm,
narrisch, ujb. csagR. *tālbā* id., csagR. *tālbār* dummheiten be-
gehen, tel. sorR. *tālbi-* id.; anspornen, erregen].

timār, Szp. id. vas | eisen; vö. GOMB. [kaz. *timār*].

timār-kāvalak sötétszürke (a lóról mondva) | schwarzgrau (vom pferde), сивый [kaz. *timār-kük*].

timār-pāy vassalak | eisenschlacke.

timārzā kovács | schmied.

timle- Szp. id. fölizgatni, ingerelni, buzdítani, csábítani |

anreizen, anfeuern, anspornen, antreiben, aufmuntern (zu etwas), verlocken [kazR. *dimnä-* raten, vorschlagen, überreden].

timre az arczbőr megsérülése a csipős (tavaszi) szél által | die verletzung der haut durch die scharfe (frühlings)luft; *manän pide timre tyznä* [vö. kazR. *timräü* die flechte (krankheit), oszmR. *tämräji* die flechte (hautkrankheit); das röteln (kinderkrankheit), tobR. *tämräü* id.].

tin az imént, csak (most); majd csak (akkor) | eben, ganz neulich; (dann) erst; только что; лишь только; vö. ASM. 249. [adR. *tän* bis, bis zu, oszmR. *däjin*, kirgR. *däin* id., csagR. *tägin* id.].

tinäs, Szp. id. tenger | meer; vö. GOMB. [kazB. *dinöz*, *dinöaz*].

tinger- szemét tágra nyitni | die augen aufsperrern, weit aufreissen, grosse augen machen, вытаращить глаза; *tingerze pöxat*.

tingals, Szp. id. szárított zabliszt | gedörrtes hafermehl, ТОЛОКНО; vö. GOMB.

tip-, Szp. id. száradni, kiszáradni | trocknen, dürr werden, dörren [kazB. *kib-*].

tibat- szárítani | trocknen (trans.), dörren.

tiba, Szp. id. száraz; böjt | trocken, dürr; fasten; vö. GOMB. [vö. kaz. tobR. *kip-* trocknen].

tiba-kyn böjti nap | fastentag.

tir, Szp. id. bőr | balg, fell, haut; vö. GOMB. [kaz. *tirä*].

tirüä birkabőröcsesző | schaffellgerber, овчинникъ.

tir-, Szp. id. felfűzni; befűzni (czérnát) | aufreihen, einfädeln, продбвать, нанизывать; ковырять (новья лапти); *jap-kušne šip tir!*; *šip šine šärza tir-* [kaz. *taz-*, oszmR. *diz-*].

tiräk nyárfa | pappel [kazR. *tiräk*, alt. etc. R. *täräk*].

tiräk, Ücsebn. *tirgä* tál | schüssel [krmR. *tirki* tisch, ujg. csagR. *tärki* das präsentirbrett, der tisch mit speisen, telR. *tärqi* gefäss aus birkenrinde].

tiräs Ücsebn. 42. trágya | dünger [kaz. *tiräs*].

tisläk trágya | dünger, навозъ; vö. ZOL. 82. *tirsläk*, *tisläk* мѣсто, куда ваять навозъ.

tisläk-kämvi gomba-faj | art pilz, поганка.

tirge-, Szp. id. megfigyelni, megtartani | beobachten, halten; *tiba tirgemest* a böjtöt nem tartja meg; *tirgäzem*, *kurgäzem*, *xuranzem*, *tehgälzem* *šunine šumannine pit tirgeššä väzem* наблюдать омовение чашъ, кружекъ котловъ и скамей, Márk VII, 4; vö. GOMB. *terru-kon* [kazB. *tirgä-* erfüllen, ausrichten, halten].

tirge- elvetni, megvetni, fitymálni | verwerfen, bracken, verschmähen, abweisen; vö. Máté XXI, 42: *šurt tšvaganzem tirgeze pöröxnä tšul kajran kädes nigäze pultšä* камень, который

отвергли строители, тотъ самый сдѣлался главою угла [csagR. *tirgä-* verhindern, verbieten, abweisen, kazR. *tirgä-* tadeln, mit strengen Worten ermahnen, schimpfen].

tirbej, Szp. id. rend. gondosság, tiszteesség | ordnung, anständigkeit [oszmR. *tärbijä* erziehung, kirgR. *terbijä* das auferziehen; vorbild, muster; tarR. *tärbijät* erziehung, aufsicht, pflege < ar.].

tirbejle- rendezni | ordnen [misBug. *tärbijlä-* gut pflegen, besorgen].

tirbejlä rendes, tiszteességes | ordentlich, anständig [oszmR. *tärbijälä* wohlgezogen, dressirt].

tirbejzer rendetlen | unordentlich.

tisker, Szp. id. ragadozó | raub-; *t.-kajäk* ragadozó állat v. madár | raubtier od. -vogel; vö. ZOL. 82. противный, неприязненный, непривѣтливый [kazR. *tiskärä* verkehrt, widerwärtig, eigensinnig, halsstarrig, alt. etc. R. *täskäri* umgekehrt, verkehrt].

tisläk l. *tiräs*.

tiv-, Szp. id. érinteni; kerülni valahová | berühren, anrühren; geraten, попадать; vö. GOMB. [kazB. *təj-*, misBug. *tij-*].

tivert- találni, eltalálni | treffen; *tiverdärem kardana* eltaláltam a czélt | ich traf ins schwarze.

tivert- meggyújtani | anzünden.

tivlet áldás, gazdagság, bőség | segen, reichthum, fülle; *irts piran tivlädē täxtatsa par az elmuló böséget állítsd meg és (nekünk) add!* [kazB. *däülät* < ar.].

tiya Ucebn. l. *tiya*.

tıla: *t.-pušši* puha, vizes gyepes dombocska | weicher, wässeriger kleiner rasenhügel.

tilä, Szp. id. tiló | hanfbrecher [kaz. *talkä*].

tilla- tilolni | hanf brechen.

tiimar, Szp. id. gyökér | wurzel [kaz. *tamär*].

tiimarian- gyökerezni, gyökeret verni | wurzeln, wurzelfassen.

tin dinnye | melone [or. *дыня*].

tiäna, Szp. id. kétéves tehén, tinó | (zweijährige) färse [kaz. *tana*, oszmR. *dana*].

tiäška Ucebn. 45. = *tiäna*.

tiänas, Szp. id. harisnyakötő | strumpfband; ZOL. 87. подвязка.

tirä: *t.-pulä*, Szp. *tirä* gabona | getreide, korn [kazB. *tarä* hirse, oszm. adR. *darä* id.].

tircas (Adeläkovó faluban) [*tirä*+] pele, ürge | ziesel, zieselmaus, сусликъ = *jämran*.

tüt-, Szp. id. fogni, megfogni, tartani | greifen, ergreifen, halten; vö. GOMB. [kaz. *töt-*, oszm. alt. etc. R. *tut-*].

tidân-kâlâ dadogó, hebegő | stotterer; *tidân-kâlâ* kalas-hebegni | stottern.

tîtka fogantyú | griff.

tîtkala- kezelni | behandeln.

tîttar- tartóztatni, visszatartani | zurückhalten.

tsirgü Szp. 1. *tširgü*.

tu (gen. *tâvân*) halom, hegy | anhöhe, berg; *tu jarân-* vom hügel schlitten fahren; vö. GOMB. [kazB. *tau*].

tu-ajkki hegyoldal | berglehne, bergabhang.

tu-puş a hegy felső része | der obere teil eines berges.

tu-târri hegycsúcs | bergspitze, -gipfel.

tu-, inf. *tâvas*, Szp. id. csinálni, készíteni, tenni | machen, verfertigen, tun; *tav t.* köszönni | danken; *tšup t.* csókolni, csókolódzni | küssen, sich küssen; vö. GOMB. [kaz. alt. *kojbR. tû-*, *csagR. toj-* gebären, eier legen].

tuj: *tuj-sôlen*, Szp. *tu-sôlen* kuszma | blindschleiche; vö. ZOL. 83. *toj мѣдъ, toj-sûlen мѣдница*.

tuj, Szp. id. lakodalom | hochzeit; vö. GOMB. [kaz. *tuj*].

tuj-puş a lakodalom vezetője | der leiter der hochzeit.

tuj- érezni, észrevenni | fühlen, merken [kaz. *toj-*].

tuja bot | stock; vö. *tajan-* [kaz. *tajak* id., oszmR. *dajak* stab, stütze; vö. oszmR. *daja-* stützen].

tujân- látszani, tetszeni | scheinen, dünken [vö. kazR. *toi-* fühlen, ahnen, merken, *tojel-* fühlbar sein, gefühlt werden, bemerkt werden, oszm. krm. adR. *dui-* hören, fühlen, verstehen, bemerken, ahnen; oszmR. *dujun-* fühlen].

tyx-, Szp. id. kijönni, kimenni; kelni (a nap) | hinausgehen, herauskommen; aufgehen (v. der sonne); vö. GOMB. [kaz. *čâk-*; vö. jak. *tarys* hinausgehen; hervorkommen, hervorgehen; aufgehen (von der sonne)].

tyxâs: *χævel-tyxâza*, *-tyxâs* napkelte, kelet | sonnenaufgang, osten.

tyxat- varázsolni, bűvölni | zaubern.

tyxatmâs, Szp. *tyratmâs* boszorkánymester | böser zauberer.

tyxâr- prüsszögni | schnauben (v. pferden); vö. *tylxâr-*.

tyxja, Szp. id. a leányok fővege, melyet üveggyöngyök és pénzdarabok diszítenek | der kopfputz der mädchen [kazR. *takja* der tatarenkäpsel, oszmR. *takja* eine frauenmütze (kopfschmuck) < per.].

tykma vastag sulyok v. bunkó, egy fából való, hosszú nyéllel (pl. ruhamosásnál használják) | ein dicker schlegel mit langem stiel von demselben holze; vö. Ücsebn. 59. *tukmak* волкъ (farkas | wolf) [kazB. *tukmak*].

tukmar Ücsebn. 66. 1. *tšukmar*.

tycyn kerékfal | radfelge, ободъ [kazB. *tyçâm*, kazO. *duçâm*].

tyl, Szp. id. külső, külső fele vminek, künt való | das äussere, das aussen befindliche; *tyl súdolat* nappalodik, virrad | es tagt; *tylda* künt draussen; *tyldan* kivülről | von aussen; *tyla* ki | hinaus, heraus; vö. Asm. 220. [kaz. tob. tel. altR. *tās* das äussere, die aussenseite, ó-tör. ujj. oszm. csag. tar. sorR. *taš* id.].

tylās vminek külseje | das äussere von etwas, наружность.
tyl-, Szp. id. megtelni | voll werden; vö. GOMB. *tul-* [kaz. *tul-*].

tylli tele | voll; *tšep-t.* telisedet tele | ganz voll.

tyldar- töltetni | füllen.

tyldarmās darával és zsírral töltött kolbász-féle | art wurst.

tula- harapni, harapdálni, marczangolni | beissen, zerfleischen [kaz. oszm. ad. kirk. krm. alt. etc. R. *tala-* zerreißen, abreissen, zerstören, vernichten, beissen, etc.].

tulaš- verb. recipr.

tulat- caus.

tylā, Szp. id. búza | weizen; vö. GOMB.

tylāk adósság | schuld [or. *долг*].

tylžar-, Ucebn. 148. *tālžar-* prüsszögni | schnauben (von pferden), фыркать; vö. *tyžār-*.

tym: *tym-žajarā* merevgörös-féle betegség | art steifkrampf [? sorR. *tuma*, alt. *tumū* seuche, fieber, altV. *tuma* горячка].

tym ruha | kleid, kleidung *iles tezen mylā šyk*, *kajas tezen tymēm šyk* [kazB. *tun* pelz, mantel, alt. ujj. ó-törR. *ton* das (obere) kleid, (alt.) pelz].

tymlan- öltözni, öltözködni | sich kleiden, sich anziehen.

tymlandar- (föl)öltöztetni | ankleiden.

tymdir, Szp. *tündir* (*tym*+*tir*) ruha | kleid, одежда.

tymya beleégetett bélyeg, kézjel a ló ágyékán |ingebranntes eigentumszeichen an der lende des pferdes, тавро [kaz. ujj. etc. R. *tamyā*].

tymgada fatőke | baumstumpf, -stummel, пенё; Ucebn. 95. *tungada* кочка [vö. kazR. *tümgäk* baumstumpf, die gras-hügel, die aus verfaulten baumstümpfen entstanden sind, mis-Bug. *tündäk* id.].

tymgada-kēmbi, Ucebn. 86. *tungada-kēmbi* опенокъ (gombafaj) | art essbarer pilze, die auf abgehauenen baumstämmen wachsen).

tymla-, Szp. id. csöpögni | tröpfeln, tropfen [csagR. *tamla*-id.; vö. kaz. kom. alt. etc. R. *tam-* id.].

tymlam csepp | tropfen.

tumlaš: *pār-tumlažā* Ucebn. 72. сосульки (jégcsap | eiszapfen).

tymlat- csöpögtetni | tropfen lassen, tröpfeln.

tymra, Ucebn. 66. *tāmra* négyhúrú czitera | viersaitige zither [kazB. *dumbra* dreisaitige zither, kirgR. *dombra* eine art balalaika].

tyn-, Szp. id. tagadni, megtagadni | läugnen, ab-, verläugnen; *vārē tyn*, *ṗṣā*, *kalamarā* a tolvaj tagadott, nem vallott [kaz. *tay-*].

tyna, Szp. id. növény szár | stengel; *kyrāk-tyni* id.; *al-tyni* alkar | unterarm; *ura-tyni* lábszár | unterbein; *šāl-tyni* iny | zahnfleisch; *vārēm-tyna* szünyog | mücke.

tynzāyla- vágyódni valami v. valaki után, megkívánni | sich sehnen, lust bekommen (nach etwas); *εβα tynzāylarēm arēmran* vágyódom a feleségem után; *tynzāylarēm aš-pāšran* megkívánom a húsételt [kaz. *tansālla-*].

tundi-kyn hétfő | Montag.

typ-, Szp. id. találni, lelni | finden; vö. GOMB. [kazB. *tab-*].

tyba eskü | schwur, eid, Máté V, 33. *клятва*; *tybatu-* esküdni | schwören [kaz. oszm. barR. *tāübü* reue < ar.].

tybada istenemre! | bei gott! eñ *бory!* — *tybadatu-* = *tybatu-*.

tyban, Szp. id.: *al-tybanā* tenyér | handfläche; *ura-tybanā* lábtalp | fusssohle [kaz. *taban*].

tybā, Szp. id. labda; ágyú | spielball; kanone; *tybāla vilāni* labdajáték | ballspiel [kazB. *tub*].

tybāk-, Szp. id. koporsó | sarg [kazO. *tabut*, oszmR. *tabut*, kūr. tobR. *tabūt* < ar.].

tybālya, Szp. *tybālra* (bot.) *Lonicera xylosteum*; vö. *tābālya* [kazR. *tubālyā* id.; vö. kojb. tel. alt. R. *tabālyā*, sorR. *tabālka*, kkirgR. *tabālya* *Spiraea altaica*].

typta- élesre kovácsolni, kalapálni | durch hämmern schärfen, dünner schmieden, dengeln (z. b. eine axt, eine sense); Ucebn. 148. *выбивать* (косу), 101. *ковать* [kaz. kirg. etc. R. *tapta-*].

tyra, Szp. id. fésű | kamm; Ucebn. 38. *puš-turi* id. [kaz. etc. *tarak*].

tyra-žāl очищенная кудель.

tyra-, Szp. id. fésülni | kämmen [kaz. *tara-*].

tyra- apróra vagdalni, morzsolni | in kleine stücke schneiden, zerschneiden, zerhacken, zerkrümeln [kaz. *tura-*, oszmR. *doṗra-*].

tyram morzsa | krume.

tyrat, Szp. id. ág | ast, zweig [vö. kaz. alt. etc. R. *tara-* auseinandergehen, sich ausbreiten, kaz. kirg. esagR. *tarmak* zweig, schössling, die zähne, zinken (einer hacke)].

tyratlan- el-, szétágazni | sich verzweigen.

tyratlā ágas | ästig.

tyrē, Szp. id. isten; szentkép | gott; heiligenbild; *ane-tyrri*

a teheneket védő isten | der gott, der die kühe beschützt; *u-jaradi pār tyrā?* (népdalból) kiderül-e az egyetlen ég?; vö. GOMB. [kazB. misBug. *tāḡarā*, kazO. *tāḡarā*, *tāḡrā* gott, kazO. *tārā*, kazR. *tāri* heiligenbild].

tyr(ā)-palli anyajegy | muttermal.

tyrā-šyla valamely szellem, a ki «az isten kíséretéhez tartozik» | ein geist, der «zum gefolge gottes gehört».

tyrāš szekrény, melyben a szentképek vannak | heiligschrank, божница; Ucsebn. 36. икона (szentkép | heiligenbild).

tyrāš-vīrānā Ucsebn. 36. божница.

tyrā-ymān, ōže šūren valamely szellem, a ki az isten kíséretéhez tartozik | ein geist, der zum gefolge gottes gehört.

tyrā, Szp. id. pej (ló) braun (v. pferde), гнѣдой [kaz. *tyrā*].

tyrāx, Szp. id. forralt, leszedett savanyított tej | art saure milch [csagR. *torak* káse].

tyrān: ha sorsolással osztják el a község földjeit v. rétjeit, minden család jelenlévő képviselője sorsjelét, melyre saját kézjegye (név-jegye) és a férfi-családtagok száma van rávésve, fővegbe dobja, azon családok számára pedig, melyeknek képviselője nincs jelen, olyan sorsjeleket használnak, melyekre csak a férfi-családtagok száma van feljegyezve; a sorsnak *tyrān-šāba*, a sors által mindenkinek eső szántóföld- v. rétrésznek *tyrān-ana*, *tyrān-šāran* a neve | wenn die ackerfelder und wiesen der gemeinde verlost werden, wirft der anwesende vertreter jeder familie ein los, woran sein handzeichen und die zahl der männlichen familienmitglieder eingeschnitten ist, in einen hut od. in eine mütze, für diejenigen familien aber, die bei der verrichtung nicht vertreten sind, werden lose, an welchen nur die zahl der männlichen familienmitglieder bezeichnet ist, hineingelegt; das los heisst *tyrān-šāba*, der durch die losung jedem zugefallene teil vom acker-, bzw. wiesenland *tyrān-ana*, *tyrān-šāran* [ó-törR. *tarkan* der Tarhan, eine würde, oszm. csagR. *taryan* der privilegirte stand; ein dschagataischer volksstamm; (oszm.) der bestandteil eines eigennamens].

tyrBas, Szp. id. forgács | splitter, span.

tyrt-, Szp. id. húzni, vonni | ziehen; *tšəlem t. pipāzni* | pfeife rauchen; *šānār tyrdat* görcsöm van | ich habe krampf [köz-tör. *tart-*].

tyrttar- (kocsin v. szánon) vinni, szállítani | fahren, (auf einem fuhrwerk) führen, возить, везть.

tyrda, Szp. id. szekér- v. szánrúd | femerstange, schlittenbaum [kazR. *tärtā*].

tyrda-pājavā (kötél)karika a szántalp előrésznén, melyre a rúd kajmóját akasztják | gelenk (aus strick), womit die femerstange am schlittenständer befestigt wird, заветка.

tyrdēm távoli rokon | entfernt verwandt; *vāl mana* (*manēn*)
t. ő nekem távoli rokonom; vö. ZOL. 84, 120. *torđu, torďēm* племя,
родъ, происхождение [vö. jak. *törüt* (*tördüm, tördö*) herkunft,
törüö geboren werden, alt. tel. lebR. *törö-* id., tel. alt. etc. R.
töröl geschlecht, verwandtschaft, abstammung].

tyr. pžēga, Szp. id. szérvonó | ofenkrukke, ofengabel, ко-
чегра; vö. GOMB. [kazR. *tärtöskä* ein brett mit einem stiele
zum zusammenscharren der körner].

tyryška horonygyalu | kehlhobel, leistenhobel [or. *дороска*
horony | riefte; vö. *доросникъ* kehlhobel].

tyryška-jərri horony | riefte.

tys, Szp. id. barát | freund [kaz. *dus* < per.].

tyslas- megbarátkozni | freundschaft schliessen.

tyzan, Szp. id. por | staub [kaz. *tuzan*].

tyzanla- leporolni | abstäuben.

tystar- felforgatni, össze-vissza hányni, fölverni (port) |
durcheinander werfen, über den haufen werfen, aufwirbeln;
manēn a pžā jabalazene tystarza pəvernə gyermekem felforgatta
a holmikat; *i aslā sylēn tyzañne, i kil, tystarar par utpa* és a
nagy út porát, gyere, kettős fogattal verjük föl! (lakodalmi
énekből).

tut: *xyra-tut*, *sarā-tut* szeplő | sommersprosse, sommer-
flecken [kazR. *tut* rost, alt. kirg. etc. R. *tat* id., tobR. *tat* fleck,
zeichen, merkmal].

tyda, Szp. id. ajak | lippe [oszm. krmR. *dudak*, csagR.
duday, komR. *todak*].

tydar, Szp. id. tatár | ein tatare [kazR. *tatar* die umgesie-
delten tataren des östlichen Russlands (die getauften tataren
nennen so stets ihre mohammedanischen volksgenossen), ó-tör.
R. *tatar* der name eines volkes, wahrscheinlich die am Onon
wohnenden mongolen].

tydar-majri tatár nő | tatarin.

tudā, Szp. id. íz | geschmack [kaz. *tat*].

tupan- ízlelni, kóstolni | schmecken, kosten.

tutlā, Szp. id. édes, izletes, jóízű | süß, schmackhaft;

Ucsebn. 117. прѣсный [kaz. *tatlā*].

tydā, Szp. id. jóllakott | satt [jak. *tot* satt; sattheit; vö.
ujgR. *tot-* satt werden, ó-tör. etc. R. *tod-* id.].

tytlāx jóllakottság | der zustand des sattseins.

tydāx-, Szp. id. megrozsdásodni | rostig werden [kazB.
tutāk-].

tydāxtar- caus.

tydār, Szp. id., (Dva Klyucsa faluban) *tyttār* kendő | tuch;
vö. GOMB. *tudār*.

tydār-tadāgā Ucsebn. 19. тряпка (rongy | fetzen).

tutka füttyülő, sip (fából) | pfeife [or. *θυδικα*].

truba kémény | schornsteinröhre [or. *μπυδα*].

tŧga kiáltás, melylyel a teheneket hajtják | ausruf, womit man kühe treibt.

tű-, inf. *taves*, Szp. id. mozsárban zúzni (lent, gabonát, sót) | stossen, zerstampfen (in einem mörser); *süs*, *pəri tavet*; vö. *kiv-*; vö. GOMB. *tav-* [kazR. *těj-*, misBug. *tüw-*].

tűle-¹ gyarapodni | sich vermehren = *ar.đže-* [szag. kojb. kes. *töllä-* fruchtbar sein (vom menschen) < *töl* fortpflanzung, fruchtbarkeit].

tűlet- caus. gyarapítani | vermehren, zuwachsen lassen.

tűle-² csomót kötni, csomóval kötni | einen knoten machen, mit einem knoten binden; vö. *tavale-* [vö. alt. etc. *tü-id.*; vö. *tavä*].

tűlet- caus.

tűlem csomó | knoten.

tűlen- összecsomósodni | einen knoten bilden.

tűle-³, Szp. id. (meg)fizetni | (be)zahlen [kaz. *tülä-*].

tűlek, Szp. id. csendes(en), nyugodt(an), szelid(en) | still, ruhig, sanftmütig (adj. u. adv.); *t. šin* csendes, szelid ember; *pajan kyn t.* ma csendes nap van; *t. őjəχ* nyugodt álom; *šiv t. juyat* a víz csendesen foly [csagR. *tüläk* bescheiden, zurückhaltend].

tűleme mirigy | drüse [misBug. *tűleme* id.; vö. *tüle-*²].

tűme, Szp. id., Ucebn. 22. *tümmε* gomb | knopf [kazB. *töjmä*, misBug. *tümä*].

tűmele-, Ucebn. 148. *tümmεle-* begombolni | zuknöpfen.

tűmek Szp. fasz | die männliche rute.

tűmraz Szp. = *təmeske* [kazR. *tümgäk*].

tűn-, Szp. id. elesni, fölfordulni | umfallen, umstürzen, hinfallen, опрокинуться, свалиться [kazR. *tün-*].

tűnder- fölfordítani | umstürzen (trans.); vö. Máté XXI, 12.

tűnder-jenə visszája, hátlapja vminek | rück-, kehreite (z. b. eines gewebes).

tűbe, Szp. id. (hegy-, fedél)gerincez | bergkamm; erste, dachfirst; Ucebn. 33. *потолокъ*; *pyš-tüvi* fejtető | scheitel [kaz. *tübä*].

tűbemi tetézett mértékkel | mit gehäuften mass.

tűbi, *tübijeχ* = *tűbemi*.

tűbele- megverni | prügeln.

tűbeleş- verekedni | sich schlagen.

tűre bíró | richter [kaz. *türä-*].

tűrem sík, lapályos | eben; Ucebn. 94. *t. šar* равнина (síkság, róna | ebene); vö. GOMB. [telR. *tüzäm* eben, glatt, vö. telR. *tüzä-* glatt, eben machen (= kaz. *tözä-*)].

tűrə valamely gonosz szellem | irgend ein böser geist; vö. MAGN. 78., 248.; ASM. BCs. 122. [tel. etc. R. *tös* der geist, der seinen diener, den schamanen verloren hat und wartet bis ein

neuer diener aus dem geschlechte der schamanen erscheint; die seele des verstorbenen schamanen; talismane, die die seelen der verstorbenen schamanen darstellen, mit hülfe derer der schamane wirkt].

türgalli (*türa* + *kəl*) = *türa*.

türa, Szp. id. egyenes; igaz, igazságos; igazság | gerade; gerecht, rechtschaffen; gerechtigkeits; *εza pirs türrins sut tuza par itélj* közöttünk az igazság szerint!; vö. GOMB. [kaz. *töz*, oszm. *düz*].

türalax Ucebn. 112. *честность* (becsületesség | redlichkeit).

türlət- igazítani, kijavítani, gyógyítani | zurecht machen, ausbessern, beilen.

türlət- megfizetni az ígért szerint | zahlen gemäss einem gegebenen versprechen, *исполнить обѣщание уплатою долга*; ? = az előbbi szó.

türt Ucebn. 5. *спина* (hát | rücken); vö. GOMB. *tört*, *türt*.

türden háttal | mit dem rücken zugekehrt, verkehrt.

türdäs: *alä-t*. a kéz külseje | die aussenseite der hand;

šäbada-t. *czipótalp* | die sohle des bastshuhs.

tüs-, Szp. id. eltűrni, kitartani, *elszenvedni | dulden, ertragen, leiden [kaz. *tüz-*].

tüzam türelem | geduld.

tüzamlä türelmes | geduldig.

tüzamlax = *tüzam*.

tüs: *t.-šämmi* kulcsesont | schlüsselbein [kaz. *tüs* bryst].

tüžek, Szp. id. vánkös | polster, bettpfühl [kazR. *tüšäk*, oszmR. *döšäk*].

t's

tšäk-, Szp. id. hátrálni, visszahúzódni; kevesbedni, leszállni, (le)apadni | zurückweichen; sich vermindern, abnehmen, sinken, fallen; *šiv tšakra* a víz apadt [kazB. *čik-* rückwärtsgehen].

tšacar-, Szp. id. visszahúzni, visszavonni, hátráltatni; kevesbiteni, leszállítani | zurückziehen; herablassen; *manän žaca piläk manit tšacar, džä* béremet öt rubellel leszállította.

tšagala- l. *tšav-*.

tšagak, Szp. id. szarka | elster; vö. GOMB. *tšagak*.

tšacār, Szp. id. sárgás barna (csak szemről mondvá: «mint a bagolyé», «какъ у филина») | gelblich braun (nur von den augen); vö. ZOL. 101. *косой*; MAGN. 197. *tšacār koš* *косой глазъ* [oszmR. *čakār* blau, blaugrau, kirgK. *šajār* *имѣющій сѣрыя глаза* (lopadь); szagR. *čegār* der fuchs (pferdefarbe); altV. *šajār*: *š.-arā* шоршень; altV. *šōkur* пестрый, чубарый; *бурундукъ*].

tsacârdat- (onomat.) szerzegni, ropogni (pl. hóról) | knistern (z. b. vom schnee), хрустѣть.

tsaklattar- (onomat.) csattantani, csettenteni (nyelvvel) | schmatzen (mit der zunge).

tsakma acél, melylyel tüzet ütnek | feuerstahl = *sylyu* [kazR. *čakma* id.].

tsalâš Ucebn. 44. косуля; Ucebn. 83., Razsk. I, 245. сажень (öl | faden, klafter); ŽOL. 101. сажень печатная.

tsalâš ferde, rézsútos; meneteles | schief, schräg, косою, ŽOL. 101. кривой; geneigt, abschüssig; *ts. larat* ferdén áll | es steht schief; *ts. sár* lejtő | abhang, закатъ [kaz. kmd. kkingR. *čalâš* nicht gerade, krumm, gekrümmt].

tsalâš-kušlâ kancsal | schieläugig.

tsalâš-šâvada (titkos szó | geheimwort) orosz | russe.

tsalâš- elferdülni | schief werden, скривиться [telR. *čolâš-* sich verbiegen, sich winden].

tsallan- öszülni | grau werden, ergrauen [oszm. tobR. *čallan-* grau werden; vö. kazO., oszm. tel. etc. R. *čal* grau].

tsalbaş (folk.) az a bárány, melyet a meny apósától aján-dékba kap, mikor az új otthonába érkezik | das schaf, welches die neuvermählte bei der ankunft in das neue heim von ihrem schwiegervater als geschenk bekommt.

tsambârdat- = *šambâldat-*.

tsân, Szp. id. templomi harang | kirchenglocke; vö. GOMB. [kazO. *čay* id., oszmR. *čân* glocke].

tsâna l. *tsâvga*.

tsânga l. *tsâvga*.

tsângâlbat- káromni (a csóka) | krähen (von der dohle) = *tsângâlbat-* [kazR. *čängildä-*, kazO. *čängeldä-* id.].

tsângâr: *tsângâr-tsângâr* (onomat.) cseng-bong | klingklang! [oszmR. *čayğâr* der klang, das klirren; *čayğâr-* klingen, klirren, *čayğârda-* id.].

tsângârdat- csengeni, pengeni | klingeln, bimmeln, klirren, звякать; vö. *tsângârdat-*.

tsângârhattar- caus. csengetni, pengetni klingeln machen.

tsâp, Ucebn. 110. *tsâvâ* hír, hírnév | ruf, слава [ujg. alt. tel. lebR. *čap* ruhm, ruf].

tsâplâ híres | berüchtigt.

tsâplâlan- híressé lenni | berüchtigt werden.

tsâplâlanvar- híressé tenni | berüchtigt machen.

tsâbak halfaj | art fisch [kazO. *čabak* мелкая рыба, плотва, misBug. *čabak* сорожка, alt. tel. leb. kazR. *čabak* ein kleiner fisch (tel.); kleine fische, die plötze (kaz.); oszm. krmR. *čapak* ein flacher fisch].

tsâbâr kakukfű, démutka | thymian, quendel, борородекая трава, Thymus serpyllum; vö. MAGN. 96. [= misBug. *čambâr*].

tšaplattar- (onomat.) lafatyolni | lecken, leckend trinken (z. b. ein hund).

tšappan kabát | rock [csag. tar. kkingR. *čapan*, or. *чaпaнэ*].

tšar-, Szp. id. visszatartani, fékezni, megakadályozni | zurückhalten, hemmen, Ucebn. 149. унимать, остановить, ZOL. 102. удерживать, обуздывать, не допускать, запрещать; vö. GOMB. *tšar-* [kazB. *tāj-*, uigR. *tāt-*, szagR. *tōs-*].

tšarân- tartózkodni | sich zurückhalten.

tšarulâ tartózkodó, önmegtartóztató, mérsekelt | zurückhaltend, enthaltsam, mässig.

tšaruzêr féktelen, mérsektelen | unbändig, unmässig.

tšara nagyobb fatál | grössere holzschüssel, schale [altR. *čara* eine grosse schale, or. *чapa* schale].

tšara szörtelen hely az állatok hasa táján | haarlose stelle am bauche bei tieren.

tšarak, Szp. id. támasz, dúcz (ferdén álló, melylyel pl. rossz falat támasztanak) | spreitze, strebe, stützpfahl (womit man z. b. eine schlechte wand stützt) [vö. *tərk*; vö. telR. *čirân* sich gegen etwas stämmen, altV. *čirē-*, *čirēn-* упираться, опираться (обо что, чѣмъ), нейти, *širen-*, *širēn-* id.].

tšarakla- megtámasztani (oldalról) | stützen (von der seite, durch anbringen von stützen).

tšarêl, pžâk tárva-nyitva | sperrweit geöffnet; *alâk tš. tšarat* az ajtó tárva-nyitva van. *Silmet kuža irêl, pžâk tšarêl, pžâk.* — *tšürê, pžê* (tal. mese).

tšari: *alâga tšari vñnê* kitárta az ajtót | er öffnete die tür sperrweit.

tšargaš- l. *tšərgəš-*.

tšarla- (onomat.) korogni (a gyomor) | knurren (vom magen) [vö. oszmR. *čarla-* zirpen, schwatzen, kazR. *čurla-* lärmern, zanken; einen knurrenden ton von sich geben; *anên æčê čurlâi* sein magen knurrt].

tšarlan, Szp. id. ? Sterna hirundo, мартышка; Ucebn. 63. чайка (sirály | möwe); ZOL. 102., ASM. XII. 369. цапля; *Avêl-tšarlanê* kócsag | reiher, цапля; vö. GOMB. *tšarlan* [vö. kazB. *čarlak*: ak č. möwe; altR. *ak-čarlâk* id.].

tšaržav, Szp. id. függöny | vorhang [kazB. *čarsau*, *šarsau* < per.].

tšardak 1. a pogányvallású csuvasoknál (hajdan) gerendaalkotmány a sír fölött | bei den heidnischen tschuwaschen (früher) ein zimmerwerk, balkengefüge auf dem grabe; 2. sírkerítés | umzäunung um das grab [per. *čartag* holzgerüst, ZENK. 340].

tšas, Szp. id. hamar | schnell (adv.) [kaz. oszmR. *tiz* schnell < per.].

tšassanaj kápolna | kapelle [or. *часовня*].

tšassi óra | uhr [or. часы].

tšazžak csésze | tasse, schälchen [or. чашка].

tšaszlattar- (onomat.) zizegni, susogni (pl. a szántalp puha hóban) | zischen, zischeln (z. b. die schlittenkufen in weichem schnee); *šyni tšaszlattarza šuza pīrat tet.*

tšat csitt! | pst! still! [vö. oszmR. *čät* leichtes geräusch, das gemurmelt].

tšadār sátor | zelt [kaz. oszmR. *čatār* < per.].

tšav- ásni, vájni; tépdelni (pl. gyapjút) | graben, scharren, (aus)höhlen; zupfen (z. b. wolle); vö. GOMB. *tšav-*.

tšacala- frequ.

tšavga, Szp. id., (Szeperkino, Dva Klyuesa) *tšavga*, Ucebn. 62. *tšana* csóka | dohle; vö. GOMB. *tšavga* [kazB. *čäükä*, kazR. *čäikä*, misBug. *čavka*, tob. *čükä*, *čöngä*].

tšavga-puš Ucebn. 29. клеверъ (lóhere | klee).

tšavza, Szp. id. könyök | ellenbogen, локоть; vö. GOMB. *tšavza* [vö. altR. *čavčai* id.].

tšej tea | thee [kaz. oszm. tel. alt. etc. R. *čaj*, misBug. *čaj*; or. чай].

tšeje ravasz | schlau. хитрый; vö. Márk XII, 15. лукавый, Máté XI, 25. мудрый; *tšilə pək tš.* ravasz mint a róka [kazR. *čaja* gewandt, schlau, geschickt, gewandt, «aus dem russ. *отчаянный*» (?), misBug. *čäjä* id.].

tšejeləx ravaszság | schlaueit; vö. Máté XXVI, 4.

tšem, pžem: *tš.-kyrək* bot. подорожникъ.

tšemttšyk «мелкий лукъ».

tšen, pžəge szigony | fischgabel, острога; vö. *šyn, pžəga* [kazR. *čänəčkä* heugabel, gabel, kazB. stachel; gabel (essgabel)].

tšeret (forduló) sor | reihe [or. *череда, очередь*; vö. kazB. *čirat*, kazR. *čərat*].

tšerkke kis pohár, pálinkás pohár | kleines glas, branntwein-glas [or. чарка].

tšernil (nem lágyított l-lel) ténta | tinte [or. чернила].

tše, pžek, Szp. id., Ucebn. 102. *tšettše*, (Adeläkovo falu) *tšettšü* virág; himlő | blume, blüte; blattern, цвѣтокъ; оспа; *əna tš. tyynə* [vö. *šesške*].

tše, pžek-kazagan, *tšettšü-kazagan* himlőoltó | kuhpocken-impfer.

tše, pžeklen- odaégni, úgy, hogy a fölszínén fekete foltok támadnak (pl. palacsinta) | angebrannt werden, so dass schwarze flecken an der oberfläche des backwerks gebildet werden.

tše, pžen csinos, takaros | nett, niedlich, zierlich, hübsch; . *šüret, tymlanat* csinos ruházatban jár, csinosan öltözködik; *tš. yrava* (üri) kocsí | (herrschafts-)wagen; vö. Márk VI, 9. [? csag. alt. etc. R. *čäčän* schönrednerisch, beredt; csagKün. *čečen* ge-

schickt, geistreich, schnell; ? sor. szag. *caizay* ansehnlich, schön; ? telR. *cārcān* genau, akkurat, delikat; flink, gewandt, lebhaft; modisch, geziert, geckenhaft, prahlerisch].

tšages, Szp. id. fecske | schwalbe.

tšagandar czékla | rote rübe, bete, свекла [kazR. *čögändör* id., oszmR. *čorundur* beet root, oszmR. *čükündür* moorrübe, kohlrübe < per. *čükündür* runkelrübe, Zenk. 361.].

tšagar- fosni, hasmenésben szenvedni | den durchfall haben [oszmR. *čamkār*- misten (von vögeln); den durchfall haben].

tšakre híg szar | dünner kot [vö. *tšagar*-].

tšal-, Szp. id. hasítani (faszálkát) | schleissen (holzschleisse), spähne abspalten, щепать (лучину) [kazR. *təl*-, alt. etc. R. *tíl*-].

tšala kenyérszelet | brotschnitte, ломоть [kirgR. *tilək* ein kleiner einschnitt (in den ohren des viehes); loch, fustspur, spur; vö. kazR. *təlam* ein stück brod].

tšalam, Szp. id. pipa | tabakspfeife, pfeifenkopf [kazB. *čiləm*, *čəlam*, csag. tar. kel.-tör. R. *čilim* <per.].

tšalye, Szp. *tšalre* nyelv | zunge; vö. GOMB. *tšalge* [vö. kaz. *təl*, alt. etc. R. *tíl*].

tšalyezər néma | stumm.

tšalyezərən- elnémulni | stumm werden.

tšalgam rost, szálag | faser, fiber [vö. *tšal*-].

tšalgamla rostos | faserig; *tš. aš*.

tšalbər, Szp. id. kötőfék, kantár | halfterriemen, поводъ у узды [alt. tel. leb. kazR. *čəlbər* (kel. dial.) leitstrick des pferdes; (kaz.) kette].

tšəm: *tšyn-tšəm* lélek, élet | atem, leben; *tšyna tšəmə syk* nincs benne lélek, élet [csagR. *tin* atem, kaz. ujj. alt. etc. R. *tān* atem, hauch, lebenshauch, leben, seele, geist, jak. *t̄yn* atem, seele].

tšəməre mirigy (az állatoknál) | drüse (bei tieren), железа; vö. *tüləme*.

tšəmbər, Szp. id. Симбирскъ város | die stadt Simbirsk.

tšən, Szp. id. szíj | riemen. [szag. kojb. kes. küärR. *tin* zügel, halfterstrick].

tšən: *tšən mər, džən* valódi *mər, džən*-koráll | echte m.-koralle; vö. *tšən* [kazB. *čən* wahr, echt, recht; heilig].

tšən-, Szp. id. hívni, meghívni | einladen, rufen, звать, приглашать.

tšənder- caus. meghivatni | einladen lassen.

tšəndər minden, a mi rács- v. csipkealakú | alles was die form einer gitter od. einer spitze hat, пшмерка [kazB. *čəltər* franse, spitze, (kazR.) arabesken zum stecken, die, stickmuster, kazR. (Budag.) *čəltar* gitter, netz, franzen].

tšəndərlə пшметчатый; *tš. kəbər*.

tšap: *tš. tylli* telised tele | ganz voll [vö. oszmR. *cäp* die bedeutung der adjektiva verstärkende vorsilbe; *cäp cävrä* rund herum].

tšabä, Szp. id. csibe | küchel, hühnchen; vö. GOMB. *tšabä* [vö. kazR. *čabəš* id., kar. T. *čipčü* id.].

tšabat-, Szp. id. csipni, újjhegygel érinteni | kneifen, zwicken, fingern; *tšabatsə il-* újjhegygel elvenni, újjai közt eldörzsölni | mit den fingerspitzen etwas nehmen, erwischen; *manān alla valdären tšabatra* a csalán megcsipte kezemet.

tšəptəm, Szp. id. csipet, csipetnyi | prise, щепоть.

tšər-, *tšər-*: *tšərguši*, *tšərguši*, Szp. *tšərguši* (*tšər+kuš*) térd | knie [kaz. *təz* knie].

tšərguši-igertši térdkalács | kniescheibe.

tšərgušlan-, *tšərgušlan-* megtérdelni | knieen.

tšər-sitti kötény | schürze.

tšərzi (*tšər+ši*) öl | schoss; *manān tšərzi šine xur* tedd ölembe! *irə təvanəm Malyna, tšərzəm šin, bži tšəgestšə* jó nővérem M., te ölemben ülő fecske voltál!

tšər- körmölni, karmolni; szakítani, tépni | krallen, kratzen; reissen (trans.) [oszmR. *čiz-* linien ziehen; ausstreichen, austrecken, kel.-tör. R. *čiz-* linien ziehen].

tšəral- repedni, szakadni | reissen (intr.).

tšəre, Szp. id. szív | herz; vö. GOMB. *tšəre* [kazB. *jöräk*].

tšəre-pilama rekeszizom | zwerchfell.

tšəres kivájt bődön | ausgehöhltes tönnchen; ZOL. 104. ведро, бадья; *pət-tšəres* Ucebn. 52. пудовка.

tšəreslet-: *šəmār tšəresletterze šəvat* ömlik, szakad az eső | es giesst; vö. Razsk. I, 36.

tšəra, Szp. id. élő; élénk | lebendig; lebhaft [kazR. *təra* lebendig, kirg. komR. *tiri* id., ujj. tar. csagR. *tirik* lebendig, lebhaft].

tšəral- fölelevenedni | aufleben, оживиться.

tšəraləx élet | das leben; vö. *tšərləx*.

tšəra-šu háj, faggyú | fett, talg, сало.

tšərləx: *viləx-tšərləx* barom | vied; vö. *tšərləx*.

tšərt- megeleveníteni, kigyógyítani | zum leben bringen, heilen, оживить, исцѣлить.

tšərak negyed font (фунт) | eine viertel pfund [kazR. *čirək* ein viertel < per.].

tšərap, Szp. id. sündisznó | stachelschwein; vö. GOMB. *tšərap* [kazB. *kirpə*, kazO., kazR. *kərpə*, kom. kirg. oszmR. *kirpi*].

tšəriklet- (onomat.) nyikorogni (pl. az ajtó) | knarren, knirren (z. b. die tür), Ucebn. 149. пищать, чирикать [vö. kel.-tör. R. *čirilla-* zwitschern, zirpen, oszm. csagR. *čirčir* das geräusch des zirpens].

tšarikletter- caus.

tšargə- begöngyölni, pólyázni | wickeln, winden, einwickeln, umwickeln, завернуть; *a.ǰāna kipkebe tšargəram*; vö. Máté XXVII, 59.; vö. *tšargə-* [krmR. *čärgä-* umwickeln, csagR. *čörgä-* einwickeln, umhüllen].

tšargən- begöngyölödni | sich ein- od. umwickeln; vö. Márk XIV, 51.

tšarnə, Szp. id. köröm; pata | nagel, kralle; huf; klaue; vö. GOMB. *tšarnə* [kazB. *tärnak* nagel, krallen].

tšətrə-, Szp. id. reszketni, rengeni, ingani | zittern, beben, дрожать [kaz. oszm. etc. R. *titrə-*, misBug. *tətrə-*].

tšətrət- caus. (Ucsebn. 150. трясти [столъ]).

tšə.ǰā csecsbimbó, csecs | brystwarze, zitze.

tšə.ǰāla csecsbimbós, csecses | mit brystwarzen, zitzen versehen; *Adāl ɣrlə ɣəɣ-tšə.ǰāla ənə kaʒat*. — *šürə* (tal. mese).

tšəvə: *sazā-tšəvə* hangok, mindenféle hang | allerlei stimmen, laute; vö. ASM. 115. [vö. ? oszmR. *čav* geschrei, schrei, ruf, csagKün. *čau* stimme].

tšəvaldet- fecsegní (a fecske) | zwitschern (die schwalbe); *tšəges tšəvaldetet*.

tšəǰə, Szp. *tšəṛə* tyúk | henne; vö. GOMB. *tšəṛə* [kazB. *tauǰk*, misBug. *tawǰk*, kirk. kaz. etc. R. *tauk*, csagR. *takuk*, *taɣuk*].

tšəǰ-kušlə a ki éjjel nem lát | tagsichtig, dämmerungsblind, hemeralopisch.

tšəǰ-tšəppi csibe | küchel.

tšəǰə fasz (felnőtt férfié, állaté) | die männliche rute (bei einem erwachsenen); vö. *təɣǰək* [oszmR. *čūk* rute, penis].

tšəǰəmla-, Szp. *tšəṛəmla-* csökönyös lenni (lóról) | stutzig, störrisch sein (v. pferden) [vö. misBug. *čigən-* id., kazR. *čigən-* rückwärts schreiten, пятиться назадъ, oszm. ad. komR. *čäkin-* an sich ziehen, sich zurückziehen].

tšəǰəməzə, Szp. *tšəṛəməzə* csökönyös (lóról) | stutzig (v. pferden) [vö. *tšəǰəmla-*].

tšəǰət, Szp. id. sajt-féle: leszedett, forralt aludt tejből (*tə.βər.ǰā*) a savót kinyomják, az így nyert túróhoz nyers tojást vegyítenek, e vegyületet tenyer között összegyúrják, hársfakéregből készített öntőformából elhelyezve a kemenczében megsütik és végre a sütőformából kiveszik | art käse [kaz. T. (RADL.) *čəǰət* käse].

tšəǰət-kyrək bot.

tšəl: *vəl tšəl-tšəl a.ǰāɣ kyrat* ő csak nehezen lát (mondják rosszul látó emberről, kinek szeme félig csukva van) | er sieht kaum (wird von einem schwachsichtigen gesagt, dessen augen nur halboffen sind); *lampə tšəl-tšəl a.ǰāɣ šynat* a lámpa csak pislog | die lampe brennt sehr schlecht (so dass die flamme kaum sichtbar ist) [vö. kazR. *čəltək* fast blind].

tšəlay, Szp. id. félkezű, kinek félkezé elszáradt | einarmig, mit vertrocknetem arme, *сухопыкий* [kazR. *čulak* vertrocknet (v. den armen), kazO. *čulak* *сухопыкий*, oszm. krm. adR. *čolak* einarmig, armlos, mit vertrocknetem arme].

tšəlan rekesz a szobában | verschlag, abteilung im wohnungszimmer [or. *чүланъ*; vö. kazO. *čolan* *чүланъ*].

tšəlyə- összekuszálni, összebonyolítani | verwickeln, *запутать* [kazR. *čolyä*- umwickeln, einwickeln, umhüllen, tel. kking. csagR. *čulyä*- id.].

tšəlyan-, Szp. *tšəlran*- összekuszálódni, összebonyolódni; belebonyolódni, megakadni | sich verwickeln, sich in etwas verstricken; *šip tšəlyan, bža, vəšne tɯpmalla mar*; *kujan tanadana tšəlyan, bža*.

tšəlyə, Szp. *tšəlra* harisnya | strumpf, *чулокъ*; vö. GOMB. *tšəlra* [kazR. *čolyāu* fusslappen, kazB. *čolyau* fetzen zum umwickeln des schienbeines, csagR. *čulyak* windel, lappen, telR. *čulyū* windel, kkingR. *čulyō* fusslappen].

tšəlyə-pužo félharisnya | socke, *носки*.

tšəlbar, Razsk. I, 18. *tšəl-par* szét, széjjel | auseinander; *kaškər surəysem patne pirzan surəysem tšəlbar salanza karəs*; Razsk. I, 18.: *ləšsem çyla padən, bžen ajakkalla tšəl-par salanza patna*.

tšəlt l. *šyrə*; vö. *šalt* [vö. kaz. *čalt* sehr; *bəgən č. ajas* heute ist (das wetter) sehr hell, ganz heiter].

tšəm kétfülű, fából, ónból vagy pléhből készített csőrös korsó, melyben ünnep alkalmával sört hoznak az asztalra | eine art bierkrug [ujgR. *cam* schüssel, kazB. *šam*: *š.-ajak* hölzerne schale < per.].

tšəm-, Szp. *tšəm*- alámerülni, vízbe bukni | tauchen, untertauchen, *нырять*; vö. GOMB. *tšəm*- [kazR. *čum*-, alt. etc. R. *čom*- untertauchen].

tšəmər gömbölyű, gömbalakú; ököl | rund, kugelförmig; faust; Ucebn. 66. *šavraga tšəmər* *шаръ*; vö. *šəmər*; vö. GOMB. *tšəmər* [kazB. *jəmər*, *jəmərə* rund; *jəmruk* faust].

tšəmərda- gömbölyíteni | runden.

tšəmərnan- gömbölyödni | sich runden, rund werden.

tšəmərkkə: *lanvər-vərri-tšəmərkki* kenderseprű.

tšəmərkki halfaj | art fisch, *ментюкъ*.

tšəmərda-, Szp. *tšəmərda*- összenyomogatni (két tenyér között) | zusammendrücken.

tšəməš «fekete madár, mely a méhkast csőrével átlyuggatja» | «ein schwarzer vogel, der mit dem schnabel die bienenstöcke durchlöchert» = *təxran*.

tšəmla-, Szp. *tšəmla*- rágni | kauen, *жевать*.

tšən, Szp. id. igaz, igazi, valóságos; igazság; leg- | wahr,

wahrhaft; wahrheit; *tšēn kala* mondj. beszélj igazat | sprich die wahrheit; *ku xallap tšēn* ezen mese igaz | diese fabel ist wahr; *tšēn lajāy* legjobb | best. der, die, das beste; vö. *tšēn* [kaz. *cān*].

tšāyḡā, Szp. id. meredek steil. jäh; vö. Márk V, 13.; vö. ZOL. 102. *чуге крытой* [kaz. *tākā*, kirgR. *tik*, oszmR. *dik*].

tšāyḡālbāt = *tšāyḡālbāt* -; *tšavḡa tšāyḡālbāt*.

tšāyḡārdat (onomat.) pengeni, csörögni | klingen, звенѣть; vö. *tšāyḡārdat* [kaz. *cāyḡārda*].

tšābar, Szp. id. foltos, pettyes | gefleckt, getüpfelt; *ylma-tšābar* tarka almaalakú foltokkal (ló) | bunt mit apfelrunden flecken (pferd) [kazB. *cāuar*, kazO. *cuar*, kazR. *cuar*, *cūwar*, misBug. *cobar*, csagR. *cubar*].

tšābāk pipaszár; valamely növény (fekete hunyor?), melyből a csuvasok véleménye szerint arsenikum készül | pfeifenrohr; eine pflanze (niesswurz?), von welcher der arsenik bereitet werden soll; vö. GOMB. *tšābāk* [kaz. oszm. alt. etc. R. *cābāk* rute, dünner stock; *tütün cābāḡā* (oszm.) tabakspfeife, pfeifenrohr; vö. or. *чыбыкз* id.].

tšāpta, Szp. id. hánccszőnyeg | bastgewebe, bastmatte, *poroжа* [kazR. *cāpta* id., csagR. (Vám.) *cifta* schilfmatte, csagKün. *cifta* matre, kissen].

tšār l. *tšār*.

tšārāk (onomat.); *šālabē tš. tudarat* fogát csikorgatja | er knirscht mit den zähnen.

tšārās, Szp. id. Abies excelsa, ель; vö. GOMB. *tšārāš* [kazR. *cāršā*].

tšārga-, Szp. id. burkolni, rácsavarni; pólyázni | wickeln, winden, aufwinden [vö. *tšārga*].

tšārgāš-, Razsk. I, 8. *tšārgaš*- verekedni, küzdeni | sich schlagen, драться; *pār-pārīnḡē ālakḡi pek vārśsa tšārgašša purānman*. Razsk., I, 8. [vö. ? kkirgR. *cārka*- sich schnell bewegen].

tšārmala-, Szp. id. körmölni, karmolni | krallen, kratzen [kirg. oszm. krmR. *tārmala*- harken, eggen; (oszm.) mit den nägeln kratzen; vö. kaz. alt. tel. sorR. *tārma*- mit den krallen kratzen].

tšārman- aggódni | besorgt, bekümmert sein, sich ängstigen, беспокоиться; *āpžazemžēn tšārmanni* Ucebn. 114. безпокойство о дѣтяхъ.

tšārmandar- caus. megterhelni, zavarni | beschweren, stören; Márk V, 35. утруждать.

tšārmav aggodalom, gond, nyugtalanság | kummer, sorge, unruhe; vö. GOMB.

tšārmavzār gondtalan | sorglos, unbekümmert.

tšās- kinyújtani | ausstrecken, ZOL. 105. тянуть, Ucebn. 149. растягивать; vö. Máté VIII, 3., XII, 13. *tšs*- id.

tšəzək szálas, sugár, nyulánk | lang und schwächig; ASM.

153. продолговатый.

tšəst az óra ketyegését utánzó szó | tik-tak: *tšəst tu-* ketyegni (az óra) | tiken (die uhr) [vö. krmR. *čət-čət* tik tak].

tšət-, Szp. id. tűrni, kitartani, elbírní | dulden, ertragen, aushalten; vö. GOMB. *tšət-* [kaz. *čəda-*].

tšəDāmlā türelmes, kitartó | geduldig, aushaltend.

tšəDullā Ucsebn. 125. = *tšəDāmlā* (выносливый, терпеливый).

tšəDārdat- (onomat.) Ucsebn. 149. хрустеть [kazB. *čətārda-* id. krachen (beim brechen)].

tšətlāx bozót | dickicht, dichtes gebüsch, чаща [vö. kazR. *čətār* reisir, misBug. *čətārman* dickicht; alt. telR. *čət* junges tannenholz, junges gehölz, gestrüpp, gebüsch, buschwerk].

tšəvaš, Szp. id. csuvas | ein tschuwasche; tschuwaschisch; vö. GOMB. *tšəvaš*.

tšī leg- | dient zur bildung des superlativs; *tšī pizək* legnagyobb | der grösste; *tšī maldan* сперва, Márk XVI, 9.

tšīje, Szp. id. meggy | weichsel, вишня [kazB. *čajä*, csagKún. *čije*].

tšīje-jəvəšši meggyfa | weichselbaum.

tšīk (elő lénynek) belseje | das innere (eines lebendigen wesens); *tuýtār üdən, pžən tirən, pžən əžən, pžən tšīkkən, pžən!* (ráolvasásból); vö. Máté XXI, 15.

tšīk-, Szp. id. szürni, (be)dugni; temetni | stechen, (ein)-stechen, stecken; begraben, укладывать, вкрутить; *ünən kəkrəne šə-žəve tšīknə* késsel mellen szúrta őt; *šəDəge pyrnene tšīk* dugd ujjadat a lyukba! [kazR. *tək-* stechen, nähén; vö. kaz. tel. alt. etc. R. *tək-* feststopfen, hineinstopfen, hineindrängen, verstecken].

tšīgən szúrás | seitenstechen, колотье.

tšīkkəle- iter.

tšīgən cigány | zigeuner [or. *цыганс*; kazO. *чиганс* id.].

tšīge rőf (a könyöktől a középső ujj végéig) | elle (von dem ellenbogen an bis an das ende des mittelfingers).

tšīgə, Szp. id. füvel benőtt határszél két község földjei között | mit gras bewachsene grenzscheide, der rain zwischen den ackerfeldern zweier dorfgemeinden; *šər-tšīkki* id.: *pərre pər-rəp xəlχu tšīkkən, pžən* egyszer (csak) pofon ütlek | einmal werde ich dir (schon) eine ohrfeige geben [kazB. *čik* rand, grenze, krm. oszmR. *čäki* ein rain, der zwei zan scheidet].

tšīgəlen-: *tšīgəlenze* kaj- bukenczet vetni | einen burzelbaum machen; *tšīgəlenmelle vjla-* bukenczet hányni, bukenczezni | burzeln, burzelbäume schlagen.

tšīgən-: *tšīgənze aň, pžə ukrə orrára* bukott | er fiel vorn hinüber, auf die nase; *tšīgənze šīrat* előre hajló helyzetben keres | er sucht nach vorn geneigt.

tšikki (3. személyraggal | mit dem poss.-suffix der 3. pers. sing.): *χəj-tšikki* l. *χəjə* [telR. *tik* spalte, nat; vö. csuv. *tšik*].

tšiklet- (onomat.) czinczogni (pl. egér), csiripelni (pl. kis madárka) | pipen, quieken, zirpen, zwitschern, пищать.

tšikmek sövénykaró | zaunpfahl; Ucsesn. 33. лѣстница; vö. *təkmə*, *təkmek* [vö. kazR. *təkmə* *pallisadenzaun, komR. *tikmä* pfahl].

tšiləklet- (onomat.) csiripelni (veréb) | zwitschern (der spatz).

tšilka szűzhártya [or. *чрлка*].

tšillaj (Márk II, 1. *tšilaj*) sokáig | seit lange, lange; *tš. tárzan tin kilbəm* sokáig késvén (az úton) csak most érkeztem meg; *tšillajramba kilmənttšəya vəl pirən pada* sokáig nem volt nálunk; vö. Márk II, 1. *tšilaj kun irtsən* черезъ нѣскольکو дней.

tšim, Szp. id. állj! megállj! | halt! стой! посто́й! *tšimχa*, id.; plur. *tšimər*! *tšimər-χa*! посто́йте! — vö. Márk XV, 36.; vö. GOMB. *tšəmaj* [vö. lebR. *čəm* ruhig, still!, tel. komR. *təm* das schweigen, schweigend, *təm pol* (*təm*!) schweig! sei still!].

tšip: *tšip-tšip-tšip-tšip-tšip* így hívják a csirkéket | so ruft man die hennen.

tšip: *tš. tšiber* nagyon jó | sehr gut [oszmR. *čäp* die bedeutung der adjektiva verstärkende vorsilbe; *čäp čävrä* rund herum].

tšiber, Szp. id. jó, jól, illedelmes | gut, anständig; Ucsesn. 87. красивый, Zol. 102. хороший, красивый, хорошо; *tš. əslə* dolgozzál jól; *tš. pul* légy jó, illedelmes! *tšip tšiber* nagyon jó | sehr gut; — vö. GOMB. *tšipär* szép [kazO. *čibär* красивый, стройный, славный, kar. T. Radl. *čibär* schön, schön gebaut, tüchtig, alt. tel. leb. tar. kmdR. *čäbär* rein, sauber, vorsichtig, sparsam; (tar.) ordentlich].

tšir betegség | krankheit; vö. GOMB. *tšir* [kaz. *čir*].

tširlə- beteg lenni | krank sein.

tširlə beteg | krank.

tširgü, Szp. *tsirgü* templom | kirche [or. *црковь*; vö. kazB. *čirkäu*].

tšis, Razsk. I, 22. *tšis* lakoma, vendégtartás; ellátás | schmaus, gastmahl; verpflegung; *šacə šəvən tərššəne aj əsləni*, *šacə təvan umnəde aj tšis pulbər* (népdalból).

tšisla-, Razsk. I, 12. *tšisla*- megvendégelni | bewirten.

tšis- lökni, taszítani | stossen, knuffen.

tšyxən- czikákolni | etwas in die luftrohre bekommen, sich verschlucken, kotzen, поперхнуться; *šəcər-təpren. őžəkpe tšyxəndəm* kenyérmorzsa cigányutczára szaladt | eine brodkrume blieb mir in der luftrohre stecken.

tšis l. *tšis*.

tšyx szegénység | armut; *tšyxəxranba tšynəm xurlanat* [kazR. *čək* schlecht, untauglich].

tšuyʃən. Ucebn. 126. *tšuyʃən* szegény | arm.

tšuyʃənlan-, Ucebn. 150. *tšuyʃənlan-* elszegényedni | arm
werden, verarmen, Ucebn. 150. обѣднѣть, ослабѣть.

tšuyʃənləʃ, Ucebn. 104. *tšuyʃənləʃ* szegénység | armut.

tšuyʃ alig | kaum, mit mühe; *tšuyʃ jatsa kildəm* alig bírtam
elhozni; *tšuyʃ tšuyʃ sürət* alig tud járni [oszmR. csak genau,
gerade].

tšuyʃ ahá! (káröröm) | (ausruf von schadenfreude) gerade
so! es ist dir ganz recht geschehen!; *tšuyʃ kirlə sana, ʃu mal-*
dan vārstarvən ahá, ez kellett neked, te magad kezdted a vesze-
kedést! | gerade so, es ist dir ganz recht geschehen, hast selbst
die schlägerei angefangen [altV. çok междометие выражающее
злобную радость при несчастии другого (ausruf von schaden-
freude)].

tšuyʃ, Szp. id. idő | zeit; vö. GOMB. *tšuyʃ* [kaz. alt. etc. R.
csak zeit; mass].

tšuyʃəm szemmérték szerint | nach mutmasslicher, bei-
läufiger abschätzung (ohne zu messen od. wägen), nach
augenmass.

tšuyʃlə olyan mint —, annyit érő mint —, hasonló, párja |
vergleichbar mit —, eben so gut wie —, dergleichen; *vəl man*
tš. puzan, jyrəttə ha hozzám fogható volna, jó volna; vö.
Máté X, 25.; vö. *tšül* [kaz. čaklə].

tšuyʃla-, Szp. id. megfontolni, megbírálni, becsülni | er-
wägen, betrachten, beurteilen, Ucebn. 150. понимать, сме-
кать; *ʃu tšuyʃlaza ʃu par* adj saját becslése szerint! [kazR.
čakla- beurteilen, bedenken].

tšykmər, Ucebn. 66. *tukmar* bunkósbót | keule, prügel,
дубинка [kazB. čukmar, čumar; vö. kazB. tukmak].

tšucun: *tš. tšülmek* vassfazék | eiserner topf; Ucebn. 37.
tšucun id.; vö. GOMB. *tšucun* [or. чучунъ; vö. kazB. čujən].

tšül, Szp. id. kő | stein [kaz. taš].

tšül -nyi | -viel; *šakkən, šavən tšül* ennyi, annyi | so viel;
mən tšül mennyi? | wie viel? *mən tšül padən attəna?* mennyit
fizettél a csizmadért?; vö. *tšuyʃlə*.

tšyman hosszúkás, alacsony, hársfakéregből összevarrt edény,
melyben malátát csiráztatnak | längliches, niedriges gefäss aus
lindenrinde (zum malzen), чуманъ vö. ZOL. 103. чижмень кузовъ.

tšyman lassú, rest | nachlässig, langsam, träge, мѣшкотный,
вялый; *tš. šin, laza* [kazO. čaman лѣнивый, норовистый (о ло-
шади), faul (v. pferde), oszmR. čoman faul, untätig, unintelli-
gent, csagR. čuman faul, nachlässig].

tšyn, Szp. id. lélek | geist, seele; vö. GOMB. *tšon* [kazO.,
kazB. žan. misBug. jan < per.].

tšyn-pürden tyrə szellem, mely az újszülött gyermek lel-

két megtalálja és azt *tšyn-šyradan turē* nevű szellemnek átadja; ez aztán a gyermeknek adja: «*tšyn tupsa paraganni*» | ein geist, welcher bei der geburt die seele des kindes findet und dieselbe dem *tšyn-šyradan turē* genannten geist übergiebt, damit dieser dann die seele dem kinde selbst verleihe.

tšyn-sizlan turē szellem, mely az emberi lelket nappal védi (minden embernek van ilyen szelleme) | ein geist, welcher die seele des menschen bei tageszeit beschützt (jeder mensch hat einen besonderen derartigen geist); vö. *upram*.

tšyn-šyradan turē szellem, mely a gyermekágyast segíti és a gyermeknek a lelket adja (ha pedig nem adja, a gyermek halva születik) | ein geist, welcher der wöchnerin behülflich ist und dem kinde die seele verleiht (wenn nicht, so kommt das kind tot zur welt); vö. *tšyn-pürben turē*.

tšup, Szp. id.: *tšup tu*- csókolni | küssen; *εβε tšup turēm ana* én csókoltam őt (?) (onomat.) vö. csagKún. *čopuš-* sich küssen, oszmB.-M. *chap* bruit produit par les lèvres, clapotement des lèvres.

tšup- futni, szaladni; körülszaladgálni, üzekedni, rühetni, párzani | laufen; brunsten, brünstig od. läufisch sein; *ανε, κασρε, jəvə, kyžak* stb. *tšybaššan* [kazB. *čab-* laufen, kaz. ujg. alt. tar. etc. R. *čap-* schnell reiten, galoppieren; (tar.) bespringen (vom hengste die stute)].

tšupkən kóborló, csatangoló | herumbummler, -bummlerin, der od. die sich nicht zu hause hält [oszmR. *čapkən* schnell gehend, renner; schelm, betrüger].

tšuptar ló színéről mondják: (?) буланый, fakó | (?) falb (v. pferde) [altR. *čaptar* pferdefarbe: fuchs mit weissem schwanze und weisser mähne, ирпени].

tšyrəs tüzes, féktelen (ló) | unbändig, wild (v. pferde) [kazR. *čarəs* wild, unbändig].

tšys deszkatező | dach von brettern [or. *mecz*].

tšyslax: *tš. xəma* tetődeszka | dachbrett.

tšysa dagasztott tészta, kovász | teig [or. *mzemo*].

tšysa-tšəressi teknő | backtrog.

tšutla- Ucsebn. 150. *течать*.

tšutlšu kis hinta (egy személyre való) | kleine schaukel (für eine person); vö. *tagantlši*.

tšüye-. Szp. *tšüre-* öblögetni | spülen [kazB. *čajka-*].

tšük áldozás, áldozó ünnep; az áldozás szelleme (vö. MAGN. 8. духъ жертвы) | opfer, opferung, opferfest; der geist der opferung; *tš. tu-* áldozni | opfern; *tšük širlax, amin, širlax!* [kazR. *čük* ein volksfeiertag am vorabend der fasten vor pfingsten; altR. *čok* ausruf während der libationen; die libation; die bewirtung der geister mit den ersten drei löffeln der speise, die man geniessen will].

tšükl- áldozni | opfern.

tšükləm áldozó-ünnep | opferfest.

tšüg-ujəχə, *tšügüjəχ* (*tšük* + *ujəχ*) tizenegyedik hónap | der elfte monat.

tšülək, Szp. id. szügyelő, melledző, a nyaklőhámot összekötő szij | kummetriemen, супонь [vö. kazB. *čejědělřek*, misBug. *čüwəldərək*].

tšülmək, Szp. id. (agyagból készített) fazék | irdener topf, горшокъ; *məjlə tš. қувшинь* [kaz. *čülmäk*, oszm. krmR. *čölmäk*].

tšüvək csepű | werg, пакля [kaz. *čübək*].

tšürə, pžə, Szp. id. ablak | fenster; vö. GOMB. *tšürəpžə* [kaz. bar. tobR. *täräzä*, kirgR. *teräzä*, kürR. *täräčä* < per.].

tšürə, pžə-χuppi ablaktábla | fensterladen, ставень.

tšürə, pžə-kužə ablaküveg | fensterscheibe.

u

u-, *əv-* (dohányt) aprítani, kis mozsárban zúzni | (tabak) kleinstossen [kazR. *u-*].

uj (folkl.) mező | feld, поле; vö. *ü, pžük* [kazR. *ui* niederung, thal, vertiefung, schlucht; kkirg. szag. kojb. *oi* loch, grube, niederung, thal, vertiefung, jak. *oi* kleines wäldchen auf einem freien felde].

uja- ünnepelni | (ein fest) feiern, праздновать; vö. GOMB. *ujav* [kazB. *uja-* wachen, wach sein].

ujav ünnep | fest; vö. MAGN. 34.

ujav-kyn ünnepnap | festtag.

ujar, Szp. *ujar* derült (ég, idő), derű | heiter(es wetter); *pajan u.* ma derült az idő; Ucsebn. 88. божья коровка (Coccinella) [kaz. *ajaz*].

ujar-, *ujart-* derülni | hell, heiter werden (vom wetter); *pajan kyn ujarat* v. *ujardat* ma derül | der himmel klärt sich heute auf; *ujaradi pər tyrə?* (népdalból) kiderül-e az egyetlen ég? [kazR. *ajaz*].

ujəχ, Szp. *ujəχ* hold; hónap | mond; monat; *šənə u. újhold*; *tylnə u.*, *u. tyllə* teli hold; vö. GOMB. [vö. kaz. etc. R. *aj*].

ujəχ-kardi a hold udvara | mondhof.

ujəp, Szp. *ujəp* pirók | gimpel, dompfaffe, сенигирь.

ujər-, Szp. id. elválasztani, elosztani; rajzani (méhek) | scheiden, verteilen; schwärmen (von bienen); vö. GOMB. s. v. *urəχ* [kaz. *ajər-*].

ujərəm, *ujrəm* külön | gesondert [kaz. *ajərəm*].

ujran, Szp. *ujran* savó; iró, köpült tej | molke; buttermileh (Ucsebn. 25. пахтанье); *ujran usla-* köpülni | buttern; vö. GOMB.

[kazR. *āiran* ein getränk aus saurer milch, kirg. altR. *airan* ein getränk aus gegohrener kuhmilch].

uχ- (ruhát v. fejet) mosni; (fejével) bólintani, bicezenteni | waschen (wäsche, den kopf); (mit dem kopfe) nicken [kaz. barR. *u*- kneten, zerreiben, zerdrücken, mangeln; *katân kir udê* die frau hat wäsche gewaschen; szag. kojb. kcsR. *û*- zerdrücken, zerreiben, csagR. *uχ*- id.].

uχtar- caus. mosatni | waschen lassen.

uχaba vadászat | jagd; *uχadana* sür^εgen vadász | jäger [or. *oxoma*].

uχâ ij a nyíllal együtt | der bogen sammt dem pfeil; *y. pækki* ij | bogen; *y. sânni* nyíl | pfeil (= *sâmre*l); vö. *uksû* [kazR. *uk* pfeil].

uχmaz, Szp. id. ostoba, tökfilkó | dumm, dummkopf; vö. GOMB. [kazR. *azmak* < ar.].

uχtar- kaparni, turkálni, kutatni | scharren, durchwühlen, genau untersuchen [kaz. *aktar*-].

yga paszomány | posament, eine silber- od. goldfarbige tresse [kaz. *uka*].

ygal, ôža a falu körül levő kerítés | der zaun, der das dorf umgiebt [or. *околница*].

ygal, ôža-χapχi falu kapuja | dorforthor.

uksaχ, Szp. id. sánta | hinkend [kaz. *aksak*].

uksaχla- sántikálni | hinken.

uksâm bot. vad foghagyma | art wilder knoblauch [alt. sor. leb. telR. *uksâm* zwiebel, jár *uksâmâ* knoblauch, sorR. *oksum* zwiebel].

uksa, Szp. id. pénz | geld [kaz. etc. R. *akča*].

uksa-synni bolygótűz, lidércz | irrlight.

uksalâ: *y. sūza* nyakdísz leányoknál | ein halsschmuck bei den mädchen.

uksû gyapjúverő (szerszám) | wollschläger (werkzeug), шер-еботитный лукъ (Uesebn. 92. лукъ); vö. *uχâ* [*uk*- = kaz. *uk* pfeil, -*sû* = kazR. *jājā* der bogen, der bogen zum baumwolle (wolle) zerzupfen, krmR. *jaj* bogen, alt. tel. komR. *ja* id.].

ula, Szp. id. tarka, csíktolt | bunt, scheckig; vö. GOMB. [kaz. *ala*].

y-katha tarka harkály, fakopáncs | buntspecht.

yalalat- tarkítani | bunt machen.

ula- ordítani | heulen; vö. GOMB. [kazB. *ula*-].

ulu ordítás | geheul.

ylangâ sügér | barsch; [vö. *yla*: vö. kaz. etc. R. *ala-buça* id.].

ylabâwa örvös galamb | ringeltaube, вяхирь [vö. *yla*].

yla, ôža tarkacsikos vászon | buntgestreifte leinwand, не-етрядь [kazR. *alača*].

ylāχ cserjés rét a folyó partján | eine mit gesträuch bewachsene wiese am flussufer (Ücsebn. 94. лугъ).

ylām, Szp. id. szalma | stroh [? kaz. *salam*].

ylām-pār *pāzi* szalmaszál | strohhalm.

ylāp óriás | riese [kazB. *alāb*].

ylāš-, Szp. id. cserélni | wechseln, tauschen [kaz. *alāš-*].

ylāšān- meg-, elváltozni | sich verändern [kazR. *alāšān-*].

ylāžu csere | tausch, wechsel [barR. *alāšū*].

yllax 1. magányos | einsam; 2. a leányok és legények esti gyűlése | eine abendgesellschaft der jungen leute; MAGN. 236. [kazR. *aulak*].

ylma, Szp. id. burgonya | kartoffel; *šar-ulmi* Ücsebn. 54. id.; *pan-ylmi* alma | apfel; vö. GOMB. [kaz. etc. R. *alma*].

ylma-šürbi burgonyaleves | kartoffelsuppe.

ylbyt, Szp. id. úr, úriember | herr, баринъ; vö. GOMB. [kaz. komR. *alpaut*, kazO., misBug. *alput*, tobR. *alpažēt*].

ylbyt-žēvi akácza | akazie.

ylbala-, Szp. *ybala-* csalni | betrugén [kaz. *alda-*, kazB. *aldala-*].

ylbav csalás | betrug [kazR. *aldau*].

ylbā, *yltā*, Szp. id. hat | sechs; vö. *utmāl* [kaz. *altā*].

ym, Szp. id. elülvaló, eleje, a mi vmi előtt van | das vorn gelegene; *kuš ymān, pže* szem előtt | vor den augen; vö. ASM. 222. [ujg. csag. etc. R. *öy* die vorderseite, das antlitz].

ymlā: *y-žislā* egymás után | nacheinander.

yna- gyúrni | kneten [vö. ? kazB. *aunat-* wälzen, rollen].

yn- vö. *vāl*.

ynba, Szp. id. ott; oda | dort, da; dorthin, dahin [kaz. *anda*].

ynban, Szp. id. onnan; azután | von da; nachher; *y. vara* azután | nachher [kaz. *annan*].

ynzārān máskülömben | sonst, andernfalls, a to; vö. Razsk. I, 27.

yngā, Szp. id. karika | ring, кольцо; vö. GOMB.

uba medve | bär [szag. kojb. kcs. R. *aba* bär; tel. sor. szagR. *aba* vater; oszm. csagR. *aba* vofahr; csagR. *aba* onkel von vatersseite; kcsR. *aba* älterer bruder; a jelentésváltozásra nézve vö. alt. *apšājak* alter mann, (sor.) bär, sor. *ulda* der ältere bruder des vaters; bär].

ybalen-, Szp. *übelen-* mászni | krieche[n] [vö. ? szagR. *ümāk* das krieche[n], *ümäktä-* (*ümāk+lä*) auf dem bauche, auf allen vieren krieche[n].

ubaldak: ezt mondja a lakodalmon az, a ki kiürítette a csészéjét | ausruf bei der hochzeit, wenn einer die schale ausgetrunken hat; *u. tu-* kiüríteni a csészéjét | seine schale austrinken.

ubâde, Szp. *ubâde* majom | affe; vö. GOMB.

ubâška, Szp. id. férj | ehemann, gatte; vö. GOMB. [tob. csag. ujr. *abuška* alt. (an jahren), der alte, greis; ehgemahl, ehemann; (tob.) mann, bauer; csagKún. *abuška* mann, gatte].

upra-, Szp. id. védni, védelmezni, oltalmazni | schützen, beschützen, beschirmen; *uzalvan tazelden siyla upra!* (imából) [komR. *abra-*, jak. *abrā*].

upram szellem, a ki éjjel oltalmazza az embert | ein schutzgeist, der den menschen in der nacht beschützt; *y. irē, ezə siyla, ezə upra!* (imából); vö. *tšyn-siylan tyrē*.

upruk az állami föld vagy erdő használásáért fizetendő adó | die steuer, welche man für die benutzung der kronenerde oder des kronenwaldes zu zahlen hat [or. *oōponā*].

upšyr nagyevő, falánk ember | vielfrass, -fresserin [or. *oōжора*].

upšyrlan- mohón enni, falni | gierig, unmässig essen, fressen.

yr-, Szp. id. megörülni | rasend werden; *yrnē jēvā* veszett kutya | toller hund [kaz. etc. R. *az-* sich verirren; verführt, verdorben werden; alt. etc. R. *as-* sich verirren; *āzə askan* (tel.) verrückt].

yra, Szp. id. láb (lábszárral együtt) | fuss (und bein); vö. GOMB. [kaz. *ajak*, szoj. ujr. *adak*, sor. koj. etc. R. *azak*, jak. *ataχ*].

uraj (*yra+aj*) palló | fussboden.

ura-kəli sarok (lábé) | ferse.

ura-pi, ōžə a lábfej felső része | fussrücken, rist.

ura-pyssi kengyel | steigbügel.

yra rakás, halmaz | haufe; *ud(ə)-yri* szénaboglya | heuschober; *yləm-yri* szalmakazal | strohschober [tel. altR. *ūrā* heerde, haufe, schaar].

urala- boglyába rakni | schobern, aufschobern.

uraba, Szp. id. szekér | bauernwagen, телебра [kaz. *arba*].

uraba-pāvi tengelyszeg | achsennagel, чека.

uraba-šālə küllő | radspeiche.

uram, l. *āram*.

urašši ontok | einschlag (beim weben), schussfaden [vö. krm. csag. oszmR. *arʾač* webereinschlag, tob. csag. kel.-tör. R. *arkak* id., *arkak jip* die quersäden des gewebes, kaz. etc. R. *arkau* webereinschlag].

urašši-šippi belfonál | einschlagfaden.

yrē, Szp. id. józan | nüchtern (nicht betrunken) [kaz. *ajēk*].

yrēl- kijózanodni | nüchtern werden; *vəl sərəmren yrēlnē*; *sərəm yrēl, ōžə*.

yrēχ más | anderer, другой, иной; vö. *ujar-*; vö. GOMB.

[kazO. *ajārāk* разорванный, alt. leb. kirk. kking. oszmR. *aiṛāk* gespalten, geteilt; (oszm.) anders].

uryalāχ, Szp. id. hátszíz | querriemen, rückenriemen, через-сдельникъ, поперечникъ [kaz. *arkalāk*].

urṣamay tüzes, szelidítetlen ló | ungezähmtes, feuriges pferd; vö. MAGN. 253. [kazR. *arṣamak* arabisches vollblutpferd turkmenischer zucht; überh. jedes gute pferd, csagKún. *erṣmak* ausdauerndes, starkes pferd].

urlā, Szp. id. át, által, keresztül | über, querüber; *šiv u. kažarza jar!* vö. ASM. 223. [kazO. *ārlā* (kazB. s. v. *birlā*), mis-Bug. *arlā*].

urlā-pirlā ide-oda, össze-vissza egymás fölött, keresztben | hin und her, ungeordnet auf einander, kreuzweise, крестъ на крестъ, вдоль и поперекъ [kazB. *ārlā-birlā* hin und her].

urlā-sacā, *urlā-sak* az ajtó átellenében levő pad | die bank an der der tür gegenüber liegenden wand, нары.

urlāš szélesség | breite.

urlā: *urlā-šāl*, *vārlā-šāl* zápfog | backenzahn.

urba árpa | gerste; vö. GOMB. [kaz. *arpa*].

urza marj (ló marja) | widerrist.

urza, Szp. id. özvegyember | witwer.

urza-šin = *urza*.

urtmay, *urtmay-χudašši* átalvető bőrtáska a násznagynál (*mān-kārū*), melyben élelmiszert hord (egyik a mellén, másik a hátán lóg) | lederranzen bei dem *mān-kārū* an der hochzeit [tob. csag. komR. *artmak* packsäcke der pferde].

urtāš, Szp. id.; *u-jāvāš*, *u-jāvāza*, Ucsebn. 56. *urtāš-jivāza* gyalogfenyű | wachholder, можжевельникъ [kaz. *artāš(-aṣāč)*].

urtāš-kajācā fajd | auerhahn, глухарь.

us- akasztani, felfüggeszteni | hängen, aufhängen, anhängen [kaz. *as*].

uzāk: *u-χālyalā* konyafülű (eb) | mit hangenden ohren.

uzān- lógni, lelógni | hangen; *unān janaxi uzānza tātāt* [sor. lebR. *azān*-, kirkR. *asān*].

uzal, Szp. id. rossz, gonosz | schlecht, böse (Ucsebn. 87. ядовитый); vö. GOMB. [kaz. *usal*].

uzal-kāmba Ucsebn. 86. pogánka (gombafaj | art pilz).

uzā haszon | vorteil, nutzen, польза [ujgR. *azāk*, csagR. *asik*].

uzālā, Ucsebn. 126. *uzāllā* hasznos | vorteilhaft.

uṣlam, Szp. *uṣlam* nyeresmény, haszon, kamat | gewinnt, zinsen, prozente; *u. an il, šilāχ pylā!* [kaz. *aslam*].

uṣlamāš vándorkereskedő, házaló | wandernder kaufmann, hausierer; *ar-pāza-uṣlamzi* ládáká táruló; *tšazāk-uṣlamzi* csészéket áruló [kaz. *aslamčā*].

usra-, Szp. id. nevelni | aufziehen, erziehen [kaz. *asra*].

usrav: *u.-ivəl* fogadott fiú | pflegesohn; *u.-xər* fogadott leány | pflegetochter; *usrav vərman* Ucebn. 95. поца; vö. GOMB. [kazR. *asrau* erziehung].

uś-, Szp. *uś-* nyitni, kinyitni | öffnen, aufmachen [kaz. *ač-*].

užəl- nyílni, megnyílni sich öffnen [kaz. *ačəl-*].

užə nyílt, nyitott; adakozó | offen; freigebig; *alək u.* az ajtó ki van nyitva; *u. šin* adakozó ember [kaz. *ačək*].

uśla-: *šu, uŕan u.* vaját köpülni | buttern; *təm u.* agyagot taposni | ton schlagen od. kneten [csag. kel.-tör. Radl. *aśla-* leder gerben, дубить кожу].

uślam: *u.-šu* vaj | butter.

uślaygə (kisebb) gyepföld, mező | (kleinerer) rasenplatz, öfönung im walde, полянка; vö. *əšne* [vö. *uś-*, *užəl-*].

užəm őszí vetés | wintersaat; vö. GOMB. [or. *ožu.mə*].

yžaj: *u.-juvi* kemenczeoszlop | der pfeiler am feuerherd.

uškən csoport, csapat, sereg, falka, nyáj | haufen, schar, schwarm, herde; vö. Máté IX, 36. [misBug. *uškən* id.].

ut, Szp. id. ló | pferd; vö. GOMB. [kaz. etc. R. *at*].

utlan- lóra ülni | zu pferde steigen, aufsitzen [kaz. *atlan-*].

yt-, Szp. id. lépni | schreiten [vö. kaz. etc. R. *atla-* id.].

yvəm, Szp. id. lépés | schritt [kazR. *adəm*].

yvala- Szp. l. *yvala-*.

ydaman a két vezér neve a *šərtməlle-vilani* nevű labdajátékban | name der anführer in einem ballspiel [kazO. *ataman* начальникъ всадниковъ, атаманъ].

udəkka gyerekaltató-szó | ein wort, womit man kinder einschläfert; *udəkka-udəkka, nənnə tu!* vö. ASM. XII. *utka* (kurm.) качель.

yvə (folkl.), Szp. id. sziget | insel; *šitməldə šivəžə tinəs, yttən vžen* — *kar vžək kilnə* (varázsígéből) [kazR. *atau*, oszmR. *ada*, csagR. *adak*].

udə, Szp. id., Ucebn. 29. *udə, ruvə* széna | heu; vö. GOMB. [kaz. tobR. *ut* gras, kraut].

ud-ujəxə, ud-ujəž a hetedik hónap | der siebente monat.

ud-yri széna-asztag | heuschober.

ytməl, Szp. id. hatvan | sechzig; vö. *yvdə* [kaz. *altməš*].

udu-udu így hívják a kacsákat | lockruf für die enten.

ü

üxə l. *ügə*.

ük-, Szp. id. esni, leesni, leszállani; leszállítani (árt) | fallen; sich senken, herabfliegen; (den preis) herabsetzen; *χaklə ijvəpən, ük pərdak!*

üger- leejteni; leszállítani (árt) | fallen lassen, fällen;
(den preis) herabsetzen, vom preise abschlagen.

ügertter- (caus.) alkudni | feilschen, abdingen.

ügem-, Szp. id. pászma (120 fonálból áll; minden matring-
ban 8, 9 vagy 12 pászma van) | gebinde in einer strähne (v.
120 fäden).

üga, üga, Szp. üga, Ucebn. 62. üga füles bagoly | uhu; vö.
Гомб. [sor. szoj. bar. etcR. ügü, kirk. csagR. ükü, ujr. ügi].

ügän-, Szp. id. bänni, megbänni | bereuen [kaz. ükän-].

ügätl- oktatni, inten, tanítani | ermahnen, lehren, на-
ставлять [kaz. ügätlä-].

ülöm ezentúl, jövöben | fernerhin, künftighin; ülömrén id.;
ülömän, búén id.

üben- Szp. l. ubalen-.

üben-, Szp. id. feldölmi, felfordulni (pl. koci) | umwerfen
(intr.); vö. üpn-; vö. Гомб. üppän.

übänder- feldönteni, felfordítani | umwerfen (trans.)

üpk-, Szp. id. tüdö | lunge; vö. Гомб. [kaz. üpkä].

üpkel- haragudni | zürnen, гнѣваться (Ucebn. 151.
укорять, роптать) [kaz. üpkälä-].

üpl- Ucebn. 52. мякинница.

üpn-, Szp. id. hason, hasra | auf dem bauch, auf den bauch
(Zol. плашмя, MAGN. 233. внизъ лицомъ; vö. Máté XVII, 6.);
vö. üvän-; vö. Гомб. üppän.

üpn-kus lesütött szemü | mit niedergeschlagenen augen.

üpn-szban görvény | skrofeln, золотуха.

üpre, Szp. id. kis légy-fajta | blasenfuss (eine art kleiner
fliegen), мошка.

üprem makacs, konok | hartnäckig, eigensinnig [or. упрям(ый)].

üre, búe a szán v. szekér két oldalfája; a szán «szárnyai»,
melyek nem engedik feldölmi | die seitenhölzer am schlitten od.
wagen; die «flügel» am schlitten, die das umwerfen verhindern
[kazR. üräcä id.].

ürgen-, Szp. id. renyhéskedni, lustálkodni | faulzen; vö.
Гомб. [vö. kaz. irän-, oszm. tarR. ärin- faul sein, alt. etcR.
ärik- sich langweilen; ekel empfinden, überdrüssig sein; adR.
irgän- widerwillen haben, abscheu haben].

ürgev: äna ü. kilna lusta lett | er wurde von der faulheit
angesteckt [vö. ürgen-].

üs-, Szp. id. nöni, növekedni, tenyészni | wachsen, gedeihen
[kaz. üs-].

üster- (caus.) növeszteni; nevelni | wachsen lassen; auf-
ziehen, erziehen [kaz. üster-].

üzemlet- gyorsítani, előmozdítani | beschleunigen, befördern;
asles äze üzemletse pir!

üzemle gyors, fürge; sebesen, gyorsan | schnell; *ü. laza* gyors ló; *ü. tsyp-, sür-* sebesen futni, járni.

üzən-: *pajan əs üzənət* ma jól folyik a munka | heute geht es schnell mit der arbeit.

üzər, Szp. id. részeg | betrunken [vö. *üsrəl-*].

üsrəl-, Ucebn. 151. *üzərəl-* megrészegegni | sich berauschen [vö. kaz. *isər-*, altR. *ázir-* id.].

üzər- Szp. id. köhögni | husten; Ucebn. 151. чихать, каплять; *pir-təppe* *ü.* torkát köszörülni | sich räuspern [vö. ASM. 101.].

üslək köhögés | der husten.

üt, Szp. id. test | körper [kazR. *it* fleisch, kirgR. *et* id.; körper].

übe-kəni böjt után az első húsevő nap | der erste fleischtag nach einem fasten, разговѣнье.

ütlə kövér, vastag | fleischig, dick.

ü.pžük (*uj+tsük* = mezei áldozat, vö. MAGN. 25.) a *šinže* nevű, pünkösdi tájára eső ünnepen tartott áldozat | ein opfer, das während des *šinže* genannten festes um die pfingsten verrichtet wird; *šəmār-ü.pžük* egy másik áldozat, melyet egy v. néhány nappal később tartanak, esőért | ein anderes opfer, das ein od. paar tage nach dem vorigen verrichtet wird; dabei wird um regen gefleht.

v

vak, Szp. id. apró | klein; *v.-viləz* kisebb barom | klein-vieh; *vag-ykša* aprópénz | kleines geld; *vak-təvek* kis holmi | kleinwaaren [kazB. *uak*, *žuak*, misBug. *wak*, bar. tobR. *uak*, oszm. krmR. *ufak*].

vagə, Szp. id. lék | wuhne, wake; vö. GOMB. *valak* [kazO., misBug. *bäke* id., (tatárul beszélő) Karataj-mordvinoknál *väke*].

vak-kužə id.

valak malomesurgó, -csatorna, -vályú | mülhgerinne; vö. ZOL. 27. *volak* корыто, колода; vö. GOMB. *volak* жолобъ [kazB. *ulak* Futtertrog; rinne, csagR. *oɣluk* rinne, kanal].

valaška, Szp. id. teknyő, vályú | trog; vö. ZOL. 27. *volaška* id. [vö. *valak*].

valəm kis szénarakás | kleiner heuhaufen.

valəs- osztozni, kiosztani | verteilen, austeilen [kazR. *älä.š-*].

valə, *val* rész | teil, anteil, часть, доля; *al-vallī* vese; az áldozati állatnak azon részei, melyek az ill. istennek v. szellemnek vannak szánva | niere; opferbissen (welche der gottheit zugeeignet werden); vö. GOMB. [tel. barR. *ülü*, ujgR. *ülük* teil; vö. kaz. *äləs* id.].

valli (postpos.) végett, részére | behufs, für, для, ради; vö. Asm. 214.

van-, Szp. id. szétdarabolódni, töredezni, eltörni | sich zerbröckeln, in stücke gehen, zerschlagen, zerbrochen werden [vö. *vak*].

vañ, pžžk darabka, cserép | stückchen, scherbe; vö. Zol.

25. ломкий; *kolen, pžž-vañ, pžžgə* üvegcsérép | glasscherbe.

var¹, Szp. id. közép; has; belseje vminek | mitte (Ucsebn. 107. центръ); bauch; das innere eines gegenstandes; *varəm iradat* hasam fáj; *šyrda-varri* gyertyabél | kerzendocht; vö. Asm. 214. [kirg. tar. kom. etc. R. öz der beste teil eines dinges, das innere, herz, mark; vö. kaz. tob. TaraR. üzäk das innere, das mark einer pflanze, eines baumes, der kern eines dinges; (tob.) bauch].

var-çirəm has | bauch; *man var-çirəm iradat* hasam fáj.

var-vazak belek, belső részek (testben) | die eingeweide, die inneren teile.

var-vitti hasmenés | durchfall, поносъ.

varla: *vižž-varla* éhgyomorral | mit nüchternem magen;

tydž-varla tele gyomorral | mit vollem magen.

var² hosszúkás nyílás, hasadék a földben, völgy | schlucht, kluft, оврагъ; Ucsebn. 94., Zol. 25. долина; vö. Gomb. [vö. kaz. R. üzän niederung, tal, barR. üzön flüsschen, bach, kazO. üzän niedrig gelegen, kirgR. özön fluss].

vara, Szp. id. után | nach; *undan v. azután* | darnach, hernach [kazR. *arə*].

vara igen, igen bizony, igenis, úgy van; vagy úgy!; (kérdesben) talán, netalán | ja, jawohl, gewiss, so ist's; ach so!; (in einer frage) etwa, vielleicht, развѣ.

varala-, Szp. *varla-* bepiszkolni | beschmutzen, мараť.

varinkke tölcser | trichter [or. *воронка*].

vargəštar- legyezni, lebegtetni | fächern, wedeln, махать [? kirgR. *šrya-* bewegen].

varlə egyetértésben, jó viszonyban | in eintracht, дружески; *v. pyrnašə* [vö. *var¹*].

varda- faragni (fejszével) | mit der axt behauen.

vazak: *var-vazak* belek, belső részek (testben) | die eingeweide, inneren teile [kaz. etc. R. üzäk das innere; vö. csuv. *var¹*].

vazan = *lybaška* [vö. *var²*].

vaska-, Szp. id. sietni, hamarkodni | eilen, sich beeilen [kaz. *ašək-*].

vaskat- (caus.) siettetni | zur eile antreiben.

vazək lejtős, meneteles | abhängig, abschüssig, abfallend.

vašmək Ucsebn. 122. полотиі = *vazək*.

vat, Szp. id. epe | galle [kaz. *üt*].

vat- aprítani, zúzni, széttörni | kleinbrechen, kleinstossen, zerbröckeln, zerschlagen; vö. *van-* [kazB. *uat-*, misBug. *wat-*].
vadâ, Szp. id. öreg | alt (v. lebenden wesen), vö. *kivâ*;
 vö. GOMB.

vadâl- öregedni | alt werden.

va,ďzak túlságosan savanyú, megsavanyodott (csak kenyér-ről) | allzu sauer, versauert (nur v. brode) [vö. *jűžâ*].

va,ďzaklan- megsavanyodni | versauern.

va,ďzaklandar- megsavanyítani | versauern lassen.

verška ¹/₁₆ orosz rőf | ¹/₁₆ arschine [or. *берушка*].

vel hirtelen mozgást v. mozdulást kifejező szó | ausdrück für eine plötzliche bewegung.

valďarġe kis ezüstpénzek v. játékpénz-félék (*nyžrat*), melyek a drótból készült karpereczről lógnak | kleine silbermünzen od. spielmarken (*nyžrat*), die an dem von messingdraht verfertigten armband als zieraten hängen.

valďardġet- lebegni, lobogni | flattern.

valġer- l. *vil-*.

valġe, Szp. id. méhkas | bienenkorb; vö. GOMB. *vġla* [or. *улей*].

valďaren, Szp. *valďren* csalán | nessel; vö. GOMB.

val,ďžâ l. *vġl,ďžâ*.

var l. *šana*.

var-, Szp. id. ugatni | bellen [kaz. *ör-*].

var-, Szp. id. fűjni | blasen [kaz. *ör-*, sorR. *üğür-*].

varġâžâ, Ucsebn. 101. *varġâš* fűvő | blasebalg.

varűžâ varázsló | zauberer, zauberin.

varġ- forni, főni | sieden, kochen [vö. altR. *üzű* heiss etc.]

varġet- (caus.) forralni | sieden machen od. lassen.

varġe-šâlen meteor-féle | art meteor [vö. *varâ-*].

varġen, *vġren* kötél | seil, tau, канатъ, Ucsebn. 43. веревка [vö. kaz. *ür-* spinnen, flechten].

varġen-, Szp. id. tanulni | lernen [kazB. *ġjran-*].

varġet-, Szp. id. tanítani | lehren [kazB. *ġjrat-*].

varġene, Szp. id. juharfa | ahorn [kazB. *ġrängâ*].

varġl- megfázni | sich erkälten.

vari, Szp. id. forró | heiss; vö. *šârâġ* [vö. *varâ-*].

vari-tšir Ucsebn. 102. горячка, тифъ (láz, hagymáz | hitziges fieber, typhus).

varġe : *ġġna-v.* vendégek | gäste [vö. ? kom. etc. R. *öz-gä* ander, fremd].

varġlek sövényrúd | zaunstange, zaunholz, querstange im zaune; Ucsebn. 41. прясло [kazR. *ġrlġk* die querstangen, die beim einzäunen über die gabelförmigen stützen gelegt werden].

vazem l. *vâl*.

vaš, Szp. id., Ucsebn. 107. *vâžâ* vég | ende; vö. GOMB. [kaz. *oġ*].

vəš-, Szp. id. repülni | fliegen; vö. GOMB. [kaz. oč-].
vəškən kérkedő | prahler, prahlhans.
vəškənlen- dicsekedni, kérkedni | prahlen.
vət- elperzselni | sengen, versengen, палить [kaz. öt-].
vəvə, Szp. id. apró | klein, мелкий; *vəttən* ydat kis lépé-
 sekkel jár, tipeg | trippelt.

vətləx erdőeske, a melyben apró fák nőnek | ein wäld-
 chen von niedrigen bäumen.

və. pžē csípő | hüfte [kazR. očā kreuz, hinterteil, alt. etc.
 R. uca id.].

vəj, Szp. id. erő | kraft, stärke; vö. GOMB.

vəjlə erős | kräftig, stark.

vəjləlan- erősödni | stärken werden.

vəjzər erőtlen, gyenge | kraftlos, schwach.

vəjə játék; a fiatalok tavaszi táncmulatsága kint az utcán |
 spiel; die tanzunterhaltung der jugend im frühling im freien;
pulə-vəjji halivás | fischlaiche; vö. *vilə-* [vö. kazR. uin, uig.
 etc. R. ojun spiel].

vəjəzə a muzsikusz azon a táncmulatságon | spielmann an
 der *vəjə* genannten tanzunterhaltung.

vəyət, Szp. *vərət* idő | zeit [kazB. *baçət*, misBug. *wayət* < ar.].

vəgər, Ucsebn. 45. *məgər* bika, ökör | stier, ochs; vö. GOMB.
 [kaz. ügəz].

vəl, Szp. id. ő; az | er, sie; jener; genit. *ynən*, etc.; plur.
vəzəm ök | sie; vö. GOMB. [kaz. ul, genit. *anəy*, etc.].

vəl-vəl: *kaşma vəl-vəl avənət* a gyaloghíd ingadozik | der
 steg wankt.

vələ: *vələran tarnə şin* a katonai szolgálathól megszökött
 ember, szökevény | ein aus dem kriegsdienst entlaufener soldat,
 der heerflüchtige; *vələra-virdan* valamely szellem, «csatában el-
 esett és a paradicsomba jutott szent» (*vərzəra vilzə raja kajnə*
şvətoj) | ein geist: «ein im kriege gefallener und in das para-
 dies gelangter heiliger».

vələ, Szp. id. (kisebb) horog | (kleinere) angel; vö. Máté
 XVII, 27.; vö. *paramat* [oszmR. *olta* angel].

vəl. pžə, Szp. *vəl. pžə* ikra | rogen; *pulə-vəl. pži* halikra | fisch-
 rogen; vö. GOMB. [kazR. *üldək*, misBug. *wäldək*, tobR. *ultək*
 fischrogen].

vəbər, Szp. *vəbər* boszorkány («igen vastag, rézbottal jár-
 kál») | hexe («sehr dick, geht herum mit einem stab von kupfer»);
mana v. pəsrə lidércz-nyomásom volt | ich hatte alptrücken;
vəbər ujaşa şijet holdfogyatkozás van | es ist mondesfinsternis
 [kaz. *ubər*].

vər- megbabonázni, megrontani | hexen, behexen = *syl-*;
an vər şin şinə, *an syl şin şinə*!

vâr-var gyorsan, hamarosan | schnell, geschwind; *vâr-var tumdirne živza pâraŋnê* Razsk. I, 17. gyorsan levetköztek; *vâr-var daray šavârêngala* forgolódjál gyorsabban!

vârax sokáig, hosszadalmasan, lassan | lange, langsam (adv.) [kazB. *ozak*].

vâran-, Szp. id. fölébredni | aufwachen [kaz. *ujan-*, kirg. etc. R. *ojan-*].

vârat- fölébresztteni | wecken, aufwecken [kaz. *ujat-*].

vârê, Szp. *vorê* tolvaj | dieb; vö. GOMB. [kaz. kirgR. *uru*, ujgR. *oŋrê* id.].

vârla- lopni | stehlen.

vârê (növény)mag | same: *kandêr-vârri*, *jâden-vârri*, *kypêsta-vârri* [tar. kom. csag. ujgR. *uruk* samen (tar.); nachkommenschaft, verwandtschaft, geschlecht, csagR. *uruŋ* verwandtschaft, kirgR. *urû* geschlecht, kazR. *orû*, *rû* id.].

vârâm, Szp. *vorom* hosszú | lang [kaz. *ozon*].

vârâmlan- hosszabbodni | länger werden, sich verlängern.

vârâmlat- hosszabbítani | länger machen, verlängern.

vârâm-teŋgel Ucsebn. 36. *скамья* (pad | bank).

vârên- ragadni (betegség) | anhaften, anstecken (eine krankheit), ударяться, поражать (о болѣзни); *žirês-vârênni* pár napig tartó láz, mely «rossz szélről» ered | ein kürzeres fieber, das von einem «schlechten winde» herrührt [kazB. *orên-* sich anstossen, anfallen].

vârca-: *âžâm vârgat* (= *âžâm šynat*) gyötrődöm, aggódok | ich quäle mich, ängstige mich; vö. Máté XXVI, 37: *âš vârganibe pit žujžêra pušlanê* начать скорбѣть и тосковать; vö. ZOL. 26. *varga-* мучиться, беспокоиться.

vârlê: v.-*šêl* l. *ŋrlê-šêl*.

vârlêŋ magszem, vetőmag | samenkorn, saatkorn; vö. *vârê* mag [kazR. *orlok*, komR. *urluk* same].

vârman, Szp. *orman* erdő | wald; vö. GOMB. [kaz. *urman*].

vârš-, Szp. *vorš-* veszekedni, verekedni | zanken, streiten, sich schlagen, kämpfen [kazR. *oroš-* zanken].

vâržê, Szp. *voržê* verekedés, csata, háború | schlagerei, kampf, schlacht, krieg [kazR. *oroš* streit, zank, kampf, schlacht].

vârîtân titkon, alattomban | insgeheim [vö. kaz. *urêntân*, misBug. *oronton* id.].

vâšt süvöltést, surrogást, zúgást utánzó szó | schallwort, das ein zischen, sausen, schwirren ausdrückt.

vâda közép | mitte; vö. GOMB. [kaz. tobR. *urta* mitte, der mittlere].

vâdam közép nagyságú | mittelgross.

vâda-pyŋne középűj | mittelfinger.

vādan-, Szp. *vedan-* szégyelni magát | sich schämen [krm. oszm. adR. *utan-* id.].

vādandar- caus. megszégyeníteni | beschämen.

vāḍār harmincz | dreissig [kaz. *utāz*].

vil-, Szp. id. halni, meghalni, megdöglenni | sterben, krepieren; vö. GOMB. [kaz. *ül-*].

vələr- ölni, megölni | töten.

viləm halál | tod.

vil: *vil-tym-ḡajarə* olyan betegség, mely öngyilkostól, vízbe-fülettől vagy más módon szerencsétlenül járt embertől ered | eine krankheit, die von einem selbstmörder, einem ertrunkenen oder einem sonst verunglückten herrührt; vö. *vilə* [kazR. *ülə* gestorben, tot].

vilə dög, holttest | aas, kadaver; vö. *vil* [kazR. *ülək* leichnam, leiche, der verstorbene].

vilkka villa | gabel [or. *vuuru*].

vir, Szp. id. köles | hirse.

vir-vir szentjánosbogár («ha magasra repül, akkor jól nő a köles (*vir*)») | goldkäfer, blattkäfer, божья коровка; «*vir-vir*, *vir pūlas pūzan*, *šūlē kaj!*»

virtle-, Ucebn. 133. *vittle-* bosszantani (nyelvvel) | necken (mit der zunge), дразнить [vö. kazB. *ürtä-* reizen, necken].

vis Ucebn. 87. *мошка* (kis légy-faj) | blasenfuss, art sehr kleiner fliegen).

viś-, Szp. id. mérni, mérlegelni | messen, wägen [kaz. *ülčä-*].

viže, Szp. id. mérték, mérleg | mass, wage [kaz. *ülčäü*].

vižələ mérték szerint | nach dem masse; vö. Razsk. I, 40.

vižə, *viššə* három | drei [kaz. *čč*].

viššəməš harmadik | dritter.

viššəməš-kyn a tegnapelőtti nap | der vorgestrige tag;

viššəməš-kynne (-*kundan*) tegnapelőtt | vorgestern.

*vit*¹, Szp. id. befedni, fedezni | decken; vö. GOMB. [oszm. ujgR. *ört-* zudecken, zumachen, schliessen].

vidələk háztető | hausdach.

vidələk-ḡərri eresz, eszterha | vordach, traufdach.

vidənmeelli takaró | decke.

*vit*², Szp. id. áthatni vmin (pl. a hideg), átútni, áttörni | durchdringen (z. b. die kälte, das wasser); *šiv vitra adə vidər* a víz beszivárgott a csizmába [kazB. *üt-* hin-, durchgehen, passieren, vorübergehen].

vidər- fűzni (pl. gyöngyöt), befűzni (pl. czernát) | auf-fädeln; einfädeln; *ḡap-kušne šip v.*; *šip šine šərza v.* [vö. kaz. etc. R. *üt-* durchgehen, durchkommen etc., kazR. *ütkär-* durch etwas hindurchbringen; *ḡapnə inä küzəndən ütkär fädle* den faden ein!].

vidar át, keresztül | durch; vö. ASM. 215. [vö. *vit*-²].

vidar kyrânagan átlátszó | durchsichtig.

vi, pázagan Ucebn. 100. острый (éles | scharf) [kaz. *ütken*].

vide, Szp. id. istálló | stall, конюшня; *tšäxä-vidi* tyúkol |
hühnerstall, курятник.

vidamlä fürge, gyorselméjű | behende, flink, pffiff. ловкий
[vö. *vit*-].

vidamläx fürgeség, furfang | flinkheit, pffiffigkeit; *çulana*
pirzan çundälä par, *kalašnä sêmayäma vidamläxne* par! (imából).

vidän- kérni, esengeni | bitten, flehen [kaz. *ütän*-].

vitlê- Ucebn. 1. *virtlê*-.

vitre, Szp. id. vödör | eimer; vö. GOMB. [or. *өөдpo*].

vila-, Szp. id. játszani | spielen; *vilaza jar*- (játékban) elvesz-
teni, veszíteni | (im spiel) verlieren; vö. *väjä*; vö. GOMB. [vö.
kazR. *uin*, uig. etc. R. *ojun* spiel, kazB. *ujna*- spielen; vö.
GRÖNB. 64].

vilamallä játékszer | spielzeug.

viläx, Szp. id. barom, marha | vieh; vö. GOMB.

vir-, Szp. id. aratni | ernten; vö. GOMB. [kaz. *ur*-, kirk.
bar. etc. R. *or*-].

virän, Szp. id. hely; ágy | platz, stelle; bett; *viränne* helyett
statt, anstatt; *εβä kajäp ünän viränne* én helyette megyek [kaz. *urän*].

viränaš- letelepedni | sich niederlassen, ansiedeln [kaz.
urännaš-].

viräs, Szp. id. orosz | russe; *an macär, viräs kilet* ne sirjál,
orosz fog jönni! (ezen szavakkal lecsillapítják a síró gyermeket)
[kaz. *uräz*].

viräzarni-kyn, Ucebn. 78. *viräzärni-kunä* vasárnap |
sonntag.

viräs-çuxi bot. Ucebn. 29. свербигузъ [kazO. *uräs*
kukäsä].

viräsla oroszul, orosz nyelven | russisch, in russischer
sprache.

virt-, Szp. id. feküdni | liegen.

virtkala- iter.: *virtkalaza süres* henteregni | sich wälzen,
валаться. Ucebn. 133.

viš-, Szp. id. éhezni, éhesnek lenni | hungern, hungrig sein
[kaz. etc. *ač*-].

vižä, Szp. id. éhes | hungrig [kazR. *ač*].

vižä-kuš sóvár | gierig.

višläh éhség | hunger; *višlähpa vil, pžä* éhen halt meg |
starb des hungers.

vyla- olvasni | lesen.

vylä: *jäväs vylli* fatörzs | baumstamm; *täba, pžä vylli* csép
nyele | griff des dreschflegels.

vyn, *vynnē* tíz | zehn; vö. GOMB. [kaz. un].

vynē ¹/₁₂ pászma (*sēvē*) | ¹/₁₂ пасмо (*sēvē*).

vypkēn szélben járó falánk szörny, mely betegségeket okoz | ein böser geist, ein gefräßiges ungeheuer, das im winde sich bewegt und krankheiten verursacht [kaz. *upkēn*].

vypkēnlē: *v.-anžērt* valamely még az előbbinél is rosszabb szellem | ein böser geist, der noch schlimmer als der *vypkēn* ist.

rus Ucebn. 88. вощъ (*viasz* | wachs); vö. *švās*.

rus kocsi- v. szánrakomány | fuder [or. *созъ*].

vožar, Szp. id. kemény (fa) | hart, schwer zu spalten und hauen (vom holz); vö. ZOL. 27. *vožar* свилеватый.

vut, Szp. id. tűz | feuer [kaz. *ut*].

vudama (*vut-ama*) tűzanya | feuermutter, mutter feuer.

vut-puši tüzes üszök | feuerbrand.

vut-tšulē, -*tšul* tűzkő, kova | feuerstein.

vudē tűzifa | brennholz [vö. kaz. *utēn* id.].

vudēš vízi nimfa | wassernymphe.

vu.žax a tűzhely két végén levő mélyedés v. gödörke; az egyikében (*vut-vu.žaxxi*) ég a tűz, a másikába (*kēl-vu.žaxxi*) teszik a hamut; tűzhely a földön | zwei vertiefungen an den beiden enden des herdes, die eine für das brennmaterial, die andere für die asche; feuerstätte auf dem felde; Ucebn. 101. *timəržə vu.žaxxi* горня (kōhō | esse); vö. GOMB. [kazB., kazO. *učak*].

SZÓMUTATÓ.

(A számok a lapot jelentik. Az összetételek az előtag, az igekötős igék az igező alatt vannak csoportosítva.)

A

ablak 58, 190. — tábla 58, 190, — üveg 58, 190.
 abrak 102.
 abroncs 70.
 aczél 51, a melylyel ki-
 esiholnak 141, 178.
 ács 106, — olni 60.
 ádám-csutka 87.
 adakozó 21, 158, 195.
 adni 93, el — 128, meg —
 (magát) 93, össze — (ma-
 gát vkivel) 138.
 adó 75, 93, 193, — sság
 93, 172.
 adományozni 111.
 áfonya: fekete á. 51, ham-
 vas á. 51, vörös á. 67.
 ág 31, 173, — as 31, 173.
 ágazni: el —, szét — 173.
 aggyastyán 59.
 aggodalom 185.
 aggodni 74, 101, 185, 201.
 ágy 203, (függő) 116, — as
 23, — azni 115, — nemű
 135.
 agyag 165.
 agyar 7.
 ágyék (lő á — ka) 76.
 ágyú 171.
 agyvelő 88.
 abá! 188.
 ajak 175.
 ajándék 94, — ozni 93.
 ajtó 3, — félfá 21, — kilincs
 104, — sark 166.
 akácfa 192.
 akadályozni 57, meg — 179.
 akadni: bele — 58, 82,
 fenn — 129, meg — 8,
 37, 58, 184, rá — 129,
 167.
 akár: a. ki 72, a. mikor 43.

akar: — at 17, — ni 126.
 akasztani 129, 194, föl —
 155.
 akasztófa 155.
 al: — á 1, — att 1, — fel
 78, — kar 173, — ul 1, 4.
 alacsony 83.
 alak 163, — ú 163.
 alap 91, — osan 162.
 alattomban 201.
 áldani 95.
 áldás 95, 170.
 áldozás 189.
 áldozat 63, 197.
 áldozni 80, 189, 190.
 áldozó 94, — ünnep 189,
 190.
 alélni: el — 13, 14.
 alig 6, 188.
 alj 1, 162.
 alja 82, 132.
 alkalmas 14.
 alku 57, — dni 196.
 áll 21, — csont 21, — ka-
 pocs 21.
 állani 166, meg — 164, 166.
 állapodni: meg — 57.
 állhatatlan 27.
 állítani 51, meg — 164.
 állj! 187.
 állvány 155.
 alma 93, 192, — fa 93.
 álmodni 161.
 álom 13, 161.
 által 194.
 aludni 90, 139, el — (tűzről)
 50, ki — 129, meg — 139,
 (tejről) 166.
 aludt tej 166.
 am: — az 130, — ott 9.
 angyal 103.
 ángy 16.
 annyi 160, — t érő mint
 188.
 anya, 3, 4, — ám huga 5,

— ám öcsce 75, — jegy
 174, — méh 52, — méh
 sejtje 25, — rozs 18.
 anyós 49.
 apáczá 84.
 apadni 177, le — 177.
 ápolni 99.
 após 49.
 aprítani 190, 199.
 apró 197, 200, — ra vag-
 dalni 173, — ság 164,
 — szőlő 26.
 ár 33.
 ár (= pfriemen) 8, 148.
 áradni 54.
 arany 18.
 arasz 152.
 aratni 203.
 arcz 104, 119, — ulat 119.
 árnyék 86, — olni: be — 58.
 árpa 194.
 áru 21, 128.
 árva 165.
 árvíz 23.
 arzenikum 90.
 ásítani 4.
 ásní 3, 180.
 ászokgerenda 25, 61.
 asszony 6.
 asztal 13, 57, 132.
 asztal 118, — kendő 118,
 — os 15.
 át 194, 202, — ellenben
 161, — járó 61, — kelő
 65, — látszó 166, 203.
 átkozni 18, meg — 18.
 atya 7, 8, — ám huga 5,
 — fi 51.
 avasodni: meg — 109.
 az 82, 130, 200, — idén 70,
 — on 39, 82, — onnal 66,
 — után 192, 198.
 áztatni 53.

B

bab 100.
 báb 106.
 bába 10.
 babonázni: meg— 125, 200.
 bagoly 165, (füles b.) 196.
 baj 36, 144, —ba jutni 96, —os 57.
 bajusz 86.
 bak 78, 81.
 baktatni 32.
 baktopp 117.
 bal 125, —og 125.
 bálványkép 63.
 bánat 48, —os 48.
 bánni 196, meg— 196.
 bárány 108, (nőstény) 110, —ozni: meg— 108.
 barát 175, (szerzetes) 84, —kozni: meg— 175.
 barázda 60, —billegető 101.
 bárca 160.
 barna (világos b.) 40.
 barom 182, 203.
 bársony 94.
 baskir 110.
 bátya 105, —ám neje 16.
 batyu 138.
 becézni 9.
 becző 53.
 becs: —ben tartani 124.
 becsül: —ni 124, 188, meg— 124, —és 38, —etes 163, —etesség 177, —t 38.
 bégetni 84.
 begy 41, 97.
 béka 146, —fi 28.
 béke 57.
 békíteni: ki— 72.
 békóba verni 135.
 békülni: ki— 72, meg— 142.
 bél 15, 105, (beleik) 198, —gilisza 144.
 belfonál 193.
 belső 15, belseje vminek 145, 186, 198.
 bélyeg 172.
 berek 112.
 bérés 158.
 berkenye (piros b.) 103, —fa 103.
 bérkocsis 13.
 beszéd 33.
 beszegés 111.
 beszélni 56, 107, 119, 146, félre— 8.
 beszélgetni 56.
 beteg 187, b. lenni 187, —ség 187.

betoldás (ruhában) 33.
 betű 115.
 bevágás (folyóparton) 148.
 bibicz 159.
 bika 200.
 bilincs 119, —ekbe verni 119.
 billegni 126.
 birka 74, —bőrserző 169.
 birkózni 65.
 bírni 107, el— 186.
 bírál: meg— 188.
 bírő 176.
 bízni 145, meg— 52.
 bizonyára 107.
 bizonyosan 2.
 biztosan 2.
 bóbbita 162.
 boesátani: meg— 61.
 boeska 144.
 boeskor 135, —zsinór 135.
 bog 164.
 bogács 50.
 bogár 69.
 boglya 57, 193, —ába rakni 193.
 bogyc 138.
 bojt 22, 147, —os 83.
 bojtortján 71, 77.
 bokor 161.
 bolha 101.
 bolond 6, —okat beszélni 8, —ság 88, —ozni 88, —ozás 88.
 bolt 82.
 bolygótűz 191.
 bomlani: szét— 113.
 bontani: ki— 12, le— 18, szét— 18, 113.
 bontakozni: ki— 12.
 bonyolítani: bele— 8, őszs— 6, 138, 184.
 bonyolódni: bele— 8, 184, össze— 6, 184.
 borítani 96.
 boríték 79.
 borjazni: meg— 101.
 borjú 101.
 borona 128, —álni 128.
 bors 100.
 borsó 100, (szögletes b.) 149.
 borulni: fel— 29, 79.
 borz 108.
 borzas: —sá válni 165.
 borzolni: fel— (szörét) 166.
 boszorkány 200, —mester 167, 171.
 bosszantani 202.
 bosszú: —t állani 159.
 bot 94, 171.
 bozontos 83, 134, —sá válni 165.
 bozót 186.

bödön 108, 182.
 bőfogú 56.
 bőgni 2, 86.
 bőgoly 74, 102.
 bőjt 169, —nap 169.
 bőkni 117.
 böleső 120, —rúd 122.
 bór 120, 169, —kéreg 42, —tarisznya 156, —táska 194.
 bőség 95, 170.
 brekegni 70.
 bú 48, —bánat 125.
 búb 162.
 búcsúzni: el— 123.
 búgni 64.
 búgatyú 68.
 bújocska 106.
 bukfeneczet vetni 186.
 bukni (vízbe) 184.
 bunda 65, 165.
 bunkó 171, —s bot 73, 188.
 burgonya 192, —leves 192.
 burján 86.
 burkolni 185.
 burnót: —szelenceze 73, —tartó 148.
 búslakodni 48.
 bú-ului 74.
 búza 172, —kenyér 75.
 buzditani 168.
 buzgó 35.
 búdós 151, —ödni: meg— 151.
 bűn 138, —ös 138.
 búszke 89, —ség 89.
 bútyók 87.
 búvólni 171.
 búzleni 151.

Cz

czékla 181.
 czél 60, —ozni 161.
 czérna 137.
 cziczikány 56.
 czigány 186.
 cziha 104.
 czikákolni 187.
 czinczogni 187.
 czinege 69.
 czipelni 118, 153.
 czipő 110, —talp 177.
 czirógatni 18, 141.
 czitera 173.
 czivakodás 159.
 czomb 97.
 czompó 51.
 czölöp 121.

Cs

csábitani 16, 168, el— 7.
 csacsogni 34, 81, 102, 146.

csak 5, 68, 159, —már
159, —most 169, —űgy
159.
csáklya 93.
család 29, 72, 131, —név
52.
csalány 199.
csal: —ni 192, —ás 192.
csalogatni 16, 27.
csap 99.
csapat 195.
csapda 157.
csapni 41, 117.
csapongani: ki— 6.
császár 95.
császármadár 15, 45, 102.
csat 164, —tűje 164.
csata 200, 201.
csatak 81.
csatagoló 189.
csatlakozni 23, 140.
csattan: —ni 81, 146, —ta-
ni 178.
csattogni 151.
csavarni 100, rá— 185.
csécs 183, —bimbó 183,
—es 183.
cselédék 158.
csendes 83, 176, —en 176,
—edni: le— 27, 83,
—íteni: le— 27, 83,
—ülmi: le— 29.
cseng-bong 178.
csenge: —ni 21, 145, 178,
—tni 178.
csengő 34.
csép: —hadaró 130, 166,
—nye 203.
csépelni 129, (lovakkal) 8.
csepp 172.
csepgeni 172.
csepű 128, 190.
csere 192, —elni 192.
cserép 61, 198.
csésze 180.
csettenteni 178.
csév 133, —ező gép 48.
csibe 182, 183.
csiga 153.
csik 25, 154, —os 25.
csikland: —ás 70, —ós 70,
—ozni 70.
csikó 41, 168, —zni 41.
csikolt 191.
csikorgatni 185, (fogát) 62.
csillag 134, (hulló cs.) 134,
—os 53.
csillap: —odni: le— 27,
29, 83, —ítani: le— 83.
csillogni 21.
csinálni 171.
csinos 44, 45, 180, —odni
45.
csintalanzkodni 3, 8, 17.
csipa 111.

csiperke-gomba 131.
csipesz 37.
csipke: —alakú 181, —bo-
kor 25.
csip: —ni 118, 182, —et
182, —etnyi 182, —kedni
118, —tető 42, 77, —ős
32.
csipő 200.
csira 56, —ázni 56, ki—
152.
csiripelni 187.
csitt! 180.
csizma 8, 120, —sark 63,
—szár 76.
csoda 149, 156, —álni 33,
161, —álatosan 2.
csóka 180.
csókolni 171, 189.
csomó 92, 176, —t, —val
kötni 176, —sodni: ősz-
sze— 176.
csónak 72, —ázni 18.
csont 144, 149, —ocska (a
boka táján) 93.
csoport 195.
csorb: —a 61, 148, —ás
149, —ítani 149, —ulni
148.
csoroszlya 151.
csótány 157.
csóválmi (farkát) 27.
cső 133, (kémény-) 87.
csőbőr 62.
csőkönys 183.
csöpög: —ni 172, —tetni
172.
csőr 119.
csörgő récze 151.
csörögni 145, 185.
csörömpölni 83.
csúcs 166.
csuka 135, (kis) 154.
csuklani 18, 24.
csukló 123.
csukni: be— 49.
csukódni: be— 50.
csunya 119.
csurogni 119, ki— 120.
csúszni 153.
csúszó-mászó 28.
csuvas 186.
csütörtök 66.

D

dadogó 171.
dagadni 42, föl— 79, 80,
151, 152, meg— 80, 152.
dagasztani 51, 135.
dal 31, —olni 31.
dallam 67.
dara 65.
darab 60, 61, 66, 158, —ka
198, —olódni: szét— 198.

darázs 120, 121.
daru 167.
de 155.
dédapa 7, 89.
dél 68, —szak 68.
deli 80.
démutka 178.
denevér 131.
dér 94.
derék 103, 111.
derékszög 168, —ű 168.
dermedni: meg— 47.
derű 190.
derül: —ni 190, —t 190.
deszka 40, —tető 189.
dévérkeszeg 141.
diesek: —edni 58, 200,
—vő 88.
dicsérni 88.
dicsőség 88.
dinnye 6, 170.
diszes 32.
disznó 124.
dob 94.
dobni 20, 95.
dobogni 157.
dolog 12.
dolgozni 12.
domb 121, 161, —ocska
(gyepes) 161, 170, —os
161.
dongani 90, 103, 118.
dorombolni 87.
döbenni 5, meg— 5, 52.
döbrenteni: meg— 52.
döf: —ni 117, —ős 117.
dög 202.
döglenni: meg— 202.
dölni 29, fel— 29, 79, 196,
össze— 18.
dönteni: fel— 29, 79, 196,
le— 18.
döngeni 165.
dörgölni 117, 121.
dörögni 157, 165.
dörömbölni 144.
dörzsölni 121.
drág: —a 29, 33, —ulni:
meg— 33, —ítani:
meg— 33.
drót 106.
druzsá 8.
dúc 179.
duda 120, 150, —ás 150.
dudorodás 87.
dugni 186, be— 186.
dugó 99.
durranni 65.
durva 153.
dúslomb 83.
duzzad: —ni 154, —t 79.
dübörögni 63, 157.

E

-e 155.
eb 2, 28.
ébredni: föl— 201.
ébreszteti: föl— 201.
eddig 157.
edény 114, 116, 188, (nyeles) 77, (nyirfa héjból) 167.
édes 175, (émelyítőn é.) 105.
ég 174, —színek 71.
égér 78, 152.
égerfa 137.
egész 98, —nap 159, —en 145, —ség 124, 167, —séges 124.
ég: —ni 141, (láng nélkül) 11, (lappangva) 28, —etni 141, 11, —és szag 11.
egy 96, —edül 98, —ike 42, —korú 156, —re 20, 167, —szer 96, —szerre 34, —üttal 84, —ütt 96.
egyen: —es 21, 177, —esen 21, 111, —es fa 113, —letes 168, —liten 168, —lő 156.
egyesedni: ki— 76.
egyesíteni: ki— 76.
egyesülni 23.
egyetértésben 198.
egyzmény 57.
egyezni: meg— 57, 72.
egyezővé lenni 156.
egyformává tenni 156.
éhgymorral 198.
éhezni 203.
éhes 203, —ség 203.
éj 133, —jel 133, (jövő é.) 66, —nap 159, —szaka 133.
ejteni: le— 196.
ék 116, —alakú 166.
eke 2, 125, —szarv 2, —vas 125, az eke tisztító eszköze 59.
ékes 16, —íteni 16, —ség 16.
ekkor 71.
él 138, —es 138, 203, —esíteni 138.
elágaz: —ás 31, —ó 31.
e ébe 45.
elefánt 119.
elég 92, 137, —endő 137, —telemé válni 112.
elegyesen 54.
elegytakarmány 102.
eleinte 104.
eleje 192.
élénk 182.

élés: —kamra 74, 91, —verem 92.
élesztő 132.
élet 11, 108, 181, 182, —kor 11.
elevenedni: föl— 182.
eleveníteni: meg— 182.
elhamarkodó 26.
ellátás 187.
ellen 45, —ezni 45, —ség 167.
él: —ni 108, 166, —ő 182.
elő 84, —bb 11, 84, —bbi 11, —fogat 13, —kelő 7, —re-háttra 55, —rész 84, —szoba 99, 112, 137, —tt 192.
előny 92.
első 96.
elülvaló 192.
élvezni 72.
ember 11, 138.
emelet 53.
emelkedni 13, föl— 42.
emel: —ni 28, 132, (emelő rúddal) 45, föl— 132, —ő rúd 80, 112.
emez 129.
emlék: —ezni 6, —ezet 6, 14, —ünnep 6, 31.
emni 11.
én 10.
ének 31, —elni 31.
engedelmes 18, e. lenni 99.
engedékeny 73.
engedni: el— 61.
enni 136, 85.
enyv 136, —ezni 136.
epe 198.
eper 51.
építeni 47.
épület 51, —váz 108.
Equisetum 22.
ér 80.
erdő 201.
erdei manó 5.
eresz 202.
ereszkedni: le— 4.
eresztetni 22, be— 80.
érezni 123, 171.
érinteni 118, 163, 170, meg— 163.
érni 11, 104, el— 11, 137, meg— 11, rá— 11.
ernyő (kocsin v. szánon) 79.
erő 33, 44, 95, 200, —lködni 103, —tlen 44, 200.
erős 44, 87, 94, 95, 137, 162, 165, 200, —íteni 44, —ődni 44, 200.
erőszakot követni 109.
—ért 77, 103, 149.
értelem 161.
értelem 161.

érteti 32, meg— 14.
érzet 123.
és 93, 155.
esdekelni 27.
esengeni 203.
esetlen 84.
eskü 106, 173, —dni 14, 173.
esni 140, 195, (eső) 134, be— 110, el— 176, le— 195.
eső 134, —féreg 13.
est 61, —e 61.
ész 6, 14, —re venni 171, —revétlenül 53.
eszés 14, 26.
esztelen 6, 14.
esztergályozni 130.
eszterha 202.
étek 136.
étel 136, 85.
év 140, ez évben 70, —enkint 140, —gyűrű 121.
evesség 111.
evezni 18.
ez(en) 74, 129.
ezentúl 196.
ezer 103, e. menykő! 24.
ezüst 63.

F

fa 29, —golyó 88, —gomba 15, —hasáb 107, 123, —labda 88, —lapátka 56, —nedv 46, 118, —rakás 146, —rügy 71, —tőke 60, 172, —törzs 203, —tuskó 106.
fagy 165.
fagy: —ni 149, —ott 149, meg— 11, 47, —asztani 149.
faggyú 182.
fajd 59, 194.
fáj: —ni 19, 127, —dalom 19.
fakadni 152.
fakó 40, 189, —szürke 190.
fakopáncs 191.
fakulni 163.
fal 124.
falánk 105, 135, 193.
falka 195.
falni 193.
falu 20, —véne 124.
fánc 18.
fáradni 103, el— 13, 19, ki— 13, 19.
faragni 141, 198.
fárasztani 13.
fáresik-csont 128.
fark 55.
farkas 61, 102, 171.

- farsang 139.
fasz 157, 163, 176, 183.
fátyol 96.
fazék 188, 190.
fázni: meg— 199.
fecsegni 2, 81, 146, 183.
fecske 181, (parti f.) 154.
fecskendezni 96.
fedél 50, —gerincz 176.
fedezni 202.
fedni: be— 50, 202, el— 50.
fedő 50.
fehér 113, 154, (a szem f.-e) 78, —edni 154, —lábú 113.
fej 109, —alá való 109, —kendő 109, 127, —re való 53, —szita 52, —tető 82, 176.
fejedelem 49.
fejes 45.
fejni 124.
fejős: nem f. 38.
fejse 108, —fok 167.
fejteni: fel— 129, le— (ítalt) 14.
fejtődni: fel— 55.
fekély 152.
fekete 51, f. áfonya 51, —dni 51, f. rigó 55.
fék: —ezni 179, —telen 179, 189.
feküdni 203.
fél (oldal) 20, —re hajlani 155.
fél (= 1/2) 142, 42, —kezű 184, féltökű 42.
—féle 84, 163.
feledékeny 84.
felejteti: el— 84.
félemlíteni: meg— 42.
félénk 35, 42.
feleség 6, f. húga v. öcsese 107, f. nénje 49.
felhő 96.
félni 42, 152.
felső 136.
félszer 60, 83.
felszín 136.
féltekeny 67.
feltűnően 2.
félület 136.
fenék 162, —járó küllő (gobio fluviatilis) 19, 65.
fenkő 3, 40.
fenődeszka 81.
fenyegetni 30.
fényjelenség (éjjel) 71.
fényleni 21, 27.
fenyő (Pinus sylv.) 20, 46, 90, (Abies exc.) 185, —erdő 46, —toboz 16.
ferde 74, 178.
ferdülni: el— 10, 54, 178.
féreg 52.
férfi 5, —nép 22.
férgesedni: meg— 52.
férj 193, —em bátya 98.
férfi: bele— 150, el— 150.
fertőztetni: meg— 17.
fesleni: fel— 129.
fest: —eni 98, 120, —ék 120, —ő 120, —őbuzér 37.
fésű 109, 173, —lni 173.
fészek 28.
feszes 59.
feszíteni: ki— 58.
feszítővas 83.
fészkelődni 45.
fiadzani 142.
Fiastyúk 3, 11.
fiatal 66, 129, f. ember 9.
fielkándozni 157.
figyelni: meg— 169.
fing 101, —ani 101.
fiók (állaté) 142.
fitymálni 169.
fiú 5, 19.
fizetés 33.
fizetni 176, meg— 176.
fog 148, 62, —as 149, —as szülő 149, —fájás 149.
fogadni 52, el— 34, szót f. 18.
fogadott fiú, leány 195.
fogantyú 40, 171.
foghagyma 18, 191.
fogház 163.
fogni 170, be— 79, hozzá— 23, ki— 168, meg— 166, 170.
fogó 37, 77, —eszköz 117, —vas 58.
fogoly 102.
fogva 86.
fogy: —ni: el— 97, —asz—tani 97, —óban lenni 159.
fojtani: meg— 106, (magát) 106.
fok 60, 113, (tűfoka) 135.
fokoz: —ni: le— 66, —tat—ni 66.
folt 102, 114, —os 185, —ozni 114.
folyni 29, 119, 157, ki— 165.
folyó: —eska 139, —part 36.
folytonosan 167.
folyvást 20.
fonál 137.
fonni 9, 22, 52, be— 138.
font 65, 1/4 f. 182.
fontolni: meg— 188.
fordítani 100, 130, fel— 176, 196, meg— 159.
fordulni 100, 131, fel— 29, 176, 196, meg— 159, vissza— 159.
forgács 174.
forgatni 100, 130, fel— 175.
forgolódni 89.
forgószél 131.
forogni 77, 100.
forralni 199.
forrás 134.
forrni 199.
forró 151, 199, —ság 151.
fos 99.
fosni 181.
föld 45, 133, 166.
főle vminek 136.
föl: —felé 143, —ülről 143.
fölfordítva 37.
főni 104, 199.
főnök 109.
fönt 143.
förgeteg 165.
fösvény 47, —ség 47.
főveg 171.
főzni 104.
francia 47.
freccsen: —ni 122, —ten 122.
friskázni 144.
fűjni 199, (orrát) 150.
fukar 47.
fulladni: meg— 50.
fullánk 119.
fullasztani 102, meg— 50.
fűlni: meg— 102.
furesáság 88.
furfang 203.
fűrni 100, át— 152.
fűrő 100, 101.
futni 189, (versenyt) 14.
fuvaros 13.
fúvó 199.
fű 77.
függeszteni 129, fel— 194.
függ: —ni 129, —ő 40, —ő ágy 116.
függöny 58, —özni: be— 58.
fül 40, (edényeken) 67, (gomb, kolomp f.-e) 135, czimpa 40, —es bagoly 196.
fülemile 151.
fürdő: —söprű 87, —szoba 89.
fürész 102.
fürg 197, 203, —ség 203.
fürt 110.
fürt 165, (növény-, bogyo-) 114, 141.
füst 163, —be menni 34, —nyílás 161, —ölni 163.
fűteni 53.
fűtől: —ni 148, —ő 148, 176.

fűzfa 27, 44, 144.
fűzni 202, be — 169, 202,
fel — 169.
fűzőzsinór 57.

G

gabona 97, 170, — asztag
13, 57, — mérték 94,
— rakás 161, — szár 40,
— szem 97.
gágogni 56, 81, 158
galamb 71, (házi) 75, (ör-
vös) 191.
galandfereg 144.
gálicz 114, 116.
gallér 140.
gally 130.
ganajtűró 90.
gáncsolni 51.
garatfűök 97.
gát: — at kötni 98, — olni
57.
gavallér 20.
gazda 52.
gazdag 106, —ítani 106,
—odni 106, —ság 106,
170.
gázló 65.
gázolni 8.
geny 111, —edni 111, —es
111.
gereben 49, 65.
gereblye 74.
gerenda 96, —alkotmány
179, —sor 26, —ázat 108.
gerincz (hegy —, fedél —)
176.
gilisza (bél g.) 144, (földi
g.) 13, 84.
golyó 88, 107.
gomb 176.
gomba 68.
gombolni: be — 176, fel —
12.
gomboly: —ag 70, 135,
—odni 70.
gombolyit: —ani 135, fel —
129, —ó 32.
gond 48, 153, 185, —olat
153, —lni 153, —os 162,
—osság 170, —talan 57,
185, —ozni 99.
gonosz 33, 73, 163, 194.
gödör 21, 152, (folyó fe-
nekén) 9, 166.
gödöröske (az úton) 80.
gömböly: —ded 79, —íte-
ni 184, —ödni 184, —ű
184.
Gönczöl szekere 3, 137.
göndör 71.
göngyölni 130, be — 183.
göngyölödni 131, be — 183.

görbe 54, 74, 75, 95, —dni
95, —hátú 95.
görbiteni 75, ki — 76,
meg — 54.
görbület 74.
görbülmi 75, meg — 10,
45, 54, 95.
göres 4, 150, 164, 172.
görény 101.
görgetni 78.
göröngy 76.
görvény 91, 196.
gőz 101, —fürdő 89, —hajó
72.
gőzölögni: el — 48.
gubanczos 134, —sá válni
165.
guggon ülő 75.
guggolni: le — 75, 83.
gumó 87.
gúny 87, —olni 87.
gutaités 103.
guzsaly 124.

Gy

gyaláz: —ni 51, —at 50.
gyalog 142, —fenyű 194,
—hid 61, —os 142.
gyalom 90, 136.
gyalu 90, 116, 117.
gyapjú 134, —gomoly 63,
—keztű 97, —verő 156,
191.
gyapot 84.
gyarap: —odni 176, —íta-
ni 35.
gyáva 35.
gyenge 35, 90, 110, 200.
gyengíteni 90.
gyengülmi 90, el — 44, (szel-
lemileg) 32, meg — 35.
gyep 131, —föld 13, 195.
gyeplő 168.
gyér 112.
gyermek 9, 102, —nadrág
139, —sapka 56, —ta-
karó 136.
gyertya 143, —bél 198,
—tartó 143, 145, —vég
162.
gyík 56.
gyógyítani 16, 177, ki —
182.
gyógyulás 122.
gyógyulni: fel — 124.
gyom 141, —lálni 141.
gyomor 46, (száztűtű) 132,
—égés 67, 153.
gyors 197, —an 197, 201,
—elméjű 203, —ítani
197.
gyökér 170, —ezni 170.
gyöngy 1, 12.
gyötörni 158.

gyötörem 7.
gyötörödni 101, 158, 201.
győzni: le — 132.
gyufa 151.
gyűjt: —ani: meg — 170,
—összer 71.
gyűrmi 135, 192.
gyűjteni 106, 109, össze —
106.
gyümölcs 136.
gyűr: —ni: össze — 83, 84,
—ödni 160, össze — 84.
gyűrű 133.
gyűszű 108.

H

hab 68.
hábor: —gatni 57, —ú
201.
hadaró 166.
hadsereg 130.
hágni: föl — 13.
hagyni 44, 100, (nyomot)
47, el — 100, hátra — 44.
hagymáz 199.
haj 144, —fonadék 138,
—fűrt 71, —szál 144,
—választék 144.
háj 182.
hajdan 9, 11, —i 9, 11.
hajlani 9, 97, (félre —) 155,
meg — 45.
hajlat 74.
hajlékony 9.
hajlítani 9, 75.
hajmal 154, —i csillag 154.
hajó 72.
hajtani 44, ki — 44, 152,
le — 75, meg — 9.
hajtatni 44.
hajtás 49.
hal 107, —csont 151, —
hólyag 41, —ívás 200,
—pikkely 50, —szálka
151, —tej 118.
halál 202, (személyesítve)
11.
halánték 165.
halász 107, —lé 154.
halaványbarna 120.
halkan beszélni 151.
hallgatni 18, 151, meg —
165, rá — 165.
halmaz 193.
halmozni 76.
halni 202, meg — 202.
hálmi: el — 54.
háló 160, (vonó h.) 117,
121, —kötőtű 25.
halom 76, 161, 171.
halott 57.
halványodni: el — 154.
hám: —iga 96, 128, —iga
alá való 98, —párna 25.

hamar 179. —kodni 198,
—osan 201.
hambár 111.
hámozni 154, le— 42.
hamu 63.
hamvas áfonya 153.
háncs 110, (megázatatott)
89, —csomó 163, —sző-
nyeg 185.
hang 115, 183.
hangolni: föl— 12.
hangzani 21, vissza— 21.
hangya 70, —boly 70.
hány? 88.
hanyatt-homlok 37.
hányini (= okádni) 43.
hányini (össze-vissza) 175.
harag 136, —udni 136,
196.
harang 150, 178.
harántgerenda 61.
harapni 139, 172, el— 158.
harcsa 140.
haris 59.
harisnya 184, —kötő 170,
—szár 76.
hárítani: el— 122.
harkály (fekete) 45, (tarka)
55, 62, 191.
harmadik 202.
harmat 124.
harminez 202.
harmónika 59.
három 202.
hárs 134, —fakéreg-bocs-
kor 135, —fakéreg külső
rétege 49.
hártya 142.
has 46, 198, —menés 198,
—menésben szenvedni
181, —on 196, —ra 196.
hasáb (fa-h.) 123.
hasadék 83, 142, (földben)
198.
hasadni 142.
hasítani 142, 181, ketté—
82.
hasítható 76.
hasonlítani 24, össze—
156.
hasonló 24, 188.
hasznos 92, 194.
haszon 92, 194, —talan 94.
hat 192.
hát (= tehát) 10.
hát 61, 142, 177, —gerinez
142, —lapja vminek 176,
—on 85, —ra 85, 78,
—ra felé 78, —száj 194,
—tal 177.
hatalom 44.
határ: —barázda 28, —
szél 186.
határozni: meg— 111.
hatni: át— 202.

hatolni 37.
hátál: —ni 177, —tatni
177.
hattyú 2.
hátulsó rész 46.
hatvan 195.
havas 31, h. eső 81.
havasi sármány 165.
havazni 31.
ház 25, 72, 112, 143, —nép
29, 72, —sor 60, —tető
143, 202.
házaló 194.
házas: —ítani 10, —odni
10.
házi: —gazda 72, —ma-
nök 37.
hazudni 124.
hazug 124, —ság 125.
hebeg: —ni 170, —ő 171.
hegedés 127.
hegedű 77, —s 77, —vonó
117.
hegy 121, 171, —csúcs 171,
—es 148, 154, 166, —esi-
teni 148, —gerinez 176,
—oldal 171.
hég 50.
hely 161, 203, —enként
81, —esbíteni 163, —ett
203, —telenül 85.
helyezni 51, át— 78.
hemzsegni 28.
henger: —fa (a szövőszé-
ken) 45, —íteni 29.
henteregni 29, 203.
here 134.
herélt ló 52, 82.
hereméh 114.
hervadni: el— 11, 145.
hessegetni 74.
hét (= 7) 137.
hét (= woche) 11, —fő 173,
—köznep 2.
hetven 138.
heveder 115.
hevülni: föl— 35.
hiába 1, 31.
hiány 160, —t szenvedni
160.
hiba 1, 27, (a szövegben)
149, —ás 1.
híd 64.
hidas 108.
hideg 123, —lelés 123, 149.
híg 148, 181, —ítani 148,
—ulni 148.
hím 7, —kender 109, —
méh 120.
himbál: —ni 126, —ódzni
22, 155.
hímezni 162.
himlő 147, 180, —oltó 180.
hímzés 146, 162.
hinni 12, 145.

hinta 22, 189, (állvánnyal)
156, —ázni 22, 126.
hinteni 114.
híntő 81.
hír 46, 119, 178, —es 178,
—esség 88, —lik 16, —
név 178.
hirtelen 115.
hiszen 12.
hit 161.
hitvány 90.
hívni 27, 181, meg— 27,
181.
hivatni: meg— 181.
hizelegni 27.
hizelgő 28.
híz: —ni 87, 114, —lalni
114.
hó 31, —fehér 146, —fu-
vatag 65, 114, —kása
117, —pehely 123, —talp
24, —talp lábszija 112,
—zivatar 30, 165.
hód: —ítani 99, —olni 99.
hogyan? 23.
hókás 53.
hólyag 41, —zani: fel—
42.
hol? 15.
hold 190, új h. 190, —fo-
gyatkozás 164, 200, h.
udvara 190.
holmi 21.
holnap 18, —i 18.
holttest 202.
homályos 161.
homlok 129.
homok 39.
hónalj 48.
hónap 190, első 69, máso-
dik 69, 91, harmadik
110, negyedik 2, ötödik
139, hatodik 133, hete-
dik 195, nyolczadik 143,
kilencedik 26, tizedik
31, tizenegyetik 190, ti-
zenkettedik 112.
hoporos 161.
hordágy 90.
hordani 28, 132.
hordó 80, 105.
horgadni 54.
horog 93, 200, h. visszája
v. visszahorga 62.
horony 18, 175, —gyalu
175.
hortyogni 34.
horzsolni 118.
hosszában 167.
hosszadalmasan 201.
hossz: —ú 201, —abbítani
201, —abbodni 201, —ú-
kás 167.
—hoz, —hez 94, 141.
hozni 24, 80.

hozomány 94.
 hölgymenyét 32.
 hőpörsenés 164.
 hörpenteni 123.
 hűg 27, hűgom férje 65.
 hűgy 148, —hőlyag 41.
 hűgyozni 151, össze— (ma-
 gát) 148.
 hulladék 167.
 hullám 48, —zani 49.
 hull: —ani: ki— 165, —ó
 csillag 134.
 hunyor 71.
 hunyorítani 37, 83, 87.
 húr 35, 45.
 hurezol: —ni 118, 153,
 —kodni 78.
 hurok 27, 86, (ostornyél
 végén) 99.
 hús 8, 56, —ételek 101,
 —os 114, —pástétom 50,
 —vét 89.
 húsz 137.
 huzat 104.
 húzni 174, föl— (emelő-
 rúddal) 45, ki— 67, le—
 (esizmát) 47, (bőrt) 128,
 vissza— 177.
 húzódni: vissza— 177.
 húzó: —háló 90, —szij (a
 szekéren) 160.
 hülni: le— 123, meg—
 123.
 hüteni: le— 123.
 hüvely 25.
 hüvelyk (ujj) 109.
 hűvös 126, —ödni 126.

I

ide-oda 55, 194.
 idegen 32.
 idei 70.
 idestova 100.
 idő 114, 129, 188, 200, —
 járás 129.
 ifjú 9.
 —ig 86, 157, 160.
 iga 22.
 igaz 163, 177, 184, —i 184,
 —ítani 177, —ság 163,
 177, 184, —ságos 163,
 177.
 igen 104, 198, i. bizony
 198, —is 10, 198.
 igérni: meg— 93, 119.
 igézni: meg— 78.
 így 58.
 igyekezni 167.
 ijedni: meg— 12, 116.
 ijesztteni 12, 42, 116.
 iker 24.
 ikra (hal i.) 200.
 illatos 151.
 illedelmes 187.

illesztetni: hozzá— 123.
 illetlenül 85.
 illő 14.
 ima 63, —adni 63.
 ime 2, 9, i. ott 9.
 imént 92, az i. 169.
 ín 150.
 indulni: fel— 99.
 ing 64, (felső) 72, —bél-
 lés 8.
 ingadozni 200.
 inga: —ni 126, 182, —tni
 122.
 ingovány 82.
 ingerelni 24, 168.
 ingyen 1.
 innen 74.
 inni 12.
 inogni 49.
 inteni 196.
 íny 149, 173.
 ipa 8.
 iparkod: —ni 103, 167,
 —ó 12, 35.
 irány 23, 84.
 irlalmazni 139.
 irigy: —elni 14, —ség 67.
 írni 138.
 írő 190.
 is 155.
 ismerni 93, meg— 93.
 istálló 203.
 isten 173, i. bizony! 2,
 —emre! 173, —tisztetel
 63, i. veled! 123.
 iszap 28.
 iszonyú 42, —an 2.
 itatni 153.
 itt(en) 74.
 ív 191.
 ívás 200.
 ívőedény (nyeles) 77.
 íz (= gelenk) 123.
 íz (= geschmack) 175, —
 lelmi 175, —letes 175.
 izgatni: föl— 168.
 izz: —adni 157, —asztó
 pad 81.
 izz: —ítani 36, —ó 36.

J

jajgatni 27.
 jární 144.
 jármű 95.
 járom 22.
 jászol 124.
 játék 200, —szer 160, 203.
 játszani 203, (hangsz.) 56.
 javítani: ki— 122, 177.
 javulás 122.
 jég 100, —csap 172, —eső
 100, —szem 100, —törő
 eszköz 95.
 jegy 93, —es 93.

jegyezni: el— 142.
 jel 93.
 jelen 71.
 jerünk! 8.
 jó 9, 19, 62, 73, 94, 187,
 jó! 31, —izü 175, —ra-
 való 31, 73, —ság 19,
 —ságos 19, —szág 88,
 —szagú 151, —szivü 68.
 jobb (= dexter) 123.
 jól 9, 187, —lakni 166,
 —lakott 175, —lakott-
 ság 175.
 józan 193, —odni: ki—
 193.
 jönni 72, 105, be— 64, ki—
 171, vissza 159.
 jövő: a j. 84, —ben 196.
 juh 127.
 juharka 199.
 jutni: el— 137, ki— 137.

K

kabát 119, 179, (vászon-k.)
 153.
 kaczerkodni 77.
 kacska 71.
 kád 61, 62, 144, 147.
 kaka 56.
 kakas 10, —taraj 72.
 kakuk 75, —fü 178, —kolni
 10, 75.
 kaláka 88.
 kalap 60, 147.
 kalapács 75, 88.
 kalapálni 173.
 kalarábé 106.
 kalász 110, —szálka 40.
 kalimpálni 145.
 kalmuk 56.
 kályha 68, —ajtó 105, —
 sóprű 87, —tolóka 105.
 Kama 8.
 kamat 194.
 kampó 58, 131.
 kanál 61, —lal enni 123.
 kancza 66, —tej 68.
 kancsal 178.
 kantár 181, —fa 25.
 kánya 40.
 kanyar: —gós 74, —ó 37,
 —ogni 22, 75, —ulat 74.
 kapa 85.
 kaparni 46, 47, 191.
 kapaszkodni: bele— 140,
 hozzá 23, 138.
 kapeza 164, —ruha 108.
 képesolni 129.
 kapni 16, (vmi után) 46,
 (szájába) 57.
 kapocs 129, —vas 124.
 kápolna 179.
 káposzta 77, —torzsa 79,
 —vas 157.

- kapta(fa) 56.
 kapu 34, — teteje 153.
 kar 48, — fa 59, —perez 125.
 kár 112, 122, 123, — os 115, 123.
 karász 59.
 kard 38.
 karika 192.
 karima 43.
 karmolni 182, 185.
 karó 101, 121.
 károggni 69, 178.
 kárton 109.
 kártya 59.
 kása 88, 101.
 kasza 130, —álni 140, —á-láskor 136.
 kaszás-esillag 67.
 katona 114.
 kátrány 124.
 kátyú 83.
 kavarni: fel— 102.
 kazal 57, 193.
 kazán 51.
 Kazán 52.
 kebel 54.
 kecske 62, —bak 62.
 kedd 19.
 kedv 35, —elni 9, 18, 31, —enez 9, —es 9, 68, 88.
 kefélni (lent v. kender) 151.
 kék 71, —es 71.
 kékülni: meg— 71.
 kelepelni 83.
 kelés 29, 152.
 kelevény 135, 152.
 kelet 171.
 kell 73.
 kelletlen 44.
 kelni (a nap) 171, át— 61.
 kemezeje: —oszlop 195, —seprű 85.
 kemény 47.
 keményedni: meg— 47.
 kémény 87, 176, —záró 32.
 kén 79.
 kender (him k.) 109, (magvas k.) 57, —kefe 151, —kéve 125, —köteg 142, —olaj 139, —seprű 184, —vászón 103.
 kendő 35, 127, 175.
 keneső 63.
 kengyel 28, 108, 193.
 kenni 117, 139.
 —ként 95, 117.
 kény 17, —elmetlen 57, —telen 17.
 kenyér 134, —háj 47, —szelet 181.
 kenyezettetni 9, 17.
 képes 14, k. lenni 107, —ség 35.
 képest (-hoz k.) 77, 116.
 képtelen 35, 161.
 kérdez: —ni 18, —getni 162.
 kéreg 47, 50, (hársfa-k.) 77.
 kerek 131.
 kerek: —ágy 64, —fal 171.
 kérek! 158.
 kereplő 146.
 kereskedő 77, 194.
 keresni 152.
 kereszt 36, —et vetni 118, —anya 47, —apa 47, —ben 194, —fa 125, 51, —gerenda 61, —út 31, —uteza 54, —ül 194, 202, —ül-kasul 100.
 keresztelni 80.
 kergetni 44.
 keringeni 131.
 kerit: —eni: el— 111, —és 130, (szálfa—) 54, —ő háló 117.
 kérked: —ni 58, 200, —ő 58, 200.
 kérti 18, 63, 203, kérve k. 158.
 kérő (leány-k.) 24.
 kóródzni 62.
 kert 92, 115, 116.
 kerülni 170, bele— 54.
 kerülőt csinálni 131.
 kés 133, (melylyel szilánkokat hasítanak) 78, —fok 167.
 keselyű 36.
 keser: —íteni 80, —ű 146.
 keskeny 5, —edni 5.
 kész 21, 35, —íteni 21, 35, 171, —séges 73.
 két (kettő) 16, —élű 138.
 ketyegni 186.
 kéve 63, (len- v. kender-k.) 125, —rakás 127.
 keveredni 54, bele— 54, össze— 54.
 keverni 102, (kását) 31, (a fazékban) 82, (tésztát) 51.
 kevert 54.
 kevés 112.
 keves: —bedni 16, 177, —biteni 16, 112, 177, —ke 70, 101.
 kéz 3, —jel 172.
 kezde: —ni 109, —t 109.
 kezelni 171.
 keztyű 3, 97.
 Khina 73.
 ki 56, 172.
 kiabálni (a daru) 167.
 kiadás 97.
 kiáltani 70.
 kicsi 66, —ny 98.
 kicsapongó 22.
 kicsoda 1. ki.
 kidülledő 42.
 kigyó 132, —zni 22, 28.
 kilencez 164, —ven 164.
 kín 7, 36.
 kincstár 46.
 kinlódni 7.
 kinozni 7.
 kinövés 87.
 kirgiz 69.
 kis 98, 197, —kereskedő 164, —korú 66, —újj 62.
 kisérni 15, el— 15, 82.
 kísértet 86.
 kissebbíteni 98.
 kiszáradt 42.
 kitartó 186.
 kitűnő 62.
 kíváncsi 96.
 kívánni 126, meg— 173.
 kivéve 109.
 kívül 109, —ről 172.
 kóborló 189.
 köcz 128.
 köcsag 74, 179.
 kocsonya 128.
 kodácsolni 56, 70.
 kohó 77, 204.
 kolbász 152, 172.
 koldus 63.
 kolompos 78.
 koma 75, —asszony 76.
 komló 41.
 komor 118.
 komp 108.
 konkoly 106.
 konok 79, 196.
 konyafülű 194.
 kopasz 75, 130, 144, —fejű 75, —homlokú 143.
 kopaszkodni: meg— 144.
 kopéka 108.
 kopja 119.
 kop: —ni: el— 133, —ott 133.
 kopogni 144.
 kopoltú 125.
 koponya 109.
 koporsó 73, 173.
 koppanni 81.
 koppasztani: le— 42.
 kor 114, (kaszálás-k.) 136, —án (reggel) 17, —társ 156.
 korál 85.
 korbács 91.
 koresma 50, —ázó 50.
 korlát 59.
 kormánylapát 66.
 korogni 179.
 korom 43, —fekete 25, 27, 49, 161.
 korpa 47, 121, (fejen) 82.
 korsó 184.
 kos 155.

kosár 19, 73, 76, 83, 108,
—ka 97.
koslatni 65.
kóstolni 175.
kotolni 108.
kova 204.
kovács 168, —műhely 82,
—olni 129, (élesre) 173.
kovász 189.
kozák 52.
kő 188.
köcsög 86.
kód 163, (melytől gabona
rozsdásodik) 14, —ös
164.
kőhög : —ni 197, —és 197.
kölesön 74.
köldök 71.
köles 202.
költözni 78.
költés 97.
kölyök 142.
kölykezni 142.
könnny 140.
könnnyelmű 22.
könnnyű 134.
könyök 180.
könyör : —ögni 158, 168,
—ülmi 139.
könyv 63.
köpni 127.
kopul : —ni 190, 195, —ő
144, —őfa 51, —t tej 190.
kör : —ben 159, —ül 159.
kормolni 182, 185.
köröm 183.
körülbelül 20.
közön : —ni 158, 171, —et
158.
köszörlüni 40, 164, (tor-
kát) 197.
köszörűkő 40.
köszvény 127.
kötél 98, 199.
kötény 182.
kötni 138, fel — (a lábra-
valót) 124, hozzá 67, 123,
meg— 67, össze— 123.
kötő : —fék 181, —rúd
108.
kővér 87, 114, 197.
kövi szeder 97.
köz 53, —mondás 119,
—ött 53.
közép 198, 201, —nagysá-
gú 201, —új 201.
közel 139, —edni 139, —é-
ben 141, —i 139.
kréta 107.
kukac 52, —osodni : meg—
52.
kukorékolni 10.
kules 135, —csont 177.
kullancs 121.
kumis 68.

kunyhó 53.
kuruttyolni 70, 83.
kuszálni : össze— 138, 184.
kuszálódni : össze 6, 184,
kuszma 132, 171.
kút 109, 134, —fő 134,
—gém 157, —oszlop 158,
—ostor 158, —vödör
158.
kutatni 191.
kutya 5, 28, 62, 71.
küldeni 22.
küllő 193.
külön 190, —féle 163.
kül : —ső 136, 172, (a kéz
külseje) 177, —szin 136.
künt 172.
küszöb 3.
küzdni 185.
kvártély 44.

L

láb 193. (első, az állatok-
nál) 48, a lábfej felső ré-
sze 193, —ikra 46, —ra-
valót felkötni 124, —
sark 63, —szár 173, —
talp 95, 173.
labda 88, 112, 173, —játék
173.
laboda 86.
láda 6, 126.
lafatyalni 179.
lágycék 103.
lakat 135, —olni : be—
135.
lakni 166.
lakó : —ház, —szoba 112.
lakodalom 171.
lakoma 12, 118, 187.
lám! 35.
lámpás 49.
láncz 102, 119. —olni :
meg— 119.
láng 141, —vörös 37.
langyos 82, —odni 82.
lap : —ja vminek 81, —i-
tani 81, —os (fele) 81,
—ülmi 81.
lap 82.
lapály 83, —os 176.
lapát 65, 66.
lapoccka csont 48.
lármázni 45, 65, 163.
lass : —an 23, 48, 201,
—anként 48, 98, —ú 86,
188.
látni 77, be— 32.
látszani 93, 171, úgy lát-
szik 16.
láz 157, 199.
laza 110.
leány 36, (vén l.) 140, —
kérő 24, 43.

lebeg : —ni 199, —tetni
122, 198.
léc 144.
ledér 7, 22.
lefelé 84, (= vízmentében)
4, fejjel l. 37.
leg— 184, 186, —alább 17.
legeltetni 66.
legény 24, —ember 52.
légy 149, (kis l.) 196, 202.
legyezni 198.
lehellet 124.
lehetőség 33.
lejtő 178, (téli úton) 126,
—s 198.
lék 197.
lélegzeni 124.
lélegzetből kifogni 168.
lélés 25, 181, 188.
lelkesülni 35.
lelni 173.
len 26, —kefe 151, —kéve
125, —kötég 142.
lencse 22.
lendíteni 122.
leng : —ni 126, —tni 126.
lenni 107, 108.
lent 4.
lép 125, 156.
lépeső 109, —fok 113.
lepény 16, 32, 42, 94, 104,
111.
lépes : l. méz 59.
lépes 195.
lepke 82.
lép : —ni 108, 195, rá—
108, 156.
lesni 4, 150.
létezni 108.
létra 109.
levél 138, (fa-l.) 141.
leves 22, 154.
liba 50, —topp 86.
lidércz 191, —nyomás 200.
liget 112.
lihegni 35, 168.
likacsos 69.
lim-lom 164.
liszt 135, —harmat 14, —
mérték 94.
ló 82, 195, (tüzes) 194,
(másodfü l.) 31, —ra
ülmi 195, —here 55, 82,
105, 180, —iga 41, 96,
—szerszám 78, 159, —
szőr 35, —takaró 8, —
vakaró 43.
lobog : —ni 199, —ó 20.
lőca 79, 113.
locs : —csanni 122, —ogni
145, —olni 122.
lódítani 122.
lőgni 194, le— 194.
lógós 105.
lopni 201, el— 153.

lovagostor 91.
lovasság 130.
lőcsalábú 54.
lődni 187.
lőni 95.
lubiczkolni 81.
lúd 50, —talp 81.
lűg 117, —os 117, —ozni 117.
lusta 30, 56, 90, 196, —álkodni 196.
lűktetni 156.

Ly

lyuk 152.

M

macska 78.
madár (vad m.) 55, —berkenye 103, —kalitka 55.
mag 26, 163, 201, —szem 97, 201.
maga 34, —ától 161.
magányos 192.
magas 143, —ság 143.
magasztalni 88.
magyarázni 14.
máj 98.
majd (csak akkor) 169.
majom 193.
mák 87.
makacs 79, 152, 196, —kodni 78.
makk 16.
makranczos 152.
malacz 124.
maláta 113, —lé 15, —leves 75.
málna 41, —bokor 41.
malom 9, —csatorna 197, —csurgó 197, —gát 98, —rekesz 98, —tó 98, —vályú 197.
mámor 88.
mángorló-fa 26.
manó (erdei) 5, (házi) 37.
már 12.
maradni 30.
maradéksőr 55.
marczangolni 172.
marha 203, —vész 89.
marj 194.
marok 19, —ba fogni 20, —nyi 19.
mártani: be— 109.
más 19, si2, 160, 193, —fél 142, —zk 160, —külömben 19, —világ 82.
másod: —ik 16, —fű ló 31.
mászni 153, 192.
mazsola 26.
meddig 160.
meddő 38, 52.

medve 192, —talp (bot.) 107.
még 158, m. csak 17.
megállapodás 57.
megállj! 187.
megbízható 145.
megboldogult 57.
megégezés 57.
meggömbült 54.
meggy 186, —fa 186.
megint 55.
mégis 130.
megközelítőleg 20.
meglehet 159.
méh 52, 105, (him-m.) 120, (vad m.) 72, —es kert 102, —kas 199, —sőr 105.
mekegni 84.
meleg 15.
mell 67, —csat 147, —csont 26, —disz 3, —re való 67.
mell: —é 141, —ett 141, (egymás m.) 30, —öl 141.
melledző 190.
mellék: —fonál 76, (maradék része) 72, —név 52, —uteza 54, 165.
mellette elmenni 17.
mély 158, —edés 1, 83, —ség 158.
melyik? 43.
mende-monda 119.
menek: —edni: meg— 44, —ülni 157.
menetelés 118, 178, 198.
ménlő 1.
menni 55, 105, be— 64, el— 55, ki— 171, neki— 167, szét— 113.
menny: —dörgés 7, —dörögni 7, 10, 63, —kő 7.
mennyi? 86, 88, 188.
ménta (bot.) 98.
mentében 167.
menteni: meg— 44, 134.
meny 72, —asszony 142, —asszonyi díj 48, —ecske 72.
menyét 32.
meredek 185.
merész 38, —elni 38, —ség 38.
merettyű 8.
merekv 47.
merevedni: meg— 47.
meríteni 14, bele— 109.
merítő-edény 3.
mérleg 104, 157, 202, —elni 202.
merni 38.
mérnj 202.
mérő: —edény 77, 135, —kanál 15.

mérsék: —elt 179, —telen 179.
mérték 202.
merülni: alá— 184, el— 110, ki— 13.
mese 33, —mondó 54.
mester 15, —gerenda 85.
mész 18.
messz: —e 1, ló, —ire 16, íról 1, 16.
metélt 60, —leves 113, —tészta 113, 134.
meteor 199.
metszeni 60.
méz 105, —es kalács 96, 146, —lép 59, —sör 1051 (felső része) 122, —ze, vegyített víz 147.
mezitláb 130.
mező 13, 45, 109, 190, 195, —ség 45.
meztelen 130.
mi? 10, 86, —csoda? 86, —ért? 14, 86, —féle? 23, —képen? 23, —kor? 43.
miatt 77, 103, 107, 149, 161.
mihaszna 94.
milyen? 23, 86.
mínap 96.
mind 98, —ig 20, 43, 72, —össze 86, 107.
minden 34, 61, 86, 107, —ki 34, —estül 86, —ütt 100.
minő? 86.
mint 95.
minta 11.
mirigy 176, 181.
moecanni 52, 157.
mocás 153, —os 153.
mocskos 17.
mogorva 113, 118.
mogoró 86, —bokor 148.
moh 86, —osodni 87.
mohó 11, 90, 119, —n enni 193.
mókus 93.
mollah 89.
molnár 9.
moly 67.
mondani 56, 159.
mord 118.
mordvin 87, —nő 84.
mormogni 87.
mormota 121.
morgogni 2, 34, 43, 83, 87.
morzsa: —a 162, 173, —alékos 114, —olni 173, szét— 162, —olódni 162, szét— olódni 114.
mosdó: —kaneső 67, —kanna 68.
moslák 87.

mos: —ni 140, 191, —atni 191, —ó-hordó 80.
 most 12, 33, —ani 33.
 mostoha: —anya 142, —apa 142, —fiú 142, —leány 142.
 motolla 22, 54, —álni 54.
 mozdítani: elő— 197, meg— 52.
 mozdulni: meg— 52.
 mozgatni 157.
 mozogni 52, 157.
 mozsár 72, —ban zúzni 176, 190.
 mög 46, 55, —é 46, —ött 47, —ül 47.
 múlni: el— 17, felül— 14.
 munka 12, —álkodni, —ás 12.
 murokrépa 73.
 mustra 11.
 mutatni 70.
 muzsikás 200.
 műveletlen 132.
 művész 15.

N

—n 136.
 nád 41, —síp 88.
 nádrág 145, (vászon-n.) 25, n. szár 97.
 nagy 7, 105, 153, —anya 7, (anyai) 75, —atya 7, (anyai) 75, —bátya 89, (anyai) 75, —bátyám neje 16, —evő 105, 193, —hét 7, —nehezen 6, —obbitani 7, —obbodni 7, 106, —on 19, 104, —nál 141.
 nap 38, 76, egész n. 22, 159, —fogatkozás 164, —hosszat 53, —kelte 171, —onként(i) 76, —palodni 172, —raforgó 38, —sugar 143.
 napá 4.
 násznagyt 24.
 nátha 126.
 ne 4.
 nedves 25, 92, —edni 25, 92, —íteni 25, 92.
 négy 168.
 negyed (falué) 60.
 negyven 37.
 négyzet 168, —es 168.
 néha 43.
 nehéz 29.
 nem (tag-szó) 84, 140, —rég 92.
 néma 181.
 némbor 36.
 nemezt 66, —csizma 66, —darab 78.

némulni: el— 181.
 —nemű 84.
 nemzetség 14.
 néne 2, 5.
 néni 89.
 nép 33.
 nesze! 85.
 netalán 198.
 név 22, —rokon 8, —telen 22.
 nevelni 194, 196, fel— 137.
 nevet: —ni 2, 75, —és 75, —ség 87.
 néz: —ni 99, át— 163, —ve 77.
 nines 140.
 no (hát) 23.
 nos! 10.
 nosza! 8.
 nő 6, —m bátya 49, —személy 36, —tlen 52.
 nőni 196, fel— 137.
 nöstény 3.
 növe: —kedni 196, —szteni 196.
 növény: —mag 201, —szár 172.

Ny

nyáj 66, 195.
 nyak 86, —as 73, 152, —ba vető (a disznónál) 75, —lánc 88, —szirt 12.
 nyák 82, 92.
 nyál 127.
 nyáláb 92.
 nyálka 82, 92, —ás(odni) 82, 92.
 nyálka (= nyálos) 117.
 nyalni 140.
 nyár 139, —on 139.
 nyárfa 15, 169.
 nyavalyatörés 4.
 nyávogni 85.
 nyél 9.
 nyelni 135.
 nyelv 181.
 nyércz 146.
 nyereg 25.
 nyeregény 194.
 nyergelni: meg— 25.
 nyergiteni 1, 66.
 nyest 121.
 —nyi 160, 188.
 nyikorogni 182.
 nyíl 132, 191.
 nyíl: —ni 195, meg— 195, —t 195.
 nyír: —fa 51, —faerdő 51, —fajd 15, —kátrány 168, —lé 51.
 nyirkos 92.
 nyitni 195, ki— 195.
 nyivákolni 85.

nyolecz 113, —van 113.
 nyom 25, —ozni 25.
 nyomaszt: —ani 13, —ó 102.
 nyom: —ni 38, 108, össze— 83, —ogatni: össze— 184, —ó-rúd 108, —ulni 37.
 nyomor: —ogni 4, —úság 17.
 nyoszolyó-leány 36.
 nyögni 2, 27.
 nyőszörögni 27, 82.
 nyugat: —om 57, —mas 57.
 nyugat 4.
 nyugodt 57, 176, —an 176.
 nyugtalan 57, —ság 57, 185.
 nyugtatvány 22.
 nyújt: —ani: ki— 68, 185, —őzködni 58.
 nyúl 74, 89, 112.
 nyulánk 186.
 nyúlani 59.
 nyúzni 128.
 nyű 52.
 nyűg 165, —özni 165.
 nyűni: el— 133.
 nyüst 65.
 nyüszögni 28.

O

ócska 74.
 oda 192, —vissza 55, 194.
 odú 44.
 odvas 44, —ság 44.
 ok: o. nélkül 1, 31, —os 26.
 okád: —ni 43, —ék 43.
 oktalan 1.
 oktatni 196.
 oktondi 165.
 olaj 139.
 olesó 32.
 oldal 1, 20, 23, 53, (a szövet jobb oldala) 104, —án 38, —ára 38, —borda 1.
 oldani: el— 114, föl— 114.
 oldódni: ki— 114.
 olló 33.
 ólom 164.
 oltalmazni 193.
 oltani 128, ki— 128.
 olva: —dni 17, 151, —sz—tani 17, 151.
 olvasni 203.
 olyan 130, —féle 84, —mint 188.
 omlani: össze— 18.
 ón 164.
 onnan 82, 192.
 ontok 193.

óra 116, 180, —láncz 57.
ordít: —ani 191, —ás 191.
óriás 192.
orosz 178, 203, —nő 84,
—ul 203.
oroszlán 6.
orr 119, —át fújni 150,
—csont 119, —lyuk 119.
orsó 24.
ország 133.
orvosság 16, 129.
ostoba 1, 191.
ostor 110, (rövid) 91, —ozni
36.
oszlop 30.
oszt: —ani: el— 190, ki—
197, —ozni 197.
ott 82, 192.
öv: —ni 123, —atos 123,
162, —atosan 123.

Ö

ő 200.
öblögetni 189.
öcsese 149, öcsém neje 72.
ők 200.
ököl 135, 184.
ökör 200.
öl 19, 40, 178, 182, —elni
19.
ölni 202, le— 109, 129,
meg— 202.
öltözni 172, fel— 164, 172.
öltözködni 164, 172.
ölyv 37, 52, 145.
ömleni 54, 165.
ön 38, 78.
önfejtő 79.
önt: —eni 29, 47, el— 164,
ki— 164, —özni 114,
153.
ör 51, —t állani 51.
ördög 153, ő, vigyen! 24.
örög 199, —edni 199, —
asszony 60, 72, —ember
59.
ör: —izni 123, —ködni 99.
örülök 9.
örül: —ni 9, —tetni 9.
öröm 35, 36, 116, —hír 35.
örülni 36, 44, meg— 14,
35, 116.
örülni: meg— 193.
örvös galamb 191.
ösvény 125.
ősz 64, —i vetés 195.
ősz (adj.) 71, —ülni 178.
összemarok 24.
öt 103, —ven 3.
öv 104, ő, nélkül 32, —táj
103.
őzgomba 69.
özvegy 165, —asszony 17,
—ember 165, 194.

P

pacsirta 167.
pad 113, 159, 201.
padlás 112.
padló 1. palló.
padmaly 113.
padolat (felső) 85.
páfrány 50, 153.
pajkos 153, —kodni 3, 8.
pajtatér 9.
pajzán 153.
palacsinta 39, 80.
pálca 94.
pálha (az ingnél) 66.
pálinka 11.
palló 193, a padló alatti
hely 162.
pamut 84, —kelme 40.
pap 107, (tatár p.) 89,
—ság 107, 159.
papír: —os 53, —sárkány
53.
pápista varjú 77.
papucs 94, 110.
pár 87.
pára 101, 106.
parancsolni 52.
parányi 63.
parázs 146, —gödör 68.
páratlan szám 19.
paripa 30.
párja 188.
parlag 131.
párna 88, 135.
párologni: el— 48.
páros 24, p. szám 160.
párosodni 46.
part 138, 139, —i fecske
154.
párvány 189.
pástétom 51, 74, 96.
pászma 54, 196; $\frac{1}{12}$ p.
121 (v. ő. 204).
paszomány 191.
pásztor 66.
pata 183.
patak 139.
patkány 24.
patkó 155.
patkolni: meg— 155.
pattogni 130, 146, 151.
pecsét 105.
pehely 84.
pele 170.
pely 174.
pelyhes toll 160.
penészedni 99.
pengeni 21, 145, 178, 185.
péntek 11.
pénz 191, —zacskó 33, 54.
perelni 159.
pereszlen 26.
permeteg 25, 28.
perzsel: —ni 11, —ődni
11.
petrencze 76.
petty 102, —es 185.
pezsdülni: fel— 99.
pézsmás patkány 15.
piacz 94.
pihe 84.
pihenni 56.
pillangó 82.
pincze-ászka 71.
pióca 117.
pipa 181, —szár 185, —áz-
ni 174.
piperkőcz 20.
pirítani: meg— 37.
pirók 190.
piros 37, —ító 104, —sár-
ga 115.
pirulni 36, 37.
piszok 81, 105, 167.
piszk: —ítani: be— 17,
105, —ólni: be— 198,
—os 105, —olódni: be—
17, 81, 105.
pitymallik 143.
pitypalattyalni 102.
pléh 152.
pletyka 10.
plüs 106.
pocséta 79.
pocsékol: —ni 81, —ődni
81.
pocsolya 79, 83.
pofacsont 104.
pofonútni 141.
pohánka 51.
pohár 63, 180.
pók 11, —háló 11.
pokol 156.
polecz 40.
poloska 41.
pólya 72, —szalag 102,
—ázni 183, 185.
polyva 6, 47, 72, —tartó 6.
pont 99.
ponty 115.
por 166, 167, 175.
porcellánkagyló (disz) 52.
porczogó 72.
porhany: —ó 40, 69, 89,
94, —ítani 40, —ulni 40.
porolni: le— 175.
poroszkálni 135.
poroszkáló 135.
posta: —kocsis 21, —út
21.
posvány 82.
poszméh 115, 160.
posztó 109, 164, —kabát
119.
pozdorja 48.
pózna 150, —állvány (a
kékék szállítására) 154.
pödörni 98.

pörk 65.
 pöröly 75.
 próbálni: meg — 119.
 prüsszögni 171, 172.
 púd 101.
 puh: — a 40, 131, —ítani:
 meg — 131, —ülni: meg
 — 131.
 pukkadni 152.
 pulyka 69.
 púpos 7, 77.
 puská 191, —golyó 107,
 —por 157, —portartó
 148.
 pusztá: —i fű 68, —ság
 45.

R

—ra, —re 136.
 rabló 51.
 rabolni 121.
 rácsalakú 181.
 ragadni (magához) 58, (be-
 tegség) 201, hozzá — 23,
 138, 140, rá — 121.
 ragadós 158.
 ragadozó 170, r. állat 52,
 170, r. madár 170.
 rágalmaz: —ni 10, —ó 10.
 rágalom 10.
 ragasztani: hozzá — 23,
 138.
 rág: —ni 70, 184, —csálni
 62, 70, —ódni 70.
 ragyás 147.
 rajta! 8.
 rajzani 190.
 rajzolni 138.
 rák 112.
 rakás 76, 193.
 rakni 47, 51, be — 168,
 föl — 168, meg — 168,
 össze — 76.
 rakódni 58.
 rakomány 204.
 ráncz 54, 59, —olni 96,
 —olódni 60, —os 54,
 —osodni 60, 96.
 rángatódz: —ni 87, 157,
 —va felszökni 60.
 ráspolozni (fogakat) 148.
 ravasz 180, —ság 180.
 ráz: —ni 82, 122, —kódni
 122, —ódni 122.
 recseg: —ni 70, 130, 146,
 —tetni 147.
 redő 54.
 rég(en) 9, 155.
 reggel 17, —i 17.
 rejt: —eni: el — 106,
 —özni: el — 106, —vény
 30.
 rekesz 184, —izom 182,
 —teni: el — 111.

rekkenő 102.
 remélni 11.
 remény 11, 145.
 rend 26, 170, (kaszálásnál)
 93, —es 44, 170, —etlen
 44, 170, 113, —ezni 170.
 rengeni 157, 183.
 renyhéskedni 196.
 répa 130.
 reped: —ni 142, 182, —és
 142.
 repülni 200.
 rés 142.
 rest 30, 56, 86, 90, 188.
 rész 197, —ére 198.
 részeg 197, —edni: meg —
 197.
 reszelő 24.
 reszketni 83, 183.
 rét 130, 192.
 réteg 53.
 retek 70.
 réz 99, —gálicz 147.
 rezegni 83.
 rézsütös 178.
 riadni: föl — 12.
 ribiszke 51, —bokor 51.
 rigó (fekete r.) 55.
 ritka 112, —án 112.
 rizike 69.
 rogygni: le — 69.
 rohamos (folyam) 29.
 rohanni: neki — 157, 167.
 rojt 22, 144, 147.
 róka 168, —vas 58.
 rokka 124.
 rokon 51, 164, 167, (távoli)
 175, —ság 14.
 —ról, —ról 136.
 romlani: el — 101, 109,
 (tojás) 119, meg — 6, 101,
 (tojás) 50.
 romlott 101.
 róna 81, 176.
 róni: be — 60.
 rontani 101, le — 18, meg —
 125, 200.
 rontás 101.
 rongy 133, 175, —os 83.
 ropogni 146, 178.
 roskadni: le — 69.
 rost 181, —os 181.
 rossz 33, 73, 90, 163, 194,
 —szagú 151.
 rothad: —ni 133, —t 133.
 rothasztani 133.
 rovar 74.
 rovásos bot 60.
 rovátka 59.
 rovátkolni: be — 60.
 rozs 18, —asztag 132, —
 üszög 18.
 rozsdásodni (gabona) 71,
 meg — 175.
 rőf 186, két r. 50, $\frac{1}{16}$ r. 199.

rögtön 66.
 rövid 66, —íteni, —ülni
 66.
 rőzse 130, 145.
 rubel 126, 160.
 rúd 145, 150, (kampóval
 ellátott) 59.
 rugdalni 157.
 rüg-kapálni 156.
 rúgni 156.
 ruha 172, —bélles 15,
 —kebel 54.
 rút 119.
 rügy (a fűneműeknél) 93,
 (fa-r.) 71.
 ruh 66, 69.
 rühetni 189.

S

sajátítani: el — 29.
 sajnál: —ni 147, meg — 37,
 —at 147.
 sajt 183.
 sánt: —a 191, —ikálni
 191.
 sanyarúság 50.
 sapka 84.
 sár 28, 56, 81, 105.
 sárگا 115, (lő) 144, —réz
 26, —ság 115.
 sárgás: —barna 177, —
 —szürke 108.
 sárgulni: meg — 115.
 sarj 49, —adék 48, 49.
 sarjú 55.
 sark 63, (a lőpatkón) 62.
 sarkantyú (kakasé) 62.
 sarló 142.
 sármány (havasi s.) 165.
 sarok (lábé) 193.
 sáros 105, —osodni: be —
 81, 105.
 sároznai: be — 81.
 sas 13, 59.
 sás 38.
 sáska 152.
 sátor 180.
 sáv 25.
 savanyít: —ani 32, meg —
 199, —ott tej 174.
 savanykás 37.
 savanyodni 32, meg — 36,
 199.
 savanyú 32, (túlásagosan)
 199.
 savó 190.
 seb 127, —hely 127.
 sebes (folyam) 29, —en
 197.
 sebesíteni: meg — 127.
 segg 78.
 segít: —eni 107, —ség 107,
 sejt 25.
 sekély 15.

selejtecs széna 136.
 selyem 108.
 semmirekellő 73, 81.
 semmisíteni : meg — 97.
 seprő 82, 132.
 seprű 87, 141, 150.
 szercegni 178.
 serdülni : föl — 137.
 sereg 195.
 seregély 150.
 sérincez 69.
 serke 151.
 serpenyő 130.
 serte 151.
 sérteni 80.
 sérvés 112.
 siet : —ni 46, 198. —tetni 198.
 sík 81, 176. —ság 176.
 sikerülni 14.
 síklő 132.
 sim : —a 20, 156, 168. —i-tani 20, 168. —ogatni 121. —ulni 20.
 sip 54, 148, 176. —olni 148.
 sipka 132.
 sir 85. —kerítés 179.
 sirály 179.
 sirni 26, 84. —ás 26.
 siratni (a halottat) 115.
 sivítani 1, 140.
 skatulya 126.
 skrofula 91.
 só 167. —tartó 125, 167. —s 168. —zni 168.
 sodorni 98, össze — 22.
 sodródni : össze — 98.
 sógor 29, 49, 65, 110.
 sok 19, 91. —áig 92, 187, 201.
 sor 26, 53, (forduló s.) 180. —ban 30.
 sors (= koczka) 150.
 sóska 70.
 sovány 19, 47. —ítani 19, 90. —odni 19, 90.
 sovár 11, 90, 119, 203.
 sörengy 136.
 sörét 24, 107, 166.
 sömör 65.
 söpörni 149.
 söpredék 167.
 sóprű l. seprő.
 sor 120, (felső része) 122. —must 15.
 sötét 117, 164. —barna 64. —es 161. —ség 164. —vörös 161.
 sötétülni : el — 164.
 sövény 161. —karó 187. —rés 167. —rúd 199.
 sugár 186.
 sugár (nap-s.) 143.
 sügni 101.

suhogó 48.
 sulykolni (szennyes ruhát) 74.
 sulyok 67, 171.
 surrogni 103, 118.
 susogni 70, 101, 180.
 sügér (Perca lucioperca) 128, 149, 191.
 süket 40.
 sülni 104.
 süllő (fogas s.) 149.
 süllő : —dni : el — 110. —sztőkő 160.
 sündisznó 182.
 süpped : —ni : be — 110. —ékes hely 110.
 sürgölődni 26, 89.
 süriteni : meg — 135.
 sürrő 29, 48, 83, 104, 135. —sodni : meg — 135.
 sütemény 28, 74.
 sütni 104, 146.
 süvöltetni 140.

Sz

szabad 110, szabad! 17. —ság 17. —ítani : meg — 12. —kozni 156. —ulni : meg — 12.
 szabó 133.
 szag 151.
 szagat : —ás 42. —ni 127.
 szagatott tészta 113, 134.
 szag : —lani 151. —lálni 151. —olni 151.
 száj 136. —padlás 136.
 széka 62.
 szakadni 182, el — 52, 158.
 szakadt 113.
 szakál 125.
 szakítani 182, el — 42, 52. félbe — 111, le — 42.
 szál 125, (szalma-sz.) 97.
 szalad : —ni 189. —gálni : körül — 65, 189.
 szalag 82, 181.
 szálás 22, 186.
 szálfa 96.
 száka 151. —ás 151.
 szállás 44.
 szállni : át — 61, föl — 42. le — 4, 177, 195.
 szállítani 174, át — 61, le — 177, (árt) 195, 196.
 szalma 192. —kazal 193. —szál 97.
 szalonka 95.
 számár 8.
 szám : —ítani 124, 126. —la 154. —lálni 124, 126, 154. —olás 38, 154. —olni 38. —os 29. —tan 38.
 szán 141. —kó 100, 141. —kosártartó 147. —rúd 174.
 szándékosan 31.
 szánt : —áni 3, 125. —ő-föld (darab) 4. —óvas 162.
 szapor : —odni 12, 29, 54. —ítani 12.
 szappan 127.
 szar 99, (híg) 181.
 szár 76, (nadrágé) 97, (ehe-tő) 64.
 száradni 42, 78, 169, be — (állott tojás) 124, ki — 169, össze — 153.
 száraz 42, 169.
 száritani 42, 78, 169.
 szarka 177.
 szarni 124.
 szárny 141. —as 141.
 szarufa 25, 124.
 szarv 86. —as 99. —as-marha-csorda 77. —atlan 164.
 szatós 164.
 száz 132. —rétű (gyomor) 132.
 szeder 51, kövi sz. 97. —bokor 51.
 szedni : ki — 158, szét — 113.
 szeg 101.
 szegély 111, (bundáé) 145, 154. (ing és bunda alján) 41.
 szegezni : fel —, rá — 101.
 szegény 5, 32, 188, (szána-közölg) 86. —edni : el — 188. —ség 187, 188.
 szegni : le — 111, fel — 159.
 szegődni : el — 65.
 szegyelni magát 73, 202.
 szegyen 50, 73, 90. —íteni 51, meg — 73, 90, 202. —ulni : meg — 90.
 széjjel 184.
 székek 64, 106.
 szekér 43, 193. —rúd 174.
 szekrény 6, 153.
 szél (margo) 36.
 szél 126. —csend 83. —malom (gyerek-játék-szer) 21. —től védett hely 55. —vész 168.
 szelet 181.
 szélhűdés 103.
 szelid 29, 83, 176. —ség 29.
 széles 115. —íteni 115. —ség 115, 194.
 szellem 3, (gonosz, rossz) 13, 26, 33, 43, 73, 111, 116, 147, 153, 176, (vizi) 152.
 szelni 60.

szem (= mag) 163.
 szem 78, — mel megverni
 78, — bekötödsdi 78, —
 fény 151, — fehére 78,
 — fog 7, — héj 50, — mér-
 ték szerint 188, — öldök
 35, — szőr 43, — üveg
 78.
 szemérem 73, sz. feletti
 rész 46, — test (női) 58,
 90, 97.
 szemérm: — es 90, — etlen
 90.
 szemét 143, 167.
 szemölcs 148.
 szén (elaludt) 68, (eleven)
 71, — gőz 118, — vonó
 175.
 széna 195, — asztag 195,
 — boglya 57, 76, 193, —
 pajta 7, — rakás 197.
 szende 29.
 szenny 73, — es 17, — e-
 sedni: be — 17, — esi-
 teni: be — 17.
 szent: — kép 173, 174, —
 jánosbogar 143.
 szenvedni 7, el — 177.
 szép 16, 85, 187, — iteni
 16, — ség 16.
 szeplő 175.
 szerda 30.
 szerence 14, 159, — és 14,
 44, 159, — étlenség 17,
 122.
 szeret: — ni 31, 116, — ő
 23.
 szerint 8, 116.
 szerkamra 74.
 szertartás 26, 27.
 szerű 26.
 szerzetes 84.
 szeszélyeskedni 17.
 szét 184.
 Szibéria 132.
 szidni 22, 43, 44.
 sziget 53, 195.
 szigony 126, 180.
 szigor 89.
 szij 181.
 szikár 47.
 szikra 35.
 szilánk 38, 151, — tuskó
 39.
 szilárd 47, 95, 137, 162,
 — an 90, — ulni 137.
 szilfa 24, 51.
 Szimbirszk 181.
 szín 119.
 szín 163, — ét hagyni 163,
 — ú 163.
 színezni 98.
 sziszegni 43.
 szita 3, — kötő 25, — álni 3.
 szív 182.

szíves: légy sz. ! 158.
 szívároggni: el — 120.
 szívárvány 7, 115.
 szívódni: be — 119.
 szívós 104, 162.
 szó 119, szavát adni 119,
 — fogadó 18.
 szokás 26, 27.
 szokatlanul 2.
 szokni: hozzá — 16, 41,
 meg — 41.
 szolga 158, — személyzet
 158.
 szólítani 27.
 szombat 149.
 szomor: — ú 48, — kodni
 48, — úság 48.
 szomszéd 6, 80.
 szop: — ni 11, — tatni 11.
 — szor, — szer 53, 157.
 szorgalmas 35.
 szorítani 38, 50, 108, 168.
 szórni 10, 121, szét — 113,
 114.
 szóródn: szét — 114.
 szoronga: — ni 64, — tni
 38, 50, 168.
 szoros 38, 168.
 szorulni (egymáshoz) 64.
 szorultság 50, 144.
 szöglet 67, 98, — es 67,
 — es borsó 149.
 szők: — evény 200, — ni
 121.
 szőni 163.
 szőr 84, 134, 160, — csip-
 tető 42, — os 129, 134,
 160.
 szörny (szélben járó) 204.
 szövethkezni 23.
 szövöszék 103.
 szű 147.
 szunyog 173.
 szunyókálni 13.
 szúr: — ni 118, 186, át —
 152, le — 129, — ás 186.
 szurok 125.
 szuszlik 105.
 szügy 14, — elő 190.
 szűk 5, 38, 168, — iteni 5,
 168, — ulni 5.
 szűkség 134, 160, — et
 szenvedni 160, — es 73.
 szűlni 142.
 szünni: meg — 164.
 szürke 71, — és 108.
 szűr: — ni 117, — ő 117.
 szűzhártya 187.

T

tág 145, — ra nyitni (a sze-
 mé) 169, — as 17, — ita-
 ni: ki — 145, — ulni:
 ki —, meg — 145.

tagadni 182, meg — 172.
 tajték 117.
 takácsborda 38.
 takarékos 109.
 takarmány 77, — hulladék
 136.
 takar: — ni: be — 96, — ő
 202, — ódzni: be — 96.
 takaros 180.
 takony 84, — os 84.
 tál 158, 169, 179.
 találkozni 161.
 találni 82, 170, 173, el — 7,
 170, ki — 7, rá — 96.
 találós mese 30.
 talán 159, 198.
 talp 95, (cipő-t.) 177.
 táltos 10.
 támasz 162, 179, — kodni
 155, — tani 162, meg —
 160, 179, — ték 160.
 tanács 14, — olni 14.
 tánczolni 158.
 tan: — itani 196, 199,
 — ulni 199.
 tántorogni 126.
 tanu 133.
 tapadós 158.
 tapintani: meg — 46.
 tapló 15.
 tapodni 108, 157.
 tapogat: — ni 46, — ózni
 46.
 taposni 165, (agyagot) 195,
 le — 163.
 tapsolni 141.
 taraczkbúza 154.
 taraj 72.
 tárgy 21.
 tárbáz 74.
 tarisznia 156.
 tark: — a 191, — itani 191.
 tarkó 12.
 tarló 40.
 tárn: ki — 58.
 társ 30.
 tartani 170, ki — 177, 186,
 meg — 169, vissza — 171,
 179.
 tartó 116, 126.
 tartózkod: — ni 179, — ő
 179.
 tartóztatni 171.
 tárva-nyitva 179.
 taszítani 163, 187.
 tatár 175, — nő 84.
 tatárka 51.
 tátani: ki — 58.
 tavaly 96.
 tavasz 142, — szal 142.
 táveső 160.
 távol: — i 1, 16, — ság 53.
 távolítani: el — 122.
 te 11.
 tea 180.

tégla 73.
tegnap 12, — előtt 202, — i 12.
tehát 10.
tehen 11, (kétéves) 170.
teher 132, — be esni 28, — kocsi 1, 79.
tehetség 35, — es 35.
tehetetlen 35.
tej 118, (savanyított) 174, — föl 39, — út 55.
tekerő: — dzni 22, — ke-rék 22, — zni 28.
teketóriázní 156.
teknő 76, 77, 156, 189, 197.
tél 35, — en 35.
tele 172, telised t. 182.
telni: meg— 172.
telepedni: le— 203.
temetni 186, el— 106.
temető 85.
templom 187.
tengely 162, — szeg 193.
tenger 169.
tenni 171, (vhová) 47, 51, át— 78, hozzá— 52, 54, le— (kalapot) 47, túl— (vkin) 14.
ténta 180.
tenyér 20, 173.
tenyészni 196.
tépdelni 180.
tépni 158, 182, ki— 134, 158, (gyökerestül) 67, szét— 158.
térd 182, — et hajtani 134, — kalács 87, 182.
térdelni: le— 109, meg— 182.
teremteni 142.
teremtette! 156.
téres 17.
terhelni 13, 57, meg— 185.
terhes 29, 97, 136, — edni: meg— 98.
teríteni: ki— 58, 115, szét— 58.
terjedni: ki— 115, szét— 115.
terjeszteni 58, el— 115.
terméketlen 38.
ternet 111.
térni: vissza— 159.
tertyedt 81.
test 111, 121, 129, 197, — es 87, — ör 51, — vér 167.
tészta 189, — ás 158.
tétezett mértékkel 176.
tétova 55.
tető (ház-) 143, 202, — deszka 189, — gerenda 61.
tetszeni 31, 171.
tetű 106.

teve 164.
téved: — ni 27, el— 8, — es 27.
ti 11.
tikkasztó 102.
tíl: — ó 170, — olni 170.
tímó 9.
tincs 92.
tipecni 28, 200.
tiporni 157.
tiszt: — a 44, 158, 166, — átlán 44, — íteni 158, — ulni 167.
tisztel: — et 38, — ni 38.
tisztesség 170, — es 44, 45, 170.
titkon 201.
tiz 204.
tó 79.
toboz (fenyő) 16.
tojás 134, 85.
tok 25, 53, 104, — tól, — től 141.
toll 160, — szár 149.
tolakodni 37.
toldani: meg— 123.
tol: — ni 153, — ózár 104.
tomp: — a 87, 161, — a hegyű 106, — itani 87, — ulni 87, meg— (a hegyén) 106.
torkolat 139, 152.
torma 36.
torok 59, 105, — baj 105.
tolvaj 201.
tő 162.
tőgy 136.
tők 28, 62.
tőke 60.
tőkfilkő 191.
tölcsér 198.
töltécföld 166.
tölteni 172, (ítalt a hordóból) 14, meg— (a pus-kát) 30.
tölgyfa 30.
tömré lenni 151.
tönköly 100.
tönkre jutni v. menni 45, 160, 162.
tör 58.
töredezni 162, 198.
törékeny 89, 94.
törköly 100.
törni 52, át— 152, 202, el— 4, 52, 113, 132, 158, 198, ketté— 61, 158, ki— 152, le— 61, meg— (ítal) 118, szét 199.
törő (a tilónál) 51.
törött 113, 132.
törül: — ni 149, — köző 8.
törvényszék 128.
tragacs 90.
trágya 169, — bogár 90.

tréfa 88, 154, — ából 1, 31, — ázni 154.
tudakolni 162.
tudni 96, meg— 96.
tudósítás 46.
tul: — ság 19, — ságosan 19, — világ 82.
tunya 30.
turbékolni 68, 75.
turbokló 110.
turkálni 191.
tuskó 60, 106.
tutaj 125.
túzkok 69.
tű 25, — fok 25, 135.
tücsök 152.
tűdő 196, — bajos 67.
tükör 66, 78, 161.
türelem 177.
türelmes 177, 186.
tűrni 186, el— 177.
tűrni: fel— 159.
tűskés növény 104, 149, 156.
tüsszögni 126.
tűz 204, — es 189, — es üszök 204, — esedni: meg— 36, — i fa 204, — hely 204, (a kovács-nál) 77, — kő 204, — vörös 37.

Ty

tyúk 183, — ől 203.

U

udvar 60.
ugar 132, 133.
ugatni 34, 199.
ugorka 38.
ugrálni (félábon) 114.
ugrándozni 20.
ugra: — ni 121, (fölfelé) 20, — szteni 122, — tni 122.
úgy 5, 130, 163, ú. van! 198.
új 132, — év 132, — hold 190, — itani 122, meg— 132, — ra 132, — ulni: meg— 132.
ujj 108, kis u. 62, (öltöny) — 129.
unatni: meg— 27.
undor: — ító 17, — odni 26.
unni: meg— 27.
unoka 9.
úr 192, — nő 103.
uracs 20.
Ural folyó 23.
uralkodó 95.
Uralszk város 23.

úsz: —ni 18, —őszárny
141.
út 140, —mutató (fa) 84.
utálni 26.
után 198, egymás u. 192.
utazni 144.
utol: —érni 137, —só 30.
utca 14.

Ü

üdv (lelki ü.) 121, ü. ne-
ked, nektek! 159, 158.
üdvözlét 113, 158.
üdvözölni 113.
üget: —ni 32, —ve futni,
hajtatni 32.
ügy 134, —esség 85, —et-
len 84, —etlenül 85.
üledék 12, 100.
ül: —ni 81, —tetni 81,
le— 81.
ülő 126.
ünnepe 12, 92, 190, —elni
190, —i asztal 64, —nap
190.
üres 110.
ürge 27, 170.
üríteni: ki— 110.
űröm 6.
üst 51.
üstök 165.
ütközni 129, bele— 167.
ütöni 129, (pofon) 141, át—
202.
ütödni: meg— 4.
üveg 63, —cserép 198, —
gyöngy 21, 151, —pa-
laczk 63.
üzekegni 189.
üzni 44.

V

Vaccinium oxycoccus 153.
vacogni 83, 145.
vad 55, —állat 52, —disz-
nó 57, —lúd 55, —madár
55.
vadász 126, 191, —at 191,
—háló 156.
vádolni 1.
vadulni: meg— 12.
vagdalni (csórral) 118, (ap-
róra) 173.
vágni 60, el— 158, ki—
152, le— 109, szét— 158.
vágatni 20, 121, 122.
vagy 10, 23, 155, v. talán
10, v. úgy 198.
vagyódni 173, rá— 34.
vagyong 88, —os 88.
vaj 139, 195.
vajjon 10, 23.
váj: —ni 180, —őszköz 59.

vak 125, —nap 30, 38,
—tában keresni 46.
vakar: —ni 3, 46, 47,
meg— (lovat) 43, —ódz-
ni 6, —őszköz 116.
vakondok 6.
vala: —ki 155, —mennyi
107, —mi 155, —mikor
155.
választani 125, el— 190,
ki— 125.
váll 4, 48, —járom 67.
vallás 161.
válni 12, le— 12, szét— 12.
valódi 181.
valóságos 184.
változni: el— 192, meg—
192.
vályú 76, 197.
vankos 135, 177, —cziha
88.
ványoltatni 108.
var 65.
varázs: —ige 16, 30, —ló
7, 10, 30, 199, —olni 16,
30, 171, —szer 10.
váratlanul 14, 53.
varjú 77.
varni 66.
város 48.
varrni 132, hozzá— 123.
varrás, varrat 133.
varsa 84, 117, 144.
vásár 22, 94, —fia 79, —tér
94.
vasárnap 203.
vas 168, —bádóg 38, 143,
—fazék 188, —salak 168.
vasni: el— 145.
vastag 48, 87, 94, 158, 197.
vaszara 148.
vászor 103, 149, (tarka-
csikos) 191, (vékony) 62,
—kabát 153.
veder 82, 94, 203.
védeni, védelmezni 123,
193.
védőszellem 103.
vég 199, —bél 79.
végezni: be— 97.
végett 107, 198.
végződni 97.
vegý: —íteni 54, —ülni
54.
véknya (a ló v.) 76.
vékony 137, 143, —ítani
137, 143, —odni 143.
velő 88.
vemhezni 41.
vendég 41, 199, —elni:
meg— 118, 187, —el-
tetni: meg— 118, —lá-
tás 118, —tartás 187.
venni 16, el— 122, ki— 67,
le— 122, meg— 128.

vér 30, —es 30.
veréb 113, 131.
vereked: —ni 130, 176,
185, 201, —és 201.
verem 92.
veríték 157.
verni 95, 156, föl— (port)
175, meg— 36, 176.
versszak 121.
verszt 140.
vese 2, 111, 197.
véső 10, 13, 59.
veszedelmes 42.
veszekedni 201.
veszendőbe menni 34.
veszét 193.
veszni: el— 97, 112, 140.
vesz(i)teni 112, (játékban)
203, (friss izét) 118, el—
140.
vesződni 44.
vessző 48.
veszteség 123.
véték 1.
vetélni: el— 100.
vetelő 15.
vetés (ősz) 195.
vétkes 1.
vetközni: le— 47, 114.
vetni 2, 20, alá— (magát)
93, el— 169, le— (ruhát)
47, meg— 169.
vetődni 8.
vetőmag 201.
vezér 195.
vezetéknev 52.
vezetni 24, 131, be— 80.
viasz 15, 204.
Viburnum opulus 93.
vicsoritani (fogát) 26.
vigasztal: —ni 27, —ódni
27.
vigyáz: —ni 6, —atos 162.
vigyorogni 26.
vihar 168.
világ 143, 162, —ítani 143,
—os 143, —osság 143.
villa 116, 202.
villám 137, —lani 137.
villogás 147.
vinni 24, 82, 174, el— 24,
82, ki— 67.
vipera 132.
virág 132, 180, —vasárnap
71, —zani 151.
virics 51.
virrad: —ni 143, 172, —at
154.
viselni: el— 133.
viselés 29, 97.
viszont adni 159.
vissz: —a 55, —ája vmi-
nek 176, —afelé 55,
—fény 154, —horog 62.
vitatkozni 159.

víz 152, —ár 23, —i szel-
lem 152, —kór 152, 153,
—malom 9, 89, —men-
tében 84, —part 139.
vizelet 148.
vizsgálni: meg— 119, 163.
Volga 8.
vonni 174, vissza— 177.
vonó: —háló 117, 121,
—kötél 40, —szíj 128.
vonszolni 118.
vő 65, —fély 66, 89, —le-
gény 62, 65.
vödör l. veder.
völgy 1, 198, —ecske 83.
vörös 37, —áfonya 67,
—hagyma 125, —hajú
37, —réz 99.

Z

zab 117, —liszt 169.
zabola 26, 90, 136, —szíj
4, —ázni 136.
zaeskö 23, 53.
zajongni 147.

zajt csapni 65.
zálog 113.
záfog 194.
zárulni: meg— 50, 109.
zárni 104, be— 49, 104,
135.
zátony 15.
zavarba ejteni 73.
zavarba jönni 5.
zavarni 102, 185, fel— 102,
meg— 5, össze— 102.
zavarodni: fel— 99, meg—
5, 156, össze— 102.
zavaros 99, 102, —an 99.
Zelnicze-meggy (Prunus
padus) 132.
zendülni: fel— 99.
zihálni 35.
zizegni 180.
zokogni 12.
zöld 24, 122, —ülni 24.
zörögni 150.
zug 67.
zügni 61, 64, 65, 147.
zuhanai: le— 18.
zurboló 110.

zúza 92.
zúzmara 94.
zúzni 199, (mozsárban)
176, 190, (szennyes ru-
hát) 74, össze— 83.
zúzó 67, 73, —teknő 72.
zuvatol: —ni 10, —ás 10.
zümmögni 90.

Zs

zsák 86.
zsálya 153.
zsámoly 60.
zséb 69, —kés 54, 95.
zsémbes 113.
zseréb 54, —et lúgban áz-
tatni 63.
zsibbadni: el— 139.
zsindey 162.
zsinór 57, 65, —ka 137.
zsír 139, —ozni 139, —ré-
teg 139.
zsörtölődő ember 83.
zsurló (fü) 22.

NÉMET SZÓMUTATÓ.

A

aas 202.
 ab | gabe 75, 93, —gestanden werden 118, 167, —hang 178, —hängig 198, —satz (am stiefel) 63, —scheidung nehmen 123, —schüssig 118, 178, 198, —sichtlich 31, —stand 53, —teilung (im zimmer) 184.
 abend 61, —gesellschaft 192.
 aber 155.
 Abies (Picea) excelsa 185.
 abortiren 100.
 achse 162, —nnagel 193.
 achsel | höhle 48, 53, —zwickel 66.
 acht = a. geben 6.
 acht (= 8) 113, —zig 113.
 acht | en 38, sich — 6, —ung 38.
 acker | beet 4, —land 109.
 adamsapfel 87.
 ader 30.
 adler 13, 59.
 affe 193.
 alter 78.
 ahlkirschbaum (Prunus padus) 132.
 ahorn 199.
 akazie 192.
 alaun 9.
 all 98, 107.
 allein 98.
 allmählich 48, 98.
 alldrucken 200.
 als 95.
 alt 74, 199, a-es weib 72, a. werden 199.
 alters | genosse 156, —schwach werden 32.
 amboss 126.
 ameise 70, —nhaufen 71.
 an 141, —fang, —fangen

109, —fangs 104, —gelegenheit 134, —höhe 161, 171, —satz (des bodenbrettes) 52, —statt 203, —ständig 44, 187, —ständigkeit 170, —teil 197, —trieb: aus eigenem a. 86, 161, —verwandter 51.
 ander 19, 82, 160, 193, —nfalls 192, —thalb 142.
 anführer 195.
 angel(haken) 93, 200.
 anstrengen: über — 13.
 antlitz 78, 104, 119.
 apfel 93, 192, —baum 93.
 apoplexie 103.
 arbeit 12, —en 12, —sam 12.
 arithmetik 38.
 arm 48, —band 125.
 arm (= zweig) 31.
 arm (adj.) 5, 32, 86, 188.
 armut 187, 188.
 arschine: $\frac{1}{16}$ a. 199.
 arsenik 90.
 -artig 84.
 arznei 16, 129.
 asche 63.
 ast 173.
 atem 124, 181, ausser a. sein 168.
 atmen 124, schwer a. 168.
 auch 155.
 auerhahn 59, 194.
 auge 78, —nbraue 35, —n-lid 50, —nnass: nach a. 188, —stern 151, —wimper 43.
 auf! 8.
 auf | gedunsen 79, —lauf: a. machen 99, —muntern 169, —wärts 143, —zuggarn 76.
 aus | einander 184, —gelassen 153, —gespienes 43, —gezeichnet 62, —haltend 186, —schlau-

ben 147, —schweifend 7, 22, —sehen (das) 119, —stehend (v. den augen) 42, —wuchs 87.
 aussen (das a. befindliche, von aussen) 172, —seite 177.
 ausser 109.
 ast 108.

Ä

ähre 110.
 ähnlich 24, 95.
 ändern: ver-, sich, 192.
 ängstigen: sich ä. 101, 185, 201.
 ärger: ä. haben 158.
 ärmel 129.
 ästig 173.
 äusser-: das ä-e 136, 172.

B

bach 139, —stelze 101.
 backen | knochen 104, —zahn 194.
 back | en 104, —trog 189.
 bade | besen, —quast 87, —stube 89.
 balg 169.
 balken 96, —gefüge (auf dem grabe) 179, —ge-lage, —werk 26, 108.
 ball (holz-) 88, —spiel 112, 173.
 band 82, —wurm 144.
 bank 79, 113, 159, 201.
 barfüssig 130.
 barsch (adj.) 118.
 bart 125.
 baschkire 110.
 bast (linden-) 89, —matte 185, —schuh 135, —schuhschnur 57, 135.
 bauch 46, 198, auf dem (den) b. 196, —gurt 46, 115.

- baum 29, —gipfel 166,
—laus 121, —saft 46,
118, —stamm 203,
—stumpf 172, —wolle
84, —wollenzeug 40.
bauschen 154.
bär 192, der grosse b. 3,
137, —enklaui (bot.) 107.
be | dürfnis 134, —fehlen
52, —fleissigen sich 167,
—gegen sich 45, —gin-
nen 109, —gleiten 15,
—gütert 88, —handeln
171, —hende 203, —he-
xung 125, —hufs 198,
—kannt sein 93, —kü-
mert sein 74, —leibt 87,
—leidigen 80, —mitlei-
den 147, —mühen sich
103, 167, —obachten
169, —rauschen sich
197, —reißt 21, 35, —rei-
ten 21, 35, —reitwillig
73, —sichtigen 163,
—ruhigen 8, —rührtigt
178, —satz 41, 145, 154,
—schädigt 101, —schleu-
nigen 197, —schweren
57, 185, —schwichtigen
27, 83, —sitz: in b.
nehmen 29, —sorgt sein
185, —trachten 99, 188,
—triebsam 12, —trug
192, —trunken 197,
—trägen 192, —trüben
sich 48, —wegen 52, 157,
sich 52, (hin u. her)
49, —wirten 118, 187.
bei 94, 141.
bein 149, —binde 108.
beissen 70, 118, 139, 172,
ab—, zer— 158, —d 32.
bellen 34, 199.
berg 121, 171, —abhang
171, —gipfel 166, 171,
—kamm 176.
bersten 142, 152.
bessen 141, 150.
besser | n: aus— 122, 177,
—ung 122.
bete 181.
beten 6, 63.
bett 203, —pfühl 177,
—zeug 135.
betten 115.
bettler 63.
beuchen 74.
beugen sich 155.
beule 87.
beutel 23, 53.
bieg | en 9, sich 9, 45, 95,
97, aus— 76, herunter—
75, —sam 9, 104, —ung
74.
biene 52, (männl.) 120,
—ngarten 102, —nkorb
199.
bier 120, —rest 55,
—würze 15.
billig 32.
binden 123, 138, ab— 114,
an— 67, 123, auf— 114,
los— 114, ver— 23, zu-
sammen— 123.
birke 51, —nsaft 51, —nteer
168, —nwald 51.
birkhuhn 15.
bis 86, 157, —jetzt 157.
bisamratte 15.
bitten 18, 27, 158, 168, 203.
bitter 146.
blase: —n bekommen 42,
—nfuss 196, 202.
blase | n 199, —balg 199.
blatt 141, —käfer 202.
blätter | n 147, 180, —nar-
big 147.
blau 71, —beere 51.
blässig 53.
blättermagen 132.
blech 152.
blei 164.
bleiben 30.
blind 125, —ekuh 78,
—schleiche 132, 171.
blinzeln 83, 87, zu— 37.
blitz 137.
blöken 84.
blößen: ent— (sich) 130.
blume 180.
blut 30, —egel 117, —ig 30.
blühen (korn) 151.
blüte 132, 180.
bock 155, böcke zum auf-
hängen 155.
boden 162, —balken 61, —
raum 112, —satz 82, 132.
bofist 123.
bogen 191.
bohne 100.
bohre | n 100, durch—
152, —r 100, 101.
borg: auf b. 74.
botschaft 46.
böse 194.
brachland 133.
bracken 169.
brand (im getreide) 14,
—geruch 11.
branntwein 11.
brassen 141.
brat | en 104, 146, —pfanne
130.
branchen 73, ver— 97.
braun 174.
brausen 64, 65, 147.
braut 142, —führer 89,
—jungfer 36, —preis 48,
—werber 24, 43, —wer-
berin 24.
brav 73.
brätling 46.
bräutigam 62, 65.
brechen (= vomiren) 43.
brech | en 52, (hanf) 170,
ab— 4, 52, 61, 158, ent-
zwei— 61, 158, klein—
199, unter— 111, zer—
113, 132, —stange 83.
breit 115, —e 115, 194,
—en 115: aus— 58,
(sich) 115.
bremse 74, 102.
brennen 141, (ohne flam-
me) 11, (verdeckt) 28.
brett 40.
brief 138.
brille 78.
bringen 80, fort— 82.
brod 134, —kante 134,
—kruste 47, —schnitte
181.
brombeer | e 51, —strauch
51.
bröckeln (sich) 162, zer—
162, 199, sich 114, 198.
bruch 112.
bruder (älterer) 105, (jün-
gerer) 149.
brumm | en 87, —kreisel
68.
brunnen 109, 134, —eimer
94, 158, —schwengel
157, —stange 158,
—ständer 158.
brunsten 189.
brust 67, (v. tieren) 14,
—baum (am webstuhl)
45, —bein (der vögel)
26, —latz 67, —schmuck
3, —spange 147, —warze
183.
brüchig 89, 94.
brücke 64, (aus stangen)
61, eine br. schlagen 47.
brüllen 86.
brüten 108.
buch 63, —stabe 115.
buchweizen 51.
bunt 191, —specht 55, 62,
191.
bursch 9, 24.
burzeln 186.
busch 161, —ig 83.
busen 54.
butter 139, 195, —milch
190, —n 190, 195,
—stössel 51.
bündel 92, 138, (hanf od.
flachs) 125, 142, (linden-
bast) 163.
bürde 132.
bürsten (hanf od. flachs)
151.
büschel 22, 92, 114, 141, 165.

C

champignon 131.
charwoche 7.
China 73.

D

da 192, von da 192, —hin 192.
dach 85, 143, 202, (am wagen) 79, —brett 189, —first 176, —schindel 162, —sparren 25, 124.
dachs 108.
dame 103.
dampf 101, 106, —en 72, ver— 48.
dank 158, —n 158, 171.
darm 105.
darnach 198.
daumen 109.
dammen 98.
dämmerungsblind 183.
decke 202, (eines zimmers) 85.
deckel 50, —n 50.
decken 96, 202, be—, sich, 96, ver— 50, zu— 50, 96, sich 96.
degradiren 66.
dehnen: aus— (sich) 145.
denken 153.
dengeln 173.
der | artig 84, —gleichen 188, —jenige 39.
dicht 29, 48, 104, 135, —en: zu—, ver— 135, —belaubt 83.
dick 29, 48, 94, 114, 135, 158, 197, —icht 186.
dieb 201.
diener 158, —schaft 158.
dienstag 19.
dieser 74, 129.
ding 21.
dingen: ab— 196, ver—, sich, 65.
distel 50.
dompfaffe 190.
draht 106.
drangsal 50.
draussen 172.
drängen 38, 168, sich 37, an—, sich, 37, be— 38, 50, zusammen—, sich, 64.
dreck 56, 99.
drehen 98, 100, sich 77, 100, 131, ver—, sich, 54, zusammen—, sich, 98.
dreist 38, —igkeit 38.
dresch | en 129, (m. pferden) 8, —flegel 130, 166,

dessen griff 203, —tenne 26.
drei 202, —ssig 202.
dringen: durch— 202.
dritter 202.
drohen 30.
drohne 114.
drolligkeit 88.
drossel 55.
dröhnen 63, 157.
drücken 38, 108, 168, zer— 83, zusammen— 83, 184, —d 102.
drüse 176, 181.
doch 12, 130.
dohle 180.
donner 7, —n 7, 10, 63, —keil 7, —stag 66.
dorn | busch 25, —gewächs 104, 149, 156.
dorf 20, —ältester 128, —polizist 128, —tor 191, —viertel 60.
dort 82, 192, von d. 82, —hin 192.
dörren 169.
du 11.
dudelsack 120, 150, —pfeifer 150.
dulden 177, 186.
dumm 1, 191, —kopf 191, 165.
dumpfig 102.
dunkel 117, 161, 164, —brann 64, —farbig 161, —rot 161.
dunst 106.
durch 202, —fall 198, d. haben 181, —sichtig 203.
dünger 169.
dünken 171.
dünn 137, 143, (= flüssig) 148.
dünsten: aus— 48.
dürre 169, d. werden 42, 169.

E

eben 156, 168, 176, —e 81, 176.
eben (so eben) 169.
eber 124.
eberesche 103.
ebnen 168.
echt 181.
eck | e 67, 98, —zahn 7.
-eckig 67.
egge 128, —n 128.
ehemal | s 11, —ig 11.
ehemann 193, der ältere bruder des e—s 98.
ehren 124.
ei 84, 134.
eiche 30.

eichel 16.
eichhorn 93.
eid 106, 173.
eidechse 56.
eifersüchtig sein 67.
eifrig werden 35.
eigen | sinnig 79, 196, —tum 88, —tumszeichen 172.
eignen: zu—, sich, 29.
eilen 198, be—, sich, 46, 198.
eimer 203, —chen 82.
ein 96, —er 42, —armig 184, —fältig 1, —hode 42, —mal 96: auf e. 34, —sam 192, —tracht: in e. 198.
eingeweide 198.
eignen: ver—, sich, 23.
ein | legemesser 54, 95, —schießel (in einem kleide) 33, —schlag (beim weben) 193, —schnitt 59.
eis 100, —hacke 95, —zapfen 172.
eisen 168, —blech 38, 143, —schlacke 168.
eiter 111, —ig 111, —n 111.
ekeln, sich, 26.
elefant 119.
elend 17.
elentier 99.
elle 186, —nbogen 180.
elster 177.
emsig 12, 35.
empfangen 34.
empfind | en 123, —ung 123.
end | e 199, —igen 97, be— 97.
eng 5, 38, 168, —en: ver— 5.
engel 103.
enkel(in) 9.
ente(rich) 71.
entfern | t 1, 16, —ung 53.
entgegen 45.
enthaltssam 179.
entlang 167.
entwenden 153.
entweder — oder 23.
entzwei 132, (mitten e.) 142.
er 200.
erbarmen, sich, 139.
erbse 101, —nschote 51.
erd | e 133, 166, —beere 51, —hügelchen 161.
erfahren 96.
erinnern, sich, 6.
erkälten, sich, 199.
erle 137.

ermüden 19.
ernten 203.
erst 104, (dann e.) 169,
der erste 96.
esel 8.
espe 15.
esse 77, 204.
essen 136.
etwa 198.
etwas 155.
eule 165.
euter 136.

F

fabel 33.
fade 105.
faden 137.
faden (mass) 40, 178.
fahlgrau 120.
fahren 55, 105, 174, los—
157, 167, über— 61.
falb 189.
falke 145.
falle 157.
fallen 140, 177, 195. (v.
fluss) 54, an— 157, hin—
176, um— 29, 79, 176,
ver— 45, 113, zer— 113.
falte 54, 59, —n bekom-
men 96.
falten 96, sich 59.
faltensmagen 132.
falz 18.
familie 72, 131, —nname
52.
fangen: an— 109.
fangeisen 58.
farbe 163, (stoff) 120, die
f. verlieren 163.
-farbig 163.
farnkraut 50, 153.
farz 101, —en 101.
fasching 139.
faser 181, —ig 181.
fass (fasschen) 77, 80, 105,
—reif 70.
fasten 169.
faul (= träge) 30, 56, 90,
—enzen 196.
faulbeerbaum (Prunus pa-
dus) 132.
faulen: ver— 133, f. ma-
chen 133.
faust 135, 184, —hand-
schuh 3.
fächern 198.
fächeln: ein— 169, 202.
fähig 14, 35, —keit 35.
fahre 108.
fallen 196.
farb | en 98, 120, —er 120,
—erröte 37.
farse 170.
feder 160, —busch 162,
—kiel 149.

fegen 149.
fehler 1, 27, (in einem
gewebe) 149.
feier | n 190, —tag 92.
feile 24.
feilschen 196.
fein 137.
feind 167.
feist 114.
feld 45, 109, 190.
fell 169.
femerstange 174.
fenster 58, 190, —laden
190, —glas, —scheibe
58, 190.
ferkel 124.
fern | e 16, in der f., aus
der f. 1, —erhin 196,
—rohr 160.
ferse 63, 193.
fertig 21, 35, f. machen
21, 35.
fertigen: ver— 171.
fesseln 119, in f. schlagen
119.
fest(tag) 190.
fest 47, 90, 104, 137, 162,
165.
fett 87, 114, 139, 182,
—lager 139.
fetzen 133, 175.
feucht 92, —en 92.
feuer 204, —brand 204,
—haken 93, —herd 68,
—schwamm 15, —stahl
141, 178, —stätte 204,
—stein 204.
feuern: an— 169.
fiber 181.
fichte, s. Abies, Pinus.
fieber 199, (das hitzige)
157, (das kalte) 123, 149.
filter 117.
filtriren 117.
filz 66, 78, —stiefel 66.
finden 173, be—, sich, 166.
finger 108, (der kleine f.)
62, —hut 108, —n 182,
—spitze: mit den f.—n
nehmen 182, —sträh-
chen 152.
finster 164.
firse 176.
fisch 107, —en 107, —ga-
bel 126, 180, —gräte
151, —hamen 8, —lai-
che 200, —reuse 84, 117,
—rogen 200, —schuppen
50, —suppe 154.
fischer 107, —stange 110.
fitze 136.
flach 81, —e seite 81, —e
stelle 81.
flachs, s. lein, —bündel
125, —bürste 151.

fladen 94.
flagge 20.
flamme 141.
flattern 199.
flaum 84.
flechte 65.
flechten 22, (bastschuhe)
52, (das haar) 138.
fleck (zum flicken) 114.
flecken 102.
fledermaus 131.
flehen 6, 27, 158, 168, 203.
fleisch 8, 56, 101, —ig 197,
—piroge 50.
flennen 26.
flicken 114.
fliege 149, (kleine) 196, 202.
—nchwamm 149.
fliegen 200, herab— 195.
fliehen: ent— 157.
fliessen 29, (v. blut) 157,
aus— 119, 120, 165.
flimmern 21.
flink 203.
flinte 101, —nkugel 107.
floh 101.
floss 125.
flosse 141.
fluchen: ver— 18.
fluss, s. flüsschen, —mün-
dung 139, —ufer 36.
flügel 141.
flüsschen 139.
flüssig 148.
flüstern 101.
folgen: ver— 44.
form 163.
forschen: aus— 162.
fort! 160.
fortwährend 20.
föhre, s. Pinus.
fördern: be— 197.
—förmig 163.
frag | en 18, be— 162,
—selig 96.
franse 144.
franzose 47.
frau 6, bruder der f. 107,
schwester der f. 49, 107,
—enzimmer 36.
frech 90.
frei 110, —gebig 21, 158,
195, —heit 17.
freitag 11.
fremd 32.
fressen 136.
freude 35, 36, 116.
freuen, sich, 36, 44.
freund 175.
friedhof 85.
frieden 57.
frieren 149, ab— 11, ge—
149.
froh werden 14, 35, 116.
frosch 146, —wurm 28.

frost 165.
 frucht 136, —kern 163.
 früh 17, —er 11.
 frühling 142, —ssaat 142.
 fuder 204.
 fuchs 168, —eisen 58,
 —farben 144, —schwän-
 zen 27.
 fuhr | mann 13, —wagen
 1, 79.
 fundament 91.
 funke 35.
 furche 60.
 furchtsam 35, 42.
 furt 65.
 fuss 193, zu f. 142, —be-
 kleidung: f. anlegen 124,
 —binde 108, —boden
 193, raum unter dem f.
 162, —fesseln 165, —fet-
 zen 165, —gänger 142,
 —gelenk, —knöchel 93,
 —pfad 125, —rücken
 104, —sohle 173.
 futter 77, —sack 127.
 fühlen 171, be— 46.
 führen 131, 174, herbei—
 24, herein—80, hinein—
 80, hinaus— 67, über—
 61, ver—7, weg—24, 82.
 fülle 95, 170.
 füll | en (verb) 172, —erde
 166.
 füllen (das) 41, 168, (ein-
 jähr.) 30, f. werfen 41.
 fünf 103, —zig 3.
 für 198.
 fürchten (sich) 42, 152.
 fürst 49.

G

gabel 116, 202.
 gackern 56, 70, 158.
 galle 198.
 gallerte 128.
 galoppiren 20, 121.
 gans 50.
 ganz 98, 145.
 garbe 63, —nhaufen 127,
 132.
 garnwinde 22, 32, 70.
 garten 92, 115, 116, —beet
 28, —erdbeere 138.
 gasse 14.
 gast 41, 199, —mahl 12,
 118, 187.
 ratt | e 193, —in 6.
 grumen 136.
 gähnen 4.
 gähren 32.
 gänsefuss 86.
 gaspe 24.
 geachtet 38.
 gebälk 108.
 gebären 142.
 gebäude 51.
 geben 93, [es giebt nicht
 140, er—, sich, 93.
 gebet 63.
 gebinde (in einer strähne)
 196.
 gebiss (am zaume) 136.
 gebrauch 26.
 gebückt 75.
 gedanke 153.
 gedächtnis 6, 14, —feier
 6, 31.
 gedeihen 14, 196.
 geduld 177, —ig 177, 186.
 gefallen 31.
 gefängnis 163.
 gefährlich 42.
 gefährte 30.
 gefäss 114, 116, 108, 167,
 188.
 gefleckt 185.
 gefrässig 105, 135.
 gefroren 149.
 gegen 45, —stand 21, —
 über 161.
 gehen 55, 105, 144, auf—
 (= sich lösen) 12, (v.
 der sonne) 171, aus—
 (v. haaren) 165, aus-
 einander— 113, hin-
 aus— 171, hinein— 64,
 150, über— 61, ver—
 17, vorüber— 17, weg—
 55, zurück— 159.
 geheul 191.
 gehirn 88.
 gehorchen 18.
 gehorsam 18.
 geier 36.
 geifer 117.
 geige 77, —r 77.
 geisseln 36.
 geissfuss 117.
 geist 188.
 geiz 47, —ig 47.
 gelangen 11, 137.
 geländer 59.
 gelb 115, —braun 177,
 —grau 108, —sucht 115.
 geld 191, —beutel 33, 52.
 gelenk 123.
 geliebte 23.
 gelingen 14.
 gelt 38, 52.
 gelüsten 34.
 gemäss 8, 77, 116.
 gemeindeversammlung
 106.
 gemischt 54.
 geneigt 118, 155, 178.
 genesen 124.
 genug 92, 137.
 geputzt 32.
 gerade 21, 177, 111, g. zahl

160, g. machen, werden
 76.
 geraten 82, 170, (= gelin-
 gen) 14.
 geräumig 17.
 gerecht 177, —igkeit 177.
 gerede 119.
 gericht 128.
 gerne 35.
 gerinnen 139, 166.
 geronnene milch 166.
 gerste 194.
 gerte 48.
 geruch 151.
 gerücht 119.
 gerüst (zum trocknen des
 getreides) 154.
 geschäftig sein 89.
 geschenk 94.
 geschicklichkeit 85.
 geschirr 114.
 geschlecht 14, —sname 52.
 geschmack 175.
 geschwind 201.
 geschwister 167.
 geschwulst 152.
 geschwür 29, 135.
 gesellen, sich, 23, 140.
 gesicht 78, 104, 119.
 gesondert 190.
 gespenst 86.
 gestalt 163.
 gestern 12.
 gesund 124, —heit 124,
 167.
 getreide 97, 170, —haufen
 161, —körnchen 97,
 —schober 13, 57.
 getüpfelt 185.
 gevatter 75, —in 76.
 gewalt antun 109.
 gewandtheit 85.
 gewehr 101.
 gewinnst 194.
 gewiss 2, 107, 198.
 gewohnheit 27.
 gewöhnen, sich, 16, 41.
 gezahnt 149.
 gezupfter teig 113, 134.
 gezwungen 17.
 gierig 11, 119, 203.
 giessen 29, 47, 114, 164,
 be— 114, 153, er—,
 sich, 54.
 gimpel 150.
 gipfel 166.
 girren 68, 75.
 gitterförmiges 181.
 glas 63, 180, —flasche 63,
 —perle 21, 151, —scherbe
 198.
 glatt 20, 156, 168.
 glatz | e 75, —ig 144.
 glauben 12, 145, 161.
 glänzen 21, 27.

glätten 20.
gleich 24, 95, 156.
gleichen: ver— 156.
gleiten 126, 153.
glieb (das männliche) 157,
163, 176, 183, (das weib-
liche) 58, 97, —erreissen
42, 127.
glitschen 153.
glocke 150, 178.
glotzend 42.
glück 14, 159, —lich 14,
44, 159.
glühend 36.
gold 18, —käfer 74, 202.
gott 173, —esacker 85,
—esdienst 63.
gönnen 126.
götzenbild 63.
grab 85.
graben 3, 180, be— 186,
ver— 106.
gram 48.
granne 40.
gras 77, —boden 13, —feld
131, —platz 13.
grau werden 178.
graupe 65.
gräulich 108.
greifen 170.
greis 59.
grenz | furche 28, —schei-
de 186.
gries 65.
griff 9, 171.
grille 152.
grinsen 26.
grob 153.
gross 7, 89, 105, 153,
—mutter 7, 75, —vater
7, 75.
grube 21, 152, (auf einem
wege) 80.
grummet 55.
grund 162, zu grunde ge-
hen 162, —lage 91.
gruss 113, 158.
grün 24, 122, —es auf
dem wasser 146.
gründel 139.
gründlich 162.
gründling (Gobio fluvia-
tilis) 19, 65.
grütze 88, 101.
gurke 38.
gut 9, 19, 62, 80, 187,
—herzig 68.
güt | e 19, —ig 19.
gürtel 104, ohne g. 32.

H

haar 134, 160, (kopf—) 144,
—flechte 138, —ig 129,
134, 160, —scheitel 144.

hab: h. und gut 88, —süch-
tig 119.
habicht 37, 52, 145.
hacke 85.
hacken: zer— 173.
hafer 117, —mehl 169.
haftel 129, —n: zu— 129.
haften: an— 138, 201.
hagedorn 25.
hagel 100.
hager 47.
hahn 10, —enkamm 72.
hain 112.
haken: 58, 131.
haken: auf— 12, an— 129.
halb 142.
halber 103.
halfter, s. zaum, —riemen
181.
halm 40.
hals 86, —band 88, —star-
rig 152.
halten 169, 170, an—, sich,
23, 138, 140, auf— 164,
aus— 186, zurück— 171,
179.
hammer 88.
hand 3, —fläche 20, 173,
—griff 40, 67, —schuh
97, —tuch 8, —voll 20.
hanf 57, 109, —brecher
51, 170, —bündel 125,
—bürste 151, —öl 139.
hangen 194.
harke 74.
hart 47, 137, 204, —näckig
79, 196.
harz 125.
hase 74, 89, 112.
basel 148, —nuss 86.
haselhuhn 45, 102.
haspel 54, —n 54.
hauen 60, ab— 158, be—
141, 198.
hauer 7.
haufen 76, 193, 195.
haupt 109.
haus 72, 112, 143, h. und
hof 25, 72, —dach 143,
202, —geist 37, —reihe
60, —volk 29, 72, —wirt
72.
hausiren 194.
haut 169.
hälfte 142.
hängebett, —pritsche 116.
hängen 129, 194, h. blei-
ben 82, 129, auf— 129,
194.
hässlich 119.
hätscheln 9.
häufen 76.
häutchen 92, 142.
häuten: ab— 128.
hebamme 10.

hebebaum 80, 112.
heben 28, 132, auf— 132,
er—, sich, 42.
hechel 65.
hecht 135, 154.
hede 128.
heer 130.
heerde 66, 195.
heerschnepfe 45.
hefe 132.
heft 9.
heil | en 16, 177, 182,
—ung 122.
heiligen | bild 173, 174,
—schrank 174.
heimchen 152.
heiraten: ver— 10.
heiratsvermittler(in) 24.
heiss 151, 199.
heiter 190.
heizen 53.
helfen 107.
hell 143, h. werden 190,
—braun 40.
hellen: er— 143.
hemd 64, 72, —futter 8.
hemmen 179.
hengst 1.
henkel 40, 67, 135.
henne 183.
her | ab 136, —nach 198,
—aus 172.
Heracleum 64.
herbst 64.
herd 204.
herde, s. heerde.
hermelin 32.
herr 192.
herz 182.
heu 195, —baum 108,
—gabel 116, —haufen
76, 197, —schober 57,
195, —schrecke 152,
—schuppen 7.
heuer 70.
heulen 191.
hexe 200, —n 200, be—
78, 125.
hick 24, —en 18, 24.
hie und da 81.
hier 74, von h. 74.
hin und her 55, 100, 194.
hin | auf 136, 143, —aus
172.
hinreichend 137.
hilfe | e 107, —sarbeit 88.
himbeer | e 41, —strauch
41.
himmelswagen 137.
hindern 57.
hinken 191, —d 191.
hinten: das h. befindliche
46, 55, nach h. zu 78.
hinter 46, 47, der —e 78,
—backe 76, —teil 46.

hirse 202.
hirt 66.
hitz | e 151, —bläschen
164.

hobel 90.
hoch 143, —wasser 23.
hochzeit 171.
hocken: nieder— 75, 83.
hode 134.
hof 60, 143.
hoff | en 11, —nung 11,
145.
hohl 44, —e hand 20,
—eisen 10.
holen: aus— (m. der hand)
117, ein— 137.
holz | ball 146, —haufen
146, —scheid 107, 123,
—wurm 147.

honig 105, —scheibe,
—wabe 59, —wasser 147.
hopfen 41.
horchen 18, ge— 18.
horn 86, —los 87.
hosen 145, (leinene) 25,
—bein 97.

höhe 143.
höh | l | en 180, aus— 152,
180, —ung 44.

hölle 156.
hören: an— 18, auf— 164,
zu— 165.

huf 183, —eisen 155.

huldigen 99.

hummel 115, 160.

hund 2, 5, 28, 62, 71.

hundert 132.

hungern 203.

hungrig 203.

husten 197.

hut 147.

hübsch 180.

hüfte 200.

hügel 121, 161, —ig 161.

hülse 54.

hüpfen 114.

hüten 123, (vieh) 66.

hütte 53.

I

ich 10.

ihr 11.

iltis 101.

immer 20, 43, 72, —fort

167.

inner: das —e 15, 145,

186, 198, die —en teile

198.

insel 53, 195.

ins | geheim 201, —ge-

samt 86, 107.

irgend: i. wer 155, i. wann

155, i. was 155.

irre gehen, reden 8.

irr | en, sich, 27, —licht
191, —tum 27.

J

ja 12, 198, —wohl 10, 198.

jagd 191.

jahr 140, —esring 121.

jäger 126, 191, —garn 156.

jäh 185.

jäten 141.

jeder 34, 61, 86, 117, (ein

j.) 72.

jemand 155.

jener 82, 130, 200.

jenseits, das, 82.

jetzt 12, 33, —ig 33, 71.

joch 22.

johannis | beere 51, —bee-

renstrauch 51, —würm-

chen 143.

jucken 47.

jung 66, 129, —er mann

24, —es 102, 142, —fer:

alte j. 140, —geselle 52.

jüngling 9, 24.

K

kadaver 202.

kahl 130, —köpfig 75, 144.

kahn 72.

kaiser 95.

kakerlak 157.

kalb 101, —en 101.

kalk 18.

kalt 123.

kalmuke 56.

Kama 8.

kamel 164.

kamerad 30.

kamm 109, 173.

kampf 201.

kanone 173.

kapelle 179.

karausche 59.

karpfen 115.

kartoffel 192.

Kasan 52.

kasten 6, 126.

kattun 109.

katze 78, —njammer 88.

kauen 62, 70, 184.

kauern, sich, 75, nieder—

83.

kauf | en 128, ver— 128,

—laden 82, —mann 77,

194.

kaulbarsch 69.

kaum 188.

kavalier 20.

kavallerie 130.

käfig 55.

kälte 123.

kämmen 173.

kämpfen 201.

käse 183.

kätzchen 71.

kehle 105.

kehlhobel 175.

kehren: um— 159, zu-

rück— 159.

kehricht 143, 167.

kehrseite 176.

keil 116, (in einem kleide)

33, —förmig 166.

keim 56, —en 56, auf—

152.

kelle 3, 77, 135.

keller, s. vorratsgrube.

kellerassel 71.

kennen 93, er— 93.

kerb | e 59, —en: ein—

60, —holz, —stock 60,

kern 163.

kerze 143, —ndocht 198,

—nstumpf 162.

kessel 51.

kette 102, 119.

kettenfaden 76.

keuchen 35.

keule 73, 188.

kiebitz 159.

kiefer, s. Abies, Pinus.

kieme 125.

kienspan 38.

kind 9, 102, —ermütze

56, —erwickel 72.

kinn 21, —lade 21.

kirche 187, —nglocke 178.

kirgise 69.

kissen, s. kopfkissen.

kiste 126.

kitzel 70, —ig 70, —n 70.

klaffer 40, 178.

klagen: an— 1.

klammer 124.

klapp | en 145, —er 146,

—ern 83.

klar 166.

klatschen 81.

klatscherei 10.

klause 183.

klären, sich, 167, auf—,

sich, 190, er— 14.

kleb | en: an— 138, —rig

158.

klees 55, 82, 105, 180.

kleid 172, —futter 15.

kleiden, sich, 172, ab—,

sich, 47, an— (sich) 164,

172.

kleie 47, 72, 121.

klein 66, 98, 197, 200,

—vieh 197, —waren

197.

klette 71, 77.

klettern: hinauf— 13.

klimpeln 145.

klingle 34, —n 178.

klingen 21, 146, 185.
 klirren 178.
 klopfen 144.
 klotz 60, 106.
 kluft 83, 198.
 klug 14, 26.
 knabe 5.
 knallen 65, 146, 151.
 knapp 38.
 knarren 182.
 knäuel 135, —n 135.
 kneifen 182.
 kneipe 50, —er 50.
 kneten 51, 135, 192, (thon)
 195.
 knie 182, das k. beugen
 134, —en 182, nieder—
 109, —scheibe 87, 182.
 knirschen 62, 185.
 knistern 130, 146, 178.
 knittern 83, 84.
 knoblauch 18, 191.
 knochen 144, 149.
 knocken (hanf od. flachs)
 128, (wolle) 63.
 knopf 176.
 knorpel 72.
 knorren 87.
 knospe 71, 93.
 knoten 164, 176, k. bilden,
 machen 176.
 knöchel 87, —bein 93.
 knöpfen: auf— 12, zu—
 176.
 knuffen 187.
 knurren 179.
 knüllen 83, 84.
 knüttel 73.
 koehen 104, 199.
 kohl 77, —messer 157,
 —rübe 106.
 kohle 68, 71, 146, —n-
 dunst 118.
 kohlweise 69.
 kokettiren 77.
 kollerig werden 12.
 kommen 105, an— 72,
 be— 16, heraus— 171,
 herein— 64, um— 140,
 zurück— 159.
 konkubine 23.
 kopeke 108.
 kopf 109, —kissen 88, 135,
 —putz (der mädchen)
 171, —tuch 109, 127,
 —zeug (der verheirat.
 frauen) 53, —über 37.
 koralle 85.
 korb 19, 73, 76, 83, 108,
 (körbchen) 97, —wagen
 43.
 korinthen 26.
 korn 170, (körnchen) 97,
 —haufen 70, —kasten
 111.

kosak 52.
 kosten 175.
 kostsam 29.
 kot 56, 81, 99, 105, (dün-
 ner) 181, —ig 105, —ig
 werden 81.
 kotzen 187.
 körper 111, 121, 129, 197.
 krachen 130, 146, 186.
 kraft 33, 44, 95, 200, —los
 44, 110, 200.
 kragen 140.
 krallen 183, —n 182, 185.
 kram | er 164, —waren
 164.
 krampf 150, 172, 174.
 kranich 167.
 krank 187, —heit 187.
 kratzen 46, 47, 182, 185.
 kraus 71.
 krächzen 69.
 kräftig 95, 200.
 krähe 77.
 krähen 10, 178.
 krämpeln 156.
 krätze 66, 69.
 kreide 107.
 krempe 43.
 kreis: im k—e 159, —el 70.
 krepiren 202.
 kreutz 36, ein k. schla-
 gen 118, k. und quer
 100, —weise 194.
 krickente 151.
 kriechen 153, 192.
 krieg 200, 201, —sheer 130.
 krippe 124.
 kropf 97.
 krug 184.
 kruke 86.
 krume 162, 173.
 krumm 54, 74, 75, —holz
 96.
 kruste 50.
 krümeln (sich) 162, zer—
 162, 173.
 krümm | en 54, 75, sich 45,
 54, 75, —ung 74.
 kuchen 28, 42, 104, 111.
 kuckuck 75.
 kufe 62, 144, 147.
 kugel (holz—) 88, —förmig
 184.
 kuh 11, —pocken-impfer
 180.
 kumis 68.
 kummer 48, 125, 185.
 kummet 41, 128, —kissen
 98, —polster 25, —rie-
 men 128, 190.
 kupfer 99, —vitriol 147.
 kurz 66.
 kutsch | bock 81, —er 13.
 küchel 182, 183.
 kühl 126, k. werden 126.

kühlen: ab—, sich, 123.
 kühlung 38, 78.
 künftighin 196.
 künstler 15.
 künbis 62.
 kürzen: ver— (sich) 66.
 küssen 171, 189.

L.

lache 79, 83.
 lachen 75.
 laden 168, (ein gewehr)
 10, auf— 168, ein— 27,
 181.
 lamm 108, 110, —en 108.
 land 133.
 lang 201, l. und schwäch-
 tig 186, —e 187, 201,
 —e her 155, —sam 23,
 48, 188, 201.
 lassen 44, 100, ein—, sich,
 23, 138, herab— 177,
 herein— 80, los— 12,
 nieder—, sich, 203, ver—
 100, sich 145, weg—
 100, zurück— 44.
 last 132.
 laterne 49.
 latte 144.
 lau 82, l. werden 82.
 lauern 4, 150.
 laufen 189.
 laug | e 117, —en, —ig 117.
 laut 183.
 länglich 167.
 lärmern 45, 65, 147, 163.
 läufisch sein 65, 189.
 läugnen 173.
 leben (das) 108, 181, 182,
 —salter 11.
 leben 108, auf— 182.
 lebe wohl! 123.
 lebendig 182.
 leber 98.
 lebhaft 182.
 leder 120.
 leer 110, —en: ent— 110.
 leck werden 153.
 lecken (= leck sein) 119,
 120.
 lecken 140, 179.
 legen 47, 51, sich legen
 (v. winde) 83, ab—
 (kleid) 47, hinzu— 54,
 zu— 52.
 lehm 165.
 leihen: an—, sich, 155.
 lehren 196, 199.
 —lei 163.
 leib 121, 129, —wache 51.
 leicht 134.
 leiden (das) 36.
 leiden 7, 177.
 leihen, s. borg, ver— 111.

leim 136, —en 136.
 lein 26, —wand 62, 103, 191.
 leiste 144.
 leisten (der) 56, 58.
 leistenhobel 175.
 leiten 131, ver— 7.
 leiten 109.
 lende 76.
 lenkseil 168.
 lerche 167.
 lernen 199.
 lesen 203.
 letzt 30.
 leucht | en 27, 143, (v. dem blitz) 137, —er 143, 145, —wurm 143.
 libelle 25.
 licht 142.
 lieb | chen 9, —er, —e 116, —en 31, 116, —haber 23, —kosen 18, 141, —ling 9.
 lied 31.
 liederlich 7, 22.
 liegen 203.
 linde 134, —nbast 89, —nbaum (abgeschälter) 110, —nrinde 49, 110.
 link 125, —händig 125.
 linse 22.
 lippe 175.
 loben 88, ver— 142.
 loch 152.
 locke 71.
 locken 27, an— 16.
 locker 40, 69, —n 40.
 lohn 33, —arbeiter 158.
 lolch 106.
 lo(o)s 150.
 lose 110.
 löffel 61.
 lösen 12, 114, sich lösen 12, 114, auf—, sich, 129.
 löschen 128, aus— 128.
 löwe 6.
 lunge 196, —nkrank 67.
 lust 35, l. bekommen 173.
 lüge 125, —n 124.
 lügner 124.
 lüsten: ge— 34.

M

machen 171, auf— 195, los— 114.
 macht 44.
 made 52.
 magen 46, (bei den wiederkäuern) 132, (der vögel) 92.
 mager 19, 47, —n: ab— 19, 90.
 mahlen 9.
 mahnen: er— 196.
 -mal 53, 157.

mal | en 120, —er 120.
 malz 113.
 mangel 160, m. leiden 160.
 mangelhaft 26.
 mann 5.
 marder 121.
 mark 88.
 markt 22, 94, —platz 94.
 masern 37.
 masholder (beere) 93.
 mass 202, mit gehäuften m. 176.
 mastdarm 79.
 matt 161, —en: ab— 13.
 maul 119.
 maulwurf 6.
 maus 78, 152.
 mädchen 36.
 mähne 136.
 männchen (v. tieren) 7.
 märchen 30, 33.
 mässig 179.
 mäusefalk 40.
 meer 169.
 meerrettig 36.
 mehl 135, —kasten 111, —schaufel 116, —thau 14.
 mehren: ver— 12, 176, sich 12, 29, 54, 91, 176.
 meise 69.
 meissel 13, 59.
 meister 15.
 melde 86.
 melken 124.
 melodie 67.
 melone 170, vgl. wasserm.
 membrane 142.
 meng | en: ver—, sich, 54, —futter 102.
 mensch 11, 138.
 merk | en 171, —mal 93.
 messen 202.
 messer 133.
 messing 26.
 met 105.
 meteor 199.
 miauen 85.
 mieten: ver—, sich, 65.
 milch 118, (geronnene) 166, (saure) 174, (m. der fische) 118, —strasse 55.
 milz 125, 156.
 mindern: ver— 16, 112, sich 16, 177.
 mischen 54, sich 54, ein—, sich 54.
 mistkäfer 90.
 mitgift 94.
 mitleid 147, —en: be— 37.
 mitte 198, 201, (des leibes) 103.
 mittel | finger 201, —gross 201.

mitwoch 30.
 modell 11.
 mohn 87.
 mobrube 73.
 molke 190.
 monat 190, der erste 69, der zweite 69, 91, der dritte 110, der vierte 2, der fünfte 139, der sechste 133, der siebente 195, der achte 143, der neunte 26, der zehnte 30, der elfte 190, der zwölfte 112.
 mond 190, —esfinsternis 164, 200, —hof 190.
 montag 173.
 moor 82.
 moos 86.
 morast 153.
 morgen 18, am m. 17, —dämmerung 154, —s 17, —stern 154.
 mordwine 87.
 morsch 133.
 motte 67.
 möglichkeit 33.
 mönch 84.
 mörser 72.
 möwe 179.
 mund 136.
 murmeln 87.
 murmeltier 121.
 murren 34, 43, 83.
 muster 11.
 mutter 3, 4, —biene 52, —korn 18, —mal 174.
 mutwill | en treiben 3, 8, 17, —ig 153.
 mücke 173.
 mühe: mit m. 6, 188, —n: be—, sich, 103, 167.
 mühl | e 9, —damm 98, —gerinne 197, —teich 98, —trichter 97, —wehr 98.
 müller 9.
 mündung 152.
 münze (bot.) 98.
 mürbe 40, 69.
 mürrisch 113, 118.
 mütze 60, 84, 132.

N

nabe (am rade) 64.
 nabel 71.
 nach 198, (= gemäss) 8, n. einander 192.
 nachbar 6, 80.
 nachher 192.
 nachgeburt 80.
 nachlässig 188.
 nachricht 46.
 nacht 133.

nachtigall 151.
nacken 12.
nackt 130.
nadel 25, —öhr 25, 135.
nagel 101, 183.
nageln: an—, auf— 101.
nagen 70.
nahe 139.
naht 133.
name 22, —nsvetter 8.
nase 119, —nloch 119,
—nstüber 144.
nass 25, n. und klebrig 158.
natter 132.
nähen 132, aus— 162.
näher, sich, 139.
nässen 25, be— (sich) 148.
nebel 163, —ig 164.
neben 141, n. einander
30, —gasse 165, —sonne
30, 88.
necken 24, 202.
nehmen 16, ab— (trans.)
42, (intr.) 16, 177, an—
34, 52, auseinander— 18,
heraus— 67, weg— 122.
neid 67.
neiden: be— 14.
neigen, sich, 155.
nein 140.
nessel 199.
nest 28.
nett 44, 45, 180.
netz 160, —nadel 25,
—strick 160.
neu 132, —gierig 96,
—jahr 132, —lich 169.
neuern: er— (sich) 132.
neun 164, —zig 164.
nicht 4, 84, n. einmal 18.
nicken 191.
niederung 1, 83.
niedlich 180.
niedrig 83.
niere 2, 111, 197.
niessen 126, —wurz 71, 185.
nisse 151.
noch 55, 158.
nonne 84.
norden 123, 142.
not 17, 144, 160, in n.
sein 160, in n. geraten
96.
nörz 146.
nötig 73.
nudein 113, 134.
nun 12, (n. also) 23, nun!
10.
nur 5, 68, 159.
nuss, siehe haselnuss,
—schlaube 77.
nutzen 92, 194.
nüchtern 193, mit —em
magen 198.
nützlich 92.

O

ob 10, ob —oder 155.
oben auf 136.
ober: das o—e 136, o—er
136, —fläche 136, —
haupt 109.
obst 136.
ochs 200.
oder 10, 23.
ofen 68, —gabel 175,
—klappe 105, —quast
85, 87, —tür 105, —
wisch 85.
offen 195.
oheim 89.
ohne 109.
ohnmacht: in o. fallen 14.
ohr 40, —enschmalz 99,
—feigen 141, —gehänge
40, —läppchen 40.
onkel 75.
opfer 63, 189, —fest 189,
190.
opfern 80, 189, 190.
ordentlich 44, 170.
ordn en 170, —ung 26, 170.
Orion 67.
osten 171.
ostern 89, —tag 56.

Ö

öffnen (sich) 195.

P

paar 24, 87.
paaren, sich, 46.
packen 166.
palmsonntag 71.
pantoffel 110.
papier 53, —drache 53.
pappel 169.
passen: auf— 4, 150.
passend 14.
passgänger 135.
pastete 51, 96.
pech 125.
pein 7.
peitsche 91, 110.
pelz 65.
perle 1, 12.
pfad 125.
pfahl 101, 121.
pfand 113.
pfannkuchen 16, 32, 39, 80.
pfeffer 100, (spanischer)
54, —kuchen 146.
pfeife 148, 176, —n 148,
152.
pfeifenkopf 181.
pfeil 132, 191.
pfeiler (am feuerherd) 195.
pferd 82, (feuriges) 194,

195, —edecke 8, —ege-
schirr 78, 159, —chaar
35, —ehaarwurm 137.
piffig 203.
pflegesohn, —tochter 195.
pflegen 99.
pflichtgespann 13.
pflock 101.
pflug 2, 125, —messer 151,
—sterz 2, —stürze 125,
128, —schar 125, 162.
pfücken: aus— 158.
pfügen 3, 125.
pfriem(en) 8, 100, 14⁸.
pfund: $\frac{1}{4}$ pf. 182.
pfütze 79, 83.
phantasieren 8.
picken 118.
pilz 68.
Pinus sylvestris 20, 46, 90.
pipen 187.
piroge 74.
pissen 151.
plache 150.
plagen: ab— 158, sich
44, 158.
plappern 34, 102, 146.
platt 81.
platz 161, 203, p. haben 150.
platzen 152.
plätschern 81, 145.
platten 81.
Plejaden 3, 11.
plötzlich 115.
plumpstock 110.
plüsch 106.
pochen 144, 156.
polster 177.
porös 69.
porzellanschnecke 52.
posament 191.
possen 88.
post | knecht 21, —strasse
21.
potztausend! 24, 156.
pohlen 58.
prahler 58, 88, 200.
prasseln 70, 130, 150, 151.
preis 33.
preisen 88.
preisselbeere 67.
pressen 38, 168.
priester 107, (muhamm.)
89, —schaft 107, 159.
prise 181.
propfen 99.
prozente 194.
prüfen 119.
prügel 188, —n 36, 176.
pst! 180.
pud 101.
pulver, s. schiesspulver
—horn 148.
punkt 99.
puppe 106.

Q

quadrat(isch) 168.
 quaken 70, 83.
 qual 7, 36.
 quartier 44.
 quaste 22.
 quälen 7, sich 7, 201.
 queckengras 154.
 quecksilber 63.
 quelle 134.
 quendel 178.
 quer | balken 61, —gasse
 54, —holz 125, (am
 schlitten) 51, —riemen
 194, —über 194.
 quetschen 83.
 quieken 187.
 quittung 22.

R

rad | felge 171, —speiche
 193.
 rahm 39.
 rand 25, 36, (am hute) 43.
 ranzen 78, 156, 194.
 ranzig werden 109.
 rappe 25.
 rascheln 70.
 rasen 131, —hügel 161,
 170, —platz 13, 195.
 rasend sein 6, r. werden
 193.
 rat 14, —en 14, er— 7, 96.
 ratte 24.
 raub | tier 52, 170, —vo-
 gel 170.
 rauben 121.
 rauch 163, —fang 87,
 —loch 161.
 rauchen 28, (pfeife) 174.
 raufen, sich, 130.
 raum finden 150.
 rächen 159.
 rädelsführer 78.
 rätsel 30.
 räuber 51.
 räuchern 163.
 räuspern, sich, 197.
 rebhuhn 102.
 rechnen 74.
 rechnen 38, 124, 126, 154.
 rechnung 154, —skunst 38.
 recht 123, die rechte seite
 (eines gewebes) 104,
 —eck(ig) 168, —schaffen
 177.
 rechnen, sich, 58.
 rede 33, —n 107, 146.
 redlich 163, —keit 177.
 reflex 154.
 regen 134, —bogen 7, 115,
 —wurm 13, 84.
 regen 134, 140.

reiben 121, ein— 117.
 reich (das) 133.
 reich 106, —tum 106, 170.
 reichen : er—137, hin—
 137.
 reif (fass—) 70.
 reif 94.
 reifen, reif werden 11, 104.
 reihe 26, 53, 180, in einer
 r. 30.
 reihen : auf— 169.
 reiher 74, 179.
 rein 158, —igen 158,
 —lich 45.
 reisen 144.
 reisig 130, 145.
 reisker 46.
 reißen 142, 158, 182,
 (schmerzen) 127, ab—
 42, 158, auf— 158, los—
 42, sich 12, 158, nie-
 der— 18, zer— 158.
 reissend 29.
 reit | en 30, —peitsche
 91, —pferd 30.
 reizen 24, an— 169.
 religion 161.
 rennen : an— 167.
 renntier 99.
 renoviren 122.
 retten 134.
 rettig 70.
 reuen : be— 196.
 reuse 117, 144.
 rheumatismus 127.
 richter 176.
 richtung 23, 84.
 riechen 151.
 riedgras 38.
 riefe 175.
 riemen 181.
 riese 192.
 rinde 47, 50, (linden—)
 77, 110, —n : ab— 42.
 ring 133, 192, —finger 22.
 ringel | natter 132, —taube
 191.
 ringeln, sich, 22.
 ringen 65.
 rinnen 165, ge— 139, 166.
 rippe 1.
 rist 104, 193.
 ritze 142.
 rock 119, 179, (v. lein-
 wand) 153.
 rogen 2:0.
 rogen 18.
 rohrpfeife 54, 88.
 rollen (sich) 29, 131, auf—
 159.
 rollholz 26.
 rostig werden 175.
 rot 37, r. werden 36.
 rotz 84, —ig 84.
 röten : er— 36.

rubel 126, 160.
 ruder 66.
 ruf 88, 178.
 rufen 27, 181.
 ruhe 57, —n 56.
 ruhig 57, 83, 176.
 ruhm 88.
 rund 131, 184, —herum
 159.
 runden (sich) 184.
 runzel 54, 59, —ig 54,
 —n (sich) 60, 96.
 rufen 158, aus— 134.
 russ 43.
 russ | e 178, 203, —in 84,
 —isch 203.
 rute 48, (die männl.)
 157, 163, 176, 183.
 rübe 130, (rote r.) 181.
 rücken 142, 177, auf dem
 (den) r. 85, —riemen 194.
 rück | grat 142, —lings
 78, —wärts 55.
 rühren 88, sich 58.
 rühren 163, sich 157, an—
 163, 170, be— 170,
 (obenhin) 118, um— 31,
 51, 83, 102, zusammen—
 102.
 rülpsen 56.
 rüssel 119.
 rütteln 83, 122.

S

saat | korn 201, —krähe
 77.
 sache 12, 21, 134.
 sack 53, 86, —pfeife 120,
 150.
 sagen 56, 159.
 sahne 39.
 saite 35.
 salvei 153.
 salz 167, —büchse 125,
 167, —en 168, —ig 168.
 same 201, (sperma) 26,
 —nkorn 163, 201.
 sammeln 106, 109, ver—
 106, sich 109.
 sammt 94.
 sand 39.
 sander 128, 149.
 sanft(mütig) 29, 83, 176.
 sarg 73, 173.
 satt 175, s. werden 166.
 sattel 25, —n 25.
 sauber 44, 45, 158.
 sauer 32, 37, allzu s. 199,
 s—e milch 174, —amp-
 fer 70.
 saugen 11, ein—, sich, 119.
 saumselig 86.
 sausen 61, 64, 65, 147.
 säbel 38.

säen 2.
 säge 102.
 säntigen: be— 27, 29.
 sättigen, sich, 166.
 säuern: ein— 32.
 säugen 11.
 säule 30.
 säumen 111.
 schabbel 116.
 schaben 46, 121, ab—,
 sich, 133.
 schachtel 126.
 schachtelhalm 22.
 schaden (der) 112, 123.
 schaf 74, 127, —fellgerber
 169, —pelz 165.
 schaffen: er— 142.
 schafft 9, 76.
 schale 179, (schälchen)
 180.
 schallen 21.
 scham 90, (weibliche) 58,
 97, —gegen 90, —haft,
 —los 90.
 schande 50, 90.
 schar 195.
 scharf 138, 203, —gespitzt
 148.
 scharren 3, 180, 191.
 schart | e 62, 148, —ig 149.
 schatten (der) 86.
 schatten: be— 58.
 schatzkammer 46.
 schaufel 56, 65.
 schaukel 22, 156, 189, —n
 126, sich 22, 155.
 schaum 68.
 schäbe 48.
 schädel 109.
 schädlich 115, 123.
 schälen 154, ab— 42, 154.
 schämen, sich, 73, 202,
 be— 51, 73, 90, 202.
 schärfen 138, (durch häm-
 mern) 173.
 schätzen 38, 124.
 scheckig 191.
 scheide 25, (des geburts-
 gledes) 148.
 scheiden 190.
 scheideweg 31.
 scheinen 171.
 scheisse 99, —n 124.
 scheitel 82, 176.
 schelle 34, 150.
 schelten 22, 43, 44.
 schemel 60.
 schenkel 97.
 schenken 93.
 scherbe 62, 198.
 schere 33.
 scheren: auf— (das ge-
 webe) 76.
 scher | maschine, —mühle
 76.

scherz 154, —en 154.
 scheuen 12.
 schichte 53.
 schicken 22.
 schieben 153.
 schief 74, 178, sch. wer-
 den 10.
 schieläugig 178.
 schiess | en 95, ver— 163,
 —pulver 157.
 schiff 41, 72.
 schimmeln 99.
 schimmern 27.
 schimpfen 22.
 schinden 128.
 schirmen: be— 193.
 schlacht 201, —en 109,
 129.
 schlackern 83.
 schlaf 13, —en 139, ein—
 (v. gliedern) 139.
 schlag (apoplexie) 103.
 schlagen 95, 129, 156,
 sich 130, 176, 185, 201,
 auf— 159, be— (ein
 pferd) 155, herum— 156,
 zer— 132, 199.
 schlamm 28, 81, 82, —
 beisser 65 (vgl. gründ-
 ling).
 schlange 132.
 schlank 22.
 schlau 180, —heit 180.
 schläfe 165.
 schlägel, s. schlegel.
 schlagerei 201.
 schlängeln, sich, 22, 28.
 schlecht 90, 194.
 schlegel 75, 171.
 schlei(e) 51, 145.
 schleier 96.
 schleife 27.
 schleif | en 40, 64, —stein
 40.
 schleim 82, 92, —ig 82, 92.
 schleissen 181.
 schleppen 118, 153.
 schleudern 20.
 schlichthobel 117.
 schliessen: ein— 49, sich
 50, ver— 135, zu— 104.
 schlinge 27, 70, 86, 117.
 schlingen: ver— 135.
 schlittchen 100, 141.
 schlitten 141, —baum
 174, —ständer 147.
 schloss 135.
 schlucht 83, 198.
 schluchzen 12.
 schluck: in einem s. 27.
 schlucken (ver—) 135.
 schlucken haben 18, 24.
 schlummern 13.
 schlund 59, 105.
 schluss: einen s. ziehen 7.

schlürfen 123.
 schlüssel 135, —bein 177.
 schmachten: ver— 4.
 schmackhaft 175.
 schmal 5.
 schmant 39.
 schmatzen 178.
 schmaus 12, 118, 187.
 schmächtig 186.
 schmähnen: ver— 169.
 schmecken 175.
 schmeicheln: ein—, sich,
 28.
 schmelz | en 17, 151, —
 ofen 77.
 schmerz 19, —en 19, 127.
 schmetterling 82.
 schmied 168, —e 82, —en
 129, (dünner) 173.
 schmieren 117, 139.
 schminke 104.
 schmutz 81, 105, —ig 17,
 105.
 schmutzen: be— 17, 105,
 198.
 schmücken 16.
 schnabel 119.
 schnalle 164, —ndorn 164.
 schnappen 46, 57.
 schnarchen 34.
 schnarre 146.
 schnarrwachtel 59.
 schnattern 56, 81.
 schrauben 171, 172.
 schrauze 119.
 schnäuzen, sich, 150.
 schnecke 153.
 schnee 31, —ammer 117,
 —fall 31, —flocke 123,
 —gestöber 30, 165,
 —regen 81, —schlamm
 117, —schlittschuh 24,
 —wehe 65, 114, —wie-
 sel 32.
 schneide 138, —n 60, 133,
 zer— 173.
 schneien 31.
 schnell 179, 197, 201,
 —wage 104.
 schnepe 95.
 schnitzeln 141.
 schnupfen 126.
 schnupftabaksdose 73.
 schnur 57, 65, 137.
 schnurrbart 86.
 schnurren 87.
 schnürband (der hosen)
 57.
 schober 57, 193, —n 193,
 auf— 13.
 schon 12.
 schopf 165.
 schoppen 83.
 schorf 50, 65.
 schornsteinröhre 176.

schoss 19, 182.
 senote 54.
 schön 16, 85, —heit 16.
 schöpf | en 14, —kelle 135.
 schössling 49.
 schrank 153.
 schräg 155, 178.
 schrecken: er— 12, 42, 116.
 schrecklich 42.
 schreiben 138.
 schreien 70, 140.
 schrein 126.
 schreiten 195, (sachte) 151.
 schritt 195.
 schrot 24, 107, 166.
 schuh 110.
 schuld 1, 93, —ig 1.
 schulde 172.
 schulter 4, 48, —blatt 48,
 —joch 67.
 schuppen (an der kopf-
 haut) 82.
 schussfaden 193.
 schutz | dach 143, —geist
 103.
 schüchtern 35.
 schürze 182.
 schüssel 169, 179.
 schütteln 82, 122, sich 83,
 122.
 schütten: aus— 164.
 schützen 193.
 schwach 35, 110, 200.
 schwaden 93.
 schwager 29, 49, 65, 110.
 schwalbe 181.
 schwamm 68.
 schwan 2.
 schwanger 29, 97, 136, s.
 werden 98.
 schwanz 55.
 schwappern 145.
 schwarm 195.
 schwarz 51, —braun 64,
 —grau 168, —specht 45.
 schwatzen 81, 102, 146.
 schwägerin 16.
 schwächlich 90.
 schwärmen 190.
 schwärzen 51.
 schwefel 79.
 schweif 55.
 schweifen: aus— 6.
 schweigen 151.
 schwein 124, —sborste 151.
 schweiss 157.
 schwelle 3.
 schwellen 152, 154, an—
 42, 79, 80, 152, auf—
 80, 151, 152.
 schwenken 126.
 schwer 29, —fällig 84.
 schwert 38.
 schwester (ält.) 2, 5, (jüng.)
 27.

schwieger | mutter 4, 49,
 —sohn 65, —tochter 72,
 —vater 8, 49.
 schwiele 42.
 schwimmen 18.
 schwinde 65.
 schwingen 126.
 schwirren 103, 118.
 schwitz | en 157, —bank
 81.
 schwören 14, 173.
 schwur 173.
 schwühl 102.
 sechs 192, —zig 195.
 see 79, —schwalbe (Sterna
 hirundo) 179.
 seele 25, 188, —nheil 121.
 segnen 95, 170.
 segnen 95.
 sehen 77, ein— 14, 32.
 sehne 150, (am wollschlä-
 ger) 45.
 sehnen, sich, 173.
 sehr 19, 104.
 seichte stelle 23.
 seide 108.
 seife 127.
 seih | en 117, —er 117.
 seil 98, 199.
 sein 107, 108.
 seit lange 187.
 seite 1, 20, 23, 53, auf
 der, die s. 38, —nstechen
 186.
 selbst 34, von s. 161.
 selten 112.
 senden 22.
 senken 11, 200.
 senken, sich, 195.
 sense 130.
 sentenz 119.
 setzen 51, 81, sich 81,
 herab— (den preis) 195,
 196, über— (über etwas)
 61, ver— 78, wider—,
 sich, 45.
 Sibirien 132.
 siechel 142.
 sicher 2.
 sichtbar sein 93.
 sickern: durch— 120.
 sie (sing.) 200, (plur.) 200.
 sieb 3, —en 3.
 sieb | en 137, —zig 138.
 siedeln: an— 203, über—
 78.
 siedeln 199.
 siegel 105.
 siegen: be— 132.
 sich! 35, siehe da! 2.
 silber 63.
 Simbirsk 181.
 singen 31.
 sinken 110, 177.
 sinn 161.

sitte 27.
 sitzen 81.
 skropheln 91, 196.
 so 58, 130, 163, s. viel
 188, —eben 92, —gleich
 66.
 socke 184.
 sodbrennen 36, 67, 153.
 sohle 95, 177.
 sohn 19.
 solcher 130.
 soldat 114.
 sommer 139, —sprosse
 175.
 sonnabend 149.
 sonne 38, —aufgang 171,
 —nblume 38, —nfins-
 ternis 164, —nstrahl 143.
 sonntag 203.
 sonst 192.
 sorg | e 48, 125, 153, 185,
 —enfrie 57, —los 185,
 —fältig 162.
 söhnen: aus— (sich) 72,
 ver—, sich, 142.
 spalte 142, —n (sich) 142.
 spaltbar 76.
 span 174.
 spange 164.
 spanne 152.
 spannen: an— 79, aus—
 58, 168, bei— 105, los—
 168, vor— 79.
 spann | kräftig 104, —
 strick 165.
 sparsam 109.
 spass 88, 154, zum s. 31,
 —en 154.
 spatze 113, 131.
 specht 191.
 speichel 127.
 speicher 74.
 speise 136.
 spelt 100.
 sperma 26.
 sperren (die augen) 169,
 aus— 58, ein— 49,
 ver— 104, (das licht) 58.
 sperrweit 179.
 spiegel 66, 78.
 spiel 200, —ball 112, 173,
 —karte 59, —mann 200,
 —zeug 160, 203.
 spielen 203, (ein instru-
 ment) 56.
 spiess 119.
 spinde 24, —kamm 49,
 —scheibe 26.
 spinne 11, —ngewebe 11.
 spinn | en 9, —rocken 124.
 spitzen: zu— 148.
 spitzig 148, 154.
 spitzmaus 56.
 splitter 151, 174.
 spornen: an— 169.

spott 87.
 spotten 87, ver— 87.
 sprechen 56, 107, 119, 146,
 (leise) 151, ver— 93,
 119.
 spreitze 179.
 sprengen 114, 122, be—
 122.
 sprengel 102.
 spreu 6, 47.
 sprichwort 119.
 springen 121, auf— 152,
 hinauf— 20.
 spritzen 96.
 sprösse 151, —n 152.
 spröde 89, 94.
 spucken 127.
 spule 133, werkzeug zum
 spulen 48.
 spulwurm 144.
 spur 25.
 spül | en 189, —icht 87.
 staar 150.
 stachel 119, —schwein 182.
 stadt 48.
 stahl 52.
 stall 203.
 stammende 162.
 stampfen: zer— 176.
 stampf | er 67, 73, —trog
 72.
 stange 145, 150.
 stark 44, 94, 95, 137, 162,
 165, 200.
 starr 47, —köpfig 152,
 —en: er— 47.
 statt 203.
 statthlich 80.
 statur 111.
 staub 166, 167, 175, —re-
 gen 25, 28.
 ständer zum aufhängen)
 155.
 stärke 200.
 stechen 118, 186 (tot) 129,
 durch— 152, ein— 186.
 stecken (der) 145.
 stecken 186, st. bleiben
 37, 58, 82, an— 121,
 201, ver— (sich) 106.
 stehen 166, st. bleiben
 164, zum st. bringen
 164, auf— 166, ver—
 14, 32.
 stehlen 201.
 steigen (v. wasser) 54,
 ab— 4 auf— 13, em-
 por— 42, er— 42.
 steigbügel 28, 108, 193.
 steil 185.
 stein 188, —beere 97.
 steissbein 128.
 stelle 161, 203, —nweise
 81.
 stellen 51.

stengel 173.
 steppe 45.
 sterben 202.
 stern 134, —schnuppe 134.
 steuer (abgabe) 75, 93,
 193.
 steuerruder 66.
 stick | en 162, —erei 146,
 162.
 sticken: er— 50, 102.
 stiefel 8, —schaft 76.
 stief— 142.
 stiel 9.
 stier 200.
 still 48, 83, 176, still!
 180, —en 83.
 stimme 115, 183.
 stimmen (ein instrument)
 12.
 stimmen: be— 111.
 stinkend 151.
 stirn 129.
 stock 94, 171.
 stockwerk 53.
 stocken 139.
 stolz 89.
 stolpern 156.
 stoppel 40.
 stossen 163, 187, (mit dem
 fuss) 156, 157, (in einem
 mörser) 176, (mit den
 hörnern) 117, sich 129,
 auf— 56, 167, durch—
 152, klein— 190, 199,
 um— 79.
 stottern 171.
 stöbern: durch— 46.
 stöpsel 99.
 stören 57, 185.
 störr | ig 152, —isch 113,
 s. sein 183.
 stössel 67, 73.
 stössig 117.
 straff 59.
 stramm 59.
 strampeln 156.
 strasse 14.
 strähne 54.
 sträuben 166.
 strebe 160, 179.
 strebsam 35.
 strecken, sich, 68, aus—
 68, 185, sich (nach et-
 was) 59.
 streiche(l)n 121.
 streif 25, —ig 25.
 streifen (an etwas) 118.
 streiten 159, 201.
 strengen: an—, sich, 103.
 streuen 114, zer— 113,
 sich 113, 114.
 strick 98.
 stricken: ver—, sich, 6,
 184.
 striegel 43, —n 43.

stroh 192, —halm 97, 192.
 stromab(wärts) 4, 84.
 strophe 121.
 strömen 29.
 strumpf 184, —band 170.
 strunk 79.
 struppig 83, s. werden 165.
 stufe 60, 113.
 stuhl 64, 105.
 stumm 181.
 stumpf 87, 106, s. werden
 87, 106, (v. den zähnen)
 145.
 stunde 116.
 sturm 163.
 stute 66.
 stutzig 183.
 stück 60, 62, 66, 158, in
 s—e gehen 198, —chen
 198.
 stücken: an— 123.
 stürzen: ein— 18, nie-
 der— 18, um— 176.
 stütze 160, 162, —n 160,
 162, 179, auf—, sich,
 155.
 suchen 152, unter— 119,
 ver— 119.
 sudeln: be— 17, 81.
 summen 90, 118, 163.
 sumpf 153, —ig 153.
 suppe 22, 154.
 süden 68.
 sünd | e 138, —ig 138.
 süss 175.

T

tabakspfeife 181.
 tadeln 51.
 tag 76, den ganzen t. 53,
 t. und nacht zusammen
 159, —esanbruch 154,
 —sichtig 183, —en 143,
 172.
 talg 182.
 tanne, s. Abies, Pinus.
 tante 89.
 tanzen 158.
 tappen (herum—) 46.
 tasche 69.
 tasse 180.
 tasten 46.
 tatar | e 175, —in 175.
 tau (seil) 199.
 taub 40.
 taube 71, 191, (zahme) 75.
 tauchen 184, ein— 109,
 unter— 184.
 taufen 80.
 taufpat | e 36, 47, —in 47.
 taugen 31.
 taugenichts 81, 94.
 tauglich 14, 31, 73.
 taumeln 126.

tausch 192, —en 192.
 tausend 103.
 täglich 76.
 teig 189, —ig 158.
 teller 158.
 tenne 26.
 teufel 153.
 thal 1.
 thau 124.
 thee 180.
 theer 124.
 theil 197.
 theilen: ab— 111, aus—
 197, ver— 190, 197.
 theuer 29, 33.
 thier, wildes 55.
 thon 165.
 thor (das) 34.
 thöricht 6.
 thräne 140.
 thun 171, hinzu— 52.
 thür 3, —angel 166, —
 klinken 104, —pfosten 21.
 thymian 178.
 tief 158, —e 158, t—e
 stelle (in einem fluss)
 9, 166.
 tiken 186.
 tinte 180.
 tisch 118, (festlicher) 64.
 toben 45.
 tochter 36.
 tod 202, (personif.) 11.
 toll 193, t. sein 6.
 topf 183, 190.
 tosen 157.
 tönnchen 182.
 töten 202.
 traben 32.
 trachten: be— 99, 188.
 tragbare 90.
 tragen 28, 132, ab— 133,
 auf— 52, er— 177, 186.
 traktiren 118.
 traube (v. beeren) 114,
 141.
 trauern 48, 74.
 traurig 48.
 traufdach 202.
 traum 161.
 trächtig 97, t. werden 98.
 träge 30, 86, 188.
 tranken 153.
 träumen 161.
 treiber 100.
 treffen 82, 170, über— 14,
 zusammen— 161.
 treiben 44, an— (zur
 eile) 198.
 trennen: auf—, sich, 129.
 treppe 109, —nstufe 60,
 113.
 tresse 191.
 treten 108, 156, 157, nie-
 der— 157, 163.

trichter 198.
 triefen 119.
 trink | en 12, —geschirr
 77, 135, —glas 63.
 trippeln 28, 200.
 trocken 42, 169.
 trocknen 42, 78, 169, ein—
 124.
 troddel 22, 147.
 trog 76, 77, 156, 197.
 trommel 94.
 tropfen 172.
 tröpfeln 172.
 trösten 27, sich 27.
 trutzhahn 69.
 trüb 99, 102, —en 102.
 tschuwasche 186.
 tuch 165, 175, (stoff) 109.
 tunken: ein— 109.
 tückisch sein 17.
 tüpfel 102.
 typhus 199.

U

ufer 138, —schwalbe 154.
 uhr 180, —kette 57.
 uhu 196.
 ulme 24, 51.
 um—willen 149.
 um | armen 19, —schweife
 gebrauchen 2, —sonst
 2, —stände machen 156,
 —weg: einen u. ma-
 chen 131, —zäunung
 (um das grab) 179.
 un | ablässig 167, —
 bändig 152, 179, 189,
 —bebaut 132, —behaart
 130, —bekümmert 185,
 —bequem 57, —be-
 schäftigt 110, —bestän-
 dig 27, —dicht 112, u.
 werden 153, —erwartet
 14, —fähig 35, —flat
 167, —flätig 17, un-
 freundlich 118, —frucht-
 bar 38, 52, —gehört
 87, —gelenk 84, —ge-
 rade zahl 19, —ge-
 schickt 85, —getrüb
 166, —glück 122, —
 kraut 141, —längst 92,
 —mässig 179, —ordent-
 lich 170, —passend 85,
 —rat 167, —reinlich-
 keit (am körper) 73,
 —ruhe 57, 185, —ruhig
 57, u. werden 52, —
 sinnig 161, —tauglich
 73, 94, —tief 15, —tiefe
 15, 166, —verheiratet
 52, —vernünftig 6, —
 verständig 14, —ver-
 ständlich 161.

und 93, 155.
 ungefähr 20.
 unten 4.
 unter: das u—e 1, —arm
 173, —bein 173, —halb
 4, —pfand 113.
 Ural (der fluss) 23.
 Uralsk 23.
 urgrossvater 7, 89.
 urin 148.
 urteilen: be— 188.

Ü

übelriechend 151.
 über 194, —all 100, —
 anstrengen 13, —drüssig
 machen, werden 27,
 —einkommen 57, 72,
 —einkunft 57, —fluss
 95, —mass 19, —
 schwemmung 23, —
 wältigen 132, —zug 104.

V

vater 7, 8.
 Venus-hügel 46.
 ver | armen 188, —brä-
 mung 154, —derben
 101, 109, 125, —dicken
 135, —dorben werden
 (v. eiern) 119, —druss
 haben 158, —fall: in v.
 geraten 160, —faulen
 133, —finstern, sich,
 164, —gebens 2, 31,
 —gessen 84, —gesslich
 84, —gleichbar mit 188,
 —gnügen, sich, 72, —
 grössern, sich, 7, —
 kehrt 177, —längern
 (sich) 201, —legen ma-
 chen 5, —legenheit: in
 v. geraten 5, 96, —letzt
 werden 4, —leumdet
 10, —lieren 140, (den
 kopf) 5, —loren gehen
 34, 97, 112, 140, —loben
 142, —lust 112, 122,
 123, —mögen (das) 88,
 —mögen 107, —mögend
 88, —nichten 97, —
 nunft 6, —pflege 187,
 —ringern 16, —sauern
 199, —schieden 161,
 —schliessen 13, —
 schlag 184, —schönern
 16, —schlucken, sich,
 187, —stand 6, 14, —
 ständig 14, 26, —stor-
 ben 57, —strickt wer-
 den 8, —trag 57, —
 trocknet 42, —unreini-
 gen 17, —wandt 164,

175. —wandter 167.
 —wandtschaft 14. —
 zeihen 61. —zweigen.
 sich, 173. —zweigt 31.
 vieh 182. 203. —hürde
 60. —seuche 89.
 viel 19, 91, so v. 160, 188,
 wie v. 188.
 vielleicht 159, 198.
 vielfrass 193.
 vier 168. —zig 37.
 violin | e 77. —bogen 117.
 —spieler 77.
 vitriol 114, 116.
 vogel, wilder, 55. —beere
 103. —nest 28.
 volk 33.
 voll 172. v. werden 172.
 von 94, v. —an 86, v. —her
 86, 141.
 vor 192. —eilig 26. —dach
 202. —gespann 13. —
 gestern 202. —handen
 sein 108. —hang 179.
 —haus 99, 137. —her
 84. —jährig 96. —kur-
 zem 92. —mals. —malig
 9. —n: das v. gelegene
 192. —sichtig 123, 162.
 —teil 92, 194. —teil-
 haft 194. —wand: vor-
 wände gebrauchen 156.
 —zeiten 155.
 vorder: — das v.—e 84.
 —fuss 48. —haus 112.
 —teil 84.
 vornehm 7.
 vorrats | grube 92. —haus
 74.

W

waare 21, 128.
 wabe, s. honigwabe,
 —nhonig 59.
 wache 51, w. stehen 51.
 wachen: auf— 201, be—
 123, über— 99.
 wachholder 194.
 wachs 15.
 wachsen 196, heran— 137.
 wachtel 110. —könig 59.
 wade 46.
 wage 157, 202.
 wagen 38, 193.
 wahr 184. —haft 163, 184,
 —heit 163, 185.
 —scheinlich 107.
 wahren: be— 123.
 waise 165.
 wake 197.
 wald 201. —geist 5.
 walken 108.
 wallach 82.
 wand 124. —brett 40.
 wandern 144.
 wanken 200.
 wann? 43, w. immer 43.
 wanne 61.
 wannen 121.
 wanze 41.
 warm 15.
 warten 66, 99.
 warum? 14, 86.
 warze 148.
 was? 86, w. für ein? 23,
 86.
 wasser 152. —fadenwurm
 137. —jungfer 25. —linie
 139. —melone 6. —
 nympe 204. —sucht
 152, 153.
 wasch | en 140, 191. —
 becken 80. —kanne 68,
 —krug 67.
 waten 8.
 wächter 51.
 wägen 202, er— 188.
 wählen 125.
 wälzen (sich) 29, 78, 203.
 weben 163.
 weber | kamm 38. —schaft
 65. —schiffchen 15,
 —spule 133.
 webstuhl 103.
 wechsel 192. —n 192.
 wecken 201.
 wedeln 198.
 weg 140. —zeichen 84.
 wegen 77, 103, 107, 149,
 161.
 weh tun 19.
 weib 6, altes w. 60. —chen
 (v. tieren) 3.
 weich 131. —en: ein— 53.
 weichen (die) 103.
 weichen: zurück— 177.
 weichsel(baum) 186.
 weide(baum) 27, 44, 144.
 weife 54. —n 54.
 weinen 26, 84, be— 115.
 weise: auf diese w. 58.
 weisen: ab— 169.
 weiss 146, 154. —brod 75.
 weit (v. kleidern) 145.
 weit (ferne) 16.
 weitern: er— (sich) 115.
 weizen 172.
 welken: ver— 11, 145.
 wels 140.
 welt 162.
 wenden (sich) 100.
 wenig 112, ein w. 63, 70,
 101.
 wenigstens 18.
 wer? 56, w. immer 72.
 werden 107.
 werg 128, 190.
 werfen 20, 95. (durch-
 einander) 175. (junge)

142, sich w. 10, um—
 29, 79, 196, unter— 99,
 sich 93, ver— 169.
 werkeltag 2.
 vermut 6.
 werst 140.
 wespe 120, 121.
 west 4.
 wetter 129. —leuchten
 137, 147.
 wetz | en 40. —stein 3,
 40.
 wickelband 102.
 wickeln 131, 183, 185,
 auf— 129, auseinan-
 der— 129, ein— 183,
 um— 183, ver— 6, 8,
 138, 184.
 wider | haken 62. —rist
 194. —schein 154. —
 spenstig 79, 152.
 widder 155.
 wie? 23, 95, w. lange?
 160, w. viel? 86, 88,
 188.
 wieder(um) 55, 132.
 wieder | hallen 21,
 —kauen 62.
 wiege 120. —nstage 122.
 wiehern 66.
 wiese 130, 192.
 wild 189. —er vogel 55.
 —es tier 55, 66. —pret
 55, 66. —schwein 57.
 wille 17.
 wimmeln 28.
 wimmern 27, 82, 140.
 wind 136.
 windelbohrer 100.
 winden 100, 183, 185, sich
 w. 45, 70, auf— 45, 185.
 winseln 82.
 winter 35. —saat 195.
 wir 10.
 wirbel | n: auf— 175,
 —wind 131.
 wirren: ver— 5, verwirrt
 werden 156.
 wirt 52.
 wirtshaus 50.
 wischen: ab— 149.
 wissen 96.
 wittwe 17, 165. —r 165,
 194.
 wo? 15.
 woche 11.
 wogen 49.
 wohl 107. —an! 8. —ha-
 bend werden 32. —ge-
 staltet 80. —riechend
 151.
 wohn | en 166, bei—
 (fleischlich) 54. —haus
 112.
 wolf 61.

Volga 8.
 wolke 96.
 woll | e 134, —schläger
 156, 191.
 wollen 126.
 worfeln 10, 121.
 wort 119.
 wuchs 111.
 wuhne 197.
 wunde 127, —n: ver—
 127.
 wunder 156, —n, sich, 33,
 161.
 wurm 52.
 wurst 152, 172.
 wurzel 170, —ende 78.
 wurzeln 170, ent— 67.
 wühlen: durch— 191.
 wünschen 126.
 würgen: er— (sich) 106.

Z

zahl | en 176, —reich 29.
 zahn 62, 148, —fleisch
 149, 173, —schmerzen
 149.
 zange 37, 42, 77.
 zank 159, —en 159, 201.
 zapfen (der) 99, (kiefer—,
 fichten—) 16.
 zapfen: ab— 14.
 zappeln 157.
 zauberer 7, 10, 30, 167,
 171, 199.
 zauber | formel 30, —mit—
 tel 10.
 zaubern 16, 30, 171.
 zaum 26, 90.
 zaun 54, 130, 161, —pfahl
 187, —stange 199.
 zäh(e) 104, 162.

zahl | en 124, 126, —ung
 154.
 zärteln: ver— 9, 17.
 zäumen 136.
 zäunen: ab— 111.
 zecke 121.
 zehn 204.
 zeichen 93.
 zeichnen 138.
 zeigefinger 148.
 zeigen 70, sich z. 93.
 zeihen: ver— 61.
 zeit 114, 136, 188, 200,
 z. haben 11.
 zelle (der bienenkönigin)
 25.
 zelt 180.
 zer | brechlich 89, —bro—
 chen 113, 132, z. wer—
 den 198, —fleischen
 172, —lumpt 83.
 zeremonie 26, 27.
 zeugbaum (am webestuhl)
 45.
 zeuge 133.
 ziehen 174, an— 164, sich
 164, 172, auf— 137, 194,
 196, (die kette) 76,
 aus— (stiefel) 47, sich
 114, er— 194, 196,
 heraus— 68, um— 78,
 vorbei— 17, zurück—
 177.
 zieche 104.
 ziege 62.
 ziegel 73.
 ziel 60, —en 161.
 zierlich 180.
 ziesel 27, 105, 170.
 zigeuner 186.
 zimmer | n 60, —mann 106.
 zinn 164.

zinsen 194.
 zirpen 187.
 zischen 43, 180.
 zither 173.
 zittern 83, 183.
 zitze 183.
 zorn 136.
 zott | e 165, —ig 134, z.
 werden 165.
 zu 94, 141.
 zuber 62, 80, 147.
 zucken 87, 157.
 zugleich 34.
 zug | netz 90, 117, 121,
 136, —riemen 160, —
 seil 40.
 zukunft 84.
 zuname 52.
 zunder 15.
 zunge 181.
 zunichte werden 34.
 zupfen 180, aus— 134.
 zurecht machen 177.
 zurück 55.
 zusammen 96.
 zuverlässig 145.
 zuviel 19.
 zünd | en: an— 170,
 —hölzchen 151, —stoff
 71.
 zürnen 136, 196.
 zwanzig 137.
 zwei 16, der zweite 16,
 —schneidig 138.
 zweig 173, (= arm) 31.
 zwerchfell 182.
 zwicken 182.
 zwiebel 125.
 zwilling 24.
 zwirn 137, —mühle 22.
 zwischen 53, —raum 53.
 zwitschern 183, 187.

PÓTLÉK AZ ETYMOLOGIAI RÉSZHEZ.

5. 1. *añ. p̣žay*: [+ tobGig. *anca* толь].
 8. 1. *aškal*: [1. *škal*].
 9. 1. *a. p̣ža*: [+ sor. lebR. *ažg* ein liebes kind = alt. *aču*].
 17. 1. *irzər*: [+ ?; vö. *čaržər*].
 18. 1. *iran*: [kaz. krm. *ujg. oszmR. jarēn* morgen; — «vö. ? *ir*» törlendő].
 20. 1. *jalav*: [+ tobGig. *jalaŋ* (ялавъ) флагъ].
 22. 1. *jar*: [+ alt. kom. etc. R. *ī*].
 23. 1. *jer-*: [kazR. *ijär-* folgen, nachahmen, jemandem etwas nachtun, kazB. *ajär-* folgen, anhängen, nachahmen, tob. krmR. *iär-* erreichen, einholen, erlangen, ankommen; (tob.) begleiten, mit jmdem zusammen gehen, oszmR. *är-* erreichen, erlangen].
 32. 1. *jün* [+ kaz. *jün*, 1. Asm. 98].
 35. 1. *čavas*: [+ kazO. *äüäs* сильно желающий, расположенный, сильно стремящийся].
 40. 1. *č̣ma*: [+ kom. (C. Cum.) *kaŋa* brett; — a kérdőjel törlendő].
 49. 1. *č̣ñ. p̣žg̣am*: [vö. ZOL. 139 *č̣ñ-čikam*, *č̣ñ-ičkam*, *č̣ñ-iskam* id. (шуранъ старше жены), ZOL. 14, 139. *iškej* деверь старше мужа, Asm. 140 *aškej* id. (mein schwager (mannesbruder), der älter als mein mann ist)].
 56. 1. *kalda*: [kazR. *kältä* kurz, k. *žalan* eidechse < per. *kelte* verstümmelt, kurz, ZENK. 757].
 67. 1. *kätmel* [+ vö. komR. *kärtmä* birne (CCum. 125), nog.-tat. *kürtmä* wilde birne].
 74. 1. *kivžen*: [mong. *külüsün* louage, payement, les intérêts (Kow.), schweiss; miete, zahlung, mietgeld (SCHMIDT)].
 77. 1. *kurāk*: [vö. lebR. *korak* eine grossblättrige pflanze mit hohlen stengeln; rohrpfeife, kazR. *kura* ebereschengebüsch; halm, trockene halme; unkraut (im sommerkorn), k. *čiläk* himbeere. kazB. *kura* hohler stengel, baskK. *kuraj* rohrpfeife].
 77—78. 1. *kys-*: a zárjelben [] lévő törlendő.
 79. 1. *kügen*: [+ kirg. *küken* weichsel, BUDAG. 2: 159].

82. l. *laš*: [vö. kaz. krm. kes. kkirg. *alačšk* rindenjurte (kes.), hütte aus zweigen, sommerküche in dörfern (kaz. krm. kirg.).]

84. l. *mal*: [< **ym-al*, l. *ym* vö. *aj* das untere ~ *aj-al*: *ajal-jeŋ* der untere teil; *kaj* das hinten befindliche ~ *kaj-al-la* zurück].

89. l. *my.ǰžej*: [a kerdöjel törlendö; + vö. ASM. 138. *ǰm.pi.ǰžej* id.].

98. l. *pǰjav*: [«kaz. *bäj*, *bau*» törlendö].

99. l. *pǰlav*: [+ tobGig. *bulcau* (булау) ерокъ, назначение ерока].

108. l. *pyrāš*: [vö. kazB., kazO., misBug. *bursäk* id., oszm. *porsuk* id., ZENK. 215, csagKún. *bursuk* ein dem hunde ähnliches tier mit schwarzweissem fell, aus welchem pelz verfertigt wird, baskK. *burhāk* dachs, altV. *porsuk* id.].

114. l. *sap*: [vö. oszmR. *sip* verstärkungssilbe der adjektiva: *sip sivri* ganz spitz].

116. l. *seŋger*: [+ komR. *zaŋar* grünspar].

118. l. *sätken*: [vö. *sät*].

130. l. *šarāk*: [vö. ? tobGig. *šartak* (шартакъ) морковь (murokrépa | mohrrübe), tobR. *zartak*, szartR. *zardak* id.].

133. l. *sät*:- [+ ??; — vö. *širt*:-].

134. l. *šǰǰar*: [+ kel.-tör. *čugari* name einer getreideart, ZENK. 374, szartR. *zaŋara* das mais- und hirsennehl und das aus ihm gebackene brod].

138. l. *šix*:- [kel.-tör., tar. R. *čig*- einen knoten machen, zuknoten, eine schlinge machen; vö. csagR. *čikin*, csagKún. *čikin* knoten, oszm. *čygyn* ein tuch, in welches man etwas bindet und die zipfel zusammenknüpft, ZENK. 378, oszmR. *čākēn* kleine börse, beutel, ranzen, csagKún. *čǰǰān* mit den vier ecken zusammengeknüpftes tuch, oszm. *čygavul* seidenes band, welches man dem falken und sperber um den hals legt, ZENK. 378, csagKún. *čǰǰavul* halsband, vogelhalsband, *čǰǰāldēk* band eines vogels, *čǰǰāldan* anhang auf dem halse des vogels, oszm. *čyglan* halsband, der dem falken um den hals gelegt wird, ZENK. 378. — Csuv. *i* = köz.-tör. *š*, vö. csuv. *χir* = köz.-tör. *kār*:-; köz.-tör. *š* a közep-ázsiai dialektusokban > *i*, vö. RADL., Phon. § 112].

138. l. *šiyā*: [kel.-tör., tarR. *čigā* bindfaden, strick; vö. *šix*:-].

138. l. *šilāx*: [vö. kaz. kom. alt. telR. *šala* strafbeld, geldbusse (alt.); schuld, tadel, schande, unglück; (kaz.) verleumdung, kirgR. *šala* das fehlerhafte, das unrechte, der ungerechte verdacht, die verleumdung].

144. l. *šürležen*: [vö. mong. *širgolžin*; vö. NyK. 20:471; 21:129; 21:41].

Javítandók.

Lap	sor	helyett	olvasandó
5.	26. fölülről	<i>apla</i> , Szp.	<i>apla</i> , Szp. id.
9.	14. alulról	koj k R.	kojbR.
11.	12. föl.	<i>sangn</i>	<i>sanān</i>
18.	1. »	<i>ivāś</i>	<i>ivās</i>
23.	5. »	<i>jāvāstar-</i>	<i>jāvāstar-</i>
24.	13. al.	absehen	abscheu
25.	7. föl.	<i>jənər</i>	<i>jənər</i>
27.	1. al.	<i>jāvbālda-</i>	<i>jāvbāldat-</i>
29.	13. föl.	гастьи	частый
30.	9. al.	obo schoben	obō schober
31.	15. »	csakKün.	csagKün.
34.	8. »	<i>ḡarāltā-</i>	<i>ḡarāltā</i>
35.	9. föl.	<i>kaštār-lə</i>	<i>kastār-lə</i>
37.	14. al.	<i>aržinnī</i>	<i>aržinnī</i>
44.	21. »	шальникъ	тальникъ
44.	20. »	<i>šüzə</i>	<i>šüzə</i>
47.	13. föl.	<i>šəġār</i>	<i>šəġār</i>
48.	9. »	schabe	schäbe
48.	23. »	labatki	labatki
49.	2. »	schweien	schweben
53.	4. al.	<i>kön</i>	<i>kön</i>
61.	23. föl.	kormánytság	kormányzóság
63.	14. al.	<i>aşladi</i>	<i>aşladi</i>
64.	16. föl.	<i>kəpsi . . . pir-kəpsi</i>	<i>kəpsi . . . pir-kəpsi</i>
68.	22. föl.	<i>kimər, p̄žək</i>	<i>kimər, p̄žək</i>
70.	10. al.	<i>kātək</i>	<i>kātək</i>
72.	13. »	брато	брата
76.	10. föl.	<i>kāndār</i>	<i>kāndār</i>
79.	17. »	<i>kočān</i>	<i>kočān</i>
80.	7. »	<i>küp, tšək</i>	<i>küp, tšək</i>
81.	9. »	<i>lap, tšən-</i>	<i>lap, tšən-</i>
82.	7. »	<i>kūrāġə</i>	<i>kūrāġə</i>
82.	12. »	<i>lavāže</i>	<i>lavāža</i>
89.	12. »	<i>mān-kym</i>	<i>mān-kyn</i>
93.	13. al.	<i>ylmi</i>	<i>ylmi</i>
96.	19. föl.	<i>per, peri, perre</i>	<i>pər, pəri, pərre</i>
99.	18. »	<i>tərat</i>	<i>tərat</i>
104.	20. »	<i>pəšə</i>	<i>pəšə</i>
104.	9. al.	<i>pittšən</i>	<i>pittšən</i>
105.	18. »	<i>ḡyr, p̄ža</i>	<i>ḡyr, p̄ža</i>
107.	9. föl.	<i>şul</i>	<i>şyl</i>

Lap	sor	helyett	olvasandó
107.	2. al.	<i>tsír-leGen</i>	<i>tsírleGen</i>
110.	1. föl.	<i>šiva</i>	<i>šiva</i>
112.	5. al.	<i>sejräk</i>	<i>sajrek</i>
116.	1. föl.	<i>paytši</i>	<i>paytši</i>
116.	5. al.	<i>sendre</i>	<i>sendre</i>
117.	2. föl.	<i>jeden</i>	<i>jeder</i>
123.	19. »	<i>sijan,</i>	<i>sijan,</i>
131.	18. »	<i>šavriyke</i>	<i>šavriyke</i>
132.	12. »	<i>šölä-</i>	<i>šölä-</i>
132.	14. »	<i>šölän</i>	<i>šölän</i>
133.	25. »	<i>kusla</i>	<i>kušla</i>
138.	15. »	<i>šivttšəš</i>	<i>šivttšəš</i>
140.	9. al.	<i>leckni</i>	<i>lecken</i>
143.	8. al.	<i>šülđen</i>	<i>šülđen</i>
144.	22. föl.	<i>šüze</i>	<i>šüze</i>

irodalom között. 20 f. — V. *Barna F.*: Néhány ösmítveltségi tárgy neve a magyarban. 60 f. — VI. *Telfy*: Rankavis Kleon új-görög drámája. 60 f. — VII. *Imre S.*: A nevek uk és ük személyragairól. 40 f. — VIII. *Ballagi M.*: Emlékbeszéd Székács József t. tag fölött. 40 f. — IX. *Vámbery*: A török-tatár nép primitív culturájában az égi testek. 20 f. — X. *Volf Gy.*: Bátorfi László és a Jordánszky-codex bibliotarditása. 20 f. (1877—1879.) — VIII. k. I. *Dr. Ábel J.*: Corvin-codexek. 1 K 20 f. — II. *Barna F.*: A morlvaik pogány istenei s ünnepi szertartásai. 1 K. — III. *Dr. Genetz A.*: Oroszlapp utazásomból. 40 f. — IV. *Gr. Zichy Á.*: Tanulmány a japáni művészetről. 2 K. — V. *Szász K.*: Emlékbeszéd Pázmándi Horvát Endre 1839-ben elhunyt r. t. fölött. 20 f. — VI. *Hunfalvy P.*: Ukonpolár. A régi magyar jogi szokásnak egyik töredéke. 40 f. — VII. *Mayer A.*: Az ugynevezett lágy aspiráták phonetikus értékéről az ó-indben. 1 K 20 f. — VIII. *Dr. Ábel J.*: Magyarországi humanisták és a dunai tndós társaság. 1 K 60 f. — IX. *Dr. Pozder K.*: Ujperza nyelvjárások. 1 K. — X. *Imre S.*: Beregszászi Nagy Pál élete és munkái. 60 f. (1879—1880.) — IX. k. I. *Budenz J.*: Emlékbeszéd Schiefner Antal k. tag felett. 20 f. — II. *Gr. Zichy Á.*: A Boro-Budur Jáva szigetén. 80 f. — III. *Ballagi M.*: Nyelvünk újabb fejlődése. 40 f. — IV. *Vámbery*: A hunnok és avarok nemzetisége. 60 f. — V. *Hunfalvy P.*: A Kün- vagy Petrarka-codex és a künök. 60 f. — VI. *Szász K.*: Emlékbeszéd Lewes Henrik György külső tag felett. 10 f. — VII. *Barna F.*: Ős vallásunk főistenei. 80 f. — VIII. *Dr. Russicska K.*: Schopenhauer aesthetikája. 20 f. — IX. *Barna F.*: Ős vallásunk kisebb isteni lényei és áldozat szertartásai. 60 f. — X. *Dr. Kont I.*: Lessing mint philologus. 60 f. — XI. *Bogisch M.*: Magyar egyházi népének a XVIII. századból. 1 K. — XII. *Simonyi*: Az analogia hatásáról, főleg a szóképzésben. 40 f. (1880—1881.) — X. k. I. *Simonyi*: A jelentestan alapvonalai. 60 f. — II. *Heinrich G.*: Etzelburg és a magyar hűmunda. 40 f. — III. *Hunfalvy P.*: A M. T. Akadémia és a szuoni irodalmi társaság. 40 f. — IV. *Joannovics*: Értsük meg egymást. 60 f. — V. *Ballagi M.*: Baranyai Decsi János és Kis-Viczay Péter közmondásai. 20 f. — VI. *Dr. Pecz V.*: Euripides tropusai összehasonlítva Aeschylus és Sophokles tropusai. 1 K 20 f. — VII. *Szász K.*: Id. gróf Teleki László ismeretlen versei. 20 f. — VIII. *Bogisch M.*: Cantionale et Passionale Hungaricum. 60 f. — IX. *Jakab E.*: Az erdélyi hirlapirodalom története 1848-ig. 1 K. — X. *Heinrich G.*: Emlékbeszéd Klein Lipót Gyula költtag felett. 80 f. — XI. *Bartalus*: Ujabb adalékok a magyar zene történelméhez. 80 f. — XII. *Banóczy J.*: A magyar romanticismus. 20 f. — XII. *Bartalus I.*: Ujabb adalék a magyar zene történelméhez. 80 f. (1882.) — XI. k. I. *Hunfalvy P.*: Ugor vagy török-tatár eredetű-e a magyar nemzet? 40 f. — II. *Telfy*: Újgörög irodalmi termékek. 80 f. — III. *Telfy*: Középkori görög verses regények. 60 f. — IV. *Dr. Pozder K.*: Idegen szók a görögben és latinban. 1 K. — V. *Vámbery*: A csnvasokról. 60 f. — VI. *Hunfalvy P.*: A számlálás módjai és az év hónapjai. 40 f. — VII. *Majlath B.*: Telegli Miklós mester magyar catechismusa 1562-ik évből. 20 f. — VIII. *Dr. Kiss I.*: Káldi György nyelve. 1 K. — IX. *Goldziher*: A muhammedán jogtudomány eredetéről. 20 f. — X. *Barna F.*: Vámbery Ármín «A magyarok eredete» című műve néhány főbb állításának bírálata. 1 K 20 f. — XI. *Ballagi M.*: A nyelvfejlés történelmi folytonossága és a Nyelvör. 40 f. — XII. *Vámbery*: A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet. I. 60 f. (1883—1884.) — XII. k. I. *Dr. Kont I.*: Seneca tragédiái. 1 K 20 f. — II. *Dr. Nagy S.*: Szombatos codexek. 60 f. — III. *Szász B.*: A reflexiv és valláserkölcsei elem a költészetben s Longfellow. 60 f. — IV. *Kúnos és Munkacsy*: A belviszonyragok használata a magyarban. 1 K. — V. *Vámbery*: A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet II. 1 K. — VI. *Volf Gy.*: Kiktől tanult a magyar írni, olvasni? 1 K. — VII. *Thury J.*: A kasztamuni-i török nyelvjárás. 1 K. — VIII. *Telfy*: Nyelvészeti mozgalmak a mai görögöknél. 40 f. — IX. *Kalmány L.*: Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya. 40 f. — X. *Brassai*: A mondat dualismusa. 1 K 20 f. — XI. *Gr. Kun G.*: A künök nyelvérol és nemzetiségéről. 80 f. — XII. *Ábel J.*: Isota Nogarola. 1 K. (1884—1885.) — XIII. k. I. *Heinrich G.*: Kudrun, a munda és az eposz. 80 f. — II. *Barna F.*: A votják nép multja és jelene. 60 f. — III. *Goldziher I.*: Palesztina ismeretének haladása az utolsó három évtizedben. 80 f. — IV. *Ábel J.*: A homeroszi Demeter-hymnusról. 1 K. — V. *Barna F.*: A votjákok pogány vallásáról. 40 f. — VI. *Szarvas Gábor*: A régi magyar nyelv szótára. 20 f. — VII. *Budenz J.*: Egy kis viszhang Vámbery Ármín ur válaszára. 40 f. — VIII. *Szily K.*: Ki volt Calpurnius magyar tolmácsa. 20 f. — IX. *Bogisch M.*: Szegedi Lénárt énekeskönyve. 1 K. — X. *Joannovics*: Szórendi tanulmányok. I. rész. 60 f. — XI. *Pecz V.*: A kisebb görög tragikusok tropusai. 20 f. — XII. *Telfy*: Heraclius. Rankavis Leon hellén drámája. 60 f. (1885—1886.) — XIV. k. I. *Ábel J.*: Az ó- és középkori Terentius biographiák. 80 f. — II. *Joannovics*: Szórendi tanulmányok